masonluk ve masonlar

DER YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

1. BASIM

DÜNYADA ve TÜRKİYE'DE

MASONLUK VE MASONLAR

İLHAMİ SOYSAL

DER YAYINLARI
İstanbul, 1988

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

** Eskikitaplarim.com Tiryakilerine

Kurban Bayramı Armağanidir **

15 Ekim 2013

DER YAYINEVİ

Sahaflar Çarşısı No. 1
Beyazıt - İstanbul
P.K. 109

Yöneten:

İBRAHİM DERBEDER

Yayın No: 52

Birinci Basım: Mayıs 1978
İkinci Basım: Eylül 1978
Üçüncü Basım: Ocak 1980
Dördüncü Basım: Eylül 1988

Dizgi - Baskı:

GÜRYAY Mat. Tic. Ltd. Şti.

Cilt:

TAN Mücellithanesi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

Sunuş ... XI
Giriş ... XV
YÖK Başkanı Mason mu? ... XIX
Masonluğun Yumuşak Karnı ... XXII
Masonluk ve Politika ... XXIV
Basın Kralının Masonluğu ve Demirel ... XXVII
Ve Güncel Politikada Polemikler ... XXXII
Belgeli Masonlar ... XXXVI
Ebediyet Maşrıkına İntikal ... LIV
Localar ... LIX
Localarda Neler Konuşulur ... LXI

I. BÖLÜM

Ünlü Türk Masonları ... 3
Devletin En Üst Katında ... 5
İnanılmaz Gibi Gelse De ... 7
Asker Masonlar ... 8
Politikacı Masonlar ... 10
Her Dönem ve Her İktidarda Masonlar ... 12
27 Mayıs ve Masonlar ... 13
Yüksek Bürokrat Masonlar ... 16
Üniversite Çevrelerinde Masonlar ... 22
Rastlantı mı Yoksa Özen mi? ... 25
Sanat ve Edebiyat Dünyasında Masonlar ... 26
Nereye Bakarsanız Bakın ... 28
Bankacı, Sigortacı, Avukat ... 30
Mühendis ve Mimarlar ... 32
Tüccar ve İş Adamları ... 33
Mesleklerini Saptayamadıklarımız ... 35

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

II. BÖLÜM

Masonluk Denen Bilinmez ... 39
Mason Kimdir? Mason Nedir? ... 50
33. Derecede Bir Masonun Kaleminden Masonik ... 55
Bir Büyük Üstadın Kaleminden Masonluk ... 57
Masonluk ve Din ... 62
Masonluk ve Komünizm ... 68
Masonluk ve Siyonizm ... 70
Masonik Kurallar ... 73
Daha Başka Kurallar ... 75
Masonluk Konusunda Genel Bilgiler ... 77
Eski Töreler (Anderson Yönetmeliği) ... 79

III. BÖLÜM

Mason Dereceleri ... 87
Çırağın İş Araçları ... 90
Loca ... 91
Sütunlar ... 92
Tezyinat ... 92
Elementler ... 94
Eriştirme Söylevi ... 95
II. Derece Kalfa ... 97
Kalfa Tezyinatı ... 98
Geçiş Söylevi ... 99
III. Derece Usta (Üstad) ... 100
Semboller ... 101
III. Derecenin Öyküsü ... 102
Ustalığa Yükseliş Söylevi ... 107

IV. BÖLÜM

Nasıl Mason Olunur ... 111

V. BÖLÜM

Geçmişin Ünlü Masonları ... 133
Masonluk Tarihi ... 139

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Aklın Tükendiği Yerde İman Başlar ... 143
Masonluğun Gerçek Kaynakları ... 150
Batının Karşısı Doğu, Loncalar ... 153
Kim Kimi Etkiledi? ... 160
Masonların Bölünmüşlüğü ... 166
Bölünmüşlüğün Nedenleri ... 168
Geleneksel Spekülatif Masonluk ... 172
Doğmatik Masonluk ... 176
Uluslararası Masonlar Birliği (AMİ) ... 179
Evrensel Masonlar Ligi (LUF) ... 182
İlginç Görevler ... 186
Bir Anarşistin Eleştirisi ... 188
Bir Karalama Çabası mı? ... 192

VI. BÖLÜM

Masonlukta Yüksek Dereceler ... 197
Yüksek Şura ... 198
Masonluğun 33. Derecesinin Adları ... 201
Derecelerde Kalma Süreleri ... 205
Büyük Localar ve Ritlerin Kuruluşu ... 208
Bitmez Tükenmez Suçlamalar ... 212

VII. BÖLÜM

Türkiye'de Masonluğun Tarihi ... 217
Masonluk ve Türkler ... 217
Türkiye'deki İlk Masonlar ve İlk Türk Masonu ... 218
Osmanlı Tarihlerinde İlk Mason ... 220
Masonluk Tarihinin Dilimleri ... 222
Meşrutiyet Öncesi İstanbul'da Masonluk ... 225
Sefaretlerarası Masonluk Savaşı ... 228
Bir Mason Padişah ve Mason Osmanoğulları ... 229
Mason Düşmanı Bir Osmanoğlu: Abdülhamit ... 232
İstanbul Dışında Masonluk ... 234
1009 - 1935 Yılları Arasında Türkiye'de Masonluk ... 238
1909 Yüksek Şurası ve İlk Büyük Loca ... 242
1935 Yılına Kadar Yüksek Şura Üyeleri ... 246
Yüksek Şuranın Yöneticileri ... 249
Türkiye Büyük Maşrıkının Kuruluşu ... 250

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Mağrıkı Azami Osmani ... 255
Konkordato ... 258
Konkordato Değiştiriliyor ... 261
1935'e Kadarki Üstadı Azamlar ... 264
Politikanın Masonları Birbirine Düşürmesi ... 265
Türkiye'yi Saran Mason Locaları Ağı ... 270
Bir Sayım Döküm ve Azıcık İstatistik ... 293
Türkiye'de Yabancı Localar ... 294
Yüksek Şuraya Bağlı Yüksek Organlar ... 298
Masonik Konvanlar ... 302

VIII. BÖLÜM

Sütunlar Yıkılıyor, Masonluk Uykuya Giriyor ... 307
Ve Bir Gazete Haberi ... 309
Bazı Yanlışlar ve Fransa'ya Gönderilen Düzeltme ... 311
Sütunların Yıkılışı ... 313
Neler Dediler? ... 317
Uykudaki Sayıklama ... 322
Gizli Kapaklı İşler ... 324
Ba'su-Ba'del Mevt ... 326
Mantar Gibi Biten Remzi Localar ... 328
Yüksek Dereceli Kuruluşlar ... 334
33. Dereceye Yükselen Masonlar ... 337
Büyük Loca'nın Yeniden Kuruluşu ... 339
Düzene Girme ... 342
Üç Başlı Dönemin Yöneticileri ... 344
İstanbul-Ankara Çekişmesi ... 346
Büyük Loca Enflasyonu ... 349
Konkordato ... 352
Türkiye Masonluğunun Dünya Masonluğunca Tanınma Çabaları 356
Devreye Giren Becerikli Zat ... 361
Yazışmalar Sürüyor ... 366
Olup Bitti Sanmayın ... 372
Nihayet İstenen Noktaya Varılıyor ... 377
Tanışmadan Önceki Uluslararası İlişkiler ... 380
Temaslar ... 384
İntibalar ... 385
Netice ... 387

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

IX. BÖLÜM

Bir Münkir Mason ... 391
Süleyman Demirel Olayı ... 391
Çağrıya Yanıt ... 395
Biraz Daha Eskiye Bakalım ... 401
Yalancının Mumu Söner mi? ... 403
Dul Kadının Çocuğuna Yardım ... 408
Mason Yalan Söyler mi? ... 411
Savunma Yerine Taarruz ... 414
Huzursuzluk Yatışmayıp Artınca ... 417
Yeniler Eskilerin Devamı ... 421
Fikret Çeltikçi Nasıl Anlatıyor? ... 423
Dernekler Yasasına Göre ... 439
Türkiye Mason Mahfili Oluşumu ... 440
Masonlukta Olaylar (Süprem Konsey) ... 451

EKLER

Masonik Sözlük ... 465
Marksist Bir Masonun Görüşleri ... 470
Çetin Altan'ın Bir Soruya Yanıtı ... 472
Bir Açıklama Mektubu ... 473
Mason Olacaklara Uyarı ... 496
Sözü Bitirirken ... 503
Kaynakça ... 507

BELGELER

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi – https://rantey.org

SUNUŞ

Bundan on yıl önce 1978'de ilk basımı yapılıp aynı yıl dört ay sonra ikinci, 1980 başında da üçüncü basımına ulaşan bu araştırmanın şu elinizde bulunan dördüncü baskısının eski yazdıklarımızın olduğu gibi yinelendiği bir tıpkı basım olmasından kaçındık. Zaten, arada, 1984'de **«Niçin Masonluk Değil?»** adlı kimi ek bilgiler getiren bir kitapçığımız daha yayımlanmıştı.

Geride kalan yıllar içinde gördük ki, konuya ilgi büyüktür. Bizim ilk araştırmamızı aşan yeni bir araştırma ortaya çıkmamıştır ve kitabımız da arandığında bulunamamaktadır.

Bu arada saptadığımız kimi başka gerçekler de oldu.

Biz bu kitabı hazırlarken, masonluğu övmek ya da yermek gibi bir ön yargı ile harekete geçmedik. İşe, öğrenmek için girdik Bilmediğimiz ve çok kişinin de bilmediğini gördüğümüz bir konuyu aydınlığa çıkarmak için yola çıktık. Dolayısıyla önce okuyup araştırma ve soruşturmaya başladık. Kaynaklara inmeye çalıştık. Bu işin yandaşları ne diyor, karşıtları ne diyor olabildiğince her birini yansıtmaya çalıştık. İkincide değilse bile üçüncü baskıda kaynaklarımızı daha zenginleştirdik, kimi ilk yanlışlarımızı da uyarıldığımız ölçüde giderdik.

Bu tutumumuz bize dostlar ve düşmanlar kazandırdı. Hatta denildi ki, **bu kitabın yazarının 12 Eylül 1980 as-**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

kerî darbesi sonunda başına gelen çok şey, bu kitabı yazmasından dolayı geldi. Bu konuda kesin bir kanı belirtecek durumda değiliz Ancak, bizim de zaman zaman içimizden böyle bir kuşku geçtiğini söylemek durumundayız.

Masonluk karşıtı olup da kitabımızı okuma yerine şöyle bir karıştırmakla yetinenler içinde sağda ve solda bizim bir **mason olduğumuzu ve masonluk övgüsü yaptığımızı** söyleyip yazanlar da oldu. Masonlar içinde de kimileri bizi **masonluk düşmanlığı** ile suçladılar. Bütün bu savlar karşısında burada bir noktayı kesinlikle açıklamak isteriz.

Bu kitabın yazarı bir mason değildir. Ne geçmişte mason olmayı düşünmüştür, ne bugün düşünmektedir ne de gelecek için böyle bir düşüncesi vardır. Baştan, bunun böylece bilinmesinde yarar vardır.

Bu araştırmamız sırasında öğrendiğimiz bir noktayı da belirtmeden geçemeyeceğiz:

Masonlar için en büyük ayıplardan birisi, kendisinden başka birinin mason olduğunu bir «Hariciye» açıklamak, bir başkası da doğrudan kendisine mason olup olmadığı sorulduğunda bunu saklaması ve **«hayır mason değilim»** demesidir.

Bu noktayı belirttikten sonra, kitabımızın ilk baskılarına göre düzenlenmesinde yaptığımız değişikliğin de gerekçesini açıklamak isteriz. Kitabımızın ilk iki baskısındaki adı, **«Türkiye'de ve Dünyada Masonluk ve Masonlar»** idi. Üçüncü basımda bu adı **«Dünyada ve Türkiye'de Masonluk ve Masonlar»** olarak değiştirdik. Bunun nedeni ilk baskılarda olabildiğince az sayıda Türkiyeli masondan söz etmemizdi. Oysa gördük ki, çok kişi için masonluğun ne olup olmadığını bilmekten çok, kimlerin ma-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi – https://rantey.org

son olduklarını öğrenmek ön plândadır. Yani okuyucunun geniş kesimi, işin aslından çok dedikodusuna ve spekülasyona açık yanına önem vermektedir. Bu gerçeği saptayıp, **falan da mason mu, filan da mason mu?** sorularıyla sıkça karşılaşınca, ister istemez bir belirli ölçüde de olsa Türkiyeli masonlar bölümüne ağırlık vermek durumunda kaldık. Bu dördüncü baskıda ise, bir önceki baskıdan da daha değişik bir yöntem izlemek istedik. Masonluğun ne olup ne olmadığını, dünyadaki ve Türkiye'deki gelişmelerini sergilemezden de önce geçmişten günümüze Türkiye'nin ünlü masonlarını listeler olarak sıraladık. Bu listelerin alfabetik ve güncel olanı son beş yılın, 1983 - 1988 yıllarının en aktif masonlarının adlarını içermektedir.

Günümüz Türkiyesinde, iki başlı iki ayrı büyük locaya bağlı 6000 ile 6500 kadar kayıtlı mason olduğu sanılmaktadır. Bizim bu listemizde ise, **Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası**'nın, son beş yıldaki en aktif ve **«uykuda»** olmayan üyelerinden 1200 küsurunun adı yer almaktadır. Bunların aktifliklerinden kasıt, yılda en azından bir ya da iki kez localarda birer konferans vermeleri, toplantılara sürekli katılıp ödentilerini aksatmamalarıdır. Bunların dışında localarına düzenli olarak devam edenlerin sayısı da ancak bir bu kadardır. Üst tarafı ise, yani 3-4 bin mason, çeşitli tarihlerde localara kayıt olmuş, toplantılara zaman zaman katılan, ödentilerini ödeseler bile **«intizam»**larını yitirmiş ve bir kısmı **«uykuya»** yatmış ya da yatırılmış üyelerdir. Kitabımızda yer yer böylelerinin de adları ile karşılaşacaksınız.

Gene bu kitabımızda vermeye çalıştığımız ve eksiksiz olmasına çabaldığımız bir başka liste ise, son beş yılda masonik deyimle **«ebediyet maşrıkına intikal eden»** yani ölen masonların listesidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Üçüncü bir liste ise, tarih boyunca kimi ünlü Türkiyeli masonları ve meslleklerini göstermektedir. Dünyanın ünlü masonlarının listesi de bunlara ayrı bir ek oluşturmaktadır.

Kitabımızın sonundaki kimi belgelerin ardından, olabildiğince geniş bir kaynakça listesini de ancak bu baskıda sunabileceğimizi, buna karşılık bir adlar ve konular - kavramlar dizini veremediğimizi, salt bir **masonik sözlük** vermekle yetindiğimizi de belirtelim.

İlhami SOYSAL
1 Ağustos 1988

Ankara Cad. 263-4 Pendik - İstanbul
Tel. : 354 31 76

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

GİRİŞ

Günümüz Türkiyesinde, -Cemiyetler yasasına göre kurulmuş dört tane mason kuruluşu var,

1. **Türk Yükseltme Cemiyeti**
2. **Türkiye Kültür ve Fikir Derneği**
3. **Türkiye Mason Derneği**
4. **Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği.**

Bunlardan en güçlü ve yaygın olanı **Türk Yükseltme Cemiyeti**'dir ve bu ad **Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası**'nın resmî adıdır. Merkezi İstanbul'da Galatasaray Tünel arasında Odakule karşısındaki Nur-u Ziya (Nuri Ziya değil! Nur-u Ziya!) sokağı 25 numaradır. Ankara'da Kızılay, Tuna Caddesi 17 numarada da özel olarak yaptırılmış bir **«mahfeli»** vardır. Bu Büyük Loca, masonluğun İngiltere Birleşik Büyük Locasınca **«düzenli»** sayılan ilk üç derecesini kapsayan **«mavi masonluk»**un merkezidir.

Türkiye Kültür ve Fikir Derneği ise, masonlar arası bölünmeden sonra 33. dereceye kadar olup da bir **Yüksek Şura (Süprem Konsey)** oluşturan ve eski Yüksek Şûra'dan ayrılan masonların kuruluşunun resmî adıdır. Bu da **Türk Yükseltme Cemiyeti** ile ayni binada çalışır.

Türkiye Mason Derneği ise, 1909'dan bu yana sürüp gelen **Yüksek Şura**'nın (Süprem Konsey) Cemi-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yetler yasası gereği kurulmuş derneğinin resmî adıdır ve 1948 yılında kurulduğu için en eski mason derneğidir. «Çırak» denilen ilk dereceden 33'üncü dereceye kadar masonları bünyesinde bulundurduğundan «mavi» ve «kırmızı» localardan oluşmaktadır. **Türkiye Büyük Mason Mahfili** ise, bölünmeden sonra **Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası**, yani **Türk Yükseltme Cemiyeti**'nden kopanların (1966) oluşturdukları **Büyük Loca**'nın **(Grand Loge)** resmî adıdır. Bunların merkezi de İstanbul'da Tepebaşı'nda Meşrutiyet Caddesi III numaradadır.

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'nın üç ayda bir yayımlanan, salt üyelerine dağıtılan ve para ile satılmayan **Mimar Sinan** adlı bir dergisi vardır. Ayni biçimde **Türkiye Mason Derneği** de gene üç ayda bir **Türk Mason Dergisi** adlı bir dergi yayımlar. Her iki kuruluşun da ayrıca çeşitli yayınları vardır.

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın günümüzdeki «Pek Sayın Büyük Üstad»ı, eski deyimi ile Maşrık-ı Azam'ı **Mimar Prof. Dr. Orhan Alsaç** (Doğm. İstanbul 1914), «Pek Sayın Büyük Sekreter»i **Reşit Ata**, «Eski Pek Sayın Büyük Üstad», ise **Cavit Yenicioğlu**, ondan önceki «Pek Sayın Büyük Üstad»ı da **Şekûr Okten**'dir.

Türkiye Büyük Mason Mahfili'nde ise son dönemin Büyük Üstadları **Orhan Hançerlioğlu** ile **Osman Edip Seydi**'den sonra **Vedat Yeğinsu**'dur. **Süprem Konsey Grankomandörlüğü**'nü ise 1970'de ölümüne kadar **Profesör Hazım Atıf Kuyucak** yaptıktan sonra yerine 1980lere kadar **Dr. Selami Işındağ** geçmiştir.

Türkiye'deki masonların sayısı konusunda 13 Ekim 1985 tarihli **Nokta** dergisinde, o günlerin **Pek Sayın Bü-**

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

yük Üstadı Şekûr Okten, «Halen beşbinin üzerinde üyemiz bulunuyor. Son on yılda üç binden beş bine yükseldik» demiştir. Şekûr Okten'in sözünü ettiği bu masonlar, kendilerince «düzenli» sayılan, yani kendi localarına bağlı masonlardır. Bu masonların nitelikleri konusunda da Şekûr Okten ayni dergiye şöyle konuşmuştur:

«Üyelerimiz arasında herhangi bir meslek ya da yaş grubunun ağırlığı yoktur. Ancak hemen belirteyim, Mason Derneği büyük sanayicilerin ve iş adamlarının örgütü değildir. Hatta büyük sanayici ve iş adamlarının oranı diğer meslek gruplarına göre çok düşüktür. Ancak size genel olarak dünyada Mason derneklerinin üyeleri konusunda bazı şeyler söylemek isterim. Bugün dünya içinde yüzden fazla devletin millî masonik teşkilâtlarına bakılacak olursa, başlarında bulunanların hemen hiç birisi ayni memleketin siyasi veya ekonomik gidişinde son söz sahibi kişiler değildir. Çok defa bunlar, dar veya geniş ilişkileri içinde büyük itibara sahip, kendilerini tanıyanlar tarafından son derece sevilen ve sayılan fakat kütlelere hükmetmeyi asla düşünmeyen, mütevazi hayat süren kimselerdir. Mesela herhangi bir doktor, bir avukat, bir eczacı bir öğretmen bulunduğu memleket masonluğunun reisi olabilmekte, fakat memleket işlerine karışabilecek bir durumda bulunmamaktadır.»

Üyeleri bin civarında olan Türk Mason Derneği Büyük Üstadı Vedat Yeginsu ise gene ayni dergiye verdiği bir demeçte üyelerinin nitelikleri konusunda şöyle konuşmuştur:

«Şimdilerde daha ziyade ortadirekten bize üye oluyorlar. Yani yavaş yavaş orta direk örgütüne dönüşüyoruz. Maalesef epey sayıda aidatını ödemeyen insan çıkıyor. Üyelerimiz en çok memur sınıfından. Memur emeklileri, asker emeklileri, doktor, hukukçu gibi mes-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lek sahipleri... Bütün dernekler gibi maddî sorun içindeyiz. Geçenlerde brülörümüz arıza yaptı, bir türlü değiştiremedik Biraz para topladık aramızda. Bir arkadaş aracı oldu da, vadeli olarak aldık.»

Ne var ki, Türkiye'de tüm masonlar bu büyük üstadlar gibi düşünmüyor olmalılar ki **Yeginsu'nun** bu demeci, parasal darlıktan yakınması üzerine localarının kimi üyeleri, **«masonlukta fukaralık en büyük ayıptır, bir Büyük Loca bu hale gelmişse artık gerçek masonik duygulara sahip kişiler orda bulunmazlar»** diyerek ayrılıp gitmişlerdi.

Aynı biçimde öteki **Pek Sayın Büyük Üstad Şekûr Okten**'in, **Nokta** dergisi muhabiri **Gülay Göktür**'ün **«Masonlar hiçbir zaman işsiz kalmaz diye bilinir. Hiç işsiz üyeniz var mı?»** biçimindeki sorusunu **«Masonların işsiz kalmadığı yolundaki bilginin bir temeli olduğunu zannetmiyorum. Zira içimizde işsiz masonlar maalesef vardır»** sözleriyle yanıtlaması da tıpkı öteki Büyük Loca'da olduğu gibi bu Büyük Loca'da da tepkilere yol açmıştı. Ötekiler **«liberal»** sayılırken **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nın düzenli saydığı **Türk Yükseltme Cemiyeti,** daha **«muhafazakâr»** hatta **«tutucu»** bir kuruluş olarak Pek Sayın Büyük Üstatlarının kendilerini zaaf içinde gibi gösteren bu sözlerini kolay kolay hazmedememişlerdi. Bu böyle olduğu içindir ki dipten gelen bir dalga ile bir süre sonra **Şekûr Okten «Eski Pek Sayın Büyük Üstad»** durumuna getirildi. Nitekim **Pek Sayın Büyük Üstad Kaymakamı** (vekili) olan **Halil Mülküs,** aynı derginin **«Masonların ortak özelliği nedir?»** biçimindeki sorusuna çok daha dikkatli ve oldukça iddialı olan şu yanıtı veriyordu:

«Rahatlıkla söylemek durumundayım. Mevcut toplum düzeyinde fikir yapıları itibariyle herhalde belli bir çizginin üstünde bulursunuz masonları. Onun altında

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://rantey.org

kalanlar yok mudur? Vardır ama genelde çizginin üstünde, kültür yapıları mükemmele yakın veya mükemmel masonlar olarak görürsünüz.»

YÖK BAŞKANI MASON MU?

Şimdi gelin bir de 12 Ağustos 1984 tarihinde, YÖK Başkanı **Prof. Dr. İhsan Doğramacı** ile yapılmış bir söyleşiden bir bölümü **Hürriyet** gazetesinden okuyalım. Söyleşiyi yapan **Emin Çölaşan** soruyor,

«— Hocam siz mason musunuz?»

Prof. Dr. İhsan Doğramacı cevap veriyor:

«— Ankara'ya ilk geldiğim zamanlarda bazı profesörler, 'buraya girmek insanlığa bir hizmettir' diyerek beni alıp oraya götürdüler.»

«— Mason Locasına mı?»

«— Evet... Ancak asistan alındığı bir sırada, mason olan bir baba, çocuğunun alınmasını benden isteyince ve bunu bir dayanışma olarak gösterince, bunu yapamayacağımı söyledim. O günden sonra ne toplantılarına gittim, ne de ilgim oldu.»

«— Yani mason değil misiniz?»

«— Bunu siz istediğiniz gibi değerlendirin efendim. Çalışma arkadaşlarım iyi bilirler ki, hiç bir zaman iltimasa yer vermedim ve hatır için iş yapmadım. Kararlarımda dostluk, hiç bir zaman tercih sebebi olmamıştır.»

İlginç bir konuşma değil mi?

Bir takım profesörler **İhsan Doğramacı**'yı almışlar götürmüşler ve gençlik günlerinde mason yapmışlar. **Buraya gitmek insanlığa hizmettir** demişler...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Okuyup göreceksiniz ki, mason olmak öyle pek kolay bir iş değildir. Önüne gelen, **ben mason olmak istiyorum** deyip mason olamaz. Belli ve çok ama çok katı kuralları vardır. Üstelik birinin mason olmayı istemesi de o kadar önemli değildir. Önemli olan masonların birini aralarına almaya karar vermeleridir. Bu karar olmadı mı, mason olunamaz! Masonlar da durup dururken birini aralarına almazlar. Masonluğa alınmak için bir insanda geleceğe ilişkin bazı belirtiler ve işaretler görmek gerekir. Bu belirtiler ve işaretleri de **«harici dünya»** denilen masonluk dışı dünyadaki insanın masonluk için birşeyler vaat etmesi, birşeyler umdurmasıdır!..

Yani bir insanın o günkü yeri önemliyse, gelecekte önemli görevlere gelmesi söz konusuysa, böyle birî masonluk dünyasına katılma şansını taşıyor demektir. Yoksa, sıradan birinin, geleceği sınırlı ve belirli birinin salt **ben mason olmak istiyorum** deyip masonluğa girmesi biraz zordur...

Anlaşılıyor ki, **Dr. İhsan Doğramacı**'nın profesör ve de mason arkadaşları da onun geleceğin Üniversite Rektörü, YÖK başkanı olma belirtilerini görmüşler. Mason locasına almışlardır.

Dahası da var...

Mason olmak için sıkı bir denetimden geçmek, gözleri bağlanıp kılıç şakırtıları arasında bir takım törenlere katılmak, sorgulamalara muhatap olmak, vasiyetler yazmak, kuru kafa tası kemikleriyle başbaşa kalmak, bunlara el basarak andlar içmek gibi şaşırtıcı ve çarpıcı törenlere katlanmak gerekir.

Dr. Doğramacı tüm bunlara da katlanmış. Önce bir **«çırak»** olarak Mason locasına gitmiş gelmiş. Belli eğitimlerden geçmiş, **«kalfa»**lığa yükselmiş. Yeniden eğitimlerden geçmiş, kendini yetiştirmiş, **«usta»** olmuş, **«masonluk sırları»**nı öğrenmiş...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bütün bunlar kolay işler değil... Belli kuralları, belli törenleri, belli eğitimleri, süreleri ve yükümlülükleri var... Bütün bu evrelerde sayın **Doğramacı** hiç rahatsız olmamış. İstenilen her şeyi yapmış. Sonra yıllarca süren bu **«biraderlik»**in ardından günün birinde bir başka **«birader»**i, -masonlar birbirlerine birader ya da kardeş derler-, ufacık bir dayanışma örneği göstermesini istemiş. Doğramacı buna dayanamamış, kabul etmemiş. Etmeyince de masonlukla ilişkisini kesmiş!..

Tabii **Doğramacı, Emin Çölaşan**'la konuşmasında söylemiyor ama, herhalde biliyor. Masonluğa girilirken bu yolun çıkışı olmayan bir yol olduğu, masonluktan ayrılmanın ve hele sırlarını açıklamanın ağır bir suç sayılacağı mason adayına uzun uzun anlatılır. Bu konuda kendisinden söz almaktan öteye, and içirilir. Mason olacak, masonluk sırlarını açıklarsa boynunun kesilmesine, gözlerinin kör edilmesine razı olacağı yolunda peşin peşin yemin eder.

Masonlar kendi kararlarıyla aralarından atmadıkça, bir mason kendi iradesiyle masonluktan çıkamaz. Olsa olsa masonluk deyimi ile **«uykuya yatar»** ya da yatırılır, **«düzensiz»** ilân edilir. Bu da masonluktan çıkma değildir. Çünkü gerektiğinde tekrar **«Uyandırılacak»**tır. Sözlerinden anlaşıldığına göre, **Prof. Dr. İhsan Doğramacı** da böyle uykuya yatanlardan...

Bir önemli nokta daha var:

Bir kere mason olan, artık ömrü boyunca kendisine **mason musunuz?** diye sorulduğunda **«hayır değilim»** diyemez. Derse yalancı sayılır! Bir masonun sorulduğunda masonluğunu saklaması, masonluğa hakarettir. Yalan söylemek ise ahlâksızlık... Ancak, ayni biçimde, bir masonun durup dururken bir **«harici»**ye kendisinin mason olduğunu açıklaması da masonlarca onaylanan bir tutum sayılmaz. Hele masonlar başka bir kar-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

deşlerinin masonluğunu açığa çıkartacak bir şey söylemeye hiç yetkili değildirler.

Doğramacı, bütün bunları bilen bir kişi olarak, **mason değilim** demiyor. Kendisine hangi biraderinin torpil için başvurduğunu da söylemiyor. Kullandığı **«dayanışma»** sözcüğü de ilginç. Bu, bir mason deyimidir... Mason biraderler, kendi aralarında çeşitli işaretler ve sembollerle tanışır ve dayanışırlar. Bir mason kardeş, yardıma gereksinim duyar da karşısındaki mason kardeşine kendisinin mason olduğunu belirtir ve yardım isterse, yardım istenen, iki eli kanda da olsa o kardeşine yardımda bulunmaya mecburdur.

Doğramacı diyor ki, **ben bu yardım isteğini haksız olduğu için yerine getirmedim ve de masonlukla ilişkilerimi soğuttum.** Doğru ya da yanlış, ama söyleyen kendisi...

Şimdi bu **İhsan Doğramacı**'nın masonluğa girip sonra bunlardan uzak durması, binbir örnekten olsa olsa sadece biri olabilir. Ama bu örnekte de öteki örneklerde de görülebilecek olan bir önemli nokta var. O da masonların birbirlerine yardımla, aralarında dayanışmayla yükümlü oldukları gerçeği...

MASONLUĞUN YUMUŞAK KARNI

Masonlar arası daha başka kurallar da var. **Eski Pek Sayın Büyük Üstad**'lardan **Necdet Egeran**'dan aktararak bunlardan kimilerini sayalım:

«Hiçbir mason, kendisinden başkasının mason olduğunu ifşa edemez.

Mason çıraklığa alınırken, ruhsal ve fikren olduğu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

gibi bedensel olarak da hiç bir arızası olmayanlar arasından seçilir.

Masonluğa girdikten sonra sakatlanan kişilere yöneticilik görevi verilmez.

Anarşistlere katıldığı saptanan birader masonluktan çıkartılır.

Masonluk, ketum olmaya (ağzı sıkı) **kesinlikle uyulmasını ister.**

21 yaşını doldurmayan mason olamaz. Kadınlar mason localarına giremezler...»

Bunlar, masonluğun bazı koşulları ama, uygulamada dahası da var:

Örneğin Türkiye'de en az lise mezunu olmayan kişinin masonluğa alınması zordur. Bu sınırlama, salt öğrenimle kalsa iyi. Ama dahası da var:

Varlıklı olmayan, Mason locasına gerekli ödentileri ödeyemeyen ve kardeşlerine yardım elini uzatmaktan yoksun birinin de mason olması olanaksızdır...

Yani, sözün kısası odur ki, masonluk başlangıcında bir ara totalitarizme karşı özgürlükçü ve liberal bir görüşü temsil etmesine karşın, giderek sosyalizm ve işçi sınıfı karşısında kapitalizmin ve onun son aşaması olan emperyalizmin savunuculuğunu üstlenmiş bir inanıştır.

Sözlük anlamıyla Mason duvarcı, yani işçi demektir ama çırak, kalfa, usta gibi işçi sınıfını belirleyen ve emekçi tabakaların deyimlerini bol bol kullanan masonluk, işçi sınıfının, emekçilerin değil, tam tersine bunları sömüren kapitalizmin ve burjuvazinin kendi arasında oluşturduğu bir dayanışma örgütüdür.

İşçi sınıfından bir bireyin, ilerde sınıf değiştirip kapitalizme atlamayı amaçlamayan ya da kapitalizmin sömürü çarkına yararı olmayacak birinin masonluğa alınabilmesi, girebilmesi hemen hemen söz konusu değil-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dir. Nitekim bu gerçek, eski Pek Sayın Büyük Üstadlardan **Necdet Egeran**'ın kitabından yapacağımız şu alıntıda açıkça görülür:

«... **Fukaralığa ve muhtaç duruma düşen bir birader, locanın himayesine alınır. Ancak bu durum süresince fikir ve oy bağımsızlığını kaybettiği düşüncesiyle, o birader loca çalışmalarına alınmaz**...» (N. Egeran, Gerçek Yüzüyle Masonluk, 1972).

Çağımızın demokrasi anlayışına bunca ters düşen, parası olmayanın fikir ve oy bağımsızlığı da olamaz ilkesine dayanan bir kuruluş ve inanışın; insanlar arasında paralı - parasız, sıradan - sıradan olmayan insan, kadın-erkek gibi ayırımlar yapan bir inanışa dayandırılmış masonluk, elbette ki çok kişinin niçin masonluktan yana olamayacağının yanıtlarından sadece bir bölümüdür.

MASONLUK VE POLİTİKA

Masonlar sık sık yinelerler:

«Biz politika ile uğraşmayız».

İlerdeki sayfalarda, bu politika ile uğraşmadıklarını sık sık yineleyen masonların politikanın ne ölçüde içinde ya dışında olduklarını okuyup göreceksiniz. Ama biz burada sadece şu kadarını hatırlatalım: Yakın çağ tarihi şöyle bir gözden geçirilirse görülür ki ilk Türkiyeli mason olan ve mason oluşundan bir süre sonra da Osmanlı İmparatorluğu Sadrazamlığına kadar yükselen **Said Çelebi**'den bu yana Türkiye iki düzineye yakın sadrazam ve başbakan görmüştür ki bunlar hep masondurlar...

İş bu kadarla kalsa gene de, **eh olabilir, rastlantı** denebilir. Çünkü arada mason olmayanlar da var. Ama

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bu bilginin yanısıra çok uzun yıllardan bu yana bu ülkede İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük kentlerin valilerinin, belediye başkanlarının, emniyet müdürlerinin, gizli haber alma örgütleri başkanlarının, kimi bakanlıkların, müsteşarlıklarının, kimi genel müdürlüklerin, üniversitelerde kimi kilit kürsü başkanlıklarının, dışişleri bakanlığında elçiliklerin, borsa ve odalarda yöneticilerin, özel ve resmi bankalarda, sigorta şirketlerinde, üst düzey yöneticilerinin çoğunun hatta silahlı kuvvetlerde pek çok komutanın, ünlü askerin, yargı organlarında üst kademelerde pek çok yargıcın, politikacıların bir bölümünün hep masonlardan oluşmasını salt bir rastlantı saymak herhalde aklın kolay alacağı bir durum değildir.

Bütün bunlar, masonluğun yaygınlık ve gücünü gösterir. Ama bu güç ve yaygınlık, Türkiyede herkesi bu güç karşısında teslimiyete götürür mü? Geçmişte götürebilmiş midir derseniz, yanıtımız hayırdır.

Doğrudur, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de masonluk güçlü, etkili ve yaygın bir dayanışma örgütüdür. Ama A'sından Z'sine Türkiye'yi tam olarak teslim aldığını, alabildiğini ya da alabileceğini düşünmek de yanlıştır.

Hatta daha ötesini de söylemek mümkündür. Kendi iç çekişmeleri ve çelişkileri, bölünmüşlüğü, çağın gerisinde kalmışlığı ile dünyada olduğu gibi ülkemizde de masonluk giderek gerilemektedir. Hiç değilse, etkisizleşmektedir...

Özellikle son yıllarda masonların dünya çapında kaygı uyandıran bir takım karışık, karmaşık ve karanlık işlerin içinde adlarının görülmesi, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de masonluğu geriletmektedir. İtalya'da **P—2 Mason Locası** skandalı, bunun hemen ardından ortaya çıkartılan askeri darbe girişimlerinden uyuştu-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rucu kaçakçılığı ve mali dalavereler, Mafia ile işbirliğinin ortaya çıkışı, salt İtalyan masonluğunu değil, dünya masonluğuna büyük bir darbe olmuştur.

İngiliz İşçi Partisi milletvekillerinden **Austin Mitchell** tarafından 1984 yılı başlarında yapılan bir kanun teklifinde, **İngiltere'de hakimlerin ve polis müdürlerinin yüzde altmış kadarının mason locaları üyeleri bulunduğu ve bunların tarafsızlıktan ayrıldıklarını** ileri sürüp, **bu mesleklerdeki kişilerin mason localarına girmelerinin yasaklanmasını istemesi** büyük yankılar yaptı.

Dahası bu gelişmelere paralel olarak, İngiltere tahtının varisi **Prens Charles,** Kraliyet ailesinin yıllardır süren bir geleneğini hiçe sayarak Mason Derneğine girmeyi red etti. Bütün bir 1984 yılı boyunca İngiliz gazetelerinde masonların etkinliği konusu tartışıldı. Dünya Masonluğunun başı sayılan **Kent Dükü,** 1984 nisanında **Büyük Loca**'ya yaptığı bir öneride, bundan böyle mason kuralları arasında **«daha az gizlilik»** istendiğini belirtti. **Eski törenlerin basitleştirilmesini, kılıçlı, kafataslı gösterilerin kaldırılmasını istedi.**

İtalya'daki **P—2 Locası** skandalının yankılarının sürmesi, bir bankerin İtalya'dan kaçırılıp İngiltere'de öldürülmesi ve katillerinin bulunamaması, İngiliz Veliahtının mason olmayı red edişi, Yunanistan'da yeniden basılan drahmilerin üzerinde masonik sembollerin bulunması bu ülkede de bir skandal yarattı. Bazı basın organları Ekonomi Bakanı **Grasimos Arcenis**'in mason olduğunu, **Papandreu** başkanlığındaki iktidardaki **Pan Helenik Pasok Partisi**'nin mason localarıyla arasında organik bağlar bulunduğunu ileri sürdüler.

Tüm bunlar, dünyadaki mason imparatorluğunun temellerinin çatırdamaya başladığının belirtileridir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

BASIN KRALININ MASONLUĞU VE DEMİREL

Masonluğun temellerinin çatırdaması konusundaki en taze örnek 4 Mayıs 1988 tarihli **Hürriyet** gazetesinde, bu gazetenin sahibi **Erol Simavi** ile, yazarlarından **Emin Çölaşan** arasındaki konuşmadır ve olduğu gibi yayımlanmıştır.

Gelin, **Erol Simavi** Üstad'ın ağzından masonluğu öyküsünü dinleyelim:

«Çölaşan: Efendim, sizin mason olduğunuzu duymuştum... Masonlar genelde kendilerini gizlerler... Gerçekten mason musunuz? Yoksa masonlukla hiç ilginiz yok mu?

Simavi : — Emin'ciğim, iyi ettin bu soruyu sormakla... Şekerim ben, 27 yaşında mason oldum. Türkiye'nin en genç masonuydum. 30 yaşında üstad, 31 yaşında İstanbul Büyük Locası Başkanı oldum ve otuzüç yaşıma kadar da başkanlık yaptım. (Erol Simavi 1930 doğumlu olduğuna göre demek ki 1957 yılında masonlukla tanışmış, 1960 yılında üstadlığa, 1961 yılında da İstanbul Büyük Locası Pek Sayın Büyük Üstatlığına seçilmiş ve 1964 yılına kadar da bu görevde kalmıştır. İ.S.) **Sonra bir gün bizim bağlı olduğumuz İskoçya Büyük Locası'nın en büyük üstadı buraya geldi... Üst makama masonlukta obediyans (obediance) denir. Bağlılığı, bağımlılığı ifade eden fransızca bir kelimedir bu. Bizim o en büyük üstat bir İngiliz... Meğer benden de gençmiş!.. Adamla karşılaşınca bir tuhaf oldum. Ama ben masonlukta çok çalıştım, çok şeyler öğrendim. Müthiş sabırlı bir insan oluşumun sebebi, tamamen mason oluşumdandır... Masonlara 'dinsiz' derler... Her işin başında onların olduğunu söylerler. Bunlar gülünç iddialardır... Masonluk her dine saygı gösterir.**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nitekim Ramazanlarda bizim 'biraderler'in neredeyse dörtte üçü oruçlu olduğu için, locadaki toplantıların saatini öne alırdık, konuşmaları da uzatmamaya bakardık. Maksat toplantımız erken bitsin ki biraderler de aşağı salondaki iftar sofrasına yetişebilsin.

Geçmişe baktığımızda da masonlar arasında padişahlar vardır, şeyhülislamlar vardır... İlk mason olacağın vakit, insanı oraya gözü kapalı getirirler. Bazıları zanneder ki masonluğun şartı Allah'a ve dine inanmamaktır. Kendisine bu konuda sorular sorulur.. Cevap 'Ben Allah'ı tanımıyorum, dine inanmıyorum' olursa bunlar hemen yine gözükapalı olarak binadan çıkarılırlar. Bir daha da gelemezler. Allah'a inanmayan, dini tanımayan insan mason olamaz. Ama sadece kendi dinine değil, Allah'ın birliğine inanan, her dine saygı göstereceksin. Zaten müslümanlığın şartı da bu değil mi? Biz her dine saygılıyızdır...

Çölaşan: — Şimdi de devam ediyor mu masonluğunuz?

Simavi: — Efendim masonluğum şöyle devam ediyor... 'Uyumamak' için aidatımı ödüyorum. Ödemediğim takdirde uykuya geçmiş olurum.

Çölaşan: — Uykuya geçmek? Yani o zaman üyeliğiniz askıya mı alınıyor?

Simavi: — Evet, askıya alınıyor.. Masonlukta atılma diye birşey yoktur. Ama beni masonluktan soğutan olaylardan biri, Demirel meselesi olmuştur... Süleyman Demirel masondu. Hem de üstadlığa kadar çıkmış bir masondu.

Çölaşan: — Üstadlık nasıl oluyor?

Simavi: — Girersin önce 'Çırak' olursun... Bir yıl sonra 'refik' olursun. Ondan bir yıl sonra 'üstad' olursun. Sonra da locanın 'üstad-ı muhterem'i olursun. Ben

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

üçüncü senede üstad-ı muhterem, dördüncü senede İstanbul Locası başkanı oldum. O sırada, diyelim ki 2 bin 200 kadar mason vardı. İşte bunlardan 1800'ünün başı ben oldum. Çok inandığım bir şeydi masonluk. Çok zevk alırdım, çok da çalışırdım... Orada çok şeyler öğrendim. İlk kopmam Demirel'in AP Genel Başkanı olacağı zaman, mason olmadığını belirten bir belge istemesiyle başladı... Bu mektup kendisine verildi.

Çölaşan: — Peki niçin veriliyor?

Simavi: — Masonlukta bir adet vardır... 'Benim mason olmadığımı belirten bir belge verin' diyen insana o belge verilir. (Sayın Simavi burada yanılmaktadır, gerçekte masonlukta böyle bir uygulama masonluk kurallarına aykırıdır. İ.S.) O sırada Ankara'da ikinci büyük üstat ya da mason tâbiriyle 'kaymakam' Necdet Egeran'dı. Egeran, Mobil Şirketi'nin ileri gelenlerinden... Bu belgeyi Demirel'e verince bizim masonlar ikiye ayrıldı... Çünkü her yerde olduğu gibi orada da CHP ve AP taraftarları vardı. Ben de maalesef AP tarafında kaldım.

Çölaşan: — Niçin?

Simavi: — Çünkü sevdiğim arkadaşlarım vardı o tarafta... Kaldım ama soğudum. Devam etmemeye başladım. Yoksa Demirel resmen masondur. Buna benzer bir belge olayı benim de başıma geldi... Ben kendi locamın üstadı muhteremi iken locamda bir üstad vardı, şimdi ismini hatırlayamayacağım bir musevi arkadaş... Bir rum kızıyla evlenmeye kalkışmıştı... Kızın ailesi de 'Biz masona kız vermeyiz' diye diretiyordu. Geldi çocuk benden rica etti, bir mektup istedi. Ben de kendisine mason olmadığı yolunda belge yazdım, altına da bastım imzayı!.. Sonra bunlar evlendiler... Bana da gelip mason nikahı kıydırttılar...

Çölaşan; — Az önce, bizde adettir isteyene belge

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi https://rantey.org

veririz dediniz. Nitekim siz de vermişsiniz... O halde Demirel'e verilen belgeye niçin kızdınız?

Simavi: — Ama şekerim, birinin sebebi evlenmek için, öbürünün sebebi bütün Türkiye'ye kendisini mason değilmiş gibi tanıtmak için... Arada büyük fark var.

Çölaşan: — Erol Bey, siz burada mason olduğunuzu açıkça itiraf ettiniz. Bundan sonra belge isteseniz de vermezler size...

Simavi: — Allah korusun, ben politikaya atılacak olsam belge alabilirdim. Ama yooo alamazdım... Çünkü ben, İstanbul Vilayeti'nde tescilli, kayıtlı masonum. Böyle bir belgeyi zaten alamazdım.

Çölaşan: — Niçin alamazdınız?

Simavi: — Maalesef mason kardeşlerimizin bazı korkak tarafları vardır. Mesela ben İstanbul Locası Başkanlığına seçimi kazanarak gelmiştim. Bir de altı, yedi kişilik yönetim kurulum vardı. Mason Cemiyeti, Cemiyetler Kanunu'na tabidir adı da 'Türk Yükseltme Cemiyeti'dir. Doğal olarak vilayet makamına yöneticilerin isimleri bildirilir. Benden önce herkes korkarmış, ismini bildirmek istemezmiş. Onun için her zaman iki yönetim kurulu seçilirmiş. Birincisi isimleri vilayetten gizli tutulan gerçek yönetim kurulu... öteki vilayete ismi bildiirlen göstermelik yönetim kurulu... Bildirilen isimlerin hepsi 70 - 80 yaşlarında, hiç ilgisi olmayan kişiler olurdu. Onlar kendilerini feda edip isimlerini verirlermiş...

Çölaşan: — Diğerleri, açığa çıkmamak için vermiyorlar, öyle mi?

Simavi: — Evet... Yahu ben buraya seçimle gelmişim... Ne demek gizlenmek? Başvuruda bulunacağımız zaman kalktım 'ben şakır şakır ismimi veririm, ayıp bir iş yapmıyoruz ki' dedim... Etrafıma baktım,

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

'aranızda vermek istemeyen var mı?' diyo sordum. Biri çıktı; gayet de iyi mevkideydi... Sonra bakan falan da oldu... Şöyle durdu: 'Çok ayıp olur' dedi, bastı imzayı. Böylece biz vilâyette tescilli mason olduk. Artık belge alsam da işe yaramaz!..

Bak Emin, sana masonlukla ilgili bir hatıramı anlatayım: 27 Mayıs 1960 İhtilali olmuştu... 9 Kasım 1960 Çarşamba günüydü. Benim de o gece mason toplantım vardı, gazetedeydim... Sıkıyönetimden bir albay telefon etti. Millî Birlik Komitesi üyesi Albay Alpaslan Türkeş benimle görüşmek istiyormuş. 'Peki geleyim' dedim... 'Hayır, gece biz gelip sizi alacağız' dediler. Benim de gece mutlaka locaya gitmem lâzım. Hatta locaya gideceğim diye gayet şık giyinmiştim. O sırada bir arkadaşım bana, üzerinde mason amblemi olan bir kol düğmesi hediye etmişti. Onu da takmıştım. Bekledim, kapıdan beni aldılar, Sıkıyönetimden gelmişler. 'Kendi arabamı da takip ettireyim mi?' diye sordum, 'Hayır' dediler. Ben arkaya bindim, şoförün yanında bir albay oturuyor. Git Allah git, git Allah git... 'Sayın albayım acaba nereye gidiyoruz?' diye sordum. Florya'da Belediye dinlenme evlerine gidiyormuşuz... Ben oraları hiç bilmem. Meğer ihtilâli yapanlar o evleri kapatmışlar... Neyse, sonunda vardık ve sayın Türkeş'le karşılaştık, tanıştık, el sıkıştık. 'Sayın Simavi, sizin hakkınızda bize o kadar çok ihbar yapıldı ki... Ne kadar da seveniniz varmış? Vergi kaçırıyormuşsunuz, yurt dışına giderken çok döviz alıyormuşsunuz. Biz de bu yüzden sizinle pek ilişki kurmak istemedik. Ama hakkınızda tahkikat yaptırdık ve gördük ki ağabeyiniz de siz de Babıâli'nin pırlantalarısınız... Siz dışarıya 500 dolar alıp çıkıyorsunuz, bizim pek sayın Falih Rıfkı Atay'ımızı 4-5 bin dolardan aşağısı kurtarmıyor. Yani hayatınızda hiç bir karanlık nokta bulamadık' dedi. Ben dinliyorum, 'Sağ olun albayım... bir emriniz mi vardı?'

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

diye sordum. Biliyorsun Millî Birlik Komitesi 38 subaydan oluşuyordu. Sonra bunlardan biri bir trafik kazasında ölünce 37 kişi kalmışlardı. Türkeş, 'Sayın Simavi' dedi, 'biz aslında bir hata ettik. Şimdi kendi içimizde bir darbe yapacağız. Şu anda 19 kişi olduk. Bu konuyu bir tek size, güvendiğim için açıyorum. Sayımızın daha da artması ihtimali var. Kendi içimizde darbe yapıp Yassıada'dakileri serbest bırakacağız. Aslında onların suçsuz oldukları anlaşıldı'.

Çölaşan: — Yani Hürriyet'ten destek mi istiyor?

Simavi: — Evet... Ben Türkeş'i dinledim, dinledim ve dedim ki: 'Sayın albayım, lütfettiniz beni çağırdınız. Ancak ben gazetenin daha ziyade teknik ve idari işlerinden sorumluyum. Bu bahsettiğiniz şeyler gazetenin yayın politikasıyla ilgili olduğu için daha ziyade ağabeyimi ilgilendirir. Acaba niçin kendisini çağırıp da onunla konuşmadınız?'... Bunun üzerine Türkeş, 'Haa bakın, benim Türkçülük tarafım biraz kuvvetlidir. Ağabeyinizin mason olduğunu öğrendim, onu bu yüzden çağırmadım' dedi. Ben de dayanamayıp bir kahkaha attım: 'Albayım bu edindiğiniz istihbarat da yanlış. Ağabeyimin masonlukla hiç ilgisi yok. Mason olan asıl benim' dedim. Sonra dedim ki: 'Sayın albayım, masonluk öyle sizin korktuğunuz gibi bir şey değil. Bu akşam da toplantım var! Hemen ellerimi uzatıp manşetlerimi gösterdim. 'Bakın albayım kol düğmelerime, amblemimiz de budur...' Konuştum, konuştum. 'Bana masonluğu anlatın' dedi, anlattım. 'Ben de olayım' demez mi? Kendimi yine tutamadım: 'O kadar kolay değil albayım' deyiverdim.

VE GÜNCEL POLİTİKADA POLEMİKLER!..

Erol Simavi'nin Hürriyet gazetesinde yaptığı bu dehşetengiz açıklamalar, Türk masonluk camiasında ne tür

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yankılar yaptı? Bunu öğrenmek olanağını pek bulamadık ama Türk politik yaşamında masonluk sorununu birkez daha birden bire güncel hale getirdiği, yeni polemiklere yol açtığı kesindir.

Nitekim, **Simavi**'nin bu açıklamasının hemen ardından **Anavatan Partisi**'nin o zamanki genel başkan baş yardımcısı **Mehmet Keçeciler, Doğru Yol Partisi** Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'in masonluğu konusunda ne düşündüğünü soran gazetecilere **«Biliniyordu zaten. Ama vatandaş tarafından tekrar bilinmesinde fayda var. İnsanlar bulundukları şeyleri gizlememelidirler. Hazreti Mevlana'nın bir sözü var: 'Ya olduğun gibi görün, ya göründüğün gibi ol' der. Sayın Demirel 'Mason değilim' diyor. Erol Simavi bunun böyle olmadığını ve sayın Demirel'in mason olduğunu bilen bir kişi sıfatıyla açık ve net bir biçimde ortaya koydu. Artık bundan sonra sayın Demirel 'Ben mason değilim' diyemez. Sayın Demirel'in daha önce aldığı ve mason olmadığını gösteren belgenin de yanlış olduğunu ortaya koydu. Böylece tarihî bir hakikati açıklamış oldu» dedi.** (5 Mayıs 1988 tarihli Hürriyet).

Eski bir MSP'li ve Anavatan Partisi'nin **Kutsal İttifak** kanadından olan **Keçeciler** böylece yangına körükle giderken eski **MHP** ve şimdiki **MÇP** Genel Başkanı **Alpaslan Türkeş**'in de mason olmak istediği yolundaki **Simavi**'nin açıklamaları konusunda daha toleranslı konuşuyor, **«O olmamış. Olmak istemek ayrı, olmak ayrı şey»** diyordu. **Milliyetçi Çalışma Partisi**'nin Genel Başkan Yardımcısı **Şevket Bülent Yahnici** de kendi toplulukları için oldukça ağır bir suçlama sayılabilecek mason olma isteği konusunda genel başkanları **Türkeş** adına **«iddialar tamamen gerçek dışı»** diyordu.

Pek tabii ki **Erol Simavi**'nin bu beklenmedik açıklamalarından, yirmidört yıl öncesine dayanan bir tatsız olayın yeniden gündeme getirilmesinden en çok ra-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

hatsız olacak olan **Doğru Yol Partisi** genel başkanı, eski **Adalet Partisi** Genel Başkanı, eski başbakanlardan **Süleyman Demirel**'di. Ama o bu konudaki geniş yürekliliği, vurdumduymazlığı ile sabır taşını bile çatlatabilecek bir kişiliğe sahipti ve gazetecilerle arasında şu konuşma geçiyordu:

«— Ben o işe tokum. Bu lâflar 25 yıldır söyleniyor. Hiç alınganlık içinde değilim.»

«— Sizin siyasetteki grafiğiniz yükselirken, masonluk olayının ortaya atılmasını nasıl karşılıyorsunuz?»

«— O bana zarar vermez. Ben o iddiaların yapıldığı zaman hep seçim kazanıp geldim.»

«— O devirde sizin 'Mason değilim' şeklinde açıklamalarınız olmuştu değil mi?»

«— Tabii, tabii belgeler vardır canım. 1964 kongresinde bu belgeleri verdim. Aradan 24 sene geçmiş.»

«— Bugün de söylüyor musunuz? mason değilim diyor musunuz?

«— Ben o tartışmalara girmem. Hayır. Kesinlikle girmem.» (Milliyet Gazetesi 5.5.1988).

ANAP'lıların siyasi rakiplerinden **DYP** Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'in masonluğunun gündeme gelmesinden pek memnun olmalarının kendi partileri içinde kimi ters tepkileri de olmadı değil. Örneğin gündeme **ANAP'ta da mason olanlar var mı?** sorusu geldi. **ANAP**'ın ilk kurucularından ve maliye bakanlarından **Vural Arıkan**'ın mason olduğu açıklandı. **ANAP**'ın **Kutsal İttifakçı** üyelerinden ve bir ara ANAP Genel Başkan Danışmanlığı yapan Gaziantep milletvekili **Mustafa Taşar, «ANAP'ta ben masonum diyene rastlamadım. Ama yapılacak bir mini ankette eğer mason varsa ortaya çıkar. Eğer mason çıkmazsa, demek ki masonluk kötü şeymiş ki kimse mason olduğunu söylemiyor»** diyerek aba

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

altından sopa gösterdi. O dönemin Genel Başkan Baş Yardımcısı Konya milletvekili **Mehmet Keçeciler** ise gazetecilerin **«ANAP'ta da masonlar var mı?»** sorusuna **«orayı karıştırmayın»** diye kendince politik bir yanıt verdi (Tercüman Gazetesi, 6.5.1988).

Simavi'nin açıklamasının üzerinden bir ay bile geçmeden dolaylı yoldan ANAP içinde İstanbul milletvekili, eski genel başkan yardımcılarından ve o sıra sağlık bakanı olan **Bülent Akarcalı**'nın hem **Rotary Klüp** üyesi hem de mason olduğu dolaylı yoldan dile getirildi (Hürriyet Gazetesi, 5.6.1988).

1987 yılı Mayıs ayında ise, haftalık **Akis** dergisi (Akis, Sayı 3,4 - 10 Mayıs 1987) Masonlar konusunda yaptığı bir yayında masonların bir tarihçesini verdikten sonra sözü günümüze getirip şöyle yazıyordu:

«Dört eğilimli ANAP iktidarında da elbette ki masonlar da yer almışlardır. Örneğin ANAP kurucularından Doğan Can Akyürek, istifa etmiş bir masondur. Gene ANAP kurucularından olup Özal kabinesinin ilk maliye bakanı Vural Arıkan da masondur —ki sonradan ayrılıp Vatandaş Partisi'ni kurdu, sonra da DYP'ye girdi—, MDP'den milletvekili seçilip sonradan ANAP'a giren Prof. Yılmaz Altuğ da bir masondur. Hattâ Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyelerinden Oramiral Bülent Tümer, MGK dönemi başbakanı Oramiral Bülent Ulusu ve kimi üst düzey yöneticileri de masonlukla tanışmışlardır...»

Ayni dergi **«İşte Özal'ın peteğindeki masonların bazıları»** diyerek mason ANAP'lıları sayıyordu ki bunlar Devlet Bakanı **Prof. Ali Bozer**, ANAP Kurucu üyelerinden İstanbul milletvekili **Ferruh İlter**, Denizli milletvekili **İsmail Şengün**, Ankara milletvekili **Barlas Doğu**, Yozgat milletvekili, İktisat Profesörü **Mükerrem Hiç** ANAP kurucu üyelerinden **Alaattin Kısakürek**, ANAP kurucu üyelerinden ve sayman üyesi **Doğan Can Akyü-**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rek, Adana milletvekili MDP'den transfer **Mehmet Erdal Durukan** ve Başbakanlık Basın Danışmanı gazeteci **Can Pulak**'tı. Ve hiç kuşku duymamak gerekir ki, bu listeye en azından daha bir bu kadar mason ANAP'lı adı daha eklemek olasıdır. En azından...

Mason oldukları açıklanan bu ANAP'lılardan **İsmail Şengün** ve **Alaattin Kısakürek** ile öteki partiler politikacılarından **Mesut Erez, Kemal Cantürk** ve **Vefa Poyraz**, daha sonra bu dergiye gönderdikleri açıklama mektupları ile **«mason olmadıklarını»** ileri sürdüler. Bu mason olmayış, **Demirel**'in her türlü belge ve tanık ortadayken **«mason değilim»** demesi gibi bir tutum muydu? Kestirmek olası değildir...

BELGELİ MASONLAR

Şimdi alfabetik bir liste olarak adlarını sunduğumuz şu **«birader»**ler ise, mason olmadıklarını ileri süremeyecek kadar açık biçimde adları masonik yayınlarda yer alan ve son beş yıl içinde mason localarında yaptıkları gündemli konuşmaları, mason yayın organlarına imzalarıyla yazdıkları yazıları ve matriküllerdeki kayıtları, sıra numaraları ile belgelenmiş, **Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası**'nın en aktif üyeleridir.

Kuşkusuz ki bu, tüm masonları kapsayan eksiksiz ve tam bir liste değildir. Bir kere bunların içinde **Türkiye Mason Derneği** ve **Türkiye Büyük Mason Mahfili Derneği**'nin üyeleri yoktur. Onlara ilişkin kimi adları, kitabımızın daha ileri bölümünde görevliler listelerinde bulacaksınız. Buradaki adlar, salt **Türk Yükseltme Cemiyeti** ve **Türkiye Kültür ve Fikir Derneği** adlı kuruluşlara üye olanların aktif olanlarının adlarıdır. Loca toplantılarına

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

düzenli olarak katılan, ödentilerini ödeyen daha bir bu kadar masonun adını ise maalesef saptayamadığımız için veremiyoruz. Çünkü bunların büyük bölümü adlarının saklı tutulmasına daha çok önem veren üyelerdir. **Erol Simavi** gibi, ödentisini muntazam veren ama bir uzun zamandır loca toplantılarına katılmayan kimi üyelerin de pek tabiî ki bu listede adlarını göremeyeceksiniz. Çünkü onların da şu anda locada bir aktivitesi yoktur:

A

Reşat Atabek *(Avukat)*
İzzet Niyazi Akkan
Semir Abbasoğlu *(Dr./Yönetici)*
Ersin Alok *(Fotoğrafçı/Ressam)*
Levent Aksüt
Cevat Memduh Altar *(Müzikolog/Sanat Tarihçisi)*
Moris (Maurice) Alfandari
Nüvit Arıcan
Ahmet Akkan *(Dr./Yönetici)*
Nesih Altınyıldız
Haluk Abbasoğlu *(Doç. Dr./Arkeolog)*
Fikret Doğan Aykan *(Avukat)*
B. Aroma
Cengiz Akıncı *(Avukat/Huk. Müşaviri)*
Pınar Aran
Fikri Arığ
Rüçhan Altuğ
Ergun Aymergen *(TRT/Şair)*
Mustafa Akman *(Avukat/Huk. Müşaviri)*
Soner Akyol
Metin Atamer
Reha Arın
Ahmet Ataç *(Yön. K. Bşk./Yönetici)*
Nelson Arditti
Zafer Atalay
Tanıl Adalı
Orhan Aras
Özkan Aras
Halit Arpaç
Ünal Aydın
Orhan Alpyörük
Eser Arkun (Şirket Yöneticisi/SBF.)
Yaşar Sadık Acarlı
Süha Aksoy
Şinasi Afacan
Sabahattin Aydın
Sony Alev
Sadi Aral *(Veteriner Fak. Doç. Dr.)*
Avni Alkaş
Hüsamettin Aral
Kutbey Atmaca
Murat Artu
Ali Rıza Atay *(TRT İzmir Radyo Md. (eski))*
İsak Akudaram
David Altaras
M. Fuat Akev *(İktisatçı/Tütün ihratçısı)*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mehmet Akif Akev
Viktor Albuket
Ciacomo Afnalm
Tayfun Alpuati
Fadıl Altop
Avi Alkaş
Aligül Ayverdi
Serter Aküren
Tugay Ateş
Ender Arkun
Erdem Atik
Naki Cevat Akkerman
Ertuğrul Arda
Ahmet Arslan
Tümer Argın *(Gazeteci/Hürriyet)*
Roje Asseo
A. Emin Akyavaş
Savaş Akçelik
Orhan Aslanoğlu
Tuncay Arcak
Orhan Alsaç *(Mimar/Prof.)*
Murat Artu
Aydın Alsaç
Bülent Akis
Ümit Acar
Reştan Aras
Altan Akat
Yusuf Altıntaş
İsak J. Abudaram
Jak Alguadis
Onur Arı
Can Arpaç
Ergün Alkan
Fevzi Akansel
H. Dilek Akarlı
Süleyman Alpaykut
Müfit Arslanalp
Selçuk Akbaşlı
Ünal Aydın

Sabit Ağaoğlu
Ömer Remzi Arıkan
Halim Arıksoy
Ersan Aral
Adil Aydın
Murat Argon
Rene Ancel
Muzaffer Akın
Altan Arbak
Osman Altuğ
Necip Alayeli
Yücel Ataün
Necdet Açanal
Burhan Apaydın *(Av./Eski milletvekili)*
Mesrur Aktül
Savaş Akhan
Sabih Atasoy
Orhan Atiker
Kemal Arolat
Suat Aydar
Şükrü Alpaslan
Benjo Alaton
Macit Akman *(Ticaret - Sanayi, yönetici)*
Ercan Albayrak
Rıfat Asa
Onur Ayangil
Avarkan Atasoy
Aydın Safa Akay
Nihat Al
Doğan Akın
Erşan Alayat
Yusuf Azurlay
Avram Aje
Özden Akhun
Nedim Arın
Hasan Arbak
C. Ayvalı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yılmaz Altuğ *(Huk. Prof./ ANAP milletvekili)*
Sami Aji
Reşit Ata
Orhan Arıoğul
Mustafa Aksoy
Süreyya Akalın
Ersan Aral
Onur Aygen
Yusuf Aydın Ay
Tansı Atasev
Metin Atamer
Namık Aydemir
Ruhi Altınörs
Bernard D'Andria
Mehmet Ayan
Mustafa Ağaoğlu
Şahap Atik
Ziya Aktaş
Abdurrahman Alam
Vedat Alpaslan
Nejat Atahan
Aziz Azmet
Cem Aydın
Jak Alguadis
Faik Sabri Altuğ
Yaşar Aysev *(Gazeteci)*
Mehmet Güven Akçar
Mehmet Akzambak *(Avukat/ Eski Emniyet Gen. Md.)*
İsmail Altıntaş
Haluk Akbaşlı
A. Uğur Aydın
Mehmet Akçora
Fikret Aksoy
Faruk Atasoy
Fuat Altmsoy
Hakkı Arıgüç
Ahmet Arkan
Hayri Arıkan
Arsan Aktaç

B

Yakup Baruh
Seyhan Bilbaşar
İsak Behar
Kirkor Büyükerciyes
Ercüment Bigat
Alber Bilen *(Kimyager/Henkel Gn. Müd.)*
Haluk Bitek
Namık Kemal Baran
M. Balıkçıoğlu
Adnan Balkanlı
İbrahim Bozan
Zeki Belgen
Esin Bariç
Uğur Barkan
Tahsin Bumin
Okan Buldanlıoğlu
Josef Benbaneste *(Tüccar)*
Sami Bonfil
Besim Baykal
Midat Benhaim
Sami Behmoiras
Davut Berker
M. Oktay Barlas
Cevat Batıca
Sadi Bayram
Ali Bildik
Ö. Baysal
Aydoğan Baygün
Ömer Baybartek
Cahit Bergil
Mehmet Ali Berkman
Yakup Baruh
Argun Berker *(Gazeteci/Türkiye Gazetesi)*
Engin Berker
Marko Benbaneste
Refik Birand
Kemal Bayülkem *(Doktor)*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Necip Aziz Berksan *(Prof.)*
Münir Berik *(Gazeteci)*
Remin Biler
Zeki Belgin
Akın Batan
Doğan Barış
Tuluğ Baytın
Osman Bıyıkoğlu
Değer Barkut
Altay Birand
Hasan Bilgen
İlker Başaydın
N. Bilgen
Ayhan Bakır
Eşref Baltalı
Hasan Balin
Suat Beriker
Yakım Bahar
Şefik Berkoğlu
Sabahattin Basmacı
Cahit Bergil
Ahmet Bağdatlı
Ruhan Bolay
Murat Burçoğlu
Besim Baykal
Ragıp Buluç
Feridun Bilginer
Erdoğan Bulur
Attila Büyüktuncay
Teoman Bıyıkoğlu
Seyfi Nazım Basa *(Hakim)*
Ali Biren
Şefik Berkoğlu
Moiz Berker
Müfit Birsen
Rauf Birol
İsmet Bilgin
Zekâi Bayer *(İ.Ü. Öğr. Gör. Or. Y. Müh./Dan. Mec.)*
Rüştü Bozkuş
Albert J. Bahar
Edvard Bero
Sadi Bayram
Hüseyin Yavuz Bilgin
Tamer Baykara
Engin Bellisan
Cüneyt Birol
Nevzat Babüroğlu
İlker Büyüköztürk
Mustafa Besimzade
Jean Pierre Blachet
Muhittin Bilginer
Öcal Bengisu
Rasan Bayraktaroğlu
S. Beşe
Uğur Büget *(Prof. Dr.)*
Rafael Benveniste
Tahsin Batman
Cüneyt Boydaş
Seyman Bilginer
İlkan Baki
Şuayıp Balta
Aydın Barlas
Zeki Bilgin
Hanri Benazus *(İzmirli tüccar)*
Ömer Muhip Burteçene
Necmi Başok *(Doktor)*
Necati Bilger
Yavuz Berkol
Nesim İzak Baruh
Demir Bayka
Adnan Balkanlı
Orhan Bulay
Sami Bocutoğlu
Murat Baykal
Nejat Bek
Ali Necmi Bulutlar
Adnan Baker
Feridun Buyurman
C. Beşe
Necdet Burgul

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Mahir Bayyurdoğlu
Turgay Barış
Cahit Bayar
Akif Bağören
Binay Bükey

C - Ç

Niko Ciras
Cengiz Coşkun
Ayhan Çorbacıoğlu
Seyhan Çelikoğlu
Algun Çiftel
Burhan Ceyhan
Koparal Cerman
O. Çubukgil
Güres Çarkoğlu
Sevil Çalışkan
Beslan Cankat
Leon Levi Coşkun
Kurtuluş Çelebi
Cahit Çeltikçi
Aziz Çöl
Kemal Çiloğlu
Cahit Çelikel
Refik Çeltikçi
Vural Cengiz
A. Necdet Çolakoğlu
Melih Çelebi
Orhan Çulha
Yorgi Çolak
İ. Cantürk
N. Çelebi
Ergin Çıtıpıtıoğlu
Ömer Deniz Çivicioğlu
Doğan Çapan
Ahmet Cemal Çolakoğlu
Müştak Caymaz
Gürdal Çeliköz
Mükerrem Çete
Bülent Çetiner
Aybars Çiliv
Erdoğan Çiner
Nurettin Çelebi
İbrahim Çubukçu
Kemal Çizer
Cemalettin Çelebi
Ethem Sena Çınar
Hayim Çikurel
Ali Oktay Cever
Engin Çavuşoğlu
İ. Aydın Cankat *(Doktor)*
Kenan Çınar
Ahmet Çayırlı
Kerim Ceryan *(Doç. Dr. Üniv. Öğr. Üyesi)*
Haluk Cansın *(Gazeteci)*

D

Pashali Donya
Ali Dinçol *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Vangel Daylani
Mustafa Doğan *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Noyan Dinçer
Şekip Demirel
M. Celal Duru *(Doktor)*
Kemal Danacı
Can Deriş
Rıdvan Dursun
Galip Dolun *(Avukat)*
Orhan Demiriz
Necati Durmuş
Ali Demircioğlu
Geza Dologe
Hayri Dursunoğlu
Mustafa Durmaz
Mustafa Osman Demir
Mustafa Sadi Dinççağ
Süleyman Duygan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tuğyan Dinç
Murat Dorkip
Yalçın Davran
Erol Değerli
Erol Dilek
Orhan Dinç *(Mimar/üst düzey yönetici)*
Cengiz Dönmez
Emin Doğan
Erich Deutsch
Sedat Düzkan
Umur Denizci
Faruk Deniz
Ali Doğan
Koray Dinçol
Koray Derman
Ertuğrul Destan
Themistokli Dokos
Kerim Serdar Devrim
Mustafa Demirci
Kürşat Dural
Semih Doğan
Hasan Dağal
Nino Debahar *(Holding Yönetim Kur. Bşk.)*
Selim Danon
Türker Diker
Ferit Doğrar
Merih Doğangün
Semih Doğangün
Nurettin Daş
Emre Diker
Yavuz Durak
Haluk Dedehayır *(Pazarlamacı)*
Erdal Dönmez
Konstantin Doços
Neşe Deriş
Affan Dağlı *(Y. Gemi İnşaat* Müt.-Eski Ulaştırma Bak. Müst. Yard.)

E

Ali Mahan Erdem
Ahmet Erman
Cüneyt Eriş
Faruk Erengül
Abdülkadir Erengül
Doğan Elgin
Abdurrahman Erginsoy
Necdet Egeran *(Jeoloji Müh. /Eski B. Üstad)*
Güngör Erdumlu
Ahmet Eroğlu
Orhan Evcimen *(Banka yöneticisi)*
Nejat Avis
Ayhan Erol
İlhan Ege
Metin Eygin
İsak Eskenazi
Taner Ercan
Necati Erkut
Falih Erksan
M. Egesoy
Özdemir Erdem
Sezai Efe
Ali Rıza Erdeniz
Reyan Erben
Ligor Ekseroğlu
Koray Embil *(İlaç Sanayicisi yöneticisi)*
Doğan Elgin
Günal Erköse
Cihat Edes
Ali Erdeniz
Sezer Engin
İlhan Erdoğan *(Doç. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Cüneyt Eriş
Nadir Elçi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nahit Eruz *(Bankacı, Gümrükçü)*
M. Atıf Erol
Lütfi Er
Muzaffer Ek
Selahattin Erentürk
İlhan Erkan
Reha Erdur
Kamuran Erden
Hikmet Ersavaş
Enis Nihat Ecer
Halit Kemal Elbir *(Hukuk Prof./Av.)*
Ferit Eroltu
Ateş Erberk
Halim Erker
Özergen Eryöner
Erdoğan Ersever
Şadan Ersoy
Ziya Etel
Necdettin Eş
Fikri Ekin
Ender Ertürk
Erdal Ergüven
Dündar Erendağ
Sahir Erman *(Huk. Prof.)*
Erol Egeran
Muzaffer Egesoy
Semih Eğeryılmaz
Şinasi Erdemli
Cemal Ertan
Vecdet Erkun
Yener Ergüven
Atilla Eriş *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
İhsan Erzurumlu
Mahir Erman
Hüseyin Engin
Ümit Erdikmen
Atilla Ege
Mithat Esener
Yıldır Ertem
Alpay Ergun
Gürkan Erduman
Selçuk Erez *(İ.Ü. Tıp Fak. Prof. Dr.)*
Yüksel Erler
Metin Ercan
Özden Ertöz (Sanayici)
Efe Erginer
Erol Ergin
Saim Efelerli
Coşkun Ertürk
Güngör Erdumlu
Cahit Elden
Haluk Ertürk
Mevlut Ertan
Kenan Eratalay *(Doç. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Hasan Ferit Ertuğ *(Avukat, Sigortacı)*
Levent Eğribozlu
Orhan Etemoğlu
Mehmet Ergüven *(Opera yönetmeni/Eleştirmen)*
Attila Ergüven *(Y. Mimar)*

F

Davit Fahri
Ziya Fıçıcıoğlu
Dario Fridman
Cumhur Ferman *(Huk. Prof. Dr.)*
Deyvi Florentin
Ertuğrul Fişenk

G - Ğ

Fadıl Güvenç
Mukbil Gökdoğan *(Prof. Mimar/eski Bakan)*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hüsnü Göksel
Ekrem Gürenli *(TBMM Gen-Sek. Tek. Yard./Ziraat Müh.)*
Hasan Sadri Gerçek
Güner Gözük
Tolga Gencer
Teoman Güre
Murat Gomel *(İzmirli yağcı)*
Uğur Gündeş
Can Gökdoğan
Bedrettin Güven
Mair Gaon
Fuat Göksel
Demiray Güngör
Emin Gürol
Ceyhan Güner
Hasan Gençoğlu
Nail Güreli *(Gazeteci/Milliyet)*
Üstün Gürtuna
Selim Gatenyo
Sami Güvenal
Soli Gomel *(İzmirli yağcı)*
Halil İbrahim Göktürk
Üstün Göktuna
İlhan Güngören
F. Aziz Göksel
Fuat Göksel
Bozkurt Güvenç *(Prof. Rektör. Esk. Kül. Müsteşar)*
Sami Gürün
Tarık Güner *(Filatelist/yönetici)*
Mehmet Güner
A. Gökdoğan
Tuncer Gönenç
Nejat Günal (Gülen)
Muhteşem Giray *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Orhan Genç
Pars Görkmen
Yılnur Gımzal
Metin Güner
Tamer Gediz
M. Gürpınar
Mesut Gün
Hamdi Giray
A. Emin Güven
Zafer Gülçür
Sami Gürel
Erol Gerçek
Saygun Gürpınar
Yani Galiçi
Turgut Gülez *(Eski Bakan, Senatör, Milletvekili)*
Oktay Gündoğdu
H. Ümit Güneş
Yalçın Gürsu
Galip Galin
Halil Giresunlu
Heinz Gebaruer
Akman Gökçakan
Oktay Gürün
Ertuğrul Gümüşlügil
Coşkun Gültekin
G. Gülşar
Yaşar Gürdal
Kaya Güvenç
İlhan Gürkan
Şadan Gökovalı *(Gazeteci, TRT)*
Orhan Günay
Hasan Gökçe
Osman Göksu
İbrahim Gerçel
Mithat Gürata *(Başbakanlık Yük. Den. Kur.)*
Aydın Gürsan
Haluk Günuğur
Necati Göksu
Cahit Gürol
Şevki Gökarman

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yusuf Gökdamar
Ertan Gölgeze
Yılmaz Gümüşgil
Atilla Gönenli
Y. Yücel Güngen
Nazım Güroy
Naci Gürel
Ömer Gündeş
A. Emin Güven
Ümit Gürelli
Metin Günday
Bülent Gürsel
Gültekin Gündüz
Yusuf Gürata *(Etibank Mad. Müh.)*

H

Ömer Hülagu
Yavuz Hakman
Necat Hürtürk
Sami Herman
Mustafa Hakgüder
Mükerrem Hiç *(Prof. İktisat/ ANAP Mv.)*
Emin Hekimgil *(Eski TRT Yönetim Kurulu üyesi)*
İlhan Hakman
Attila Hınçal *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Cemalettin Hıncal
Çetin Halimoğlu
İzak Hayim
İsmail Heral
Metin Hotinli
Doğan Hızlan *(Gazeteci)*

I - İ

Harun Reşit İdil
Yani İşçen
Mesut Ilgım
Ercüment İnanç
Okan Işın
Turgut İçten *(Muhasebeci - Danışmanlık Şirk. Yön.)*
Umut İnan
Tekin İmir
Hasan Işık
Doğan İlgin
M. İrkoç
İsmet İnan
İsmail Işmen
T. Eser İstemi
Mahir Can Ilıcak
Sotiri Ibsaterya
Ünvan İnci
Ahmet Erhan Işık
Faruk İmrek
Güner İpekçi *(Filimci)*
Seyfi Isman
Aydın İzmirli
Halil İyigün
Doğan İşsever
Fehmi İnan
Melih İnan
Mazhar İzmirlioğlu
Erkan İmrek
Yüksel İnel
Levent İlbay
İlkin İlçelli
Yaşar İlksavaş *(Muhasebeci, Tiyatro eleştirmeni)*
Ahmet İnal
Bogos İdareci
Hüsnü İleri
Rıfat İnsel

K

Cemal Kutay *(Tarih Yazarı)*
Ömer Köker

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Panayot Kırıazi
Aleksandros Karayinis
Fahrettin Küçükoğlu
Turgay Koçak
Vehbi Kınav
Kemal Kaplancalı *(Şair/Sanayici)*
Mümtaz Külünk
Münir Key
Alber Kaya
Uğur Kayın
Kemal Kapanalan
Tuncay Kesim
Erdal Keresteci
Kaya Karaduman
Mehmet Kurşuncu
Yetvart Kovan
Sinan Kısakürek
Zeki Kovan
Zare Karakaş *(Nöro-Psikiyatri uzmanı, Doktor)*
Abdullah Kiraz
Frederick J. Kemp
Güngör Kavadarlı
Gündüz Kireç
Münir Kıvrak
Muhtar Katırcıoğlu *(Pazarlama Müd. - Koleksiyoncu)*
Selim Rıza Kırkpınar
Necmi Karakullukçu *(Sanayici)*
Zeki Kovas
Mustafa P. Kökçü
Uğur Kandilci
İsmet Küçüknal
Güman Kızıltan
David Kohen
Yani Kalamaris
Kenan Kutay *(Yayıncı)*
Faruk Kurt
Coşkun Kerimoğlu
Turan Kutkam
Bozkurt Kuruç *(Sanatçı, Devlet Operası Gen. Müd.)*
Osman Zeki Koylan
Cumhur Kerimoğlu
Pars Kutay
Müjdat Karaca
Mustafa Kadıoğlu
Şeyda Karaca
Hayım Kampeas
Emin Reşit Kadaster
Yüksel Kazmirci
Oktay Karal
A. Halis Kuvvetoğlu
Erdal Karasu
Lefter Karakaş
Ertem Kalaycıoğlu
Haluk Kulen
Ömer Köksal
Yani Karamiti
Faruk Keskiner
Ali Kalıpçı
Ayhan Köksal
Zafer Kural
Ömer Faruk Kurt
Haluk Kurtoğlu *(Aktör - Rejisör)*
Bülent Kaleli
Gürkan Kefeli
Orhan Kocamanoğulları
Erhül Kalefer
Nurettin Kızılay
Özkan Kaymak
Beysan Keyder
Limitri Karakaş
Bülent Kocaaydın
Hasan Köni
Güneş Künçer *(Avukat)*
Aysun Kılıççıoğlu
Alev Kutay
Yüksel Keskin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Recai Kabakçı
Mustafa Kulalıoğlu
Tansu Koray
Faruk Keskinel *(İnşaat Şirk. yöneticisi)*
Pluton Kriazi
Mahmut Kınav
Tanju Koray
Ahmet Kurtaran *(Diş protezi uzmanı/Müzisyen)*
Benan Kaleli
Müfit Kulen *(İnş. Yük. Müh./ Eski DSİ Gen. Md.)*
Aydın Karasüleymanoğlu *(eski Spor Toto Teş. Md./Serbest muhasip)*
Ali Kaner
Tevfik Karaben
S. Kayakutlu
Cihat Kocuoğlu
Şahap Kocatopçu *(Eki Bakan/ Metal. Müh./TİSK eski Bşk.)*
Doğan Kargul
Vahdettin Kale
Ahmet Karadeniz
S. Halit Kakınç *(Gazeteci)*
Necati Kavadarlı *(Tütün ihracatçısı)*
Faruk Kavkeralp
Ö. Faruk Köprülü
İsmail Hakkı Kılıç
Tayfun Kalkan
Faruk Kamberler
Yani Karamiti
Leon Kohen
Reşat Kıran
Kaya Karadeniz
Yani Kırıazi
Rüştü Kuloğlu
Yılmaz Kadıoğlu *(Avukat)*
Hamdi Kozacı
Şener Koçyıldırım
İrfan Köksalan
Rüçhan Koşar
Yüce Katırcıoğlu
Ekrem Kavuncu
H. Kozanoğlu
Yalçın Kezer
Melih Kazmirci
Figen Kuter
O. Uğur Kırbeyi
Önder Kayın *(İhracatçı/Pazarlama ve imalat danışmanı)*

L

Faik Levent
Taylan Lünel
Haldun Levent
Kiryako Liaje
Sezer Levi
Ahmet Taylan Lünel *(Doç. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Celil Layıktez
Stati Leana

M

Mişel Margulies
Ferdi Miskbay
Moiz Malki
Rıfat Madazlıoğlu
Leon Mitrani
İlhan Menderes
Halil Mülküs
Tahsin Seza Manizade
Osman Menteşe
Süreyya Menteşeoğlu
Kenan Mortan *(Gazeteci)*
Bülent Moral

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ali Mansun
Hamdi Marter
Viktor Marag
Aytaç Manço
Nevzat Moralıoğlu
Antonio Berthyl Mnach
Ö. Umurbey Misci
Ergun Mete
Göker Müftüoğlu
Sencer Maruflu *(Halkla İlişkiler uzmanı/Belediye Mec. üyesi)*
Naci Meltem
Sava Melepulos
Erdoğan Mamaoğlu
Cahit Meço
Haldun Madran

N

Halil Nadaroğlu *(İkt. Prof. Marmara Üniv. Dekanı)*
Herbert Nagkich
Halil Nişli
Ziya Nazlı
Cengiz Nayır

O - Ö.

Akın Omuroğlu
R. Özenli
Sinan Öktem
Erki Orkun
Vural Olcay
Ayar Özdemir
Erdem Özısınmaz
Yener Özgün
Alp Öyken
Sacit Öncel
Ergun Önen
Hüseyin Özdülger
Aydın Ortabaşı
Güneş Olcay
Rauf Ozan
Gökhan Önce
Ahmet Örs *(Gazeteci)*
Eralp Özgen
Bülent Ordukaya
Mehmet Özkaya
Aktan Okan
Hatif Öge
Aydın Ören
Oğuz Oktay
Bülent Özenen
Fethi Olcay
Cem Özyurt
Osman Ekin Özcan
Galip Özdiler
Erdoğan Örtülü *(Gazeteci)*
Celal Özbay
Erhan Ogan
H. Özdeniz
Mahmut Omağ
S. Ferdi Özmen *(Şirket yöneticisi/Danışman)*
Erol Orhon
Gürkan Özen *(Ticaret Şirk. yöneticisi)*
Ünal Özüak
Aykan Oğuz
Cengiz Özarı
Erdal Özışık
Münir Raşit Öymen *(Eğitimci)*
İsmet Okyay
Üner Özeken
Feridun Özyurt
Aydın Örgey
Melih Ölçer
Beliğ Onat
Sedat Özbeyler
Önder Özturel

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Oktay Orhon
İlkan Örs
Ferit Ojalvo
Lütfü Öğütücü
Azmi Özgür
İsmet Öztunalı
Ferruh Oygur
Aydemir Öztürk
Atilla Ötkeren
A. Haydar Öktem
Hulusi Özüduru *(TRT Spiker-İzmir)*
Tuncer Olcay
Nuri Dagsar Özpamir
Nezih Okan
Ali Özder
Önder Öztunalı
Hasan Özmen
Kayıhan Özhun
Kenan Özgediz
Sinan Önem
Güngör Önal
Zafer D. Öneran
Cengiz Orak
Süha Ok
Ahmet Muhittin Özenç
Metin Önder
Orhan Özgediz
Ergun Orhunöz
İbrahim Öner
Namık Omak
Nur Or
Orhan Özsoy
Tanju Özenç
Bülent Onaran
Alaattin Öztopuz
Tarhan Özgökmen
İhsan Özgen
Ahmet Önder
Güner Önal
Murat Otuzlu
Murat Oktar

P

Özkan Pekcan
Tanaş Papadopulos
Yıldırım Parlar
Roger Pariente
Istefan Papadopulos
Metehan Peköz *(Seyahat Şirk. yöneticisi)*
Sungur Pamir
Özgür Polvan *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
S. Papadopulos
Yani Parizianos
Andon Parizianos
Gavril Papagavril
İsak Perdo
Murat Palaz
Mehmet N. Panayırcı *(Kimyevi madde Şirk. Yön. Kur. üyesi)*
İzzet Pekarun
Harro Pırtsch
Fikret Pamir
Alaattin Pancarcıoğlu
Ayhan Parmaksızoğlu
Kutlu Payaslıoğlu *(Şarkıcı/İzmir-TRT)*
Teoman Pakman
Hikmet Pekcan
Kosti Papakostanti

R

Cako Romi
Haralambos Rombopulos
Nezih Rona

S - Ş

Halit Sarıkaya *(Tarihçi/Öğretmen)*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yener Süsoy *(Gazeteci)*
Nurettin Saraç
Nusret Semi
Burhanettin Seri
Nahit Şinikoğlu
İhsan Saraçoğlu
İsak Sefiha
Nurhan Şekeralp
Dinçer Sümer *(Oyun yazarı/ Aktör)*
Ergin Şen
Metin Sağnak
Levent Sengir
Yener Saraçoğlu
Salih Kaya Sağın
Saip Soydan
Ertan Sürsal
Ragıp Saguner
Baruh Şalon
İzak Strugo
Demir Savaşcın
İsmet Savaşan
Peyami Sungur
Seyhan Saltuk
Feyza Saysen
Vitali Haim Saddaca
Selim Şiper
Özdemir Süer
Gürkan Şenışık
İlkay Şimşek
Erol Sezer
Kami Süveren *(Gazeteci)*
Adnan Sütmen
Mehmet Sunder
Şarlı Şensoy
Ünsal Soygür *(Üniv. öğretim Gör./Geoteknik Danışmanı)*
Sinan Sargın
Özay Sezer
Altan Şaşmaz
Fethi Soydan
Nail Soysal
Korhan Solakoğlu
Necmi Söker
M. Kazım Seçer
Fahrettin Şengel
Atilla Sayıner
Mete Şar
Enver Şenerdem *(Çocuk Hast. uzmanı, doktor)*
Bülent Selim Sarper
Bülent Saygın
Erol Sezer
Haluk Sel *(Danışman)*
Emre Saka
Ferhat Saraçoğlu
Yavuz Saral
Orhan Sağcı
Seza Saysen
Sancar Süzek
S. Sıtkı Sayıt
Özcan Şenaçıkol
Yani Skarlatos
Erol Şahingiray
Turhan Sunar
Teoman Sukuti
Medeni Soysal
Behçet Sepici
Kuthan Savaşçın
Rıfat Sümer
Taylan Sezer
Vitali Saporta
Utku Sağdık
Bülent Saldamlı *(Sigortacı/ Mali danışman)*
Gülhan Selem
Halil Silay
Günay Şimşek
Aysın Şahbaz
Davut Selçuki
Sedat Şardağ
Haluk Sipahioğlu
Enis Sayıt

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Altan Sungar
Nevzat Sertel
Orhan Şengün
Semih Sah
Ali Çetin Sökmen
Sanver Süzek
Hamdi Şehirlioğlu
Zafer Sarıyer
Aziz Sıdar
Ali Rıza Saysen
Yılmaz Saraçoğlu
Hamit Sözer
Muhittin Söylemezoğlu
S. Sevil
Neşet Sirman
Rıfat Saban
Nadir Sarışeker
Ünsal Sökmen
Veli Sarıtoprak
Mustafa Sayın
Yaşar Şendal
Tuncay Şen
Mustafa Sezar
Ozan Sağdıç *(Fotoğraf sanatçısı)*
Teoman Süerdem
Ruşen Şimşek Soysever
Dündar Sönmez

T

Raşit Temel
Josef Tarı
İlhan Taylan *(Sanayi gazları şirketi yön.)*
Lütfü Türkmenoğlu
Aydın Yılmaz Teker
İrfan Tan
K. Bilgiç Tür
Satiri Tataridis
İlker Tezel *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Orhan Tanrıkulu *(Opera Orkestra Müdürü)*
Kutsal Tülbentçi
Seyhan Tunaşar
Emrullah Taşındı
Ufuk Türkeri
Atilla Tulga
Süleyman Tamer
Sedat Toydemir
Teoman Tanak
Doğan Torunoğlu *(Tüccar)*
Ergün Toğrul
Özbey Temel
İzi Telvi
Orhan Turuman
İstemihan Telger
Orhan Topçuoğlu
Salih Tugay *(İç hast: uzm. doktor)*
Arsan Toprak
İskender Taner
İbrahim Tamer
Kemal Türen
Tufan Türenç *(Gazeteci - Güneş)*
İbrahim Türker
Metin Topaç
Önder Tüzünalp
Hikmet Turat *(İnş. Yük. Müh. DSİ. Eski Gen. Md.)*
Ergun Tümer
Tayfur A.Z. Tarhan *(Prof. / Holding yön. kur. başk.)*
Muhittin Tantuğ
Macit Türen *(Reklamcılık şirk. gen. yönetmen)*
Nejat Türkoğlu
Fuat Tuygan
Tuncay Turuthan
Mehmet Engin Tezcan
Çetin Terim

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Çetin Türkçü *(Doç. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Nahit Türkekul
Taner Toparlak
Zeki Tanrıverdi
Taner Tuğcu
Ziya Tunalı
Ercan Tura
Kaya Tuncer
Argun Terzibaşıoğlu
Mustafa Tanlay
Kubilay Tarlan
Aydın Tuncay
Ahmet Turat
Erdal Tunalı Tosunoğlu
Münip Tarhan *(Noter İst. 6.)*
Melih Tugay *(Tokay)*
Orhan Tan
Orhan Terzibaşıoğlu
Mehmet Tantürk
Ali Şevki Tanyu
Kemal Tunusluoğlu *(Em. Hv. Kur. Alb.)*
Şahabettin Turban
Selim Türkbaş
Rıfat Toper
Hüseyin Türkmenoğlu
N. Tuğcu
Dinçer Tarakçıoğlu
Engin Türkoğlu
Rahmi Tunçalp *(Sümerbank Gnl. Md. - Halkçı Parti kurucusu)*
Pars Tuğlacı *(Tarihçi - Araştırmacı)*
Mebut Tosunoğlu
Akın Tuna
Cem Türkmenoğlu
Ergin Tansuğ
Tunç Timurkan
M. Nüvit Tekül *(Prof. Dr. Üni. öğretim üyesi)*
Timur Tan *(Kadın Hast. Uzmanı Doktor)*
Mesut Tuncel
Ünal Tümer
İ. Fevzi Tunca
Fuat Tuygan
İbrahim Tosuner
Işık Tuğlular
Nail Tenli
Zekeriya Tanık
Suat Türkmenoğlu

U — Ü

Ziya Umur *(Prof. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Ünal Uras
Aydın Uluyazman
Güner Ünal
Engin Uzmen
Erol Ünsal
Süha Umur
Erdal Ural
Yüksel Umuter
Ziya Utkutuğ
Aydın Üçok
İbrahim Usta
Ertan Ulaş
İbrahim Utku
Rauf Uçucu
Tankut Ünal
Tuncel Uzel
Metin Ülgüray
Veli Ünlüsoy
Tacettin Ürkmen
Tayyar Ünlüer
Orhan Uslu *(Doç. Dr. Üniv. öğretim üyesi)*
Haluk Uğur
Ömer Umur
Haluk Uzel
Atilla Uslu
Orhan Uçar
Orhan Unsaç
Mete Ünal *(Opera ve bale ork. sanatçısı)*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şevket Selim Uluserl
A. Yılmaz Uslu
Erdinç Urer
Sadettin Ünal
Aytok Utkan
Osman Çelik Uluöz
Ergin Üstünoğlu
Erol User
Ünal Uslu
Tuncay Uslu
İnal Uşşaklı
Erol Ural

V — Y — Z

Yorgi Vakalopulos *(Doktor)*
İstavri Yoanidis
Dimitri Voyna
Erdal Yolageldi
Cavit Yenicioğlu
Ergin Yaman
Hasan Zeyrek
Hüseyin Yesügey
V. Hristo Zahariyadi
Moiz Varol
Ergun Zoga *(Halkla İlişkiler uzmanı)*
M. Saffet Yatağan *(Restoran, otel ve turizm işletmecisi)*
Ünsal Yavuz
Murat Yegül
M. Bedri Yiğit
Ünlü Yukaruç
Hasan Yelmen
Argun Yalçın
Emile Weber
Mustafa Yalçın
Leon Verter
Oktay Yanç
Yılmaz Yasa
Doğan Yağız
Bülent Yıldırım
Doğan Yalım
İsmet Yılmaz
A. Evren Yazgan
Berkay Yalın
Gültekin Yeşilyurt
Nedim Yahya
Halis Yalçın
Armağan Vardarlı
Zafer Yalçın
Tahsin Yaşamak
Bayazıt Yıldırım
Ayhan Yalay
Hüseyin D. Yarsuvat *(Avukat, Huk. Müş.)*
Koço Yosifidis
Sefa Yamaçoğuz
Halil Yetkin
İlhan Yalçın
Nurtekin Yazgan *(Sanayi şirk. yönetim kur. başk.)*
Avni Yazan
Emin Yıldırımkal
Osman Yiğit
Viktor Yücel
Avram Ventura
Hüseyin Yalçın
Vasil Yağcıoğlu *(Sinir ve Ruh Hast. Uzm. Doktor)*
Enis Veryeri
Şükrü Yalçın
Rıfat Vardar
Melih Yönsel
Bedii Ziver
Tamer Zümbülova
H. Avni Yazan
Faruk Vanu
Cengiz Yalçın
Çokşan Zerenler
Osman Yalçın
Abisin Yeni
Turan Yönaç
Ahmet Yılmaz
Teoman Yalçınkaya

Eskikitaplarim.com

«EBEDİYET MAŞRIKINA İNTİKAL»

Mason biraderler vadeleri erip ecelleri geldiğinde öyle sıradan insanlar gibi ölmezler, kendi dilleriyle **ebediyet maşrıkına intikal ederler!** Ruhun ölmezliğine inandıkları için ve ölmeyi yok olmak anlamına aldıklarından olacak, ölümü bu dünyadan öteki dünyaya göçmek diye adlandırırlar.

Aşağıdaki listelerde 1873'ten bu yana mason birader olup da **ebediyet maşrıkına intikal** edenlerin olabildiğince eksiksiz bir listesini (171 kişi) doğum yerleri, doğum tarihleri, masonluk yaşamına adım attıkları ve ikinci kez asıl dünyaya geliş tarihleri sayılan **«tekris»** tarihleriyle, bu dünyadayken üyesi oldukları localarının adları ve **«intikal»** tarihleriyle vermeye çalıştık.

Adı Soyadı	*Doğum Yeri - Tarihi*	*Tekris Tarihi*	*Locası*	*Eb ∴ Maş ∴ İntikal*
Kemal Pekakcan	İst. - 1925	20.2.1973	Fazilet	10.10.1983
Orhan Cemal	Berlin - 1921	28.5.1957	Delta	26.11.1983
Hulusi Danışman	İz. - 1912	1.11.1956	Gönül	5.2.1984
İbrahim Hoyi	İst. - 1908	11.2.1932	Fazilet	11.2.1984
Muhammer Dereli	An. - 1929	27.1.1981	Hisar	28.2.1984
Necip Doğuoğlu	İst. - 1930	2.6.1970	Fazilet	3.3.1984
M. Ünsal Koçak	Ank. - 1937	8.12.1977	Ülkü	17.3.1984
Y. Ziya Dalkılıç	İst. - 1929	18.10.1967	Devrim	20.3.1984
Rıfat İlksavaş	Milas - 1909	15.6.1950	Promethee	3.4.1984

Eskikitaplarim.com

Adı Soyadı	Doğum Yeri - Tarihi	Tekris Tarihi	Locası	Eb.. Maş.. İntikal
E. Naci Kafalı	Midilli - 1908	13.3.1926	Ülkü	2.5.1984
Aydemir Gökgöz	İst. - 1928	24.3.1959	Hürriyet	24.4.1984
Avni Karsan	Bilecik - 1927	20.11.1959	Uyanış	4.5.1984
Selami Sanaç	Sivas - 1917	1.12.1972	Uyanış	12.3.1984
C. Nahit Koray	Beyrut - 1912	14.3.1950	Doğuş	11.5.1984
Cemil Sökmen	Gine - 1930	9.6.1977	Ahiler	15.6.1984
Kalef Albükrek	Ank. - 1908	25.11.1970	Devrim	30.8.1984
Vedat Berkant	İst. - 1909	12.10.1959	Ülkü	6.8.1984
Enis Keseroğlu	İst. - 1930	11.5.1961	Kardeşlik	22.8.1984
Fikri Ongan	Burdur - 1912	13.3.1958	Gönül	30.7.1984
Osman Şenel Ermenak	- 1898	6.6.1958	Gönül	22.7.1984
Doğan Dorkan	İst. - 1902	16.10.1973	Fazilet	5.9.1984
Fahri Günergin	İst. - 1902	1932	Erenler	18.5.1984
Can Hoyük	Ankara - 1945	16.10.1975	Yükseliş	27.8.1984
M. German	Hanya - 1924	5.11.1970	İzmir	14.7.1984
Samoel Brudo	Ist. - 1920	21.6.1951	Hümanitaş	17.8.1984
Ş. Tahmisoğlu	Muğla - 1947	12.5.1980	Eylem	27.9.1984
Mazhar Elar	İst. - 1909	16.11.1956	Ümit	2.8.1984
R. Büyükberker	Man. - 1903	15.6.1972	Yükseliş	7.10.1984
A. Sait Yaltırak	İst. - 1906	4.5.1959	Sevgi	4.7.1984
Albert Meşulam	İst. - 1929	9.11.1983	Atlas	5.7.1984
S. S. Hortaçsu	İzmir - 1917	17.6.1982	Nur	17.9.1984
Adnan Suner	Halep - 1907	27.2.1953	Kültür	22.10.1984
M. Çaydamlı	İzmir - 1917	30.3.1964	İrfan	28.9.1984
Nusret Mazıcı	Malatya - 1923	15.4.1975	Arayış	13.10.1984
B. Kunt	İstanbul - 1905	1926	Hürriyet	10.11.1984
Izak Hakmen	Edirne - 1897	1.3.1924	Hürriyet	8.10.1984
Melih Dumanlı	Çankırı - 1934	3.4.1981	Ankara	21.10.1984
Fikret Oral	İstanbul - 1917	3.5.1962	Gönül	20.11.1984
Hayri Yunt	Halep - 1905	8.3.1951	Çankaya	4.11.1984
N. Galip Yener	İst. - 1909	4.3.1955	Uyanış	19.11.1984
Hilmi Elçi	Erzincan - 1907	10.6.1976	Yükseliş	17.11.1984
Sami Ventura	İst. - 1912	14.12.1932	Hümanitaş	17.11.1984
İsmet Berkay	İst. - 1909	22.1.1971	Müsavat	6.11.1984
Ahsen Gürtün	İst. - 1905	23.5.1957	İzmir	11.12.1984
İsmet Somer	Isparta - 1890	12.10.1932	Sevgi	15.12.1984
Altan Duran	Marmaris - 1939	30.11.1976	Doğuş	26.12.1984
Fuat Sadıkoğlu	Trab. - 1916	4.3.1958	S.Dostlar	12.12.1984

Eskikitaplarim.com

Adı Soyadı	Doğum Yeri - Tarihi	Tekris Tarihi	Locası	Eb . . Maş . . İntikal
Davut Yerşenli	İst. - 1938	1.3.1961	Evren	14.12.1984
Necmi Toros	İst. - 1911	3.12.1968	Hisar	30.11.1984
Necat Gün	İstanbul - 1916	19.4.1952	İdeal	21.10.1984
Vahit Dayıgil	Elazığ - 1915	1.10.1970	Ülkü	2.6.1984
Raşit Urallı	Kazan - 1915	16.12.1960	Sevenler	2.9.1984
Mustafa Ertem	Drama - 1909	9.6.1955	Sevenler	30.1.1985
Mansur Saym	Ç.Kale - 1912	26.4.1957	Şefkat	8.2.1985
Hasan Keler	Kütahya - 1933	10.5.1966	Doğuş	12.2.1985
Vahram Nazar	İst. - 1925	6.10.1977	Sembol	28.3.1985
Faruk Aldemir	İst. - 1910	2.2.1965	G. Mimarları	7.3.1985
Müceddit Kutbay	İst. - 1908	3.5.1962	Kardeşlik	17.2.1985
İsaaç Deleon	İst. - 1919	22.2.1958	Freedom	22.4.1985
Ziya Akçar	Vodina - 1907	28.12.1956	Müsavat	24.4.1985
S. Konukgil	Preveze - 1901	28.12.1925	Fazilet	15.4.1985
H. Karaçetin	İzmit - 1920	8.12.1981	Gün	1.3.1985
İ. N. Arkan	Üsküp - 1900	5.12.1924	İdeal	29.4.1985
U. Çetinkaya	Çatalca - 1925	6.11.1964	Kültür	15.5.1985
Halil Atalay	Kavala - 1917	17.4.1959	Ahiler	9.5.1985
Hüsnü Çubukçu	Söke - 1920	31.5.1965	İrfan	21.6.1985
Niso Ruso	İstanbul - 1946	25.5.1972	Kardeşlik	30.11.1985
Ermis Hiristidis	İst. - 1940	29.3.1984	Hakikat	9.12.1985
O. Zeki Koylan	Selanik - 1900	29.5.1930	İnanış	12.12.1985
Şeref Cevrem	Buca - 1926	7.2.1974	Gönül	19.12.1985
H. Rauf Özen	Selanik - 1911	10.5.1956	Gönül	19.12.1985
R. Minasyon	İst. - 1921	9.11.1955	Atlas	14.1.1986
Raif Tanalı	Manastır - 1324	4.7.1959	Yükseliş	1.1.1986
Mustafa Bilhan	İst. - 1911	13.5.1954	Yükseliş	25.1.1985
Osman Hazer	Şam - 1920	7.12.1971	Arayış	8.1.1985
Ömer Berk	Akşehir - 1916	8.2.1968	Delta	9.4.1985
Osman Ökmen	İst. - 1908	11.5.1961	Kardeşlik	11.2.1986
Yıldırak Daş	Ankara - 1936	28.9.1934	Çankaya	4.7.1986
Ö. Kamil Erdik	İst. - 1910	11.6.1962	Libertas	00.12.1985
Daniel Behar	Istanbul	1930	Şefkat	00.00.1985
Orhan Orel	İstanbul - 1914	3.10.1967	Ülkü	18.8.1985
Sabri Küçükonat	İst. - 1925	5.1.1973	Erenler	16.3.1986
N. S. Tekyalı-Ban	Sel. - 1914	15.6.1961	Doğuş	19.3.1986
S. Etem Tonguç	Ant. - 1902	15.6.1950	Gün	16.10.1985

Eskikitaplarim.com

Adı Soyadı	Doğum Yeri - Tarihi	Tekris Tarihi	Locası	Eb.: Maş.: İntikal
Sait Demir	Selanik - 1900	1930	Hürriyet	19.4.1986
Tevfik Böke	İstanbul - 1910	4.10.1968	Kültür	20.2.1986
Sami Güvenal	Sivas - 1926	9.1.1984	Delta	18.3.1986
Aligül Ayverdi	26.7.1935	26.10.1979	Piramit	6.5.1986
Baha Ünal	İstanbul - 1920	10.12.1971	Müsavat	13.7.1986
Azmi Zallak	İzmir - 1915	26.6.1969	Kardeşlik	5.6.1986
Emre Çekiş	İstanbul - 1937	3.5.1973	Yıldız	12.6.1986
Hulûsi Gürkan	Sivas - 1925	22.5.1959	Uyanış	23.3.1986
Şekûr Okten	İstanbul - 1917	15.2.1956	Hisar	30.6.1986
İhsan Gözendor	İst. - 1915	9.4.1981	Ülke	22.7.1986
Kemal Kaplancak	Tar. - 1910	10.6.1956	Ülke	17.7.1986
Orhan Etüs	İstanbul - 1920	16.6.1967	Müsavat	12.6.1986
Turhan Ardaç	Isparta - 1923	6.6.1964	Delta	19.6.1986
Ömer Özek	İstanbul - 1902	14.2.1953	Erenler	2.8.1986
Suat Beşe	İstanbul - 1912	27.3.1964	Çankaya	7.7.1986
Orhan Kutlu	Manisa - 1931	3.12.1965	Erdem	11.5.1986
C. Kerimoğlu	Ankara - 1943	22.12.1969	Erdem	20.3.1986
Muvaffak Argan	İst. - 1916	1.12.1972	Ülke	30.8.1986
Hüseyin Onat	Ankara - 1951	18.11.1984	Uyanış	7.9.1986
Orhan Arçıl	Bursa - 1913	8.6.1966	Ahenk	13.7.1986
Hüsamettin Aral	Posof - 1925	10.5.1966	Anadolu	12.7.1986
Daniş Şalvat	K.D.Z. - 1923	7.1.1977	Burç	30.6.1986
Sadık Şendil	İstanbul - 1912	9.6.1982	Gün	26.7.1986
Rene Ancel	İstanbul - 1926	16.12.1963	Hümanitas	17.8.1986
Leon Edi Anavi	İst. - 1914	7.10.1969	Hümanitas	12.7.1986
Nisim Afumudo	İst. - 1920	21.12.1954	Delta	10.10.1986
Y. Vakalopulos	İst. - 1916	3.5.1954	Hulus	2.10.1986
Tevfik İnci	İstanbul - 1906	1.4.1954	Şefkat	30.9.1986
Acar Avun	Ankara - 1928	27.10.1962	Mitessus	11.6.1986
Adil Üçer	İstanbul - 1902	5.5.1953	Hürriyet	18.10.1986
H. Ocakçıoğlu	Malatya - 1923	4.12.1970	Kültür	26.9.1986
Melih Tokay	Selanik - 1920	6.6.1953	Barış	16.7.1986
M. Emin Hekimgil	İst. - 1915	5.5.1964	Dikmen	18.8.1986
Sadun Erenli	İstanbul - 1910	16.6.1964	Dikmen	10.5.1986
Tahsin Önder	Erzurum - 1914	13.5.1975	G. Mimarları	21.11.1986
F. Ramazaonoğlu	İst. - 1897	10.4.1929	İdeal	1.11.1986
A. A. Okan	G. Antep - 1947	24.11.1963	Evren	30.11.1986

Eskikitaplarım.com

Adı Soyadı	Doğum Yeri - Tarihi	Tekris Tarihi	Locası	Ee .. Maş .. İntikal
Bahri Engin	İstanbul - 1904	17.6.1958	Erenler	11.12.1986
Necdet Aytaç	İstanbul - 1926	18.11.1970	Başak	30.11.1986
M. K. Seçer	Giresun - 1927	7.2.1984	G. Mimarları	21.12.1986
Cengiz Orak	Ankara - 1936	30.11.1965	Dikmen	10.1.1986
Suat Beriker	Selanik - 1318	3.5.1964	Bilgi	15.6.1986
Özcan German	İzmir - 1928	25.3.1965	İzmir	9.12.1986
İzettin Sallı	İzmir - 1919	9.6.1982	Güven	3.12.1986
Şefik Berkol	Bursa - 1907	8.4.1957	Sevgi	5.11.1986
Süreyya Gündeş	İst. - 1903	21.12.1956	Sevgi	5.6.1986
Cihan Futaçı	Ankara - 1945	15.10.1976	Şefkat	10.2.1987
M. Nami Tuğtan	Ank. - 1943	3.12.1979	Sevgi	5.2.1987
N. C. Akkerman	Ank. - 1892	2.12.1925	Üçgül	8.11.1987
Fazıl Oran	Kula - 1909	2.12.1960	Ümit	12.1.1987
H. E. Meroviç	İzmir - 1911	26.10.1966	Libertas	8.1.1987
A. Enver Gürdal	İst. - 1917	6.10.1964	Arayış	6.2.1987
A. Erip Erbilen	İst. - 1903	11.2.1965	Yükseliş	14.2.1987
Fikret Şener	İstanbul - 1920	30.9.1966	Sevenler	1.2.1987
T. Papandopulos	İst. - 1924	21.11.1974	Hakikat	4.3.1987
Halil Gürbüz	Sivas - 1922	26.10.1976	Doğuş	23.3.1987
Turhan Ergüngör	İst. - 1329	19.2.1954	Hisar	17.3.1987
Erkan Tunç	Menemen - 1947	2.6.1980	İrfan	12.1.1987
Muzaffer Işım	İstanbul - 1923	1.6.1977	Gün	11.4.1987
S. Pasiner	Susurluk - 1915	5.10.1965	Dikmen	11.4.1987
Hilmi Eyrik	İnebolu - 1926	25.2.1971	Ahiler	13.4.1987
A. T. Özdemir	Ayvacık - 1927	6.4.1987	Barış	27.4.1987
Vecdi Öcal	Eskişehir - 1955	12.1.1987	Eylem	8.4.1987
M. Ruhi Ardalı	Keskin - 1913	8.11.1973	Üçgül	20.4.1987
Kemal Kökşalan	Ank. - 1924	15.12.1971	Bilgi	23.2.1987
Kemal Erülgen	Selanik - 1915	12.12.1968	Gönül	26.5.1987
A. Denker	Almanya - 1896	27.10.1950	Libertas	23.2.1987
M. Lemi Oğuz	Çorum - 1926	4.1.1960	Uyanış	2.6.1987
Yücel Erten	Bozöyük - 1945	15.11.1984	Ahiler	1.6.1987
Barlas Osanlı	İstanbul - 1938	13.2.1969	İzmir	22.6.1987
Lütfü Soytuna	Bursa - 1946	3.6.1986	Ülke	25.7.1987
Bedit İşmen	İstanbul - 1919	4.10.1963	Devrim	8.9.1987
Ergun Sur	İstanbul - 1935	13.6.1974	Ahiler	5.7.1987
Ardavazt Savcı	İst. - 1898	20.5.1928	Müsavat	00.6.1987

Eskikitaplarim.com

Adı Soyadı	*Doğum Yeri - Tarihi*	*Tekris Tarihi*	*Locası*	*Eb ∴ Maş ∴ İntikal*
Sadettin Ozil	İstanbul - 1899	1929	Müşavat	17.9.1987
M. S. Güven	İstanbul - 1927	13.10.1972	Erenler	12.9.1987
Mithat Gürata	İst. - 1330	18.12.1953	Sevenler	3.8.1987
Sacit Öncel	İzmir - 1903	1931	Ahenk	4.9.1987
N. Ali Çıtıpıtoğlu	G.An. - 1904	15.4.1958	Denge	15.8.1987
M.Kemal Kurdoğlu	İst. - 1924	10.11.1975	Yıldız	3.8.1987
N. Mahruki	İst. - 1915	18.2.1954	Ülkü	23.6.1987
Erda Kadıoğlu	Niğde - 1941	7.11.1953	Şefkat	12.7.1987
Besim Baykal	Adana - 1925	9.11.1976	Şefkat	17.10.1987
H.Remzi Ötkeren	Girit - 1896	0.02.1949	Hürriyet	25.7.1987
Turgut Çarkoğlu	İst. - 1908	22.6.1950	İzmir	4.10.1987
Kamil Türeç	Salihli - 1916	23.5.1957	İzmir	28.6.1987
Pepo Özsınay	Burga - 1920	1.12.1964	Hürriyet	19.9.1987

LOCALAR

Resmi adı **Türkiye Yükseltme Cemiyeti** olan **Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası**'nın İstanbul, Ankara ve İzmir «**vadi**»leriyle Manisa'da ve Adana'da birer locası vardır ki, bunların adları ve kuruluş tarihleri aşağıdadır:

İSTANBUL	*Kuruluş Tarihi*		*Kuruluş Tarihi*
Sevgi	7.7.1948	Ülkü	22.5.1948
Hürriyet	23.8.1948	Ahenk	24.5.1954
Humanites	6.9.1961	Fazilet	19.6.1954
Hisar	9.4.1966	Pınar	27.5.1965
Erdem	10.4.1984	Şefkat	29.5.1958
Kültür	10.4.1948	Atlas	9.6.1948
Delta	14.4.1958	İrem	13.6.1975
Erenler	21.6.1957	Müsavat	9.6.1949
Kardeşlik	13.5.1948	Hakikat	17.6.1953

Eskikitaplarım.com

	Kuruluş Tarihi
Hulus	25.10.1961
Ülke	14.1.1959
Devrim	1.2.1962
Evren	14.1.1977
İdeal	18.1.1939
Piramit	19.1.1977
Gün	24.1.1975
Freedom	18.12.1961
Özlem	25.1.1975
Üçgen	29.1.1971
Üçışık	24.2.1971
Başak	23.3.1975
Burç	28.3.1980
Arayış	19.1.1964
Sevenler	11.6.1965
Mimar Sinan	2.4.1965

ANKARA

Uyanış	12.7.1948
Arayış	19.1.1964
Üçgül	19.1.1964
Doğuş	14.2.1949
Ankara	27.2.1976
G. Mimarları	1.3.1971
İlke	27.2.1980
Yunus Emre	9.4.1977
Yıldız	30.5.1956
Eşitlik	3.6.1972

	Kuruluş Tarihi
Nur	6.2.1951
Barış	25.12.1954
Çağ	22.11.1969
Bilgi	7.10.1951
S. Dostlar	29.12.1958
Ahiler	8.6.1969
Yükseliş	24.6.1981
Atanur	25.6.1981
Çukurova (Adana'da)	29.9.1985
İnanış	28.11.1951
Çankaya	23.12.1961
Dikmen	25.12.1954

İZMİR

Ümit	26.4.1957
Ephesus	28.5.1965
Promethee	9.6.1952
Nur	6.2.1951
Eylem	23.3.1970
Gönül	1.10.1955
İrfan	1.10.1955
Ege	5.12.1981

MANİSA

Manisa	*11.11.1977*

Eskikitaplarim.com

LOCALARDA NELER KONUŞULUR?

Masonlar localarında onbeş günde bir toplanırlar. Bu toplantılar yaz aylarında genellikle tatil edilir. Toplantı saatleri akşam üzeri başlayıp geceye de sarkar. Üyeler, çok önemli bir özürleri olmadıkça toplantılara katılmak zorundadırlar. Bu toplantılara spor giysilerle katılmak kurallara aykırıdır. Herkes koyu takım elbise giyer. Locaya adım atıldığı andan başlayarak masonik kurallar işler. Üyeler ve özellikle görevliler elbiselerinin üstüne ayrıca özel kurdelalı armalar, önlükler, eldivener takarlar.

Törensel bir havada başlanan toplantılarda gerekli konuşup görüşmeler yapıldıktan, yeni alınacak üye varsa tekris töreni yerine getirildikten sonra daha önceden görevlendirilmiş bir mason süresinin yarım saati geçmemesine özen gösterilen bir tebliğ sunar. Bu tebliğ daha çok masonluğun tarihi, amaçları, ilkeleri, insanlığın idealleri, çeşitli ahlâkî değerlerin irdelenmesi doğrultusunda olur. Bu konuda son yıllarda kimi localarda yapılmış tebliğlerden bazılarının ad ve konularını sıralamak, bir fikir vermek bakımından yararlı olabilir. Örneğin şöyle konular işlenir:

— İhsan Kardeşim.
— Korunmaya muhtaç çocuklar.
— Ulu Mimarın en güzel eseri.
— Hukuk ve Masonluk.
— Ketumiyet.
— Birinci Derecenin felsefesi.
— Şehircilikte İstanbul, İstanbul'un dünü ve bugünü.
— Sanat ve Masonluk.
— Ruhun ölmezliği
— Yunus Emre.
— Mevlana ve sevgi.
— Dünyada ve Türkiye'de petrol sorunu.
— Güneş enerjisi.
— Masonik muzik nedir?
— Sermaye piyasası.
— Bilim ötesi.
— Masonlukta intizam ve muntazam masonluk.
— Masonik tolerans.
— Gençlik ve masonluk.
— Neyzen Tevfik.
— Haydn'ın Paris Senfonileri.
— Muhasebe biliminin tarihsel gelişimi içerisinde sibernetik ile ilişkiler.
— Loca dışında Masonlar.
— Büyük Fransız İhtilali kronolojisinde masonik ilkelere paralel fikir akımları.
— Türk dilinin dünü ve bugünü.
— Kardeşlik zinciri ve masonluk dayanışması.
— İkinci Nazırın beş dakikası.
— Masonluğun yazılı olmayan kuralları.
— Önlük.
— İyilik, doğruluk, güzellik.
— 2000 yılına doğru Türkiye.

— **Yaşayan Atatürk ve laiklik.**
— **Bektaşilikte sofra adabı.**
— **Kalfa avadanlıkları.**
— **Masonluk ve hiyerarşi.**
— **Masonluk ve dışa açılım.**
— **Volter Birader.**
— **Düşünme sanatı.**
— **Çalışma hayatımız.**
— **Barışın sosyal ve hümanistik boyutları.**
— **Masonun aile içindeki vazife ve mesuliyetleri.**
— **Dünya barış yılı ve masonluk.**
— **Mesut Cemil Üstad hakkında.**
— **Amadeus Mozart kardeş Muziği ve Sihirli Flüt Operası.**
— **Tıbbın tutsaklaştırdığı sağlık.**
— **ABD'den masonluk anıları.**
— **Jön Türkler, 1908 İhtilali ve masonlar...**

Mason localarında sunulan kimi tebliğlerin konuları işte böyle dile getirilir. Görüldüğü gibi, din ve politika tartışmaları dışında hemen her konu tebliğ konusu olabilmektedir. Bir mason toplantısında Türk tiyatrosu ve toplum ya da Masonluk tarihi, ünlü bir masonun yaşamı ya da yapıtları, masonik efsaneler, taassup ve laiklik, hukuk, felsefe, sosyoloji, arkeoloji, biyoloji hatta matematik gibi konular ele alınıp dile getirilebilmektedir.

Bu tebliğleri sunanlar, Üstadlar önünde bir tür masonik sınav verme durumundadırlar. Böylece masonlar bu bildirilerle hem kendilerini hem de biraderlerini yetiştirmek, geliştirmek, bilgilendirmek, ham bir taş olan insan oğlunu yontarak mükemmel insan olma yoluna sokma inanışındadırlar.

Bildirisini sunan biraderin konuşmasından sonra yine hiyerarşik bir düzende bir özet yapılır. Böylece eğitil-

Eskikitaplarim.com

memiş kafaların yontularak insanlık mabedinin yapımına katkıda bulunulmuş sayılınır.

Eski dille **celse** denilen **oturumdan** sonra hep birlikte **Kardeş Sofrası** denilen akşam yemeğine geçilir. Bu sofranın da kendine özgü kuralları ve ayrı bir sözlüğü vardır ve **Üstadı muhterem** gelip baş köşedeki yerine oturmadan kardeş sofrasında yemeğe başlanmaz. Yemekten sonra da toplantı sona ermiş olur.

Eskikitaplarim.com

I. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

ÜNLÜ

TÜRK

MASONLARI

Biz bu araştırmada olabildiğimizce yansız olmaya, Masonluk denen şeyin ne olduğunu elimizden geldiğince anlatmaya ve göstermeye çalıştık. Genellikle Mason kaynaklarına, onların ana belgelerine dayandık ve Masonluğa karşıt olanların belirli konularda neler dediklerini anlatmaya çaba gösterdik.

Kimseyi yermeyi ve övmeyi amaçlamadık. Masonluk senen bir gerçek var, bunu ortaya koymaya çalıştık.

Günümüz Türkiyesinde «faal masonlar»ın sayısı saptayabildiğimiz kadarıyla 2 - 3 bin kişiyi geçmemektedir. Bunlardan saptayabildiğimiz bir bölümünü alfabetik bir listede sunduk. Kırk küsur milyonluk bir ülkede 2 - 3 bin kişi belki devede kulak bile sayılmayabilir. Ama bir noktayı bilmekte yarar var.

Dünyanın hemen her ülkesinde olduğu gibi günümüz Türkiyesinde de Masonlar, —dünlerde olduğu gibi—, inanılmaz ölçüde etkin olmasını, köşe başlarını tutmasını biliyorlar. Ülke kaderinin çizilmesinde başkaca hiç bir baskı grubunun sağlayamadığı ve sağlayamayacağı etkinlikleri masonlar sağlayacak durumdadırlar. Mason-

Eskikitaplarim.com

luğun özellikle son çeyrek yüzyılda ortaya çıkan ve bir tür yan kuruluşları sayılabilecek Propeller Klüpler, Lions Klüpler, Rotary Klüpler de, —bunların üye sayısı biraz daha çok—, bu etkinlikte önemli katkılarda bulunuyorlar.

Masonlar ve yan kuruluşlarında yer alanlar, Türkiye'nin kamu kesimi kadar, özel sektör kesiminde de kilit noktaları tutmakta umulmaz bir uyanıklık göstermektedirler. Ticaret ve Sanayi Odaları'nda, Borsalar'da, özel ve resmî bankalarda, sigorta şirketlerinde, vakıflarda, Holdinglerde, tekelci sermayenin Türkiye'deki uzantısı şirketlerde, çokuluslu şirketlerin temsilciliklerinde, Devlet Plânlama Örgütü'nden Dışişleri Bakanlığı'na kadar pek çok yere el atmış Masonlar, Üniversiteler, Yüksek Okullar, sağlık kuruluşları, KİT'ler, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu gibi yerlerde de önemli rol oynamaktadırlar. Basın, radyo, televizyon, reklâm şirketleri gibi kamuoyu oluşmasındaki etkili alanlarda da Mason denetimi ve etkinliği yaygındır.

İdeolojik bir saptama yapmak gerekirse, başlangıcında bir ara Masonluğun totaliterizme karşı özgürlükçü ve liberal bir görüşü temsil etmesine karşın, giderek sosyalizm ve işçi sınıfı karşısında kapitalizmin savunuculuğunu üstlenmiş bir örgüt olduğunu söylemek gerekir.

Sözlük anlamıyla Mason, duvarcı demektir. Yani bir anlamda işçi...

Ne var ki, Çırak, Kalfa, Usta gibi işçi sınıfını belirleyen ve emekçi tabakaların deyimlerini bol bol kullanan Masonluk, işçi sınıfının ve emekçilerin değil, tam tersine bunları sömüren burjuva ve kapitalistlerin bir dayanışma örgütü olarak boy atmıştır. İşçi sınıfından bir bireyin, ilerde sınıf değiştirip kapitalizme atlamayı amaçlamayan ya da kapitalizmin sömürü çarkına yararı ol-

Eskikitaplarim.com

mayacak bir emekçinin Mason olması, olabilmesi söz konusu değildir.

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de, emeğinden başka değerlendirilecek şeyi olmayan birinin, masonluğa alınması söz konusu değildir.

Bu kısa açıklamadan sonra, başlangıcından günümüze, ülkemizde mason olmuş bazı ünlüleri, hiç değilse adlarıyla sıralayıp ansımakta yarar olacağını sanmaktayız.

DEVLETİN EN ÜST KATINDA

Türkiye'deki Masonluk tarihi incelenirken göreceğiz ki, Türkiyeli ilk Mason sayılan Yirmisekiz Mehmet Çelebizade **Sait Çelebi,** Sefaret Kethüdalığından (başkâtiplik) Sefir-i Kebirliğe (Büyük Elçilik), daha sonra da Paşa'lık ve Vezirliğe, sonunda da Osmanlı İmparatorluğu'nun Sadrazamlığına (Başbakanlık) kadar büyük bir hızla yükselmiştir.

Osmanlı Devletinin ilk Mason Sadrazamı işte bu **Sait Çelebi**'dir.

Hemen söylemek gerekir ki, daha sonraki yıllarda da Osmanlı Devletinin Başbakanlık (Sadaret) koltuğuna oturacak olan pek çok devlet adamı, garip sayılabilecek biçimde hep masonlar arasında çıkmıştır. Hattâ, bir Masonluk düşmanı olan **Abdülhamid**'in padişahlığı döneminde bile...

Masonların devletin doruk noktalarına tırmanmaları, giderek Başbakanlık koltuğundan da yukarılara çıkmıştır. Padişah olan **Beşinci Murad,** masonluğu daha şehzadeliğinde benimsemiştir.

Eskikitaplarim.com

Gene Osmanoğullarından olan ve **Sultan Murad**'ın kardeşlerinden **Şehzade Nureddin** ile **Şehzade Kemalettin** ve Sultanın oğlu **Şehzade Selâhattin,** Abdülhamid'in yeğenlerinden **Prens Sabahattin,** masonluğu kabul etmiş kişilerdir.

Osmanlı Sadrazamlarından **Sait Çelebi**'den başka, **Mustafa Paşa, Âli Paşa** (Kıbrıslı Mehmet Emin), **Keçecizade Fuat Paşa, Mithat Paşa, Ahmet Vefik Paşa, Mütercim Mehmet Rüştü Paşa, İbrahim Hakkı Paşa, Tunuslu Hayreddin Paşa, Prens Sait Halim Paşa, Talât Paşa, Müşir Ahmet İzzet Paşa** da mason olan Osmanlı Sadrazamları, Başvekilleridir.

Cumhuriyet dönemi Başbakanlarından da mason olanların sayısı sanıldığından çok fazladır. **Süleyman Demirel**'den başka **Rauf Orbay, Ali Fethi Okyar, Hasan Saka, Dr. Refik Saydam, Suat Hayri Ürgüplü** ve **Naim Talu, Bülent Ulusu** mason başbakanlardır.

Cumhuriyet tarihimizin devlet başkanlığına kadar yükselen masonu ise **Celâl Bayar**'dır. **Bayar**'ın masonluğu, İttihat ve Terakki Fırkası İzmir Kâtib-i Mesul'lüğü dönemine dayanır. Gerçi Celâl Bayar sağlığında kendisinin eski bir mason olduğu yolundaki iddiaları yalanlamıştır. Masonların eski Büyük üstatlarından Şekûr Ökten de ekim 1985'de haftalık Nokta dergisine verdiği bir demeçte Bayar'ın mason olup olmadığı yolundaki soru üzerine «Sayın Bayar mason değildir» demiştir, ama 1951 yılında Necip Fazıl Kısakürek'in yayımladığı günlük Büyük Doğu gazetesinde Bayar'ın da mason olduğu yolundaki matriküllere dayanan açıklama bu inkârın biraz Süleyman Demirel'in masonken mason değilim demesine benzerliğini anımsatmaktadır. Devlet Başkanı Türk asıllı bir başka mason da K. Kıbrıs Türk Devleti Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**'tır. Denktaş bir İngiliz Mason locasına bağlıdır.

Eskikitaplarım.com

İNANILMAZ GİBİ
GELSE DE

Osmanlı Padişahlığı döneminde, mason olmuş Şeyhülislâmlar, Evkaf Nazırları, Hacılar, Hocalar, Şeyhler, Şıhlar ve nice Ulema vardır.

Şeyhülislâm **Musa Kâzım Efendi,** Evkaf Nazırı ve sonra Şeyhülislâm olan **Ürgüplü Hayri Bey,** Gümülcine Mebucu **Hoca Fehmi Efendi,** Mevlevi Şeyhi **Ataullah Efendi,** Milletvekili **Hoca Mahmut Esat Efendi** bu meyanda sayılabilirler.

Abdülhamid'in damadı, Plevne Kahramanı **Müşir Gazi Osman Paşa,** Hürriyet Şairi **Namık Kemal,** Şair ve valilerden **Ziya Paşa,** Tanzimatın ünlü düşünür ve yazarlarından **Şinasi, Abdülhamid** zulmüne karşı Başveren Devrimci **Ali Süavi,** ilk Türk Gazetecilerinden **Agâh Efendi,** Kızılayın kurucularından, Tıbbiye-i Şahane Nazırı **Marko Paşa,** gene Kızılay kurucularından **Kırımlı Dr. Aziz Bey,** Türkiye'de ilk matbaanın kurucularından **İbrahim Müteferrika,** Mühendishane-i Berri Hümayun (Topçu Okulu) kurucusu **Humbaracı Ahmet Paşa,** İkinci Meşrutiyetin Hürriyet Kahramanı Yarbay **Resneli Niyazi Bey** ve kardeşi, Avrupa'daki Jön Türkler gibi, İttihat ve Terakki Merkez-i Umumisi'nin ve yönetici takımının hemen tümüne yakın büyük çoğunluğu, bu arada **Talât Paşa**'nın yanı sıra **Cemal Paşa,** İttihat Terakki Genel Sekreteri **Mithat Şükrü Bleda,** Merkezi Umumî Azâsı **Dr. Nazım Bey,** Meclis Başkanlarından **Manyasizade Refik,** Selânik mebusu **Emmanuel Karasu,** Merkezi Umumî azâsı ve fırkanın doktrincisi **Ziya Gökalp,** Maarif Nazırı **Emrullah Efendi,** Gümülcine mebusu **Hoca Fehmi Efendi,** Babıali Baskınında vurulan **Mustafa Necip,** Ankara Me-

busu **Kasım Nuri Bey,** Mebus **Mehmet Arif,** Ayan Azâsı **Mehmet Galip,** Maliye Nazırı **Cavit (Mehmet Cavit),** sonradan İttihat Terakkiye karşı Hürriyet ve İtilâf Fırkası liderleri arasına katılacak olan Şair Dr. **Rıza Tevfik** (Filozof Rıza Tevfik), Birinci Dünya Savaşı boyunca İzmir Valiliği yapan ünlü İttihatçı **Rahmi Bey,** Polis Müdürü **Sait Mehmet,** Polis Müdürü **Bedri Bey,** Serez Mutasarrıfı **Reşit Paşa,** sonradan Maliye Nazırı olacak olan **Reşit Erer,** Kolağası ve Yazar **Kâzım Nami Duru,** Hikâyeci **Ömer Seyfeddin,** Tanin Başyazarı mebus, gazeteci **Hüseyin Cahit Yalçın,** Dr. Miralay **Mehmet Ali Baba, İsmail Canbolat,** mebus **Nesim Mazelyah,** Dr. **Abdullah Cevdet, Prof. İsmail Gaspralı** hep ünlü masonlar arasında yer almaktadırlar.

Sovyetler Birliğinde, Türkiye Komünist Partisini kurmuş ve sonra Ankara'ya gelmek üzereyken Trabzon'da öldürtülmüş olan **Mustafa Suphi'nin** de İstanbul'da bulunduğu yıllarda mason olduğu bilinmektedir.

ASKER

MASONLAR

Türkiye'de hemen her dönemde, yüksek rütbeli askerler arasında da masonlar var olmuştur.

Plevne Kahramanı **Gazi Osman Paşa,** Osmanlı Müşirleri içinde Mason olanlardan sadece biridir. **Müşir Ahmet İzzet Paşa, Müşir Deli Fuat Paşa,** Bahriye Nazısı **Cemal Paşa,** Jandarma Umum Kumandanı **Galip Paşa,** Fırka Kumandanlarından **Faik Süleyman Paşa, Sava Paşa,** Şehit Mirliva **Faik Paşa,** Selimiye Fırkası Kumandanı Mısırlı Prens **Aziz Hasan Paşa,** Deniz Miralayı **Rauf Orbay,** Erkânıharp Miralay **Fethi Okyar,** gene Kurtuluş

EskiKitaplarim.com

Savaşı kahramanlarından olan General **Kâzım Özalp** (T.B.M.M. Başkanlığı da yapmıştır), Cephe Komutanlarından General **Refet Bele**, General **Ali İhsan Sabis**, Kaymakam **Resneli Niyazi Bey**, Kolağası **Kâzım Nami Bey**, hep asker Osmanlı masonlarıdır.

Cumhuriyet döneminde de askerler arasında mason olanların sayısı sanıldığından çoktur ki bunlardan adları bilinebilen birkaçı şöyle sıralanır:

Amiral **Mehmet Ali Paşa**, Muharebe Miralayı **Hasan Hilmi**, Miralay **Halil İbrahim**, General **Ali Remzi Yiğitgüden**, General **İhsan Lâtif Paşa**, Prof. General **Süreyya Tahsin Aygün**, General **Zeki Belgin**, General **Necmi Ökten**, General **Yümni Üresin**, Kurmay Albay ve sonra CHP Milletvekili de olan **«Rommel Asım»** diye anılan **Asım Eren**, General Prof. Dr. **Kâmil Sokullu**, General Dr. Prof. **Recai Ergüder**, Dz. Alb. **Tevfik Böke**, Kur. Alb. **Refet Çağlar**, Jan. Alb. **Reşit Hüsnü Ergün**, General Yük. Müh. **Halit Sunalp**, General Prof. Dr. **Salah Sun**, Kur. Alb. Avukat **Şerafettin Sürel**, 27 Mayıs'ın Millî Birlik Komitesi üyelerinden 39'uncusuyken Komiteye giremeyen ve İhtilâlin ilk günlerinde Basın Yayın Genel Müdürlüğüne getirilen Kur. Alb. **Ertuğrul Alatlı**, Orgeneral **Eşref Manas**, Yargıç Amiral, Cumhurbaşkanlığı Hukuk Başdanışmanı ve sonra Kontenjan Senatörü olan **Fahri Çoker**, General **Fikri Altan**, Top. Alb. **Hıfzı Algan**, General **İhsan İsmet Atak**, Alb. **Mazhar Kazanî**, General **Muhiddin Okyayüz**, Tümamiral **Necdet Tiryaki**, Hv. Generali **Şeref Güvengiz**, General Prof. Dr. **Saim Bostancı**, General Prof. Dr. **Necmi Ayanoğlu**, Profesör Dr. Albaylar **Necmi Günhan, Orhan Tan, Necdet Akabay, Selâhattin Doğulu, Fethi Tezok, Sabih Battalgazi, Halit Özkut, Selman Göktürk**, 27 Mayıs'ın İstanbul Vali ve Sıkıyönetim Komutanı, Genel Kurmay İkinci Başkanı Orgeneral **Refik Tulga**, gene 27 Mayıs

Eskikitaplarim.com

sonrasının İstanbul Belediye Başkanı, Harita Genel Müdürü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü, Korgeneral **Şefik Erensü**, emekli subay **Rıfat Ayaydın**, Jandarma Sb. **Cemil Balım**, Prof. Dr. General **Necip Berksan**, Dr. Alb. **Zeki Birsen**, Dz. Sb. **Saip Caner**, Dz. Alb. **Necmeddin Erol**, Amiral **İzzettin Göğen**, Dr. Yrb. **Baha Köşebay**, Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü de yapan General **İhsan Mizanoğlu**, Prof. Dr. Alb. **Mansur Sayın**, Dr. Alb. **Şevket Şanlıdirek**, Dz. Sb. **Ziya Şıra**, Dz. Yrb. **Halûk Tihan**, **İhsan Yarsavut**, Oramiral **Nejat Tümer**, Oramiral **Bülent Ulusu**...

POLİTİKACI MASONLAR

Devlet Başkanlığı katına kadar çıkmış, ülkenin kaderine hükmetmiş masonlardan Osmanlı Padişahı **Beşinci Murad** ile Türkiye Cumhuriyetinde Cumhurbaşkanlığına yükselmiş **Celâl Bayar**'dan daha önce söz etmiştik. Bunlar politikacı masonların en büyükleridir. Cumhuriyet'in 6. Cumhurbaşkanı emekli Oramiral **Fahri Korutürk**'ün de gençliğinde bir ara mason olduğu söylenir. Ancak bu hususu teyit ya da tekzip etmek mümkün olmamıştır.

Celâl Bayar'ın masonluğu, ilk kez 1951 yılında, İstanbul'da o sıralar gündelik olarak yayımlanan, bizim de bir emekçi olarak çalıştığımız **Necip Fazıl Kısakürek**'in Büyük Doğu Gazetesinde açıklanmıştır. Bu yayın üzerine gazetenin sahibi **Necip Fazıl Kısakürek**, telefonla Ankara'ya çağrılmış, orada kimlerle görüştüyse görüşmüş ve İstanbul'a döndüğünde, «**Bu mübarek Cuma gününde bir karanlık tünele giriyoruz, inşaallah ilerde gene bir mübarek Cuma gününde siz okuyucularımıza yeniden kavuşacağız**...» diye başlayan bir açıklama başyazısıyla gazetesinin yanınına son vermiş, bizleri de işsiz bırakmıştır.

Eskikitaplarim.com

Celâl Bayar'ın mason olarak İttihat ve Terakki Fırkası Bursa ve İzmir Kâtib-i Mesullüğü, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği, İktisat Vekilliği, İş Bankası Genel Müdürlüğü, Başbakanlığı ansınırsa, Cumhurbaşkanlığına tırmanışı da çok fazla yadsınmamalıdır. İlginç bir rastlantıdır, 1950 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, Demokrat Parti içinde **Celâl Bayar**'ın karşısına çıkartılan tek rakip de Tercüman Gazetesi yazarlarından emekli Doçent **Mukbil Özyörük**'ün babası Yargıtay Eski Başkanlarından, **Halil Özyörük**'tür ve bu zat da bir masondur. Nitekim, daha sonra da Menderes Hükümetlerinde Adalet Bakanlığı yapmıştır.

Türkiye'de 1950'deki iktidar değişikliğinden sonra, **Adnan Menderes**'in kurduğu ilk hükümette de, daha önceki ve sonraki hemen her hükümette olduğu gibi, Mason bakanlar yer almayı bilmişlerdir. Bunların o dönemde en yüksek derecelileri ve bu ünü yüzünden de Mecliste masonluk konusunda tartışmalara neden olanı, İzmir Milletvekili, Ekonomi ve Ticaret Bakanı, 33. dereceli Mason **Zühtü Hilmi Velibeşe**'dir.

Birinci Menderes Hükümetinde, Veilbeşe'den başka; Adalet Bakanı **Halil Özyörük**, Savunma Bakanı **Refik Şevket İnce**, İçişleri Bakanı **Rükneddin Nasuhioğlu**, Maliye Bakanı **Halil Ayan**, Sağlık Bakanı **Nihat Reşat Belger**, Gümrük ve İnhisarlar Bakanı **Hadi Hüsmen**, İşletmeler Bakanı **Muhlis Ete** hep «**biraderan**»dandır...

Adnan Menderes'in daha sonraki hükümetlerinde bakanlık yapanlardan **Samet Ağaoğlu, Celâl Yardımcı, Enver Güreli, Sıtkı Yırcalı, Hayrettin Erkmen, Fatin Rüştü Zorlu, Kemal Zeytinoğlu, Muammer Çavuşoğlu, Behçet Uz, Nedim Ökmen, Zeyyat Mandalinci, Mümtaz Tarhan, Medeni Berk, Halûk Şaman, İzzet Akçal, Sebati Ataman, Servet Somuncuoğlu** hep mason biraderlerdendir.

Eskikitaplarim.com

HER DÖNEM VE HER İKTİDARDA MASONLAR

Kuşkusuz ki, Masonlar salt 1950 sonrası Demokrat Parti döneminde iktidar koltuklarına oturmuş değillerdir. Padişahlık dönemlerinin nice sadrazam ve vezirinin ve hattâ Padişahlardan biri ile şehzade ve prenslerin mason olanlarını görmüştük. Bu düzen, Kurtuluş Savaşını izleyen tek partili CHP döneminde de sürmüştür.

Atatürk'ün Dışişleri Bakanı, Menderes'in Dışişleri Bakanı **Fatin Rüştü Zorlu**'nun da kayınbabası **Dr. Tevfik Rüştü Aras** ünlü bir masondur. Gene o dönemin ünlü İçişleri Bakanı **Şükrü Kaya** yüksek dereceli bir masondur. Cumhuriyetimizin ilk İçişleri Bakanlarından **Mehmet Cemil Uybadın** da bir masondur. Atatürk'ün en yakın arkadaşlarından ve eski yaverlerinden milletvekili **Cevat Abbas Gürer, Rauf Orbay, Kâzım Karabekir, Fethi Okyar, Kâzım Özalp, Refet Bele,** özel doktoru **Mim Kemal Öke,** Ankara Valisi **Nevzat Tandoğan,** Danıştay Başkanı **Mustafa Reşat Mimaroğlu,** İlk Meclis Başkanlarından ve Sağlık Bakanlarından, **Halide Edip Adıvar**'ın eşi **Dr. Adnan Adıvar, Abdülhalik Renda,** Çanakkale Mebusu **Bigalı Atıf Bey,** gene CHP'nin önde gelen milletvekillerinden **Edip Servet, Süleyman Asaf,** sonradan Menderes Hükümetlerinde de Sağlık Bakanı olacak olan İstanbul Valisi **Dr. Muhittin Üstündağ,** Sayıştay Başkanı **Tevfik Hamdi,** sonraları başbakan da olacak Dışişleri Bakanı **Hasan Saka,** gene sonradan başbakan olacak bakanlardan **Dr. Refik Saydam,** Menderes Hükümetlerinde Sağlık Bakanlığı yapacak olan İstanbul Valisi **Dr. Lütfi Kırdar,** CHP'nin ünlü politikacı ve bakanlarından **Cevdet Kerim İncedayı,** Kurtuluş Savaşı'nın İnebolu Kaymakamı, sonra İnönü döneminin Konya Valisi **Cemal Bardakçı,** Kurtuluş Sava-

Eskikitaplarım.com

şının ilk Hariciye Bakanlarından **Bekir Sami Kunduh,** Ekonomi eski Bakanlarından **Sırri Bellioğlu,** İnönü'nün Dışişleri Bakanlarından Akşam Gazetesi başyazarı **Necmeddin Sadak,** Kurtuluş Savaşı'nın Sağlık Bakanlarından ve sonradan Atatürk düşmanı olacak olan **Dr. Rıza Nur,** Menderes'in Bakanlarından **Samet Ağaoğlu**'nun babası, CHP. milletvekillerinden **Prof. Ahmet Ağaoğlu,** milletvekili, Profesör ve İleri gazetesi başyazarı **Asım Us,** İnönü döneminde CHP Genel Başkan Vekili, bakan **Hilmi Uran,** CHP Genel Sekreterlerinden **Tevfik Fikret Salay,** ünlü Eğitim Bakanlarından **Dr. Reşit Galip,** İstiklâl Mahkemesi savcı ve yargıçlarından **Necip Ali Küçüka,** CHP Genel Sekreterlerinden **Memduh Şevket Esendal,** Milletvekillerinden **Reşit Saffet Atabinen, Yunus Nadi Abalıoğlu**...

27 MAYIS
VE MASONLAR

27 Mayıs 1960 İhtilâli olmuş ve 30 Mayıs'ta Birinci **Cemal Gürsel** Hükümeti kurulmuştur. Bu hükümet bir ihtilâl Hükümetidir. Ardında bir İhtilâl Komitesi vardır. Başlangıçta sayısı kırk diye düşünülen ve sonuçta 38 kişi ile oluşan komitenin 39. üyesi **Kur. Alb. Ertuğrul Alatlı** bir masondur. Komitenin İstanbul Valiliğine atadığı **Orgeneral Refik Tulga** bir masondur. Eh, MBK'de durum böyle olunca, bakanlar kurulunda da masonların köşe başlarını tutmalarını yadırgamamak gerekir.

Nitekim, Gürsel Hükümetinin Dışişleri Bakanı **Selim Sarper** (eski Dışişleri Genel Sekreteri, daha eskinin Matbuat Umum Müdürü) bir masondur. Devlet ve Hükümet Başkanı Gürsel'in en çok güvendiği ve yakın adamı say-

Eskikitaplarim.com

dığı sonradan da Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri olacak olan Devlet Bakanı ve sonra İçişleri Bakanı **Nasır Zeytinoğlu** masondur. Ticaret Bakanı **Cihat İren,** Sanayi Bakanı **Şahap Kocatopçu, Mukbil Gökdoğan** masondurlar. 5 Ocak 1961'de bir takım bakanların görevden affedilmesinden sonra ikinci Gürsel Hükümeti kurulacak, bunda da eski mason bakanlara yenileri eklenecektir. **Kemal Türkoğlu, Daniş Koper** gibi...

Sonra 1961 seçimleri yapılacak, hiç bir parti tek başına iktidar olamayacak, CHP ile AP Birinci İnönü Ortaklık Hükümetinde birleşeceklerdir. Ve görülecektir ki bu hükümette de **Selim Sarper** Dışişleri Bakanı olarak yerini CHP sıralarında korurken AP'de Genel Başkan Yardımcısı olan ve hükümete Başbakan Yardımcısı niteliğiyle giren Zonguldak Senatörü **Akif İyidoğan** 33. dereceye yükselmiş bir masondur. Gene AP Kurucularından, Çorum Milletvekili **General Necmi Ökten** bir mason olarak CHP - AP Ortaklık Hükümetinde Devlet Bakanlığı koltuğuna oturmayı bilecektir. AP kadrosundan Meclise girmiş İzmir Milletvekili **İhsan Gürsan,** İstanbul milletvekili **Muhittin Güven,** Ticaret ve İskân Bakanları olarak masondurlar. CHP'lilerden Maliye Bakanı **Şefik İnan,** Eğitim Bakanı **Hilmi İncesulu,** mason bakanlar listesindedirler.

Sonra ikinci, üçüncü İnönü Koalisyon Hükümetleri kurulacaktır. Bu kez CHP'lilerin yanında AP'lilerden boşalan koltuklara YTP'liler ve bağımsızlar oturmuştur ve içlerinde gene masonlar vardır. Ticaret Bakanı **Muhlis Ete,** Basın - Yayın ve Turizm Bakanı eski MİT Başkanlarından **Celâl Tevfik Karasapan,** Ulaştırma Bakanı **Ferit Alpiskender,** Devlet Bakanı **Vefik Pirinççioğlu,** Sağlık Bakanı **Dr. Kemal Demir** (günümüzün Kızılay Genel Başkanı), Dışişleri Bakanı **Feridun Cemal Erkin** gibiler masondurlar.

Eskikitaplarim.com

İnönü'nün koalisyon hükümetlerini, Cumhuriyet tarihimizin dördüncü Koalisyon Hükümeti olan ve CHP'lileri dışarda bırakan Ürgüplü Koalisyon Hükümeti izleyecektir. Belkemiğini 1965 seçimlerini kazanacak olan AP'lilerin oluşturduğu bu hükümette Başbakan **Suat Hayri Ürgüplü,** masonluğu babası Evkaf Nazırı **Hayri Efendi**'den tevarüs etmiştir. Başbakan Yardımcısı olan ve o sırada Meclis dışında bulunan AP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** masondur. Maliye Bakanı **İhsan Gürsan,** Ticaret Bakanı **Turan Kapanlı,** Çalışma Bakanı (sonradan Dışişleri) **İhsan Sabri Çağlayangil,** Tekel Bakanı (sonradan İçişleri ve Millî Savunma) **Ahmet Topaloğlu,** Bayındırlık Bakanı **Orhan Alp** hep masondurlar.

Daha da sonra 1965 seçimleri yapılacak, politikaya, masonken mason değilim diyerek ve düzmece bir belge ile atılmış **Süleyman Demirel** Başbakan olacaktır. Elbette ki mason bir başbakanın hükümetinde de mason biraderler eksik olmayacaktır. Nitekim olmamışlardır da. Enerji Bakanı **İbrahim Deriner,** Köyişleri Bakanı **Salâhattin Kılıç,** Sağlık Bakanı **Vedat Ali Özkan,** Turizm Bakanı **Nihat Kürşat,** Ticaret Bakanı **Ahmet Türkel,** ardından **Ahmet Dallı,** Gençlik ve Spor Bakanı **İsmet Sezgin** gibi mason biraderler bu hükümette yer almışlardır.

12 Mart 1971 darbesini izleyen **Nihat Erim, Ferit Melen, Naim Talû** hükümetlerinde de durum daha öncekilerden pek farklı değildir. **Bülent Ecevit**'in üçüncü hükümetinde de ayni durum söz konusudur ve bu hükümette de bakanlardan 8 tanesi masondur. Tabii ki, onu izleyen Demirel hükümetinde de...

O günlerin senatör ve milletvekilleri içinde de mason olanların sayısı, geçmişlerde olduğu gibi oldukça kabarıktır. Geçmiş dönemlerin bakan olamamışlarsa bile ünleri hiç de az olmayan politikacılarından **Burhan Bel-**

Eskikitaplarım.com

ge, **Mazhar Şener, Mekki Sait Esen, Selim Ragıp Emeç, Muhlis Erdener, Müfit Erkuyumcu, Rauf Onursal, Selim Yatagan, Macit Asena,** Menderes'in ünlü Tahkikat Komisyonu üyelerinden **Zeki Erataman,** Menderes'in DP'sinin genel sekreterliğini de yapan **Basri Aktaş,** Bütçe Komisyonu Başkanı **Celâl İmre, Behzat Bilgin,** bir ara bakanlık da yapanlardan **Nuri Özsan, Hüsnü Yaman, Ahmet Tekelioğlu,** DP listelerinde yer almış, milletvekili olmuş masonlardır.

AP, DP'nin devamı olduğuna göre, kuşkusuz ki bu kadrolarda da pek çok mason politikacı adına rastlanacaktır. Bunların bir kısmını sıralayalım:

Nuri Bayar, Necmeddin Cevheri, Orhan Eren, Hüseyin Özalp, Turgut Toker, Ahmet Topaloğlu, Turan Kapanlı, Sebati Ataman, Sırrı Yırcalı, İsmet Sezgin, Hayretuin Erkmen, Namık Kemal Şentürk...

YÜKSEK BÜROKRAT MASONLAR

Politikacıların yanı sıra, yüksek bürokraside de masonların sürekli bazı kilit noktaları tutmaya özel bir önem verdiklerini bilmek gerekir. Örneğin, yaptığımız bir araştırma, 1968 yılında Demirel'in başkanlığı döneminde hemen bütün bakanlık müsteşarlıklarının masonlar tarafından işgal edildiğini ortaya koymuştur. Gene ayni dönemde, herhalde bir rastlantı olacak, Türkiye'deki önemli genel müdürlük makamlarının da dörtte üçünün mason biraderler tarafından doldurulduğu görülmektedir.

İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük ve önemli illerin Valilerini, Belediye Başkanlarını şöyle bir araştırın,

Eskikitaplarim.com

göreceğiniz, iktidarda hangi siyasi parti olursa olsun bu vali ve belediye başkanlarının genellikle mason olduklarıdır.

İstanbul'da Valilik ve Belediye Başkanlığı yapmış olan, —hem CHP hem de DP dönemlerinde—, **Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay** bir masondur. Atatürk'ün ve İnönü'nün ünlü Ankara Valisi **Nevzat Tandoğan** bir masondur.

Dr. Lütfi Kırdar, Dr. Muhittin Üstündağ, Dr. Behçet Uz, Rükneddin Nasuhioğlu, Sebati Ataman, Fazlı Güleç, Kemal Aygün, Akif İyidoğan, Hilmi İncesulu, Turan Kapanlı, İhsan Sabri Çağlayangil, Ahmet Topaloğlu, İsmet Sezgin, Cemal Bardakçı, Osman Kibar, Cevdet Kerim İncedayı, Namık Kemal Şentürk, Şefik Erensu, Orhan Akbay, Salih Tanyeri, Refik Tulga, Ahmet Tekelioğlu, Dilaver Argun, Niyazi Akı, Dr. Fahri Atabey, Hilmi Uran, Orhan Eren, Vedat Dolakay, Ekrem Barlas hep büyük illerin valilik ya da belediye başkanlığında ün yapmış, sonradan çoğu politikaya girmiş masonlardır.

Müsteşar ve Genel Müdür masonları saymak ise sayıları çok olduğundan pek kolay değildir. Bunun için bazı örnekler vermekle yetinelim:

Adnan Menderes döneminin, bakanlardan da önde gelen Başbakanlık Müsteşarı **Ahmet Salih Korur**, üstelik Maşrık-ı Azam'lığa kadar yükselmiş bir masondur. Başbakanlık Müsteşarlığı, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği yaptıktan sonra Büyük Elçi atanan, şairliği de olan **Munis Faik Ozansoy**, Başbakanlık Müsteşar Yardımcılarından, eski Çalışma Bakanlığı müsteşarlarından **Muhlis Fer**, Sağlık Bakanlığı Müsteşarlarından **Dr. Ekrem Tok**, İmar ve İskân Bakanlığı Müsteşarlarından Y. Müh. **İsmail Devletkuşu**, Sanayi Bakanlığı Müsteşar-

Eskikitaplarim.com

larından **Ali Çimen,** Ticaret Bakanlığı müsteşarlarından **Mazlum Ataman,** Eğitim Bakanlığı Baş Müsteşarlarından **Ferit Sanel,** Bayındırlık Bakanlığı Müsteşarlarından **Nezih Devrez,** İmar Bakanlığı Müsteşarlarından Y. Müh. **Mithat Yenen,** Enerji Bakanlığı Müsteşarlarından, **Kemal Noyan** hep mason müsteşarlardır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Amerika Birleşik Devletlerindeki ilk Büyükelçilerinden **Muhtar Tahsin,** Osmanlı'ların Berlin Sefiri **Sadullah Paşa,** Birleşmiş Milletlerde Türkiye Büyükelçiliği yapanlardan **Settar İlksel** ve babası; eski Tahran Sefareti Müsteşarı **Safa Feyzi İlksel, İsmail Memduh Altar,** Paris Büyükelçilerinden **Suat Davaz,** Washington Büyükelçilerinden **Münir Ertegün,** Moskova Elçilerinden **Hüseyin Ragıp,** gene Büyükelçilerden **Tevfik Kâmil Koperler, Coşkun Kırca, Feridun Cemal Erkin, Selim Sarper, Melih Esenbel, Galip Kemali Söylemezoğlu, Ruşen Eşref Ünaydın** Mason diplomatlar olarak sayılabilirler...

Karabük Demir Çelik Fabrikaları Genel Müdürlerinden **Mithat Ersöz,** Ordu Yardımlaşma Kurumu Yönetim Kurulu Üyesi (günümüz ANAP hükümetlerinin Devlet Bakanı) **Prof. Ali Bozer,** Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen üyelerinden Y. Mimar **Hüseyin Kara,** İş Bankası İnşaat Müdürlerinden **Adnan Kocaarslan,** SSK Genel Müdür Yardımcılarından **Hasan Demirer,** Emlâk Kredi Bankası Genel Müdürlerinden **Hayri Seçkin,** Halk Bankası Genel Müdürlerinden **Halit Taşçıoğlu,** PTT Genel Müdürlerinden **Necmi Özgür,** Orman Genel Müdürlerinden **Orhan Çapçı,** DPT Genel Sekreterlerinden **Selçuk Egemen,** Devlet Personel Dairesi Başkanlarından **Niyazi Akı,** Maliyeci **İsmail Hakkı Batuk,** İETT Genel Müdürlerinden **Saffet Gürtav,** Spor Toto Müdürlerinden **Rauf Meleksoy,** İnönü dönemi Cumhurbaşkanlığı özel kalem müdürü **Kemal Gedeleç,** Petrol Ofisi Genel Müdür-

Eskikitaplarim.com

lerinden **General İhsan Kayın, SüleymanDemirel**'in masonluktaki kılavuzu, DSİ Genel Müdür Yardımcılarından Y. Müh. **Hikmet Turat,** Topkapı Müzesi Müdürlerinden **Haluk Şehsuvaroğlu,** Ayasofya Müzesi Müdürlerinden **Feridun Dirimtekin,** Eğitimci **Faik Reşit Unat,** Beden Terbiyesi Genel Müdürlerinden **Danyal Akbel,** Ulaştırma Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlarından **Cahit Çeltikçi,** İstanbul Radyosu Program Müdürlerinden **Doğan Soylu,** Ticaret Odaları Genel Sekreterlerinden **İsmail Hüsrev Tökin,** Sanayi Odaları Genel Sekreterlerinden **Vedat Uras,** Tekel Genel Müdürlerinden **Kemal Servet Ülgen,** Beden Terbiyesi Genel Müdürlerinden **Vildan Aşir Savaşır,** Yapı Kredi Bankası Genel Müdürlerinden **Adnan Dinçer,** Kütüphaneler Genel Müdürlerinden **Aziz Berker,** Emniyet Sandığı Genel Müdürlerinden **Mithat Özdeş, Orhan Göncüoğlu,** Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulundan **Mithat Gürata,** Güreş Federasyonu Başkanlarından **Seyfi Cenap Berksoy,** Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Dairesi Başkanlarından Y. Makina Müh. **Asri Ay,** Alpullu Şeker Fabrikası Müdürlerinden **Dündar Tekand,** Yüksek Öğretim Genel Müdürlerinden **Faik Reşit Unat,** Güzel Sanatlar Genel Müdürlerinden **Cevdet Memduh Altar,** İst. Üniversitesi Umumî Kâtiplerinden **Ferit Zühtü Örücü,** Türk Dil Kurumu Genel Sekreterlerinden, öğretmen, yazar ve eski milletvekili **İbrahim Necmi Dilmen,** Yargıtay Üyelerinden **Servet Yesari,** TMO Afyon İşleri Müdürlerinden **İbrahim Acar,** Öğretmenler Bankası kurucusu ve Genel Müdürlerinden **Orhan Akçam, Prof. Sait Kemal Mimaroğlu,** Etibank Alım Satım Müdürlerinden **Süha Tuğrul Aksoy,** TPAO yöneticilerinden Y. Mad. Mühendis **Kâzım Akyel,** Basın Yayın Genel Müdürlerinden **Halim Alyat,** Lufthansa Uçak Şirketi Türkiye Müdürlerinden **Refik Kemal Arduman,** MTA Genel Direktörlerinden **Sad-**

rettin Alpan, Denizcilik Bankası Yöneticilerinden **Mehmet Hayrettin Arusan**, Şeker Fabrikaları Teftiş Kurulu Başkanlarından **Ali Halil Atalay**, Teknik Üniversite Zat İşleri Müdürlerinden **Süleyman Balkır**, Tapu - Kadastro Genel Müdürlerinden **İzzet Rüştü Beltan**, Mobilgaz Ankara Müdürlerinden **İbrahim Berkem**, TPAO Personel Müdürlerinden **Osman Bilen**, Yüksek Denizcilik Okulu Müdürlerinden **Nureddin Boyman**, Deniz Nakliyat Genel Müdürlerinden **Cezmi Biren**, İETT Müdürlerinden **Fehmi Canal**, Koç Holding Yöneticilerinden **Osman Nuri Cenk**, Limanlar Fen İşleri Müdürlerinden Y. Müh. **Sabri Ceren**, DSİ Genel Md. Yardımcılarından Y. Müh. **İhsan Ceyhun**, Spor Toto Müdürlerinden Alb. **Refet Çağlar**, İETT Tahsilât Müdürlerinden **Hüsamettin Reha Çalı**, Emniyet Sandığı Genel Müdürlerinden **Reşit Çavdar**, İst. Belediye Başkan Yardımcılarından **Fahri Centel**, Topkapı Müzesi Müdür Yardımcılarından **Kemal Çığ**, İstanbul Defterdarlarından **Şerif Dosdoğru**, Tekel Müdürlerinden **Cevat Egemen**, Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu Müdürlerinden **Safa Erkün**, Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Heyeti Üyelerinden Y. Müh. **Nureddin Evin**, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulundan İktisatçı **Behiç Evliyazade**, Maçka Teknik Okulu Müdürlerinden **Lâmi Eser**, Etibank Yönetim Kurulu Üyelerinden **Cemal Şahin Giray**, Şeker Şirketi Genel Sekreterlerinden **Cihat Gökdağ**, Rum Zampon Kız Lisesi Müdürlerinden **Aleksandros Haçopulos**, Tarım Bakanlığı Toprak - Su Müdürlerinden **Cemil Kaleli**, Bayındırlık Bakanlığı Yüksek Fen Heyeti Üyelerinden Mimar **Hüseyin Karaoğlu**, İstanbul Bölge Çalışma Müdürlerinden **Enis Keseroğlu**, Kızılay Depo Müdürlerinden **Ali Haydar Kermen**, Ankara Radyosu İdare Müdürlerinden **Nazif Keyman**, Şişe - Cam Fabrikaları Genel Müdürlerinden **Şahap Kocatopçu**, İktisatçı **Zeki Boyer**, TPAO Muhasebe Md. **Ahmet Celil Çantürk**,

Eskikitaplarim.com

Et - Balık Kur. İnş. Md. **Muzaffer Çakar**, öğretmen **Ziya Cenkoğlu**, Yargıç **Fahamettin Çinsar**, Bay. Bak. Müş. **M. Ali Çıtıpıtıoğlu**, öğretmen **Muhsin Demir**, **İhsan Dereli**, **Yorgi Diktaban**, **Şevki Ersol**, **Selim Rıza Kırkpınar**, **Celâl Oget**, **Nazmi Özenson**, **Münif Sayt**, **Rahmi Seven**, **İbrahim Memduh Seydol**, **Marcel Sovet**, **Andon Soledi**, **Antuan Zoletti**, Ziraat Okulu Müdürlerinden **Todor Konstandinidis**, EGO Müdürlerinden **Gaysettin Köprülü**, Maliye Müfettişlerinden **İsmail Köni**, Bayındırlık Bakanlığı Demiryolları ve Limanlar Reislerinden **Mehmet Kurucu**, DDY Müfettişlerinden Av. **Talât Lâlik**, Konsoloslardan **Cevat Meruş**, İstanbul Belediyesi Yazılışleri Müdürlerinden **Kemal Mutluay**, Kaymakam **Sırrı Nuri**, Darülâceze Müdürlerinden **Dr. Mustafa Onur**, Şeker Şirketi Müdürlerinden **Hüseyin Bezmi Ötkören**, Adalet Bakanlığı Müfettişlerinden **Sait Özden**, Sümerbank Alım Satım Müdürlerinden **Ekrem Özelmas**, Noter **Muvaffak Özenç**, Lise Müdürlerinden **Nazmi Özensan**, TMB ve Deniz Yolları Genel Müdürlerinden **M. Cemil Parman**, Yapı Kredi Bankası Genel Müdürlerinden **Nuri Pere**, Bomonti Bira Fabrikası Müdürlerinden **Hamdi Rıfat**, Şeker Şirketi Yöneticilerinden **Emin Sayıt**, **Kadri Sait**, eski Genel Müdürlerden **Necmeddin Sahir Sılan**, MKE yöneticilerinden **Muhittin Söylemezoğlu**, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu uzmanlarından **Faruk Tarkan**, Sayıştay Başkanlarından **Mümtaz Tarhan**, Galatasaray Lisesi Müdürlerinden **Ali Teoman**, Genel Müdürlerden **Atilla Tengirşenk**, Şeker Fabrikaları Genel Müdürlerinden **Baha Tekand**, İst. Üni. Genel Sekreterlerinden **Sait Turan**, İstanbul Limanı Başkanlarından **Reşit Uğur**, İstanbul Vilâyeti Özel Kalem Müdürlerinden **Nabi Up**, Tekel Genel Müdürlerinden **Kemal Servet Ülgen**, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulundan **Necdet Galip Yener**, Mobil yöneticilerinden **Rahmi Ergene**, **Osman**

Eskikitaplarım.com

Şevki Figen, İst. Liman Baş Kontrolörü **Seracettin Ergun,** Tekel'den **Hayrettin Ergun,** İETT'den **Cafer Ergin,** Tekel Md.lerinden **Mesut Ersam,** İst. Bel. Müşaviri **Ziya Erdem,** İETT'den **Halit Cemal Evsen,** İdareci **Kemal İren,** İstatikçi **Nejat İren,** D.D.Y. ve Limanlar Reisliğinden **M. Ali Karakaş,** Yargıç **Hadi Kadıoğlu,** Tapu Kadastro Müfettişi **Halûk Kamay,** DDY. de yönetici **Vehip Madanoğlu,** Maliye Müfettişi **İskender Ohri,** SSK'da Müdür **Fikret Oral,** Çimento Satış **Md. Tarık Ziyal.**

Bunlar da geçmişti, bürokrasinin şurasına burasına yerleşmiş bazı masonlar.

ÜNİVERSİTE ÇEVRELERİNDE MASONLAR

Üniversite kadrolarında profesörlüğe yükselebilmenin yollarından birinin de hiç değilse bir dönemde mason olmaktan geçtiğini kabul etmek gerekir. Masonun masonu tutması ve desteklemesi, kardeşin kardeşi tutmasından daha ileri olduğu için bu durumu bir noktada doğal saymak gerekir.

Akademik kariyerde yüzlerce mason adı saymak olasıdır ama, biz bu konuda da olanaklarımız ölçüsünde bir örnekleme yapmakla yetineceğiz. Bu arada dikkat çekmek istediğimiz bir nokta da, üniversiteler içinde rektörlük, dekanlık, akademi Başkanlığı, Enstitü Başkanlığı gibi seçimle gelinebilen yerlere de genellikle masonların seçildiğidir.

Daha çok Tıp Fakültelerinde ve Askerî Gülhane Akademisinde, dolayısıyla da doktorlar arasında yaygın olan masonluk, kuşkusuz ki üniversitelerin öteki fakül-

Eskikitaplarim.com

telerinde ve enstitülerinde de azımsanamayacak genişlikte yer tutmaktadır. Bunun örneklerini aşağıda sıraladığımız adlarda göreceğiz.

Oldukça ünlü bazı mason Prof. ve Doçentler şöyle sayılabilir:

Prof. Dr. **Hakkı Şinasi Paşa,** Süreyya Paşa Sanatoryumu kurucusu **Prof. Dr. Fuat Süreyya Paşa,** Prof. Dr. Operatör **Mim Kemal Öke,** Prof. Dr. **Besim Ethem,** Baytar Prof. **İhsan Abidin,** Profesör Kimyager **Mustafa Hakkı Nalçacı,** Prof. Dr. **Besim Ömer Paşa,** Prof. Dr. **Marko Paşa,** Ordinaryüs Profesör Doktor **Fahreddin Kerim Gökay,** SBF Profesörlerinden **İbrahim Yasa, Sait Kemal Mimaroğlu,** Coğrafya Profesörü **Faik Sabri Duran,** Profesör **Mustafa Zühtü İnhan,** Maliye Profesörü **Hazım Atıf Kuyucak,** General Prof. Dr. **Süreyya Tahsin Aygün,** Prof. **Mümtaz Tarhan,** Prof. **Şefik İnan,** İktisatçı Prof. **Muhlis Ete,** General Prof. Dr. **Kâmil Sokullu,** Prof. **Mustafa Hulki Erem,** Prof. Dr. **Recai Ergüder,** Prof. Dr. **Ali Esat Birol,** Devletler Hukuk Profesörü Dr. **Yılmaz Altuğ,** Prof. Dr. **Fahri Arel,** Y. Müh. Prof. Dr. **Ali Fuat Berkman,** Prof. Dr. **Necip Berksan,** Fen Fakültesi Profesörlerinden **Lütfi Biran,** Prof. Dr. **Emin Burad,** Prof. Dr. **Halit Kemal Elbir,** Felsefe Profesörü **Vehbi Eralp,** Prof. Dr. **Şemsi Gök,** Prof. Dr. **Kâzım İsmail Gürkan,** Y. Müh. Prof. Dr. **Mustafa İnan,** Hukuk Prof. **Zahit İmre,** Prof. Dr. **İhsan Doğramacı,** Tarihçi Prof. Dr. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. **Hüsnü Kişnişçi,** Prof. Dr. **Hami Koçaş** (12 Mart'ın Başbakan Yardımcısı Kur. **Alb. Sadi Koçaş**'ın kardeşi) Ziraat Prof. **Kâzım Köylü, Prof. Dr. Ömer Özek,** Prof. Dr. **Metin Özek,** Hukuk Doç. Dr. **Çetin Özek,** Prof. Dr. **Hamdi Peynircioğlu,** Teknik Üniversite dekanlarından Ord. Prof. Dr. **Mustafa Santur,** Tıp Prof. Dr. **Mansur Sayın,** Prof. Dr. **Metin Sandalcı,** General Prof. Dr. **Salah Sun,** Tıp Profesörü Dr. **Bülent**

Eskikitaplarim.com

Tarcan, Prof. Dr. **Raşit Taşdur,** Tıp Profesörü Dr. **Suavi Topçuoğlu,** Y. Müh. Prof. Dr. **Abdullah Türkmen,** Hukuk Prof. **Ziya Umur,** Fen Fakültesinin ünlü hocalarından Prof. Dr. **Salih Murad Uzdilek,** Prof. Dr. **Süheyl Ünver,** Prof. Dr. **Bedii Şehsüvaroğlu,** Prof. Dr. **Cahit Öncü,** Prof. Dr. **Cevat Alpsoy,** Prof. Dr. **Şikri Şenocak,** Y. Müh. Ord. Prof. **Hamit Kemali Söylemezoğlu,** Teknik Üni. Prof. **İhsan Özdoğan,** Hukuk Prof. **İlhan Lütem,** Teknik Ün. Profesörlerinden Y. Müh. **Kemal Özden,** Prof. **Mukbil Gökdoğan,** Tıp Prof. Dr. **Necmeddin Polvan,** Tıp Prof. Dr. **Nevzat Öke,** Prof. Dr. **Rasim Adasal,** Hukuk Prof. **Sabri Erman,** Eczacılık Fak. Prof. Dr. **Selâhattin Tandal,** İktisat Prof. **Süleyman Barda,** SBF Profesörlerinden **Yavuz Abadan,** Prof. Dr. **Ekrem Göksu,** İst. Ün. rektörlerinden Ord. Prof. Dr. **Ekrem Şerif Egeli,** ODTÜ Rektör Yardımcısı Prof. Dr. **Orhan Alsaç,** Gülhane Askeri Tıp Akademisinden General Prof. Dr. **Saim Bostancı,** General Prof. Dr. **Necmi Ayanoğlu,** Alb. Prof. Dr. **Necmi Günhan,** Alb. Prof. Dr. **Orhan Tan,** Alb. Prof. Dr. **Necdet Akabay,** Alb. Prof. Dr. **Selâhattin Doğulu,** Alb. Prof. Dr. **Fethi Tezok,** Alb. Prof. Dr. **Sabih Battalgazi,** Alb. Prof. Dr. **Halit Özkut,** Alb. Prof. Dr. **Selman Göktürk,** Hukuk Prof. Dr. **Ali Bozer,** İst. Tek. Ün. Mimarlık Fak. Prof. **Lami Eser,** Prof. **Nezih Eldem,** Prof. **Gündüz Özdeş,** Prof. **Tulu Baytın,** Jeoloji Prof. **İbrahim Enver Altınlı,** Prof. Dr. **Suphi Artunkal,** Y. Müh. Prof. **Ali Fuat Berkmen,** Askerî Prof. Dr. **Necip Berksan,** Ege Üniversitesi Öğretim Üyesi **Ergun Bozkurt,** Doç. Dr. **Muzaffer Cev,** İst. Fen Fak. Prof. **Kerim Erim,** Prof. Dr. **Reşat Garan,** Ank. Tıp Fak. Prof. Dr. **Sami Gürün,** İst. Tek. Ün. Betonarme Kürsüsü Y. İnş. Müh. Prof. Dr. **Kemal Özden,** Prof. **İhsan Özdoğan,** İTİA Doç. Dr. **Tezer Öcal,** Alb. Prof. Dr. **Mansur Sayın,** Fen Fak. Fizik Prof. Dr. **Adnan Sokullu,** İst. Tıp Fak. Cerrahi Prof. Dr. **Bülent Tarcan,** Prof. **Ra-**

Eskikitaplarim.com

şit Taşdur, İst. Tıp Prof. **Suavi Topçuoğlu,** Dişçilik Fak. Prof. Dr. **Gazanfer Zenbilci,** ünlü Kanserolog Prof, Dr. **Hüsnü Göksel,** Kamu Hukuku Doçenti **Yahya Zabunoğlu,** Doç. **Metin Günday,** Doç. **Eralp Özgen.**

RASTLANTI MI YOKSA ÖZEN Mİ?

Belki rastlantı denebilir ama masonlar başından beri emniyet ve istihbarat örgütlerinin en yüksek yerlerinde sürekli kendilerinden birilerinin bulunmasına özel bir önem verirler.

Örneğin MİT Müsteşarları çok kez masonlardan olur. MİT'in kilit adamları arasında, sayıları hiç de yabana atılmayacak ölçüde mason vardır.

Celâl Tevfik Karasapan, Ziya Selışık, Hüseyin Avni Göktürk, Ahmet Salih Korur Millî İstihbarat Teşkilâtında müsteşarlık ya da başkanlık yapmış masonlardır. Daha sonraları bu örgütte müsteşarlık ya da başkanlık yapmış generaller içinde de masonların sayısı az olmadığı, 12 Mart'ın ünlü **Fuat Doğu** Paşasının da bunlar arasında yer aldığı söylenir.

Emniyet Genel Müdürleri, İstanbul, Ankara gibi büyük kentlerin polis müdürleri, emniyette iken MİT'le de işbirliği yapan polisler arasında da mason olanlar dikkat çekecek kadar çoktur. Üstelik de bu taa Osmanlı'dan beri böyledir. Cumhuriyet öncesinin ünlü polis müdürlerinden **Sait Mehmet** ve **Bedri Beyler** masondurlar. Jandarma Umum Kumandanı **Galip Paşa** masondur. Polis Mektebi Müdürü **Zeki Bey** masondur. Polis Müfettişi **Münip Nihat Kuran** masondur. Mustafa Kemal'in en yakın adamlarından, yaveri sonradan milletvekili de olan **Ce-**

vat Abbas, istihbarat örgütleriyle de sıkı ilişkilidir ve masondur. Sonradan milletvekili olan **Bigalı Atıf Bey, Edip Servet, Süleyman Asaf** ayni durumdadırlar. **Cemal Bardakçı** böyledir.

İnönü dönemlerinin ünlü Emniyet Genel Müdürü **Ahmet Demir** masondur. Cumhurbaşkanının istihbarat işlerini düzenleyen **Kemal Gedeleç** masondur. Emniyet örgütünde, polis müdürlüklerinde üst düzeyde görev yapanlardan **Akif İyidoğan, Reşit Saffet Atbinen, Sebati Ataman, Kemal Aygün, Ahmet Topaloğlu, Hilmi İncesulu, İhsan Sabri Çağlayangil, Zeki Erataman,** Demirel'in İstanbul Polis Müdürü **Muzaffer Çağlar,** Menderes döneminin İstanbul'daki ünlü Polis Şeflerinden **Vedat Sokullu, Orhan Hançerlioğlu,** Jan. Alb. **Raşit Hüsnü Ergün, Ahmet Tekelioğlu, Dilaver Argun** hep masondurlar. Turgut Özal'ın MİT müsteşar yardımcısı iken «MİT Raporu» skandalından sonra emekliliğini istemek durumunda kalan **Hirami Abas**'ın babası da çok inanmış bir masondur ve bu yüzden oğlunun adını da efsanevî mason üstadı **Hiram** diye koymuştur. Ve bilinir ki masonluk babadan oğula geçer...

SANAT VE EDEBİYAT DÜNYASINDA MASONLAR

Sanat ve edebiyat dünyasına, düşün alanına, basına da bir göz atıldığında gene inanılmayacak kadar çok masonla karşılaşılır.

Diyelim ki basın alanı:

Türk basınının ataları sayılan **Şinasi** ve **Agâh Efen-**

Eskikitaplarım.com

di'den başlayıp, hattâ ilk Türk basımevinin kurucusu **İbrahim Müteferrika**'ya kadar **Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Süavi, Dr. Abdullah Cevdet** gazeteci masonlar olarak sayılabilir.

Bu liste elbette ki burada kalmaz. Cumhuriyet Gazetesinin Kurucusu ve Başyazarı **Yunus Nadi** (Abalıoğlu), Tanin Gazetesi Başyazarı **Hüseyin Cahit Yalçın**, Vatan Gazetesi Başyazarı **Ahmet Emin Yalman**, Vakit Gazetesi Başyazarı **Asım Us**, İleri Gazetesi Başyazarı Prof. **Celâl Nuri İleri**, Akşam Gazetesi Başyazarı **Necmeddin Sadak, Münir Berik, Selim Ragıp Emeç** hep masonluğu kabul etmiş gazete sahipleri ve yazarlarıdır.

Zafer Gazetesinin yazarlarından, Kadro Dergisi kurucularından **Burhan Belge** (Burhan Asaf), Ulus Gazetesinde «**Toplu İğne**» müstearıyla yazan **Nureddin Artam, Aka Gündüz**, Yeni Asır Gazetesi Başyazarı **Behzat Bilgin**, Hürriyet Gazetesi Sahibi **Erol Simavi, Çetin Altan, Mekki Sait Esen, Sinan Korle**, (sonradan Birleşmiş Milletler Protokol Genel Müdürü olmuş ve buradan emekliye ayrılmıştır.), **Ahmet Hamdi Çançar, Tahsin Öztin, Nevzat Ünlü, Çetin Emeç, Metin Emeç, Reşat Umur, Abdullah Esat, Tahir Olgaç, Reşat Sanlı, Aydın Bakanoğlu, Argun Berker, Fasih İnal, Kemal Salih İren, Cehdi Şahingiray, Cenk Koray, Can Pulak, Nureddin Demirkol, Orhan Tokatlı, Nail Güreli, Erdoğan Örtülü, Tümer Argın, Münir Berik, Haluk Cansın, Şadan Gökovalı, Doğan Hızlan, Cemal Kutay, S. Halil Kakınç, Kenan Morton, Ahmet Örs, Kami Suveren, Tufan Türenç, Dinç Bilgin, Mücahit Beşer**... Ankara'da yayınlanır Daily News gazetesi sahibi **İlhan Çevik**, Barış Gazetesi sahibi **Yaşar Aysev** de bu listede yer alan gazeteci - yazar masonların sadece birkaçıdır.

Edebiyat dünyasında adları yer tutmuşlardan Molyer çevirmeni **Ahmet Vefik Paşa**, tiyatro yazarı **İbnür-**

Eskikitaplarım.com

refik Ahmet Nuri, Hikâyeci **Ömer Seyfettin, Samed Ağaoğlu, Orhan Hançerlioğlu, Muhtar Körükçü, Ruşen Eşref Ünaydın,** Romancı **Reşat Nuri Güntekin, Memduh Şevket Esendal,** Selânik'te yayınlanan Genç Kalemler yazarlarından **Ali Canip Yöntem, Kâzım Nami Duru,** Şair **Mithat Cemal Kuntay, Fazıl Ahmet Aykaç, Munis Faik Ozansoy, Josef Habib Gerez,** Çevirmen ve yazar **İbrahim Hoyi,** Edebiyat Tarihçisi **Hıfzı Tevfik Gönensay, Ali Kâmi Akyüz, Agâh Sırrı Levent, Filozof Rıza Tevfik** diye de tanınan şair **Dr. Rıza Tevfik,** sosyoloji ve felsefe alanında tanınmışlardan **Ziya Gökalp, Cemil Sena Ongun, Hayrullah Örs, Dr. Abdullah Cevdet,** Coğrafyacı **Faik Sabri Duran,** Tarihçi **Faik Reşit Unat, Celâl Esat Arseven,** dilci **İbrahim Necmi Dilmen,** Bestekâr ve müzisyen **Mesut Cemil Tel, Cevdet Çağla, Suphi Ziya Özbekkan,** Piyanist **Mithat Fenmen, Bülent Arel, Halil Bedii Yönetken, Tuncer Olcay,** Şarkıcı **Kutlu Payaslı, Alaaddin Yavaşça, Necdet Tokatlıoğlu,** Modern Folk Üçlüsü diye **Doğan Canku** ve iki arkadaşı, Sanat tarihçisi ve yazar **Cevat Memduh Altar, Bedii Şehsuvaroğlu, Haluk Şehsuvaroğlu, Süheyl Ünver,** Ressamlar **Ali Rıza Bey, Hayri Çizel,** Heykeltraş **Zühtü Müridoğlu,** Sinema Rejisörleri **Şakir Sırmalı, Hulki Saner, Asaf Sirmen,** Film Yapımcıları **Turgut Demirağ, Cemil İpekçi, Lemi İpekçi, İhsan İpekçi, Osman İpekçi,** Tiyatro Oyuncuları **Behzat Butak, Refik Kemal Arduman, Muhip Arcıman** da sanat dünyamızın ünlü masonlarıdır.

NEREYE BAKARSANIZ

BAKIN

Askerlikten polisliğe, politikacılıktan gazeteciliğe, üniversitelerden bankacılığa ve sigortacılığa hangi ala-

na bakarsanız bakınız, biryerlerde mutlaka masonlarla karşılaşmak söz konusudur.

Örneğin, akademik kariyerde yükselmiş profesörler dışında nice ünlü doktor vardır ki masondurlar:

Dr. Fehmi İsmail, Dr. Fikret Takıyeddin, Dr. Esat Cimcoz, Dr. Saip Özer, Dr. Abidin Ara, Dr. Selâmi Işındağ, Dr. Hüsnü Kişnişçi, Dr. Sani Yaver, Dr. Haydar Gaspralı (ünlü Türkçü İsmail Gaspralı'nın oğlu), **Dr. Nesim Adato, Diş Tb. Şeyhullah Ağiş, Dr. Sadık Akalın, Diş Tb. Muhittin Mazlum Akgün, Dr. Fikret Aksoy, Dr. Saim Aksoy, Dr. Lütfi Aksu, Dr. Sırrı Alıçlı, Dr. Servet Vasfi Alko, Dr. Gaplas Amanyadis, Dr. Tahsin Arcan, Dr. Hikmet Arda, Dr. Vural Turgut Arıkan, Dr. Ali Atal, Dr. Abdullah Arif Atasagun, Dr. Hikmet Aydemir, Dr. Hayri Ayberk, Dr. Hüsnü Aydıner, Dr. Kemal Salih Aysal, Dr. Hüseyin Bağcı, Diş Tb. Leon Bankman, Dr. Muhsin Başak, Dr. Abdürrahim Bayraktar, Dr. Arif Bazoğlu, Dr. İzak Benator, Dr. Viktor Benator, Dr. Josef Benbaneste, Dr. Moiz Berker, Dr. Ahmet Beray, Diş Tb. Vedat Berkan, Dr. Şevket Beşe, Dr. Suat Beşe, Dr. Zeki Birsen, Dr. Turhan Bozkurt, Dr. Samuel Brud, Dr. İsmail Cebesoy, Dr. Fethi Cebeci, Dr. Salim Ahmet Çalışkan, Dr. İsmet Çetin, Dr. Kemalettin Kâni Çelebi, Dr. Yakup Çelebi, Dr. Fehmi Çeltikçi, Dr. Harun Çirput, Dr. Şakir Çobanlı, Dr. Naili Çolpan, Vet. Dr. Selim Çubukçu, Dr. Hayık Demir, Dr. Demosten Dellegramatika, Dr. S. Dora, Dr. İbrahim Ethem Dönmez, Diş Tb. Vahrem Ekmekçi, Op. Dr. Orhan Erekul, Dr. Fethi Erden, Dr. Cemil Ergüdel, Dr. Fikret Erkman, Dr. Bülent Farkan, Dr. Galip Gıcıman, Dr. Saim Giray, Diş Tb. Nuri Vamık Birgün, Dr. Nejat Göktaş, Eczacı Kimyager Hulki Göknar, Dr. Adnan Gürol, Dr. Ahmet Gül, Dr. Fahri Günergin, Diş Tb. Muhittin Güvendiren, Dr. Turhan Hançerli, Dr. Rıfat İnsel, Dr. Tacettin İz, Dr. Feridun İzmirlioğlu, Dr.**

Eskikitaplarim.com

Yakar Josef, Dr. Vartan Kalemkıryan, Eczacı Jak Kaldıran, Dr. Fikret Karaca, Diş Tb. Mihran Kasapyan, Dr. Bogos Kiremitçi, Dr. Veli Behçet Kurtoğlu, Dr. İsmail Hakkı Kutman, Dr. Razi Manner, Dr. Ali Haydar Mehmetali, Dr. Artin Mazburyan, Dr. Hayri Meriç, Dr. Hikmet Meriç, Eczacı Mazlum Mimaroğlu, Dr. Lusien Mısriel, Dr. Mazhar Naipgil, Dr. Nuri Namık Nesen, Dr. İbrahim Ethem Okçuoğlu, Dr. Haşim Olcay, Dr. Mustafa Onur, Dr. Yaşar Orbek, Dr. Mustafa Emre Okur, Dr. Osman Kâzım Okman, Dr. Nevzat Öge, Dr. Turhan Örnek, Dr. Tevfik Özgen, Dr. Zülfü Sami Özgen, Eczacı Moiz Panelli, Diş Tb. Piyer Psalti, Diş Tb. Ferit Ramiz, Dr. Esat Halit Sarıkaya, Op. Dr. Mustafa Sakarya, Dr. Halis Sarıkadıoğlu, Dr. Necdet Sirmen, Dr. İsmet Soydan, Diş Tb. Hüsamettin Sunol, Dr. Turhan Sunar, Dr. İsmail Kenan Sunal, Dr. Metin Süer, Diş Tb. Nisim Sonsino, Dr. Neşet Sirman, Dr. Esat Sarıkaya, Dr. Şevket Şanlıdirek, Dr. Fikri Şenocak, Dr. Burhan Tansuğ, Dr. Osman Lütfullah Tanberk, Dr. İbrahim Kemal Telci, Dr. H. Şükrü Tiner, Dr. Yüksel Tönük, Dr. Orhan Tunç, Dr. Muhlis Tuzlacı, Dr. Rıfkı Tuygan, Dr. Cahit Ulukök, Dr. Aydın Uluyazman, Eczacı İbrahim Ethem Ulagay, Eczacı Nezih Ulagay, Diş Tb. Ferit Ramiz Ülker, Dr. Hüseyin Üsmen, Eczacı Afif Üstün, Dr. Reşat Yaşat, Dr. Nevzat Yeginsu, Dr. Hasip Yıldırım, Dr. Muzaffer Yönezen, Diş Tb. Nuri Yıldırım, Dr. Süreyya Yüce...

BANKACI,
SİGORTACI,
AVUKAT

Demiştik ki, nereye bakarsanız bakın mutlaka bir mason görürsünüz. Şimdi de bankacılık, sigortacılık, avu-

Eskikitaplarim.com

katlık gibi mesleklerde adlarını saptayabildiğimiz masonlara ait listeleri görelim:

AVUKATLAR: **Cemal Reşit Eyüboğlu, Celâl Adal, Nesip Aksüt, Şevket Erkün, Salih Zeki Even, Halûk Feyzioğlu, Naci Gençer, Kerim Tevfik Alyot, Kaya Alp, Hristaki Angelidis, Alpaslan Arat, Abdülnafi Atamer, Reşat Atabek, Ramiz Bakanoğlu, Suat Başar, Bekir Sıtkı Batman, Muvaffak Benderli** (İstanbul Barosu Başkanlarından), **Suat Bengü, Fuat Başar, İbrahim Berkem, Nusret Berkan, İlya Bayar, Gavsi Birgili, Halûk Şinasi Birol, Lemi Budak, Server Cemal, Avni Cerrahoğlu, Fahamettin Çinsar** (Yargıç, savcı), **Selim Danon, Ferruh Dereli** (İstanbul Barosu Başkanlarından), **Abdullah Ecemen, İsmail Kemal Elbir, Hayrettin Engünşen, İstiklâl Gökçer** (Devlet Tiyatroları Genel Müdürü **Cüneyt Gökçer**'in kardeşi), **Emin Gürol, Esat Güven, Dimitri Grigoriyadis Güner, Sakıp Gürdamar, Refik Habib, Feridun Mustafa Hendek, Nejat İkiz, Hikmet Karabey, Selçuk Koşer, Şükrü Köksal, Turhan Kut, Nuri Ziya Kunt, Muin Küley, Laskari Kalodi, Pertev Levi, Gültekin Malkoç, Anastas Mihal, Marko Nahim, Tahir Olgaç, Namık Omağ, İsmail Otar, Aydın Ongun, Mithat Özkök, Albert Razon, Mahmut Ekrem Sayın, Hulusi Selek** (İzmir Barosu Başkanlarından), **Abidin Sahir Sılan, Öz Somer, Bedii Süngütay, Şerafettin Süral, Şakir Sırmalı, Adnan Şimşek, Ali Galip Taş, Nejat Taşer** (Hukuk Dr.), **Avni Türel, Ferit Üp, Gökalp Yücelsin, Burhan Apaydın, Cahit Tunger** (İst. Barosu Başkanlarından)...

BANKACI VE SİGORTACILAR: **Suat Ağagil, Orhan Akçam, İzzet Arolat, Mehmet Hayrettin Arusan, Ferit Assoy, Enver Bakırcı, Saadettin Barlas, Hayri Başer, Reşat Başar, Aydoğan Belen, Osman Ali Berkmen, Ali Selâhattin Boylu, Ziya Cemilli, Reşit Çavdar, İzzet Çin-**

Eskikitaplarim.com

tav, Celâl Dikmen, Adnan Döler, Vedat Ergin, Sabahattin Ertürk, Elya Fahir (Banker), **Fehmi Fındıkoğlu, Cemal Şahin Giray, Mithat Güldü, Selman Kaptanoğlu, Nazif Keyman, Avni Kulen, Baba Kurbangil, Ali Haydar Kurör, Jack Lumubalititis, Armenah Manukyan, Vitali Marabent, Gaston Nahum, İrgen Ongun, Alaaddin Orhan, Mithat Özdeş, Nuri Pere, M. Saip San, Ertuğrul Sanal, Haldun Sel, Eşref Sander, Şaul Straunza, İnal Songur, Kâzım Taşkent, Medeni Berk, Fahir Tezcan, Reşat Tigrak, Yaver Timurlenk, Zühtü Tingiz, Yılmaz Türk, Zafer Tünay, Sabahattin Tulga, Ömer Lütfi Yalvaç**...

MÜHENDİS VE MİMARLAR: **İbrahim Acar** (Mensucat Müh.), **Sadık Akalan** (Y. Kim. Müh.), **Fahamettin Akıngüç** (Y. Müh.), **Kâzım Akyel** (Maden Y. Müh.), **Atilla Akyar** (Y. Mim. Müh.), **Viktor Alazraki** (Kimya Y. Müh.), **Bene Amon** (İnşaat Y. Müh.), **Sadrettin Alpan** (Y. Mad. Müh.), **Turgut Artun** (Kimya Y. Müh.), **Abdülkadir Asna** (Mim.), **Asri Ay** (Mak. Y. Müh.), **İsmail Faik Başar** (Ziraat Y. Müh.), **Ulvi Baydar** (Müh.), **İhsan Ruhi Berent** (Mad. Müh.), **Ender Birol** (Müh.), **Sabih Büyükarıkan** (Müh.), **Burhanettin Cankat** (Kimyager Dr.), **Sabri Ceren** (Müh.), **Kemal Cemal Cerbay** (Müh.), **İhsan Ceyhun (İnş.** Y. Müh.), **Adil Çağlar** (Müh.), **Arakel Çakıryan** (Kim. Müh.), **Ayhan Çilesiz** (Y. Müh.), **M. Ali Çıtıpıtıoğlu, Osman Emel Dilmen** (Mak. Y. Müh.), **Nazım Düvenci** (Mak. Müh.), **Vedat Dolakay** (Y. Mimar Müh.), **İsmail Devletkuşu** (Y. Müh.), **Enver Necdet Egeran** (Jeolog, Maden Y. Müh.), **Nevzat Erol** (Y. Mim.), **Nureddin Evin** (Y. Müh.), **Cihat Gökdağ** (Müh.), **Suphi Göksu** (Y. Müh.), **Mesut Gün** (İnş. Y. Müh.), **Hulusi Gürkan** (Y. Müh.), **Orhan Göncüoğlu** (Y. Müh.), **Abdullah Hüsrev Güleman** (Y. Müh.), **Süreyya Gündeş** (İnş. Y. Müh.), **Nihat Güvenal** (Y' Müh.), **Yavuz Yerman Gündoğdu** (Y.

Eskikitaplarım.com

Mim.), **Lemi İpekçi** (Y. Müh.), **İsmail İşmen** (Y. Müh.), **Hüseyin Karaoğlu** (Mim.), **Avni Karsan** (Y. Müh.), **Affan Kırımlı** (Y. Müh.), **Ahmet Muhtar Kışlalı** (Müh.), **Fahri Nişli** (Y. Mim.), **Celâl Olcay** (İnş. Y. Müh.), **Nüvit Osmay** (Müh.), **Mehmet Bedreddin Ölçer** (İnş. Y. Müh.), **Temel Özbey** (Müh.), **Sezer Özil** (Jeolog), **Burhan Özbey** (Müh.), **İlhan Özkurt** (Kim. Müh.), **Nezih Rona** (Y. Müh.), **Şakir Sayman** (İnş. Y. Müh.), **Müfit Sanan** (Y. Müh.), **Selçuk Sunguroğlu** (İnş. Y. Müh.), **Erdem Süral** (Y. Mim. Müh.), **Muhittin Söylemezoğlu** (Müh.), **Haluk Talû** (Y. Müh.), **Teoman Tanrıkut** (Y. Müh.), **Ercüment Tarcan** (Mim.), **Abdurrahman Taki** (İnş. Y. Müh.), **Dündar Tekand** (Zir. Y. Müh.), **Muhittin Tokoz** (İnş. Y. Müh.), **Nejat Turkan** (Müh.), **Rıfat Türegün** (Müh.), **Ekrem Yeşilada** (Müh.), **Cevat Erbel** (Y. Mim.).

TÜCCAR VE İŞ ADAMLARI :

Nesim Afomodo, Leon Agopyan (Park Otel Md.), **Doğan Aka, Muvaffak Akçit** (Fabrikatör), **Mehmet Akdoğan, Mehmet R. Akaslan, Mehmet Fuat Akev, Nedim Akçer, Şeyda Akat, Fikret Aksoy, Neşet Aksüz, Avni Akman, Selim (Salomon) Albukrek, Mehmet Ali Albayrak** (Ecza deposu sahibi), **Hıfzı Algan, Orhan Alıver, Emanuel Ancel** (Deri tüccarı), **Niko Angeldis, Satveti Nusret Anal** (Diplomat - Armatör), **Remzi Ali Arsay, Ömer** Zeki Aşıcı, A. **Faruk Atam, Adil Atakan, Faruk Ata, Mehmet Sait Aytun, Ali Haydar Aytekin, Sungur Babaoğlu, Süleyman Bakırcı, Josef Bamlı, Lütfi Banat** (Fabrikatör, Banat Diş Fırçaları sahibi), **Mübin Başar, Sırrı Enver Batur, Ünal Berkay, Moşe Bilman, Orhan Biga, Sadık Bigat, Salomon Boton** (Ecza Deposu sahibi), **Zeki Boyer, Ferit Biren** (Yedi Deniz Seyahat Acentesi sahibi), **Halil Burnaz, Cevdet Caluci** (Komisyoncu), **Os-**

Eskikitaplarim.com

man Nuri Cenk, Hugo Charvet (Tütün Komisyoncusu), **Hayri Çavdar** (Tüccar Terzi), **Mehmet Cemal Çelik** (Borsa Ajanı), **Arslan Çokgüngör, Salim Dikdik, Osman Nazif Dilber** (Dilberler Mağazaları sahibi), **Vasilaki Durafanidos, Zeki Ekemen** (Tütün Tüccarı), **Zare Ekserciyan** (Otelci), **Şevket Erbay** (Fabrikatör), **Halil Erözcan, Hayri Eskenazi, Saadi Eskenazi, Juan Sarag Esi, Sait İbrahim Esi, A. Zeki Ferik, Subatine Fenzano** (Tüc. Terzi), **Yorgi Fotyadis, Lazzaro Franko, Ethem Firiz, Muhittin Gençaslan** (Sanayici), **Boris Gilado, Ziya Osman Gökşin, Necati Göksu, Hulusi Görelli, M. Cemal Gözen** (Seyahat Acentası sahibi), **Moşe Grunberk, Nahit Hamarat** (Tekstil sanayicisi), **Naim Haker, Necip Hancı** (Zahire tüc.), **Mehmet Hanoğlu, Vehbi İbrahim, Kenan İnal, Sami İsperer, İbrahim Bedit İşmen, Ömer Muhip İşmet, Lemi İşmen, Ekrem İşmenler** (İlâç ithalâtçısı), **Kaladi Jackeri, Hayk Kaancıyan, Hakkı Kafadar** (Borsa Acentası), **Muhterem Kolay, Eşref Kalfa, Ferdinat Kariman** (Akar sahibi), **Alaaddin Kıral** (Matbaacı), **Faruk Komili** (Fabrikatör), **Salamon Kova, Hikmet Komatoğlu, Albert Kurtaran, Haydar Köseoğlu, Miran Küçükyan, Edvard Löve, Paskal Mangalcıyan** (Mücevherci), **Fevzi Magat** (Malî müşavir), **Kirkor Margaritis, L. Mangalcıyan** (Mücevherci), **Ara Malhas, M. Margulies, Rauf Merter** (Çiftlik sahibi), **İsrail Maneşe** (Cam Tüccarı), **Agop Mikaleyan** (İlâç tüccarı), **Bernard Nahum, Jak Nahum** (Çikolata fabrikatörü), **Osman Nebioğlu** (Yayınevi sahibi editör), **İsak Niyego, Yusuf Nomal, Ernest Offer, Rauf Onaran** (Piyango bayii), **Salomon Ovadya, Hakkı Öksüz, Şükrü Önkal** (Sinema işletmecisi), **Ahmet Özsoy, Hikmet Özerdil** (Nakliyeci), **Cemal Özcivelek, Moiz Panelli** (Ecza Deposu sahibi), **M. Cemil Parman, Hüsnü Par, Rauf Rozental, Hamza Rüstem** (Fotoğraf Stüdyosu sahibi), **Koço Sabuncakis** (Çiçekçi), **Hamdi Sanal, Fuat Sadıkoğlu**

Eskikitaplarım.com

(Armatör), **Nuri Savacı, Albert Semento** (Kağıt tüc.), **Kemal Salih Sel** (Reklâm Prodüktörü), **Stil Stasinapulos, Nejat Sunar, Refik Sunal, Edvard Söbe, Ferit Sporel, Nadir Şiper** (Tüc. terzi), **Halûk Tihan** (İthalâtçı), **Halil Tanyol, Fikri Tansuğ, Moiz Taracan, Ferruh Taylan, Hergül Tapolos, İlter Tekand** (Matbaacı), **Nusret Hamdi Tekyeli** (Emlâk sahibi), **Galip Hamdi Tekyeli** (Emlâk komisyoncusu), **Nezih Topçu** (Nakliyeci), **Mazlûm Tozan** (Gümrükçü), **Hakkı Türegün, Muhsin Türen, Ömer Aydın Uraz, Adnan Ünlütürk, Süreyya Üstün, Walter de Vas, Salvator Waury, Leon Yacuel, Mustafa Yalman, Rafael Yakar** (Kumaş Fabrikatörü), **Mahmut Yalay** (Oto yedek parçacısı), **Ali Sami Yen, Rıfat Yönsel** (Mensucat Santral Fabrikası sahiplerinden), **Yedvard Yusufyan, Kosti Zoto** (Ayakkabıcı)...

MESLEKLERİNİ SAPTAYAMADIKLARIMIZ

Türkiyeli bu yüzlerce mason'un yanı sıra bir de adlarını saptayabildiğimiz halde, mesleklerini saptayamadığımız, İstanbul, Ankara ve İzmir'deki Loca'lara üye masonlar var. Bunlardan da genişçe bir listeyi, soyadlarının alfabetik sırasına göre, kitabımızın üçüncü baskısında vermiştik. Bu kez, bunun yerine son beş yılın en aktif masonlarının kitabın başlarında yer alan listesini vermeyi yeğledik. Okuyup gördünüz.

Kuşkusuz ki, bu kitapta adları yer alan masonların listesi, eksiksizlik bir liste olmak savında değildir. Özellikle son yıllarda masonluğa girmiş yüzlerce kişinin adını saptayamadığımız için buraya almak olanağımız ol-

Eskikitaplarim.com

madı. Sanırız ki, eskilerden de saptayamadığımız daha bir hayli ad olacaktır. Şu anda ülkemizde faal masonlarla uykuda olan masonların toplam sayısı 6000 - 6500 kişi olarak tahmin edilmektedir.

Eskikitaplarim.com

II. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

MASONLUK

DENEN

BİLİNMEZ

Diyelim ki bir kokteylde ya da herhangi kalabalıkça bir toplantıda tanımadığımız kişilerle tanıştırılıyor ve tokalaşıyorsunuz. Tokalaştıklarınıza dikkat edin. Ola ki biri elinizi kuvvetle sıkarken, başparmağınızın üstünde karşınızdakinin başparmağı tam ilk büklüm yerine gelecek biçimde eşit aralıklarla üç hafif darbe vurmuştur. Bilin ki bu bir belirtidir, bir aranmadır.

Neyin belirtisi, neyin aranması mı? Söyleyelim:

Elinizi sıkanın bir mason olduğunun ve sizin de mason olup olmadığınızın aranması ve belirtisi... Buna Masonlar «**Lems**» derler...

Aranma ve belirtiler bu kadarla biter mi?

Kuşkusuz ki hayır.

Diyelim ki, bu ilk tanışma tokalaşmasında, bir rastlantı olarak ya da bilerek siz de, karşınızdakinin elini benzer biçimde, başparmağınızla, karşınızdakinin başparmağının birinci eklem yerinden üç kez bastırarak sıktınız ve bıraktınız. Bu bir paroladır, daha sonra ötelerde bir yerde duracak olan bu kişinin arada bir yinelediği

Eskikitaplarim.com

ve sizde de görmek istediği ama pek fazla da dikkat çekmeyen bir başka duruşuna dikkat ediniz:

Ellerini göbeğinin üstünde ama karnına değmeyecek biçimde birbirine paralel, kendi aralarında da bir iki santim aralıklı bir biçimde tutacak ve bırakacaktır.

Bu, şöylece bir yapılıp geçilen, yadırgatıcı da olmayan bir harekettir. Önemli olan, göbek hizasında sol elin altta, sağ elin üstte durmasıdır. Bu arada aşina birine de selâm vermek mi gerekti? Bu kez, bu duruş hemen değişecek, sol el aşağı doğru yumuşakça bırakılırken, sağ el, avuç içi yere bakar durumda dört parmak bitişik, başparmak gönye oluşturacak biçimde gırtlağa doğru âdeta bir bıçak gibi dayanır duruma getirilecek ve sonra hafif gülümseyerek yatay olarak sağ omuza kadar çekildikten sonra aşağı salıverilecektir.

Tokalaşmadan sonraki ilk duruş biçimi, kişinin masonluk sorumluluğunun sürekli hatırlanması, selâmlayış biçimi ise, masonluğa ihanet edildiği takdirde boğazının kesilmesine bile rıza anlamlarınadır.

Tokalaşmadan sonraki duruşa duruşla, selâma eş biçimde selâmla yanıt alınmışsa ve yakın plânda başkalarının kolayca duyamayacağı, duyarsa da anlayamayacağı türde bir konuşma olasılığı doğarsa, bu kez yeniden tokalaşılırken karşınızdaki size, gözlerinizin içine bakarak,

«— **Sizi selâmlarım**» diyecektir.

Siz de bir masonsanız, yanıtınız,

«— **Gizlerim**» ya da «**saklarım**» olmalıdır.

Daha sonra aranızda üç aşağı beş yukarı bir fısıldaşma biçiminde şu konuşmalar geçecektir:

«— **Neyi gizlersin?**»

«— **Masonluğun bütün sırlarını...**»

«— **Peki, nedir bu?**»

Eskikitaplarim.com

«— Bir tokalaşma şekli.»
«— Neyin toka şekli bu?»
«— Bir biraderinizin muhterem.»
«— Peki, bunun adı var mıdır?»
«— Evet, vardır.»
«— Bana söyler misin?»
«— Ben kimseden öğrenmedim. Söyleyemem de.»
«— Mutlaka açıklaman gerek, nasıl açıklarsın?»
«— Kelime kelime söyleyerek.»
«— Peki o halde başla.»
«— Hayır, sen başla.»
«— Sen başla.»
«— Yok, sen başla.»
«— Peki, başlıyorum: B»
«— O.»
«— A.»
«— Z.»
«— BO.»
«— AZ.»
«— BOAZ.»

Masonik literatürde, bu önce harf harf, ardından hece heme yinelenen ve sonunda tümü söylenen ve düğümün çözülmesine neden olan sözcük, mason dayanıklılığı anlamına gelmektedir.

Böylesi bir tanışma, **çırak**'lık düzeyindeki iki masonun tanışma yöntemidir.

Kalfa'lık düzeyine ermiş bir mason ise böyle bir toplantıda, tokalaşmadan sonra, yöredeki başka masonlara kendini tanıtmak için arada bir iki elini hafifçe yumruk yapıp, göğüs hizasında bu sıkılmış parmaklarını dıştan birbirine değdirerek ellerini yana bırakır. Yöresini sondaj etmek, başka mason var mı yok mu kollamak için yapılan bu hareket arada bir ve çok kez de ce-

Eskikitaplarım.com

ket düğmelerini açıyor ya da kapıyormuş gibi davranılarak ustaca yinelenir ki başkaları bu hareketten kuşkuya kapılmasınlar.

Usta'lık düzeyindeki masonların duruş biçimi ise, daha bir başkadır. Bunlar, iki avuçları yere bakar biçimde göbek altında parmaklarını birbirlerine kenetleyerek başka masonlara varlıklarını belli ederler. Birini selâmlarken de bu duruş bozulmaz.

Usta ya da **üstad** mason bir kalabalıkta zor durumda kalmışsa, yardıma gereksinmesi varsa ve orada başka mason biraderler olduğunu umuyorsa iki elini, avuç içleri karşıya gelecek biçimde havaya doğru kaldırır ki, bu bir imdat çağrısıdır. Bunu gören bir başka mason birader, iki eli kanda da olsa ne yapar eder, ustanın yardımına koşar ya da koşmaya çalışır.

Ortalık karanlık da, bu yardım çağrısı görülemiyorsa, o zaman işin içine ses ve söz girer. Üstad toplulukta var olduklarını varsaydığı öteki biraderlerine seslenir:

«— Dul kadının oğluna yardım yok mu?»

Bir ustanın bu çağrıyı yaptığı yerde başka biraderler varsa, ustanın zorluğu ne olursa olsun giderilir. Kural budur, böyle bir çağrıya aldırmazlık edilemez...

Yürüyüş biçimi de, bir insanın mason olup olmadığının belirtilerinden biridir. Biri ki, bir kalabalıkça yerde, bir iş yerine girerken, yürüyüşe sol adımla başlamış ve sağ ayağın topuğunu tam doksan derecelik bir açı oluşturacak türde sol ayağın topuğuna değdirerek bir tür üçgen biçiminde adımlar atarak yürüyorsa, bilinmelidir ki, bu da masonluğun belirtilerinden biridir.

Masonlar arasında kapı çalmanın bile bir belirli haberleşme ve işaretleşme biçimi vardır. Bir mason locası toplantısına geç kalan bir mason birader, içerdeki toplantının gündemini biliyorsa ve diyelim ki, içerde bir

Eskikitaplarim.com

mason adayının masonluğa kabul işlemi yapılıyorsa, kapıya üç kere vurur. Bu, «ben yabancı değilim ve gündemi biliyorum» anlamındadır.

Herhangi bir toplantıda, bir iş yerinde ya da devlet dairesinde birden anlamına varamadığımız şöyle bir söz duyabilirsiniz:

«— Doğu'ya gidersen ışığı bulursun.»

Ya da.

«— Ben, ben olduğum için benim.»

Böylesine ortaya söylenmiş gibi bir sözü, bir tren ya da uçak yolculuğunda da duyabilirsiniz. Karşıdan biryerlerden de buna yanıt gelirse ne âlâ, bunlar bir tür parola sözlerdir masonlar arasında. Ama, karşısındakine güvenmek için öyle tek bir belirti, bir sözcük hiç bir zaman yeterli değildir. Herhangi bir yanlışlık yapmamak gerekir. Bunun için de türlü denetim yolları vardır. Bunların çok kestirmelerinden biri şu tekerlemelerin yinelenmesiyle yapılır:

Biri ötekinin mason biraderlerden olduğu sanısına kapılsa pat diye sorar:

«— Hiram öldü mü?»

Yanıt tıpkı bir yankı gibidir:

«— Hiram öldü mü?»

Karşıdaki bu kez fısıltıyla yineler:

«— Dün akşam üzeri.»

«— Memnun musun?»

«— Bana birşey sorma.»

Diyelim ki bir şölendesiniz ve uzun bir yemek masasının çevresinde toplanmışsınız da, bir başka mason var mı yok mu anlamak istiyorsunuz. Elinizdeki kadehi

Eskikitaplarim.com

içmek üzere ağzınıza götürmezden önce, çevreye pek fazla farkettirmeden önce sağa sonra sola daha sonra da hafifçe yukarıya doğru gezdirerek bir üçgen işaretini masaya paralel biçimde çizdikten sonra içkinizi içerken çevrenizi süzün. Masada bir başkası ya da başkaları da benzer davranışlar içindeyse bilin ki, başka masonlar da vardır. Zaten az sonra ilk fırsatta karşınızdan bu sinyali alanlardan birisi ortaya konuşur gibi yüksekçe bir sesle, size de duyuracak biçimde,

«— **Güneş doğdu mu?**» diye soracaktır.

Bu soruya verilecek olumlu ya da olumsuz yanıt, ilk araştırmayı yapanın başının darda olup olmadığının ya da niçin başka biraderlerini tanımak istediğinin işareti olacaktır.

Aldığınız mektuplardan birinde, imzanın yanında bir de üç nokta varsa, hatta bir sınav kâğıdında, bir dilekçede şurda ya da burda rastgele gibi kondurulmuş üçgen biçiminde bir üç nokta varsa bu bir mason mektubu, dilekçesi ya da sınav kâğıdıdır. Kâğıt üstünde pek de dikkat çekmeyen bir köşede minicik bir yuvarlağın içindeki nokta da bir masonun öteki biraderlerinden yardım istediğinin belirtisidir. Alt alta çizilmiş üç dört paralel çizgi de, daha çok masonların malî kuruluşlarda, bankalarda, sigortalarda kullandıkları bir haberleşme belirtisidir.

Masonların fazla dikkat edip özen gösterdikleri bir nokta da, mektuplarında, dilekçelerinde attıkları imzanın olabildiğince okunaksız olmasıdır. Bu, mason sır saklarlığının, masonların kendi kendilerine bile, birbirlerinden adlarını saklayacak derecede sır saklamış olmalarının bir göstergesi sayılır. Karşıdaki mason, yardımını yapacaksa, bunun hangi biraderi için olduğunu

EskiKitaplarim.com

bilmeden yapmalıdır ki yardım esirgemez olduğu ortaya çıksın.

Bütün bunların dahasını da söylemek olası...

Diyelim ki bir iş yerine, bir makam odasına girdiniz. Çevrenize hemen bakın. Karşınızdaki masonsa çalışma masası genellikle kuzey kutbuna doğru çevriktir. Masanın üstünde parlak bir taş, bir kâğıt bastıracağı vardır. Ya da, oturursanız az sonra, çekmeceden çıkarılan bir sigara tabakası, bir şeker kutusu, bir kalemlik, bir kül tabakası velhasıl mutlaka parlak taştan yapılmış bir şey gözünüze batacaktır. Ama, iş bu kadarla kalmaz. Anlaşıp tanışmak için kesin güvence gereklidir. Bunun için de, konuk masonun içeri girerken, üçlü mason yürüyüşünü birkaç kez yinelemiş olması ve sonra da iki elini omuzları hizasına kaldırarak, masası kuzeye doğru yöneltilmiş karşısındaki masona.

«— Makamınız herşeye kaadirdir» gibilerden bir söz etmesi gerekir. Makam sahibi de bir masonsa şöyle bir konuşma başlayabilir:

«— Siz de herşeye kaadirsiniz.»
«— Hayır sizin makamınız kaadir.»
«— Hepimiz kaadiriz.»
«— Evet, hepimiz kaadiriz.»

Tüm bu konuşmalar bile salt bir ön yoklamadır. Orada başka birileri yoksa, taraflar iyice güvence duyabilmek için konuşmayı şöyle sürdürebilirler:

«— Güneş de bugün oldukça yakıcı.»
«— Sizin varlığınızın etkisi bu...»
«— Bir çift gözle mümkün mü? Hepimizin varlığının etkisi bu.»
«— Acaba Kutup nasıl?»
«— Aydınlanmaya başladı, fakat güneş yok henüz.»

Eskikitaplarim.com

«— Öyleyse, tüm biraderler elbirliğiyle Kutbu ısıtalım.»

Bu karşılıklı yoklamalar, güreşteki ilk el ense çekme peşrevlerine benzeyen konuşmalar, sonunda dönüp dolaşıp masanın üstündeki ya da çekmeceden çıkartılan parlak taşa getirilecek ve şöyle sürdürülecektir:

«— Ne güzel yaratıklar var bu dünyada...»
«— Evet ama amaç bunları değerlendirebilmek.»
«— Bu taşlarla en güzel yapıyı siz kurabilirsiniz.»
«— Siz de kurabilirsiniz.»
«— Kardeşler bir araya gelirse çok daha çabuk ve mükemmelini yapabilirler.»

Masonlar arası tanışmanın, işaretleşmenin yolu ve yordamı elbette ki bu kadar değil. Daha binbir yöntem vardır ki bunların her biri, localardaki çalışmalar boyunca yinelene yinelene iyice ezberlenir ki, hiç bir yanlışlık, tutarsızlık yapılmasın.

Örneğin bir toplantı salonuna mı giriliyor? Oturulacak yere kadar üçlü yürüyüş birkaç kez yinelenir. Sandalyeye oturulurken, sağ elin sırça parmağıyla yanındaki parmak birleştirilir, geri kalan üç parmak olabildiğince birbirlerine paralel ve açık şekilde tutulup kol hızla kaldırılıp, yapışık iki parmak kulağın ardına dolaştırılıp el aşağı indirilir ve salıverilir. Bu, mason biraderlerime ihanet ettiğim takdirde kulağımın kesilmesine razıyım anlamına bir semboldür.

Masonlar para ya da bir yazı falan alıp verirken de karşılarındakinin de mason olup olmadığını anlamak isterlerse şu işareti yaparlar:

Alınacak para ya da kâğıda doğru uzatılan sağ elin orta ve şehadet parmakları, alınacak şeyi kavrayacak biçimde uztılırken, geri kalan üç parmak, yani başpar-

Eskikitaplarim.com

mak, alyans parmağı ve sırça parmağı avuç içinde birleştirilir. Bu, masonluk ilkelerine ihanet halinde elin kesilmesine rıza gösterildiğinin bir belirtisidir.

Masonluk belirtilerinin açığa vurulma biçimlerinden birinin ve belki de ilkinin, tokalaşma olduğunu söylemiştik. Bu tokalaşma, karşılıklı başparmaklarının eklem yerlerine bastırılma biçimindeki işaretleşmenin yanı sıra, ellerin de çok kuvvetle sıkılması ve kolların eller kavuşmuş biçimde aşağı yukarı üçer kez indirilip çıkarılması biçimindedir. Bu işaretleşme, boş kalan sol ellerin de karşıdakinin omuzuna konması ve gözlerin birbirinin içine bakması biçiminde güçlendirilir. Bu özellikle birbirlerinin dillerinden anlamayan yabancı masonların birbirlerini tanımada kullandıkları yöntemlerden biridir. Masonlar her yerde genellikle «mâbed» dedikleri locaları aradıklarından, şayet iki yabancı mason karşılaşmışlar ve birbirlerini anlayabilecek ortak bir dil konuşabiliyorlarsa, tokalaşmanın hemen ardından aralarında şu konuşma geçer:

«— Mabed çok uzakta mı?»

«— Hayır, tam arkamızda, hemen üç metre ötemizde.»

«— Oradakiler ne yapıyorlar?»

«— Gerçekten merak ediyorsanız sizi oraya götürebilirim.»

«— İçerisi aydınlık mı?»

«— Kuzey Kutbu dışında her taraf pırıl pırıl.»

Yabancı bir ülkede, uluslararası bir toplantıda karşılaşan ve birbirlerinden yardım uman iki mason tokalaşırken sol elleriyle birbirlerinin omuzlarını sıkı sıkı kavramışlarsa, bu toplantıda kendilerinden başka mason biraderlerin de bulunduğunun ve güçlü olduklarının birbirine duyurulması anlamınadır. Yok iki taraf da, kar-

Eskikitaplarim.com

şılıklı birbirlerinden başka mason olmadığı inancındaysalar, bu kez tokalaşırken sol elleriyle birbirlerinin dirseklerini kavrarlar ki bu da yalnız ikimiz varız, birbirimize dayanmaktan başka çıkar yolumuz yok anlamınadır.

Karar alınacak bir toplantıda, masonlar kendi sayılarını ve güçlerini saptamak istediler mi, sağ ellerinin başparmağını dudaklarına götürüp hafifçe sürterek kendilerini öteki masonlara belli ederler ve çevrelerini de süzerler ki, güçleri belli olsun. Bu tanışma aynı zamanda alınmak istenen karara da bir karşı çıkma işaretidir ki, şayet masonlar çoğunluktaysa, karar aleyhte çıkacak demektir. Bir de onaylanması istenen bir karar için masonların kendi aralarında işaretleşmesi vardır ki bu da, hazır bulunan biraderlerin sayısının saptanmasından sonra, sol kolun hafifçe havaya kaldırıp omuz hizasında sağ elin getirilip yumruk biçiminde bu elin avucuna dayanmasıdır. Çok süratli bir biçimde birkaç kez yapılan bu işaret, öteki masonların da ayni biçimde davranmasına yol açar. Onay işaretinde anlaşan masonlar şayet çevrelerinde çekinecekleri kimse yoksa aralarında şu türden bir konuşmayı da başlatırlar:

«— Işıklar yandı mı?»

«— Evet, Kuzey Kutbu dışında her taraf aydınlık.»

«— Gök Kubbe nasıl?»

«— Işıl ışıl, herkes bizi bekliyor.»

«— Madem öyledir haydi gidelim.»

Tüm bu aramalar, sembolik işaretleşmeler ve konuşmalar Mason localarında o kadar çok yinelenerek ezberlenir ki, muntazam bir masonun bu hareket ve konuşmalarda yanlış yapma olasılığı nerdeyse tümden ortadan kalkar.

Eskikitaplarim.com

Yolculukta rastgele karşılaşan masonların da ayrıca aralarında anlaşmaları için özel biçimli işaretleri vardır. Örneğin bir uçak, tren, vapur ya da otobüs yolculuğuna çıkarken, başlarken yapılan hareketler başkadır, yol boyu yapılan hareketler başka.

Bir geziye çıkacak, bir yola gidecek mason, gerekli işlemlerini yapacağı, bilet alacağı yere vardığında, masonluğunu belirtmek için ilginç bir biçimde selâm verir. Bu aynı zamanda karşısındakinin de mason olup olmadığını denetleme yöntemidir. Bu selâmda sağ el tıpkı askerî selâm verecekmiş gibi kalkar fakat parmak uçları şakağa yanaştırılmayıp, salt başparmak alna yaklaştırılır ama bu durumda bile ne el ne de parmak başa değmez, avuç içi de yere bakar. Karşıdaki de eşbiçimde selâm vermişse, sorun başından çözülmüş olur.

Yolculuk süresindeyse, verilecek işaret iki elin parmaklarının kenetlenmesi ve avuç içleri yukarıya doğru ellerin başa konmasıdır ki, bu da durumdan memnuniyetsizlik işaretidir.

Belirli toplantılara katılıp ortaklaşa hareket etmek isteyen masonların bir başka işaretleşme biçimi de **«ansambl»** dedikleri, birbirlerini **«harici»** diye adlandırdıkları mason olmayanlardan ayırd edecek tanıtma işareti, sağ elin hafif göbek hizasına kaldırılması ve orada gömleğin düğmeleri arasına sokulmasıdır. Hepsi bu kadar. Bu işarete, toplantıya katılanların tümünden eş yanıt gelirse, oradaki işaretleriyle en yüksek dereceli olduğu belirlenen mason;

«— Işıkları yakalım biraderlerim» der.

Bir başkası çevreye bakıp yanıt verir:

«— Işıklar açıktır, aramızda hiç bir gölge yoktur.»

«— Evet yoktur.»

«— Yoktur!..»

Eskikitaplarım.com

MASON KİMDİR?

MASONLUK NEDİR?

Peki, bu işaretleşmeleri, tanışmaları, dayanışmaları başka, hemen herkesin adını duyup bilip de kendisini bilemediği masonluk denen şey nedir? Mason kimdir ve neye hizmet eder?

Dilerseniz bu sorulara yanıt ararken, önce masonların Türkiye'deki en büyük düşmanlarından, bu konuda bir hayli mürekkep harcamış birinin, —Cevat Rıfat Atilhan—, **MASONLUK NEDİR?** adlı kitapçığına şöyle bir göz atalım. Atalım ki bu konudaki en ekstrem görüşleri öğrenelim.

Bu mason düşmanının kitabının dördüncü baskısında şöyle deniyor:

«Biz onlar için (masonlar) şu ithamlarda bulunuyoruz:

Allahsızdırlar, yahudidirler, beynelmilelcidirler ve komünisttirler.»

Gene aynı kitabında yazar, masonluğu şöyle tanımlıyor:

«Farmasonluk yahudi şeriatının başka bir maskesi, yeni bir ismidir.

Farmasonların dinleri, KABBALE yahudi dini, âdetleri, rumuzları, ananeleri ibadetleri ve herşeyleri İbrani'dir.

Allahları ADONAY, mabutları altın buzağı, itikatları batıl ve hareketleri tam manasiyle mürtecidir.

Eskikitaplarim.com

Karanlık bir mazi veyahut zulmetlere gömülmüş, sislere bürünmüş, yalanlara boğulmuş baştan başa safsata, baştan başa gülünç ve mürteci bir hüviyetleri vardır.

Muharref Tevrat'a ve yahudiliğe bağlılıkları o kadar bariz ve aşikârdır ki bütün dinleri ve ibadetleri ve hatta Allah'ı inkâr eden, bütün milletlerin mukaddesatına düşman olan bu zümrenin bugün için kendilerine peygamber veyahut sembol edindikleri Hiram Usta hakkında muharref Tevrat âyetlerle doludur.» (Sayfa 5-6)

Masonluk konusunda daha başka görüşleri yansıtmaya ve aktarmaya geçmeden önce, hemen bir açıklama yapmakta yarar görürüz. Biz masonluk derken karşımıza bir de farmason'luk çıktı, bu akıl karıştırabilir. Bilmeyenler için hemen söyleyelim: Masonluk ve farmasonluk eş anlamlı sözcüklerdir. Farmason deyimi masonlar için daha çok Osmanlılar döneminde kullanılmıştır. İki sözcük de dilimize fransızcadan gelmiştir. Mason fransızcada **maçon** biçiminde yazılır ve temel anlamı **duvarcı**'dır. Taştan duvar ören insan, işçi...

Mecazi olarak da **Maçon, kendi yuvasını kendi yapan** demektir fransızcada, İngilizcedeyse mason, tıpkı türkçede olduğu gibi yazılıp okunur.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, **farmason**'un karşılığını **mason** ve halk dilindeki kullanılışıyla da **«dinsiz, imansız»** olarak vermiştir. Bu sözlükte mason sözcüğü de **«masonluk derneği üyesi, farmason»** diye karşılanmış ve masonluk da şöyle tanımlanmıştır:

«Din ve ulus ayırım gözetmeden, insanlar arasında sevgiyi geliştirmek ereğini güttüğünü söyleyen, üyeleri birbirine 'kardeş' diye seslenen, eski bir duvarcı loncasından gelişmiş olduğu sanılan, gizli olan toplantılarında önlük, pergel, günye gibi taşçı araçlarını birer simge

2sikilaplarim.com

olarak kullanan, dünyanın hemen her yanına yayılmış bulunan bir dernek.»

Meydan Larousse ansiklopedisi ise masonluğu şöyle tanımlamaktadır:

«Birtakım kardeşlik ilkelerini benimseyen, birbirlerini işaret ve amblemlerle tanıyan ve (loca) denilen bölümlere ayrılan kimselerden kurulu kısmen gizli dernek. (Franmasonluk veya Farmasonluk da denir).»

MASONLARA GÖRE MASONLUK

Sözlüklerden, ansiklopedilerden ve ünlü bir masonluk düşmanından aktardığımız mason, masonluk tanımları ve açıklamaları, sanırız ki, bu konuda okuyanlara az çok bir bilgi vermiştir.

Ne var ki, masonun kim ve masonluğun ne olduğunu iyice anlayabilmek için, bu konuda masonlar ne diyor, bir de bunu görmekte yarar vardır.

Örneğin, **Türkiye Büyük Locası** Ana Tüzüğü, Masonluğun genel ilkelerini 9 maddede belirtirken ilk maddesinde amacı şöyle dile getirir:

«Masonluğun amacı, iyi ahlâklı ve erdemli insanlar arasında kardeşliğin kurulması, insanlığın hürriyet içinde fikrî ve sosyal gelişmesi, olgunlaşması gerçeğin araştırılmasıdır.

Masonluk bu amaca kendilerini adamak isteyen namuslu, aydın ve hür fikirli erkeklerin ortak çabalarını birleştirir; bu suretle insanın ve toplumun akılcı ve iletici olarak hürriyet içinde ahenkli gelişmesini sağlar.»

Eskikitaplarim.com

Masonların ve özellikle Türk Masonlarının amacını açıklayan Büyük Locanın Ana Tüzüğündeki ilk maddedeki bir hüküm sanırız ki dikkatinizi çekmiştir. Çekmemişse, biz söyleyelim:

Kadınlar mason olamaz!.. Türkiye'de ve dünyanın pek çok ülkesinde mason localarına ancak erkekler üye olabilir.

Peki ayrıcalıklı olarak kadın mason yok mudur? Vardır. Özellikle Fransa'da, İtalya'da, kadınların alındığı ya da salt kadınlar tarafından kurulmuş mason locaları vardır. Ne var ki, bu localar ve bunların üyeleri, **«kabul edilmiş, localardan düzenli»** masonlarca **«var»** sayılmazlar. Bu masonların bu kadınlı locaları ziyaret etmesi, bunlarla ilişki kurması da kesinlikle yasaktır.

Daha çok 1789 Fransız Büyük Devrimi sonrasında, Fransadaki mason localarına bazı kadınlar da kabul edilmişler, ancak daha o zamandan bu uygulama, dünyanın öteki Büyük Localarında tepkiyle karşılanmış, Fransa'da da Localar arası bölünmelerle yol açmıştır. Günümüzde bile bu yüzden, her ülkede tek olması gerekirken Fransa'da üç ayrı Büyük Loca vardır ve bunlardan dünya masonluğunca kabul edilir sayılanı Fransız **Grand Loge**'udur. Ötekiler yok sayılır.

Türkiye Büyük Locası'nın Ana Tüzüğünün masonluğun genel ilkelerini sıralayan dokuz maddesinden üçüncü, yedinci ve dokuzuncusu şu hükümleri getirmektedir:

«Masonluk bütün insanlar için ortak mânevî ve ahlâkî bir insanlık ülküsünün gerekliliğini kabul eder ve açıklar... (Madde: 3)

«Masonlar aralarında birleşerek, Eriştirmenin uygulayıcısı ve koruyucusu olan ve Loca adı verilen topluluklar kurarlar. Her Loca, üyelerinin çoğunlukla aldığı kararlara göre yönetilir, ancak hiç bir zaman Türkiye Bü-

Eskikitaplarim.com

yük Locasının kabul ettiği Masonluk ilkelerini çiğneyemezler... (Madde: 7)

«Masonluk sıfatı, geleneksel masonluğun sembollerinin ve tanışma işaretlerinin bilinmesiyle anlaşılır... (Madde: 9).»

Kendisi mason olmayan **Haydar Rıfat, FARMASONLUK** adını taşıyan kitabında masonluk nedir sorusunu şöyle yanıtlamaktadır:

«Farmasonluk, içtimaî hayatta bir ülkü tahakkuk ettirmek için uğraşan bir insanseverlik müessesesidir.»

Peyami Safa da 1959 yılında yayınladığı **TÜRK DÜŞÜNCESİ** adlı derginin eylül ve ekim sayılarında masonluk konusunda çeşitli ülkelerde yayımlanmış masonlukla ilgili yayınları tarayarak yaptığı açıklamalarda şunları demektedir:

«Masonluk, mensuplarını muayyen bir ahlâk görüşüne uygun olarak, insanlık idealinde birleştirmeye çalışan beynelmilel bir hareketin adıdır. Masonlar hakikat, insan sevgisi, nefsi kontrol ve sabır temrin etmekle mükelleftirler. (Sayfa: 7)

«Doğruluk, muhabbet, ibadet, ahlâk hislerinde riyakâr olan hiç kimse mason olamaz.»

«Tarikata alınan her âlim ve o andan itibaren bilmek zevkini meşhur olmak hırsına tercih etmeğe, kafasını güzelliğe, kalbini iyiliğe melce yapmaya ve bunlardan birini gösterip öbürünü sevdirmeğe kalkmamayı taahhüt etmeye mecburdur.»

«Dine, yaşadığı ülkenin kanunlarına ve ahlâka sarsılmaz bir surette bağlı kalmayı taahhüt etmeyen hiçbir kimse masonluğa alınmaz.»

Eskikitaplarım.com

«Din aleyhinde yazı yazan veya söyleyen kimse tarikatten müebbeden çıkartılır.» (Sayfa: 16)

33. DERECEDE BİR MASONUN KALEMİNDEN MASONLUK

Masonluğun en yüksek düzeyi olan 33. derece masonluğa kadar yükselmiş, Türk masonları içinde önemli görevler yüklenmiş bir mason olan **Mithat Gürata,** MASONLUK NEDİR, NE DEĞİLDİR adlı kitabında, son söz olarak, **Honoré de Balzac'ın «Kurt, yemişin en iyisine, çiçeğin en güzeline düşer»** özdeyişini aktardıktan sonra, **«bizce masonluk»** deyip şunları yazmaktadır:

«Bizce Masonluk:

— Birbirini kardeş sayan, titiz ahlâklı insanlar topluluğudur.

— Masonluk, aralarında samimiyet, sevgi, karşılıklı itimat, emniyet ve müsamaha hüküm sürenlerin cemiyetidir.

— Masonluk, milliyet, ırk, mezhep farkı gözetmeden dünyanın her tarafına yayılmış bulunan bir insanseverlik müessesesidir.

— Masonluk, birbirine ebediyyen yabancı ve uzak kalacak faziletli insanlara birlik merkezi, dostane yakınlık vasıtası olan hummalı bir faaliyet ocağıdır.

— Masonluk, insanî bir teşekkül ve tekâmül yoludur.

— Masonluk, insanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan haysiyetin, eşitliğin ve hakların tanınmasını ister.

— Masonluk, hürriyet ve adaletin, insanlık âleminin başarısının temeli olmasını ister.

Eskikitaplarim.com

— Masonluk, insan haklarının tanınmasını ve hakların hiç kimse tarafından hor görülmemesini ve insanlık vicdanını isyana sevk eden haksızlıkların kaldırılmasını ister.

— Masonluk, içtimaî hayatta bir ülkü tahakkuk ettirmek için uğraşanları bir araya toplamak ister.

— Masonluk, ferdi hayatı çalışmaya, şerefe, beşerî mukaddesatın şuuruna dayanarak kurmak ister.

— Masonluk bir azim ve sebat işidir. Emeklerinin boşa gitmeyeceğine inananların hizmetlerini ister.

— Masonluk, münevver bir zümrenin tamamen insancıl hislerle bir araya gelip kültürel bir çalışma etrafında toplandıkları yerdir.

Bu anlayış içinde:

— Mason doğruluğu, adaleti herşeyin üstünde tutar ve bâtıl fikirlere, hurafelere inanmaz.

— Mason fazilet sahibi, zengin fakir herkesi seven, çalışkan, iyi ahlâklı hür yaradılışlıdır.

— Mason kendine tevcih edilen her vazifeyi küçümsemeden, severek yapmasını bilen mütevazi bir insandır.

— Mason Yaradana, diğer insanlara ve kendisine karşı vazifeleri olduğunu bilir ve bunları yerine getirmeğe çalışır.» (Sayfa: 87-88)

1958 yılında, **Türk Mason Derneği** tarafından, dernek üyelerine dağıtılmak üzere bastırılan ANA ÇİZGİLERİYLE TÜRKİYE'DEKİ MASONLUK TARİHİ adlı kitabın yazarı, bir başka 33. Derecede Mason **Kemalettin Apak** ise, bu gerçekten çok yararlı ve iyi hazırlanmış kitabının 228 inci sayfasında, «**Masonluk, insanları ayıran değil, birleştiren mevzu'lar ve mefhumlar üzerinde durur.**» dedikten sonra, «**iyi bir mason**»u şöyle tanımlamaktadır:

Eskikitaplarim.com

«İyi bir Mason; iyi bir aile reisi, iyi bir vatandaş, iyi ve mütekâmil bir insan, Allahını bilen ve ona inanan bir iman sahibi olmak demektir.»

BİR BÜYÜK ÜSTADIN KALEMİNDEN MASONLUK

Cevat Rıfat Atilhan, M. Raif Ogan, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu gibi **Abdülhamid** dönemi hayranı farmasonluk düşmanlarının, masonluk konusunda yaptıkları yayınlar, kitaplıklarda oldukça geniş bir yer kaplar. **Gazi Yiğitbaşı** (Afyon), **Ahmet Gürkan** (Tokat) gibi bazı Demokrat Partili ve Adalet Partili milletvekillerinin de Meclis tutanaklarında bu konuda ilginç savları yer almaktadır.

Öyle pek fazla uzun araştırma ve incelemelere dayanmadan, daha çok Batılı kaynaklardan yapılmış birkaç çeviri ve tutucu çevrelerin akıldan, mantıktan çok duyguya, hırsa, kine, nefrete, daha çok da yobazlığa dayanan, üstelik konunun ekonomik ve sosyal yanlarının üstünde de hiç durmadan üstün körü yaptıkları «tu kaka» karalamalarında masonlara saldırılırken ileri sürülen belli başlı görüşleri, **Cevat Rıfat Atilhan'ın MASONLUK NEDİR** adlı kitabından yaptığımız özet açıklamalarla sergilemeye çalışmıştık.

Burada bir kez daha hemen belirtelim ki, Masonluk, din yobazlarının ileri sürdükleri gibi öyle komünistlikle - momünistlikle ilişkisi olan birşey değildir. Masonluk, komünizm denen ideoloji ortaya çıkmazdan çok daha önceden var olan bir olgudur.

Bir an için bile olsa bunun tersini düşünürseniz, Amerika Birleşik Devletlerinin **George Washington**'dan başlayarak pek çok Başkanını, **James Monroe, Andrew**

2sikilaplarim.com

Jackson, William H. Harisson, John Tyler, James K. Polk, Zachary Taylor, Franlin Pierce, James Buchanan, Abraham Lincoin, Andrew Johnson, James A. Garfield, William McKinley, Theodore Roosevelt, William H. Taft, Warren G. Harding, Franklin D. Roosevelet, Hary Truman, Lyndon B. Johnson'u hep komünist ya da komünizme hizmet eden Amerika Birleşik Devletleri Başkanları saymak gerekir.

Elbette ki bu kadar değil. Birleşik Devletlerin bu başkanlarının yanı sıra, **Jean Jacques Rousseau, Goethe, Amedeus Mozart, Alexander Fleming** gibi nice dünya nüfusünü de, hatta pek çok İngiliz Kralını, Alman İmparatorunu da hep komünist saymak gerekecektir. Çünkü tüm bu kişiler yaşamlarını mason olarak kapamış kişilerdir.

Plevne Kahramanı **Gazi Osman Paşa**'dan, Şair **Namık Kemal**'e, Şeyhülislam **Musa Kâzım Efendi**'den **Sadrıazam** ve Müşir **Ahmet İzzet Paşa**'ya **ve Ziya Gökalp**'e nice Türk ünlüsünü de komünist, allahsız, yahudi ve beynelmielci sayıp lanetlemek de sanırız ki, aklın ve mantığın kolay kabul edeceği birşey değildir. Aynı şeyi, **Süleyman Demirel** için de söylemek gerekir.

Ne var ki, masonlar, komünistlik ithamından değilse de dinsizlik, zındıklık, siyonistlik, yahudilik, allahsızlık gibi ithamlardan özellikle Türkiye'de çok rahatsız olmuşlar ve yayınlarında sürekli kendilerinin böyle olmadığını anlatıp açıklamaya çalışmışlardır.

Halk dilinde farmasonluğun dinsizlik, imansızlık anlamına gelmesinin sözlüklere kadar geçmiş olması da, masonluk aleyhtarı propagandaların etkinliğini gösteren bir ölçüdür.

Bu böyle olduğu içindir ki, 33. derece masonlardan **Mithat Gürata, MASONLUK NEDİR NE DEĞİLDİR** adlı kitabında açıktan açığa ve uzun uzun bu suçlamaları

Eskikitaplarim.com

yanıtlar. «**Doğru bilinmeyince eğri bilinmez**» atasözünden yola çıkan yazar, «**masonluk dinsizlik değildir, masonluk millî birlik bozuculuğu değildir, masonluk bir gizli tarikat değildir, masonluk kökü dışarda bir cemiyet de değildir**» diyerek sayfalar doldurmak zorunluluğunu duymuştur.

Türk Masonlarının uzunca bir süre **Büyük Üstad'lığını, (MAŞRIK-I AZAM)** yapan Maden ve Jeoloji Yüksek Mühendisi **Dr. Enver Necdet Egeran** da 1972 yılında yayımladığı**GERÇEK YÜZÜYLE MASONLUK** adlı yapıtında konunun üstünde uzun uzun durmazdan önce şunları yazmıştır:

«**Aleyhte konuşanlar ve yazanlar hiç kuşkusuz masonluk hakkında tam ve açık bilgi sahibi olmayan kişilerdir. Ancak bu bilgi eksikliğinin günahı kimde? Tabii ki biz Masonlarda. Masonluğun tam bir gizlilik içinde tutulması ve onun niteliği, maksat ve amacı, ilkeleri ve faaliyetleri hakkında hiç bir yönünü saklamadan kamu oyuna açıklamalar yapılmaması, masonluk için haksız bir takım hücumlara ve yersiz yakıştırmalara yol açıyor.**»

Büyük Üstad ya da eski deyimiyle Maşrık-ı Âzam **Necdet Egeran** bu girişten sonra, **Konfüçyüs**'ün şu özdeyişi ile masonluğu kendine göre açıklamaktadır:

«**Karanlıklardan şikâyet edeceğine önce kendin bir mum yak.**»

Mumu yakmayı üstlenen **Egeran** masonluk konusunda özetle mason ritüellerinden aktararak şu bilgileri vermektedir:

«**Masonluğumuz millidir ve kelimenin tam anlamıyla bağımsızdır. Mason vatanseverdir, taassuba kapılmayan ve batıla inanmayan ilerici aydın dindardır.**

«**Bizde geniş söz ve fikir özgürlüğü vardır. Fakat kut-**

Eskikitaplarim.com

sal bir topluluğun gereği olan kutsal bir disiplin de vardır.

«Masonlukta herkese dost olunur ve hiç kimseye düşman olunmaz. Hatta Mason, tahkir edilse bile affetmeye çalışır. Masonluk sadece Allahsızlığı, vatansızlığı, anarşiyi, taassubu cehaleti ve tembelliği tasvip etmez. Bunların dışında herşey masonluk müsamaha çerçevesine girer...

«Masonluk, çalışmayı insanların ana görevi saydığı için yararlı eser meydana getiren bedensel ve düşünsel her türlü çalışmayı aynı derecede şerefli sayar ve tebcil eder... (Sayfa: 6)

«Masonluk kendi bünyesi içinde siyaset, din ve mezbep tartışmalarını ve bunlar gibi tahrik edici konuların müzakeresini yasaklar. (Sayfa: 6)

«Tefekkür Masonların esas sanatıdır. Masonlara öğretilmek istenen tek şey araştırmadır. (Sayfa: 7)

«Masonlukta herkesin kendisinin arayıp bulduğundan başka birşey öğrenmeye imkân yoktur. Bu yüzdendir ki masonluk bir sır gibi görünüyor.» (Sayfa: 8)

«Düzenli Masonlukta Kâinatın Ulu Mimarına ve ruhun ölmezliğine inanmış olmak, Masonluğa kabul olunmak için temel şarttır. Aksi halde Masonluk, düzensiz masonların anladığı gibi sadece bir yardımlaşma ve yardımsever cemiyeti halini alır. İçinde menfaat grupları ve klikler teşekkül eder ve kendi arzularını tatmin için masonluğu alet olarak kullanırlar.» (Sayfa: 10).

Şimdi, **Necdet Egeran, Mithat Gürata** gibi masonların bu yazdıklarından özellikle din konusunda yazdıklarından bazı sonuçlar çıkarmak olanağı var. Din konusunda bu üstadlar acaba gerçeğe ne ölçüde ışık getiriyorlar?

2skikitaplarim.com

Mason düşmanlarının masonları dinsizlikle, imansızlıkla, tanrı tanımazlıkla suçlamalarında acaba bir gerçek var mı? Bu konularda dikkat ederseniz, Üstad'lar çok kesin konuşur gibi yaptıkları halde biraz kaçak güreşmektedirler. Kaçak güreşince de, akla ister istemez sorular gelmektedir.

Örneğin, 1974 yılında, **«eski bir sefir»** takma imzasıyla fransızcadan dilimize çevrilip **İhya Yayınları** arasında yayımlanmış **MASON DİKTATÖRLÜĞÜ** adlı bir kitap var. **A. G. Michel** adında biri tarafından yazılmış. Bunda, özellikle din bağnazlarını bol bol gocunduracak, pek de din lehinde gibi sayılamayacak sürüyle örnek söz sıralanmaktadır ki hep masonik yayınlardan aktarılmış.

Bunlardan biri, 1911 yılında toplanmış **Belfort Mason Kongresi** tutanaklarındaki şu söz:

«Unutmayalım ki biz masonlar din düşmanıyız. Ve localarımızda bütün gayretlerimizi göstererek dinin her türlü tezahür şeklini imha edeceğiz.»

Gene bu örneklerden bir başkası, 1866 yılı yayını **Fransız Maşrık-ı Âzam Bülteni** denen belgenin 545'inci sayfasındaki şu sözler:

«Dindar kimseler localara kabul edilmezler. Locaya giren her yeni insan herşeyden önce hür fikirli bir adam olmalıdır. Hakiki farmason dindar olmaz.»

Daha çok Fransızca belgelerden aktarılan bu ve benzeri görüşler ise, Türkiye'de yayımlanan, masonlara karşı hemen her kitapta sayfalar boyu sergilenip durmaktadır.

Acaba bu sözler, fransızcadan çeviriler sırasında çarpıtılmış ve karalama biçimine sokulmuş sözler mi? Yani, Türkiye'deki masonluk düşmanlarının alaturka şark kurnazlığına kaçıp da, yobaz sözcüğünü dindar, bağnazlık

Eskikitaplarim.com

sözcüğünü de din diye dilimize çevirmesinden ortaya çıkmış bir durum mudur? Örneğin, **«hakiki mason dindar olmaz»** sözcüğü acaba, **«hakiki mason yobaz olmaz»** biçiminde bir anlatım mıydı?

Bu sorunu araştırdık, pek böyle bir savla ortaya çıkan kimse görmedik. Ama, çok daha başka, çok daha akla yatkın bir başka açıklama dinledik ki, sanırız, sayın **Mithat Gürata'**nın da, sayın **Egeran'**ın da kaçamak konuştukları noktalara açıklık getirmektedir.

MASONLAR VE DİN

Adını açıklayamayacağımız bir mason, masonların pek duyarlı oldukları din konusunda sözcüklerine sadık kalmaya çalıştığımız bir biçimde şöyle konuştu:

«Bir büyük üstad der ki;

Hiçbir zamanın malı olmayan masonluk, bütün zamanların malıdır. Hiç bir dinden olmadığından kendi büyük gerçeklerini bütün dinlerde bulmaktadır. Masonluk hiç bir amentüye olan inancı ortadan kaldırmamaktadır. Fakat bu amentü, Tanrıya olan derin sevgiyi alçaltıp beşer tutkularının seviyesine indirirse, insan oğlunun yüksek kaderini inkâr ederse, Yüce Tanrı'nın iyiliği ile iyiliklere saldırırsa ve masonluğun büyük sütunları olan inanç, umut ve sevgiyi baltalarsa bunun dışında kalır.

Biz de bu yargıya dayanarak diyebiliriz ki, masonluğun sırrına erenlerin can attığı yüce amaç olan Evrenin Ulu Mimarı sembolünün bütün kapsamı işte o zaman anlaşılır. Cidden, vahiyle ilişkisi olmayan Yaratan'ın insan vasıflarına ihtiyacı yoktur.

Bu düşünceleri daha ayrıntılı biçimde açıklamak ge-

2sikilaplarim.com

rekse, Tanrı inancına göre insanları üçe ayırmak gerekir.

Bunlardan birisi ateistlerdir (Atheism), yani Tanrı Tanımazlar ki bunlar bizim konumuzun dışındadır.

Tanrı tanıyanları ise Deist'ler (Deizm) ve Teist'ler (Théism) olarak ikiye ayırmak gerekir.

Deistler akıl, ilim ve tecrübeye dayanmayı Teistler ise duygulara, sezgilere, inançlara ve eski hükümlere bağlı kalmayı benimsemişlerdir. Deistler bir Allahın varlığına inanır fakat onu kainâtı yöneten, yarattıklarının işlerini isteğine ve iradesine göre yürüten bir kudret olarak kabul etmezler. Yani Tanrıya insan vasıfları vermezler.

Teistler ise, Allah'ta yoktan var eden bir kudret görürler. Hiç bir şeyin var olmadığı uzayda belirli sürelerde acunu ve hayatı yaratmıştır derler.

Kur'an-ı Kerim'de Ra'd Sûresinin 12 ve 13 üncü âyetleri şöyle der: «Korku ve ümide düşürmek için size şimşeği gösteren, yağmurla yüklü bulutları meydana getiren O'dur. Gök gürlemesi O'nu hamd ile melekler de korkularından tesbih ederler. Onlar pek kuvvetli olan Allah hakkında çekişirken, O yıldırımları gönderir de onlarla dilediğini çarpar.»

Gerek Deizm gerek Teizm Allah'ın mevcudiyetini kabul etmekte birleşirler. Fakat birincisi ona insan vasıfları vermemekte ikincisinden ayrılır.

Bu noktada, birtakım felsefî ekollerin etkisini incelemek ve bir masonun agnostik yahut pragmatist olduğunu tayin etmek çok ayrı ve derin bir konudur. Biz bazı örneklerle dinlerin bazı konulardaki öğretisiyle masonluğun bu konulardaki öğretisi arasındaki ayrılığı belirterek bunların ikisi arasındaki derin farkı belirtmeye çalışalım:

Eskikitaplarim.com

Örneğin canlıların yaratılışı...

Kur'anı Kerim'deki Nisa Sûresinin birinci âyetinde şöyle denilmektedir:

«Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini vareden ve ikisinden pek çok erkek ve kadın meydana getiren Rabbinize hürmetsizlikten sakının.»

Âl-i İmran Sûresinin 47 nci âyetinde de şöyle denir:

«Meryem: Rabbim, bana bir insan yaklaşmamışken nasıl çocuğum olabilir? demişti. Melekler şöyle dediler: Allah böylece dilediğini yaratır. Bir işin olmasını dilerde ona ol der ve olur.»

Tüm bu örnekleri, Asur, Babil, Frikya, Finike dinlerinde, daha sonraki dinlerde Tevrat ve İncil gibi kitaplarda «Allah sizi balçıktan yarattı» şeklindeki sözlerde görmek mümkündür.

Görülüyor ki dinler ve Teistler yaradılışın Tanrının «ol!» emrine bağlı olduğunu savunurlar ve inanırlar. Dinlere göre bu konuyu tartışmak yersizdir. Yaradılış hadisesini böylece kabul etmek gerekir.

Oysa, mason düşüncesinde yaradılış meselesi tümüyle ilimlerin terakkisi ve gelişmesiyle tesbit edilen bulgulara dayanmaktadır. Masonlukta rasyonalizmin ve pozitivizmin yer tutmasının önemli sebebi de zaten Tanrıya insan vasıfları verilmesini kabul etmemesinden doğar. Bu nedenle de yaradılış meselesinde de ilmin verilerini benimser.

Bir büyük üstad şöyle yazıyor:

Darwin'in ve diğer âlimlerin tesbit ettiği bu büyük ilmî hakikatleri Hegel'in tecrübî ve mukayeseli araştırmaları desteklemiş ve tamamlamıştır. Hegel'e göre en basit hayvan tipi moneradır. Monera gayri uzvî maddelerden canlı hâle gelmiş bir hayvandır. Bu büyük âlime göre gayri uzvî maddelerden azot, karbon, fosfor, oksi-

2sikitaplarim.com

jen ve hidrojenden bugün bilinmeyen şartların tesiri altında kendi kendine yaşayabilecek canlılar tekevvün etmek gerekmektedir. İlk uzvî maddenin ve yaradılışın bir mucize eseri olduğunu kabul etmek imkânsızdır. Hegel, gayri uzvî ve uzvî maddeler arasında fark görmemektedir. Hepsi ayni unsurlardan mürekkeptir. Hepsinin atomları arasında ayni kuvvetlerin etkisi caridir. İşte bu unsurlar ayni kuvvetin etkisi altında ve Darvin'in tabii seçme nazariyesine uyarak moneralardan itibaren bütün uzvî mevcutları vücuda getirirler. Bu suretle Hegel, herşeyin esasında bir vahdet, bir birlik olduğunu göstermiştir. Bu monizmde madde ve kuvvet bir aradadır, eştir. Bunlar esaslarını teşkil eden cevherin iki belirtisinden ibarettir.

Canlıların yaratılışı probleminden başka meselâ bir de kâinatın oluşumu da dinlere ve mason öğretisine göre değişik biçimdedir.

Kur'anı Kerimin Hûd Sûresinin 7. âyetinde, «gökleri ve yeri altı günde yaratan O'dur», A'râf Sûresinin 54. âyetinde de, «Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan ve sonra arşa hükmeden, gündüzü durmadan kovalayan gece ile bürüyen, güneşi, ayı, yıldızları, hepsini buyruğuna baş eğdirerek var eden Allah'tır. Bilin ki yaratma da emir de O'nun hakkıdır. Âlemlerin Rabbi Olan Allah Yüce'dir.» denir.

Bu husus, Tevrat ve İncil'de de böyle açıklanır. Teist'lerin bu görüş ve inançları da tenkit edilemez ve münakaşa edilemez. Üzerinde herhangi bir düşünce geliştirilemez.

Bir Deist olan mason ise birbirini tamamlayan ve bir bütün teşkil eden ritüellerinde tamamen yer yer belirtmiştir ki bu düşünüş ve inanış pozitivizmi ve rasyonalizmi içine alan toleranslı bir ilmin kabul edeceği hu-

Eskikitaplarım.com

sus değildir. Masonluk, ilim, akıl, düşünce özgürlüğü ve inanışına taraftardır.

Meselâ iyi olmak ve iyilik etmek fikri de deist ile teist arasında ayrı biçimlerde yorumlanır.

Teistler ve dinler, ibadet edenlerin, Rab'larına inananların doğruluk ve iyilik yolunu seçtiğini söylerler. Kur'anı Kerim bu konuda şöyle der:

«Doğruluk ve iyilik insanın Allah'a, Son Güne, Meleklere, Kitab'a ve Nebi'lere inanması, Allah rızası için akrabalarına, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere vermesi ve ibadet yapmasıdır.»

Masonlukta ise hareketlerin rehberi akıl ve hikmettir. Masonluğun akıldan kasdettiği aklı selimdir. Masonluğa göre akıl mefhumlardan, batıllardan, hurafe ve hayallerden, müşahede, ilim, fen ve tecrübeyle telifi imkânsız tasavvurlardan kurtulmak ve mevzuunu hakkıyla tanımaktır.

Esasen böyle bir aklın güç elde edilebileceğini bildiği için masonlar her derecede aklı telkin ederler.

Bu problemleri artırmak ve mukayeseyi uzatmak kabildir. Tabiat hâdiseleri ve âfetleri, uzviyet ve cemiyet hadiseleri gibi birçok konuda mason öğretisi ile din inançları arasında büyük ayrılıklar mevcuttur. Bütün bu problemlerin mukayesesinden doğmatik, müteassıp, batılcı, tevekkülcü olarak nitelendirilen dinlerle masonluğu karşılaştırıp fikir, prensip, doktrin ve inanç açısı bakımından mukayese etmek imkânı doğmaktadır.

Sonunda görülecek olan şudur ki, masonluk, ilim-akıl-hikmet'ten oluşan bir üçleme ortaya koymaktadır.

Doğrudur, ritüellerimizde zaman zaman din kitaplarından ve peygamberlerden nakledilmiş cümleler, âyetler, hadisler vardır. Ancak dikkat etmek gerekir ki bunların tümü de sürekli akla, hikmete ve hümanizme uygun

Eskikitaplarim.com

olanlardır. Bunlara dayanarak şunu söylemek mümkündür ki, masonlukta dini ve mistik bir cephe aramak yanlıştır ve bir masona göre bir yanda, ilme, akla, hikmete inanmak, bu üçlemeyi yüceltmek, beri yandan da mütaassıp dindar ve mistik olmak imkânsızdır.

Bu konuda bir üstadımız der ki:

«Mukaddes kitaplar ancak dinlerin avami cehpesini halka telkin eder. Bu cephe etüdde belirtildiği gibi gerçekten Teist'tir. Yani Tanrı'da üstün insan vasıfları görür ve onun şahıslaşmış olduğuna, insanlara ait bütün işleri idare ettiğine inanır. Bu hal, avama mahsus bin din anlayışıdır. Dinler de büyük ekseriyeti teşkil eden bu halk tabakası için ihdas edilmişlerdir. Zaman geçtikçe ve halk arasında ilim ve akıl bakımından büyük insanlar yetiştikçe bu avami inançlarda geniş sarsıntılar olmuştur. Teizmin dar ve sınırlı fikir ve inanç sahası tahrik fikri doğunca dinin avami karakteri terk edilmeye başlanmıştır.

Gerek Doğu'da ve gerek Batı'da, İslâmiyet ve Hristiyanlık'ta doğan tasavvuf hareketi bunun neticesidir. Yüksek tasavvuf kademelerinde, mertebelerinde artık Tanrının insan vasıflarına haiz olduğu kabul edilmez. Bu müesseselerde talim ve tedris evvelâ teist fikirlerle başlar fakat dereceler yükseldikçe şüphe ve tahkik unsurları düşünme ve araştırma sahasına sokulur. Hür vicdan ve fikirli insanlar yetiştirilir. Burada artık mutasavvıf, insan vasıflarını haiz bir Tanrı değil, tekamül ve vahdet şeklinde bir Tanrı, namütenahi yokluk veya namütenahi varlık, kemal manasında bir Tanrı düşünür ve buna inanır. Bu seviyeye gelmiş insanda, avami dinin, Teist görüşün dar, müteassıp, doğmatik ve fanatik görüş ve inanışı kalmamıştır. İlim, akıl ve hikmete ermiş kimselerin din ve tanrı anlayışları bu mertebeye yüksel-

Eskikitaplarım.com

miştir. Buna da, Havasî din tabir edenler vardır. Memleketimizde din anlayışı havasî olan çok az kimseye rastlanır. Genel olarak avamî din anlayışı hâkimdir. Bir çok bakımlardan masonluğun ilim-akıl ve hikmet üçlemesine, yani ana prensibine havasî din intibak eder.

MASONLUK VE KOMÜNİZM

Deizm'di, yok Teizm'di diye akılları oldukça çok karıştıracak bir takım din felsefesi tanımlamalarını ve tartışmalarını bir yana koyarsak, masonların din konusunda, Tanrı konusundaki inançlarını herkesin anlayabileceği dille şöyle özetleyebiliriz:

Masonlar, Allahın varlığına ve birliğine inanırlar...

Soruna salt bir açıdan bakarsanız, masonlar Tanrıya inanmış kişilerdir. Zaten Ateistleri (Tanrı tanımaz) aralarına almamaktaki ısrarlı tutumları, tüm ritüellerinde bunu sık sık yinelemeleri de bu durumun bir başka kanıtıdır.

Ne var ki, masonlar, Tanrı'nın varlığı ve birliği konusunda inançlı olmalarına karşın, Kur'an böyle, İncil şöyle Tevrat da filan biçimde yazıyor, bunlar da Tanrı kitapları, kutsal kitaplar olduğuna göre tartışılamaz ve bunlara kayıtsız şartsız inanılır görüşüne katılmazlar. Katılmayınca da, mümin bir müslüman ya da hristiyan tarafından hemen damgayı yerler:

— Dinsiz, imansız, kâfir!..

Bağnazlar dilindeki bu suçlamalar, kara çalmalar, elbette ki sonunda döner dolaşır, zındıklık-mındıklık derken komünistliğe kadar dayanır.

Komünistlik suçlamalarına karşı, yukarda adını ver-

Eskikitaplarım.com

meden sözünü ettiğimiz masonun söyledikleri aynen şöyledir:

«— Gelelim masonluğun komünizm karşısındaki durumuna:

Elbette bir mason komünist olamaz. Çünkü bir komünist ateist olmak mecburiyetindedir. Bir komünist tanrı tanımazdır. Kesinlikle tanrı tanımazdır. Ve komüniste göre evren hiç bir tanrı tarafından yaratılmamıştır. Eşyanın, maddenin özü olan cevher öncesiz ve sonrasızdır ve kendi sebebidir. Bütün diyalektik maddeci filozoflara göre ateizm, zaten hür fikre ulaşmak için önemli bir şarttır. Bu nedenle masonluğun komünizmle uzaktan ve yakından hiç bir alâkası, ilintisi ve uzlaşması olamaz, olmamıştır, olmayacaktır.»

Masonlar ve din, masonlar ve komünizm konularını geçmeden önce, özellikle din konusunda bir atalar sözünü ansımadan da geçmek yanlış olur. Ne demiş atalarımız?

Ateş olmayan yerden duman çıkmaz...

Nitekim, tarihî bir gerçektir ki, özellikle Fransız Büyük Devriminden sonra, Fransız Masonluğu giderek geleneksel ve İngiltere hegomanyası altındaki masonluktan ayrılmaya başlamıştır.

1877 yılında **Fransız Büyük Locası,** genel toplantısında, Büyük Loca, üyelerinin Tanrıya inanması şartının ve inanmayanların üye alınmamasının, hele teizmin katı kuralları dışına çıkılmamasının düşünce özgürlüğüne, laiklik anlayışına karşı bir kısıtlama olduğunu, insanlar arasında eşitsizlik yarattığını, dolayısıyla içilecek yeminlerin de kutsal kitaplar değil, namus üstüne olması ilkesini kabul etti.

Eskikitaplarım.com

Ne var ki, bu karar üstüne **Fransız Büyük Locası,** öteki kabul edilmiş büyük Localarca düzensiz ve masonluk dışı ilân edildi ve ondan sonra özellikle Fransa'da kurallara aykırı olarak üç ayrı Büyük Loca gelişti. Bunlardan bir tek **Grande Loge Nationale Française** (Fransız Büyük Millî Locası), geleneksel yolda çalıştığı için dünya masonlarınca kabul edilir oldu.

MASONLAR VE SİYONİZM

Masonluğa karşı yönetilen türlü suçlamalardan biri de, masonluğun temelinde yahudilik ve yahudiliğin ötesinde de siyonizmin yattığıdır.

Nitekim, Türkiyeli mason düşmanlarından **Cevat Rıfat Atılhan**'ın MASONLUK NEDİR adlı kitabında, «**Masonluk yahudi şeriatının başka bir maskesi, yeni bir ismidir. Farmasonların dinleri Kabbale yahudi dini, adetleri, rumuzları, ananeleri, ibadetleri ve herşeyleri İbrani'dir... Muharref Tevrat ve yahudiliğe bağlıdır, siyonizm amaline hizmet ederler**...» yollu sözlerini daha önce aktarmıştık. Türkiye'de, mutaassıp müslümanlarca ileri sürülen bu savların kaynağı, gerçekte Katolik Klisesi ve papazlardır. Çünkü bu savlar masonlara karşı herkesten önce onlarca ileri sürülmüştür.

Masonların Akasya adlı dergilerinin 1908 yılında yayımlanan 62. sayısındaki şu sözler de, masonlarla yahudiler arasındaki bağın en açık bir işareti olarak sık sık ileri sürülür:

«**Yahudisiz hiç bir mason locası yoktur. Yahudi Havralarında hiç bir mezhep mevcut değildir. Orada Farmasonlarda olduğu gibi yalnız semboller vardır. Bundan dolayıdır ki İsmail Mabedi bizim tabii müttefikimizdir. Ve**

Eskikitaplarim.com

bu sebebledir ki Masonlar arasında geniş miktarda yahudiler vardır.»

Aynı Akasya Dergisinin gene 1908 yılında yayınlanan 98. sayısındaki şu sözler de öyle:

«Farmasonluk, Yahudi düşmanlığından uzaktır. Yahudiler müsavi haklarla localara girmekte serbesttirler.»

Mason düşmanlarının, masonların yayın organlarından, özellikle de Fransa'daki düzensiz sayılan masonların yayın organlarından aktardıkları bu sözlerle savlarını saptama çabalarının bir eksik yanı olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Nitekim bu böyle olduğu içindir ki, Masonlar bu tür saldırılara karşı derhal şu savunmayı ortaya koyarlar:

«Fransız Büyük İhtilâline kadar (1789) Avrupa'da Yahudiler siyasi ve medeni haklardan yoksundu. Bir tür parya yaşamı sürerlerdi. Spekülatif modern masonluk ise, 1717 tarihinde kurulmuştur. Fransa'da Yahudilerin masonluğa kabulü ise ancak 18. Yüzyılın sonlarında söz konusu olmuştur. Yahudilere tam vatandaşlık haklarıysa ancak 19. yüzyılın başlarında tanınmıştır. Prusya'da Yahudilere uygulanan önlemler 1812'de kaldırılmış, yahudi gençlerinin üniversitelere kabulü 1844'de söz konusu olmuştur. Dolayısıyla siyasi ve medeni hakları olmayan yahudilerin, tüm dünyayı kaplayan masonluğu kurmaları söz konusu olamaz.

Filistin'de Yahudilere bir yurt kurmak amacına yönelik siyonizme gelince, bu da, yahudilerin Avrupa'da siyasi haklarını elde etmelerinden çok sonra ancak 1896' da Theodor Herzt'in öncülüğünde kurulan bir dernekle ortaya çıkmıştır. Yahudilerin daha önceki ilk dernekleri ise 1840 yılında kurulmuş kültürel alandaki Benerberit ve 1860 yılında kurulmuş olan Aliyans dernekleridir.

Eskikitaplarım.com

«Spekülâtif» masonluğun 1717'de kurulduğunu, daha önce de Orta Çağlardan gelme ve Corporation'ların devamı olan «Ameli» Masonluğun tarihleriyle siyonizmin ortaya çıkış tarihi göz önünde bulundurulursa, masonluğun siyonizmin ve yahudiliğin aracı olduğunu söylemek olanaksızlaşır.

Masonlukta, mason kitaplarında İbrani isimlere, terimlere, hikâyelere rastlanması ise, masonların yahudilikten esinlendiklerini saptayacak kesin belirtiler değildir. Bu terimler ve isimler yer yer İslâmın tek kitabı Kur'anı Kerim'de de geçer. İsra Suresi'nin ilk âyeti, (Kulu Muhammed'i bir gece Mescid-i Harâm'dan, kendisine bir kısım âyetlerimizi göstermek için çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allahın Şanı yücedir) der. Mescid-i Aksâ, Kudüstedir. Müslümanlarca da kutsal bir yer sayılır. Buna dayanarak, Masonlar Mescid-i Aksâ'dan söz ediyorlar diye, masonluk müslümanlıktan esinlenmiştir diyebilir miyiz?

Öte yandan, masonluğun sembollerinden biri olan altı köşeli yıldız, Hazreti Süleyman'ın mührüdür. Bu altı köşe yıldız binlerce yıl sonra bir yahudi devleti kurmak isteyenlerin bayrağı olmuştur diye bunu yahudiliğin sembolü mü sayacağız? O zaman, Akdenizi bir Türk gölü haline getiren Osmanlı Kaptan-ı Deryalarının sancaklarında, daha dünyada siyonizm sözcüğü bile bilinmezken dalgalanan altı köşeli yıldızı da özel bir amaçla, siyonizme hizmet için kullandılar diye mi değerlendireceğiz?»

Saldırılara karşı savunmalarını böyle yapan Masonlar Mason localarında din, dil, ırk, renk ayrıcalığı gözetilmemesini savunduklarını ,dolayısıyla, lâyık olan varsa, yahudilerin de aralarına katılabildiğini söylemektedirler.

Eskikitaplarim.com

MASONİK KURALLAR

Kabul edilmiş, düzenli **Fransız Büyük Locası**'nın masonik dergisinden özetlenmiş **Code Maçonnique (Masonik Kurallar)** adlı, Türkiye masonlarına da dağıtılmak üzere çevirisi yapılmış ve bastırılmış minik bir broşürde kurallar şöyle sıralanmaktadır:

«— **Yakınlarını sev.**
— **Kak'iyen kötülük yapma.**
— **Durumun müsaade ettiği nisbette iyilik ve yardım yap.**
— **Kardeşine yapmaktan imtina edeceğin her yardım bir dönekliktir.**
— **Kardeşlerine karşı daima iyi niyet sahibi ol.**

(İşte bunlar hakikî bir masonun araştıracağı ve tatbik edeceği şeylerdir.)

— **Hakiki moral, kaidelere, kanunlara, iyi ahlâka, aklıselime tam olarak riayet etmekle meydana gelir.**
— **İnsanların konuşmasına mani olma.**
— **İyilere değer ver, zayıflara merhamet et, fenalardan korun, fakat kimseye kin bağlama.**
— **Büyüklerinle yumuşak ve hürmetle konuş, eşitlerinle ihtiyatlı, arkadaşlarınla içten, küçüklerle tatlı ve yavaş, fakirlerle şefkatle konuş.**
— **Benzerlerini, kendini sevdiğin gibi sev ve say, çünkü bütün insanlar müsavi ve kardeştirler.**
— **İyiliği yalnız iyiliğin zevkini tatmak için yap, ondan fayda umarak yapma.**
— **Daima vicdanının sesini dinle.**
— **Neye varırsa varsın vazifeni yap.**
— **Kardeşlerini pohpohlama, bu bir ihanettir.**

— Eğer kardeşin seni pohpohlarsa, seni baştan çıkaracağından, aklını çeleceğinden kork.
— Kavgalardan kaçın, hakaretlere mani ol, daima mantığınla hareket et.
— Kadınlara hürmet et, onların zaaflarından istifadeye kalkma, onların haysiyetlerini lekelemektense ölmeyi tercih et.
— Oku ve istifade et, gör ve yap, düşün ve çalış, herşeyi kardeşlerinin iyiliğine yönet, bunlar kendin için çalışmak demektir.
— Her yerde, herşeyden ve herşeyle memnun ol.
— Kendini hak ve adalete ada, haksızlığa karşı koy, acıya yakınmadan, sızlanmadan katlan.
— Eğer çocuğun varsa, sana emanet edilen bu kıymet üzerine titre, öyle davran ki, 10 yaşına kadar senden korksun, 20 yaşına kadar seni sevsin, ölene kadar da saysın, 10 yaşına kadar âmiri, 20 yaşına kadar babası, ölene kadar da arkadaşı ol.
— Ona, iyi jestlerden çok prensipler vermiye çalış ki, o da sana hafifmeşreplik değil tam bir dürüstlük borçlansın. Onu, kurnaz olmaktan çok, dürüst olmaya teşvik et.
— Erdemlilikten ayrılan kardeşlerini geriye çevir, sarsılana destek ol, düşeni kaldır.
— Sana başkalarının yapmasını istemediğin şeyleri sen de başkalarına yapma; fakat aksine sen ona, onun sana yapmasını istediğin şeyi yap.
— İnsanların hareketini hafife alma, ayıplama ve boş yere de övme.
— Istırap ve acı yatağına düşene, vereceğin sadakayı hor görerek ve kayıtsızlıkla verme; yoksulluğa uzattığın elin samimi ve candan olduğunu kardeşlerin tanısın.

Eskikitaplarim.com

(İşte kardeşim, bunlar masonluğun kaideleridir; bunları takip et; iyiliğin ve düzenin istikbali için vereceğin eserinin zaferi aramıza gelecektir.)»

Masonların kendi yayınlarına göre, masonik kurallar bunlar. Bunlara bakıp rahatça, eh bu kurallar, okullarda okutulan ahlâk dersine de konabilir diyebilirsiniz. Ama bizce bu kurallar, salt iyi mason olmak için değil, herhangi iyi bir insan olmak için de geçerli sayılması gereken, alt alta sıralanmış bir takım parlak sözlerden öte, masonluk konusuna açıklık getirmeyen, hemen her kutsal kitapta da üç aşağı beş yukarı benzeri bulunan, dediğimiz gibi, ortaokul ve liselerde okutulan ahlâk kitaplarında bile yer alabilecek, benzeri sözlerin çok edildiği edebî kurallardır. Dolayısıyla bunlara masonik kurallar diye keskin bir çizgi çizmek, masonlar açısından azıcık bencilliktir. Bu kurallar mason olmayanlar için de geçerlidir.

DAHA BAŞKA KURALLAR

Durum böyle olduğu için, gelin biz sizlere, Masonların azıcık da propagandaya dönük bu resmi yayınının dışında, gene mason yayınlarından ayıklayıp saptadığımız daha başka bir takım masonik kurallar sayalım:

Örneğin, eski Maşrık-ı Azam'lardan **Necdet Egeran**'a göre, masonluğun ilkeleri şöyle sıralanır:

«— Dostluk.
— Ahlâklılık.
— Kardeşlik muhabbeti.
Sağlam Kafa - Anlayışlı Kalp - Hakiki İman ve Yapıcı el. Bu dört değerle gereçli olmamız Masonluğun icabıdır.»

Eskikitaplarim.com

Gene Büyük Üstad **Necdet Egeran**'ın yazdıklarına kulak verirseniz, «**Masonluğun yetiştirme yöntemi; tekrarlarla, müsamahalı tartışma ve iknadan ibarettir.**»

— «**Hiçbir mason, kendisinden başkasının mason olduğunu ifşa edemez.**

— **Mason, çıraklığa alınırken ruhsal ve fikren olduğu gibi bedensel olarak da hiç bir arızası olmamalıdır.**

— **Masonluğa girdikten sonra sakatlanan kişilere, yöneticilik görevi verilmez.**

— **Anarşistlere katıldığı sabit olan birader Masonluktan çıkartılır.**

— **Masonluğun Genel Kurulu ile Yönetim Kurulundan müteşekkil Büyük Loca, Masonluğun en yüksek idare organıdır. Bütün masonik faaliyetlerin tertipleyicisi ve deneticisidir.**

— **Tefekkür masonların esas sanatıdır. Masonlara öğretilmek istenen tek şey araştırmadır.**

— **Masonluk ketum olmaya kesinlikle uyulmasını ister.**

— **Masonluk hem düşünme ve hem de aksiyondur.**

— **Masonluğun üç hamlesi:**

Eskiden yeniliğe, durgunluktan harekete, geriden ileriliğe hamle yapmaktır.

— **Mason olmak isteyene verilen ilk cevapta, zorluklar ve ilkel bilgiler sıralandıktan sonra:**

Şu hususu da iyice düşününüz ki, çoğunluğumuza katıldıktan sonra çıkmak pek kolay değildir, denir.»

İlerde yeniden döneceğimiz **Enver Necdet Egeran**'ın **Gerçek Yüzüyle Masonluk** kitabından derlediğimiz gerçekte onun da mason ritüellerinden derleyip aktardığı bu kuralları bir yana koyup, gene bir 33. Derece Mason olan **Mithat Gürata**'nın kitabına göz atalım. Ancak, Gürata'nın masonluk konusunda ve kuralları hakkında

Eskikitaplarim.com

verdiği bilgiyi aktarmadan, yeri gelmişken bir noktayı belirtelim:

Masonlar, kendi amaçlarını iyi yansıtacağına inandıkları atasözlerini, ünlülerin özdeyişlerini sık sık kullanırlar. Özellikle masonluk konusunda aydınlatıcı bir kitap yazıyorlarsa, hemen her bölümün başına uygun bir atasözü ya da özdeyiş koyarlar. **Dr. Kenan Sunal, Zühtü Hilmi Velibeşe, Hamdi Tekyeli, Necdet Egeran** gibi, mason yazarlardan biri olan **Mithat Gürata** da bu kuruldan ya da alışkanlıktan kurtulmuş değildir. Nitekim, şimdi aktaracağımız kitabının Masonluk bölümünün başında da **Confucius**'un şu sözü yer almaktadır:

«Düşünmeden öğrenmek vakit kaybetmektir.»

MASONLUK KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

«Genel olarak Fran-Masonluk (dilerseniz siz buna, farmasonluk ya da kısaca masonluk da diyebilirsiniz) herbiri sevk ve idarede bağımsız, fikir ve idealde birleşik bir topluluklar mecmuasıdır. Birleşik olan hususlardan biri de, idarede ayrı olan localarda bulunan Masonların aralarında kardeşlik münasebetlerinin sürmesidir. Bu kardeşlik sonucudur ki bir locanın toplantısına diğer localardan hatta yabancı memleketler localarından olanlar kendilerini tanıtmak suretiyle ziyaretçi sıfatıyla katılabilirler.

«Bir masonun refakatinde, Mason olmayan kişiler de localara girebilirlerse de bunlar çalışmalara katılamazlar.

«Mason bağlılığı bir noktaya kadardır. Yurt çıkarının zedelendiği yerde bu bağ kopar. Dini inançların ze-

Eskikitaplarim.com

delendiği yerde bu bağ kopar. Dini inançların zedelendiği ilişkiler kesilir, dostluk münasebetleri biter. Harp devrelerindeki Fransız, Alman locaları ile Fransız, Anglo-Sakson locaları bunun örnekleridir.

«Masonların kendilerine özgü işaret ve alâmetleri vardır. Bunların ifade ettiği mânâ, Mason olmakla öğrenilir. Masonlar bu sayede dünyanın her yönünde, lisanından bir kelime bilmeseler de, bulundukları memlekette kendilerini tanıtabilirler.

«Masonlukta çeşitli dereceler vardır. Bu dereceler çeşitli konularda yapılan, müddet ve birtakım aidatları ödemeği taahhüde bağlı çalışmalarla elde edilir. Bu dereceler masonlar arasında bir imtiyaz yaratmaz ve bir öğünme vesilesi olarak kullanılamaz.

«En az 21 yaşını bitirmiş, mazbut bir ahlâk ve şöhrete sahip, çevresinde sevilen ve sayılan, muntazam bir yaşayışı olan, kendisini ve ailesini geçindirecek mali güce sahip bulunan, Mason ideallerini anlayacak kadar tahsil görmüş ve loca çalışmalarına devama mani olacak derecede uzakta oturmayan herkes, yukardaki hususların aksi görülmedikçe, Mason Cemiyetine girebilir. Giriş, her cemiyette olduğu gibi birtakım tetkik, tahkik ve merasime bağlıdır. Masonluğa kabul merasimleri kendine özgü bir şekildedir.

«Masonluk sıfatı, hayat boyunca devam eder. Normal şartlarda geri alınmaz. Ancak şerefe aykırı bir harekette bulunmak, cemiyet içinde mutlak surette fena görülmüş bir hâle düşmekle kaybedilir. Mason Cemiyeti nizamlarına göre, yerleşmiş şekil ve usule uyarak soruşturma yapılıp savunması alınmadan hiç kimse masonluktan çıkarılamaz. Ancak mahkeme kararı ile mahkûm olanlar Mason olamıyacağı gibi, mahkeme kararı ile mahkûm olursa Masonluktan çıkarılır.

Eskikitaplarim.com

«Dileyen sebep göstermeye mecbur olmadan Masonluktan ayrılabilir.

«Masonların toplandıkları yere, Masonluğun menşeini teşkil eden yerlere izafeten (Atölye) de denir.

5'i üstad olmak üzere 7 Mason bir loca kurabilir. 3 Muntazam Loca bir Büyük Loca vücuda getirirler. Localar belirli bir rit (merasimler silsilesi, uygulanacak yeknasak usul, sıra) **üzerinde çalışırlar ve ayni rite uyan localar Büyük Locayı teşkil ederler. Bir memlekette genellikle aynı ritte iki Büyük Loca çalışmaz.**

«Çalışmalar bir genel nizama bağlanmış olmakla beraber, localar bağımsız şekilde idare edilirler. Her Locanın kendine özgü bir içtüzüğü vardır. Çalışmalar bu tüzük uyarınca, her yıl kardeşlerin tesbit ettikleri bir programa göre belirli gün ve saatte yapılır.» (Masonluk Nedir, Ne Değildir? Mithat Gürata, sayfa 15 - 16).

Üstad **Mithat Gürata**'nın Masonik kurallar konusunda verdiği bilgiler bunlar. Elbette ki bu kadar bilgiyle yetinmek, bu işi merak edenler için yeterli değildir. O halde konuyu biraz daha derinlemesine, enine ve boyuna araştıracağız.

Bunun için, dilerseniz Masonlukta eski töreler denen töreler konusunu, Masonların Anayasası sayılan Anderson yönetmeliğini özetle aktaralım:

ESKİ TÖRELER (ANDERSON YÖNETMELİĞİ)

Aşağıda sıraladığımız hususlar, masonluğun eski örf ve âdetlerini yani törelerini teşkil ederler. Altı başlık altında toplanan bu eski töreler her yeni masona öğretilir ve bunların uygulanması beklenir.

Eskikitaplarim.com

I. Allah ve Din Hakkında,
II. Devlet ve Hükümet Hakkında,
III. Localar Hakkında,
IV. Üstadlar, Nazırlar ve Çıraklar Hakkında,
V. Masonluk Çalışmaları Hakkında,
VI. Aşağıdaki Davranışlar Hakkında:

1. Toplantı halindeki localarda,
2. Toplantı dışında lokalde,
3. Biraderler arasında,
4. Hariciler arasında,
5. Evde ve çevrede,
6. Tanınmayan bir biraderle.

I. Allah ve Din Hakkında

Mason Allahın emirlerine itaate mecburdur ve hiçbir vechiyle Allahsız ve Dinsiz olamaz. Eskiden Masonlar bulundukları memleketin dinine uymak ve herkes kendi dinine bağlı kalmakla beraber şu müşterek esaslara riayet yeterli görülmüştür. İyi ve doğru insan olmak; şerefli ve dürüst hareket etmek; Masonluğu uyuşma yeri ve gerçek dostluk merkezi haline getirmek.

II. Devlet ve Hükümet Hakkında

Mason, ikamet etmekte veya çalışmakta olduğu memleketlerin kanunlarına ve hükümetlerine uygun iyi bir vatandaşıdır ve milletin emniyet ve huzurunu bozacak hiçbir komplo ve anarşi hareketine katılamaz. Masonluğun geçmişteki harp, isyan ve kargaşalıklarda mutaassıp kuvvetlerce zedelendiği bir vakıadır. Bu yüzden Masonlar barış ve huzurun daima destekleyicisi olmalıdırlar. Anarşistlere katıldığı sabit olan biraderler, Masonluktan çıkarılır.

Eskikitaplarım.com

III. Localar Hakkında

Loca, Masonların organize oldukları ve toplanıp çalıştıkları yerdir. Bu itibarla her biraderin bir locaya bağlı olması ve tüzük ve nizamlarına tabi olması gereklidir. İyi ve doğru kişilerin toplandıkları ve insanlık gibi güzel bir ülkü üzerinde çalıştıkları için Masonlar locayı kutsal bir mabed olarak tanırlar ve ona göre hareket ederler.

IV. Üstadlar, Nazırlar ve Çıraklar hakkında

Masonlar arasında herhangi bir tercih yapılırken gerçek bir değere ve kişisel meziyete dayanılır. Bu itibarla Saygıdeğer Üstad ve Nazırlar seçilirken eskilikleri değil kişisel meziyetleri dikkate alınır.

Masonluğa bir çırak alınırken ileride Nazırlığa ve Saygıdeğer Üstadlığa ve hattâ daha ileride Büyük Nazırlığa ve Büyük Üstadlığa seçilebilecek meziyet görüntüleri olmasına dikkat edilir. Ruhsal ve fikren olduğu gibi bedensel olarak ta hiç bir arızası olmamalıdır. Masonluğa girdikten sonra sakatlanan kişilere görev verilmez.

Masonlar, Üstadlığa yükselmeden Nazır seçilemezler. Nazır olarak görev yapmadan Saygıdeğer Üstad olamazlar. Saygıdeğer Üstad olarak görev yapmadan Büyük Nazır olamaz. Büyük Nazırlık yapmadan Büyük Üstadlığa seçilemezler.

Masonlukta idareci olarak vazife görenlere bütün kardeşlerin itaat etmesi ve onlara sevgi ve saygı göstermesi lâzımdır.

Eskikitaplarim.com

V. Mason Çalışmaları hakkında

Bütün Masonlar çalışma günlerinde dürüst ve namuslu olarak çalışırlar ve tatillerde vekarla dinlenirler. Çalıştıkları memleketin kanun ve âdetlerine uyarlar.

Masonlar, kabalıktan sakınırlar; birbirlerini «sayın kardeşim» hitabiyle çağırırlar ve loca içinde ve dışında daima nazik hareket ederler. Çalışmalarında dikkat ve itina esastır. Kullandıkları alet ve malzemeyi kendi malları imiş gibi korurlar.

Masonlar alınteriyle hakettikleri nafakaya rıza gösterirler ve onu şükranla karşılarlar ve işlerini dürüstlükle bitirirler. Mason, kardeşlerinin refahını kıskanmaz, onların işini elinden almaz veya onları işsiz bırakmaz. Müşterek işlerde kardeşlerini terketmez ve onları yarı yolda bırakmaz.

Genç kardeşlere, işyerinde israftan kaçınmaları ve işlerine sevgi ile sarılmaları önerilir. Masonluk işlerinde hariciler kullanılmaz.

VI. Davranışlar Hakkında

1. Toplantı halinde locada

Mason, Locada Saygıdeğer Üstaddan usulüne göre izin almadan konuşamaz, konuşmakta olan hiç bir kardeşin sözünü kesemez ve nezaket dışında konuşamaz. Nazırlara ve bütün kardeşlere karşı sevgi ve saygı ile davranmak şarttır.

Kardeşler arasındaki ihtilâflar şikâyet üzerine Locaya bildirilir ve Loca kararı kabul edilip ona uyulur. İstenirse en son merci olan Büyük Loca'ya kadar temyiz edilir.

Eskikitaplarim.com

2. Toplantı dışında lokalde

Gerek locada ve gerekse lokalde siyaset ve din münakaşa edilmez. Hiçbir kardeşe sert muamele edilmez ve kırıcı söz söylenmez. Kimse yemek ve içkiye zorlanmaz ve gitmekten alıkonulmaz. Lokalde özel çekişmelere ve kavgalara hiçbir zaman yer verilmez.

3. Biraderler arasında

Kardeşler birbirlerini nezaketle selâmlarlar ve birbirlerinin ellerini sıkarlar. (Memleketimizde yaygın olan kucaklaşmak ve kardeşlik busesi, masonlarda ancak merasimle uygulanır.) Masonluk her ne kadar bütün üyelerini eşit düzeyde tutuyorsa da, herkesin hariçte kendi kazandığı mevkileri ve şerefleri ortadan kaldıramaz. Bu itibarla biraderlerin harici âlemdeki mevkilerine ve şereflerin gereken saygı mutlaka gösterilir. Masona lâubalilik yakışmaz.

4. Hariciler arasında

Hariciler arasında mason, masonluk üzerine gereksiz tartışmalarda bulunmaz ve kendisini ortaya atıp masonluğunu övünme vesilesi yapmaz. Hele kendinden başkasının mason olduğunu ifşa edemez. Mason, masonluk şerefini daima üstün tutacak şekilde davranır.

5. Evde ve Çevrede

Mason, locasından evine hiçbir zaman sıhhatine, ailesine ve harici işine zararı dokunacak derecede geç saatlerde ve içkili durumda dönmez. Kendisinin ve ailesinin şerefini, şöhretini ve sağlığını korumakla yükümlü-

dür. Aile içinde ve çevredeki dostlar arasında Locada olan bitenden değil, güzel ve veciz konuşmaların metnini ve ruhunu yansıtan sözlerden bahis açmak yerinde olur. Aile ve çevre, masonun davranışlarıyla loca hayatından sonra daha da olgunlaştığını farketmelidir. Masonun mükemmel davranışları evde ve çevrede daima takdir toplamalıdır.

6. Tanınmayan bir biraderle

Kardeşler birbirini dikkatle incelemeden ve sınavdan geçirmeden kardeş kabul etmezler. Hele masonluk remiz ve işaretleri üzerinde büyük hassasiyet göstermelidirler.

Ancak, hakiki bir mason olduğu anlaşılan biraderlere gereken sevgi ve saygı gösterilir. Sıkıntıda ise huzura kavuşturulmaya gayret edilir. Ayni vasıfları haiz olanlar arasında bir işe mason tercih olunur. Maddî ve manevî yardım talebeden biradere elden gelen her türlü müzaheret gösterilir. Bu davranışlarda masonluk dayanışma kudretinin büyüklüğü meydana çıkmalıdır.»

Eskikitaplarım.com

III. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

MASON DERECELERİ

Masonluğun üç derecesi vardır:
Çırak, Kalfa, Usta (Üstad)

I. Derece : ÇIRAK

Uzun araştırma ve soruşturmalardan, Büyük Loca Üyelerinden hiç bir masonun itirazı olmadığı anlaşıldıktan ve alınacağı locanın oybirliğiyle masonluğa kabulü kararlaştırıldıktan sonra mason adayı dernek binasına götürülür.

İnisiyasyon yani törenle alma işleminden önce kendisine son kez şu sorular sorulur:

«Bir Mason yapılmak üzere seçildiğiniz ve masonluğun bilinmeyen yönlerini öğrenmeye aday olduğunuz için, şimdi düzenli olarak kurulmuş bir locanın bitişiğindeki odada bulunmaktasınız; fakat eriştirmeye başlamadan önce, şu sorulara kesin cevaplarınızı vermeniz gerekmektedir:

Mason adayı olmaya hiç bir arkadaşınızın zorlaması olmadan ve herhangi bir menfaat gözetmeden serbestçe ve gönüllü olarak karar verdiğinize, şerefiniz üzerine yemin eder misiniz?»

Eskikitaplarim.com

Doğaldır ki, bu sorunun yanıtı «evet» olmalıdır. Bu evetten sonra ikinci soru gelir:

«Cemiyetimiz hakkında olumlu bir fikre sahip olduğunuz için Masonluğun imtiyazlarından yararlanmaya hazır, bilgi edinmeye ve bütün insanlara faydalı olmaya samimiyetle istekli olduğunuza, şerefiniz üzerine yemin eder misiniz?

Kuşkusuz bu soruya da «evet» yanıtı verilmelidir. Verilmezse mi? O zaman o iş orada biter. Yanıtlar olumluysa, sorgulama sürer:

«Görevimizin gerektirdiği kardeşlik müessesemizin eski törelerine ve yerleşmiş geleneklerine istekle uyacağınıza, şerefiniz üzerine yemin edr misiniz?»

Bu soru da olumlu yanıtlandı mı, sizi ve sizi oraya getireni karşılayan görevli Mason şöyle der:

«Görevimin gerektirdiği üzere, daha fazla ilerlemeden evvel şunu hatırlatmak isterim ki, katılmak üzere bulunduğunuz törenler hafif ve önemsiz olmayıp, gayet ehemmiyetli ve ciddidir.

Masonluk, remiz ve işaret yoluyla gizlenmiş bulunan ve sembollerle ifade edilen güzel bir ahlâk ve fazilet sistemidir. Mason Cemiyetinin gayesi, üyelerini daha akıllı, daha iyi ve neticede de daha mutlu bir hale getirmek olup bunu bir takım ahlâk ve fazilet direktifleri olan işaretler, semboller ve alegorik şekillerle gerçekleştirmeye çalışır. Bu cemiyette kullanılan şekiller ve yapılan törenler, devirden devire intikal ederek bize kadar gelmiş olup, hepsi aklı ve hakikati telkin etmek üzere tertip edilmiştir.

Şimdi sizi bu yoldan sizden önce geçmişlerin hepsinin geçirdiği evrimi geçirip geçiremiyeceğinizi kontrol edecek olan, doğru ve güvenilir dostlara teslim ediyorum.»

Eskikitaplarim.com

Bu ilk söylevden sonra, mason adayının kendisine, vatanına ve insanlığa olan görevleri hakkında düşüncelerini yazması için kalem kâğıt verilir. Arada bir de vasiyetname yazması istenir. Bunlar yazıldı mı, içeriye götürülüp okunup incelenir. Uygun bulunursa, **«Tefekkür Hücresi»** denen hücrede, adayın üstünde ve ceplerinde bulunan madenî tüm eşyalar, paralar çıkartılır, gözleri bağlanır ve üç seyahate çıkartılır, yeniden sorgudan geçirilir ve **«eriştirme»** denilen bu uzun törenden sonra adaya mason düşüncesi anlatılıp, yine sorulur, adayın mason olmakta ısrarlı olduğu öğrenilince masonik telkinler son bir kez yapılır ve gözleri açılıp mason olduğu ilân olunur. Saygıdeğer Üstad (Loca Başkanı) ona beyaz bir eldiven verir ve önüne beyaz kuzu derisi önlük takar, yeni çırak masona da şu bilgi verilir:

«Beyaz eldiven, masonun ellerini hiçbir kirli işe sokmaması gerektiğini, safiyetini daima koruma yükümlülüğünü remzeder. Beyaz deri ise masumiyet amblemi olup Masonların çalışma önlüğüdür. Değeri verilerek takıldığı zaman, masonlar için her nişandan ve verilecek her payeden daha şereflidir.

Çok eski zamanlardan beri bütün hür ve kabul edilmiş masonların özel giysisi olan bu sade ve süssüz kuzu derisinden önlük, şimdi şerefle sürdüreceğiniz bir hayat boyu giymek üzere sizindir. Sonunda yorgun ayaklarınız zahmetli yolculuğun sonuna geldiğini ve hayatın işleyen aletleri artık sinirsiz ellerinizden ebediyen düştüğü zaman, yaşayan dost ve akrabalarınızın göz yaşları arasında ve birader masonların sevgi dolu elleri ile, bütün yaşayanların bir gün gideceği küçük ikametgâhınıza indirildiğinizde, önlüğünüz, tâbutunuzun üzerinde cansız kalıntınızı toprakla birlikte örtmek ve sessiz vadide sizinle birlikte yatmak üzere, hâlâ sizin olacaktır.

Eskikitaplarim.com

Önlüğünüzün saf ve lekesiz sathı, sizin için yaşayış iffetinin ve davranış dürüstlüğünün daimî ve hatırlatıcısı olsun; sizi daima daha yüksek düşüncelere, daha asil fiiliyata ve daha büyük başarılara yöneltsin. Yeryüzündeki hiç bir hareketiniz bu amblemin safiyetini kirletecek veya emeklerinizi yitirecek nitelikte olmasın. Yalnız ve çıplak ruhunuz, hayattayken yaptığınız hareketlerin hesabını vermek üzere Tanrı'nın huzuruna çıkacağı zaman, önlüğünüz de sizin yanınızda, iyi ve doğru kişi, Tanrı'nın huzuruna gönül rahatlığıyla çıkabilirsin sözlerini işitebilsin.»

Buraya kadar anlattıklarımız ki, özet bir anlatımdır (ve daha geniş eksiksiz, ilerde belgeler bölümünde, Türkiye Mason Derneği Nizamnâmesi, Yüksek Şûrası Çalışma Rehberi, Birinci Derece Çalışma Usulü belge olarak verilecektir.) Masonluğun ne denli törensel ve fazla formaliteli bir iş olduğunu göstermek için sanırız yeterli ölçüdedir.

ÇIRAĞIN İŞ ARAÇLARI

Masonlukta bir çırağın iş araçları, **cetvel, küskü ve çekiç**'tir. Cetvel 24 inçliktir.

24 inçlik cetvel, operatif masonların işlerini ölçmek ve tesbit etmek için kullandıkları bir âlettir. Fikrî ya da spekülâtif masonlar denen masonlarsa bu cetveli, zamanı bölmede kullandıklarını söylerler. Cetvelin 24 bölümü, günün birer saatini gösterir. Bu 24 saat de üç eşit parçaya bölünür, sekiz saatlik bir bölümü masonlar için Tanrı'nın ve sıkıntıda olan bir biraderin hizmetine, ikinci sekiz saati, normal meslekî çalışmalara, son sekiz saati de uyku ve dinlenmeye ayrılmış diye değerlendirilir.

Eskikitaplarim.com

Çekiç ve küskü ise, operatif masonlar tarafından ham taşın köşelerini kırarak, sivriliklerini yontmada ve yapımcıların işlerini kolaylaştırmada kullanıldığı halde, spekülâtif masonlarda aklı ve ruhu bütün kötü huy ve aşırı düşüncelerden arıtarak, kendilerini **«İnsanlık mabedinin yaşayan taşları»** haline getirmekte kullanılan sembollerdir. Masonlar, **«Yonttuğunuz ham taş, kendi kendimizden ibarettir»** derler.

LOCA

Loca, masonların çalışma yeridir. Buraya **«Mabet»** derler. Burada, **evrensel dinlerin kutsal kitapları, gönye, pergel** ve büyük locadan verilmiş **berat** bulunmaktadır. Bunlar olmadıkça, loca mason locası sayılmaz.

Eski dönemlerde masonlar toplantılarını ya çok yüksek tepelerde ya da derin vadilerde gözlerden uzak ve yaklaşanın görüleceği yerlerde yaparlarmış ki, beklenmedik baskınlara karşı hazırlıklı olsunlar. Günümüzdeyse, mason loca toplantıları genellikle binaların üst kat odalarında yapılır.

Localar genellikle yüz kişiyi alabilecek genişlikte özel döşenmiş ve süslenmiş salonlardır. Genel kurul toplantıları için ise daha çok insan alacak daha büyük localar da hazır bulundurulur. Sembolik olarak bir locanın büyüklüğü anlatılırken uzunluğunun Doğudan Batıya, genişliğinin Kuzeyden Güneye, yüksekliğinin yeryüzünden göğün en yüksek katına, derinliğinin ise yeryüzünden dünyanın merkezine kadar uzandığı söylenir. Bu biraz acem mübalâğasını andırır ama, semboller üstünde tartışılmaz.

Locanın bu kadar büyük boyutlara düşünülmesindeki neden ise, masonluğun üniversal olduğunu belirtmek içindir denir.

Eskikitaplarim.com

SÜTUNLAR

Bir locada, temel olarak ve kesinlikle, «**Akıl**», «**Kuvvet**» ve «**Güzellik**»i temsil etmek üzere üç sütun vardır. Yapının kendisinde bu sütunlar yoksa bile, sonradan locaya bu sütunlar eklenir. Bu sütunların anlamı da, «**Bütün büyük ve önemli işlerde izlenecek yolu bulmak için akıl, onu destekleyecek güç ve geliştirmek için de güzellik gerekli**» biçiminde açıklanır.

Locanın tavanı ise, kumaş kaplanmış ya da boya ile gökyüzü rengine boyanmıştır. Yıldızlı bir gecenin gökyüzü gibi ışıl ışıl...

Locada ayrıca üç aydınlık kaynağı olduğu varsayılır, **Bunlar, kutsal kitap, gönye ve pergel**'dir.

Kutsal kitap, yüce ahlâkı talim eder. Tanrı'nın insanlara baha biçilmez hediyesidir. Gönye eğilmez doğruluğu ve dürüstlüğü talim eder ve üstada ithaf edilmiştir, zira bu onun görevinin masonik amblemidir. Pergel ise ölçülü olmayı talim eder ve masonluk mesleğine ithaf edilmiştir, çünkü bunun gereken dikkatle kullanılması halinde, masonlara isteklerini sınırlamayı ve ihtiraslarını normal sınırlar içinde tutmayı öğretecektir denir.

TEZYİNAT

Bir mason locasının süslenmesini ise bir mason şöyle anlatmaktadır:

«**Bir locanın ziynetleri, kenarları dantel gibi işli mozaik döşeme ve ışık saçan yıldızdır.**

Mozaik döşeme, Süleyman Mabedinin döşemesini, kenardaki işlemeler ise bu tapınağın etrafındaki güzel süs-

Eskikitaplarim.com

leri temsil eder. Ortadaki ışık saçan yıldız ise ilâhî takdirin amblemidir.

Mozaik döşeme, iyi ve kötü günleriyle insan hayatının sembolik bir ifadesidir, kenardaki süsler ise, etrafımızdaki çeşitli nimetlerin ve rahatlıkların ortadaki ışıldayan yıldızla temsil edilen İlâhî Takdir'e sadakatle bağlanarak elde etmeyi ümit ettiğimiz diğer nimetlerin ifadesidir.»

Mason localarında, biri doğuda, biri batıda, biri de güneyde olmak üzere üç de sembolik ışık bulunur.

Bu ışıkların temsil ettiği ileri sürülen şeyler, **iman, ümit**, ve **şefkâttir.** İman aklın, ümit kuvvetin, şefkât de güzelliğin kaynağı sayılır. Bunların üçünün birlikte insanlığın her an yolunu aydınlattığı söylenir.

Locaların kuzeyinde ışık olmamasının nedeni, her locanın **Mescid-i Aksa**'daki **Süleyman Mabedi**'nin bir örneği sayılması ve Süleyman Mabedi'nin de yeryüzünün kuzey yarım küresinde bulunmasındandır. **Ay ve Güneş** masonlar **için** en yüksek noktaya çıktığı zaman bile kuzeye ışın göndermediği için bu kısım masonlara göre karanlık bir bölgedir ve buraya henüz aydınlanmamış, karanlıkta oldukları varsayılan çıraklar oturtulur.

Mason localarının ayrıca, üçü taşınabilir üçü taşınamaz altı tane «**mücevher**»i vardır.

Masonların taşınamaz mücevherleri **gönye, tesviye** ve **şakül**'dür.

Gönye fazileti, tesviye eşitliği, şakül ise hayatta ve ilişkilerde doğruluğu temsil ederlermiş. Bunlara taşınamaz, sabit mücevherler denmesinin nedeni, locanın doğu, batı ve güney kısımlarında sürekli olarak bulundurulmaları ve buralardaki görevliler tarafından boyunlarına takılmalarındandır.

Taşınabilir mücevherler, denenlerse, biri yontulmamış, öteki yontulmuş iki **taşla** bir **planya levhası**'dır.

Yontulmamış taş, ocaktan çıktığı gibi duran ve insanların tabiî ve eğitilmemiş halini anlatan, yontulmuş taş ise iyi bir eğitim ve gayretle erişmeyi umud ettikleri olgunluk dönemini sembolize etmektedir. Planya levhasıysa çalışan işçilerin dünyevi binalarını, üstadların planya tahtasına çizdikleri şekillere uygun olarak kurmaları gibi, manevî insanlık mabedini yüce ahlâk ve sosyal erdemlerin dile getirildiği biçimde kurabilmek anlamıdır.

Bir çırak masona tüm bu bilgiler verildikten ve loca gösterilip semboller anlatıldıktan sonra, **«umdeler»** dedikleri ilkeler de söylenir. Masonlukta üç rakamı önemli olduğundan pek çok şey üç ya da üçün katsayılarıyla, üçle çarpıp, üçye bölünecek sayılarla belirtilir. Umdeler de üçtür:

Libere - Legalite - Freternite... Yani **özgürlük, eşitlik, kardeşlik**...

Bunlar anlatıldıktan sonra bu kez de **«dört esas fazilet»** ilkesi anlatılır ki bunlar da,

İtidal, Tahammül, Akıl, ve **Adalet**'tir.

Locada çırak'a bu konularda da bilgi verildikten sonra, masonluğun daha çok felsefi ilkelerine geçilir ve **«elemenler»** denen konu anlatılır.

ELEMENTLER

Masonlara göre, bütün elementler içinde yalnız **toprak,** insanların sürekli dostudur. **Su,** insanları yağmur, dolu, su baskını olarak arada bir zarara sokar ama, ayni zamanda su, herşeyi temizler. **Hava,** fırtınalara, tayfunlara neden olabilir ama onsuz da yaşamak olanaksızdır. **Ateş** ise, yangınlar, volkan patlamalarıyla mahvedici olabilir, ancak ateşsiz de uygarlık olmaz.

Eskikitaplarim.com

Her zaman iyi ve yumuşak olan toprak, insanların istekleri karşısında daima itaatkâr ve faydalıdır. Sürekli olarak, hayatın gereklerinden çok lüksleri için kullanılmasına karşın, alışılagelen nimetlerini insanlardan esirgemez, yollarını çiçeklerle donatır, sofrasını yiyeceklerle doldurur, bu arada zehir de üretmesinin yanında panzehirini de yetiştirir ve kendisine harcanan her emeğe fazlasıyla karşılık verir. Nihayet insanlar ölümün karanlık vadisine çağrılınca da onları kabul ederek cansız varlıklarını örter ve böylece ondan geldiğimizi ve ergeç ona döneceğimizi belirtmiş olur...

ERİŞTİRME SÖYLEVİ

Bir **«Haricî»** yukarıdan beri anlatageldiğimiz soruşturmalardan geçip, adaylığı onaylanıp, locaya **«Çırak»** olarak kabul edildikten ve görevliler tarafından türlü uyarılara, telkinlere uğradıktan sonra, kabul töreninin sonunda, **«eriştirme söylevi»** denen bir de şu türden nutuk dinler:

Kardeşim,

Şimdi masonluğun ilk ilkelerini öğrendiğinize göre, sizi bu eski ve şerefli kardeşlik müessesesine kabul edildiğinizden dolayı tebrik ederim. Eskiliği, hatırlanamayan zamanlardan beri süregelmesinden dolayı oluşu da, kurallarına uygun herkesi, manevî yücelme hazzıyla mükâfatlandırmaya çalışmasından ileri gelmektedir.

Masonluktan daha iyi prensipler ve daha sağlam temeller üzerine kurulmuş bir cemiyet yoktur.

Masonik sembollerle anlatılan kurallardan daha mükemmeli ve kabul edilen esaslardan daha yararlısı da hiçbir zaman olmamıştır. En büyük ve en iyi insanlar her

Eskikitaplarim.com

devirde, masonluk sanatını teşvik etmiş ve geliştirmiştir.

Bir mason olarak Tanrıya, çevrenize ve kendinize karşı üç büyük göreviniz vardır:

Tanrıya karşı göreviniz, vicdanınızı tesis etmek ve inandığınız kutsal kitaplardaki yüce ahlâkı benimsemek ve uygulamaktır.

Çevrenize karşı göreviniz başkalarına, onların size karşı davranmasını istediğiniz şekilde davranmaktır.

Kendinize karşı ise, kuvvetinizi azaltacak veya işinizdeki itibarınızı sarsacak hiçbir intizamsızlık veya şuursuzluk yapmamanızdır.

Bu görevlere tam olarak uymak, size toplumsal ve kişisel saygıyı garanti edecektir.

Devlete karşı görevlerinizi yerine getirirken sadık bir vatandaş olmalı, hükümetinize karşı dürüst, memleketinize karşı âdil davranmalısınız Kanunî. emirleri sabırla kabul etmeli ve içinde yaşadığınız memleketin icaplarına memnuniyetle uymalısınız. Dışa karşı davranışlarınızda da, devamlı hücumlara maruz kalmamaya bilhassa dikkat etmelisiniz.

Bizim muntazam yapılan toplantımıza katılmanız çok istenen birşeyse de bu hiçbir zaman masonluğun gerekli işlerinize engel olması anlamına gelmez, zira, iş hiçbir şekilde ihmal edilmemelidir. Ayrıca, topluluğumuzun faaliyetleri için göstereceğiniz gayret de, bilgisizlikten dolayı masonluğu kötü gösterenlere karşı sizi zor duruma düşürmemelidir.

Masonluk bilginizi artırabileceğiniz boş zamanlarınızda, size her türlü malûmatı vermeye daima hazır olan bilgili biraderlerle konuşabilirsiniz ve size verilecek direktifleri almaya daima hazır olmalısınız.

Son olarak da, mesleğinizin tanışma işaretlerini kut-

sal ve bozulmaz sırlar olarak saklamalısınız, zira bunlar sizi diğer insanlardan ayıran ve masonlar arasındaki yerinizi belirleyen hususiyetler olacaktır.

Şayet tanıdığınız kimseler arasında mason olmak için büyük bir istek gösteren kişilere rastlarsanız, onları bize tavsiye etmeden evvel, kurallarımıza uyacağına, mesleğimizin şeref, haysiyet ve şânına lâyık kimseler olabileceklerine kesinlikle kanaat getirmelisiniz.»

II. DERECE: KALFA

Masonluğun ilk derecesi, 1. derece **Çırak**'lık, ikinci derece ise **Kalfa'lık**'tır.

Kalfanın iş araçları, **gönye, tesviye** ve **şakûl**'dür.

Şakûl, operatif masonlarca yapının yere tam doksan derecelik bir diklikle oturması için kullanılan bir araçtır. Arı Türkçede buna çekül denir. Gönye ise, taşları gönyede tutmak ve tesviye ile onları yatay bulundurmak amacıyla kullanılır. Spekülâtif masonlar, ya da başka bir deyimle hür ve kabul edilmiş masonlara göre şakûl, Tanrı ve insanlar önünde çeşitli görevlerinde doğrulukla ve dik başla yürümeyi sağlayan, gönye, hareketlerini faziletlerle çerçeveleyen, tesviye ise eşitlikle kimsenin geri dönmeyeceği sonsuzluk âlemine doğru gidişi ansıtır.

Kalfalık drecesine yükselen mason, önce kardeşlik müessesesi saydığı masonluğun doğuşunu ve gelişimini inceleyip, operatif ve spekülâtif masonluğun neler olduğunu araştırır.

Operatif masonluktan kasıt, şekil, sağlamlık ve güzelliği birleştiren ve tümünde tam bir düzen, olgunluk ve tamamlayıcılık gösteren bir yapıt ortaya konacağı za-

Eskikitaplarim.com

man kullanılan yararlı mimarlık kurallarının gerekli biçimde uygulanmasıdır.

Spekülâtif masonluk ise insanlara ihtiraslarını yenmeyi, doğrulukla hareket etmeyi, sürekli iyi sözler söylemeyi, ağzı sıkı olmayı ve yardım etmeyi kalfalık düzeyinde özellikle telkin eder.

KALFA TEZYİNATI

Masonlukta kalfalık derecesinin tezyinatı **«küre»**dir. Bunlar iki tane olup, biri yer öteki gök küre biçimindedir.

Kürelerin kullanımı, dünyanın dış yüzeyini ve yıldızların yerlerini gösteren haritaları olmaları yanında dünyanın güneş etrafındaki yıllık dönüşünü ve kendi ekseni çevresindeki günlük dönüşünü gösterme ve açıklamadır.

Dendiğine göre bu küreleri görmekle mason, Tanrı'ya karşı büyük bir saygı duyar. Bunlara bakıp, astronomi, coğrafya ve denizcilik bilimlerinin ilerlemesi için çaba harcar ve bu bilim dallarına dayalı sanat dallarının gelişmesi için elinden geleni yapar.

Kalfalık derecesinde bir **«mimarî düzen»**den söz edilir. Bununla anlatılmak istenen de, orantılarıyla bütün unsurlar ve sütunlarla duvarlar üzerindeki süslemedir. Başka bir tanımlamayla, yapının sütunlarla birleşerek güzel, kusursuz ve eksiksiz bir bütün oluşturması, mimarî düzendir.

Mimarlık sanatının doğmasının ilk çağlarda, insanların mağara ve ağaç kovuklarına sığınması döneminin ardından, ağaç dalları üzerindeki düzlüklere yerleşmeyle doğduğuna inanan masonlar, ağaçların dalları üzerindeki düzlüklere başka ağaç dallarının yatay olarak yerleştirilmesiyle yapılan ilk barınakların yapımında, üstte-

Eskikitaplarim.com

ki ağaçları yanyana birleştirerek genişlik yaratan desteklerin insanlara sütun fikrini verdiği görüşünü ileri sürer, mimarlık böylece ortaya çıkmıştır derler.

Dolayısıyla kalfa localarındaki süsleme, masonların güzel sanatlarla yakından ilgilenmelerinin belirtisi olacak biçimdedir. Doğaldır ki bu da güzel sanatların yayılıp gelişmesini sağlayacaktır.

Masonlar, **mimarî düzen, toplumsal düzendir, güzel sütunlar, başlıklar ve süslü bağlantılar da toplumsal faziletlerin sembolleridir** derler ve eklerler: «**Topluluk düzenini kurmada ve korumada ve toplumsal faziletleri uygulamada mimarî düzen masonların yükümlülüklerini sürekli ansıtır.**»

Çırak mason kişisel ahlâk üzerinde, kalfa mason ise toplumsal faziletler üzerinde çalışmasını yoğunlaştırır. Dolayısıyla düşünlerde, sözlerde ve davranışlarda bu yüce ahlâk ve fazilet denen şeyler uygulanır. Bunlar kalfalık düzeyinde o kadar çok yinelenir ki, sonunda bilinç altına iyice yerleşir ve bir tür masonluk tabiatı halini alır. İşte ancak bundan sonradır ki mason, çıraklıktan sonra kalfalık dönemini de tamamlamış sayılır ve yetenekleri de elverişliyse ustalığa, üstadlığa yükseltilir.

GEÇİŞ SÖYLEVİ

Çıraklık dönemini başarıyla dolduran bir mason kalfalığa geçerken yapılan törende kendisine en son şu söylev verilir:

«Kardeşim,

İkinci dereceye yani kalfalığa geçtiğinizden dolayı sizi kutlarım. Masonlukta insanın dış vasıflarına değil, iç vasıflarına kıymet verilir. Masonluk bilgileriniz arttık-

Eskikitaplarim.com

ça toplum içindeki mevkiiniz de kendiliğinden yükselecektir.

Burada üzerinde duracağımız birinci husus, mason tüzük ve nizamlarına tam riayet etmeniz ve bunların uygulanmasına itina gösterilmesine sizin de dikkatli olmanız gerektiğini hatırlatmaktır. Bu gereğin yerine getirilmesinde kardeşlerinizi azarlamak veya kırmak asla caiz değildir. İkazlarınızı göze batmadan, dostluk ve tatlılıkla yapmanız lâzımdır.

İkinci önemli husus, güzel sanatların incelenmesidir. Eğitimin bu değerli branşı etkili bir şekilde zihni cilâlar ve aklı süsler. Özellikle kendi mason sanatımızın esası olan geometriye çok önem vermeniz lâzımdır. Geometri bir taraftan tabiatın olağanüstü niteliklerini isbat ettiği gibi faziletin önemli gerçeklerini de temsil eder.

Masonlukta geçmiş durum ve tutumunuz sizin bu dereceye ve onun şeref ve imtiyazlarına lâyık olduğunuzu bize gösterdi. Bundan böyle daha da intizamlı ve gayretli çalışmalarınızla bütün toplumsal faziletlere ve medeniyetin en büyük keşfi olan başkalarıyla kooperasyona kendinizi intibak ettireceksiniz.» (Gerçek Yüzüyle Masonluk, Enver Necdet Egeran, sayfa 137-148).

III. DERECE USTA (Üstad)

Masonluğun, yöneticilik niteliklerinden doğan **Saygıdeğer Üstad, Nâzır, Büyük Nâzır** ve **En Saygıdeğer Üstad** gibi nitelendirmelerinin dışında **Ustalık** ya da **Üstadlık** masonluğun en yüksek mertebesidir.

Üstad masonun iş araçları, locadaki tüm araçlardır. Ancak üstad, bunlar arasında en çok **mala**'yı kullanır.

Eskikitaplarim.com

Operatif masonların malayı yapım işlerinde taşları birbirine bağlamak ve mimarî şekiller vermek için harç yaymak üzere kullanmalarına karşılık, spekülâtif masonlar ya da fikrî masonlar, malayı, insanları birbirlerine kardeş sevgisi ve anlayışla bağlamakta kullandıklarını söylerler. Böylece **ana malzemesi insan, harcı sevgi ve kerdeşlik olan gönül mabedini inşa ediyoruz,** derler.

SEMBOLLER

Usta derecesinin 9 sembolü vardır. Bunlar:

Üç basamak - Bohurdan - Arı kovanı - Üstünde koruyucu üstad kılıcı bulunan Ana Tüzük - Çıplak kalbe uzanmış kılıç - Her şeyi gören göz - Gemi ve demiri - Öklid'in (Euqlid) **47'nci geometri problemi** ve **kum saati**'dir.

Locada, Saygıdeğer Üstadın oturduğu **Doğu Sahanlığı**'na üç basamakla çıkılır. Bu, hayatın üç dönemini anlatır: **Gençlik, ergenlik** ve **olgunluk.**

Gençlikte çırak olarak çok çalışmak, yararlı bilgileri olabildiğince çok edinmek, erginlikte kalfa olarak bu bilgilerle kendisine, vatanına ve insanlığa karşı ödevlerini yerine getirmek, olgunluk çağında da iyi geçirilmiş temiz ve hayatın mutluluğu içinde ve geride yararlı birçok iş bırakmış olarak ölümsüzlüğün eşiğini aşmak... Üç basamağın anlamı budur.

Bohurdanlık temiz yüreğin sembolüdür. Kalbin sevgi ateşiyle sürekli yandığını ve çevresine temiz ve hoş bir ılıklık verdiğini belirtir.

Arı kovanı ise, çalışmanın, çalışkanlığın ve yapımcılığın sembolüdür. Bir masona, arı gibi çalışarak insanların gereksinim ve ızdıraplarını giderme gerekliliğini ansıtır.

Eskikitaplarim.com

Üstüne koruyucu üstad kılığı konmuş ana tüzük ise, Büyük Loca'nın ana tüzüğüdür ve masonluk kurallarını koruma ve bu ilkeler içinde düşüncelerde, sözlerde ve davranışlarda sükûnetle ve faziletle davranmak gerektiğini ansıtır. Kutsal kitap dendiğinde de çok kere anlatılmak istenen bu ana tüzüktür. Masonlar ana tüzüğü kutsal kitap bilir ve sayarlar.

Çıplak kalbe uzanmış kılıç ise, insanlara karşı hassas, şefkatli ve yardımsever olmanın gerekliliğini sembolize eder.

Her şeyi gören göz, bir masonun sözlerinde ve davranışlarında insanların gözlerinden kaçırılabilse bile, düşüncelerindeki gizli işleri ve çirkin istekleri sürekli görebilen bir kendi vicdan gözünün bulunduğunu ve bunun akıldan hiç çıkarılmaması gerektiğinin belirtisidir.

Gemi ve demir ise, güçlükler ve ızdırap dolu fırtınalı hayat denizinde yolculuk edilmekte olduğunu, ancak ahlâk ve faziletin yol göstericiliğinde barış içinde durgun bir limana gelinebileceğini ve orada demir atılacağını anlatmak içindir.

Öklid'in 47. problemi, (eski ve büyük üstad Pisagor'un ünlü geometri problemi) ise, masonluğun geometri (yani bilim), teknik ve sanatla olan ilişkilerinin sembolüdür.

Kum saati ise, vaktin durmadan aktığını ve yaşamın farkına bile varılmadan geçtiğinin belirtisidir. Masonlara çok geç kalmadan tekâmül yolunda ilerlemeleri gerektiğini ansıtır.

III. DERECE'nin ÖYKÜSÜ

Şimdiye kadar anlattıklarımızdan pek fazla çıkaramadınızsa bile, ilerde anlatacaklarımızdan da göreceksiniz ki, masonluk semboller kadar öykülere, tarihî olduğu ileri sürülen bazı olaylara ve menkibelere dayanan, bun-

Eskikitaplarim.com

lardan kaynaklanan kendine özgü bir görüş, düşünüş ve eylem biçimidir.

Dolayısıyla hemen her masonluk derecesinin, masonların kendilerine özgü hemen her davranışlarının bir menkibesi vardır ve localarda bunlar sık sık yinelenerek anlatıldığı için masonlar bu menkibeleri de adetâ ezberler ve anlatmaktan da zevk duyarlar.

İşte III. derece masonluk, yani ustalığın da böyle bir öyküsü vardır ve bir eski büyük üstadın anlatışı ile bu menkibe şöyledir:

«Biz masonların her türlü olgunluğu kendinde toplamış bir üstadımız vardı. Bir dul kadının oğlu olan Hiram üstadımız iyi bir mimar olduğundan Hazret-i Süleyman yaptırdığı tapınağın yapımına onu memur etmişti. (Hiram üstada izafeten tüm masonlar dul kadının çocuğu diye anılırlar.)

Hiram'ın yanında birçok yapıcılar vardı. Bunları yeteneklerine göre, Çırak, Kalfa ve Usta diye üç bölüme ayırmıştı. Bu bölümlerden her birinin kendine özgü meslek gizleri vardı. Her bölmedeki yapıcılar, birbirlerini kendilerine öğretilen sözcükler, belirtiler ve dokunmalarla tanırlardı.

Tapınağın yapımı bitmek üzereyken üç ahlâksız kalfa, usta niteliğini kazanamadıkları için, kendilerini başkalarına usta olarak tanıtacak sözlerle, belirti ve dokunmaları, Hiram'dan zorla öğrenmek için bir düzen hazırladılar. Bu tanıtma sözcük ve belirtileri, tüm uygarlık dünyasında geçerli olduğundan, başka ülkelerde bu şekilde kalfayken kendilerini usta diye tanıtmak istiyorlardı. İşçiler, öğle yemeği yedikleri saatlerde Hiram'ın tapınağa tek başına girdiğini biliyorlardı, düzenlerini ona göre kurdular.

Nitekim, üstad Hiram, yapımıyla görevli olduğu tapınağın hemen hemen bitmek üzere olduğunu görmekten

duyduğu sevinçle, hiç kimsenin içerde olmadığı bir sırada yapıya girdi. Bu kutsal yerde gönül hoşluğu ve rahatlığıyla tapındı ve güney kapısından çıkmaya yöneldi. Ne var ki orada karşısına birden kalfalardan biri çıktı ve ondan ustalığı belirten saklı sözcüğü sordu. Hiram buna serinkanlılıkla, «Ustalık sözcüğü zorbalıkla istenmez ve böyle de verilmez, bir gün gelecek sen onu çanlışkanlığının ödülü olarak alacaksın kalfa, haydi şimdi işine dön» dedi. Ne var ki kalfanın gözü dönüktü ve elindeki ağır bir cetvelle üstadın sol omuzuna şiddetle vurdu. Hiram kanlar içinde döndü ve çıkmak için batı kapısına yöneldi. Bu kez karşısına ikinci kalfa çıktı, o da aynı soruyu sordu, aynı yanıtı alınca bu kez elindeki gönyeyle Hiram'ın sağ omuzuna vurdu. Hiram kanlar içinde bu kez doğu kapısına yöneldi. Üçüncü hain kalfa oradaydı ve ustalık gizini bana da ver, diye bağırıyordu. Hiram kanlar içinde ve çok dermansızdı, başıyla hayır işaretini yapınca, elindeki çekiçle bu kalfa da Hiram'ın başına vurdu ve onu orada öldürdü.

Öyküdeki bu üç hain cehalet, yalan ve hırs'ı sembolize ederler.

Hiram'ın ölümü üstüne tapınak bir süre karanlıklar içinde kaldı, yapım durdu. Cahil araçları karmakarışık etmiş, yalan hesapları, yazıları almış götürmüş, hırs da usta gibi işçilere komuta etmek istemiş herkesin birbirine girmesine neden olmuştu. Ancak bir süre sonra bilim, fazilet ve mahfiyet (alçak gönüllülük) egemen oldu ve tapınak tamamlandı. Bundan dolayıdır ki bu son üç güzel huy mason ustalarının özellikleri oldu.»

Mason localarında bu öykü, ustalığa yükseltilme törenleri sırasında kesinlikle anlatılır ve sonra şöyle bağlanır:

«Kendi kendimizi tanımakla ve alçak gönüllülüğü bilmekle nurlanın, bilime hizmet edin ve kişiliğinizi gelişti-

Eskikitaplarım.com

rin. Her an ölebiliriz. Bu nedenle bu dünydaan göçmeden iyi bir ad ve güzel yapıtlar bırakmak için çalışmalıyız. Kendimizi olgunluğa doğru götürmek için büyük çabalar harcamalıyız. Bizim inancımıza göre zaman ve hayat başlangıçsız ve sonsuzdur. Bir geçmişten geldik, bir geleceğe gidiyoruz. Bu kısa yaşam boyunca kusurlarımızı ve eksiklerimizi gidererek daha tam ve olgun niteliklerle geleceğe ulaşmamızı sağlamak amacımızdır.

İşte kardeşlerim, üstadlık yüksek mertebesine ancak bu yoldan erişilir.

Çırak derecesinin bütün belirtileri (remizleri) insanın yaşamındaki ilk adımına aittir. Bunlar insanlığın başlangıcını gösterir, bütün eğitimleri kişisel gelişmeye yöneliktir. İnsan adeta çocuk gibi korkak, cahil ve vehimlidir. Ona aydınlık ancak derece derece ulaşır ve doğaya karşı zayıflığını güçlülüğe çevirmek için kendi benzerleriyle birleşmeye, kooperasyona gereksinimi olduğunu anlar... Aday, mabedin kapısını yalnız başına çalar, aydınlık ister, yani bilim ve bilgi ister. Çünkü insanlık mabedinin yapımında çalışabilmesi için ilkin kendi eksik ve kusurlarını giderme ve yanlışlarını düzeltmesi gerekmektedir.

Masonluk, anlamak isteyenler için hak ve hakikatle dolu olan remizleriyle (belirtileriyle), yanlışlardan kurtulmak ve insanlık yolu ile ışığı bulunan felsefi fikirlerin izini meydana çıkarmak vasıtasına sahiptir. Bizim elimizde bu felsefi fikirleri sürdürme ve yaymaya yarayacak birtakım araçlar vardır. Bunlar, toplumsal eşitlik, yani bir kimseye işgâl ettiği mevki ve elinde bulundurduğu servet ve kuvvete göre değil, yeteneğine göre değer vermek, kin ve düşmanlıkları unutmak, dostluk ve hoşgörüyle davranmak vefa ve dayanışmadan kuvvet almaktır.

Mabedimize ilk gelen harici, ilkel durumda olan insanlar gibi kendine düşman görünen su ve toprak unsur-

Eskikitaplarım.com

larıyla karşılaşır. Harici âlemi kendisinden gizleyen göz bağı altında bir düşünce yoğunluğuna varır. Kendini daha iyi tanıyarak gelişmeye azmeder. İşte o vakit bilincine varır ki, doğal kuvvetler kendisine karşı birleşmiş değil, tersine kendisine yardımcıdırlar. Hatta kendisi de doğanın bir parçasıdır. Aydınlığa kavuştuğu zaman çırak, kendi kişiliğinden başka bir şeyi temsil etmeyen ham taş üstüne bir çekiç darbesi indirmiş olur. Bu, batıl fikirlere, cehalete, hurafelere ve egoistliğe indirilmiş ilk darbedir. Bu darbe, ruhsal faaliyete ve kişisel gelişmeye işarettir ve taşı yonttukça kendi geleceğini hazırlar.

1'inci derece yani çıraklık adayı mabede yalnızca tek olarak alınır, fakat 2. dereceye yani kalfalığa terfi ederken mabede girmek için diğer kalfa adaylarıyla birlik zincirini oluşturur. Çünkü onun çalışması artık kişisel değil tomlumsaldır. Toplumsal faziletler, kalfanın ana çalışma konularıdır. Bu suretle, servet, şöhret ve mevkiin verdiği kuvvete kanmayarak çırak iken yonttuğu taşı cilâlamaya çaba gösterir. Karşısına kendi yüzünü gösteren bir ayna konularak kalfaya adeta şöyle denilmiş olur:

Alışkanlık ve hırsa karşı koyacak gücü kendinde aramalısın, toplum içinde sana düşen görevi yapmak için gereken ışık ve fazileti başkalarından bekleme.

Kalfa derecesi gençliği remzeder. Hayatın gelişmesini gösterir ve başkalarıyla işbirliğinin başarı sağladığını öğretir. Kalfa görevin kutsallığını anlar ve severek çalışır. Bu yüzdendir ki, kalfa derecesine kabul töreninde loca adeta bir çiçek bayramı gibi süslenir.

Çırak derecesinde kişisel yüce ahlâk, kalfa derecesinde toplumsal faziletler incelenir. Üstadlık derecesinde yüce ahlâk ve fazileti kendinde toplayarak çevreye yaymak, ışık tutmak ve insanlık idealinin gerçekleşmesine çalışmak ana amaçtır. Bu nedenle üstadlığa terfi için de kal-

Eskikitaplarım.com

fa, mabedin kapısını yalnız başına vurur. Geleceğini sonuna kadar izleyecek gücü üstad, salt kendi kişiliğinde aramalı ve bulmalıdır.»

USTALIĞA «YÜKSELİŞ SÖYLEVİ»

Kolayca tahmin edileceği gibi, bir kalfanın ustalığa yükseliş töreni, bir harici'nin çıraklığa alınış ya da bir çırağın kalfalığa geçiş töreninden çok daha uzun ve görkemlidir. Bu törende söylevler birbirini izler ve her derecenin son söylevi gibi, ustalığa geçişin de bir son söylevi vardır ve buna **«yükseliş söylevi»** derler.

Yükseliş söylevi şöyledir:

«Kardeşim,

Kendi kendinizi mason olarak yetiştirmekte gösterdiğiniz gelişim ve ilerleme, masonik ilke ve kurallarına bağlılığınız ve masonluk topluluğu için yaptığınız olumlu çabalar, çevrenizde bir sevgi ve saygı halesi yaratmıştır. Bundan böyle masonluk ödeviniz ve masonluk şerefiniz, güvene lâyık bir mason üstadı olarak bu sevgi ve saygı halesini kuvvetlendirmeyi ve genişletmeyi gerektirir. Her vesilede karakterli ve vekarlı davranışınızı gösterecek ve mason ahlâk ve faziletlerine örnek olacaksınız.

Bir mason üstadı niteliğiyle kardeşlerinizi bilgi ve yeteneğinizin yettiği ölçüde ve her konuda uyarma ve aydınlatma, onları koruma ve hatta kusurlarını, hatalarını düzeltme, şeref ve haysiyetlerini ve iyi şöhretllerini koruma ve kollama görev ve yetkisi size verilmiş bulunuyor. Görevinizi yaparken henüz üstadlığa yükselmemiş biraderleri şefkatle size itaate çağırabilirsiniz. Diğer üstadlarla masonlukta sizden daha üstün görevde bulunan-

lara karşı saygılı ve itaatkâr olacaksınız. Kendi hareketleriniz başkalarına aşılamaya çalışacağınız üniversal iyiliğin timsali olacaktır. Masonluğun landmark'larını dikkatle koruyacak ve kardeşlik müessesemizin eski törelerine tümüyle uyacaksınız.

Vakarla taşıyacağınız üstadlık sıfatı, bundan böyle sizin fazilet, şeref ve şöhretinize bağlıdır. Bu itibarla, samimi, dürüst ve vefalı olunuz ve üstad Hiram'ın izinden yürüyünüz. Bu suretle size gösterilen güvene lâyık ve tevcih edilen şerefe hak kazanmış olursunuz.» (Gerçek Yüzüyle Masonluk - Necdet Egeran, sayfa 154-155).

Eskikitaplarım.com

IV. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

NASIL MASON OLUNUR?

Masonluk konusunda şimdiye dek anlatmaya çalıştığımız temel kurallar dışında konuya biraz daha renklilik kazandırmak için bu kez de, masonluğa kabul edilmiş ama sonradan içtiği andı bir yana bırakıp, nasıl mason olduğunu biraz da alaycı bir dille yazıya dökmüş bir tanığı, Türk edebiyat ve basınının 1945'te veremden yitirdiği bir büyük usta yazarı, Mahmut Yesari Bey'i sizlere dinletmek isteriz.

Yaşamını salt kalemi ve fırçasıyla sürdürebilmek kavgasında çekmedik yoksulluk ve çile kalmayan bu büyük yazar, 1935'lerde Türk mason localarının Atatürk'ün buyruğuyla kendi kendilerini kapatma durumunda kalmaları, masonik deyimle de «uykuya yatmaları» üzerine, döneminin dergilerinden birinde, nasıl mason olduğunu şöyle anlatmıştır:

«Hemen hergün vapurla Kadıköyü'ne inip döndüğümüz arkadaşlarımız var. Bunlar, bazen vapurda, yahut iskelede, bir ahbaba yavaşça sokulur ve esrarengiz bir tavır alarak konuşurlar.

Kulağıma çalınan bu kadarı:

— Bu akşam yukarıda mıyız?

— Bu akşam yukarıda buluşuruz...

Bu yukarı için sözleşme ahbabları, son vapurda yan-

Eskikitaplarim.com

larında daha başka ahbaplarla, bir parça da çakır keyif olarak başbaşa vererek fısıldaşıyor bulursunuz.

Bir gün bir arkadaşım yanıma sokuldu ve gizli bir sesle kulağıma fısıldadı:

— Seni de birader yapmak istiyoruz!...

Ağzım bir karış açık, sordum:

— Ne yapmak istiyorsunuz?

O sesini daha alçaltarak:

— Seni de aramıza alacağız. Mason yapmak istiyoruz.

Bu, hiç aklımda, hayâlimde olmayan şeydi... O zamana kadar masonluk hakkında doğrusu hiçbir fikrim yoktu... Yalnız, kökü, tarihin çok eski karanlık taassup devirlerine dayanan bu târikatin, artık gizli - kapaklı yeri kalmadığını biliyordum.

Bir farmasonun delimize çevirdiği (Farmasonlar) kitabı şöyle gözüme ilişmişti.

Sonra (Larus)tan evvel çıkarılmış olan (Bonillet)yi açarsak yine masonlar ve masonluk hakkında kâfi malûmat bulabiliriz. Fakat okumak, kulaktan kapmak başka şey, gözleriyle görüp yakından duymak başka.

— Peki nasıl mason olacağım?

Arkadaşım benim soruşuma güldü:

— Sen şimdi bir teklif varakası imzalayacaksın. Hakkında tahkikat yapılacak. Sen buralarına karışma. Sonra ben sana haber veririm.

Geçmiş gün! İmzaladığım kâğıt nasıldı, onda neler yazılıydı, hiçbiri hatırımda kalmadı.

Yalnız, bana masonluğu teklif eden arkadaş, haftanın muayyen günlerinde son vapurla dönen ve yukarıda bulunanlardan idi.

Ben nihayet yukarıyı öğrenecektim!

★

Eskikitaplarım.com

Diyeceksiniz ki, oraya girerken, sırlarını saklayacağına elbette and verdin. Bir farmason; kitap yazmış, bir lûgat kitabında tafsilât vermiş diye onları ele vermek, yemine ihanet etmek doğru mu?

Bu, insanlığa yakışır mı?

Kendimi müdafaa için söylemiyorum, hatta kendimi müdafaaya da lüzum görmüyorum. Gazetelerde müsellesli (üçgen - müselles) ve üç yıldızlı ölüm haberleri çıkıyor. Günlerce ilân edildikten sonra (Meşriki âzam) baloları veriliyor, hatta resimleri bile gazetelere geçiyor!...

Bu gizli cemiyetin artık gizlenecek tarafı kalmamıştır. Bunları da bırakalım, beni aralarına almak isteyenler, beni yakından tanıyan, yani huyumu - suyumu bilen arkadaşlardı.

Onlara, ben hiçbir teklifte bulunmamıştım. Demek ki, onlar her ihtimali göze alarak benim de mason olmamı muvafık (uygun) görmüşlerdi.

Kendi kendime bir düşündüm.

— Bunun bir yazılmadık tarafı kalmıştı. Onu da yazıveririm biter, gider.

Yalnız şunu evvelce söyleyeyim ki, maksadım ne tariz ne alay, ne de zehirli iğneler saplamaktır: Biraderlerimi gücendirmek istemem. Şunu da iyice bilsinler ki, evvelâ çuvaldızı kendime batıracağım. Hoş görüversinler.

Benim haberim yok. Hakkımda tahkikat yapılmış ve ben sorup, araştırmadan yüzümün akı ile çıkmıştım.

Bana bir kâğıt yazdırdılar ve imzalattılar. Kâğıtta neler yazılıydı; ben ona neler yazdım. Biri hatırımda kalmadı. Bir gün bizim arkadaş güler yüzle göründü:

— Gidiyoruz, dedi.

Dedi, amma içime de bir ürküntü geldi. Meçhûle karşı, insanlarda daima bir korku, bir ürküntü var.

Eskikitaplarim.com

İstanbul'a indik ve Beyoğlu'na geçtik. Yukarıya gidiyoruz. O tarihlerde Parmakkapı taraflarında dar bir sokağa saptık, yürüdük, gene saptık, gene yürüdük, gene saptık.

Acaba bu sokaktan sapışlar bana yolu şaşırtmak için mi? Nihayet, daracık bir sokakta yüksek bir apartmanın arka tarafındaki küçük bodur kapının önünde durduk. Burası ne apartman, ne ev, ne mutfak, ne de bodrum kapısına benziyordu.

Arkadaş, kapıya işaret verir gibi vurdu. Biraz bekledik kapı açıldı, aksak bir adam göründü. Arkadaşla işaretleştiler mi, işaretleşmediler mi pek farkında değilim.

İçeri girdik. Dar, kapkaranlık ve küf kokan, toprak mı, maltataşı mı, tuğla mı pek belli olmayan zeminli bir koridorda basık bir kapının önünde durduk.

Arkadaş benden ayrıldı; ben, aksak adamla yalnız kalmıştım. Aksak adam, basık kapıyı açtı, elektrik düğmesini çevirdi. O dakika bende de şafak attı.

Hamam külhanı gibi yuvarlak, basık, dar bir oyuk... Evet, ne oda, ne hücre, ne dolap. Sadece bir oyuk...

Oyuğa girdik. Aksak adam bana:

— Üzerinizdeki madenî eşyayı verin, dedi.

Şaşkın şaşkın sordum:

— Neyi vereyim?

— Madenî eşyayı... Para, saat, tabanca filân gibi...

Ne saatle, ne de tabanca ile işim yok. Cebimdeki bozuk paraları verdim; o, bir torbanın içine koydu, düğümledi ve çıktı, oyukta beni yalnız bıraktı.

Bir anahtar sesi... Eyvah, ben burada hapis miyim şimdi? Pardon, ben size bu oyuğun içini anlatmadım. Evvelce şunu söyleyeyim ki, oyuk hiç de iç açacak bir yer değil. Duvarlara baştanbaşa siyah astarlar kaplanmış. Kapının karşısındaki duvara, gene kara astar örülmüş bir

Eskikitaplarim.com

masa yanaştırılmış. Masanın üzerinde bir kafatası, iki bacak mı, kol mu ne ise, iki kemik... Siyah duvarlarda birçok levhalar var. Bunları okudukça içime ürpermeler geliyor. Ben burada ne kadar oturacağım? Zaten sıkıntılı bir adamım. Ben burada çok kalırsam iki - bir yok, tozuturum.

Kapı tekrar açıldı. Aksak adam göründü. İçimden uzun bir oh, dedim galiba azat ediliyordum.

Aksak adam bir kâğıt uzattı:

— Bunu, okuyunuz ve imzalayınız.

— Bu da ne?

— Vasiyetnameniz.

Ne?... Benim daha ölmeye pek niyetim yok. Öp babanın elini... Eğer hatırımda iyi kalmışsa bu üç köşe ve basılmış bir kâğıttı Zaten masonların remz'i (belirtisi) müselles (üçgen)dir. Herşey üçtür, üç köşedir. Ne iki, ne dört, ne beş.

Hıristiyanlıktaki teslis'i andıran bu üçlük neden? Bunun manasını, maksadını, sır ve hikmetini öğrenmek müyesser olmadı.

Müselles selâm, müselles alkış, müselles matem. Belki başka müsellesler de vardır; benim ilmim, ancak bu kadarına yetiyor. İmzalarının, isimlerinin yanlarına da müselles şeklinde üç yıldız koyarlar.

Vasiyetnâmeyi verdik, aksak adam, gene kayboldu. Sonradan öğrendim, burası hücre-i muzlim'miş ve beni orada aklımla tefekküre bırakmışlar.

Tek başıma böyle iç açıcı bir yerde oturmak, ne kötü şey. Duvarlardaki levhalara baktım, okudum. Kafatasını, kemikleri muayene ettim.. Siyah astarları elledim. Cebimdeki kâğıtları karıştırdım. Vakit geçmiyordu ki...

Kapı tekrar açıldı, vasiyetnâmeyi aldılar. Tekrar kapı üzerime kapandı.

Sıkıntıdan çıldıracağım. Tahta iskemlenin üstünde oturmaktan yoruldum. Yer müsait olsa ayağa kalkıp dolaşacağım. Fakat daracık yerde iki adım atmak bile bir mes'ele...

Ben şimdi vicdanımla başbaşa düşünüyorum. Böyle kapanık, kasvetli yerde düşünmek, kafayı işletmek kuvvetli bir sinir işi.

Benim bir huyum vardır, canım sıkıldı mı uyurum... İskemlenin dik arkalığına sırtımı verdim. Gözlerimi kapadım... Ve uyudum.

Kapı açılmış; bunun yarı farkındayım. Aksak adam içeriye girdi; elinde siyahlı, beyazlı bezler vardı.

— Gözünü bağlayacağım.

Ve gözlerimi bağladı. Artık alışmıştım; ne derler, ne sorarlarsa, ne yaparlarsa gık demiyordum. Çünkü faydasızdı. Ben, ne söylersem onlar bildiklerini okuyacaklardı.

Gözlerim bağlandıktan sonra yedeğe alınmış bir acemi kör gibi, bastığım yeri görmeden yürümeğe, daha doğrusu yürütülmeye başladım.

Evet, kör acemi, derler. Bir de acemi kör varmış. Lâkin ne zor, ne güç şeymiş.

Ben, bir karanlık ve boşluk içinde yürüyordum. Bir merdivenden çıkarıldım, etrafımda sesler peyda oldu. Bir org da çalınıyor gibi...

«Şâir odur ki, gûşuna sesler gelir mûdam.» Acaba ben de şair mi olmuştum. Merdiveni çıktıktan sonra bir düzlükte yürütüldüm, bir merdiven indirildim, tekrar çıkartıldım, gene düzlükte yürütüldüm. Hep ayni yerde mi dolaştırılıyordum? Bilmiyordum ki...

İnanır mısınız? O gün, körlere çok acıdım ve göremekten çok korktum. Merdiven basamaklarını tırmanırken. Dik bir kuleye çıkıyorum, aşağı inerken de bir boşluğa yuvarlanıyorum sanıyordum.

Bir ara, halime mi acıdılar, ne oldu. Beni durdurdular, bir iskemleye oturttular. Etrafımda, gizli konuşmalar, mırıltılar, fısıldamalar duyuyordum.

Org sesi daha yakından geliyor.

Tekrar koluma girdiler ve tekrar, karanlıklarda seyahat başladı.

Seyahat diyorum, amma şimdi...

Çünkü, bir körebe oyunu değilmiş, bir seyahatmiş...

Remzi seyahat...

Bu remzi seyahat bu kadarla kalmıyor. Tekris faslında da ayrı numaraları var. Tekris, Tahlif'in başka bir cinsi. (ant içirme). Haricilerin (yani mason olmayanların) birader olabilmeleri işte bu tekriste belli olur.

Bu tekris merasimi (töreni) çok mühim ve başlıbaşına bir fasıldır.

Orglar çalına dursun, etraftaki mırıltılar kesilmişti. Bir müddet geçti, bir kapıya vuruldu:

— Tak... Tak... Tak...

Malûm ya herşey üç olacak...

İçerden soruldu galiba ki, yanımda kollarımı tutanlar kımıldadılar ve kapıyı vuran cevap verdi:

— Bir Haricî...

Halit Fahri'nin Baykuş piyesini hatırladım:

— Kim o?

— Bir yolcu, Tanrı gönderdi.

Ay karanlık, ölüm kanat gerdi.

Tiyatro mu oynuyoruz, nedir?

Şimdi burada hafızamdan şikâyet edeceğim. Çünkü bu, kapı önünde söylenen sözlerin hepsini hatırımda tutamamıştım.

Yalnız, hatırladığım şu: Kapı önüne gelen haricîyi, içerden almak istiyorlar; soruyorlar, meramını, maksadını anlamak istiyorlar. Kapıcı birader: Şefaat ediyor ve nihayet, gene acemi körler gibi yedekte içeri giriliyor.

Eskikitaplarim.com

Kapı önündeki konuşmalar da Karagöz sahnesinin tekerlemelerini andırıyor:

— Çivi!

— Ne çivisi?

— Lopça çivisi?

— Gir içeri!

Org daha yakından duyuluyor ve ben yedekte yürüyorum. Org, kameti artırdı ve kılıçlar şakırdamaya başladı...

Bilmem hatırlar mısınız? Vaktiyle rıhtımda Pandomima tiyatroları vardı. Oyunların ismi, mevzuu, her ne olursa olsun, hepsinde mutlaka düello olurdu. Kılıç şakırtılarını duydukça, Pandomima'daki düellolar gözümün önüne geliyordu.

Org çalınması iyi... Hele insanın gözü kapalı, etrafı görmezse, sesler bir dereceye kadar avutuyor. Fakat bu kılıç sesleri ne olacak?

Şakırtılar muntazam olsa ve arasıra da:

— Tuşe!

Diye bağırsalar, kendimi eskrim salonunda sanacağım.

Lâkin bu bozuk düzen şakırtıların manası ne? Hücre-i Muzlim'de başlayan korku hissini takviye için mi?

Yürürken yürürken, birdenbire bir ses geldi:

— Dur...

Ve göğsüme bir kılıç dayandı. Soruyorlar:

— Bu nedir? Anlıyor musun?

Elimi tutup kılıcı ellettiler. Bilenmemiş, hatta gözüm görse, belki de paslı diyeceğim bir kılıç.

Cevap verdim:

— Kılıç!

Onlar, kendi dilleriyle çetrefil konuştukları için, harfi harfine söyleyemeyeceğim. Yalnız meali (anlamı) şu:

Eskikitaplarim.com

— Eğer, yemininden döner, sırrımıza ihanet edecek olursan, işte bu keskin kılıç göğsüne dayanacaktır. Bilmiş ol!

İş fena! Tehdit kötü... Kör, paslı kılıçla öbür dünyayı boylamak hakikaten işkenceli bir ceza... Kör kılıcın kalbe kadar gireceği şüpheli... Fakat, paslı demirin açtığı yaranın kangren olacağı muhakkak...

Kör de, paslı da olsa kılıç göğse dayanınca insan gık! diyemiyor.

Yürüdük, döndük, yürüdük, döndük ve gene birdenbire durduk... Elimi tutup çektiler. Onlar tutup ileri çektiler ama, ben de tutup geri çektim.

Soruyorlar:

— Duyduğun ne?

— Ateş!

Hakikaten elim, alev gibi bir ateşe dokunmuştu.

Gene o akılda tutulmaz, hatırda kalmaz çetrefil dilleriyle birşeyler okudular. Benim anladığım gibi, sizin de anlayacağınız şu: Eğer ben yeminimde hanis olursam (durmaz da bozarsam,) onlara ihanet edersem, vay halime! Yanacağım!

Islanmışın yağmurdan pervası olmaz! derler. Benim gibi, bağrı yanığa ateşle gözdağı verilir mi?

Bu numara da bitmiş olacak ki, tekrar yürümeğe, dönmeye başladık ve bir müddet sonra gene zınk diye durduk.

Bu sefer de elimi tuttular, ince elenmiş kum dolu bir çanağın içine daldırdılar. Uzatmayayım, bu toprakla tehdit...

O zaman, bereket şimdiki gibi hava tehlikesi daha çıkmamıştı, yoksa, kollarıma kanat takarlar, tepetaklak döndürerek bir de hava tehlikesi ile tehdit ederlerdi.

Tehdit faslı bitmiş olmalı bir iskemleye oturttular. Etrafımda mırıltılar duyuyorum. Karşımda, arkamda

ve sağımda, solumda, kimseler var. Birini görmüyorum. Gözümü açsalar, belki birçok tanıdıklarla karşılaşacağım.

Şimdi asıl sorgunun başlayacağını anlıyordum.

Nedir, bu kuru başıma gelenler? Kalıbı dinlendirmeden, tabuta girmeden, imam, tepemde telkin vermeden, toprağımın üstünde ıskatçılar tepinmeden bu Münkir - Nekir sorgusu ne oluyor?

Soruyorlar:

— Taassup nedir?

Cevap veriyorum:

— Bir insanın herhangi bir şeye körükörüne bağlanması ve onu körükörüne müdafaasıdır.

Belki aynen böyle cevap vermedim, lâkin, buna yakın bir şeydi.

Masonlarda taassup yokmuş... Herhangi bir kanaate, ideale taassupla bağlananlar, mason olamazlarmış!

Ala! Buna, kimin ne dediği var?

Soruyorlar:

— İçki içer misin?

Her şeyi doğru söyleyeceğime, onlardan hiçbir şey saklamayacağıma da yemin etmiştim. Fakat soruştan, bunun da yasak olduğunu sezinliyordum. Tevil etmeyeceğime de and içmedim ya:

— Eh... Arasına...

Hani: Meşhur bir tekerleme vardır:

— Akşamdaaaaaan akşama...

Cevabımı sağır mırıltılar karşıladı.

— Kumar oynar mısın?

Aksiliğe bakın! O sıralarda ben poker, bakara tiryakisi idim. Buna da arasıra diyeyim mi?

Zırva tevil götürmez. Kestirip attım:

— Hayır!

Eskikitaplarim.com

Vay, vay, vay! Bu sefer, mırıltılar, homurtu şeklini alıyordu.

Sordular:

— Gözlerini açtığımız zaman burada bir düşmanını görsen ona hâlâ düşman gözü ile bakar mısın?

Sual çetin. Buna verdiğim cevabı iyi hatırlıyorum:

— Maksadı, gayesi, âli ve insanlığa hizmet etmek olan muhterem cemiyete mensup insanların hepsinin iyi ve temiz kimseler olduklarını kuvvetle zan ve tahmin ettiğim için, burada düşman bir çehre ile karşılaşacağımı tahmin etmiyorum.

— Şayet bir düşmanını görecek olursan ona, elini uzatacak mısın?

— Böyle yüksek gayeli bir cemiyete girmiş olan bir düşmanımı, hemen affetmesem bile, hürmet etmek ideal borcumdur. Ona, elimi uzatmakta katiyen tereddüt etmem. Fakat, bir şartla...

— Nasıl bir şartla?

— Eğer düşmanımın, arkadan kuyumu kazdığını şöyle bir sezinleyecek olursam, cemiyetin içinde de olsa, dışında da olsa, gırtlağına yapışmaktan beni hiçbir kuvvet menedemez...

Gülümsemeye benzer, sağır mırıltılar...

Münkir - Nekir sualinin sonu gelmiyor ki:

— Vicdan nedir?

— Vicdan, insanın neresindedir?

Buyurun bakalım! Mantık, ahlâk, felsefe dersinde miyiz. Ben bunlara mektepte iken bile cevap verememiştim.

İnsan, ne gariptir! Şimdi böyle öğünme niye? Mektepte mantık, felsefe, ahlâk okuduğumu bana kim sordu? Bunlar, lapalist denilen hakikatlerdir. Bana, hocalarım, belki bütün bunları okutmak istediler lâkin ben,

Eskikitaplarim.com

bu kitapların yapraklarını açtığımı bile pek hatırlamıyorum. Yalnız, şimdi ben, mason locasında, bu iki suale ne cevap vermiştim. Hiç bilmiyorum. Ah, benim biraderlerimden hafızası kuvvetli biri çıkıp da bana cevaplarımı söyleyiverse!...

Şu benim fesatlığım yok mu? Kendi yeminimden hanis olduğum yetmiyormuş gibi, başkalarını da idlâle, iğfale çalışıyorum.

Tekrar sordular, sordular. Mevsim yazdı. Oda, boğucu sıcaktı. Fakat ben, boğucu sıcaktan ziyade, bu sorgulardan terlemiş, bitmiş, yorulmuştum.

Halime mi acıdılar ne oldu? Yoksa, onlar da mı yorulmuşlardı? Sormaktan vazgeçtiler. Ve kendi aralarında, benim anlamadığım dille konuşmaya başladılar.

Anlayamadığım dille konuştukları da aşağı yukarı şu: İmtihana çektik, soracağımız kadar sorduk. Kafasını, huyunu, suyunu, mezhebini, meşrebini anladık. Şimdi aramıza alalım mı, almayalım mı?

— Bul kutusu gezdirilsin!...

Denildi.

Size, Bul denen şeyi anlatayım:

Bunlar, bizim bildiğimiz, çocukların oynadığı bilyelerin eşidir. İki küçük kutu içine doldururlar. Birinde siyah, diğerlerinde beyaz bilyeler vardır.

Birader'ler, bu kutulara ellerini sokarlar ve bir tane bilye alırlar ve bir torba içine atarlar. Lâkin, siyahtan mı, beyazdan mı aldıkları belli olmaz. Bu, saklıdır.

Çünkü beyaz bilye lehte rey, siyah bilye aleyhte reydir.

Gözüm görmüyor ama, susuşlarından bu işin de bittiğini anlıyordum.

Gene fısıldaştılar. Ve bir ses, birşey sordu. Ne sorduğunu bilmiyorum. Artık kâfi! manasına birşey olacak!...

Eskikitaplarım.com

Bir ses bağırdı:

— Nur ve Ziya üstad-ı muhterem!

Ve oradakiler hep bir ağızdan tekrar ettiler:

— Nur ve Ziya üstad-ı muhterem!

Ne kadar kalın kafalı olsam, ışığa kavuşacağımı anlamıştım. İşin meraklı, tatlı tarafı gelmişti. Karanlıktan kurtulunca, bakalım nur ve ziya neler ve kimleri görecektim.

Kılıçlar şakırdadı, şakırdadı, hep bir ağızdan:

— Nur-u Ziya, üstad-ı muhterem!... diye bağırdılar. Gözlerimi açtılar, bir müddet karanlıkta etrafımı seçemedim. Elektrikler yanmıştı, yarım saat mı, üç çeyrek mi, yoksa birbuçuk saat mi gözlerim kapalı? Bilmiyorum. Fakat, zaten zayıf olan gözlerim, bu zoraki kapalılıktan sonra ışığa açılınca, fena halde kamaştı.

Sorgu - suallerden, göz bağlamalarından, ille o hücre-i müzlimden, remzi seyahatden sonra, orada her hareketin, her işaretin bir kaide ile, bir nizamla yapıldığını, yapılabileceğini, insanı makamla esnettiklerini anlamıştım. Fakat ben, ferman dinleyecek halde değildim. Ellerim bağlı olsa bile ipleri koparır, gözlerimi uğuştururdum.

İlk kamaşma geçti, tatlı tatlı kaşınan gözlerimi, tatlı tatlı uğuşturdum. Ve etrafıma bakındım!...

Gözü bağlı dolaştırılırken, kulelere çıktığımı, mahzenlere indiğimi, sofalarda gezindiğimi sanmıştım, fakat gözlerimi açtığım zaman, göreceğim manzarayı doğrusu pek tahayyül edememiştim. Alelâde bir oda; bir mahkeme veya bir toplantı salonuna benzer bir yer olacağını ummuyordum.

Bu kadar teşrifat düşkünü insanların, oturdukları, toplandıkları yerin, herhalde bir hususiyeti, bir başkalığı olacaktı.

Hatırımda kalanları anlatayım:

Büyücek, yüksek tavanlı, dört köşe bir oda... Kapıdan girilince sağ duvarda büyük, yerli bir ayna... Sol tarafta siyah perdelerle örtülü bir pencere...

Koyu tatlı mavi üzerine yıldızlar serpişmiş, tavanın ortasında beyaz fanuslu bir Nur-u Ziya, bir sembol ama, bu sembolü maddeten temsil eden bir lamba!...

Sıra gelmişken söyleyeyim, ben, bu masonların mabedine günlerce girdim ve birçok Harici'lerin tekrislerinde, birader ⁂'lerimle beraber **Nur-u ziya** istedim. **Azap** dedikleri ziyafetlerde bulundum. **Hüze** yani, **yaşasın şerefe** diye kadeh kaldırdım; **Tatlı barut** (bira), **acı barut** (rakı) içtim, fakat koyu tatlı mavi zemin üzerine irili - ufaklı sarı yıldızlar serpili tavandan sarkan lambanın ışığından başka **nur-u ziya** görmedim!...

Öyle anlıyorum ki, bu **nur-u ziya** alelâde ışık değildir. Kararan gözleri, kararan gönülleri aydınlatacak, iç karanlığına, kafa karanlığına ışık verecek...

Evet ne aydınlığı ne ışığı?

Evvelâ **gizli mabedi** dünya gözü ile gezelim:

Kapıdan girilince, kapıya bitişik duvara muzavi (paralel) ortası iki sütunla kapı gibi ayrılmış bir bölme var. Bu iki sütun **sütûn-ı Süleymanî**'dir.

Orta Çağda Hiciv adlı Fransızca bir kitapta okumuştum. Bu iki sütuna Süleyman'ın hazineleri sahipmiş. **Süleyman Hazinesi!** Hayali bile insanın aklını durduruyor. Fakat, benim gördüğüm, üzerine sulu yaldız sürülmüş yalınkat kartondan yapılmış sütunlar. **Süleyman Hazine**'lerini düşündürmekten çok uzaktı.

İki sütunun tam karşısında iki-üç ayak merdivenle çıkılan kerevet gibi bir set var. Bu setin tam ortasında, üç kısmı üç köşe, müstatil (dikdörtgen) arkalıklı büyük bir koltuk duruyor. Arkalığın üstündeki müeselleste (üç-

Eskikitaplarim.com

gen), yalnızlı ve etrafı ışıktan oklarla süslü bir göz bakıyor.

Koltuğun önünde, **menşur-i müsellesi** bir masa var. Burası, **üstad-ı muhteremin** makamı... Onun önünde bir masa daha, **kâtip** birader⁂.

Üstad-ı muhteremin sağ ve solundaki yerlerde **sine-i şark**, buraya yüksek derece - rütbeliler oturabiliyor.

Sine-i Şark'ın, yani basamaklı kerevetin sağ altında, küçük bir masa... Tekrar etmeyeyim, masa deyince siz hep menşur-i müsellesi düşünün.

Bu küçük masa Emin-i haznedar (sayman) biraderin ⁂ ... Onun tam karşısında Sine-i Şark'ın sol altında hatip (sözcü) birader⁂'in makamı...

Sütunların sağında üstadı evvel (önceki üstad) birader⁂, solunda üstadı sânî (daha önceki üstad) birader⁂.

Odanın sağ ve sol duvarlarındaki sıralarda da, küçük dereceli birader⁂'ler oturuyorlar. Birader⁂'lerin, oturdukları sıraların önlerinde de kısa bölmeler var. Bu bölmelerin kenarına oyuklar yapılmış ve oralarda, orta çağ şövalyelerinin, silâhşörlerinin kullandıkları kılıçlara, meçlere benzer, kınsız kılıçlar konmuş...

Üstadı muhterem makamının karşısına gelen duvara, büyük bir org bitiştirilmiş. Orgun iki yanında da sıralar duruyor.

İşte benim gördüğüm mason locası bu... Şekli, döşemesi, rengi ve teferruatından hatırımda kalanları bu kadar...

Gözlerimi o âleme açtığım dakikadan beri, hep düşünürüm. Bütün bu dekora, bu aksesuvara ne lüzum var?

Yazılarım yanlış anlaşılmasın. Ben ciddî işlerin, ciddî tutulmasını isterim. Bu dekor, bu aksesuvar, belki değil, muhakkak ki, eski bir an'ânenin tortusu...

Geçmiş günlerin hatıralarını anmak ve saymak kaygusu...

Bunu ileri sürenlere ve süreceklere sorarım: Franmasonluk, bugün ilk kuruluşundaki gaye, ideal ve mefkure için mi çalışıyor?

Bu kurum, Rönesanstan sonra gizlilik kuvvetini tamamiyle kaybetmiştir.

Oyun mu oynanıyor? Madem ki, yüksek ve temiz bir gaye, ideal, mefkure için toplanılmıştır, bu renk, ışık, ses süs cilveleri neden?

Sade döşeli ağır başlı bir odada, bir salonda toplanılsa gaye temin edilemiyor mu? Mefkure kuvvetini mi kaybediyor?

Masonluğun, benim okuduğum ve duyduklarıma göre kuruluş esası, katolik taassubuna isyandır. Katoliklik, Avrupa'yı haraca kesmişti. Engizisyon cehennemi azgınlığiyle Avrupa'yı kasıp kavuruyor; gizli, kanlı mahkemeler, binbir işkence ile din namına insanlara, vicdanlara satır atıyor, Hüğnolar, yani Protestanlar boğazlanıyor, kılıçtan geçiriliyordu.

İlim, fen, sanat bu azgın kara kuvvetin pençesinden yakasını kurtaramıyordu. Mimarlık, yalnız katolik kiliseleri, katolik şapelleri, katolik âbideleri için çalışabiliyordu. Buna isyan eden mimarlar, yani masonlar, aralarında gizlice toplandılar ve anlaştılar. Ele geçmemek ve icabında da birbirlerini tanıyabilmek için gizli işaretler ve gizli dil kullanmak lüzum ve mecburiyetini duydular.

Kendilerinden olmayana **Harici** dediler. Ve kendi mesleklerine uyar kelimeler kullanarak konuştular. **Para'ya tuğla, kerpiç** dediler. Yanlarına bir yabancı gelince **Yağmur yağıyor** diye fısıldadılar.

Bira, tatlı barut, rakı, acı barut oldu. Bunlar saymakla tükenmez.

Eskikitaplarım.com

Yalnız öyle tahmin ediyorum ki, şark masonları bu gizli dili, sadece tercüme etmişlerdir. **Acı barut**'un, **tatlı barut**'un **sani-i âzam-ı kâinat**'ın tarihi bir zaruretle dilimize çevrilmiş olduğunu hiç sanmıyorum.

Eğer Mimar Sinan'ın, Mimar Kasım'ın, Mimar Davud'un aynı dilden anladıklarını iddia ederlerse, ne yapayım, boynumu büker, susarım!...

Mason locaları vaktiyle de böyle süslü müydü? Sanatkâr insanlar boş duramazlar. Gizli locaya gelip de birader**'lerini beklerken tavanlar, duvarları boyayıp süslemiş, avadanlarını açıp, masa, sandalye yapmış olmaları çok muhtemeldir.

Kılıçlara gelince, o devirlerde yalnız asilzadeler değil, kalburüstü burjuvalar, meslek adamları da silâh ve kılıç taşırlardı... Bundan başka, gizli bir toplantıda daima ihtiyatlı bulunmak icap eder. Herhangi bir baskına karşı kendilerini müdafaa edeceklerdir. Kılıç taşımayanlar bile, localarda kendilerini müdafaa için silâh bulundururlarsa tabiî görülmez mi?

Kapıdaki **muhafız birader**'i içeri girerken sorulan ahret suallerinin, tehditlerin, yeminlerin hepsini, -yalnız bir şartla- o zaman için, hepsini anlıyorum; hepsine yerden göğe kadar hak veriyorum...

Fakat...

Fakat, org çalınmasını bir türlü zihnim almıyor... Bu ne biçim saklılık, gizlilik... Davul - zurna ile saklambaç oynanır mı? Orgu tanıdığım piyanistlerin en tatlısı ve en sanatkârı olan zavallı arkadaşım Cemal Osman çalıyordu...

Eğer locaların ilk kuruluşunda, aralarında Cemal Osman bulunsaydı, masonlar bütün korkunç tehlikelere rağmen org çalmayı da an'ânelerine katarlardı.

★

Gözlerimi **nur-u ziya**'ya açmışlardı...

Bu nur-u ziya'nın bir sembol olduğunu tabiî anlıyorsunuz... **Âlem-i Harici**'den nur-u ziya âlemine giriliyor.

Bana da bir yer gösterdiler, kabulün şerefine, **müselles alkış**** yapıldı; ben, mahçup ve memnun büzülüp oturdum.

Celse'de miydi, yoksa celse bittikten sonra mıydı, geçmiş gün, birader**'lerden biri yanıma yaklaştı, kulağıma fısıldadı:

— Buraya girerken, üzerinizdeki **madeni eşya** ile birlikte paranızı da almıştık!...

Benim zavallı **madeni eşyam**! Ne kamam, palam, çakım, ne de tabancam var. O gün, cebimdeki bozuk paralardan başka **madeniyat** nâmına bir şeyciğim yok

— Evet, dedim.

— Paranızı, muhtaç bir dul kadın var, ona yardım için vereceğiz!...

İnsanî gayeler güttüğünü ağızdan kapma kulak dolgunluğu ile sezinlediğim, gizli bir tarikatın böyle, ilk insanî teklifine hayır demek hamlığını gösteremezdim.

— Hayhay!...

Fakat insanlar ne kadar doğuştan hovarda olsalar, maddî endişelere karşı gene hassas tarafları kalıyor. Locadaki bizim eski dostlara, ahbablara, arkadaşlara, akrabalar ve yeni birader**'lerime şöyle göz ucuyla baktım.

Yeniye itibar vardır! En eli sıkılardan bile sigara otlayabileceğimi, tramvaya koltukta binebileceğimi, bir ara düşünüverdim, ne yalan söyleyeyim!

Kulağıma fısıldayan birader** gülümsedi:

— Sizi tecrübe için böyle bir teklifte bulunduk!...

Dedi ve benim **madeni aşya**'mı uzatıp verdi.

Dul kadın insanlık, insaniyet sembolü imiş. Her celseden sonra gezdirilen **Dul Kesesi** de, o dul kadın içinmiş!...

Eskikitaplarım.com

Gördünüz mü nur-u ziya'yı? Yavaş yavaş, neler görüyorum ve neler göreceğim? Hele para ile işe başlayıp, adamın gözünü açmak hakikaten, çok fizolofça bir buluş!...

Masonluğa giren bir Hariciye tekristen sonra **önlük** bağlanır. Benzetmekte hata olmazsa, ahçı, berber çıraklarının töreninde **peştemal bağlamaları** gibi bir şey...

Bunun sebep ve hikmetini anlatayım. Masonlar yani duvarcılar, mimarlar birer işçi değil midirler? Bu cins işçiler iş başında **önlük** takarlar ve önlüklerinin önünde de **avadanlık kesesi** vardır.

Masonlar da bunu takliden veyahut eski hatırayı canlandırmak için, minyatür önlük kuşanırlar. Bu, derecelere, yani rütbelere göre değişir. Üstadların, büyük derecelilerin ve hatip, muhafız vesaire gibi vazife almış biraderlerin önlükleri şekil şekildir. Üstü sırma işlemeli, kenarları sırma püsküllerli de vardır.

Fakat bizim gibi, müptedilere (çırak) vazife almış üstadlar (usta), bezden, el kadar bir önlük tutunurlar. Bu önlük, eski kadınların, entari ile iç etek arasına bağladıkları bir tütün, mendil, para kesesine pek benzer.

Bu dört köşe bez önlük, ince bez bağlı bele sarılıp bağlanır.

Başıma gelen bir vak'ayı da anlatayım:

Bir gün **mahfel****'e girerken kapının yanındaki masa üzerinde duran önlüklerden birini alıp bağlamıştım. Kim bilir kaç saat oturduk. Celse bitti, vakit de hayli gecikmişti. Hemen sokağa fırladım ve koşa koşa bir tramvaya atladım.

Tramvaydakiler, garip garip bana bakıyorlardı, hatta kaşlarını gözlerini oynatanlar ve kıs kıs gülenler de vardı. Dalgınlığımı bilirim. Kıravatım mı çözülmüştü? Tramvaya atlarken, haberim olmadan dizim, kolum bir

Eskikitaplarım.com

yere takılmış da yırtılmış mıydı? Yoksa, pantolonumun düğmelerini iliklemeyi mi unutmuştum?

Bu son ihtimalle önüme baktım. Ne görsem beğenirsiniz?... Bizim mason peştemalı, ceketin altından sırıtmıyor mu?

Bir el çabukluğu ile onu çözüp ve avucumun içinde derleyip, toplayıp cebime tıktım, fakat döktüğüm ecel terini, hâlâ unutamam!

Nur-u Ziya, gözlerimi öyle kamaştırmış ki, **âlem-i harici**'yi unutuvermiştim.

Gelelim bahsimize... Celse bittikten sonra, mahfel, ***'imizin üstadı dışarda beni yanına çağırdı ve koluma girerek tenha bir köşeye çekti. Gene kuşkulandım: Tekrar mı imtihana çekiliyorduk?

İmtihan değil, irşat imiş; kulağıma fısıldadı:

— Altı aylık gelme... (!!!)

Birader***'lerin altı ay sürecek parolasını söyledi.

Aradan çok altı aylar geçtiği, hattâ yalnız altı aylar değil, artık masonluğun memleketimizde modası da büsbütün geçtiği için bu parolayı ifşa etmekte bir mahzur görmüyorum.

(1935 Mahmut Yesari)

*
**

Evet, 1930'larda mason olmuş, Türk edebiyatının büyük ustalarından Mahmut Yesari mason localarının kapatılmasını izleyen günlerde, nasıl mason olduğunu biraz da alaycı bir dille böyle anlatıyordu.

Doğrusu birazcık gülüdürü türündeki bu anlatımın içinde, masonluğu anlamak için oldukça çok bilgi vardır.

Eskikitaplarim.com

V. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

GEÇMİŞİN ÜNLÜ MASONLARI

Masonluğun tarihi, Türkiye'deki tarihi, masonik efsaneler, çırak - kalfa - usta derecelerinin üstündeki masonik dereceler, düzenli localarla düzensiz localar, masonik töreler, Adalet Partisi Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'in masonluğu, bu masonluğu saklama çabalarının Türk masonlarını bölmesi, Türkiye'de mason localarının kapatılması ve yeniden açılması, masonluğun kaynakları, masonik yayınlar, masonluk konusunun Türkiye Büyük Millet Meclislerinde kopardığı fırtınalar, Türkiye'deki localar, büyük localar, süprem konseyler, masonların uluslararası toplantıları ve Türkiye'nin buralarda temsili, Türk masonlarının kendilerini dünya masonluğuna kabul ettirme çabaları vb. konulara girmeden önce, dünya masonlarının masonluklarıyla övündükleri bazı dünya ünlülerinin kısa bir listesini burada sizlere sunmak isteriz.

Örneğin bu ünlü masonlar içinde, imparatorlar vardır, krallar vardır, padişahlar vardır, cumhurbaşkanları, başbakanlar, bakanlar vardır.

Daha önce de yeri düştüğü için belirtmiştik. Amerika Birleşik Devletleri'nin şimdiye değin (1980) gelmiş geçmiş 38 cumhurbaşkanından 19 tanesi yani tam yarısı masondur. Amerika'nın Kurtuluş Savaşında en önde

Eskikitaplarim.com

yer almış **Rufus King, Joseph Varren** gibi liderler masondur.

Örneklemeye gene Birleşik Amerika'dan devam edersek, bu ülkenin ünlü Hürriyet Beyannamesini (Özgürlük Bildirisi) imzalayan 56 kişiden üçte biri, Amerikan Anayasasını imzalayan 59 kişiden 13 tanesi masondur.

Hepsinin başında, Amerika'nın bağımsızlığının en baş kahramanı ve bu ülkenin ilk Devlet Başkanı **George Washington,** masondur. Onu izleyen devlet başkanlarından, ünlü Monroe Doktrini yaratıcısı **James Monroe, Andrew Jackson, William H. Harrisson, John Tyler, James K. Polk, Zachary Taylor, Franklin Pierce, James Buchanan,** ünlü **Abraham Lincoln, Andrew Johnson, James A. Garfield, William Mc. Kinley, Theodore Roosevelet, William H. Taft, Warren G. Harding, Franklin D. Reosevelt, Harry Truman, Lyndon B. Johnson** masondurlar.

Amerikalı ünlü devlet adamı ve fizik bilgini **Benjamin Franklin** (1706 - 1790) masondur.

Elbette ki, masonluk salt Amerika'da bu ölçüde yaygın ve etkin değildir. Ama Amerika'nın, masonluğun en yaygın ve dolayısıyla etkin olduğu ülkelerden olduğunun bilinmesinde yarar vardır. **Otto Bachmann**'ın **«Farmasonluk ve İçindeki Bölünmenin Nedenleri ve Sonuçları»** adlı, ülkemizde gene bir mason olan **Cemal Kıpçak** tarafından dilimize çevrilerek yayınlanan kitabında belirttiğine göre, Amerika Birleşik Devletlerinde 4 veya 5 milyon mason vardır. Ve gene Otto Bachmann'a göre, **«Birleşik Amerika'daki her beş masondan biri 32'nci derecededir.»**

İsviçre'nin **«Sub Rosa»** locasının yayımladığı bir broşürde Amerika'daki masonluk konusunda verilen sayısal bilgiler özetle şöyledir:

Eskikitaplarim.com

«U.S.A.'da masonluk, herşeyden önce bir sosyoloji olayı sayılır. Gerçekten toplum olarak 205.2 milyon olan nüfusun yaklaşık olarak 4,5 milyonu farmasondur, yani toplumun 46'da biri masondur.

Bir karşılaştırma olarak Fransa'da 50,4 milyon nüfusa karşılık 33.000 masonun bulunması, 1527 kişiden bir tanesinin mason olduğunu gösterir. Belçika'da bu oran yaklaşık olarak 1.200'de bir olarak saptanmıştır.

Bu sayılar, masonluğun toplum içine sızma gücünün her iki kıtadaki durumunu yaklaşık olarak göstermektedir. Şu hususu da belirtmek gerekir ki, on yıldan beri masonluk, Amerika'nın küçük kentlerinde pek sayı değişimi göstermemekle beraber, büyük kentlerde bir gerileme kayıt etmektedir. Örneğin New - York'ta 1952 yılında 370.000 olan mason sayısı, 1972'de 250.000'e düşmüştür. Bu düşüş, yılda 12 bin üyenin eksilmesi demektir. Buna neden olarak, büyük kentlerde tecavüz olaylarının çoğalması yüzünden, insanların geceleri sokağa çıkmaya cesaret edememeleri gösteriliyor. Böyle olayların artması da, masonluğun iki büyük dünya savaşı arasında sosyal gelişme atılımını yitirmesinden ileri gelebilir. Bugün artık mason olmak, üstün bir nitelik anlamına gelmiyor ve sokaklarda masonluk rozetini yakalarında taşıyan kimselere daha seyrek rastlanıyor. Halbuki, birkaç yıl önce bu daha sık görülen bir olaydı...

Amerikan masonluğu bugün iki bölüme ayrılmıştır, bunların aralarında hiçbir birleşim noktası yoktur, bunlardan biri beyaz masonluk, diğeri ise siyah masonluk adını taşır. Her ne kadar bazı siyah masonların beyazların arasına katıldığı bazen görülmekte ise de, hiçbir beyaz masonun siyahlar arasına girdiği görülmemiştir...

Devamsızlık, Amerikan masonluğunun müzmin bir derdidir. Mabedler, genel olarak Avrupa'dakilerden çok

Eskikitaplarim.com

daha büyktürler ve yüzlerce üyenin katılabileceği genişliktedirler, ancak, yaptığımız birçok ziyaretlerde 15 - 20 üyeden fazla katılma sayısı hiç görmedik...»

İsviçre'nin Sub Rosa Locasının yayınladığı broşür Amerikan masonluğu hakkında daha böyle bir hayli bilgiyi sıralayıp gitmektedir. Gerekirse, ilerde bu bilgileri de aktarırız. Ancak bu arada, dünyanın ünlü masonları, masonluğun yeryüzüne dağılışı konularına -dönmeden, yukarıda aktardığımız İsviçreli masonların gözlemlerindeki bir iki nokta üstüne bir nefes alış süresi kadar da olsa duralım:

Bunlardan birisi, masonluğun tüm kardeşlik, eşitlik iddialarına ve ünlü 1723 tarihli Anderson nizamnamesi dedikleri anayasalarına karşın, renk ayırımından ve siyah beyaz çekişmesinden kendilerini kurtaramadıklarını göstermesidir. Nitekim İskandinav locaları da, aralarına Hıristiyan olmayanları almazlar.

İkinci bir noktaysa, özellikle Amerika'da, masonluğun Türkiye'de olduğunun tersine pek fazla gizli kapaklı bir tutum içinde olmadığı: masonların, masonluklarını belli etmek için özel rozetler, kol düğmeleri, kravat iğneleri takarak ortada dolaştıklarıdır.

1976 yılında Birleşik Amerika'ya yaptığımız kısa bir gezi boyunca, New - York, Chicago ve Boston kentlerinde, yolda, sokakta, işyerlerinde, lokantalarda sinemalarda masonluk belirtilerini böyle yakalarında, göğüslerinde, kollarında taşıyan pekçok Amerikalı görmüş ve şaşırmıştık. Bu arada, Boston'da, kentin en merkezi bir semtinde, duvarları gönyeler, pergeller, cetvellerle süslenmiş üçgen biçimi yedi sekiz katlı bir bina da dikkatimizi çekmişti. Kapısının üstünde en görünür ve rahatça okunur biçimde, bir Amerikan mason locasının adı yazılıydı. Masonluğu, özellikle belirtilerek.

Eskikitaplarım.com

Federal Almanya'daysa, Belçika Büyük Meşrikinin yayınladığı **«Feuillets D'information»** adlı bültende verilen ve **«Vereinig Grosslogen von Deutschland»** adlı almanağın 1970 baskısından aktarılan bilgilere göre 358 locada kayıtlı 21098 mason birader bulunmaktadır. Ancak bunların 6700 küsürü Amerikan ve İngiliz işgâl bölgelerindeki işgalci asker ve yöneticilerden oluşmaktadır.

Almanya'da ilk localar çalışma izinlerini İngiltere'den almışlardır. 1723'de ilk Alman locası Hamburg'da kurulmuştur. 1738 yılındaysa, o zamanlar Veliahd ve sonradan Alman İmparatoru olacak **Büyük Friedrich** bu locaya girmiştir. Hatta Büyük Friedrish'in mason oluşuna dair şöyle bir hikâye de anlatılır:

Prusya Kralı Friedrich, masonluğun sırlarının ne olduğunu anlamak ister. Hiç kimseden öğrenemediği için de çok güvendiği yaverine:

— Git, bir çaresini bul, aralarına gir, masonluk nedir öğren ve gel bana da anlat, der.

Yaver, çaresini bulur, aralarına girer ama, ondan sonra onun da ağzı olur bir kilit. Açabilirseniz açın. Bunun üstüne imparator, kendini de mason olup mason sırlarını öğrenmekten başka çare bulamamış derler.

Büyük Friedrich (Fredrik)'ten sonra da Prusya Kralı ve Almanya İmparatorlarından pek çoğu, bu arada **Wilhelm I., Friedrich III.** ünlü masonlar kervanına katılmışlardır.

Hitler döneminin ünlü maliyecisi **Dr. Schacht** da bir masondur ve bu yüzden Hitler döneminde soruşturmaya bile uğramıştır.

Alman filozof ve düşünürlerinden **Fichte, Lessing, Herder, Goethe,** ünlü Alman generali **Von Blücher,** Avusturyalı büyük besteci **Amedeus Mozart, Beethoven, List** hep masondurlar.

Eskikitaplarım.com

Fransa'daysa ilk mason locası 1729'da Paris'te açılmıştır. Ve bundan sonra da daha çok Fransız soyluları bu localara girmişlerdir. **Montesquien** filozof **Helvetius,** astronom **Lalande,** matematikçi **Condorcet, La Rouchefoucauld, Voltaire, Jean Jacques Rousseau, Lafayette, D'Alambert, Mirabeau, Beaumarchais, Marat, Diderot, Proudhon** hep masondurlar.

Şair **André Chenler,** Orléans Dükü **Prens Philippe** gibi masonlarsa, Fransız İhtilâli sırasında boyunlarını giyotine kaptıranlar arasındadır.

İngiltere'deyse, büyük locaya bağlı 7830 locada çalışan 600.000 mason vardır. Çok uzun yıllar, İngiliz İmparatorlarının İngiliz mason localarının büyük üstadı olması geleneği sürmüştür. **Kral VII. Edward, VI. George, Cromwell,** ünlü masonlardır.

İtalya'nın kurucuları ve ilk kralları ve yöneticileri, **Vittorio Emanuelle, Guiseppe Garibaldi, Cavour, Guiseppe Mazzini** da masondurlar.

Fransa'nın **XVI. Lui**'si, ünlü Rus yazarı **Dostoyevski,** Şair **Puşkin,** bestekâr **Sibelius, Mussorski,** penisilini bulan doktor **Fleming,** Atlantik'i uçakla ilk geçen pilot **Lindberg,** Amerikalı milyarder **Henry Ford,** NATO'nun Amerikalı Başkomutanları, **Orgeneral Lemnitzer, Omar Bradley,** Japonya'yı işgal eden **General Mac Arthur,** gene adları ve ünleri tüm dünyaca bilinen ünlü masonlardır.

Şöyle bir çırpıda akla gelip sayılıveren bu ünlü masonların yanı sıra, daha bunlar gibi yüzlerce ve hatta binlerce dünya ünlüsü mason adını saymak da olasıdır. Türkiyeli masonları ise daha önce görmüştük... Yinelemeye gerek yok...

Eskikitaplarim.com

MASONLUK TARİHİ

Türkiye masonluğunu ve tarihini anlatmadan önce, genel olarak, yeryüzündeki masonluk tarihi konusunu öğrenmekte yarar olacaktır sanırız. Bunun için de, daha çok mason kaynaklarına dayanarak, kısa bir masonluk tarihi özeti vermek isteriz.

Örneğin, adından ve kitabından daha önce de söz edip aktarmalar yaptığımız, yayınladığı kitabı mason localarının onayından geçmiş, yüksek dereceli bir mason olan Mithat Gürata, Masonluk Nedir, Ne Değildir adlı kitabında, masonluğun tarihini özetle şöyle anlatmaktadır: (Sayfa 43 ve sonrası)

«Masonluğun geçmişi hakkında çok çeşitli söylentiler vardır. En akla yakını ve tesbit edileni bugünkü masonluğun 1717'de İngiltere'de kurulan Büyük Loca ile doğmuş olduğudur.

1723'de bu locada, elde edilebilen yasalar derlenmiş, incelenmiş, elenmiş ve Anderson Anayasası adı altında toplanmıştır.

O zamanların görüşüne göre, masonluk yeni doğmuş bir teşekkül değil, kökü hatıraların uzanabildiği kadar gerilerde bulunan bir kuruluşun yeniden ortaya konulmasıdır.

Masonluğu Hz. Adem'e kadar götürenler vardır. Ama şu inkâr edilemez bir hakikattir: Duvarcılara ilk imtiyazlar Anglo - Sakson Kralı Athelstan (895 - 940) tarafından verilmiştir.»

Efsanelerin ötesinde, masonluğun 1717'de İngiltere'de doğduğunu ileri süren Mithat Gürata'nın daha sonra verdiği bilgiler özetle şöyle sıralanabilir:

Eskikitaplarim.com

Masonluk konusundaki efsanelerden biri şudur:

Roma İmparatoru Diccletianus döneminde beş taş yontucusu bir Payen Tanrısının yontusunu (heykel) yapmak istemedikleri için öldürüldüler. Aynı gün, Tıp Tanrısı Askleplos'a buhur yakmaktan kaçındıkları için dört de asker idam edildi ve bunlar aynı mezara gömüldüler. Bunun üstüne de bu dokuz kişi, yani taş yontucuları ve askerler yapı zenaatinin koruyucuları sayıldılar, masonların atası diye bilindiler. (Paul Naudon'un Tarihte ve Günümüzde Masonluk adlı kitabına göre.)

Fransızların ünlü **Larousse du XX'e siècle** ansiklopedisiyse, masonluğun ünlü Hiram efsanesini şöyle anlatır:

«Hz. Süleyman yaptırmakta olduğu büyük tapınağın yapım ve süslenmesini sağlamak için Tyrien Kralından yardım ister. Kral kendi adını taşıyan bilgili ve değerli oğlunu gönderir. İşte bu oğlan, yani Hiram, işi başarmak için birtakım planlar hazırlar ve işçilerini çırak, kalfa, usta olarak derecelendirir ve herbiri için ayrı bir parola düzenler.

Yapının bitmek üzere olduğu bir gün, yeteneksizliklerinden ötürü ustalığa yükselemeyen üç kalfa, ustalığın sırrını zorla almak isterler ve kimsenin bulunmayıp Hiram'ın yalnız olduğu bir anda Tapınağın üç kapısını tutup ustalık gizlerini ve parolasını zorla öğrenmek isterler. Hayatı bahasına bu gizi vermeyen Hiram, adalet, cesaret ve san'at aşkı ile dolu her gönülde yanan bir meş'ale olur. Masonluk burdan doğar.»

Daha başka bir sava göreyse, masonluk, Haçlı Saferler döneminde Kudüs'e giden Tempiler Şövalyeleri arasında doğmuştur. Bu şövalyeler geniş ölçüde yapıcılık işleriyle uğraşmışlar ve başarılarıyla da ünlerini duyu-

Eskikitaplarim.com

rup daha sonra Avrupa'da belli başlı zenaat kollarında eğemenlik kurmuşlardır. O dönemin duvarcıları, taşçıları, mimarları ve benzeri işlerle uğraşanlar hep Templer'lerin kurallarına uymuşlardır.

Başta da dediğimiz gibi, masonluğun geçmişi hakkında söylenti, efsane çok.

Bir başka söylentiye göre de masonluk merkezi Strazburg'dur ve Avrupa'nın tüm taşçı ve duvarcı kuruluşları, dolayısıyla masonluk buradan kaynaklanmaktadır.

Masonluğun geçmişini daha da akla yakın ve bilimsel yöntemlerle saptamak isteyenlerse, bu inanışın köklerinin Avrupa'da Corporation ve Doğu'da da (Asya ve önasya) loncalarda olduğunu söylemektedirler.

Gerçekten de, Corporation ve loncaların var olduğu dönemlerde her zenaat ve sanat kolu bir topluluk, daha çok da bir aile topluluğu olarak gelişmiştir. Avrupa'da Rönesans döneminde en yüksek düzeyini bulan duvarcılık ve taş yontuculuğu (mimarî ve heykeltraşlık) günün en değerli sanatı halini almış ve bu sanatkârların toplulukları, yarattıkları yapılar ve yapıtlar kralların, asillerin, askerlerin ve din adamlarının da bu kuruluşlara girme isteklerini kamçılamıştır.

Eylemli masonların, (ameli ya da operatif) arasına özenen kişilerin de sızması sonunda, bu sonradan olma ve daha çok da işten çok söze ve inanca dayanan masonların bollaşması, masonluğu eylemli masonluktan (operatif masonluk), spekülâtif masonluğa (eylemsiz ve düşüncesel) dönüştürmüştür. Masonik deyimle de buna **Acceptès masonluk** denilmektedir ki, zenaate yabancı olmakla birlikte üyeliğe alınan kimselerin oluşturdukları topluluk anlamınadır.

Eskikitaplarım.com

Masonluğun efsaneler dönemini bir yana bırakır da bilinen yazılı tarihe dönersek, masonluğun gerçek kuruluşunun 1717 ve anavatanının İngiltere olduğunu söylemiştik.

Daha çok Angilikanlar arasında, **hür locada hür masonlar** ilkesiyle davranan ve spekülatif örgütlenmeyi, örgütlenmede de belirli kurallara göre davranmayı amaçlayan masonlar, herşeyden önce başvurulacak, yetki ve yetke alınacak büyük loca kurmayı kararlaştırmışlar ve bunu gerçekleştirip başına da büyük usta (Büyük Üstad, Üstad-ı Azam, Maşrık-ı Azam) olarak **NATHONY SAYER**'i getirmişlerdir. Bir yıl sonra büyük üstadlığa bu kez **George Poyne** seçilmiştir.

G. Payne, masonluğu ilgilendiren, söze dayanan ya da yazılı olan tüm kuralları toplamaya çalışmıştır. 1721 yılında Büyük Loca Büyük Üstadlığına **Montaigne Dükü** getirilmiş ve ilk kez yazılı olarak masonik kurallar saptanmıştır. Bu kuralların baş saptayıcısı İskoçyalı **James Anderson**'dur ve saptanma tarihi 1723'dür. Sonradan, masonların anayasası (Andersen Nizamatı) adını alacak olan bu tüzüğün hazırlanmasında Anderson'a yardım eden başlıca kişiyse **Desaguliers**'dir.

Tam adı **James Théophile Desaguliers** olan bu Fransız, ünlü bir fizik bilginidir. 1883'de Fransa'da La Rochelle'de doğmuş, 1744'de Londra'da ölmüştür. Bir protestan papazının oğludur. Nantes Fermanının yürürlükten kaldırılması sırasında İngiltere'ye götürülmüş Oxford Üniversitesinde profesörlük yapmıştır. Fizik ve matematik alanında birçok çalışması olan Desaguliers özellikle, serbest düşüş halindeki cisimlerin üzerinde havanın etkileri ve direnci, borulardan akan suyun direnci, makaralardaki sürtünme, bulutların ve yağmurun oluşumu ko-

nularını incelemiş, elektrikle kullanılan iletken (conducteur) terimini ilk kullanan bilim adamı olmuştur.

Masonik kurallara adını veren İskoçyalı Anderson'a gelince... Bu zatın yaşamı konusunda bilgiler biraz karışıktır. Meydan Larousse Ansiklopedisi'ne göre İskoçyalı bir çiftçi ve iktisatçı **James Anderson** vardır ve 1739 - 1803 yılları arasında yaşamış, Millî Sanayi Ruhunu Canlandırmanın Anlamı Üzerinde Görüşler (1777) adlı kitabında tarihte ilk kez toprak geliri sorununu incelemiştir ama, doğum tarihine bakılırsa, bu Anderson'un, mason anayasasını derleyen Anderson olması olasılığı yoktur. Ola ki belki o Anderson bunun babasıdır.

BİR EFSANE DAHA :
AKLIN TÜKENDİĞİ YERDE İMAN BAŞLAR

Masonluğun kuruluş dönemine ait efsanelerden en yaygın olanı, Hiram Usta efsanesi, tüm genişliğiyle anlatılıp yazılsa bir roman olabilir.

Anderson Nizamatına da canlılık veren bu efsanenin, bir bölümünü, Hazret-i Süleyman Mabedinin temel atma törenini kapsayan bölümü, masonların birbirlerine anlattıkları biçimde sizlere aktaralım.

Masonlar, aralıksız sürüp giden loca çalışmalarının öncesindeki törensel hazırlıkların nereden geldiğini belirtmek için bu efsaneyi anlatırlar ve söze girerken de şöyle derler:

«Bu efsanede gerçek bir yapıdan (Süleyman Tapınağı) söz ediliyor. Fakat bunun sembolik anlamı hepimizin halâ yapısında çalıştığımız göze görünmez insanlık mabedidir.»

Eskikitaplarım.com

Anlattıkları efsane de şudur:

«En sonunda, Süleyman'ın büyük törenle mabed temelini atacağı gün gelmiş. Ülkenin her yanında ocaklar yakılmış, Mariah tepesindeki görevliler dışında tüm masonlar, kapısında bir koruyucunun nöbet tuttuğu localarında, toplantı halinde imişler.

Tören yerinde her sınıf ve seviyeden, her iş ve sanattan, her mezhep ve ırktan bütün halk toplanmış. Huzur içinde, sulh ve sükûn içinde biraraya gelmiş böylesine seçkin ve muhteşem bir kalabalık görülmüş şey değilmiş.

Öğleye doğru Süleyman görkemli giysilerini ve değer biçilmez zırhını kuşanmış olduğu halde yanında koruyucuları, ülkenin ileri gelenleri ve öteki ülkelerin elçileriyle birlikte tören yerine gelmiş.

Tepenin eteğine varınca atından inmiş ve Mimar Hiram'ın anlattığı, mason iş önlüğü olan kuzu postunu kuşanmış. Bundan sonra o gün için kendisine vekâlet edecek bilgisi derin, rütbesi yüksek bir kardeş seçilerek görevliler tamamlanmış.

O sırada hazır bulunanlardan bir bölümü sıralanıp bir alay oluşturmuşlar. Sonu aşağıdaki vadide kaybolan, uçsuz bucaksız görkemli bir alay. Başta Hazret-i Süleyman olmak üzere ağır ağır mabedin kurulacağı tepeye doğru tırmanmaya koyulmuşlar.

Temel yerine geldiklerinde Mimar Hiram, işçiler arasında onurlu yerini almış.»

Masonluğun ustaları, genellikle efsanenin burasına geldiler mi, kalfa ve çıraklara hemen kıssadan hisse çıkarmaları için şu yolda bir saplama yaparlar:

Eskikitaplarım.com

Eski zamanlarda çalışanlar kutsal tapınaklarını kurmak için nasıl yükseklere tırmanmışlarsa biz de yaşantımızda yükseklikleri kendimize amaç edinelim ve göze görünmez insanlık mabedini kurmaya devam edelim.

Bu saplamadan sonra, efsane içinde bir başka efsaneye geçilir. Temel atma töreninin anlatılması, bir süre için bir yana konulup, Süleyman Tapınağı'nın neden Moriah tepesinde dikilmek istendiği şöyle anlatılır:

«Efsaneye göre bu yer iki kardeşe babalarından kalan bir tarlaymış.

Beraber sürüp ektikleri tarlada yetişen ekinleri hasat sonunda iki kardeş eşit olarak bölüşmüşler ve herbiri payına düşeni, tarlanın iki ucundaki evlerine taşımışlar.

Gece olmuş, kardeşlerden birinin gözüne uyku girmemiş. Acaba demiş, ben payımı tam, hakça bir bölüşme sonunda mı aldım. Aldığım pay tam hakkım mıdır? Sonra düşünmüş ki, kendisi evli değildir, çocukları yoktur, kendisinden başka beslemek, bakmak zorunda olduğu kimse yoktur. Oysa kardeşinin eşi ve iki çocuğu vardır, o halde kendisi ekinin yarısını almakta haksızlık etmiştir. Bu düşünceler içindeki kardeş, gecenin bir vaktinde yatağından kalkar, ambara iner ve taşıyabileceği kadar ekini sırtlar, tarlanın öteki ucundaki kardeşinin evine doğru yola çıkar.

Oysa o sıralarda, tarlanın öteki ucundaki evinde, öteki kardeş de uyuyamamış, yatakta sağına soluna dönmüş, bölüşmenin hakça olup olmadığının hesabını yapmış ve o da bir haksızlık olduğu kanısına varmıştır. Bu kardeş de düşünmüştür ki, Tanrı kendisine; yaşlılık günlerinde bakmaları için iki çocuk vermiştir, eşi vardır.

Eskikitaplarim.com

Kardeşininse, yaşlılığında, kimsesizliğinde, bakacak, dayanacak kimsesi yoktur. Dolayısıyla ekinden payın çoğunu o almalıdır.

Bu kardeş de gecenin o vakti yatağından kalkar, ambara iner, taşıyabileceği kadar ekini sırtlanır, karşı yakadaki kardeşinin evine doğru yola çıkar.

İki kardeş tarlanın tam ortasında karşılaşırlar, karşılaşınca da, ikisi de karşılarındakinin aklından neler geçtiğini anlayarak gözyaşları içinde birbirlerinin boynuna sarılırlar, sırtlarındaki çuvalları yere atarlar.

İşte o yerde, o gerçek kardeşliğin gözyaşlarıyla sulanarak kutsallanan yerde bir tapınak yapılmasına karar verilmiş.

Temel atma töreni için tepeyi ağır ağır tırmanmakta olan masonlar alayı, doruğa ve o yere gelince ikiye ayrılarak gerektiği gibi düzenlice sıraya girmişler. Üç görevli de yüksekçe bir sahanlıkta yerlerini almıştır.

Bu sırada, belirli bir yerde duran Mimar Hiram, güneye bakmış ve sakin bir sesle:

— Tam öğle vaktidir,

demiş. Bu ses duyulunca Hazreti Süleyman elindeki maun çekiçle önünde bulunan temel taşına bir kez vurmuş.

Bu vuruştan sonra çevreyi kaplayan sessizlik, yeni yaratılmış yeryüzünde hayat doğmadan önceki sessizlik kadar derinmiş. Aşağıda, dağ tepelerinde ve vadilerde, her tarafta yürek titretici ve saygınlık duyurucu bir sessizlik. Çekiç darbeleri işte bu sessizliğin içinde yükselmeye başlar.

Bunlar, temel taşına inen çekicin harekete getirdiği başka çekiçlerin sesleridir. Kuvvetli ve güvenli, bazan

Eskikitaplarım.com

yakında bazan da uzaklarda... Biraz sonra bunlar o kadar çok uzaklardan gelmeye başlar ki, orda hazır bulunanlar duymaz olurlar.

Süleyman'ın vuruşunu alan her locanın saygıdeğer üstadı (loca başkanı) elindeki çekiçle bir kez vurarak bu ilk vuruşa yanıt verir. İlk vuruşu alamayıp da cevap vuruşlarını duyanlar da kendi cevaplarını vermeye başlarlar. Böylece işaret, dağdan vadiye, vadilerden dağlara yansıyarak yinelenir gider, locaların bulunduğu her yerde, Ulu Tanrı'nın yarattığı havanın titreştiği bütün ufuklarda, bu sesi bekleyen bütün masonların yürekleri nerelerde çarpıyorsa oralara kadar yayılır. Doğuya, Batıya, Güneye, hatta karanlık Kuzeye bile erişir. Mabedin yapısı için gereken sedir ağaçlarının kesilip, taşlarının yontulduğu Lübnanın yüce ve geçit vermez görkemli yamaçlarından yansıyarak günümüze kadar gelmiş, ulaşmış.»

Efsaneyi aktaran mason ustaları, sözün tam burasında öteki biraderlerine hemen şu uyarıyı yaparlar:

«— İşte sizleri locada çalışmaya çağıran saygıdeğer üstadın vuruşu da, Süleyman'ın ilk vuruşuna verilen cevaptan başka birşey değildir.»

Sonra efsane anlatmaya devam olunur:

«Bundan sonra Hazret-i Süleyman söze başlamış:

Bize ihsan edilmiş olan bolluğun, Evrenin Ulu Mimarının (masonik dilde Tanrı) kutsal bir emaneti olarak saklandığını ilân etmek üzere burada toplandık.

Bize bağışladığı yetenekleri de onun hizmetinde bilgelikle kullandığımızı göstermek için biraraya geldik.

Evrenin Ulu Mimarı onuruna yapılmış tapınakların en büyüğünün temel taşını koymak için buradayız.

Temel taşlarına unutulmayacak olaylar, adlar ve tarihler işlenir.

Eskikitaplarim.com

Biz temele ne yazmalıydık?

Mimar benim adımı, bense mimarın adını önerdim. Bunları görüşüp dururken, Hiram, Evrenin Ulu Mimarının adını taşa kazmamızı önerdi. Fakat Evrenin Ulu Mimarı zaten adını göklere yazmış, dağlara kazmış, nehir yataklarına oymuş. İşaretini tarlaya ve ormana, çiçek ve çalıya, uçan, yüzen ve sürünen bütün canlı yaratıklarına koymuş, bulutlara ve güneş ışığına, sessizliğe ve fırtınaya, hiddetin yıldırımına ve rahmetin gökkuşağına işlemiş. İnsanların yüreklerine nakşetmiş ve büyüklüğünün dili ile onlara hitap etmiş.

Adının temel taşlarına yazılması gerekli değil. Onun için bu kutsal taşı yerine adsız indiriyoruz. Yine aynı nedenle bu büyük taşa tarih de koymuyoruz. Hangi yılı koyacaktık?

Süleyman Yılı dedi mimar. Ben de mimarın yılı dedim. Her ikimiz de birçok gerekçe söyledik. Sonunda Hiram, Tanrısal bir tarih koymamızı önerdi. Düşünce iyiydi, ama hangi tarihti bu? İnsanların yaşayıp günah işledikleri yıllar mı? Yoksa bütün sonsuzlukları içinde barındıran sonsuzluğun yılları mı? Fakat Tanrısal varlığa tarih koymak onun adını boş yere anmak kadar günahtır.

Bundan ötürü taş yerine tarihsiz kondu.

Peki öyleyse temel taşının altına birşey koysak? Bir avuç altın, para mı koyalım? Fakat ister belli ister gizli yeryüzünün bütün altını, adına bu taşı koyduğumuz yüce varlığın malıdır.

Taşın altına kutsal yazılar mı koyalım? Fakat o vakit de ancak mabedi yıkanlar gerçeğe varabilecek.

Yoksa masonluğun belgelerini mi koyalım? Böyle bir şey yok ki. Masonluk büyük şeylerin habercisi muazzam olayların vaadi, büyük gerçeklerin tomurcuğu ve

Eskikitaplarım.com

muhteşem bir insanlığın başlangıcıdır. Amma bugün yine de boş, küçük bir çocuktur.

Onun için temeldeki köşe taşımızı adsız, tarihsiz, boş koyuyoruz.

Hazreti Süleyman bir avuç buğday tanesi alıp taşın üzerine serpmiş ve demiş ki: Gelecek zamanlar bu memlekete ve insanlarına ve iyi niyet sahibi olan bütün memleketlere ve milletlere bolluk getirsin. Süleyman buğdayı serpince ülkesinin ufukları içerisindeki her tepe ve vadide bulunan bütün localardaki her saygıdeğer üstad onun gibi yapmış. Daha uzaklarda hazır ve bekleyenlerin hepsi de sırayla buğday serpmişler ve daha ötelerde olanlar da aynı şeyi yapmışlar. Böylece mesaj dünyanın dört bucağına ulaşmış. Bütün localardaki saygıdeğer üstadların elleriyle her locada buğday serpilmiş ve çağrı ile cevaplar ülkeye yayıldığı zaman açık denizlerdeki gemiciler bile kulak kabartıp dinlemişler.

Süleyman'a vekâlet eden de kıymetli şarabı döküp demiş ki: Bizim halkımızdan olan herkesin yüreği sevinç dolsun. Dünyadaki kaderleri saadet olsun. Masonluk bütün milletleri ve kabileleri birleştirsin ve dostluk ile kardeş sevgisi içinde birleşmiş bir dünya kurulsun. Bu sözler üzerine uzak ve yakın bütün localarda dökülen şaraplar üzerine güneş pırıldamış ve cevapların kudretli gürültüsü de sanki Moriah tepesini titretmiş.

Bu sefer de Dul Kadının oğlu Üstad Hiram ilerlemiş, mis kokulu zeytinyağı döküp demiş ki:

Doğu'dan Batı'ya bu yerden öte yere, hepiniz barış içinde olun. Tehlikeler yok olsun, yokluklar karşılansın, kötülüklerin veya kötülük gölgelerinin yerini iyilikler alsın ve her tarafta çabuk ve sağlam barış hüküm sürsün. Bu sözler üzerine masonların toplanmış bulundukları her yerin Batı bölümüne zeytinyağı dökülmüş ve ge-

Eskikitaplarım.com

len cevapların akisleri sanki yıldızların bile ötesindeki bir yerden gelmiş.

Bundan sonra Hazreti Süleyman, güneşin hızla batmakta olduğu Batıya dönüp tekrar dua etmiş. Sonra da elindeki çekiçle taşa üç kere vurmuş.

Sonra da bu darbeler uzaktan duyulmuş. Sanki Süleyman'ın eli sakin bir havuzu dalgalandırmış ve sanki boyuna yayılan bu dalga halkaları her masonun eline değmiş.

Bir müddet sonra kortej tekrar toplanmış, tepeden aşağıya inmiş ve seyircilerin göremedikleri ilk hareket noktasına geldiği zaman büyük loca kapatılmış ve kardeşler dağılmışlar. Tekrar halkın arkasına karıştıkları zaman güneş batıyormuş, fakat Hazreti Süleyman ülkesi o kadar geniş, o kadar uçsuz bucaksız ve insandan insana ses o kadar sindire sindire geçiriliyormuş ki, son cevabın akisleri en uzak ülkelerde sessizliğin içinde kaybolup yerlerine varıncaya kadar vakit ilerlemiş ve karanlık olmuş.»

MASONLUĞUN GERÇEK KAYNAKLARI

(CORPORATİON VE LONCALAR)

Masonluk tarihi araştırılıp incelenirken, bir nokta hemen dikkati çekmektedir.

Dikkati çeken bu nokta da, masonluğun durup dururken ortaya çıkmadığıdır. 1723'de ortaya çıkan bu kurum, gerçekte yapısına dikkat edilirse, tarihin çok daha önceki dönemlerinde de benzeri kurumlardan kaynaklanmıştır.

Herşeyden önce bilinmesi gereken şey, masonluğun bir varsıllık (zenginlik) mesleği olduğudur. Yoksul kişi

Eskikitaplarım.com

mason olamaz. Mason olabilmek için insanın kesinlikle bir şeylerinin olması gerekir. Bu kural da, masonluğun, tarihin eski dönemlerinden beri hep birşeyi olan insanlar arasında kurulmuş benzeri kuruluşlardan kaynaklandığının belirtisidir.

Peki nedir tarihin en eski dönemlerindeki bu birşeyleri olan, iyi kötü varsıl olan insan toplulukları derseniz verilecek yanıt, esnaf ve zenaatkârlardır.

Esnaf ve zenaatkârlar, batı dünyasında, tâ eski Yunan ve Roma uygarlıkları döneminden beri **(corporation)** adı altında örgütlenmişlerdir. Roma'da **(Corpora Officium Collegia)** adıyla ortaya çıkan kurum, gerçekte esnaf ve zenaatkâr örgütlerinden başka birşey değildi. **Çiçeron** dönemindeyse bu kuruluş toplum yapısında eni-konu etkili bir örgütlenme biçimi almıştır. O ölçüde ki, bunlar giderek özel kuruluş olmaktan da çıkıp, yönetim birimlerine dönüşmüşler, siyasal ve sosyal iktidarda söz sahibi olmuşlardır. Ne var ki, Roma devletinin giderek ceberutluğunu artırması, bu esnaf örgütlerini bir süre sonra yok olmaya itmiştir.

Ancak XII. yüzyıldan sonradır ki, Batı dünyasında corporationları **(korporasyon)** yeniden toplum içinde örgütlenmiş olarak görürüz. Osmanlıca deyimiyle **«hırfet erbabı** - zenaatkâr, el ustalığı isteyen işleri yapanlar» onüçüncü yüzyılda Avrupa kıt'asında iyice yaygın ve etkin bir örgütlenmeye gidip, bu etkinliklerini Fransız ihtilâline kadar da sürdürdüler. Gerçi arada bazı kral ve prenlerin bu esnaf örgütlerini dağıtmak, ezmek, yok etmek gibi girişimleri olmuştur ama, gene de corporationlar varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Ad olarak, corporation deyimi belirli bir yerde, belirli bir sanat ve işle geçinen kişiler arasında kurulmuş yardımlaşma ve dayanışma örgütü anlamındadır. Nitekim

Eskikitaplarım.com

Romalılar döneminde bunların koruyucu saydıkları ayrı tanrıları, ortak yemekleri ve bu örgüte girmenin kendine özgü yol ve yöntemleriyle törenleri vardı.

Kilise, asiller ve halk hizmetlerinde çalışan esnaf ve zenaatkârlar arasındaki bu örgütler, giderek kendi içlerinde de ayrılıklar doğmasına, daha çok ayrıcalıklı korporasyonlarla, daha az ayrıcalıklı korporasyonların ortaya çıkmasının neden olmuştur. Ama her korporasyonun kendine özgü kuralları, gelenek ve görenekleri vardı.

Her sanat örgütünün bir yardımlaşma kutusu, bir kasası vardı. Bu kasanın gelirleri; giriş ödentileri, para cezaları ve bağışlardan oluşurdu. Bu kasada toplanan gelirler o sanat dalında çalışanların daha düşmüş üyelerine ve çocuklarına yardım, çırak eğitimi, emeklilik giderleri gibi harcamalar için kullanılırdı. Bir çok sanatın tanınmış «pir»leri vardı. Örneğin ekmekçilerin piri **Saint Pier Olien,** kasapların piri **Saint Leonard,** duvarcıların piri **Saint Blaise** idi... giderek, her sanat topluluğu, kendini bir azize bağlı saymaya, onu pir kabul etmeye başlamıştı.

Tıpkı masonluktaki gibi, korporasyonlarda da sanata girenler önce çıraklık ediyor, sonra kalfa oluyor ve en sonunda ustalığa yükseliyorlardı.

Usta, çıraklarının ana ve babasını, öteki çocuklarını da korumakla yükümlüydü. Yönetmelikler çıraklığın süresini, giriş ödentisini saptamıştı. Çıraklıktan sonra kalfalığa geçişin kuralları ve töreleri vardı. Kalfaların alacakları ücret yönetmeliklerle belirlenmişti. Kalfa, ustası gibi sanata alınmak için belirli bir andı içmek, sanatının düzenlerine uyacağını belirtmekle yükümlüydü. Masonlukta da bu durum hemen hemen aynıdır.

Bir sanat dalında, ustalar arasında anlaşmazlıklar çıkarsa hakem atanacak ustabaşılar vardı. Usta olmak için

Eskikitaplarim.com

de, kalfa olmak için olduğu gibi sınavlar düzenlenir, beceri ve yetenek denenirdi. Bir kalfanın ustalığa kabulü için şölenler düzenlenir, şenlikler yapılırdı.

Özellikle Fransada yüz sanatı dalı ve örgütü vardı ki bunlardan 25 tanesi krala ve asillere satılmış durumdaydı. 75 sanat dalı ise özgürce ve kimseye haraç ödemeden örgütlenmişti. Her meslek dalının denetçileri, seçicileri, yargıçları, koruyucuları vardı. Ekmekçiler, çilingirler ve kunduracıların yeminlilerini atama işi, doğrudan doğruya Kralın ekmekçibaşısı ve Baş mabeynciye aittir. Dülger ve duvarcılar da kralın Dülgercibaşısının önünde ustalık andı içerlerdi. Bu zenaat örgütlerinin öteki yöneticileri seçimle belirlenir, bu seçimler de altı aydan üç yıla kadar değişen, genellikle de yılda bir yapılan seçimler olurdu. Masonlukta da, görev bölümü, hemen her yıl yenilenir...

Korporasyonların, özellikle sanayi dallarında, işleme biçimi, gelir kaynakları ve meslek sırları yönetmeliklerde gösterilmez, sır olarak saklı tutulurdu.

BATININ KARŞISI DOĞU: Loncalar

Batıdaki esnaf örgütleri, korporasyonlar gibi, Doğuda, örneğin Selçuklu ve Osmanlıda da esnaf örgütleri vardı ve bunlar lonca adını alıyorlardı.

Osmanlı Devletinin kuruluşunda, daha Sultan Osman döneminde, askerleri sivillerden ayırmak için özel giysi ve başlıklar yaptırıldığı bilinir. Devletin giderek büyümesi, halkının çoğalmasıysa, toplumsal sınıf ve tabakaların sayısının artıp renklenmesine neden olmuştu.

İstanbul'un Osmanlılarca ele geçirilmesinden sonraysa, müslümanlarla hristiyanların ayırd edilebilmesi için

Eskikitaplarim.com

yeni kurallar konuldu. Giyimlerde farklılaşma yaratıldı. Nitekim, **Ali Kemal** Bey'in **«Asarı Felsefei İslâmiye»** adlı yapıtında belirttiğine göre Osmanlılarda dört sınıf belirginleşmişti ki bunlar, kılıç sahipleri (askerler), kalem sahipleri (memurlar), arazi ve ziraat sahipleri, hıref (hırfetin çoğulu, zanaatlar) ve ticaret sahipleri idi...

Bunlardan birinci sınıf **mülûktan** (melik, padişah), **Selâtinden** (sultanlar) ve onların saltanat naipleriyle askerlerden oluşuyordu. İkinci sınıfı oluşturanlar, **ulema** (din bilginleri), yargıçlar, devlet görevlisi memurlardı. Osmanlıdaki üçüncü sınıfı oluşturanlar, toprak sahipleriyle tarımla uğraşanlardı. Dördüncü ve sonuncu sınıfı ise ticaret ve zenaat sahipleri oluşturuyordu.

Bu sınıflar ve özellikle esnaf konusunda oldukça geniş ve derin bilgiyi **Evliya Çelebi**'de bulmak olasıdır. Evliya Çelebi, yazdıklarında; **«Hangi hırfet ve meslek erbabının hangisi ile irtibatı bulunduğu ve bunların pirlerinin kim olduğu, şekil ve kıyafetleri, mehterhaneleri, bayrakları ve aralarındaki geçimsizlik ve kavgaları, padişah önünden geçerken ne gibi hüner ve marifetle veya san'at eserleri gösterdikleri ve ne gibi tertip ve tavırla, neler söyleyerek geçtikleri hakkında»** geniş bilgi vermektedir.

Osmanlının bu esnaf teşkilâtı, örgütlenmede iki kaynaktan yararlanmıştır. Bunlardan biri Doğu ve İslâm, öteki de Batı ve Bizans görenek ve gelenekleridir. Özellikle İstanbul'un ele geçirilmesinden sonra, taa Selçuklular döneminden beri Rumlarla Bizansla ilişkileri olan Türkler, corporation denilen batılıların esnaf örgütlerinden büyük ölçüde esinlenmişlerdir. Örneğin bir işe, bir mesleğe bağlı esnaf ve zenaat erbabının kent'in belirli bir bölgesinde, sanatlarını yapmaları, ticaretlerini yürütmeleri, **Lonca** oluşturmaları (iki **lonca** sözcüğü İtalyanca **Loggia** ve Fransızca **Loge** denilen sözcüklerle büyük bir benzer-

lik gösterir ve eş anlamlıdır), yardımlaşma ve dayanışmaları, ortak sofra açmaları ve bazı ayrıcalıklara sahip olmaları bu etki ve esinlenmeye bağlanabilir.

Osmanlı esnaf ve zanaatkâr loncalarını etkileyen Doğu ve islâm ise, özellikle **Fütüvvetname** denen yönetmeliklerde ağırlığını göstermektedir. Loncaların bir tür tüzüğü olan, görenek, gelenek ve kuralları belirten fütüvvetnamelerde, gizlilik esastır. Tıpkı mason ritlerinin ilgili derecedeki masonların dışındakiler tarafından bilinmemesi gibi.

Fütuvvetnamelerde esnaflığın bir tarikat olduğu belirtilir. Ancak bu tarikat, bilinen mezheplerle ilgili tarikat değildir.

Bir Fütüvvetnameye göre, esnaf tarikat'nın gelenek ve görenekleri ile kurallarına göre, bu yola girecekler için uygulanan yöntem şöyledir:

Evvelâ, tarikate alınan mürid'in (çırak) başı tıraş edilir. Sonra telkin verilir. Yani, neler yapıp neler yapmayacağı anlatılır, denenir. Daha sonra yeteneği saptanırsa şed bağlanıp (bir tür peştemal, önlük ki aynı uygulama masonlarda da vardır) Tuğ ve Bayrak verilir ve seccadeye geçirilir ki, ustalık payesine erişmiş olur. Sonra helva pişirilir, öteki ustalara da takke verilir...

Bir de, zenaatkârlar arasında, her zenaatin bir pirinin, büyük ustasının olduğu kabul edilir. Nasıl Batıda ekmekçilerin piri, kasapların piri, duvarcıların piri birer Hristiyan azizi sayılmışsa, Doğu dünyasında da önce eski peygamberler, sonra da, **eshabı kiram** denen, bir-iki kuşak öncesinin ünlü kişilerinden biri mesleğin piri sayılır.

Örneğin, peygamberlerden **Hazreti Adem** çiftçilerin, **Şit** hallaçların, **İdris** terzilerin, **Salih** devecilerin, **İbrahim** sütçülerin, **İsmail** avcıların, **İshak** çobanların, **Yusut** saatçilerin, **Lut** müverrihlerin, **Yusuf** balıkçıların, Hazreti

Eskikitaplarım.com

İsa seyyahların ve **Hazret-i Muhammed** de tüccarların piri idi. Masonlarda da, duvarcıların, taşçıların piri, **Süleyman Peygamber**'e izafeten **Dul Kadının Çocuğu Hiram**'dır.

Fütüvvetnamelerin dışında, Osmanlıda eski Türk geleneklerinden kaynaklanan bir de **Ahilik** örgütü vardır ki, zaman içinde esnaf loncaları ve ahilik birbirine karışmıştır. Nitekim daha çok debbağ (deri işleyenler), kunduracı ve saraçlar arasında Ahilik örgütü, yüksek disiplini, görkemli dayanışmasıyla uzun yüzyıllar Anadolu esnafı arasında etkin olmuştur.

Ahi zaviyelerinde (localarında), çıraklara ve kalfalara bir sanat öğretilmesi değil, bu iş zaten zenaat içinde yapıldığından, zenaatkârların Ahi zaviyelerine bağlanarak iyi ahlâklı ve iyi davranışlı olmanın yolları öğretilirdi. Bu zaviyelerde, tıpkı mason localarında olduğu gibi, çırak ve kalfalarla ustalardan başka **Muallim, Müderris, Kadı, Hatip, Vaiz, Emin** gibi sıfatlarla görev gören üst düzeyde kişiler bulunur ve bunlar sürekli çıraklara, kalfalara iyi ahlâklı olmayı, temizliği ve hayırseverlikle özverili olmayı telkin ederlerdi. Esnaf, zenaatçı ve çiftçi gibi tüm çalışma kollarını kapsamına alan bir tür ocak olan ahilik, iş alanında adam yetiştirmekten çok, yetişmiş adamların üretimi arttırması, çalışma sevgisini koruması, yardımlaşma, zayıf ve yoksulları koruma, müzik, binicilik, silah kullanma gibi yüksek duygulara seslenen eğilimlerini geliştirme görevini yürütürdü.

Tıpkı masonlarda olduğu gibi Ahilik'te de dereceler vardı ki, bunlara **«mertebe»** denirdi ve sayısı dokuzdu. Birinci mertebe **«Yiğitlik»** adını alırdı. İkinci mertebede ahilik başlardı ve ahiler altı bölüğe bölünmüşlerdi, ki bunların ilk üç bölüğüne, yani Yiğitlik dahil ikinci, üçüncü derecelerine **«eshab-ı tarik»**, dört, beş ve altıncı dere-

Eskikitaplarım.com

celerine **«nükeba»** adı verilirdi. 7. Derece ya da mertebede **«halife»** bulunurdu. 8. Mertebeyi **«Şeyh»** doldurur, 9. Mertebede ise **«Şehülmeşayih**-şeyhlerin şeyhi» yer alırdı.

Yiğitlerin zaviyede düzenli bir ahlâk denetiminden geçmesi ve güvenilir kişiler yanında eğitilmesi şarttır. Fütüvvetnamelerde de belirtildiği gibi her **Yiğid**'in (çırak) iki **«Yol Kardeşi»**, bir **«Yol Atası»**, bir **«Ustası»** (yani sanat öğretmeni) bir de **«Pir»**i var idi.

Ahi örgütüne girebilmek ve eğitim ve görgü alabilmek için düzelmeye elverişli ve yeterlik sahibi olduğuna bir yiğidin ustası tarafından **«Şehadet»** etmek gerekirdi. Ustası olmayanlar zaviyeye giremediği gibi, ustası öğrettiği sanatı helâl etmez ve öneride bulunup yol göstericilik yapmazsa, yiğit zaviyeye giremez ve kardeşler arasına katılamazdı. Zaviyeye girişin de, töreleri kendine göreydi.

Örneğin kalfalık ya da ustalık kuşağının bağlanması konusunda fütüvvetnamelerde şöyle bilgiler vardır:

«Kuşağın yedi adı, yedi bağlanması, yedi açması, yedi tılsımı, yedi türlü götürmesi vardır. Bu sayılar ve biçimler o ocağın remizleridir.»

Bu yedi tür kuşak bağlamanın anlamı da şöyle açıklanır:

«Ahi, hasislik, cimrilik kapısını bağlaya, cömertlik kapısını açа. Hırs ve hava kapısını bağlaya, riyazet, perbiz kapısını açа. Halktan ümit kapısını bağlaya, Hak'tan yana kapısını açа. Üstüne vazife olmayan şeyleri söyleme kapısını bağlaya, Rahman kapısını açа.»

Ahilikte de, tıpkı masonlukta olduğu gibi ya da benzer biçimde bir yardım sandığı vardı. Kethüda ile Yiğitbaşı ve İhtiyarların denetim ve sorumluluğu altındaki bu sandığın geliri, esnafın bağışları, çıraklıktan kalfalığa, kalfalıktan ustalığa geçişte verilen ödentiler ve haftada

Eskikitaplarım.com

ya da ayda bir herkesin gücüne göre ödediği ödentilerden oluşurdu.

Bu sandıkta toplanan para, yüzde bir faiz geliriyle, gereksinmesi olanlara ya da işini genişletmek isteyen esnafa verildiği gibi çeşitli yardım işlerinde de bağış biçiminde kullanılırdı.

Her esnaf loncasında **«Harici»**ler ve **«Dahili»**ler olmak üzere iki tür Ahi vardı. Harici sayılanlar, ustayken emekli olup da, yaşlılıkları nedeniyle işlerini işleyemeyen, ancak kalfaları aracılığı ile işlerini yürütenler **(mütekaidin)**, ustayken yaşlılık ya da hastalık nedeniyle işlerini yürütemeyenler **(aceze)** ve esnaflık ya da zenaatkârlığın hangi derece ve düzeyinde olursa olsun bir kaza ya da hastalık nedeniyle çalışamayanlar **(Malûlin)** diye üçe ayrılırdı ki, bunların son ikisine sandıktan gereken yardım yapılırdı.

Dahili sayılanlar da gene üçe ayrılırdı:

1. **Yamak, çırak**
2. **Kalfa**
3. **Usta.**

Ahilikte, iki yıl parasız yamaklık eden çıraklığa soyunur ve özel bir törenle işe başlar, üç yıl çıraklıktan sonra başarı gösterirse gene özel bir törenle Lonca kurulu önünde sınanır, sınavdan geçer ve yeterli bulunursa, bağlı olduğu esnafın özel giysisini giyer, kalfa olurdu.

Kalfalığa yükselecek kişi için, kendi ustası ve başka üç ustanın iyilik ve yeteneği konusunda Lonca yöneticilerine tanıklık etmesi, törende hazır bulunan velisinin kendisinden memnunluk ve hoşnutluğunu bildirmesi gerekirdi. Sonra en kıdemli kalfanın öncülüğünde, hazır bulunanlar ayağa kalkarlar, töreler gereğince kalfalık önlüğü bağlanır, nasihatler verilir, kalfa ustaların ellerini öper, tören son bulurdu.

Kalfalıktan ustalığa geçiş törenleriyse, baharda yapılırdı. Ustalığı uygun görülen kalfaya en az bir ay öncesinden, ustalığa kabul olunacağı bildirilir, dükkân ya da işyeri bulması için izin verilir, dükkân buldu mu bu durum, kalfanın ustası tarafından kâhyaya bildirilir ve tören günü kararlaştırılırdı. Bu törenlere, esnafın dahili ve harici tüm ustaları, öteki esnafın kâhyaları, memleketin müftüsü ve kadısı, camii kebirin hatip ve imamları çağrılırdı.

Kahyalar köşkünde yapılan bu törende, esnaf kahyaları ve ustalar iki sıralı bir çember oluştururlar, bu çemberin ortasındaki yuvarlak bir sedire de kahyaların en yaşlısı ile müftü ve kadı otururlardı. Ustalığa yükselecek kalfa, sağında sanatının kahyası ve solunda ustasıyla gelir, topluluğu selamlardı. Sonra Müftü, Kur'andan ticaret ve sanat hakkında âyetler, Kadı da hadisi nebeviden bölümler okurdu.

Sonra törene başkanlık eden en yaşlı kahya ayağa kalkar, asasına dayanır, ustalığa yükselecek kalfayı önüne çağırırdı. Burada en büyük ve yaşlı usta olan bu kahya, yüksek sesle yeni ustaya seslenerek, sanatının silsilesini, geçmişini, pirlerine kadar anlatır, bundan sonra da ticarette sadakat, doğruluk, esnafa ve müşteriye saygı gereğini belirtir, malına hile karıştırmamak ve malındaki ayıp ve eksiği satarken kesinlikle müşteriye gösterip haber vermek, kimsenin zararına yol açacak işler yapmamak gerektiğini hatırlatırdı.

«Hükümete itaat, Ulemaya riâyet ve İbadullaha şefkat ve merhamet, ustalara hürmet, küçüklere muhabbet, hemcinslerine muavenet etmeyi kimseye eziyet etmemeyi, kalfa ve çıraklarına evlât gibi bakmayı» öğütleyerek sözlerini bitiren bu kahya, daha sonra kalfanın belindeki kalfalık peştemalını çıkarır, ustalık peştema-

lını bağlardı. Hazır olanlar tekrar ayağa kalkar, dualar okunur ardından da bir şölen düzenlenerek ustalığa yükseliş töreni son bulurdu.

Görüldüğü gibi, Batı dünyasının hristiyanlıktan kaynaklanan corparation'ları da, Doğu dünyasının islâmiyetten kaynaklanan loncaları ve ahi örgütü de, dereceleri, törenleri, yardımlaşma örgütleri, meslek sırlarını saklama gereksinmeleri ve daha pek çok şeyiyle, masonluğa, daha doğrusu masonluk bunlara korkunç bir benzerlik göstermektedir. Bu böyle olduğu içindir ki, masonlar varlıklarının nedeninde ne yahudilik, ne siyonistlik olmadığını söylemekte çok ısrarlıdırlar ve sık sık kendi kökenlerinde bu esnaf örgütlenmelerinin var olduğunu belirtmektedirler.

KİM KİMİ ETKİLEDİ?

Söz bu noktaya gelmişken, Batı'da «Corparation»ları, Doğu'da da Ahilik, Lonca, Fütüvvet ve hatta Melamilik gibi gelişmeleri anlatırken, bunların yanı sıra yer tutan «Maçon»lardan da bir kez daha söz etmemek olanaksızdır.

Ülkemizde bir Mason Üstadı olan ve adından daha önce de söz ettiğimiz **Mithat Gürata'nın,** Diyanet İşleri Başkanlığı Dinişleri Yüksek Kurulunun 23.3.1973 tarihinde 712 sayılı müsadesiyle basılmış, **«Müslümanlık Nedir»** adlı kitabından değilse bile, **«Unutulan âdetlerimiz ve Loncalar»** adlı 1975 - Ankara basımlı kitabından bir bölümü buraya aktarmak isteriz.

Sayın Gürata, geniş bir kaynakçaya dayandırdığı bu araştırmasıyla birlikte şu okuduğunuz kitap daha bir taslak halindeyken ve bölümler olarak VATAN gazetesinde

Eskikitaplarım.com

yayımlanırken bize ulaştırdığı bir mektupta. «yazı serinizi takip ediyorum, tarafsız araştırmalarınıza teşekkür ederim» demekte ve özellikle şu aktaracağımız bölüme dikkati çekmekteydi:

«... Konumuz olan Masonluğun günümüzdeki masonluk ile ilişkisi isimden ileri değildir. Burada değineceğimiz eskinin san'atla ilgili bir kuruluşu olan duvarcıların, taşçıların, mimarların bir araya geldikleri topluluklardı, bunların san'at dernekleridir.

Lûgat anlamında «Mason» duvarcı demektir. Önceleri duvarcı ve taş yontucularına verilen bu isim, giderek, san'atla ilgililerin toplulukları anlamına gelmeye başlamıştır.

Masonluğun menşei üzerine çok değişik anlatışlar bulunmaktadır. Aslında Masonluğa belirli bir başlangıç göstermek mümkün değildir. Ancak özet olarak:

—Efsane devri,

— Ortaçağ Devri,

— Son devir

diye bir sıralama yapabiliriz.

— Efsane devrinin sınırı yoktur. Akla gelebilen her devirde Masonluk var sayılır. Hz. Adem'in mason olarak Cennete girdiği, St. Michel'in ilk Mason Locası üstadı olduğu iddia edilir. Nuh tufanından kurtuluştan sonra inşa edilen Babil Kulesi masonların eseridir. Atinalı Pythagore, Eflatun, Çiçero'nun masonluğa girmiş oldukları, Mısır'da doğan ışığı, Musa ile Süleyman'ın Kudüste, Numan'ın Roma'da, Pythagore'un da Crotonne'da yaydıkları söylenmektedir.

Efsanelerden en ilginci Süleyman Mabedi'nin inşası hikâyesidir. Bu efsane Hallivel tarafından British Museum'daki krallar kitaplığında bulunan bir vesikada hikâye edilmektedir. Bu belge 1427 ile 1445 yıllarında derlenmiştir.

Eskikitaplarim.com

Süleyman Peygamber ile ilgili efsanede adı geçen Hiram, Masonluğun en canlı ve etkili kişisidir. Ayrıca Hiram, ortaya attığı çalışma nizam ve dereceleri ile meşhurdur.

— Ortaçağ masonluğu, masonluğun efsanelerden sıyrılıp, kaynağını Ortaçağ Katedral inşacılarının kurdukları topluluklara dayandığı devirdir. Bu devrede katedrallerde çalışan işçiler mason olarak adlandırılmıştır.

Bu ameli masonlar, mesleklerinin icrası sırasında, bir takım inşaat tekniğine ve sırlarına erişmişlerdir. Büyük bir titizlikle bu sırları sakladıkları için, yeminlerle işaretlerle, sembollerle bir birine bağlanıyor ve tanışıyorlardı.

Bu mason örgütüne her isteyen giremezdi. Ameli masonlar, (Mason ustası sebatkar, imanlı, namuslu ve doğru sözlü olmalıdır. Tarafgirlik yapmamalı, hükümlerinde herkesin hak vereceği şekilde adil ve insaflı hareket etmeli), (Bulunduğu mevkiler kendisine ehliyet ve liyakat kazandırmalıdır) gibi ahlâk prensipleri koymuşlardır.

— Masonlar, kurdukları düzenle, ruhban ve zadegân sınıfının ilgisini üzerlerine çekmiştir. Bir yandan XV. yüzyılda başlayan Rönesans döneminin ölmez eserlerinin meydana gelmesi, öte yandan bu san'atkârların birbirlerini tutması, koruması, sevmesi ve yetiştirilmesi asil sınıfının ilgisini çeken başlıca nedenler olmuştur.

Başlangıçta hor ve hakir görülen, hatta soylu kişilerden ayırt edilmeleri için giysileri bile ayrı olan san'atkârlar yavaş yavaş itibar kazanmağa, topluluk dışındakilerde heves uyandırmağa başlamıştır. Ancak, san'atlarına düşkün, birbirine bağlı bu kişiler bir süre dayanmışlar, dışardan kimseyi aralarına almak istememişlerdir. Bu direnme uzun sürmüş, uzadıkça dışardakilerin hevesi hırsa dönmüş, önceleri istek olarak nitelendirilen

Eskikitaplarım.com

durum, sonraları tehdide dönüşmüş, krala tesir ederek bu derneklerin kapatılmasına kadar gidilmiştir.

Bunun üzerine, XVII. yüzyıla kadar, genellikle yalnız san'atkârları bünyesinde toplayan bu derneklere, yani operatif masonlar arasına krala yakın olan şövalyeler, asilzadeler, din adamları da girmeye başlamış, bu suretle fiili masonluk, spekülatif, remzi, sembolik hale dönüşmüştür.

Bu zorlama sonunda, masonlar, aralarına katılacakların derneğin geleneklerine uyacakları, sembolik olarak öğretilecek sırları saklacakları ve bunları açıklamayacakları hususunda direnmişlerdir.

Gerek Batı'nın Corporationlarında, gerekse Doğu'nun Ahi örgütünde ve loncalarında görülen çırak, kalfa, usta yetiştirme, san'at ve san'atkârı koruma gelenekleri, Mason Localarında da aynen uygulanmakta olduğu yapılan incelemelerden açıkça anlaşılmaktadır. Bu nedenle ayni şeyleri tekrarlamaktan kaçınmak için bu kadarını belirtmekle yetinirken çok kişinin yanlış bildiği ya da kasıtlı olarak yanlış anlattığı bir yöne değinmekte yarar görmekteyiz:

Merhum Haydar Rıfat'ın Farmasonluk adlı eserinin 256. sahifesinde şöyle bir pasaj vardır:

Yoyo, yüzyıllar evvel Gaziantep ve dolaylarında çocukların bildiği ve oynadığı bir oyundur. Bu, bir Amerikalı misyoner tarafından görülür, beğenilir, Amerikaya götürülür. Amerikalılar da bunu severler, yayarlar... Avrupa'ya geçer... Oradan vagonlar dolusu Türkiye'ye döner ve bir Batı buluşu olarak Anadoluya yayılır...

Özet olarak verdiğimiz bu satırlar, bizim bizden olana karşı ilgisizliğimizi, yabancının buluşuna da hayranlığımızı ifade etmektedir.

Bugün Batı kaynaklı bir örgüt gibi görülen ve bu gö-

rünüşü ile devamlı olarak eleştirilip kötülenen masonluk, doğudan, doğudan da Türkten el alıp serpilmiş, isim değiştirerek gelişmiştir. Bunu doğrulayan olaylardan bazılarını şöyle özetleyebiliriz:

İslâmiyetin doğup, yerleşip genişlemesi ile Araplar Orta Asya'ya, Türk ülkelerine kadar yayılmışlardır.

Bu müslüman araplar, Tanrı buyruğunu götürüp duyururlarken, gittikleri yerlerde normal hayatı ve ekonomik düzeni bozmuşlar, bunun üzerine Türk yerleşim bölgelerindeki gençler, yurtlarını, halklarını, haklarını korumak için örgütler kurmuşlardır. Başlangıçta bir korunma, savunma amacı güden bu örgütler sonra düzen ve yaşam sağlar bir yöne dönmüşlerdir. Bir yandan kültür, bir yandan spor ve savaş eğitimi yanında bu gençlerin sanat ve ticaretle uğraşmaları sağlanmış, giderek bu kuruluşlar örnek birer eğitim yuvası haline gelmiştir.

O tarihlerde bu örgütler birer san'at atölyesidir, birer kültür yuvalarıdır, birer spor kulübüdür... Buralar birer askeri talimgâhtır. Aslında buralar Ahi tekkeleridir.

Orta Asya'da Türk ülkelerinde tohumu atılan, oralarda yeşerip gelişen Ahi'lik giderek kendini tanıtmış, sevilen sayılan bir örgüt haline gelmiştir. Doğuda gelişen bu örgüt Batıya doğru yayılmış, bir ara Selahattin Eyyübi (1171) kendi korunmasını, saray muhafızlığını bu Türk gençlerinden kurulu Ahi Alayına bırakmıştır.

Zamanla gelişen müslümanlık, batıdaki Hristiyanlığı ürkütmüş, müslümanlığın akılcı, inandırıcı, gönülleri imanla dolduruculuğu karşısında Hristiyanlığın zaafa uğraması endişesi ve ellerinden giden mukaddes yerleri kurtarma hevesi Hristiyan alemini Müslümanlara saldırmaya zorlamıştır. Buna tarihte Ehli Salip Muharebeleri denir...

Eskikitaplarım.com

Ehli Salip Muharebeleri Avrupa ile İslâm âlemi arasındaki ilişkileri arttırmış, Avrupalılar İslâm Medeniyetinden ibret almışlar, o zamandan itibaren uygarlık ve ilerleme yoluna girmişlerdir.

3. Ehli Salip, Papa III. Clement'in himayesi altında toplanmıştır. (1187-1191) Buna Fransa, İngiltere kralları ile Almanya İmparatoru da katılmıştır. Bunlar Akka'yı sarmışlarsa da çok kayıp vermişlerdir. Mısırda kurulmuş olan bir İslâm Devletinin hükümdarı olan Selâhattin Eyyûbi bunları bozguna uğratmıştır.

Selâhattin Eyyûbi askeri kudreti yanında ayrıca centilmen bir kumandandı. Savaş alanlarında, acımadan tepelediği düşmanlarına savaş dışında yiyecek gönderir, hasta olanlarına bakmak için doktor yollardı.

Yenilgiye uğrayan haçlılar arasında bulunan çeşitli milletlerin orduları teker teker Filistinden ayrılırlarken yalnız Arslan Yürekli Richard direnerek kalmak istemişti. Fakat sonunda o da kılıcını bırakıp politik yollara başvurmuş ve Selahattin'le müzakereye girmiştir.

Bu suretle, İngiltere Kralı Arslan Yürekli Richard'la Selahattin Eyyübi'nin önce düşmanca, sonra dostça gelişen ilişkileri olmuştur. Bu ilişkiler sırasında Richard disiplinli, bilgili, cesur Ahileri görmüş, yakından tanımış ve aynını kendi memleketine götürmüştür.

Savaş sonrası Richard'ın Selahattin Eyyübi'ye misafir olduğu sırada aralarında geçen konuşmada, Selahattin Eyyübi Richard'a bir temennide bulunurken, (bir büyük kardeş sıfatıyla) der, Richard da (Haşmetli biraderim Selahattin) hitabında bulunur.

Bu deyimler bugünkü anlamda masonik bir ifadedir. Aslında Melamilik, Fütüvvet ve Ahilihten başka birşey değildir. Konumuzun başında değindiğimiz, XII. yüzyıl sonlarında, Avrupa'da görülen örgüt budur.

Eskikitaplarım.com

San'atkârların bir kuruluşu olan masonlukta bazı hususların dışa ve hatta içtekilere sırası gelmeden açıklanmaması masonlukta gizlilik olduğu kanısını uyandırmaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere masonluk, Melamilik, Fütüvvet, Ahi'lik ve bunlardan aldıkları ile meydana gelmiş olan, yakın dönemin esnaf teşkilâtını ifade eden Loncalardan başka birşey değildir. Saydığımız bu örgütlerin hepsinde (Meslek sırrı) olarak bilinen hususlar vardır. Bunların, san'ata katılacakların meslekte yetişmeleri, bilgide gelişmeleri için kendilerine özgü kaideleri vardır. Çıraklık, kalfalık, ustalık bu suretle bir disiplin altına alınmış ve bu disiplinli davranış iledir ki bugün hâlâ övgü ile andığımız bir organizasyon meydana gelmiş, bu organizasyon içinde ölmez eserler veren büyük san'at yaratıcıları yetişmiştir. Fütüvvetnamelerde, Melameti mensuplarında ve Ahilerde uygulanan Şed bağlama, çırak alma, kalfalık, ustalık deyimleri, törenleri hep bu disiplinli organizasyon içindedir.»

MASONLARIN BÖLÜNMÜŞLÜĞÜ

Yüksek dereceli bir mason üstadı olan **Mithat Gürata**'nın Masonluğun kaynağının Doğu'da, İslâmi düşüncede ve hatta ondan da önce Orta Asya Türklerinde olduğu yolundaki geniş araştırmalara dayanan savına karşı, Büyük Üstadlık da yapmış bir başka yüksek dereceli mason **Necdet Egeran** ise bu tür görüşlere pek fazla yatkınlık göstermiyor olmalı ki şöyle yazmaktadır:

«Masonluğu insanların teşekkül başlangıcına ve Kâinatın Ulu Yaradanına kadar götürenler olduğu gibi, masonluğu meleklere izafe edenler de olmuştur. Keza,

masonlukla tufan arasında ilişki kurarak Nuh'un mason olduğunu ileri sürenler de bulunmaktadır.

Tufandan evvelki devirleri bir tarafa bırakarak mason tarihçilerinin, masonluğun menşeini eski esrarengiz müesseselerde arayanların teorisinin tetkikinden sonra vardıkları sonuç şudur:

Mason mabedleri Doğuya müteveccihtir ve bu teveccüh masonların tefekkür esaslarını Doğu Milletlerinden almış oldukları hatırlatmaktadır.

Açıklanmış olan bazı incelemeler gösteriyor ki Türklerde insancıl düşünce ve kardeşlik teşkilatı ile yardımlaşma müesseselerinin tarihi pek derinlere gitmektedir. Türklerde Şamanizm ve onun tefekkür izleri Konfüçyüs ve Buda'ya, kadîm Mısıra ve oradan Süleyman Mabedinin inşa edildiği Kudüs'e yayılmıştır. Çok daha sonra aynı tefekkür izleri İslâm tefekkürü ile birleşerek Türkistan'dan gelmiş ve Mevlevilik, Bektaşilik ve Ahi'lik teşkilâtına yol açmıştır. Bu itibarladır ki, masonluk ile Ahilik arasında bazı benzerlikler ve paralellik görmek isteyenlere rastlanır.»

Salt bu sözler bile, ülkemizdeki iki büyük dereceli mason ustasının, masonluğun kaynağı konusunda bir birleşmezlik içinde olduklarını göstermeye yeter sanırız.

Bu, Türkiye'deki ve Dünyadaki masonların türlü konulardaki görüş ayrılıklarının binbir örneğinden ufacık bir tanesidir. Nitekim din ve tanrı konusundaki bir başkasını da daha önceki sayfalarda görmüştük.

Nitekim, masonluğun Doğu'dan ve özellikle Loncalardan, Ahilik örgütünden kaynaklandığı görüşlerine pek fazla önem vermeyen Necdet Egeran bunları, bu tür görüşleri şöylece bir inanmadığını belirterek özetledikten sonra şunu yazmaktadır:

«Operatif masonluğun iki dönemini ayırmak lâzımdır. Biri Hristiyanlıktan evvelki dönem, biri de Hristi-

yanlıktan sonra 1717'ye kadar olan dönem... Bu dönemlerden tabiidir ki en çok bilgi toplayabildiğimiz operatif masonluk, hristiyanlıktan sonraki masonluktur. Ve bugünkü spekülatif masonluğun da esasları bunlardan intikal etmiştir.»

Ne var ki, masonluğun baştan sona Hristiyanlıktan esinlendiği ya da Batı düşünce sistemlerinin meyvası olduğu görüşünün de Doğu insanına ters geleceğini gören aynı üstad Egeran, daha sonra şöyle yazacaktır:

«... Batı'da dinler ve insanlar arasında fark gözetmeden Büyük Loca'yı kurmuş olan Avrupa Masonluğu'nun bir bakıma hristiyanî temayüllü olarak yorumlanması ve çeşitli din ve tarikatlara mensup insanları kendi dünyasına çağıran Mevlevilik ile insanlık düşünce ve faziletleri temeline dayanan Bektaşilikten yararlanmış bulunan Ahiliğin etkilediği Türk masonluğunun da İslami temel üstüne kurulmuş olması doğal bir sonuçtur.

Kaldı ki, masonluğu sırf hristiyanlara mahsus bir müessese telakki eden ve fikri masonluğu İngiltere'nin bir imtiyazı olarak İngilizlere hasreden eski görüş Anderson Nizamnamesiyle terkedilmiş ve masonluğun evrenselliğini doğuran toleranslar kabul edilerek, lâik ve gayrı siyasi, birbirinden tamamen bağımsız Büyük Locaların örgütlenmesi görüşü ortaya çıkmıştır. Bu suretle hristiyanlık ve İngiltere inhisarından kurtulan fikri masonluk bütün dünyaya yayılmıştır.»

BÖLÜNMÜŞLÜĞÜN NEDENLERİ?

Masonluğu, operatif ve spekülatif masonluk ya da hristiyanlıktan önceki ve sonraki masonluk diye bölümler içinde incelemek, gerçekte, masonluk denilen bilin-

Eskikitaplarım.com

mezi tam anlamıyla anlamak için yeterli değildir.

Masonluğun kaynağının Doğu ya da Batı kökenli olduğu konusunda görüş ayrılıkları üstünde durmak da, masonluk bölünmüşlüğünü anlatmak için yetersizdir.

Bu konuda, —bölünme konusu—, başlı başına bir araştırma yapmış ve bunu yayınlamış, İsviçreli 33. dereceden bir masonu da okuyup dinlemekte yarar var.

Otto Bachmann adlı İsviçre'nin **Alpina Büyük Locası** üstadlarından bu zat, 1970 yılında Jönev'de yazıp yayınladığı kitabına şu adı koymuştur:

«Farmasonluk ve içindeki bölünmenin nedenleri ve sonuçları».

Yayınlandığı yıl, **Türkiye Büyük Mason Mahfili** üyelerinden **Cemal Kıpçak** tarafından dilimize çevrilip, mahfil özel yayını olarak bastırılan bu kitabında **Otto Bachmann,** üç türlü masonluktan söz etmektedir:

1 — Operatif Masonluk,
2 — Geleneksel spekülatif Masonluk,
3 — Modern doğmatik Masonluk.

Doğu ve İslâm, hele Türk etkisinden hiç söz açmayan İsviçre Alpina Locası üstadlarından **Otto Bachmann,** operatif masonluk konusunda özetle şu bilgileri vermektedir:

Operatif farmasonluğun başlaması, büyük bir yanlışlığa düşmeden, Hristiyanlık çağının ikinci bin yılının başlangıcı, yani, katolik kilisesinin büyük kilise binalarını ve diğer önemli abideleri inşa ettirmeye girişme devresi olarak kabul edilebilir. Böyle önemli projeleri gerçekleştirmek için çeşitli sanat kollarının örgütlenme zorunluluğunu duymuş olmaları gereklidir. Bunlardan taş yontucuları ile duvarcılarınki en önemlileri olmuştur. Mimarlar, müteahhitler ve diğer sorumlu kişiler planları incelemek ve bunlarla ilişkili kararları almak için yapı-

Eskikitaplarim.com

nın yapılacağı şantiyedeki localarda toplantılar yapmışlardır. Zamanla işi yöneten bu kişiler bir üstün sınıf haline gelmişler ve edindikleri büyük deneyden yararlanarak zamanlarının bir bölümünü daha genel konulara ayırmak yoluna gitmişlerdir. Bu toplantıların yapıldığı yerlere loca, ya da almanca Bauhutten (inşaat kulübesi) adı verilmiştir.

Bu gibi kişiler, reform dönemine kadar büyük gelişme göstermişler, ancak dinde reform hareketleri başlayıp da Roma Kilisesi, yapı işlerini yavaşlatıp durdurma zorunda kalınca, yapı işlerinin bu etkin kişileri de ortada kalmışlar, varlıklarını sürdürememişlerdir. Bunların Avrupa kıtasında varlıklarını güç hal sürdürebildikleri tek ülke olarak İngiltere kalmıştır.

Sözün burasında, **Otto Bachmann**'ın verdiği bu bilgiyi bir an için bir yana koyup, bütün bir kara Avrupasında Fran-Mason'luk giderek yok olurken, nasıl olmuştur da İngiltere'de bu iş varlığını koruyabilmiştir sorusuna yanıt aramak gerekmektedir.

Tarihler göstermektedir ki, Rönesans geliştikçe, din ve dünya işleri birbirinden ayrılmaya başladıkça, operatif Masonlara da ortalıkta, yapacak pek fazla bir iş kalmamaya başlamıştır. Açıkcası bu bir işsizlik krizidir. Ekonomik bir sonuçtur. Oysa bilinmektedir ki, Hristiyanlık Roma İmparatorluğu içinde ve bu imparatorluk yıkıldıktan sonra Avrupa'da yayıldıkça, hristiyan dünyasında dev tapınaklar, katedraller yapımı işi de hızlanmış, taş yontuculuğu ve yapıcılıkta ustalaşmış, kendilerine mason denen meslek erbabı da bol bol iş bulabilmişlerdir.

Kendi bünyelerinde pek iyi bir biçimde örgütlenmiş bu operatif mason toplulukları, her biri bir belirli yöredeki işi bitince bir başkasına gitmek durumunda olduk-

2sikitaplarim.com

larından, çağlarının ülkeleri arasında da rahatça gidip gelebilmek için bir tür özel özgürlüğe sahip kılınmışlardır. Orta çağların ufak dükâlıkları ve feodal krallıkları arasında rahatça gidip gelebilmeleri için özel olarak sağlanan bu özgürlük ise bu sanatçılara **«Hür Mason»** anlamına **«Free Mason-Franc Maçon »**(Farmason) denilmesine neden olmuştur. Bunlar herhangi bir kentte ya da yerleşim yerindeki sıradan yapı ustaları değil, büyük yapıtları yaratan ve çağlarına göre uluslararası nitelikleri olan sanatçılardı.

Ama dediğimiz gibi, bir yandan rönesans, öte yandan hristiyan dünyasındaki reform hareketleri, katedral yapımı işlerinin sonunu getirmişti. Sorun salt bu kadar da basit değildi. Bilimsel ve teknik gelişmeler de, franmasonların öteden beri bir sır olarak sakladıkları bazı özel bilgileri matematik formüller, geometri teoremleri halinde ve başka yollardan kolayca öğrenilir duruma sokmaya başlamıştı. Bütün bu nedenler üst üste bindiğinde, büyük yapılar yerine de dönemin Avrupa insanının herşeyden önce kendi küçük konut sorununu çözme çabalarının ön plana geçmesi uluslararası niteliği olan franmasonluğun sönmesine neden oldu. Ama tam bu sıralarda, XVII. yüzyılın ikinci yarısında Londra'da büyük bir yangın çıktı, kenti kül haline getirdi. Bunun üzerine İngiliz Kralı ve halkı, elele verip Londra'yı eskisinden daha görkemli bir biçimde yapma çabasına giriştiler. Bunun için de, kara Avrupa'sında varlıklarını sürdürebilen franmasonlar İngiltere'ye çağrıldılar ve kendilerine iş verildi.

İşte, Avrupa'da operatif masonluk son bulurken, İngiltere'de varlığını sürdürebilmesinin nedeni budur. Böylece formasonların son yapıtları sayılabilecek olan Londra monümanları ve St. Paul Katedrali de tamamlanmıştır.

Eskikitaplarım.com

Peki bu son yapıtların da ortaya konmasından sonra ne olacaktı? Teknik ve bilim ilerliyor, meslekler çoğalıyordu. Avrupa'dan sonra İngiltere'de de franmasonluk son mu bulacaktı? Franmasonluğu hiç değilse fikren canlı tutmak için bir yol bulunmalıydı. Bunun için de mason localarına öteki mesleklerden de insanlar ve bu arada, franmasonluğa koruyucu olmuş devlet adamları da kabul edilmeliydi. **«Fran Mason»**ların yanında bu türden masonluğa alınanlara da **«kabul edilmiş masonlar»** adı verilmeliydi.

Nitekim öyle yapıldı. Ama gene de 1717 yıllarına doğru Londra'da kala kala dört mason locası kalabildi ve bunlarda da, **«kabul edilmiş masonlar»**ın sayısı **«fran masonlar»**dan daha çok hale geldi.

GELENEKSEL SPEKÜLATİF FARMASONLUK

Aradaki bu saplama bilgilerden sonra, tekrar **Otto Bachmann**'ın **«Farmasonluk ve içindeki Bölünmenin Nedenleri ve Sonuçları»** adlı kitabına dönebiliriz.

Bachmann; franmasonlar - eski masonlar'la kabul edilmiş masonlardan oluşan operatif masonluğun geleneksel spekülatif masonluğa dönüşmesini de şöyle anlatmaktadır:

«XVI ve XVII. yüzyıllardaki dinsel karışıklıklar, localara eski gelişmelerini yeniden sağlamak imkânını vermiyordu ve kritik durumları devam ediyordu. Bu yüzden eski masonlarla (Franmason), kabul edilmişler arasında sık sık anlaşmazlıklar oluyordu ve bu durumun böylece de sürüp gitmesi mümkün değildi.

Birçok uzun hazırlık çalışmalarından sonra Londra'nın dört locası 24 Haziran 1717 tarihinde Londra ve West-

Eskikitaplarım.com

minster büyük locasını spekülatif (düşünsel) olumlulukta kurdular. Bu kuruluş, operatif (uygulamacı) masonluğun sonu oldu.»

Bu büyük loca, yani Londra Büyük Locası, umulmayan bir başarı sağladı ve ilgi uyandırdı. Birçok loca hemen buna katıldılar. Bu ise yeni bir örgütlenmeyi gerektiriyordu. O günlerde adı «**İngiltere için Büyük Loca**» olan ve günümüzdeki «**İngiliz Birleşik Büyük Locası**»yla karıştırılmaması gereken bu üst örgüt, bir presbiterien rahibi olan **James Anderson**'u, masonlukla ilgili belgeleri derleyip toparlamak ve yeni bir yönetmelik hazırlamakla görevlendirdi.

Otto Bachmann'ın ileri sürdüğüne göre, **James Anderson Birader,** taradığı arşivlerden derlediği belgelerin dinsel anlamlı olanlarını bir yana koyup, yalnız insancıl (humanitaire) olanlarını, «**yani gerçek insanlığı amaç edinen yeni görüşe uyanlarını**» ele alarak, günümüze dek geçerli olan masonların ünlü anayasasını, «**The Constitution of the Free - Masons**»u oluşturdu.

Anderson Yasaları diye adlandırılan bu anayasa, bir komisyonca incelendikten ve **Büyük Loca** tarafından onaylandıktan sonra 1723 yılında yayımlandı.

Anderson Yasaları, eski deyimle «**Anderson nizamatı**», üç ana bölümden oluşmaktadır ve şu konuları kapsamaktadır:

1 — Tarihsel bölüm, efsaneler.
2 — Yönetmelikler, ritüeller bölümü (disiplin).
3 — Mason marş ve şarkıları.

İşin ilginç yanı şudur ki, Anderson yasaları, 1723 de yapılan ilk derleme ve basımından sonra 1738, 1756, 1767 ve 1784'de de dört kez olmak üzere beş kez basılmıştır ve her basım arasında metinde bazı düzeltme ve değişiklikler yapılmıştır. Yani masonluğun anayasası, insanlık

Eskikitaplarım.com

düşüncesindeki gelişmelere paralel bir gelişme göstermek zorunluluğunu duymuştur.

Anderson Yasalarının ilk basımının ilk bölümünde İncil'den alınmış olaylar, Tevrat'tan ilham olan konular ve opertitif masonluğun etkileri çok açık olarak görüldüğü halde, 1738'de gene Anderson tarafından kaleme alınan ikinci basımda bu olaylar, konular ve etkiler yer almamıştır. 1784'deki son basımda ise, dinsel düşünceden tümden uzaklaşılarak saf felsefe zeminine girildiği görülmektedir. Bu konuya bir açıklık getirmek için, 1723 tarihli basımın şu bölümünü olduğu gibi aktaralım:

«Bizim ilk ceddimiz Adem ki, Evrenin Ulu Mimarı Tanrının benzeri olarak yaratılmıştır, fikir bilimlerinden yoksun değildi, bilhassa geometri onun gönlünde yazılı idi. Zira, o cennetten atıldıktan sonra ondan gelen nesillerin gönlünde de bu bilimlerin prensiplerini bulmaktayız.»

1784 basımında ise Anderson yasalarında bu bölüm şu biçimde girmiştir:

«Evrendeki şaşırtıcı olayları felsefe görüşü içinde izlediğimiz zaman, oradaki varlıkları, üzerinde yaşadığımız dünyayı ve kendimiz, bütün diğer yaratıklar, hayvanlar ve doğal ürünlerle bunların çeşitli işlemlerinin yapılış ve yönetilişlerini, doğanın bütün sistemlerinde beliren ahenk ve bağlantıya uyan düzgün ve değişmez kanunların hükmü altında görüyoruz.»

Salt bu örnek bile, Masonluk anlayışı ve bu anlayışa temel taşı sayılan Anderson yasalarının 1723'den 1784'e kadar geçen altmış yıl içinde ne ölçüde değişikliklere uğradığını gösterir sanırız.

Anderson yasalarında, tarihi ve efsanevi bölümden sonra gelen yönetmelikler, ritüeller ya da **«mükellefiyetler»** bölümü de kendi içinde ikiye ayrılır. Bu ayrımdaki

Eskikitaplarım.com

ilk bölümde, bir franmasonun yapmak ve inanmakla yükümlü olduğu kurallar, ikinci bölümde de genel kurallar işlenir.

Ritüel diye anılan yönetmeliklerde masonluğun, özellikle spekülatif masonluğun ana hatları altı çizilerek belirtilir. Bunlardan da ilki «**tanrı ve din ile ilgili konular**» başlığını taşır ki şöyledir:

«Bir mason tutumu bakımından ahlâk ve kanununa uymak zorundadır. Eğer ULU SAN'ATI iyi anlıyorsa o asla budala bir Tanrı tanımaz, fakat kayıtsız bir dinsiz de olmayacaktır. Her ne kadar eski çağlarda masonlar, hangisi olursa olsun, bulunduğu ülkenin ve orada bulunan ulusun benimsediği dinin inanıcısı olmaya şartlandırılmışlar idiyse de, bugün artık herkes kendi özel kanısını bırakarak, bütün insanların üzerinde birleştikleri, yani iyilik ve mertlik veya şeref ve haysiyet sahibi olmak ve tarifleri ve inanç gösterileri ne olursa olsun, bütün insanların üzerinde birleştikleri dine inanma şartı içinde tutmak daha makûl görülmektedir. Bu suretle masonluk bir beraberlik merkezi haline gelir ve birbirine ebediyen yabancı kalmaktan başka yol bulamayacak olan kimseler arasında samimi dostluk bağlarının kurulmasını sağlar.

Masonların bu açıklaması ,o dönem için az bulunur bir düşünce olgunluğu gösterir ve bu tür düşünceler, daha sonraları Fransız Büyük ihtilâlinin insan hakları bildirisine kaynaklık etmişlerdir.

James Anderson daha o dönemde, masonları, «**bütün insanların üzerinde birleştikleri bir dine inanma**» yükümlülüğüne bağlayarak, masonluğu her türlü din tartışmalarının ve doğmatik zorunlulukların üstünde tutmayı böylece de insanlar arası kardeşlik ve anlaşma yolunu açmaya çalışmıştır.

Ne var ki, Anderson bu kuralı getirdiği için sonradan, **Mgr Jouin** gibilerce spekülatif masonluğun fesatlık taşıyan prensiplerini hazırlamış olmakla suçlanacaktır. Bu kurallara uydukları için masonların Kilise'den uzaklaştıkları ileri sürülecektir.

Anderson yasalarının üçüncü bölümü ise şarkılar ve marşlardır demiştik. Bu şarkı ve marşlardan ilk ikisi masonluk tarihine ilişkin geri kalanlarsa övgü şarkı ve marşlarıdır.

İsviçre Alpina Locası üstadlarından olan **Otto Bachmann**, Anderson yasalarında din ve dinsizlik konularında yapılan değişiklikleri şu yorumla bağlamaktadır:

«1738 tarihli baskıda Anderson, birinsi mükellefiyetteki (Adı ve inanç gösterileri ne olursa olsun) anlatımı yerine, (adları, dinleri ve onları belirten inanış usulleri ne olursa olsun) anlatımını koymuştur. Bu ifade ediş tarzı, daha yumuşak ve daha açıktır... ve (adlar) kelimesi çoğullaştırılarak bir masonun herhangi bir dinin inancısı olduğu kadar, hiç bir din inancı olmayan, Tanrısız, münkir veya özgür düşünceli bir kişi olabileceğini de gösterir, yeter ki o daima şerefli ve namuslu bir insan olsun...»

DOĞMATİK MASONLUK

İngiltere'de 1717 tarihinde Büyük Loca kurulup da dört locayı bünyesinde birleştirip, 1723'de Anderson yasalarını kabul edince, masonlar arasında günümüze kadar sürüp giden bir çatlama ve bölünme de ortaya çıktı.

Çünkü, birçok mason ve bazı Localar, Büyük Loca'ya katılmayı red ettiler. Bunlar. Büyük Loca'nın reformcu kardeşlerinin spekülatif masonluğun dinsel özelliğini yok

Eskikitaplarım.com

ettiğini ileri sürüyorlar, bunların özgürlük anlayışını ve vicdan konusundaki toleranslarını taşkınlık olarak suçluyorlardı. Operatif masonluktan spekülatif masonluğa geçişe bir itirazları yoktu ama, dinsel doğmalardan ayrılmayı doğru bulmuyorlardı. Toleransı hoş görmüyorlar, liberal düşünce karşısında doğmatik görüşleri savunuyorlardı.

Bu tür doğmatik masonlar giderek, kendi içlerinde dayanışmayı geliştirdiler ve 1753 yılında örgütlendiler. İngiltere'de ikinci bir Büyük Loca oluşturdular. Böylece de masonluğu iki başlı hale soktular.

«İngiltere Büyük Loca»sının yanı sıra kurulan bu ikinci büyük locanın adı, **«Hür ve kabul edilmiş Büyük Loca»** idi.

Bunlar **Otto Bachmann**'ın deyişiyle, masonlukta, **«orta çağın dinsel usullerini işleme geçirdiler.»**

Ve doğaldır ki, iki büyük loca ve yandaşları arasındaki çekişmeler sürdü gitti.

1723'de kurulmuş Büyük Loca yandaşlarına **«modern»** ler. 1753'de kurulmuş Büyük Loca yandaşlarına da **«eski»**ler adı verildi. Gerçekte kuruluş tarihi bakımından eski olan ama yenilikleri, özgürlükleri ve liberalizmi savunan modernlere karşı, Anglikan Klisesi ve İngiliz asillerinin Bizans oyunlarına yatkın yöntemlerini uygulayan tutucu ve gelişmeyle ilerlemeye karşı olan eskiler, giderek etkinliklerini artırdılar.

1813 yılındaysa, iki büyük locanın başına da Gal Prensi'nin iki kan kardeşi **«Büyük Üstad»** oldular. Bu büyük üstadlar, aralarında koşullarının ne olduğu hiç bir zaman kesinlikle bilinemeyen bir gizli anlaşma imzalayarak iki büyük locayı birleştirdiler ve adına da **«İngiltere eski masonları birleşik büyük locası»** dediler. Sonra bu ad, günümüze kadar gelen, **«İngiltere Birleşik Büyük**

Eskikitaplarim.com

Locası» biçimine dönüştürüldü ve **«modern»**lerin etkinlikleri hemen hemen yok oldu.

1815'de oluşturulan bu Birleşik Büyük Loca gerçi 1723'ün **«Eski görevleri»**ni yasa olarak kabul etti ama, yükümlülüklerin birinci maddesini kökten değiştirdi ve bu madde şu hali aldı

«I. Tanrı ve Din ile ilgili konular:

Bir mason kendi tutumu bakımından ahlâk kanununa uymak zorundadır. Eğer o, ULU SAN'ATI iyi anlıyorsa o, asla budala bir Tanrı tanımaz fakat kayıtsız bir dinsiz de olmayacaktır. Bütün insanlar arasında o, Tanrının insandan başka türlü gördüğünü daha iyi anlamak zorundadır. Zira, insan ancak dış görünüşe bakar, halbuki Tanrı kalbi görür. Bunun sonucu olarak bir mason özgür olarak vicdanının emirlerine karşı işlem yapmamaya yönelmek zorundadır. Bir insanın inandığı din ve tapınma şekli ne olursa olsun o masonluk nizamına girmekten yoksun tutulamaz, yeterki semânın ve zeminin ULU MİMARINA inansın ve ahlâkın kutsal görevlerini işlesin.

Masonlar, kardeşlik sevgisinin sağlam bağları içinde her inançtaki erdemli kişilerle birleşirler, onlara insanlığın kusurlarını görmeleri şefkatle anlatılır ve öz tutumlarını temizlik içinde bulundurmaya gayret ederek benimsedikleri özel inancın üstünlüğünü gösterirler. Böylece, masonluk birbirine ebediyen yabancı kalmaktan başka yol bulamayacak olan iiylik, mertlik insanları arasında mes'ut bir dostluk bağları kurma ortamı ve birleşim merkezi olur.»

Gal Prensinin kan kardeşlerinin, iki büyük locayı birleştirmesi belki olumlu bir adımdı ama, Anderson yasalarının yükümlülükler (mükellefiyetler)inin ilk maddesinin anlam ve içerik olarak ileriye değil geriye, tu-

Eskikitaplarim.com

tuculuğa doğru değiştirilmesi, masonluğu bir daha kolay kolay uzlaşılamaz biçimde bir bölünmeye de itmişti.

Gerçekte İngiltere'de yapılan iş, bir birleştirmeden çok, tutucuların ilericileri yutup etkisiz duruma sokmasından başka bir sonuç vermemişti. Ama spekülatif masonluk, o döneme kadar, kara Avrupasına yeniden atlayıp yayıldığı için, İngiltere'deki bu geriye dönüş hareketini benimseyen pek çok Loca ve Büyük loca, 1723 yasalarını ve yükümlülükleri temel olarak kendilerine özgü kurallar da düzenleyerek varlıklarını sürdürmüşler ve daha sonra da kısaca (A.M.İ.) adı verilecek uluslararası masonluk birliğine kadar birbirleriyle obediyanslar olarak ilişki bile kurmadan yaşamışlardır.

ULUSLARARASI MASONLAR BİRLİĞİ (AMİ)

İngiltere Birleşik Locası, kuruluşundan sonra çok uzun yıllar, Kara Avrupasındaki loca ve Büyük Locaların işlerine karışmamayı yeğlemiştir. Ne var ki, bağımsız Büyük Loca'lardan **İsviçre Büyük Locası Alpina**, Birinci Dünya Savaşından kısa bir süre önce başlayıp, bu savaştan hemen sonra ard ardına görev alan Direktörler Komitelerinin uyanıklığı ve özellikle de **«Edouard Quartier-Latente** ve **İsaac Roverchon** biraderlerin Büyük Üstadlıkları döneminde **AMİ** ortaya çıkınca iş değişti.

Daha 1902 yılında Cenevre'de yapılan bir toplantıda Avrupa Obediyanslarından (kendi kendini yöneten büyük mason birliği) bazılarıyla bazı Amerika Obediyansları, **«Masonluk İlişkileri Uluslararası Bürosu»**nu **(Bureau International des relations Maçonniques)** kurmayı kararlaştırmışlardı. Bu büronun görevi çeşitli ülkelerdeki masonluk kuruluşları arasındaki ilişkileri geliştirmek ve sıklaştırmak ve bir ortak çalışma düzeni sağlamak olacaktı.

Eskikitaplarim.com

Böylesi bir olasılığın ortaya çıkması, kendisine tüm masonik örgütlerden üstün gören İngiltere Birleşik Büyük Locasının bu girişime karşı çıkmasıyla ve bu tür bir örgütlenmeye katılmaması, kendisine bağlı başka Büyük Locaların da ayni yolu izlemesi, Anglo-Sakson masonlarının AMİ'ye uzak kalmasına neden olmuştur.

Uluslararası Masonluk İlişkileri Bürosu, 1904 yılında yayınladığı bir raporda bu konuda şöyle bir durum saptaması yapmıştır ki, bu masonlararası ayrılıkların nerelere kadar vardığını göstermektedir:

«Sözde uluslararası denen ve kesin bir kardeşlik beraberliği göstermesi gereken ve amacı ayırmak değil, birlik olması gereken bir topluluk içinde de ayrılıkların görünmesi hazindir. Bu topluluğun birçok gruplarının birbirini aforoz ettiklerini ve kendilerinden başka türlü düşünmekten başka suçları olmayan insanlara ve kardeşlere lanet okuduklarını görüyoruz.

Bize, incelemeler yapmayı, tecrübe etmeyi, tartışmayı ve suçlamaya gitmeden önce dinlemeyi öğütleyen aklın sesine karşı sağır olan bu kimseler kendilerini suçsuz saymaktan hoşlanıyorlar ve bu tutumlarıyla, farkına varmadan özgürlüğe ebedî düşman kesiliyorlar.»

Böylesi karşılıklı çekişmeler, suçlamalar arasında geçen yıllardan sonra 1921 yılında Cenevre'de gene İsviçre'nin **Alpina Büyük Locası**'nın öncülüğünde bir uluslararası masonlar kongresi toplandı ve 1922 yılında da **«Uluslararası Masonluk İlişkileri Bürosu»nun** yerine **«Uluslararası Masonluk Birliği-Association Maçonnique İnternationale»** yani **A.M.İ.** kuruldu. Merkezi Cenevre olan AMİ, özellikle Latin Amerika ülkelerinde etkin bir kuruluş olarak varlığını sürdürmektedir.

A.M.İ.'nin kuruluş nedeni, obediyanslar arasındaki ilşkileri geliştirmek ve yeni ilişkiler kurmaktı. Bu birliğin ana tüzüğünün 2. maddesi şöyle der:

Eskikitaplarim.com

«Gerek birlik ve gerekse her masonluk kurumu diğer obediyansların iç işlerine karışmayı yasak sayarlar. Her kurum, ilişki kurduğu diğer kurumlarla toplu gayretleri düzenlemek ve ahenk içinde bulundurmak için karşılıklı olarak çalışma programları göndermeye ve ilişkileri çoğaltmaya çağrılır. Ancak, birliğe katılma olayı birlikte bulunan bütün kurumlarla ilişki kurmayı zorunlu kılmaz.»

A.M.İ., 1929'daki ünlü ekonomik bunalıma kadar **İsaak Reverchon**, sonra da **Jhon Mossaz «biraderler»**in **«şansölye»** niteliğiyle yöneticiliği altında büyük gelişmeler gösterdi. Ama bu arada, içine anglo-sakson masonluğunu da almıştı ve tarafları birbirine yaklaştırma çabaları içindeydi. Ne var ki, akla karanın bir araya getirilme çabası gibi ters bir çaba olan, dinci doğmatik görüşlerle liberal görüşlerin bağdaştırılması çabaları bir noktada bir anlaşmazlık ve uzlaşmazlıkla sonuçlanacaktı.

Nitekim de böyle oldu. A.M.İ.'ye katılan obediyansların sayısı 42'yi bulduğu, birinci ve ikinci dünya savaşı arasındaki sürede üye olan obediyansların katıldığı 9 konvan toplantısı yapıldığı halde, 1929 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası, masonlar arasındaki bu **«evrensel kardeşlik yakınlaşması»** diye adlandırılan çabalara karşı çıkarak, kendisiyle ilişkili obediyanslara sekiz maddelik bir ültimatom verdi. Bunlar ya **A.M.İ.'**den çekilecekler ya da İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından aforoz edileceklerdi.

İkinci Dünya Savaşının yaklaşması, güçlükle atlatılan büyük ekonomik bunalım, Kara Avrupasında Nazizm ve Faşizm gibi otoriter rejimlerin masonluk üstüne uyguladıkları baskılar ve sonra patlak veren İkinci Dünya Savaşı, A.M.İ.'yi darmadağın etti.

Savaş sonrası, Avrupa masonları yeniden derlenip

Eskikitaplarim.com

toparlanmak istediklerindeyse, mason locaları ve büyük localarının mabedleri yıkılmış, arşivleri yok edilmiş ya da kaybolmuş olduğundan, çaresiz kendilerine destek olarak karşılarında bu tür bir dağılmaya uğramamış İngiltere Büyük Locasını buldular. Bu locanın ise tutumu katı ve kesindi. Yeniden oluşturulacak localar ve büyük localar, A.M.İ. ile ilişki kurmayacak, hele aforoz edilmiş ve düzensiz sayılan localarla uzaktan yakından ilgilenmeyeceklerdi.

A.M.İ.'den arta kalanların derlenip toparlanma çalışmalarıysa ancak 1950 yılında Paris'te düzenlenen bir toplantıda yapılmak istendi. Ne var ki bu toplantı da, A.M.İ.'nin son toplantısı oldu. Avrupa obediyanslarından sekizinin Büyük Üstad ya da temsilcileri ile Şili Büyük Locası temsilcisi, iki günlük toplantı sonunda A.M.İ.'den çekilme kararlarını açıkladılar. Bu işin öncüsü olan İsviçre'nin Alpina Büyük Locası da bu dağılışı önleyemedi ve örgütün varlığının son bulma kararı alındı.

EVRENSEL FARMASONLAR LİGİ (L.U.F.)

(La ligue universelle de F.M.)

1905 yılında düzenlenen bir esperanto kongresine katılan bazı masonlar, daha sonraki kongrelerde de buluşmaya karar vermişler ve böylece kurdukları küçük topluluk özellikle Birinci Dünya Savaşından sonra yaygınlaşarak, **«Evrensel Farmasonlar Ligi-La ligue universelle de F.M.»** adını almıştır.

Bu lig, masonluk içi bir kuruluş olup, buna masonlar özel olarak katılırlar. Bu kurum, locaların ve büyük locaların uğraştığı ve tartıştığı konularla uğraşmaz, salt her ülkenin mason biraderleri arasında ilişkileri sağla-

Eskikitaplarim.com

mak ve geliştirmek yollarını arar. Bu lig, doğmacı masonlarla, reformcu masonlar arasındaki çekişmelere de girmez ve bunlar arasında fark görmeyip her ikisini de düzenli olarak tanır.

Esperanto diliyle, **(L'universale Framasona Ligo)** özel bir birlik olup, mason obediyanslarının iç işlerine karışmaktan kaçındığı gibi, politika ve din konularında da kesinlikle tarafsız kalır.

İngiltere Birleşik Büyük Locası, tüm masonik kuruluşlar gibi, bu Lig'i de denetimi altında tutmak için, **L.U.F.**'a yalnız bu büyük locanın ilkelerini benimseyen masonların alındığını ileri sürerse de, bu, gerçeğe uygun bir anlatım değildir ve **LUF** çeşitli ülkelerdeki localara bağlı masonlar arasında evrensel bir yaklaşım ortamı sağlama çabalarını sürdüren bir kuruluş olarak varlığını sürdürmektedir.

Günümüzde dünya masonluğu üstünde giderek etkinliğini artıran **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nın, düzensiz sayıp aforoz ettiği obediyanslar arasında örneğin İsviçre'nin **Alpina Büyük Locası,** 1949'larda, çaresiz bir geriye dönüş yapmış **Winterthur**'da yapılan bir delegeler toplantısından sonra, tüm obediyanslara bir **«prensip açıklaması»** göndermiştir ki, buna **«Winterhurt'un Beş Noktası»** adı verilir.

Gerçekten bu beş nokta, İngiltere Birleşik Büyük Locasına, reformcu bir başka büyük locanın verdiği bir tür ödündür. Ne var ki, bu ödünler bile, İngiltere Birleşik Büyük Locasını tam anlamıyla yumuşatmış değildir.

Bu beş nokta şöyle sıralanmaktadır:

1. İsviçre'nin Alpina Büyük Locası, çalışmalarında, Evrenin Ulu Mimarını tanır ve ona sığınır.

2. Masonluğun eski geleneklerine uyularak İncil mihrap üzerine konulur.

Eskikitaplarim.com

3. İsviçre Büyük Locası Alpina, vatana karşı toplu bağlantısını ve bozulmaz ilişkilerini resmen açıklar.

4. İsviçre Büyük Locası Alpina ve bu Büyük Locaya bağlı bulunan localar politika ve din ile ilgili çatışmaların hiç birine karışmazlar. Bu konular üzerinde bir görüş belirtmeye izin vardır ama, bu gibi tartışmalar üzerine herhangi bir oylama yapılamayacağı gibi üyelerin özgürlüğünü zedeleyecek bir karara da varılamaz.

5. İsviçre Büyük Locası Alpina, bu prensiplerle ilişkisi olmayan başka konular için «Eski Görevlere» (yani Anderson yasaları) başvurur.

1954 yılındaysa, gene İsviçre'nin **Alpina Büyük Locası, Hollanda Büyük Meşriki,** Avusturya için **Viyana Büyük Locası ve Almanya Büyük Locası** Lüksemburg'da toplanarak aralarında bir anlaşma yapıp, belirli kurallar saptamış ve **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nın 1929 yılındaki ültimatomuna boyun eğdiklerini belirtmek istemişlerdir. Ama, **Otto Backmann**'a kulak verirseniz, bu boyun eğiş bile, **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nı memnun etmemiştir, çünkü bu Büyük Loca, öteki büyük localar arasında kendisi dışında işbirliği yapılmasından da hoşlanmamaktadır.

Masonların, devrimci ya da reformcu kanadının sözcüsü ya da sözcülerinden biri olan **Otto Bachmann, İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nın, dünyanın öteki ülkelerindeki Büyük Localar ve masonlar üzerinde kurma peşinde olduğu hegemonyaya şiddetle karşıdır. Masonluğun dondurulmuş, üzerinde tartışılmaz bir dünya görüşü olduğu anlayışına isyan etmektedir ve günümüz gençliğinin giderek masonluktan uzaklaştığından yakınmakta, çağımızda, toplum yaşamında erkekler kadar kadınların da ön plana geçtiğini belirterek, **«hemşireler»**in de masonluğa kabulünü istemektedir. Dünyanın çeşitli yerlerinde

kurulmuş ama düzensiz sayılan salt kadınlardan oluşan localarla, karışık **(mikste)** localarının varlıklarının kabul edilmesini savunmaktadır.

İtalya Büyük Locasında, erkek ve kadın localarının ayrı ayrı bulunduğu ve bunların delegelerinin gündemdeki konuları tartışmak üzere Büyük Locada bir araya geldiklerini de örnek olarak gösteren **Otto Bachmann, «kadınların masonluğu problemini çözmek için bugünün artık modası geçmiş âdetlerinden vazgeçmek gerekecektir. Hayat ve âdetlerin yeni şekildeki anlayışa küskün durumda tutulmalarını istemek tehlikeli olacaktır»** demektedir.

Tutuculuğun önlenememesi yüzünden masonluğun geleceğini de kaygıyla karşılayan 33. derecedeki bu İsviçreli reformist mason, **«Eski ve Kabul edilmiş İskoç Riti ve Nizamları»**nı **(Rite Ecoccais Ancien et Accepte»** de pek fazla tutarlı bulmayıp tarihi kökeninin karışıklığından söz ederek, gelecek konusundaki karamsarlığını şu sözlerle dile getirmektedir:

«Farmasonluğun karşıt iki kampa bölünmüş olduğunu açıkladık. Bunun sonucu, bu örgütün dünya ölçüsünde etkisini yitirmesi ve silik bir duruma düşmesi olur.»

«Masonluk artık, son yüzyılın başından bu yana ona yeni fikirler getirmeyi istemeyenlerin suçları yüzünden kocamış hale düşmüştür. (...)»

«Gelişme yoluna girmeyen, üstünlük kazanmasını bilmeyen bir örgüt, artık tedavi edilmez bir halde çökmeye ve unutulmaya mahkûmdur. Dünya sessizce değişmektedir, bu değişmede ileriye doğru yapılan hamleye uymak gerekir... Masonluk da bu kaidenin dışında kalamaz. Kendi kendine sindirdiği gecikme en iyi örnektir. Evet şüphesiz ki farmasonluk herşeyden evvel bir inisyasyon

nizamıdır, locada öğretici bir ritülele uygun bir çalışma izlemek zorunludur. Üyelerin her biri için güçlü bir yararlılık sağlayan bu çalışmanın bütün kardeşlik beraberliği içinde yaygınlaşması gerekir Ama yalnız bu da yeterli olmaz. Zira masonluk, eğer onu kuran reformcu kardeşlerin düşüncelerine karşı saygılı olmak isterse, dış alemde de hummalı bir gelişmeyi işleme geçirmek gibi bir yükümlülüğü bulunduğunu bilmelidir.»

İLGİNÇ GÖREVLER

Türkiye Büyük Mason Mahfili yayını olarak, dilimize de çevriltilerek Türkiye'de de yayımlanmış kitabında, İsviçreli reformcu Mason **Otto Bachmann**, dünya masonlarının nelerle ilgilenmesi gerektiği konusunda şu çok ilginç görüşleri de ileri sürmekte ve bilgiler vermektedir:

«Dünya nüfusunun üçte ikisini ilgilendiren açlık durumunu doğuran problemlerden hiç biri onu (masonluğu) kayıtsız bırakamaz. Dünyada barış ve kurtuluşun başlıca nedenlerinden biri olan bu problemler çabuk çözüm yolları beklemektedir. Masonluk da bunları dikkatle inceleyerek, anlayışlı bir izlemeden başka birşey beklemeden sonuçlarını uluslararası örgütlerin dikkatine sunmakla görevlidir.»

Dünya masonluğuna böylece yeni ilke ve amaçlar gösteren Bachmann daha sonra da şunları yazmaktadır:

«Amacı, yüz milyonlarca insanın yaşama örgütlerini iyileştirmek olan sürekli ve feragatli bir çalışma ile masonluk, hiç kuşkusuz uluslararasında iyiliklerin sağlanmasını mümkün kılacak ilişkilerin kurulmasını etkileyecektir. Hiç bir birlik ya da özel kurum, bu bakımdan, ma-

Eskikitaplarım.com

sonluktan daha iyi örgütlenmemiştir. Zira masonluk tüm dünyada yaygındır. Bunun sonucu olarak da ona her yerde araştırmalar yapmak, kaliteli insanlara durumu inceletmek ve bir merkez bürosunda yoğunlaştırmak ve işleme geçirme yollarını sınavlamak üzere raporlar hazırlatmak onun için çok kolay olacaktır.

«Bu sorular, yalnız kalkınma yolunda olan ve beraberlik içinde örgütlenmiş bir masonluğun iş beraberliğini bekleyen ülkeler için değil, genel yararlığı sağlayacak tüm problemler için de geçerliliktedir. Masonluk, elinde bulundurduğu olanaklarla çok büyük işler başarabilir.

«Bunun bir örneğini, Evrensel Masonluk Lig'i bize vermektedir. Bu örgüt, içindeki Fransızlar Grubunun yardımı ile Birleşmiş Milletler Dışı kuruluna katılmıştır ve kıymetli çalışmalar yapmaktadır.

«Farmasonluk, kendi içinde beraberliği sağladığı takdirde çok güçlü bir iyilik örgütü haline gelebilecek ve bu beraberliği göstermemek yüzünden kaybolmaya başlayan saygılı ilgiyi pek çabuk yeniden kazanabilecektir.

«Bilinmesi gereken konu, İngiltere Birleşik Büyük Locasının ve genel olarak Doğmacı Masonluğun, Liberal masonluğa karşı taşıdığı menfi durumu terk etmeye ve dış alandaki çalışmalara yardımlarını katkılamaya istekli olup olmadıklarıdır.

«Bu katkıyı red ettikleri takdirde, Andersoncu Masonluğa, kendisini ortadan kaldırtmamak için görünen tek çare, hemen örgütlenerek doğmacı masonluk dışında çalışmalara girişmektir. Savaşmak veya önemi olmayan sorular için 25 yıldan beri yapıldığı gibi zaman kaybetmek yararsızdır.

«Liberal Masonluk, yalnız başına da ilerleyerek yıkılmış olanı yeniden kurmak cesaret ve gücünü bulacaktır.»

Liberal Masonluğun savunucusu olarak görünen ve

Doğmatik Masonluğu temel belgelere dayanarak eleştiren **Otto Bachmann,** 1970 yılı ocağında yazdığı kitabının sonunda da, İngiltere Büyük Locası ve ona yandaş obediyanslarca düzensiz sayılan masonlara şu muştuyu vermektedir:

«Bu konu ile ilgisi bulunan bir olay var ki hem sevindiricidir hem de güven verici. O da Strazburg'da (Clipsas) örgütünün kurulmuş olmasıdır. Bu deyim fransızca olarak (Centre de liasion et D'information des puissances maçonniques signatarires de l'appel de Strasbourg) anlatımının sözcüklerinin ilk harflerinden oluşmaktadır.

Bu örgütün anayasası, 1723 anayasasına uygun olarak vicdan özgürlüğüne kesin bir saygı ilkesine dayanmaktadır.

Dilenir ki, bütün sembolik güçler ve özgürlüklerini korumuş durumda olan filozofik güçler, gerçek bir varlık olmak yolunu tutan ve gerek beraberliği kurmak, gerekse ilişki sağlamak bakımından A.M.İ.'nin yerini almaya lâyık olan bu kurum hakkında bilgi edinsinler ve ona katılsınlar.

1717'nin ideali ancak bu suretle yeniden hayat bulabilecektir.»

BİR ANARŞİSTİN ELEŞTİRİSİ

Masonluk dünyasındaki bölünmüşlük konusunda, taraflardan birinin görüşlerini verirken, arada bir saplama yaparak, yeryüzünde anarşizmin üç büyük kuramcısından biri olarak (öteki ikisi **Proudhon ve Kropatkin'**dir) ün kazanmış **Mihail Aleksandroviç Bakunin** (1814-1876)'in 1870'lerde yaptığı bir eleştiriyi de burada aktarmak isteriz.

Bakunin, bir mektubunda, dönemi masonluğu için şunları yazmaktadır:

«Vaktiyle Burjuvalar uluslararası ve evrensel dehşetli bir birlik kurmuşlardı. Bu birlik farmasonluktu. Ama geçen yüzyılın farmasonluğu, hatta şimdiki yüzyılın başındaki farmasonluk, günümüz farmasonluğuyla kıyaslanırsa çok aldanırız.

«O farmasonluk ki, mükemmel bir kurum olarak, gerek gelişmesinde, gerekse önceleri gittikçe artan güçlenmesi ve sonraki ahlâk ve fikir çöküntüsü ile burjuva sistemini tam olarak temsil etmiştir. Bugün ise bir entrikacı kocakarı rolü oynayarak bir hiç haline gelmiştir. Faydasızdır, hatta bazen zararlıdır ve gülünç durumdadır. Halbuki 1830'da ve hele 1793'den önce içinde pek az istisna ile bütün parlak fikirleri, en ateşli kişileri, en güçlü iradeleri ve en süratli karakterleri toplamıştı ve çok hareketli, güçlü ve iyilikler sağlayan bir kurumu örgütlemişti.

«Bu kurum, XVIII. yüzyılın insancıl düşüncelerinin işleme geçirilmiş enerjik bir canlanışı idi.»

«BİZE YABANCI»

Türkiye'de kendilerini **«Düzenli»** sayan masonlardan pek çoğu, sizlere inanılmaz gelse de, **«meslekleri»**nin yukardan beri sıralayageldiğimiz türden eleştirisinden habersizdirler. Haberdar olanları da habersiz görünmeyi yeğlerler ve kendilerine bu konulardan söz açıldı mı, klişe olan şu yanıtı verirler:

— Bu bize yabancı

Otto Bachmann gibi, düzensiz saydıkları masonların eleştirilerini duymazdan ve bilmezden gelen, **«bize yabancı»** deyip elinin tersiyle iten **«Türkiye Büyük Locası»** yolunda olanlar da çok üstlerine düşülürse, dünya masonlu-

Eskikitaplarim.com

ğundaki bölünmeyi ve bunun Türkiye'deki yansımasını da kabul ederler. Ama, bu bölünmeyi küçümseyip önemsemez görünürler. Geçiştirmeye çalışırlar.

İşte Türkiye Büyük Locası üstatlarından birinin bu konuda yazıp açıklayabildiği Kara Avrupasında, masonluğun dar boğazlardan geçip, yok olma düzeyine erişmesinden sonraki günlerde, yeniden İngiltere'den kaynaklanarak Avrupa'ya yayılması, fikri-spekülatif masonluk'tan ameli-operatif masonluğa kesintisiz geçiş sayılan bu aşamadan sonrasını hep birlikte izleyelim:

Bundan sonra Masonluk, Londra Büyük Locasından icazet ve berat almak suretiyle yeniden Avrupa Kıtasında, Amerika'da ve bütün Dünyada kurulmaya ve yayılmaya başlamıştır. Localar çoğaldıkça üç loca birleşerek müstakil Büyük Localar kurulmasına müsaade olundu. Ve fakat daima Büyük Localar kendi aralarında dostluk münasebetlerini muhafaza ettiler. Birbirleri nezdinde büyük temsilciler tayin ederek tanışmalarını temin ettiler. Ve bu şekildeki Büyük Localara «düzenli» ünvanını verdiler.

Bu suretle kurulmuş olan Büyük Localardan biri de Grand Orient de France (Fransa Büyük Maşrıkı)dır. Fransa Büyük İhtilalinden bir hayli önce kurulmuştur. Hürriyet-Eşitlik-Kardeşlik mason formülü ile yaratılan 1789 Fransız Büyük İhtilâli düşünürlerinin çoğu Fransız masonlarıdır. Burada istidrat yoliyle kaydedelim ki, İngiltere'ye karşı İstiklâl Savaşlarını yaparak Amerika Birleşik Devletlerini ve hür demokratik idare sistemini kuranlar, George Washington başta olmak üzere, Amerikan Masonlarıdır. Fransa Büyük İhtilâlinden sonra ise Avrupa toplum nizamı tamamen değişiyor, hür fikirler genişliyor ve yeni felsefî görüşler maydana çıkıyor. Fransa'da hümanizm cereyanları, ateistik veya agnostik görüşler

Eskikitaplarim.com

(Allahı inkâr eden ve delil yokluğundan inanmak istemeyen felsefî düşünceler) alıp yürüyor. Grand Orient'daki masonların bir çoğu Fransız aydını olarak bu akımlara katılıyor. Ve bu etkilerle masonlukta Tanrı adına açılıp kapanan loca çalışmaları ve kutsal kitap üzerine yapılan yeminler ihmal edilmek suretiyle, masonlukta Allahın varlığına ve ruhun ölmezliğine inanmak şartını ortadan kaldırıyorlar.

Ve gayet tabiî ki, Londra Büyük Locası ve bunun düzenli saydığı diğer bütün Dünya Büyük Locaları tarafından Grand Orient de France «düzensiz» ilân edilmiştir.

Grand Orient de France kendi düşünce tarzına uyan başka memleketlerde de yeni yeni büyük localarla temsilciler teati ediyor ve dostluk münasebetleri kuruyor. Halen bütün dünyada Grand Orient'la birlikte ateist veya agnostik 150.000 kadar düzensiz mason vardır. Halbuki, düzenli olanlar, yani Allaha iman eden masonlar 5 milyon kadardır. Biz de Türkiye Büyük Locası olarak 1956 sonundan bu yana bu düzenli masonlar tarafında yer almış bulunuyoruz. Bütün düzenli Büyük Localar bizimle dostluk münasebeti kurmuş bulunmaktadır. Fransa'da tanıştığımız düzenli masonik kudret, «Grande Loge Nationale de France (Fransa Millî Büyük Locası)»dır.

Düzenli veya Düzensiz Masonluklarda dostluk ilişkileri, birbirini bağımsız olarak tanıyan Büyük Localar arasında Büyük Temsilci'ler teati etmekle kurulmuş olur. Bu Büyük Temsilciler bir nevi Büyük Elçilerdir. Şu farkla ki, fahri olan Büyük Temsilci'ler yerlidir, dışardan gelen yabancılar değildirler ve temsil ettikleri Büyük Loca'ya rapor veremezler.» (Dr. Enver Necdet Egeran-Gerçek Yüzüyle Masonluk, sayfa 27 ve sonrası).

Eskikitaplarim.com

BİR KARALAMA ÇABASI MI?

Türkiye Büyük Locası'nın **Önceki Büyük Üstad'**larından **Necdet Egeran**'ın masonlar arasındaki bölünme ve ayrılıklar konusunda verdiği bu bilgiyi okurken, konumuzun çok başlarında değindiğimiz bir noktayı, **Masonluk ve Din** konusunu ansımakta yarar vardır.

Yukarıdaki alıntılarda da açıkça görüldüğü gibi, Türkiye Büyük Locası önceki Büyük Üstadı, kendileri dışındaki ve düzensiz saydıkları masonları, yani Grand Orient de France obediyanslarıyla birlikte Türkiye'deki **Türkiye Büyük Mason Mahfili** üyelerini de tıpkı dinsel ve bağnaz sağın suçladığı ve nitelediği gibi, dinsizlik, imansızlık ve tanrı tanımazlıkla suçlamakta ve nitelemektedir.

Ateistik veya agnostik görüşler deyip, bu sözcükleri de parantez içinde **«Allahı inkâr eden veya delil yokluğundan inanmak istemeyen felsefî düşünceler»** diye açıklayan **Necdet Egeran'la**, masonluk düşmanı ve masonları düzenli-düzensiz ayırmayan **Cevat Rıfat Atilhan** arasında bu konuda hemen hemen hiç bir görüş ayrılığı yoktur.

Oysa, bu araştırmanın başlarında da belirttiğimiz gibi, **Egeran**'ın tanrı tanımazlıkla nitelediği **Türkiye Büyük Locası** dışındaki Türk masonları, yani **Türkiye Büyük Mason Mahfili** ise, salt kendileri için değil, tüm masonlar adına ateizm'i şiddetle red etmekte, Tanrı tanımazların asla mason olamayacaklarını özellikle belirtip, deist ve teist inanışlara sahip kişilerin mason olabileceklerini belirtmektedir. Deistlerin agnostik, Teistlerin ise pragmatik kişiler olduklarını, ama temelde bir yüce yaratıcının varlığında birleştiklerini söylemektedirler.

Bu ilginç bir noktadır.

Daha ilginç bir başka ayrılık noktasıysa, deistlerle teistler arasındaki **kutsal kitap** anlayışıdır. **Egeran gibi** masonlar pek fazla açıklıkla sözünü etmemektedirler **ama,** bunların ve bağlı oldukları **İngiltere Birleşik Büyük Locası'**nın kutsal kitaptan anladığı, her locada açık olarak bulunmasını emrettiği kutsal kitap, Hristiyanların din kitabı **İncil'dir. Tevrat** ve **Zebur,** hele **Kur'an-ı Kerim gibi** öteki kutsal kitaplar ise, **İngiltere Birleşik Locası ile** Anglo-Sakson masonlarının akıllarına bile getirdikleri şeyler değildir.

Fransa'da kaynaklanan laisizm'in etkisinde kalan ve **İngiltere Birleşik Locası'**nın sultası altına girmeye de pek gönüllü olmayan obediyansların, yani deizm ve teizmi kabul edip de ateizmi red eden masonlara göre Localarda bulundurulması gereken Kutsal Kitap, masonların anayasası olan **Anderson Yasalarıdır.** Localarda bunun yanı sıra da, semavi dinlerden birinin değil, locanın bulunduğu ülkenin yaygın dininin kitapları da bulundurulabilir.

Türkiye Büyük Locası'na bağlı **Mithat Gürata'nın, Masonluk Nedir** adlı kitabında, **Anderson Nizamatı** özetlenirken kutsal kitaplar konusunda şöyle denilmektedir:

«Büyük Locanın ve ona mensup olan locaların toplantı ve çalışmalarında bütün mukaddes kitapların kendine mahsus kürsü üzerinde bulundurulması ve yeminlerin yemin edecek kimsenin inancı üzerine ifası gerekir.»

Bu bilgi de göstermektedir ki, İngiltere Birleşik Büyük Locası'ndan **«icazet»** ve **«berat»** almış Türkiye Büyük Locası'nda da **Türkiye Büyük Mason Mahfilinde** olduğu gibi tüm kutsal kitaplar (dört kitap) hazır bulundurulmaktadır. Elbette ki, bunların yanı sıra, **Anderson Yasaları da...**

Eskikitaplarim.com

VI. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

MASONLUKTA YÜKSEK DERECELER

MAVİ VE KIRMIZI LOCALAR

Daha önceki bölümlerde masonluğu anlatırken belirtmiştik ki, masonlukta temel olan üç derece vardır ve bunlar sırasıyla;

Çırak, Kalfa ve Usta'dır.

Masonluğun temelini oluşturan bu üç dereceye **remzî dereceler** denir. Bu dereceler içinde ustalığa (üstad) ulaşan her mason, masonluğun en yüksek düzeyine erişmiş demektir.

Bu remzî derecelerdeki masonların çalıştığı ve Büyük Locaya bağlı localaraysa, **Mavi Localar** adı verilir.

Mavi Localardan başka bir de **Kırmızı Localar** vardır ki bunlar da **Felsefî Dereceler** denen ve dördüncü dereceden başlayıp, 33'üncü dereceye kadar uzanan masonluk derecelerine erişmişlerin çalıştıkları localardır. **Kırmızı localar**'a mensup olup felsefî derecelere erişmiş masonlar, **Mavi loca**'lara da kayıtlı olmaya ve buralarda çalışmalara katılsın ya da katılmasın, **rit**'lere devam etsin ya da etmesin Büyük Loca'nın yüksek otoritesine uymaya mecburdurlar.

Eskikitaplarim.com

Masonluktaki bu felsefî dereceler, Yani **Kırmızı Loca**'lar XIX. Yüzyılda kurulmuş ve iki ayrı **Rit** halinde örgütlenmişlerdir. Bunlardan biri, **York Riti,** ötekiyse **İskoç Riti**'dir.

York Riti, 10 dereceli olup, henüz Türkiye'de kurulmamıştır. 33 derecelik **Düzenli İskoç Riti** ise **Türkiye Kültür ve Fikir Derneği** adı altında faaliyettedir.

Temelde **Büyük Loca**'ya dayanan ve **Mavi Loca**'larla birlikte çalışan iki ritin felsefî derecelerinin en sonuncusuna ulaşmış masonlar, dilerlerse aralarında yeniden birleşerek **Shriner** derecesi altında çalışabilirler.

Ne var ki, Türkiye masonluğunda **York riti** olmadığı için **Shriner** kurulması da söz konusu olamaz.

York Riti'nin, **Mavi Loca**'ların 3 üncü Üstad derecesinden sonra 4. derece ile başlayıp 10. derecede sona eren 7 derecesi ile, **İskoç Riti**'nin yine aynı biçimde 4. derece ile başlayıp 33. derecede sona eren 29 derecesi: Çırak, Kalfa ve Usta derecelerinin verdiği ilhamların genişletilmiş sembollerinden oluşur.

YÜKSEK ŞÛRA (Süprem Konsey)

Yüksek Şûra ya da yabancı kökenli adıyla **Süprem Konsey,** felsefî derecelerin en üst yönetim organıdır. Ve tıpkı remzî derecelerin en üst organı olan **Büyük Loca** gibi görev görür.

Yüksek Şûra'nın bir ülkede oluşturulabilmesi için, **Eski ve kabul edilmiş İskoç Riti**'nin kurallarına göre 33. Dereceye yükselmiş ve **Büyük Umumî Müfettiş** sanını kazanmış en az 9 faal masonun bir araya gelmesi gerekir. **Yüksek Şûra**'da en çok da 33 tane 33. dereceden mason görev alıp kurucu olabilir.

Eskikitaplarim.com

Türkiye Mason Derneği içtüzüğünün 1-14. maddelerine göre, Türkiye'de ancak bir tek **Yüksek Ş»ra** kurulabilir ve bu **Yüksek Şûra Rit**'in tüm işlerini yönetir ve denetler. **Yüksek Şûra**'nın görevlileri, **büyük görevliler - yüksek vazifedarlar** diye anılırlar ki gizli oyla ve tam çoğunlukla seçilirler. Görev süreleri üç yıldır. Bunlardan biri görevden ayrılırsa yerine derhal bir başkası seçilir. Yeni seçilen, yerine seçildiğinin süresince görev yapar. Eski görevlilerin yeniden görev alma olanağı vardır. Büyük ya da Yüksek görevlilerden olup da görevinden çekilen üye, **Yüksek Şûra**'nın üyeliği niteliğini korur.

Yüksek Şûra'nın Yüksek görevlilerinden **Hâkim Büyük Amir** ile **Kaymakamı, Büyük Umumî Müfettiş, Büyük Umumî Kâtip (Şansölye)** ve **Büyük Umumî Hazine Eminî, Yüksek Şûra**'nın merkezinin bulunduğu kentte oturma zorundadırlar.

Büyük Umumî Kâtip, Büyük Umumî Hatip ve **Büyük Umumî Hazine Eminine** gereğine göre bir ya da birkaç yardımcı seçilebilir. Ancak bunların da **Yüksek Şûra** üyesi olması gerekir.

Bir yıl boyunca Yüksek Şûra toplantılarından hiç birine katılmayan, yaşlılığı ya da hastalığı nedeniyle çalışmalarda bulunamayan asıl ve eylemli **Yüksek Şûra** üyesi, **Yüksek Şûra** kararıyla **émérite-emekli'ye** ayrılır. Bundan sonra dilerse **Yüksek Şûra** toplantılarına katılır ama oy kullanamaz.

Yüksek Şûra, bazı **Kırmızı** Loca üyelerine, **agreje** üye niteliğiyle 33. dereceyi verebilir. Agreje üyeler, **(agrégé-doçent, kabul edilmiş)** toplantılarda bulunup, oy kullanmadan görüşmelere katılabilirler. Ancak Yüksek görev alamazlar ve sayıları da **Yüksek Şûra**'nın asıl üyelerinin, nin, eylemli olanlarının üçte birini aşamaz.

Yüksek Şûra, 33. dereceye yükselmiş, çalışmalarıyla

Eskikitaplar.com

seçkin yabancı kardeşlere-biraderlere, onursal üyelik verebilir.

Her yıl, Temmuz başından eylül sonuna kadar tatilde bulunan **Yüksek Şûra** yılda en az altı toplantı yapar.

Kırmızı Loca'ların ve felsefî derecelerin 4'den başlayıp 14. dereceye kadar olanlarının çalışmalarını düzenleme ve bu derecelerin, kendi içinde bir üst derecesine yükseltilme görevlerini yerine getiren organa **Tekemmül mahfilleri** denir ve bu mahfil ya da locaları, 14. dereceyi almış en az 9 mason bir araya gelerek oluşturabilirler.

15-18. derecelerin çalışmalarını düzenleyip bu dereceler arasındaki yükselme işlemlerini yapan organın adı **Yüksek Karargâh-Rose-Croix şapitr**'dir. Bu şapitrin,, yani organın kurulabilmesi için de en az 18. dereceden 8 masonun bir araya gelmesi gerekir.

19-30. dereceler arası çalışmaları düzenleyip, derece yükseltmelerini yapan organa **areopaj** denir, bunun oluşması için 9 değil en az 12 tane 30. dereceden mason biraderin bir araya gelmesi gerekir.

31. dereceye yükselmiş masonlar, **Yüksek Onur Kurulu'nu oluştururlar.** Bu kurul 72 kişiye kadar olabilir.

32. derecedeki masonların oluşturdukları kurulun adı **Konsistuar**'dır ve her 45 tane 32. dereceli mason bir konsistuar oluşturur.

Eski ve Kabul edilmiş İskoç Riti'nin sonuncu derecesini oluşturan 33. dereceden 9 mason ise **Yüksek Şûra'yı** oluştururlar.

33. dereceye ulaşan her mason ayrıca «**Hâkim Büyük Umumi Müfettiş** sanını almalıdır ki **Yüksek Şûra**'da görev alabilsin.

Yüksek Şûra'da görev alan Yüksek görevlilerin hiyerarşik sırayla aldıkları adlar en yukardan aşağıya doğru şöyledir:

Eskikitaplarım.com

Hâkim Büyük Âmir
Hâkim Büyük Âmir Kaymakamı
Sayın Büyük Umumi Müfettiş
Büyük Umumi Kâtip (Şansölye)
Büyük Umumî Hatip
Büyük Umumi Hazine ve Hasenat Emini
Büyük Evrak Müdürü ve Kitaplık Muhafızı
Büyük Merasim Üstadı
Büyük Muhafız
Büyük Muhakkik ve Sancaktar.

Mavi Loca'lardaysa, ustaların (üstad) tümüne son yıllarda **muhterem** yerine **sayın** diye seslenilir. **Sayın Üstad denir.** Loca başkanının sanı **Saygıdeğer Üstad,** Büyük Loca, Yönetim Kurulu üyelerinin sanı **Pek saygıdeğer üstad** ve Büyük Üstad (Maşrık-ı Azam, Üstadı Âzam)-ın sanı ise, **En Saygıdeğer Üstad**'dır.

Masonlar birbirlerine ya da kendilerinden küçük derecelilere, kardeş sayıldıkları için **birader,** bunların eşlerine de kız kardeş anlamına **hemşire** diye seslenirler. Astın üste seslenmesinde ise, sayın, saygıdeğer, pek saygıdeğer, en saygıdeğer sıralamasına çok özen gösterilir.

MASONLUĞUN 33 DERECESİNİN ADLARI

Eski ve kabul edilmiş İskoç Ritine göre, 33. dereceye kadar sıralanan, Mavi ve Kırmızı Localarda yer alan mason derecelerinin adlandırılışı şöyledir:

1. derece : **Çırak** (müptedi)
2. « : **Kalfa** (Refik)
3. « : **Usta** (üstad)
3. « : **Sır üstadı** (Maitre Secret)

Eskikitaplarim.com

5. « : **Mükemmel Üstad** (Maitre Partait)
6. « : **Sır Katibi** (**Secrétaire** Intime)
7. « : **Nazır ve Hâkim** (Prévot et Juge)
8. « : **Bina emini** (Intendant des Bâtiments)
9. « : **Dokuzların seçilmiş üstadı** (Maitre Elu des Neuf)
10. « : **Onbeşlerin seçilmiş Hâkimi** (Illustre Elu des Quinze)
11. « : **Yüce seçilmiş Şövalye** (Sublime Chevalier)
12. « : **Büyük Mimar Üstadı** (Grand Maitre Architecte)
13. « : **Krallık Şövalyesi** (Chevalier Royale Arche)
14. « : **Yüce Üstad** veya **Kutsal Kubbe büyük seçilmişi** (Sublime Maitre ou Grand Elu de la Voûtu Sacrée)
15. « : **Doğu Şövalyesi, Kılıç Şövalyesi** (Chevalier D'orjehtou de L'Epée)
16. « : **Kudüs Prensi** (Prince de Jérusalem)
17. « : **Doğu ve Batı Şövalyesi** (Chevalier D'Orient et D'Occident)
18. « : **Salipverdi Şövalyesi** (Chevalier Rose-Croix)
19. « : **Büyük Pontif** veya **Yüce İskoçyalı** (Grand Pontife ou Sublime Ecossais)
20. « : **Düzenli Locaların Büyük Saygıdeğer Üstadı** (Vérérable Grand Maitre de toutes les loges régulieres)
21. « : **Prusya Şövalyesi** (Noachite ou Chevalier Prussien)
22. « : **Kral Baltası** ya da **Lübnan Prensi** (Royale Hache ou Prince du Liban)
23. « : **Sır sandığı başkanı** (Chef du Tabernacle)
24. « : **Sır Sandığı Prensi** (Prince du Tabernacle)
25. « : **Tunç Yılan Şövalyesi** (Chevalier du serpent D'airain)

Eskikitaplarım.com

26. « : **İskoçyalı Papaz** (Ecossais Trinitaire ou Prince de Merci)
27. « : **Kudüs Tapınağının Hâkim Amiri** (Souverain Grand Commandeur du Temple de Jéruselem)
28. « : **Güneş Şövalyesi** (Chevalier du Soleil)
29. « : **Saint-André Büyük İskoçyası** (Grand Ecoscais de Saint-André)
30. « : **Seçilmiş Büyük Kadoş Şövalyesi** ya da **Beyaz-siyah kartal Şövalyesi** (Grand Elu Cnevalier Kadosh ou Chevailer de L'aigle blanc et noir)
31. « : **Büyük Müfettiş Kumandan** (Grand Inspecteur Inquisiteur Commandeur)
32. « : **Kutsal Sır Yüce Prensi** (Sublime Prince du Royal Secret)
33. « : **Hâkim Büyük Genel Müfettiş** (Souverain Grand Inspecteur Général)

31, 32 ve 33. dereceler gerçekte masonik basamaklardır ama uygulamada bunlar birer yönetim kurumu durumuna gelmişlerdir.

Burada akla, bütün bu şövalyeli, prensli, komutanlı dereceler neyi göstermektedir sorusu gelebilir. Bu konuda masonlar demektedirler ki, yüksek dereceler, Haçlı seferlerinde **Templier Şövalyeleri** döneminden kalma bir takım rütbe ve niteliklerin sonradan İskoçya'da masonluğa uygulanmasından ortaya çıkmıştır. Masonlukta 1-3. dereceler masonluğun asıl görüş ve idealleriyle kurallarının öğrenildiği derecelerdir. 4-14. dereceler Hiram Efsanesinin işlendiği derecelerdir. Operatif Masonlukta bu derecelere **Tavsif olunmayan dereceler** denirdi. 15-18. dereceler ise 1-14. derecelerle daha yukardaki dereceler arasında bir zincir halkası oluştururlar. 18. dereceden başlayan

Eskikitaplarım.com

ve 33. derecede son bulan derecelerse en üst felsefî derecelerdir.

Remzî Mahfiller denen 1-3. derecedeki masonluğun temelini oluşturan derecelerdeki masonların locaları, **Büyük Loca** denen bir üst kuruluşa bağlı olmakla birlikte, gerçekte bağımsız ve kendi çalışmalarına egemen localardır.

Büyük Loca, ilk üç derecenin yönetimiyle görevli bir yönetim örgütüdür. 4-14. dereceleri arasındakilerden oluşan **Tekemmül mahfilleri-gelişim locaları,** 15-18. derecelerin oluşturduğu **Şapitr**'ler ve 19-30. derecelerin oluşturduğu **Areopaj**'lar birleşince, **Yüksek Karargâh** adı verilen örgüt ortaya çıkar. 31 ve 32. dereceler de ayrı ayrı iki yüksek karargâhtır. Bunlardan ilkine ayni zamanda **Yüksek Haysiyet Divanı-Yüce Onur Kurulu,** ikincisine de **Konsistuar** adı verilir. 33. dereceden 33 biraderinse, **Yüksek Şûra**'yı oluşturur olduğunu daha önce görmüştük. Ancak, **Yüksek Şûra**'yı oluşturan 33. dereceden masonların ayni zamanda da «**Büyük Umumi Müfettiş** sanını taşımış olmaları gerekir.

Gene yukarıda, Masonlukta Yüksek dereceleri anlatırken 1-3. dereceleri sinesinde barındıran**Mavi Localar**la, daha yukarıdaki **Kırmızı Localar**'dan, ya da **Mavi Masonluk** ve **Kırmızı Masonluk**'tan söz etmiştik. Hemen burada eklemek gerekir ki, bu renklilik, salt mavi ve kırmızıyla kalmaz. Yüksek derecelerin Kırmızı atelyeleri gerçekte 4-18. dereceler arasındaki atelyelerdir. Ondan sonra, 19-30. dereceler arasındaki atelyelere (mahfel, loca) **Siyah Atelyeler** denir.

31. derece Yüksek Haysiyet Divanı, 32. derece Konsistuar ve 33. derece Yüksek Şûra'nın çalışma yerleri ise **Beyaz Atelyeler** adını alır.

DERECELERDE KALMA SÜRELERİ

Masonluğa giren bir kimse, belirli süreler içinde derece olarak yükselir, ilerler. Böylece de masonluğun en üst derecesine kadar çıkabilir.

Bu yükselişler iki türlüdür:

1. Remzî dereceler içindeki yükselişler.
2. Felsefî dereceler içindeki yükselişler.

Bunlardan ilkinde yükselme derece grupları içinde, ikincisindeyse grup yükselmesi biçiminde olur. Remzî derecelerden felsefî derecelere geçiş hem bir yükseliş (terfi) hem de yeni bir topluluğa giriş biçimindedir.

Çırak olarak (buna müptedi de denir) masonluğa giren biri sırasıyla **kalfa**'lık ve **usta**'lığa yükselir. Bu yükselişlere, operatif (ameli) masonluktan kalma bir deyimle **nafaka artırılması** denir.

Remzî derecelerden felsefî derecelerin 4 üncüsüne geçebilmek için, yani **Tekemmül - gelişim mahfilleri**'ne yükselebilmek için adayın en az iki yıldan beri usta - üstad ve Mavi bir locanın eylemli üyesi olması gerekir.

18. dereceden 19. dereceye geçişte de mason grup değiştirmiş olur.

Bir dereceden daha yüksek bir dereceye geçebilmek için adayın belirli bir süreyi geçirmiş ve Locasının toplantılarının en azından yarısına katılmış olması gerekir. Derece yükselişleri, o dereceyi ilgilendiren felsefî konuyu temsilen ve **İkaaf** adı verilen bir törenin yapılmasıyla gerçekleşebilir.

Türkiye Büyük Locası'nın tüzüğüne göre, ilk remzî derecelerdeki **terfi - yükselme 102-109.** maddelerde şöyle saptanmıştır:

Eskikitaplarım.com

Çıraklık konusundaki masonik bilgileri eksiksiz edinmiş, locaya devamlılığı belirgin, «tekris - Locaya kabul töreni»nden başlayarak bir yıl geçmiş ve denenmiş, locanın en az on celse-oturumunda hazır bulunmuş hazine'ye (buradaki hazineden kasıt mason locası kasasıdır) **borcu olmayan bir çırak birader, kalfalığa yükseltilir. Yani, «nafakası artırılır.»**

2. Dereceye yükselip kalfa olmuş bir birader, derecesine değin masonik bilgileri edinmiş, çıraklığından başlayarak on çırak toplantısıyla, başka localar dahil en az üç kalfa toplantısına da katılmış, hazineye borçsuz ve en az bir yıllık bekleme süresini doldurmuşsa usta-üstadlık derecesine yükseltilir.

Demek ki, 1. derecede çıraklıkla en az bir yıl, 2. derecede kalfalıkta gene en az bir yıl ve 3. derece, ustalıkta da en az iki yıl geçmeden yükselme olanağı yoktur. Ancak, Büyük Loca Tüzüğüne göre, istenilen koşullara sahip bir çırak, gerekirse Loca kararıyla bekleme süreleri kısaltılarak ve iki derece birden de terfi ettirilebilir. Özellikle yurt dışına gidecek ve oralarda bir yıldan fazla kalacaklar için bu süre kısaltma maddesi uygulanabilir.

Bir masonun derece yükseltilmesi işlemi için, **envarın mütalâası** (envar, nur'un çoğuludur ve burada locanın en üst düzeyinde görevli her mason birader anlamınadır). **Üstadı Muhteremin teklifi** gereklidir. Çırakların yükseltilmesi bir locada öteki çırakların da katılıp oy kullanabilecekleri bir oturumda görüşülür. Olumlu kararа varılırsa, bu karar, kesin kararın verilmesi için **ikinci derece hücresine** iletilir.

Kalfalıktan ustalığa yükseltilişde de benzer yöntem uygulanır. Ancak bu kez oturumda çıraklar bulunamazlar. Loca yükseltilme kararına varırsa, bu kararın kesin-

Eskikitaplarım.com

leşmesi dileği **orta hücre**'ye iletilir. Yükseltilecek kalfa, hakkında görüşme yapılırken loca'dan çıkartılır.

Kalfa ve ustalığa yükseltilme törenleri, Ritüel'e uygun biçimde gerçekleştirilir.

Derecelerde yükseltilme törenleri, yükseltilecek biraderin tekris edildiği Locada yapılmak gerekir. Ama bir zorunluluk olursa, bu tören başka bir locada da yapılabilir ancak, yükseltilecek adayın yükselmesine ait istek, asıl locanın Üstadı Muhteremi, Hatip ve Katibi tarafından imzalanmış ve locasının mühürüyle mühürlenmiş resmi bir **levha** (masonlar resmi yazıya levha der) ile törenin yapılacağı locaya bildirilmiş olsun ve ilk locanın üstadı muhteremi ile iki üstadı ya da temsilcileri de törende hazır bulunsular.

Loca değiştirmiş bir çırak ya da kalfanın yükseltilmesindeyse, ilk ana locanın yazılı görüşünü almak gerekir.

Gene Mason Derneği Yönetmeliğinin 164. maddesine göre, Yüksek Şûra'ca tanınmış bir Rit'e mensup her usta-üstad derecesindeki mason, 4. dereceye yükseltilebilir.

Kesinlikle saptayamadığımız bazı savlara göreyse (1976 İstanbul basımlı **Dünyada ve Türkiye'de Masonluk** adlı, **Hasan Cem** imzalı kitap, sayfa 24) masonlukta çıraklıktan 33. dereceye ulaşabilmek için 81 ay, yani 7 yıl yetmektedir. Ne var ki bir Mason üstadı olan Sayın Dr. Selami Işındağ, bize yolladığı bir özel mektubunda bu süre işinin doğru olmadığını yazmıştır.

Gene ayni kitaptaki savlara göre, 33 dereceli masonluğun aradaki bazı dereceleri Türkiye'de yoktur ve bunlar atlanarak, daha üst derecelere yükselinmektedir ki, bunlar da 33 derece içinde sadece 15 derecedir. Hasan Cem adlı yazara göre, Türkiye'de olmayan ve Türk masonlarına sırları öğretilmeyen dereceler, 5, 6, 7, 10, 11, 12,

Eskikitaplarim.com

13, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28. derecelerdir. Bu bilgiyi doğrulayan bir kanıt ise, **Türkiye Büyük Mason Mahfili** üyeleri ve Süprem Konsey Grankomandör'ü **Dr. Selami Işındağ**'ın 1978 yılı içinde Mason derece rilüellerini inceleyen küçük broşürlerinde de bu derece ritüellerinin yer almamasıdır.

BÜYÜK LOCALAR VE RİTLERİN KURULUŞU

Jules Boucher ve **Paul Naudon** gibi ünlü masonluk tarihi araştırıcıları, XVIII. Yüzyılda eylemci masonluktan düşünsel masonluğa geçiş dönemindeki çalkantılarda, döneminin İngiliz politik dalgalanmalarının etkinliğinin ne kadar çok olduğunu özellikle vurgularlar. Böylece de, masonluk dünyasının daha temelinde başlayan ayrılıklara geniş ölçüde ışık tutarlar.

Bu iki ünlü araştırıcıya göre, Fransız masonluğunun İngiliz masonluğundan esinlendiği görüşü gerçeğe aykırıdır. Gerçi, düşünsel masonluk XVII. Yüzyılda İngiltere ve İskoçya'da doğmuştur ama, bu fran-masonluk yenileştirme gerekçesiyle **Londra Büyük Locası**'nın 1717'de kurduğu fran-masonluktan çok değişiktir.

Başlangıçta masonluk, düşüncel fran-masonluk, eylemci fran-masonluk gibi iki özellik taşıyordu:

Bir yanda ruhani bir emre itaat yoktu, localar hürdü, öte yanda örgüt, katolik olan geleneksel özgürlüğünü koruyordu. İşte bu katolik fran-masonluktur ki, ilk olarak İngiltere'den kaçmak zorunda kalan Stuart soyu tarafından Fransa'ya sokuldu, **Stuartist Masonluk** olarak adlandırıldı.

Eskikitaplarım.com

1717'de Londra Büyük Locasının kuruluşu ile Oranj ve Hanovr'ların protestan partizanları, masonluğun İskoç Localarında uğradığı siyasal sapmaya karşılık vermek istemişlerdi. Ne var ki, bir tepki olarak doğan Londra Büyük Locası da yeni bir sapmayı beraberinde getirmişti. Bu sapma, bir yandan masonların her dönemde sadık kalmaya and içtikleri katoliklikten uzaklaşma, öte yandan da geleneksel İngiliz töresi sayılan **Hür Locada Hür Mason** ilkesini ortadan kaldırıp, boyun eğme ve bağımlılık ilkesini sokma biçiminde beliriyordu.

Paul Naudon'a göre, siyasal nedenlerle İskoç Masonluğuyla boğuşabilmek için gelenekleri ve hukuku çiğneyen **Londra Büyük Locası, yüksek** kudrete de sahip çıkıyor ve bir süre sonra kendisini **Dünyanın Ana Büyük Locası** gibi, benimsenmesi zor adlarla adlandırıyordu. İş bununla da kalmıyor, **İngiltere Büyük Locası,** bastırdığı ilk yönetmeliğinde, eski kuralların bir çoğunu (bütün ritler, dereceler, feesefî ve şövalöresk şapitrler) kaldırıp, salt çırak, kalfa ve usta dereceleriyle yetinilmesini öneriyordu. O dönemde birçok Loca, **Londra Büyük Locası**'nın bu öneri ve üstünlüğünü benimsedikleri için yeni bir Rit doğmuş oldu.

Ama bunu benimsemeyenler de çok olmuştu. Birkaç İngiliz Mason Locası birleşip, **Lodge of Antiquity-Eski Loca**'yı kurdular. **İskoç** localarından da **York ve Edwin locaları,** Londralıları yeni bir masonluk kurmak, masonluğun eski değer ve özelliklerini yok etmekle suçlamış ve kendilerine **Eski masonluk** adını vermişlerdi. Bu durumda, İngiltere dışında da birçok Loca, İskoçya Büyük Locasına bağlanmayı istediler. 1736'da 33 İskoç Locası birleşip **İskoçya Büyük Locası**'nı kurdular. Derken İngiltere ve İskoçya'daki siyasal çekişmeler ortaya bir de **İskoç KralîTarikatıBüyükLocası**'nı çıkardı. Bunlar **Londra Büyük Locası**'na yapılan suçlamalardan sakınarak Stu-

Eskikitaplarım.com

artlara muhalif, ama tıpkı onların, gittiği yoldan giden yeni bir İskoç Masonluğu yaratmaya çalışacaklardı. Bunlar da yüksek dereceler oluşturdular.

Eski Mason kuruluşlarının bilime karşı olan eğilimleriyle geleneklerini korumak isteyenler, aynı zamanda merkezi bir otoritenin ve genel kuralın saptanmasını istiyorlardı. Ne var ki bu çok zor bir işti. Çünkü ortada, **Rose-Croix, Royal Arch, Doğu Şövalyeleri, Doğu ve Batı İmparatorları, Primitif Ekose, Templiers**'den kaynaklanan **Şapitrler, Malta Şövalyeleri** gibi bir çok örgüt vardı ve bunların tümü de masonluğa sahip çıkıyorlardı. Bunların her birinin kendine bağlı locaları, ritleri vardı.

Paul Naudon'a göre iş bu kadarla da bitmiyordu.

Almanya'da da bir çok loca tarafından benimsenmiş ve 25 dereceden oluşan **Rite Ecossais Ancien et Accepté-Eski ve Kabul edilmiş İskoç Riti** ilgi görüyordu. Bu rit, **Rite de Perfection-Gelişim Riti (Tekemmül)**den doğmuştu.

Bu ritin yanı sıra, Cizvit Papazlarınca Fransa'da kurulmuş **Le Rite de la bru, Le Rite des Cleres, Le Conseil des Empereurs d'Orient et d'Occident,** 1758'de **Baron Tschoudy** tarafından kurulan **Le Aite de L'Etoile Flamboyante,** Lyon Cizvitleri tarafından kurulan **La Grande Loge du Rite Ecossais Philophique,** 1778'de kurulan **Le Rite des Chevaliers Bienfaisants de la Cité Sainte** ritleri de sıralanıp gidiyordu...

Lyon'lu Cizvitlerce kurulan **Doğu ve Batı İmparatorları Konseyi,** Ritin Amerika'da da yayılması için 1761 yılında **Etienne Morin**'e bir yetki belgesi verdi. Böylece Masonluk Amerika'ya da sıçradı.

İmparator II. Frederik İskoç Ritinin Büyük Üstadı olunca, Avrupa ve Amerika'daki hemen bütün şapitr'ler onun yetkisini tanıdılar. Frederik de dereceleri 33'e çıkardı ve 33. dereceden bir yönetici **Supréme Conseil-Yük-**

Eskikitaplarım.com

sek Şûra (Ulu Konsey) oluşturdu. 1786 yılında bu konseyin anayasası yürürlüğe girdi ve ekose rit denen rit son biçimini aldı.

Evet ama bu çabalar bile, masonlar arasındaki ayrılık ve bölünmüşlükleri ortadan kaldırmak için yeterli olmadı. Nitekim, bir başka araştırıcı, **Otto Bachmann** kitabında Fransa'da Farmasonluk bölümünde, **Paul Noudon** ve **Jules Boucher**'in anlattıkları konulara paralel biçimde sorunu şöyle dile getirmektedir:

«Avrupa Kıt'asında, İngiltere dışında spekülatif masonluk önce Fransa'ya sokulmuştur. Birçok değişimler geçirdikten sonra bu ülkede iki obediyans üzerinde durulmuştur. Bunlardan biri Fransa Büyük Maşrıkı (G.O.D.F.) dır. Bu kurum 1723 yasasını uygular. Öteki, Fransa Büyük Loca'sı (G.L.D.F.) dir. Bu da Anderson yasalarına bağlıdır, ancak localarında birçok Büyük Loca'lar örneğinde olduğu gibi masonları Evrenin Ulu Mimarı sembolü ile çalışmaya zorunlu tutar ve yemin kürsüsü üstüne de İncil kitabını koydurur.»

Geçen Yüzyılın ortasında Fransız Masonluğu karışık bir dönem geçirdi ve G.O.D.F., türlü nedenlerle ve belki de **İngiltere Büyük Locası**'yla yakınlaşmayı sağlamak amacıyla, tüzüğüne bazı doğmaları almayı düşündü. Ne var ki, bu eğilim Fransız karakterine uymadığı için tartışma ve çatışmalara neden oldu. **G.O.D.F.** de 1877 yılında, tüzüğüne bir yama gibi konmuş laisizmle çatışan doğmaları çıkardı attı ve saf Andersonculuğa döndü.

Bu dönüş ise, teist masonların o güne kadar zaten sürdüregeldikleri saldırıların artmasına neden oldu. Amaç, liberal masonluğu yok etmekti. Bunun en şaşmaz örneği ve belirtisiyse, **İngiltere Birleşik Büyük Loca'sı**nın uydusu olan pek çok Büyük Locanın benimsediği kuralları benimseyen **G.L.D.F.**'nin **(Fransa Büyük Locası)** dahi doğmacı masonluğun dışında tutulmasıdır.

Fransız Büyük Meşriki (Supreme Conseil) tüzüğünün başında, masonluğun felsefeci ve ileri bir kurum olduğunu ve amacının gerçeği aramak, ahlâk sistemini incelemek ve insanların beraberliğini, fikrî ve sosyal gelişmesini sağlamak olduğunu açıklar. Bu program salt locaların ve masonların çıkarlarını arayıp korumayı değil, tüm insanlığa yaygın bir ideali kucaklar. Ve tüm mason örgütleri içinde vicdan özgürlüğüne mutlak bir önem veren kurum sadece **Fransa Büyük Meşriki**'dir ve Anglo-Saksonların gözünde bu onun en büyük cinayetidir.

BİTMEZ TÜKENMEZ SUÇLAMALAR

İsviçre'nin **Alpina Büyük Locası**'ndan **Otto Bachmann**, tüm bunları anlattıktan sonra, **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nın temelde kendisinin düzensiz olduğunu ileri sürmekte ve Fransa'da otoritesini kabul ettirdiği, kendine bağımlı hale getirdiği **Grande Loge Nationaie Française** konusunda da şöyle yazmaktadır:

1919 yılında Paris'te iki Loca, düzenli olmaya da önem vermeyerek bir Büyük Loca oluşturmuşlar ve adına da Fransa İçin Bağımsız ve Düzenli Büyük Loca demişlerdi. Sonra bu ad, Ulusal Fransız Büyük Locası olarak değiştirildi. Bu Büyük Locanın, kuruluşu düzenli olmamasına karşın, İngiltere Birleşik Büyük Locasınca hemen tanınması ilginçtir.

Dinsel bir durum gösteren bu Büyük Loca, Fransızlara gerçek masonluğun insancıl (homannitaire) olmayıp, kilise taklidi bir örgüt olduğunu telkine çalışır. Kiliseyle sıkı işbirliği yapar.

Dünya Masonluğu içindeki bölünmeler konusunda bu örnekleri sıralarken, ayni bölünmenin Türkiye'deki

Eskikitaplarım.com

uzantısına da, daha önce olduğu gibi bir göz atmakta yarar vardır.

Türkiye Büyük Locası eski Büyük Üstadlarından **Necdet Egeran**, kendi obediyansları dışında kalan **Türkiye Büyük Mason Mahfili** üyesi masonları agnotistlikten, deist'likten öte, ateistik yani dinsizlik imansızlıkla suçlarken, **«Memleketimizde Düzenli Masonluk olarak bağımsız Türkiye Büyük Locası, Türk Yükseltme Cemiyeti adı altında Cemiyetler Kanunu Uyarınca faaliyettedir»** dedikten sonra şöyle yazmaktadır:

«Üzülerek kaydedelim ki, görüş ayrılığı yüzünden Memleketimizde Düzensiz Masonluk da vardır. Değerli bir çok Türk Masonlarını halen de sinesinde toplamış olan ve Türk Mason Derneği adı altında 1909'dan beri bütün Türk Masonlarına hâkim durumda faaliyette bulunan ve fakat Türkiye Büyük Locası'nın 1956'da kuruluşundan sonra dahi bazı idarecilerinin bu hâkimiyeti sürdürme mücadelesi nedeniyle 1966 yılında düzensiz hale gelen İskoç Riti Yüksek Şûrası, yerini düzenli olarak tanınan, Türkiye Kültür ve Fikir Derneği adıyle kurulan İskoç Riti Yüksek Şûrası'na terk etmiştir.

1966 yılından beri Düzensiz İskoç Riti Yüksek Şûrası olarak faaliyetine devam eden Türk Mason Derneği, tıpkı 1956'dan önce olduğu gibi kendisine bağlı ve 1'den başlayarak 33. dereceye kadar kesintisiz çalışan kırmızı localar kurmuştur.

«Umarız ki, Düzenli ve Düzensiz bu iki ayrı masonluk başkalarına aşılamaya çalıştıkları toleransla beraberliği kendilerine de rehmer edinmek suretiyle birleşerek, çok daha kudretli, yekvücut bir Türk Masonluğu kurmakta gecikmezler.»

Türkiye Büyük Mason Mahfili Yüksek Şûrası Grankomondörü Dr. Selâmi Işındağ ise **Egeran'**ın bu sözlerine karşılık olarak şöyle yazmaktadır:

Eskikitaplarım.com

«Türkiye Büyük Mason Mahfili Yüksek Şûrası 1909'dan beri süregelmektedir. 19 Süprem Konseyce tanınmakta yalnız İngilizler ve onlara tâbi olanlarca tanınmamaktadır. Türkiye Kültür ve Fikir Derneği Yüksek Şûrası'nı kuranlar, sekiz kişi olarak bizden istifa ettiler ve İngiltere'ye «Biz 1909'un devamıyız» diye gerçek dışı konuşarak onlarca düzenli tanındılar.»

Eskikitaplar

VII. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

MASONLUK
VE TÜRKLER

TÜRKİYE'DEKİ MASONLARIN TARİHİ

DIŞARDAN İÇERİ

Her ne kadar Türkiyeli Masonlar, ülkemizde masonluğun oluşup gelişmesini, **Ahi**liğe, **Esnaf Loncalarına, Fütüvvetnameler,** hatta **Bektaşilik** gibi Anadolu'dan kaynaklanan tarikatlere bağlamak isterlerse de, Masonluğun Türkiye'ye ve Osmanlı ülkesine Batı'dan **ithal malı** olarak geldiği ve temellerinin **yabancılar** daha sonra da **azınlıklar** eliyle atıldığını görmezden gelmek olanağı yoktur.

Bu arada gene hemen vurgulamak gerekir ki, Türkiye'ye özgü masonluk, bir Türk Masonluğu da yoktur. Yabancı uyruklu bir mason da, Türkiye'deki localardan birinde **biraderlik** yapabilir, görev alabilir.

Bu böyle olduğu içindir ki, Türk Masonluğu Tarihi, ya da Türk Masonluğu demek yerine daha doğru ve gerçekçi olarak Türkiye'deki Masonluk ve Tarihi demek uygun olur sanısındayız.

Nitekim, ülkemizdeki Masonluk tarihi konusunda 1928 yılından başlayarak otuz yıla yakın süre araştırma-

lar yapmış ve bu konuda en güvenilir, üstelik de Masonlarca da yadsınamaz bir yapıt vermiş olan, 33. derece Masonlardan **Kemalettin Apak** Üstad'ın 1958 yılında, **Türkiye Mason Derneği** tarafından bastırılmış ve dernek üyesi masonlara dağıtmış olduğu kitabın adı da, **Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi**'dir.

Hâkim Büyük Genel Müfettiş sanını da taşıyan **Kemalettin Apak** biraderin, kitabında belirttiğine göre Türkiye'deki ilk Mason Locası İstanbul'da Osmanlı Padişahı Sultan **Üçüncü Ahmet** (1703-1730) döneminde kurulmuştur.

Eylemci Masonluktan (operatif), düşünsel masonluğa (spekülatif) geçişin Dünya Masonları için başlangıç tarihinin İngiltere'de 1717 ve 1723 olduğu anımsanırsa, Londra'dan binlerce kilometre ötede Osmanlı İmparatorluğunun «**payitaht**»ı İstanbul'da da masonların hemen hemen aynı zamanda ortaya çıkışı ilginç olsa gerekir.

Yani Türkiye'de spekülatif masonluk, yeryüzünün öteki ülkeleriyle hemen hemen aynı yıllarda günyüzüne çıkmıştır.

TÜRKİYE'DEKİ İLK MASONLAR VE İLK TÜRK MASONU

Kemalettin Apak, Türkiye'deki ilk mason locası ve ilk Türkiyeli masonlar hakkında şu bilgiyi vermektedir:

«İstanbul'da ilk Mason locası 18'inci yüzyılda 23. Osmanlı Padişahı Sultan Üçüncü Ahmet zamanında açılmıştır ki, Türkiye'deki ilk Mason Mahfili budur. Bu loca, Fransız obediyansına bağlı olup Galata'da Perşembe Pazarında Arap Camii civarında imiş. Galata ile Azapkapı arasındaki bölgede o zamanlar Frenkler ve bilhassa Ve-

Eskikitaplarim.com

nedik ve Cenevizlilerin ahfadından olan levantenler sakin bulunduklarından,, bu locanın bunlar tarafından idare edildiği zan edilmektedir. Maalesef ismi malûmumuz olmayan bu loca, Üçüncü Sultan Selim (1788-1807) zamanına kadar çalışmış ve 1789 Fransız Büyük İhtilâlinin doğurduğu aksül'ameller neticesi o tarihten sonra kapanmıştır.»

Gene ayni araştırmacı, Türkiyeli ilk mason hakkında da daha sonraki satırlarda şu bilgiyi vermektedir:

«1720 senesinde, yani Üçüncü Sultan Ahmet devrinde Fransaya elçi olarak gönderilen Yirmi sekiz Mehmet Çelebi, oğlu Sait Çelebi'yi de Kethüda olarak beraberinde götürmüş ve bir yıl kadar Paris'te kalan baba-oğul bir hayli yeni fikirlerle İstanbul'a döndükten sonra Sait Çelebi, İbrahim Müteferrika ile Türkiye'de ilk matbaayı kurmuşlar ve bu sırada İstanbul'daki bu Fransız Locasına bazı dostlarıyle beraber intisab etmişlerdir.

«Türklerden, ilk mason olarak bildiğimiz, bu suretle Yirmi sekiz Mehmet Çelebizade Sait Çelebi'dir. Sait Çelebi daha sonra Birinci Sultan Mahmut devrinde 1732'de İsveç'e, 1741'de Fransa'ya Elçi olarak gitmiş ve nihayet Üçüncü Sultan Osman zamanında 1755 senesinde beşbuçuk ay kadar Sadrazam ve dolayısıyla Vezirlik payesiyle Paşa olmuştur.

İbrahim Müteferrika ile birlikte, Türkiye'nin ilk masonu olan **Yirmisekiz Mehmet Çelebizade Sait Çelebi**'nin burada bir iki özelliğine dikkat çekmek isteriz:

Bu özelliklerden biri, **İbrahim Müteferrika**'nın Macar asıllı olması gibi **Yirmisekizzade**'nin de babası **Mehmet Çelebi**'nin bir devşirme olmasıdır. İkincisi, belki de ana dili olarak Türkçe dışında bir ya da birkaç yabancı dili okuyup yazmasıdır. Üçüncüsü, yaşamındaki süratli yükseliştir. Bu yükseliş ki, ilk Türk Masonunu Osmanlı İm-

paratorluğu Sadrıazam'lığa yani günümüz diliyle Başbakanlığa kadar götürmüştür.

Yirmisekiz Mehmet Çelebizade Sait Paşa, 1761 yılında Maraş'ta ölmüştür.

Kemalettin Apak'ın tarih araştırmasından öğrendiğimize göre, gene ilk Türkiye masonlarından biri olan **Kumbaracı Ahmet Paşa** (1675-1742) da, gerçekte bir Fransız Kontu olup, gerçek adı **Comt de Bonneval**'dir. Fransa'da **14. Louis** döneminde uğradığı bir hakaret üzerine yurdunu bırakıp önce Avusturya'ya gitmiş, ardından Osmanlı hizmetine girmiş, (1729) ve Sultan **Üçüncü Ahmed** döneminde müslümanlığı da kabul ederek Kumbaracıbaşı ve Paşa olmuş, **Mühendishane-i Berri Hümayun**'u kurmuştur. Yani ilk askeri mühendis ve topçuluk okulunu.

OSMANLI TARİHLERİNDE İLK MASON

Gene Türkiye'deki ilk masonlar araştırılırken, ünlü Osmanlı Tarihçilerinden olup **Üçüncü Selim** dönemini **anlatan Asım**'ın Tarihi'nde şu kayda rastlanmaktadır:

«Fizatihi ahkâmı İslâmiyeye mübâlât eylemez mülhid ve bîitikad bir zındık kişveri frengistanda Fermasonlukla sihrü kimya ve şu'bede makulesi tahsil etmiş olan ve bilâhare silahşoranı hasseye iltihak eden Hasan Ağa..»

Asım Tarihi'nin 241. sayfasındaki bu kayıt, sanırız, Türkiye'de masonların ilk kez yazılı biçimde **«zındık»**lıkla, **«imansızlık»**la, islâmiyet kurallarına **«uymazlık»**la suçlanmasıdır. Dolayısıyla, **«Fermasonluk»** denilerek de masonluğun ilk kez tarihlerimizde ve yazılı belgelerimizde yer almasının belgesidir.

Eskikitaplarım.com

Günümüzün genç kuşaklarının anlamakta zorluk çekecekleri **Asım Tarihi**'nden yapılmış bu alıntının günümüzün diliyle anlatımı şöyle yapılabilir:

«Özel olarak İslâmiyet kurallarına saygısız, dinsiz ve imansız bir zındık ki frengistanda Masonlukla sihirli kimya ve benzeri şeyleri okumuş olup, Padişah savaşçıları arasına katılmış Hasan Ağa...»

Çok olasıdır ki **Hasan Ağa** da Osmanlı Tebaaısı hristiyanlarından bir devşirme olup, fizik ve kimya bilimlerini okuyup öğrenmiş, sonra müslüman olup Osmanlı Ordusunda görev almış, ancak, döneminin katı din kurallarını uygulamasına aldırmaz, yenilik yanlısı, ben işimi yapayım yeter diyen kişilerden biri idi. Bilgisi ve görgüsüyle dönemin yöneticilerinin gözüne girdiği, ağalık sanını aldığı için de **Tarihçi Asım** ve benzerlerince pek sevilmeyen bir kişi olabilir. Çünkü anlatım, biraz bu yoldadır...

Gene Türkiye'deki ilk masonlardan olarak adı geçen ama hakkında pek fazla bilgi bulunmayan kişilerden biri de Tophanede oturduğu, ticaret yaptığı ve açık fikirli, ilerici görüşlere sahip olduğu bilinen **Yusuf Çelebi**'dir.

Yirmi sekiz Mehmet Çelebizade Said Çelebi'nin, paşa, vezir ve sadrazam olmazdan önce uzunca bir süre Osmanlı Devletini çeşitli Avrupa ülkelerinde **«sefir-i kebir - Büyük Elçi»** olarak temsil etmesinin akla getirdiği bir saplamayı da burada yapmadan geçmek istemeyiz.

Yirmi sekiz Mehmet Çelebizade Sait Çelebi'den bu yana, gerek Osmanlı İmparatorluğu döneminde gerekse bunu izleyen Cumhuriyet döneminde Türkiye'de Dış İşleri Bakanlığı kadrolarında hemen aralıksız olarak yüksek mevkileri hep masonlar doldurmuşlardır. Öyle ki, bir ara, hem de Cumhuriyetten sonra, mason olmayanların elçiliğe yükselmeleri hemen hemen olanaksız duruma gelmiştir.

Eskikitaplarım.com

Masonluğun Türkiyeye girmesiyle birlikte yukarıda Asım Tarihi'nden yaptığımız alıntıda da görüldüğü gibi, ülkemizde masonluğa karşı görüşler de birlikte gelişmiştir. Nitekim, bu konuda başlangıca ait çok geniş bilgi olmamasına karşı 1925 yılında İstanbul'da **Jak Suhami** adlı Üstad'ın yazıp yayınladığı **Üstad Kitabı** adlı yapıtın sonunda, «**Masonluk Tarihinde Şayanı Dikkat Vekayi**» başlıklı bir bölümde şu kayıt dikkati çekmektedir:

«**1748'de Türkiye'de Masonluğun Men'i.**»

Bu da göstermektedir ki, Osmanlı Topraklarında masonluğun özellikle **Lâle Devri** sırasında yayılmasını izleyen yıllarda Sultan **Birinci Mahmut, Patrona Halil** Ayaklanmasından sonra, her türlü yenilikçi eylem ve görüş gibi, Masonluğa karşı da bazı önlemler almak istemiştir. Ama masonlara asıl karşı çıkan, bir mason olan Osmanlı Padişahı **Sultan Beşinci Murad**'ın yerine geçen ve ömrü boyunca da tahtını yitirip yeniden **Sultan Murad**'ın Padişah yapılacağından korkan **Abdülhamid II.**'dir. (1876-1909).

MASONLUK TARİHİNİN DİLİMLERİ

Türkiye'de masonların geçmişini araştırırken, Üstad **Kemalettin Apak,** 1958 yılına kadar masonluk tarihini dört döneme, dört dilime ayırmıştır.

Bunlar sırasıyla:

1. 1909 yılı öncesi dönemi masonluk
2. 1909-1935 yılları arası
3. 1835-1848 yılları arası
4. 1948 sonrasıdır.

Eskikitaplarım.com

Bu bölünmeye genel olarak katılmakla birlikte, 1958 yılına kadar uzanan bu dilimlemeye, 1964 yılından sonra **Adalet Partisi** Genel Başkanı, 18. derecede Mason **Süleyman Demirel**'in masonken değilim demesiyle ortaya çıkan olayları ve Türkiye'deki masonların bir kez daha bölünmesi dönemini de katmak gerekir.

Yukarıda özet olarak da olsa, 1909 öncesi masonluğuna, Türkiye'deki ilk mason locası ve ilk Türkiyeli Masonlara bir göz atmıştık. Aşağı yukarı iki yüzyıllık bir geçmişi olan bu döneme eklenecek daha başka bazı bilgiler de vardır.

Örneğin, Türkiye'deki ilk masonlar ve ilk localar konusunda gene özetle olmakla birlikte daha başka masonlar ne demiş, bunlara da bir göz atalım.

Adından daha önce de söz ettiğimiz bir Mason Üstadı **Mithat Gürata,** —ki aslında o tarih konusunda **Kemalettin Apak**'ın yapıtından yararlanmıştır—, Türkiye'deki masonluk konusunda şöyle yazmaktadır:

«Türkiye'de Masonlara ilk defa III. Ahmet zamanında (1703-1730) rastlanır. III. Selim zamanında (1787 - 1807) kendilerinden bahsedilecek bir topluluk halini alır, Kırım Harbinden (1854-1856) sonra sayıları artar.

«Tesbit edilebildiğine göre, İlk Türk Masonu Yirmisekiz Mehmet Çelebi'dir. Bu zat Paris'te, Sefaret Başkâtibi iken Fransız Locasına intisap etmiştir. Bunu İbrahim Müteferrika takip etmiştir. Bunlar Osmanlı Tarihinin ünlü kişileridir. Lâle Devrinin (1718-1730) birçok yenilikleri arasında memlekete ilk matbaayı 1727'de getiren kimselerdir.

«Türkiye'de Mason Teşkilâtı 1909 senesinde, yeni Meşrutiyetin ilânından sonra yayılmıştır. Mısır Locasından bir kol alarak İstanbul'da açılan locaya zamanın ricali intisap etmiş bulunmaktadır. Sait Halim Paşa, Talat Paşa, Cavit Bey, Şeyhülislâm Musa Kâzım Efendi...»

Eskikitaplarim.com

Yukarıya aktardığımız alıntıda, dikkat edilirse, sayın **Mithat Gürata, Kemalettin Apak**'ın verdiği bilgiden oldukça farklı bazı bilgiler vermektedir. Bu konudaki kaynağı nedir, bilemiyoruz. Sayın Apak, ilk Türkiyeli masonun **Yirmisekiz Çelebi** değil, onun oğlu **Sait Çelebi** olduğunu yazmaktadır. Sait Çelebi'nin de Paris'te değil, İstanbul'da Mason Locasına girdiğini belirtmektedir.

Mithat Gürata ise, **Sait Çelebi**'nin değil, babası **Mehmet Çelebi**'nin Paris'te mason olduğundan söz etmektedir. Ne var ki, bu doğru olsa bile, sayın **Gürata** arada gene bir yanlış yapmakta, Türkiye'de ilk matbaayı **İbrahim Müteferrika**'yla birlikte **Sait** yerine babası **Mehmet Çelebi**'ye kurdurmakta ve **Çelebi**'nin Fransa'daki görevini de, sefaret başkâtipliği diye anmaktadır. Oysa, **Mehmet Çelebi Paris**'te elçi, oğlu **Sait Çelebi**'yse babasının yanında bir anlamda Sefaret Başkâtibi de denebilecek **Kethüda**'dır. Dolayısıyla **Gürata**'nın babayla oğulu birbirine karıştırdığı sonucuna varmak olasıdır.

Burada açığa çıkmayan noktaysa, baba oğul **Yirmisekiz Çelebi**'lerin ikisinin de daha Fransa'dayken mi mason localarına devama başladıkları, yoksa İstanbul'a döndükten sonra mı bir locaya intisap ettikleridir ki, bizce ilk olasılık daha güçlüdür ve İlk Türkiyeli masonların bu baba-oğul olmaları akla yakındır.

Bir Eski Büyük Üstad, **Necdet Egeran** ise, ad vermemekle birlikte, Türkiye'deki ilk mason localarının kuruluşu ve masonluğun Türkiye'ye gelişi konusunda şunları yazmaktadır:

«Türkiye'de Masonluğun eski bir tarihi vardır. Başlangıcı 18'inci yüzyıl ortalarına gider. Fikri masonluğun ilk defa Londra'da organize edildiği 1717 tarihinden pek uzak değildir.

«Bazı yayınlardan öğreniyoruz ki, 18'inci yüzyıl ortalarında Osmanlı İmparatorluğu'nun değişik yerlerinde

Eskikitaplarım.com

muhtelif obediyanslara bağlı bazı münferit localar kurulmuş bulunuyordu. Bunlar kısmen İngiltere'den ve daha ziyade Fransa ve İtalya'dan gelerek Osmanlı Ülkesinin daha çok Batı kısımlarında teessüs etmişlerdi. Bunlardan bir kaçı da İstanbul ve İzmir'de kurulmuş ve İngiltere ve İskoçya Büyük Localarına bağlı idiler. 1856'da yabancılar tarafından bir Büyük Loca kurulduğu anlaşılmaktadır. 1861'de İstanbul'da Güney Jüridiksyonundan (Birleşik Amerika'da Charleston'da) patent almış bir İskoç Riti Yüksek Şûrası da yine yabancılar tarafından kurulmuştur.

«Bununla beraber, ancak 20'nci yüzyılın başlarında İmparatorluk dahilinde Masonluğa olan ilgi artmıştır. Bunun nedeni, sadece masonluğun öğrettikleri değil, son Padişahların karanlık istibdad devrinde hürriyet için mücadele edenlerin masonlukta bir melce bulmalarından ileri geliyordu.

«1908'de Meşrutiyet ilân edilince, İstanbul'daki Türk masonlar bir araya gelerek Memleketteki bütün masonları idaresi altında toplayan bağımsız bir obediyans kurmaya teşebbüs etmişlerdir.

«Bu hareketle memlekette başka obediyanslara bağlı münferit localar devri kapanmış bulunuyor.»

MEŞRUTİYET ÖNCESİ İSTANBUL'DA MASONLUK

İstanbul'da kurulmuş ilk Mason Locasının adının bilinemediğini Mason Üstadlarından **Kemalettin Apak**'o dayanarak söylemiştik. Bu loca'nın **Sultan Ahmet III** dönemine rastladığını da belirtmiştik.

1917 yılında, İsviçre'de yayınlanmış **Fran Masonlukta İki Yüzyıl** adlı bir yapıttaysa, Türkiye'de Masonluğun 1738 yılında localar kurmaya başladığı ve bu tarihte İstanbul'da bir Fransız Locasının bulunduğu yazılıdır. Bu kaynak doğru sayılırsa, Türkiye'deki ilk Fransız Locasının **Üçüncü Ahmet** (1703-1730) döneminde, yani Tarihimize **Lâle Devri** diye geçen dönemde değil, ondan sonra **Sultan I. Mahmut** döneminde kurulduğunu kabul etmek gerekir.

Ne var ki, İsviçreli araştırıcının aktardığı bu bilginin kesinlikle doğru olduğunu söylemek olanaksızdır. Çünkü, Türkiyeli ilk mason **Yirmisekiz Mehmet Çelebizade Said Paşa'nın İbrahim Müteferrika'**yla birlikte matbaayı kurduğu tarih 1727'dir ve o dönem, Batıdan gelen düşüncelere karşı daha hoşgörülü bir dönemdir. **Sultan Birinci Mahmut** dönemiyse, tersine, başlangıçta **Lâle Devri**'nin kapandığı, irticaın az buçuk etkin olduğu bir dönemdir.

Bu ilk locayı izleyen localar konusunda Alman kaynaklarından edinilen bilgilere göre 1767'de **Saint Jean de Levant** adında **Cenova Büyük Locası**'na bağlı bir loca, 1783'de de **Polonya Maşrıkı**'na bağlı **Auror de Tsarigrade** adıyla bir başka loca daha kurulmuştur. **Sultan Üçüncü Selim** dönemindeyse, Osmanlı ülkesinde bir kez daha yenilik akımları egemen olmaya başlayıp, Fransa ile ilişkiler gelişmeye başladığında, Osmanlı toprakları üzerinde ve bu arada İstanbul'da yeni bazı Fransız Locaları ve bunlara paralel olarak İngiliz locaları kurulduğu da, gerçeklik dereceleri kesinlikle soptanamayan ama akla da aykırı gelmeyen söylentilerdir. Özellikle **Kırım Savaşı** günleri ve sonrasında Batı'ya iyice açılan Osmanlı ülkesinde masonluk büyük gelişmeler göstermiştir.

Nitekim, Kırım Savaşları sırasında Osmanlı Sadrazamı olan, daha önce Londra'da Sefir-i Kebir iken mason-

luğa girmiş **Koca Mustafa Reşit Paşa** (ki altı kez sadrazamlık yapmıştır) gene bir mason olan İngiltere'nin İstanbul Büyük Elçisi **Lord Rading**'in yakın dostu idi. **Lord Rading** ise, Galata Kulesi yöresinde Bereketzade Mescidi karşısındaki bir binada, İskoçya'daki **Edinburg Büyük Locası**'na bağlı bir locanın Üstadlığını yapıyordu ve **Reşit Paşa** dahil, İngilizce bilen pek çok Osmanlı da bu locaya üye idiler. Bu locanın özelliği, üyelerinin daha çok aristokrasiye yakın kişiler olmasıydı.

1854 yılında Fransa'da basılıp yayınlanmış **J.B. Bouléex**'nin **Masonluk Tarihi** adlı yapıtında verilen bilgiye göreyse, o yıllarda Türkiye'de biri İstanbul'da Beyoğlu'nda, öteki İzmir'de iki **Büyük Loca** kurulmuştur. Ancak, bu locaların hangi obediyansa bağlı oldukları bilinmemektedir. 1856 yılındaysa, Kırım Savaşını izleyen günlerde Beyoğlu'nda **Etoile du Bosphore** adıyla bir Fransız Locası kurulmuştur. Bu locanın Üstadı, Babıali'de Hükûmetin Hukuk Danışmanı **Louis Amiable**'dir. İngiliz locasının tersine daha çok, avukat, doktor, mühendis, subay gibi burjuvaların üye olduğu bu locanın ünlü Türk üyelerinden biri **Müşir Fuat Paşa**'dır. Bu loca, **Abdülhamid** Döneminde masonlara karşı yürütülen sindirme kampanyası sırasında, ondokuzuncu yüzyılın sonlarında çalışmalarını durdurmuştur. Meşrutiyetten sonraysa bu locanın yerini **Rönesans** adıyla yeni bir loca almış ve bu Loca 1935 yılına kadar **Fransız Büyük Locası**'na bağlı kaldıktan sonra, **Türkiye Büyük Locası**'na bağlanmıştır.

Kırım Savaşından sonraki yıllardaysa, İstanbul'daki İngiliz Elçilerinden **Sir Henry Bulver**, 1857 yılında Büyükdere'de kendi adını taşıyan **Bulver Lodge**'yi kurmuştur. **İngiliz Büyük Locası**'nın İstanbul'daki bu locasına karşılık olarak 1858 yılında da İstanbul'daki Fransız Büyük Elçisi, Fransa Büyük Locasına bağlı olarak **Union D'orient** adıyla bir loca kurmuştur ki bunun da ilk üstadı **Sehinaz** adında biridir.

Eskikitaplarim.com

SEFARETLERARASI MASONLUK SAVAŞI

Çok ilginçtir ki, o sıralarda Türkiye'de ve İstanbul'da temsilcisi bulunan hemen her ülke, özellikle Osmanlı toprakları üstünde emperyalist emeller taşıyan her ülke, daha çok elçilikleri aracılığıyla kendi ülkesi obediyansına bağlı bir mason locası açmaya özel bir önem vermiştir.

Nitekim, o dönemde İngiliz Elçiliğinin yazlık sarayının bulunduğu Büyükdere'de kendi adına bir mason locası kuran İngiliz Elçisi, İstanbul'da ayrıca **Provincial Lodge** diye bir **Büyük Loca** da oluşturmuş ve bunun da Üstadlığını yapmıştır. Bu Büyük Loca'nın kurulmasına neden **Bulver Lodge**'nin dışında İstanbul'da bir de **Orientel Lodge** adıyla ingilizce çalışan bir başka locanın daha kurulmasıdır.

İngiliz ve Fransız emperyalizminin temsilcileri, Mason Locaları kurarak dönemin önemli Türkiyeli aydınlarını kendi saflarına çekerlerken, Osmanlı toprakları üstünde benzer emeller taşıyan öteki ülkelerin elçiliklerinin boş durması beklenemezdi kuşkusuz ki. Bu böyle olduğu içindir ki, hemen aynı yıllarda Almanlar da İstanbul'da **Leinster** ve **Deutscherbund** adlarıyla iki loca oluşturmuşlardır. Ömürleri oldukça kısa süren bu locaların hemen ardındansa, bu kez de Almanlar İstanbul'da **Hamburg Büyük Locasına** bağlı olarak **Germania Zu Goldene Horn** adında bir başka loca kurmuşlar, fakat bu loca da bir süre sonra **Fransız Büyük Locası**'nın masonik etkisi altına girmiş ve sonra da varlığını sürdürememiştir.

1867 yılındaysa, İtalyanlar, **İtalya Büyük Locası**'na bağlı bir **İtalyan Locası** oluşturmuşlar, iki yıllık ömrü olan bu locadan sonra da **Spranza** adıyla bir başka loca kurmuşlardır.

Eskikitaplarim.com

Arada, Yunanistan'ın bağımsızlık kazanması günlerinde İstanbul'da bir de rumca çalışan **Areti** adlı bir loca kurulmuştur.

Kuşkusuz ki, yabancıların İstanbul'da oluşturduğu mason locaları bu kadar değildir. Üstelik de **İkinci Abdülhamid** döneminde 1884'de İstanbul'da gene **İtalyan Maşrıkı**'na bağlı olarak çalışmak üzere **İtalia-Rizarto** adıyla bir loca, **Yunan Maşrıkı**'na bağlı olarak Kadıköyü'nde 1908 Meşrutiyetin ilânından bir yıl önce kurulmuş **Calcedoni (Kalkedonya), İspanyol Obediyansı**'na bağlı olarak **Constitution - Meşrutiyet** adlı bir loca, **Mısır Büyük Maşrıkı**'na bağlı olarak **La Fratérnité Ottomane - Uhuvveti Osmaniye** adıyla bir başka loca kurulmuştur.

Arada, Avrupa'da okumuş, eğitilmiş Türk Ermenilerinin 1861 yılında kurdukları bir de **Fransız Büyük Locası**'na bağlı **Ser** locası vardır ki, bu loca, tarihte ilk kez bir Osmanlı Veliahtını mason yapmıştır. Bu veliaht, sonradan **Beşinci Murad** adıyla Osmanoğullarının padişahı olmuştur. **Ser**, ermenicede, sevgi, muhabbet anlamına gelmektedir.

BİR MASON PASİŞAH VE MASON OSMANOĞULLARI

Sultan Abdülaziz döneminde 1861 yılında Türkiyeli Ermeniler tarafından **Fransız Büyük Locası**'na bağlı olarak kurulan **Ser Locası**'nın **Sultan Mahmut II.** döneminde kurulduğu yolunda savlar varsa da, bunları saptamak olanağı bulunamamıştır.

Ermenilerin kurduğu bu **Ser Mahfili**'nin üstadı, o yıllarda İstanbul'daki İran Büyük Elçisi olan **Muhsin Han**'dır. Ve Muhsin Han bu locayı, **İkinci Abdülhamid**'in tahta

Eskikitaplarim.com

çıktığı 1876 yılından sonra da 1891'ye kadar yaşatmayı başarmıştır.

Türkiyeli Masonların tarihinde pek önemli yeri olan bu **Ser Locası**'nda pek çok ünlü Türk'ün de kayıtlı olduğu bilinmektedir. Örneğin, **Sultan Abdülaziz** döneminde iki kez Sadrıazam olan **Keçecizade Fuat Paşa, Abdülaziz** ve **Abdülhamid**'e sadrazamlık yapmış **Mithat Paşa,** Birinci Meşrutiyetin ilk Meclis Başkanı ve **Abdülhamid**'in ünlü sadrazamlarından **Ahmet Vefik Paşa,** gene **Abdülhamid**'in Sadrazamlarından **Tunuslu Hayrettin Paşa,** ünlü Hürriyet Şairimiz **Namık Kemal,** Şair **Ziya Paşa, Şinasi**, Berlin Sefiri **Sadullah Paşa, Sultan Mecit** ve **Sultan Abdülaziz**'e mabeyncilik yapmış bestekâr **Ali Haydar Bey** hep bu locanın yetiştirmesi ünlü Türklerdir.

Ama Ser Locasının önemi, bunlardan da öteye, daha veliahtlığı sırasında, bir Osmanlı Padişahı olacak **Sultan Murad**'ı **(Beşinci Murad)** ve **Murad**'ın kardeşleri **Şehzade Nureddin** ve **Şehzade Kemalettin Efendileri «tekris»** ederek bünyesine almış olmasıdır.

Şair Ziya Paşa'nın hocalık ettiği bu Osmanoğulları, onun telkin ettiği masonluğun etkisinde kalmışlar ve sonunda yapılan özel giriş töreniyle masonluğa kazanılmışlardır.

Ziya Paşa'nın, şehzadelerinden **Yusuf İzzettin Efendi**'ye de masonluğa girmesini teklif ettiğini, ancak bu şehzadenin kabul etmediğini, **Ziya Paşa**'nın ise, **Abdülhamid** tahta çıktığında, önceden söz verdiği halde Saray Başkâtipliğine atanmasının yapılmamasına nedenin, **Abdülhamid**'in Osmanoğullarının masonluğa bulaştırılmasının müsebbibinin **Ziya Paşa** olduğunu öğrenmiş olması olduğunu, dedesi ve babası gibi bir mason olan torunu Doktor **Fahreddin Işık, Kemalettin Apak**'a yazdığı bir mektupta belirtmektedir.

Eskikitaplar.com

Bir tarih yazarı olan **Ziya Şakir** ise 1943 yılında yayınladığı **«Çırağan Sarayında 28 Sene - Beşinci Murad'ın Hayatı»** adlı kitabında, **Beşinci Murad**'ın, daha şehzadeliği döneminde veliahd iken amcası **Sultan Abdülaziz**'le birlikte Avrupa'ya yaptığı gezide, sonradan İngiltere Kralı olacak olan **Veliahd Prens Edward**'dan **(Yedinci Edward)** masonluk konusunda bilgiler aldığını, —Prens o sırada İskoçya Büyük Locası Üstadı idi—, daha sonra bu konularda yazıştıklarını ve onun teklifiyle masonluğa girdiğini yazmaktadır. **Sultan Murad**'ın **Proodos Locası**'nda tekris edildiğini de yazan **Ziya Şakir**'in, bu son savı, yani **Proodos Locası**'nda, bu locanın üstadı **Kleanti İskaliyeri** tarafından tekris edildiği, bu konularda çok daha dikkatli bir araştırıcı olan **Kemalettin Apak** tarafından doğrulanmamakta, tersine çürütülmektedir.

İşin doğrusu, Veliahd **Şehzade Murad**'ın, o dönemde **Ser Locası**'nın Üstadı Muhteremi olduğu sanılan **Şair Ziya Paşa** tarafından Masonluğa alındığıdır.

Sultan Murad, masonlukta 18. dereceye kadar yükselmiştir. Bu yükseliş doğrudan bu derece kendisine tevcih edilerek mi olmuştur, yoksa kademeleri aşaraf terfi biçiminde mi olmuştur, bu nokta karanlıktır.

«Beşiktaş sarayının tenha bir odasında bir heyet huzurunda her türlü merasimden âri şekilde ve yalnız tebliğ suretiyle Tekris edilip Şehadetnamesiyle derecesine mahsus silâh, kordon ve önlüğün kendisine verildiğini, bundan sonra Murad Efendiye ecnebi mehafil tarafından fevkalâde ehemmiyet atfedilerek gerek hayatına gerekse resmî vaziyette çok büyük alâka gösterildiğini, vefatını müteakip Masonluğa ait eşyalarının eski Masonlardan Yusufidi Efendi tarafından uzun müddet muhafaza edildikten sonra bu tarihî eşyanın bir yangında yandığını» gene tarih yazarı **Ziya Şakir**'in yukarıda adını verdiğimiz kitabından okumak olasıdır.

Eskikitaplarım.com

Araştırmacılar, 1908 Meşrutiyetinin ilânına kadar geçen ikiyüz yıllık dönem içinde, İstanbul'da yabancı obediyanslara bağlı en azından 23 locanın çeşitli dönemlerde çalışmalar yaptığı görüşündedirler.

MASON DÜŞMANI BİR OSMANOĞLU: ABDÜLHAMİD

Bir bakıma, müslüman ülkesinde salyangoz satmak anlamına gelen Osmanlı ülkesinde masonluğu yayma girişimlerinin, daha için çok başlarında, hemen ilk mason locaları kurulup, buralara Osmanlı tebaasından bazı kişilerin girmesiyle birlikte tepkiler doğurmaya başladığını, yukardaki bölümlerde, **Asım Tarihi**'nden yaptığımız alıntı ve **Doktor Jak Suhami**'nin yayınladığı bir kitaptaki **«1748'de Türkiye'de Masonluğun men'i»** kaydı ile anlatmıştık.

Bir pazarlık sonucu, Mason ileri gelenleriyle anlaşarak I. Meşrutiyeti ilân ederek tahta çıkmayı kabul eden **Sultan Abdülhamid** ise, İkinci Meşrutiyet öncesinde Türkiye'deki masonluğun en büyük düşmanlarından biri olmuştur (1876-1909).

Farmasonluk deyimi, özellikle **Abdülhamid** dönemindedir ki, tıpkı onsekizinci yüzyılın başlarında **Tarihçi Asım**'ın yaptığı gibi, dinsizlik, imansızlık, tanrıtanımazlık deyimleriyle özdeşleştirilmiştir.

Her türlü yeni ve ileri harekete karşı bir korku ve kuşku duyan **Sultan Abdülhamid**, özellikle o dönemlerde masonların özgürlük yanlısı olduklarını da bile bile bunlara göz yumamazdı. Nitekim yummamıştır da. Ne var ki, Osmanlı Devletinin çöküntü dönemine girmesi, **Abdülhamid**'in, Batılı uluslar ve emperyalizm karşısında hep boy-

Eskikitaplarım.com

nu bükük ve ödün verici tutumu, Padişahın masonluğun kökünü toptan kazıyacak önlemler almasına da engel olmuştur. Vezirlerinin, sadrazamlarının çoğunun mason olması da bunu göstermektedir. O kadar ki, **Abdülhamid**'e İslâmcılık akımını aşılayanların başında gelen **Cemaleddin Efgani** (1838-1897) bile bir masondur.

Bu durumun en tipik örneklerinden biri, şu aşağıya aktaracağımız belgedir.

1894 tarihini taşıyan bu belge, 23 Şubat 1932 tarihinde **Zindan Hayatı** adlı bir yazı içinde **Akşam Gazetesi**'nde yayınlanarak gün ışığına çıkmıştır.

Yıldız Sarayından, **Serkâtibi Hazreti Şehriyâri Süreyya** imzasıyla ve 3591 sıra numarasıyla yazılan bu belge, masonluk aleyhine vermiş veriştirmiş bir «**İradei Seniye**»nin Zaptiye Nezaretine gereği yapılması için yazılmış yazısıdır ve şöyledir:

Yıldız Sarayı Hümayunu
Baş Kitabet Dairesi
3591

Bu akşam alaturka saat sekizde Beyoğlu'nda rum mason locasında bir hayli adam içtima ederek her türlü mevada dair mübahasât cereyan eylediği istihbar kılınmış olup gerçi Mason cemiyetlerinin sureti daimede içtima etmekle oldukları ma'lûm ise de bunların vazifelerini tecavüz eylememeleri için hükümetçe dikkat olunması ve bu gibi ahvali gayri marziyeye meydan verilmemesi lâzimei hâl ve maslahattan olduğundan bu babta fevkalâde iltizamı dikkat ile mezkûr Mason locasına içtima edenlerin kimler olduğunun bittahkik arzı atabei ulyâ kılınması muktezayı İdarei Seniyei Cenabı Hilâfetpernahîden bulunmakla olbabta emrü ferman hazreti men-lehülemrindir.

Fi 30 Rebilülahir 1312 ve fi 18 Teşrinevvel 1310
Ser Kâtibi Hazreti Şehriyari
Süreyya

Eskikitaplarım.com

Adı verilmeyen Beyoğlu'ndaki bu Rum Mason locası, Hocapulos Çarşısındaki **Proodos Locası**'dır.

Bir Padişah iradesini aktaran yazıdaki dikkat çekici noktaysa, **Abdülhamid**'in 1894 yılında bile, açıktan masonluğa dil uzatamaması, vaziyeti idare etmesi ama ardından da kuşkuları ve korkuları gereği, orada neler konuşulduğunun, buraya kimlerin katıldığının öğrenilmesini istediğini ortaya koymasıdır. Ayrıca Abdülhamid'in çeşitli vesilelerle kimi mason localarına para yardımı yaptığına ve onların husumetini çekmemeye ilişkin çabalar gösterdiği de bilinmektedir. Bu yardımlara ilişkin kayıtlar 1903 tarihli Serveti Fünun'da görülebilir.

Osmanlı Padişahı **Abdülhamid**'in korkusu, masonların yabancılara sırtlarını dayamış olmalarıdır. **Ecnebi sefaretler** korkusunu **Abdülhamid** üstünden hiç atamamıştır. «**Masonların vazifelerini tecavüz eylememeleri**» gerekliliğini bunca yumuşak bir dille yansıtmak, bunun açık belirtisidir. Gene unutmamak gerekir ki, o iradenin yazıldığı yıllarda bir mason olan ve tahttan indirilip sarayda hapis tutulan eski padişah **Sultan Murat** hayattadır. **Abdülhamid**'in bütün korkusuysa, tahttan indirilmek ve yerine masonlarca **Murad**'ın yeniden tahta çıkarılmasıdır.

Ne var ki, ölüme çare olmadığı gibi, **Abdülhamid**'in de sonunda korktuğu başına gelmiştir. 1908 Meşrutiyetinin **Abdülhamid**'e zorla kabul ettirilmesinde ve 1909'da da tahttan indirilip Murat gibi bir saraya hapsedilmesinde Masonlar son derece önemli roller oynamışlardır. **İttihat ve Terakki Cemiyeti**'nin hemen bütün önde gelenleri birer masondur.

İSTANBUL DIŞINDA MASONLUK

İkinci Meşrutiyet öncesi İstanbul'daki mason localarının yanı sıra Osmanlı ülkesinde Rumeli ve Makedonya

Eskikitaplarım.com

ile Anadolu'da da masonlar ve mason locaları var olmuştur. Bunları da kısaca görmekte yarar vardır.

Rumeli ve Makedonya bölgesinde açılan ilk mason locası, **Üçüncü Selim** zamanında **Selânik**'tedir. Adı bilinemeyen bu locanın **Genova Büyük Locası**'na bağlı bir İngilizce çalışma yapan loca olduğu sanılmaktadır.

Abdülhamid dönemindeyse, Selânik'te biri **İtalyan Büyük Locası**'na bağlı **Makedonya-Rizorta,** öteki de **Fransız Büyük Locası**'na bağlı **L'Avenir de L'orient** adıyla iki loca kurulmuştur.

1905 yılındaysa gene Selâtik'te iki loca daha kurulmuştur ki bunlar da **İspanya Büyük Locası**'na bağlı **Labar-Lüx Locası**'dır. Ayrıca, Selânik'te bir de, **Fransız Büyük Maşrıkı**'na bağlı **Véritas Locası** kurulmuştur.

Bunlardan başka, **Atina Maşrıkı**'na bağlı olarak Yanya'da Yunanlıların **Promécé,** Serez'de **Makedonya ve Aristotelis** locaları kurulmuştur.

Özellikle Yunan locaları, Makedonya'da Yunanistan'ın çıkarlarına hizmet eder olduklarından, bu localara bölgedeki bir çok Türk sızma yollarını aramış ve bu locaları, **Masonluk politika ile uğraşmaz** ilkesine çekmeye çalışmışlardır. Bunda ne ölçüde başarılı olduklarıysa, tartışma konusu olabilir. Ama, salt bu da göstermektedir ki, mason locaları öyle sırf kardeşlik, dostluk, insanlık duygularıyla dolu yerler olmayıp, şu ya da bu çıkara hizmet edebilecek yerler olabilmektedir.

Selânik'teki **Makedonya Rizorta Locası** ile **Véritas Locaları** başlangıçta içindeki Türkler azınlıkta olmasına karşılık giderek Türklerin denetimine geçmiş ve **İttihat ve Terakki Cemiyeti**'nin bir noktada kaynakları olmuşlardır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin önderleri **Talat Paşa, Mithat Şükrü Bleda, Kâzım Paşa, Manyasizade Refik, Kâzım Nami Duru,** sonradan Muş milletvekili olan **Binbaşı**

Eskikitaplarım.com

Naki, Drama Jandarma Komutanı **Hüseyin Muhittin,** Maliye Müfettişi **Ferit Aseo Makedonya Rizarto** locasında **Emanuel Karosu,** sonradan Bahriye Nazırı olacak **Cemal Paşa, Faik Süleyman Paşa, İsmail Canbolat,** Gümülcüne Mebusu **Hoca Fehmi Efendi, Mustafa Doğan,** sonradan Babıâli baskınında vurulan **Mustafa Necip** ise **Véritas** locasında uyanmışlardır. Sonradan sadrazam olacak **Talat Paşa** ile **Binbaşı Naki Bey,** hem **Makedonya Rozitası** Locasında hem de bu **Véritas locasında** çalışmalara katılmışlardır.

Bir Mason Üstadı olan **Kemalettin Apak, İttihat ve Terakki Cemiyeti** ile Makedonya'daki mason localarının içli dışlılığı konusunda, **Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi** adlı kitabında şöyle yazmaktadır:

«Şunu söyliyeyim ki, Masonluk bu bölgede İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne nasıl hizmet etti ise, bilâhare Meşrutiyetin ilânını müteakip bu cemiyet de Türk Masonluğunun teşkilâtlanıp gelişmesine öylece hizmet etmiş ve onun yükselmesine âmil olmuştur.» (A.G.E. sayfa 40-41).

Makedonya dışında Meşrutiyet öncesi Masonluk, tıpkı İstanbul ve Makedonya'da olduğu gibi, Anadolu'da ve bu arada İzmir'de yabancı obediyanslara bağlı olarak kurulmuştur.

İzmir'deki ilk loca 1789'da **Cenova Maşrıkı**'na bağlı olarak kurulan ve İtalyanca çalışan **Victoire** locasıdır. 1850 yılında **Cenova Maşrıkı, Büyük Loca**'ya dönüşünce **Victoire** locası ve Selânik'le Atina ve Tuna'da çalışan **Cenova Maşrıkı**'na bağlı localar **Marsilya**'ya bağlanmışlardır.

İzmir'de, 1908'den önce **Orhaniye** adlı bir loca kurulduğu söylenirse de, bu konuda aydınlatıcı bilgi yoktur. Ayni şekilde, 1857 yılında da İzmir'de, Kırım Savaşını izleyen günlerde ve **Sultan Abdülmecit** döneminde **Granda Loge de Turquie - Türkiye Büyük Locası** adıyla bir **Büyük**

Loca kurulduğu bilinmektedir. Bu büyük locaya bağlı altı loca olduğu, **Orhaniye** adlı locanın bu büyük locaya bağlı türkçe çalışan loca olması olasılığının bulunduğu söylenir. Geri kalan beş locanınsa ingilizce, fransızca, rumca, ermenice ve ispanyolca çalıştıkları da gene bu söylentiler arasındadır ama, bu **Büyük Loca**'yla, buna bağlı localarla, bunların çalışmalarının ne zamana kadar sürdüğü hakkında belge ve bilgi yoktur.

İzmir'de yalnız üç yıl, rumca çalışmış, **Fransız Büyük Maşrıkı**'na bağlı **Mélese** adlı bir locanın da varlığı bilinmektedir. 1867'de kurulan bu loca 1870'de uykuya girmiştir. Bu locanın yeniden uyanışıysa 1813 yılında olmuştur.

İngilizler de İzmir'i gözden uzak bulundurmadıklarından, onlar da 1876 yılına kadar çalışmaları bilinen ve **İngiliz Obediyansı**'na bağlı **Homer Lodge** adlı bir loca kurmuşlardır.

Bu **Homer** locasının kapanış hikâyesiyse ilginçtir. 1876 yılında **Thomas Holl** adlı bir Üstadı bulunan ve daha çok İngilizlerin üye olduğu bu locanın geniş bir binası varmış. Burada sık sık masonik toplantılar yanında, eğlence toplantıları da yapılırmış. **Homer Loc**'un bir akşamki resmî toplantısından sonra, burada içkili bir toplantı düzenlenmiş, pek çok içilmiş ve sabah bulunmuş. Sabahleyin de loca mensupları kafaları dumanlı, herbiri kordonlarını, önlüklerini takmış, en önlerindekine locacanın sancağını verip yollara düşmüşler.

Bu sarhoş alayının, tüm İzmir'e rezil olması, bir karnaval alayına dönmesi, başka masonların üzüntüsüne sebep olmuş, durum İstanbul'daki bir İngiliz Locasına yazılmış, oradan da **İngiltere Obediyansı**'na bildirilmiş ve **Homer-Loc** mahfili üst organ kararıyla resmen kapatılmış.

Anadolu'da, İzmir dışında, 1886 yılında Kayseri'de kurulmuş ve 1906 yılında uykuya girmiş **Hakiki Kardeş-**

ler Locasıyla Ankara'da 1896 yılında kurulmuş **Veritari Consciata** adlı iki loca vardır. Bunların **İtalyan Maşrıkı**'na bağlı oldukları sanılmaktadır.

Ankara'da Türkçe çalışan **Veritari Consciata** locası, **İtalyan Obediyansı**'na bağlı olup, üstadı **Mühendis Zafiraki Yanopoulo** olmasına karşın Türkçe çalışırdı. Eski Ankara milletvekillerinden **Kasım Nuri Bey**, Ankara eşrafından tüccar **Yağcızade Mesut Efendi, Nasip Efendi, Muallim Uzun Mehmet Efendi, Doktor Sadrettin Kasım Beyler** bu locanın üyeleriydiler. Bu loca da 1914-1918 yılları arasında uykuya girmiştir.

1909 - 1935 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE MASONLUK

İLK YÜKSEK ŞÛRA'NIN KURULUŞU

Daha önceki bölümlerde görüldüğü gibi, 1908 İkinci Meşrutiyetine kadar Türkiye'deki masonlar ve masonluk hep yabancı ülkelerdeki obediyanslara, yabancı Yüksek Şûra'lara bağlıdır. Bir Türkiye Yüksek Şûrası, bir Türkiye Büyük Locası (Büyük Maşrık) yoktur. Yani o dönemlerde Türkiye'deki masonluk, masonların diliyle bile «**millî**» değildir, kökü dışardadır...

Nitekim, **Türkiye'deki Masonluk Tarihi** yazarı **Kemalettin Apak** bu konuda şöyle yazmaktadır:

«Meşrutiyetin ilânına kadar Türkiye'de çalışan locaların hepsi yabancı obediyanslara bağlı idiler. Türk münevverleri ancak bu localara intisap edip oralarda yetişiyorlardı. Meşrutiyetten sonra, esasen adetleri mühim bir yekûna ulaşmış olan Türk Vatandaşı masonların, hem

Eskikitaplarim.com

memlekette olduğu veçhiyle bizde dahi millî bir mason teşkilâtı kurmaları tabii ve zaruri idi. Nitekim böyle de oldu.» (A.G.E. sayfa 49).

Eski Büyük Üstad'lardan **Dr. Enver Necdet Egeran, Gerçek Yüzüyle Masonluk** adlı kitabında (sayfa 30), Osmanlı ülkesindeki yabancı masonların 1856 yılında gene yabancı obediyanslara bağlı olarak çalıştıklarını ancak İstanbul'da bir Büyük Loca kurduklarını, gene 1861 yılında da İstanbul'dan Birleşik Amerika'daki **Charleston Güney Jüridiksiyonu**'ndan patent almış bir **İskoç Riti Yüksek Şûrası** kurduklarını yazmakta ve şöyle demektedir:

«1908'de Meşrutiyet ilân edilince İstanbul'daki Türk Masonlar bir araya gelerek memleketteki bütün masonları idaresi altında toplayan (bağımsız) bir obediyans kurmaya teşebbüs etmişlerdir. Bu hareketle memlekette obediyanslara bağlı münferit localar devri kapanmış bulunuyor. 9 Ağustos 1908'de İstanbul'da Türkiye Büyük Maşrıkı'nın kurulmuş bulunduğu ve Büyük Üstadlığa Talât Paşa'nın seçilmiş olduğunu görüyoruz. Bu kuruluşun Osmanlı ordusunda görevli Mısır prenslerinden Aziz Hasan Paşa Birader tarafından kurulduğunu ve İstanbul'da yerleşmiş bulunan Belçikalı Joseph Sakakini Biraderin yardımıyla olduğunu görüyoruz. Aynı biraderler, birbuçuk ay önce 24 Haziran 1909 tarihinde İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrasını da kurmuş olduklarından, Büyük Maşrıkı bu Yüksek Şûra'nın vesayeti altında yürütmüşlerdir.»

Sözün burasında, konuya yabancılık duyanlar için masonik sözlükte yer alan bazı sözcükler ve deyimleri açıklamakta yarar olduğu sanısındayız:

Obediyans (obedience) kendi kendini yöneten büyük ve çok kez bir ülkeyi kapsayan mason kuruluşu demektir. Bu kuruluşun remzî derecelerdeki en üst örgütünün adı **Yüksek Şûra (Supreme Conseil)**dir. Bu **İskoç Riti**'nin

Eskikitaplarım.com

(rit, masonik çalışma düzeni yönetmeliği demektir) 33. son derecedeki üyelerinden oluşan bir yönetim kuruludur. Yüksek Şûra'nın altında aynı **rit**'in **ritüel**'lerine (locada çeşitli derecelerin düzenli çalışma ve geleneksel tören yöntemlerini belirleyen yönetmelik) uygun olarak ilk üç derecenin en üst yönetim organı olarak **Büyük Loca (Grand Loge - Büyük Mahfel - Büyük Maşrık), Büyük Loca** ya da **Maşrık**'a bağlı olarak da **Localar (mahfel)** bulunur.

Sanırız bu masonik sözlük bilgilerinin ışığı altında, Türkiye'deki uygulamayı daha iyi anlamak olanağı doğacaktır. Şimdi bu bilgileri de edinmiş olarak, Türkiye'deki masonluk tarihi araştırmasına dönersek, özetle gördüğümüz durum şudur:

Osmanlı ülkesine ilk olarak, yabancı ülkelerin vatandaşı olup oralarda masonluğa girmiş ve sonra görevli olarak Türkiye'ye gelmiş masonlar kendi aralarında kurdukları ilk mason localarını oluşturmuşlardır.

Türkiye'de yabancıların kurduğu bu mason localarına, —ki bunlar türlü yabancı Yüksek Şûra'lara ve Büyük Localara bağlıydılar—, görevle yurt dışına gidip oralarda mason olduktan sonra Türkiye'ye dönmüş Osmanlı tebaası da girmeye başlamıştır. Bu durum, 1908 yılına kadar böyle sürmüştür. 1908 Meşrutiyetini izleyen günlerdeyse, Osmanlı ülkesinde de (Türkiye) bir **Yüksek Şûra** ve bir **Büyük Loca, Türkiye Büyük Locası** kurulmuştur.

Bu Yüksek Şûra ve Büyük Loca'nın kurucuları kimlerdir, nerede, nasıl kurmuşlardır sorularının yanıtını vermeden önce, İkinci Meşrutiyetin yarım yüzyıl öncesindeki bir başka girişimden söz etmek gerekmektedir.

1908 Meşrutiyetini izleyen günlerde, 3 Mart 1909'da kurulan **Türkiye Yüksek Şûrası (Şûrayı Âli-i Osmani)**, gerçekte, ilk değil, ikinci **Türkiye Yüksek Şûrası**'dır. Bundan 48 yıl önce 1861 yılında, İstanbul'da Mısırlı **Prens**

Halim Paşa, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti gelenekleri içinde **Fransız Yüksek Şûrası**'ndan **patent** alarak (patent, düzenli kurulan her locaya Büyük Loca tarafından verilen kuruluş ve çalışma izni kâğıdı) ilk **Türkiye Yüksek Şûrası**'nı kurmuştur.

Bu ilk kuruluş, yani ilk Yüksek Şûra, Amerika Birleşik Devletleri **Güney Jüridiksiyonu** merkezi **Charleston** kentindeki **Birleşik Yüksek Şûralar Anası (Müttehid Yüksek Şûralar Validesi)** denilen Ana Yüksek Şûra tarafından da 1869 yılında kuruluşu onaylanmış bir Yüksek Şûra idi. Ne var ki, bu Yüksek Şûra, o günlerde İstanbul'daki Saltanat değişikliği ve Mısır'la Osmanlı İmparatorluğunun ilişkilerinin bozulması nedeniyle çalışmaya koyulmadan, kurucuları da ardı ardına öldüklerinden hiç bir varlık gösterememiştir.

Türkiye'de ilk Yüksek Şûra'yı kuran Mısırlı **Prens Halim Paşa**, Mısır'da **tekris edilerek** mason olmuş, **Fransız Yüksek Şûra'sı** üyeliğine kadar yükselmiş bir zattır. (**Tekris**, masonluğa alınan bir kişi için locada yapılan geleneksel tören demektir).

Prens Halim Paşa, sonradan Osmanlı İmparatorluğu Sadrazamlığı yapan **Prens Sait Halim Paşa**'nın babası ve ikinci kez **Türk Yüksek Şûrası**'nı kuran Mısırlı **Prens Aziz Hasan Paşa**'nın da amcasıdır.

Yukarıda, **Necdet Egeran**'ın İstanbul'da 1861'de yabancılar tarafından kurulduğunu ve Güney Jürdiksiyonundan patent aldığını söylediğini aktardığımız **Büyük Loca, Kemalettin Apak** Üstadın yazdığına göre, işte bu Yüksek Şûradır ve ilk **Türkiye Yüksek Şûrası**'dır.

Nitekim bu böyle olmalı ki, pek çok yabancı kaynak da, ilk **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın kuruluş tarihi olarak 1861 yılını kabul etmektedir. Örneğin **Belçika Yüksek Şûrası** (Süprem Konseyi)nin 1954 yılında yayımladığı bülteninde **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın kuruluş tarihi 1861

yılı ve yeryüzündeki sıralanışta da 24. Yüksek Şûra olarak gösterilmektedir.

1909 YÜKSEK ŞÛRASI VE İLK BÜYÜK LOCA

Yaşama geçme olanağı bulunmamakla birlikte, 1861' deki **Fransız Yüksek Şûrası**'ndan patentli ve **Güney Jüridoksiyonu**'nca da onaylanmış ilk **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın bir anlamda yeniden uyandırılması diye de yorumlanabilecek olan 1909 yılında kurulan **Yüksek Şûra**'nın kuruluş öyküsü ve kurucuları ise şöyledir:

23 Temmuz 1908 Meşrutiyet ilânnından hemen bir ay kadar sonra, ağustos ayında İstanbul'da Beyoğlu'nda **Splandit** kahvehanesi üzerindeki **Tokatlıyan Oteli**'nin salonunda, otel sahibi ve bir mason olan **Mıgırdıç Tokatlıyan** Efendinin de yardımıyla, İstanbul ve Anadolu ile Rumeli ve Makedonya'daki çeşitli yabancı localarında kayıtlı Osmanlı tebaası masonlar temsilcileri bir hazırlık toplantısı yapmışlardır. Bu toplantıda Maliye Müfettişi **Ferit Aseo** Birader Selânik'teki genç ve idealist Türk masonlarının çalışmalarını da anlatarak, artık Türkiye'de de yerel ve Osmanlı tebaasını kapsayacak bir örgüt kurulması gerektiğini belirtmiştir.

Eski ve Kabul edilmiş İskoç Riti kurallarına göre yeni bir **Yüksek Şûra**'nın kurulabilmesi için var olan **düzenli** bir başka **Yüksek Şûra**'ya dayanmak, ondan «olur» almak ve sonra da durumu öteki **Yüksek Şûra**'lara bildirip, bunların da onayını ve tanıma yazılarını almak gerekmektedir. İşte bu gereksinmeyle, İstanbul'daki İtalyan Okulları denetmeni olan ve **İtalya Yüksek Şûrası** üyesi bulunan **Forti** birader, kendi Yüksek Şûra'sından, Türki-

Eskikitaplarim.com

ye'de bu konuda çalışmalar yapması için görevlendiriliyor. **Fransız Yüksek Şûrası** da **Victoria de Berline Sigorta Şirketi**'nin İstanbul'daki temsilcisi **Davit J. Cohen** Biraderi benzer biçimde görevli kılıyor. Bu arada, **Mısır Yüksek Şûrası** da, Osmanlılar arasındaki eski ilişkilere ve yakınlığa dayanarak, **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın kendi destekleriyle kurulması için harekete geçiyor.

Tüm bu girişimler sonucu, 1908 yılında, **Belçika Yüksek Şûrası Başkanı (Âmiri Hakimi Âzam - Souverain Grand** Commondeur) ve Belçika Senatosu İkinci Başkanı **Prof. Comte Eugene Goblet d'Alviella**'nın koruyuculuğu altında **Belçika, Fransa, İtalya, Macaristan ve İsviçre Yüksek Şûraları**'nın önerisiyle, **İngiliz ve İskandinav Yüksek Şûraları**'nın soğuk davranmalarına karşın öteki yüksek şûraların da onayıyla Türkiye'de bir **Yüksek Şûra (Supréme Conseil)** kurulması bu kuruluş işiyle de **Mısır Yüksek Şûrası**'nın görevlendirilmesi kararlaştırılıyor.

Mısır Yüksek Şûrası, bu karardan bir yıl önce 1907' de Brüksel'de toplanan Yüksek Şûralar Konvanında varlığı ve düzenliliği kabul edilmiş bir **Yüksek Şûra**'dır.

Mısır Yüksek Şûrası da, kendi üyelerinden, Osmanlı Ordusunda İkinci Selimiye Tümeni Komutanı olarak görev yapan General **Prens Aziz Hasan Paşa**'yı geniş yetkilerle Türkiye Şûrasını kurmakla görevli kılıyor.

Bu arada, **Belçika da Brüksel Güneş Büyük Şövalye Sapitri** üyesi olan **Josef Sakakini** Biraderi gözlemci ve danışman olarak **Prens Aziz Hasan Paşa**'ya yardımcı diye İstanbul'a gönderiliyor. Ayrıca **Mısır Obediyansı**'ndan da, kurulacak mahfil (loca, mabed, vadi) içinde yapılacak hazırlıkları görmek, işleri göstermek ve masonik karşılamaları düzenlemek üzere **Yakup Birader** getiriliyor.

Tüm bu hazırlıklardan sonra, 3 Mart 1909 günü Beyoğlu'nda Tokatlıyan Oteli salonunda toplanılıyor. Bu toplantıda, bir **Yüksek Şûra**'nın oluşabilmesi için gerekli

Eskikitaplarim.com

sayının sağlanabilmesi amacıyla aşağıda adlarını sıraladığımız 12 masona 33. derece veriliyor:

1. **Mehmet Talat Sai** (Talat Paşa, o sırada İttihat ve Terakki Merkezi Umumisi Reisi, milletvekili, daha sonra İçişleri Bakanı ve Başbakan)
2. **Mithat Şükrü Bleda** (o sıra milletvekili ve İttihat ve Terakki Kâtibi Umumisi)
3. **Mehmet Cavit** (o sıra milletvekili ve İttihat ve Terakki Merkezi Umumi âzası, sonra Maliye Bakanı)
4. **Dr. Rıza Tevfik** (Bölükbaşı, Filozof Rıza Tevfik, o, sıra milletvekili)
5. **Mehmet Arif** (o sıra milletvekili, İttihat ve Terakki Merkezi Umumi âzası)
6. **Nesim Mazelyah** (o sıra milletvekili)
7. **Mehmet Galip** (o sıra âyan üyesi, senatör)
8. **Mişel Naradunkyan** (tüccardan)
9. **David J. Kohen** (Sigortacı)
10. **Osman Adil** (Avukat)
11. **Fuat Hulusi** (Demirelli, Yargıç)
12. **Asım** (Mebusan Meclisi Başkâtibi)

Tokatlıyan Otelinde yapılan bu toplantıda, daha sonra yöntemi gereğince **1786 Grand Constitiosion**'u ile **1875 Lozan Konvan Üniversel**'i kararları gereğine uygun olarak ve **Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti**'nin Türkiye ve Türkiye'ye bağlı ülkelerde en yüksek ve egemen kudreti olarak **Türkiye Yüksek Şûrası (Şûrayı Âli-i Osmani)** kuruluyor.

Gene bu toplantıda yapılan görev bölümüyse şöyle sonuçlanıyor:

Âmiri Hâkimi Âzamlığa (en saygıdeğer üstad) **Prens Aziz Hasan Paşa, Âmiri Hâkim Âzam Kaymakamlığına Mehmet Cavit** (Cavit Mey, Maliye Nazırı).

Müfettişi Umumi Âzamlığına (Genel Büyük Denetmen) **Mehmet Talât** (Talât Paşa, Sadrazam).

Eskikitaplarım.com

Hâtibi Umumî Âzamlığa (Genel Büyük Sözcü) **Mithat Şükrü** (Bleda).

Kâtibi Umumî Âzamlığa (Genel Sekreter) **Davit J. Kohen.**

Böylece **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın kuruluşu tamamlanmış oluyor ve durum, birliğe dahil öteki Yüksek Şûralara bildiriliyor. Başta **Belçika Yüksek Şûrası** olmak üzere hemen tüm Yüksek Şûralar bu kuruluşu onayladıklarını bildiren ve kutlayan yazılar gönderiyorlar. Yalnız **İngiliz Büyük Locası,** başlangıçta olduğu gibi, kuruluşta da sessiz kalıyor. Hattâ daha da öteye gidip İstanbul'daki **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın kurulmasında çabaları olan **Josef Sakakini** biraderin İngiliz masonluğuyla olan ilişkilerini de kesiyor ve bir tür, Türkiye masonluğuna cephe alıyor.

Josef Sakakini, bunun üzerine Türkiye Yüksek Şûrasına kurucu üye olarak katılmıştır.

Belçika Yüksek Şûrası'nın **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın kuruluşunda gösterdiği yardımlardan dolayı bu Şûranın en saygıdeğer üstadı **Comte E. Gobiet d'Alviella** biradere **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın fahrî (onursal) **Âmiri Hâkimi Âzamlığı** (en saygıdeğer üstadlığı) verilmiştir. Belçika Senatosu İkinci Başkanı olan bu zat, bu sıfatını 1932 yılında ölümüne kadar korumuştur.

Bu arada gene **Belçika Yüksek Şûrası** Üyesi, Belçika Demiryolları Genel Müdürü **Alphons Poppe** ve Lüksemburglu sanayici **Joseph Yunek** biraderlere de, **Türkiye Yüksek Şûrası**'nın kuruluşundaki yardımlarından ötürü, **Türkiye Yüksek Şûrası** onursal üyeliği sıfatları verilmiştir.

Türkiye Yüksek Şûrası, kuruluşunu izleyen günlerde, 18 Mart 1909'da yaptığı bir toplantıdaysa 7, 3 Eylül 1909 tarihli toplantısında 1 ve 3 Kasım 1909 tarihli toplantısında da gene 1 biradere 33. derece masonluk ün-

Eskikitaplarim.com

vanı vermiştir ki, böylece 1909 yılında Türkiyeli masonlardan 33. dereceye yükselmiş olanlarının sayısı 21'i bulmuştur. İlk 12'den sonra 33. dereceye yükseltilen bu mason biraderler de şunlardır:

13. **Rahmi Bey** (o sıralar milletvekili, daha sonra İzmir Valisi, İttihat ve Terakki Cemiyetinin önde gelenlerinden)
14. **Hüseyin Cahit Bey** (Yalçın, o dönemde milletvekili, gazeteci, İttihat ve Terakki Cemiyeti sözcüsü)
15. **Osman Talât** (Avukat)
16. **Galip Paşa** (Jandarma Genel Komutanı)
17. **Sârım Kibar** (Tüccar)
18. **Kâtibzade Sabri**
19. **Emanuel Karasu** (Milletvekili, İttihat ve Terakki'nin önde gelenlerinden)
20. **Mehmet Ali Baba** (Doktor Albay)
21. **Faik Süleyman Paşa** (Tümen Komutanı, General)

Gerçekte Türkiye Yüksek Şûrası, 3 Mart 1909'da kurulmuştur ama, bu Şûra'nın genel kurulları 24 Haziran 1909'da toplandığından Türk masonları, Yüksek Şûra'nın kuruluş yıldönümü törenlerini her yıl 24 Haziranda yaparlar ve kuruluş tarihi olarak da bunu sayarlar.

1935 YILINA KADAR YÜKSEK ŞÛRA ÜYESİ OLAN 33. DERECELİ MASONLAR

Yukarıda, 1909 yılında **Yüksek Şûra**'nın (Süpreme Consell) ilk kurucu üyeleri olan ve onları izleyen 33. dereceli 21 masonun adlarını sıralamıştık. Bu kez de, Türkive masonlarının, Atatürk tarafından örgüt olarak **metazori** uykuya yatırıldıkları 1935 yılına kadar 17 yıl boyunca 33. dereceye çıkartılarak Yüksek Şûra Üyeliği yapan masonların listesini verelim:

Eskikitaplarim.com

1910 yılında: **Dr. İbrahim Müslim** birader.

1920 yılında: **Viktor Algranti** (tüccar), **Moiz Fresko, Saim Hüsnü Onat** (Şehir Emâneti Şirketler Komiseri) **Tevfik Hamdi** (Divanı Muhasebet Reisi - Sayıştay Başkanı), **Arsen Arsenyan** (Gümrükler Genel Müdürlüğü - Danışmanı), **İsmail Faik Başar** (Ziraat Mühendisi), **İlyas Modyano** (Doktor Albay), **İsmail Hurşit** (Doktor), **Servet Yesari** (Yargıtay üyesi yargıç), **Degan** (Avukat), **Besim Ethem** (Doktor), **Halit Habbah** (Belediye müdürlerinden), **Zeki Derviş** (Polis Okulu Müdürü), **Moris Mayer** (Tüccar, Mayer mağazası sahibi).

1921 yılında: **Jak Suhami** (Doktor).

1925 yılında: **Alber Benerza** (Tüccar), **İhsan Abidin** (Veteriner profesör); **Fuat Süreyya Paşa** (Doktor), **Eli Haşyon** (Diş Hekimi), **Arif Ethem** (Doktor, kimyager), **Hanri Abaof** (Doktor), **Rauf Rıza** (Hukuk Mektebi Dahiliye Müdürü), **Jak Yakoel** (Tüccar), **Moris Benkiyat** (Haliç Şirketi Müdürü), **Fehmi İsmai** (Doktor), **Fikret Takiyettin** (Doktor), **Necmeddin Tahsin Erol** (Bahriyeli), **Hakkı Şinasi Paşa** (Doktor Profesör), **Nureddin Ramih** (Doktor), **Muhittin Osman Omay** (Bankacı); **Muhip Nihat Kuran** (Polis Müfettişi).

1926 yılında: **Muhtar Tahsin** (Washington Büyükelçisi), **Edip Servet** (Milletvekili).

1928 yılında: **Sadrettin Kasım** (Doktor).

1929 yılında: **Şükrü Kaya** (Milletvekili, İçişleri Bakanı, CHP Genel Sekreteri), **Hasan Saka** (Milletvekili, Başbakan), **Dr. Tevfik Rüştü Aras** (Milletvekili, Dışişleri Bakanı), **Mehmet Cemil Uybadın** (Milletvekili, İçişleri Bakanı).

1930 yılında: **Rasim Ferit Talay** (Doktor), **Mustafa Reşat Mimaroğlu** (Şûrayı Devlet Reisi, Danıştay Başkanı).

Eskikitaplarım.com

1931 yılında: **Kâzım Özalp** (General, Bakan, TBMM Başkanı), **Raşit Reşat** (Emniyet Sandığı murakıbı), **Tevfik Amir** (Ashabı emlâktan, akar sahibi), **İsmail Ratip** (Avukat), **Safâ Feyzi İlksel** (Tahran Sefareti Müsteşarı).

1932 yılında: **Abraham Barzilay** (Armatör), **Yusuf Cemal Molla** (Avukat), **Kenan Ömer Öner** (Avukat, DP İstanbul İl Başkanı, Hasan Ali Yücel'e komünist diyen politikacı).

1934 yılında: **Ferit Zühtü Örücü** (İstanbul Üniversitesi Umumi Kâtibi), **Süleyman Asaf** (Milletvekili), **Mustafa Hakkı Nalçacı** (Profesör Kimyager), **Haydar Ali Kerman** (Kızılay yöneticilerinden), **Orhan Tahsin** (Doktor), **Esat Cimcoz** (Doktor), **Nevzat Tandoğan** (Ankara Valisi), **Halil İbrahim** (Albay), **Feyzi Menahim** (Avukat), **Timoleon Agatopulos** (Ziraat Bakanlığı eski müşteşarı), **Mim Kemal Öke** (Operatör Doktor, Profesör, Atatürkün doktoru), **Mehmet Ali Paşa** (Amiral, Donanma Komutanı), **Hasan Hilmi** (Muhabere Albayı), **Muhittin Üstündağ** (İstanbul Valisi, Bakan).

Böylece, 1909'daki kuruluşundan 1935'deki uykuya yatırılışına kadar Türkiye Yüksek Şûrası üyeliklerine, kadrolarda boşalışlar oldukça doldurulmak kaydıyla 33. dereceye yükseltilmiş 84 «**birader**» gelmiştir.

7 Eylül 1935 yılındaysa, Türkiye Yüksek Şûrası, resmen son genel kurul toplantısını yapmış, **Âmiri Hâkimi, Âzam** - En Saygıdeğer Üstad, **Doktor İsmail Hurşit** ve **Kaymakamı Dr. Nurettin Râmih** Biraderlerin seçimlerini yenileyerek görevlerinde kalmalarını uygun bulmuş, Yüksek Şûra ile ona bağlı tüm locaların - mahfillerin bir süre için uykuya girmesini kararlaştırarak, bu işin ne zaman ve ne biçim yapılacağını da Âmiri Hâkimi Âzam ve geri kalan dört görevliyle yönetim kurulunun geri kalan üç üyesinden kurulacak bir komisyon eliyle yürütülmesini öngörmüştür.

Eskikitaplarim.com

YÜKSEK ŞÛRANIN YÖNETİCİLERİ

1909 yılında kurulan Türkiye Yüksek Şûrası'nın, 1935 yılında uykuya girmesine kadar geçen 27 yıl boyunca başkan ve başkan vekili olarak (Âmiri Hâkimi Âzam - Sourvain Grand Commandeur - ve vekilleri) görev yapan kişilerin adları da seçiliş ve görevde kalış sürelerine göre şöyledir:

1909 - 1915: **Âmiri Hâkimi Âzam Prens Aziz Hasan Paşa** (Tümen Komutanı, Gnrl.) **Kaymakamı Mehmet Cavit Bey** (Maliye Bakanı, milletvekili), 1913 yılında **Prens Aziz Hasan Paşa'nın** İstanbul'dan ayrılması üzerine kendisine önce birkaç ay **Sakakini** Birader, daha sonra da **Mithat Şükrü** Birader vekâlet etmiştir.)

1915 - 1926: **Âmiri Hâkimi Âzam Dr. Miralay Mehmet Ali Baba, Kaymakamı Fuat Hulusi Demirelli** (Yargıtay Ticaret Dairesi Başkanı, Osmanlı Meclisi mebusu ve TBMM üyesi).

1916 - 1928: **Âmiri Hâkimi Âzam Fikret Takyiddin** (Doktor), **Kaymakamı Fuat Hulusi Demirelli.**

1928 - 1931: **Âmiri Hâkimi Âzam Fuat Hulusi Demirelli, Kaymakamı Servet Yesari** (Yargıtay üyesi, yargıç).

1931 - 1933: **Âmiri Hâkimi Âzam Servet Yesari Kaymakamı Nureddin Râmih** (Doktor).

1933 - 1933: **Âmiri Hâkimi Âzam Mustafa Reşat Mimaroğlu** (Danıştay Başkanı), **Kaymakamı Dr. Nureddin Râmih.**

1933 - 1935: **Âmiri Hâkimi Âzam İsmail Hurşit** (Doktor), **Kaymakamı Dr. Nureddin Râmih.**

Eskikitaplarım.com

TÜRKİYE BÜYÜK MAŞRIKININ (LOCASININ) KURULUŞU:

Türkiye Yüksek Şûrası'nın (Şûrayı Âlî-i Osmanî) kurulmasının hemen ardından, **Türkiye Büyük Maşrıkı**, (Locası)nın da kurulması için girişimlere geçilmiştir. Bundan amaç, masonluğun temelini oluşturan ilk üç derece üstüne çalışacak locaları kurup, bunları da bağımsız hukukî varlıklar olarak ortaya çıkarabilmektir.

Yüksek Şûra, 9 Temmuz tarihinde, Türkiye'deki bütün localar ve masonlara seslenen Fransızca bir bildiri yayınlayarak onları Türkiye Büyük Maşrıkının kurulmasına çağırmıştır. Bu bildiri, **Âmiri Hâkimi Âzam Prens Aziz Hasan Paşa** ile **Davit J. Kohen** ve **Joseph Sakakini** biraderlerce imzalanmıştır. Yazılış dilini pek değiştirmediğimiz bu bildiride özetle şu noktalar belirtilmektedir:

«1786 esas kanunlarına tevfikan eski ve kabul edilmiş İskoç Riti üzerine 1861 tarihinde muntazam bir şekilde kurulmuş ve 1869'da Amerika Birleşik Devletleri cenup jüridiksiyonunun merkezi Charleston şehrindeki konfedere Yüksek Şûralar validesi Ana Yüksek Şûra tarafından tanınmış bulunan, ancak o zamanların icabatından dolayı faaliyet gösteremediği için bu defa yeniden tesis edilen, bütün Osmanlı İmparatorluğu ülkesi Yüksek Şûrasının, Osmanlı İmparatorluğunda Ritin yegâne nazım kuvveti olmak selâhiyetiyle bütün Biraderleri 13 Temmuz 1909 salı günü sabah saat onda Galata'da Noradonkyon Hanında Victoria de Berlin'e Sigorta Şirketinin Türkiye Mümessili Davit J. Kohen Biraderin yazıhanesinde hazır bulunmaya davet ediyoruz.»

«Biraderlerin iştirak edecekleri bu içtimada Türkiye Büyük Maşrıkı'nın tesisi ve vazifedarlarının intihabı hususlarının müzakere olunacağı» ayrıca, **«locaların ikişer**

Eskikitaplarım.com

mümessil göndermesi ve bunların seçmek ve seçilmek selâhiyetini haiz bulunduklarına dair vesikayı hamilen gelmeleri lüzumu» da gene bu bildiride belirtiliyordu.

13 Temmuz 1909 tarihinde yapılan toplantıya, Fransız, İtalyan ve İspanyol obediyanslarına bağlı 14 birader katıldı. **Türkiye Büyük Maşrıkı**'nın (locası) kurucuları sayılabilecek bu kişiler ve bağlı oldukları obediyanslarla localar şöyleydi:

1. **Prens Aziz Hasan Paşa** - Türkiye Yüksek Şûrası Başkanı.
2. **Avukat Osman Talât** - İspanya obediyansına bağlı konsitüsyon locasından.
3. **Bohur Kamhi** - İtalya obediyansına bağlı Makedonya Rizorta locasından.
4. **Raphaello Ricci** - İtalya obediyansına bağlı İtalya Rizorta locasından.
5. **Victor Algranti** - İtalya obediyansına bağlı Bizansiyo Rizorta locasından.
6. **Edouard de Nari** - İtalya obediyansına bağlı Bizansiyo Rizorta locasından.
7. **Feyzi Menahem** - İtalya obediyansına bağlı Bi-zansiyo Rizorta locasından.
8. **Jak Suhami** - İtalya obediyansına bağlı Bizansiyo Rizorta locasından.
9. **André Antipas** - İtalya obediyansına bağlı Bizansıya locasından.
10. **Victor Mordo** - İtalya obediyansına bağlı Bizansiyo locasından
11. **Michel Noradunhian** - Fransa obediyansına bağlı Rönesans locasından.
12. **David J. Kohen** - Fransa obediyansına bağlı Rönesans locasından.
13. **Jori Chassatis** - Fransa obediyansına bağlı Rönesans locasından.

2sikilitaplarim.com

14. **Jean Siatis** - Fransa obediyansına bağlı Rönesans locasından.

Bu ondört kurucudan dördü **(Prens Aziz Hasan Paşa, Osman Talât, Mişel Noradunkyan, David J. Kohen)** ayni zamanda Türkiye Yüksek Şûrası üyesidirler. Bu ilk toplantıda, Türkiye Büyük Maşrıkının hemen kurulması için görüş birliğine varıldı. Ancak bunun için daha geniş kadrolu bir toplantı düzenlenmesi de kararlaştırıldı ve ikinci bir çağrı yapıldı. Gene **Prens Aziz Hasan Paşa** ve **David J. Kohen** imzalarını taşıyan bu çağrıda da özetle şöyle deniliyordu:

«Mümessiller Meclisine seçilebilecekler hakkında ayrıca liste hazırlanması, seçimde gizli reye müracaat olunarak neticenin hemen ilân edilmesi, seçilecek vazifedarların is'adı, Maşrık Nizamnamesi olarak herhangi makbul ve muntazam bir mason kuvvetinin dahili nizamnamesinin kabulüne dair karar ittihazı, bir komisyon teşkil edilerek yukarda bahsedilen nizamnamenin icab eden tadilleri ile beraber ihzarı, bu nizamnamenin tadil edilmiş olsun veya olmasın umumî heyette okunarak tashih veya aynen tasdiki, bunlar icra ve ikmal edildikten sonra bilcümle üniversal mason kuvvetlerine sirküleri çıkarılarak Ritin umumî statüsüne tevfikan Büyük Maşrıkın kati surette teşekkül eylemiş olduğunun bildirilmesi, tesis ve teşkil olunan Büyük Maşrıkın masonlukta ilk üç derece için nâzım kudret olduğunun Yüksek Şûra tarafından Büyük Maşrıkılara ve Büyük Localara iş'arı.»

Yüksek Şûra bir yandan bu bildiriyi yayımlarken, öte yandan da Büyük Maşrık kurulabilmesi için biçimsel olarak gerekli yedi tane locanın oluşturulma ve katılma işlemlerini yürütüyordu. Zaten daha ilk toplantıda Yüksek Şûra'ya bağlı 4 loca kurulmuştu ki bunların adları, **Vatan, Muhibbânı Hürriyet, Vefâ, Şafak** idi. Derken bun-

Eskikitaplarim.com

lara Mısır obediyansına bağlı **Resne** locası katıldı. Bunun ardından Fransız Maşrıkına bağlı **Rönesans Locasından** ayrılan bazı biraderler de **Terakki ve İttihat Hakiki Muhipleri - Les Varis amis de lunion et de Progrés** adı altında bir Türk locası kurdular. **Nadra Moutran Birader** de üyesi ve üstadı olduğu Mısır obediyansına bağlı **Uhuvveti Osmaniye - La Fratérnité Ottomone** locasının Türkiye obediyansına katılmasını sağladı. Böylece gerekli yedi remzî loca oluşmuş oldu.

1 Ağustos 1909 pazar günü Beyoğlu'nda Hocapulos Çarşısının üstünde bazı yabancı locaların toplandığı lokalde ikinci toplantı yapıldı. Bu toplantıya Türk ve yabancı obediyanslarından 29 birader katıldılar:

1. **Mimar Edouard de Nori** - Bizansiyo Rizorta locasından - İtalyan.
2. **Tüccar Victor Algranti** - Bizansiyo Rizorta locasından - İtalyan.
3. **Tüccar Jacque Kaldron** - Bizansiyo Rizorta locasından - İtalyan.
4. **Avukat Feyzi Menahem** - Bizansiyo Rizorta locasından - İtalyan.
5. **Victor Mordo** - Bizansiyo Rizorta locasından - İtalyan.
6. **Avukat A. Salem** - Veritos locasından Fransız.
7. **Sigortacı David J. Kohen** - Rönesans locasından - Fransız.
8. **Salon E. Casonova** - Rönesans locasından - Fransız.
9. **Michel Noradunghion** - Rönesans locasından - Fransız.
10. **Faik Süleyman Paşa** - Makedonya Rizorta locasından - İtalyan.
11. **Dr. Bohur Kamhi** Makedonya Rizorta locasından - İtalyan.

Eskikitaplarim.com

12. **Raphaelio Ricci** - İtalya Rizorta locasından - İtalyan.
13. **Avukat Osman Talât** - Konstitüsyon locasından - İspanyol.
14. **Herkül Diyamantopulo** - Konstitüsyon locasından - İspanyol.
15. **Tüccardan Erera Dario** - Konstitüsyon locasından - İspanyol.
16. **Prens Aziz Hasan Paşa** - Vatan locasından - Osmanlı.
17. **Meb'us Ahmet Nesimi** - Vatan locasından - Osmanlı.
18. **Joseph Sakakini** - Vatan locasından - Osmanlı.
19. **Dr. Miralay Mehmet Ali Baba** - Muhibbanı Hürriyet locasından - Osmanlı.
20. **Nail Reşit** - Vefa locasından - Osmanlı.
21. **Avukat Osman Saip** - Vefa locasından - Osmanlı.
22. **Nuri Nafiz** - Vefa locasından - Osmanlı.
23. **Sabah muharrirlerinden Teşfik** - Vefa locasından - Osmanlı.
24. **Posta Müdürü Sadık** - Vefa locasından - Osmanlı.
25. **Dr. Miralay İlyas Modyono** - Şafak locasından - Osmanlı.
26. **Dr. Jak Şuhamı** - Şafak locasından - Osmanlı.
27. **Eczacı Osman Fehmi** - Resne locasından - Osmanlı.
28. **Mutasarrıflardan Osman Fehmi** - Resne locasından - Osmanlı.
29. **Nadra Moutron** - Uhuvveti Osmaniye locasından - Osmanlı.

Eskikitaplarim.com

MAŞRIKI ÂZAMI OSMANÎ

Yüksek Şûra'nın Âmiri Hâkimi Âzamı olarak bu toplantıyı açan **Prens Aziz Hasan Paşa,** geçici görevliler olarak, «Nazır»lıklara **David J. Kohen** ile **Rafeello Ricci,** «Hatipliğe» **Mişel Noradunkyan,** «Kâtiplik»e **Herkül Diyamantopulo** Biraderlerin getirilmesinden sonra, kendisinden daha «kıdemli» olduğu gerekçesiyle **Joseph Sakakini**'yi toplantıya başkanlık etmeye çağırıyor ve Sakakini'nin yönetiminde birinci derece üzerinden çalışmaya resmen başlanıyor.

Önce, Kâtip **Herkül Diyamantopulo** Birader bu toplantı öncesinde yapılmış çağrıyı okuyor. Başkan, gelmiş olanlara teşekkür ediyor. Sonra **Nadra Mutron,** Üstadı bulunduğu **Uhuvveti Osmaniye** locasının Mısır obediyansından ayrılıp Türkiye obediyansına geçme kararını açıklıyor. **David J. Kohen** de Rönesans locasından ayrılan bazı biraderlerin **Terakki ve İttihat Hakiki Müritleri** adıyla bir loca kurma girişiminde bulunduklarını, bunu belirtmek için de üç kardeşin delege olarak toplantıya gönderildiğini söylüyor.

Bu katılmaların kıvanç uyandırdığı söylendikten sonra bu iki yeni locanın **tahlif** (and içirme) törenleri yerine getirilip, toplantıda hazır bulunan tüm delegelerin kişilik ve kimlikleri araştırıp imzaları alınıyor ve Türkiye toprakları üzerinde ilk üç remzî derecenin biricik yönetici kudreti olarak **Maşrıkı Âzamı Osmanî** adıyla bir büyük Maşrık'ın, bir Gran Loj'un kaydının yapılması kararlaştırılıyor.

Bu formalitelerin de tamamlanmasından sonra oturuma birkaç dakika ara verilerek, Büyük Loca yöneticilerinin seçimi için ön hazırlık yapılması sağlanıyor. Oturum yeniden açıldığında **Mişel Noradunkyan, Edvard de Nori** ve **Feyzi Monehem** biraderler oy ayırımıyla görev-

Eskikitaplarim.com

lendirilip seçimlere geçiliyor. Doğaldır ki bu seçimlerde salt Türk obediyansına bağlı 7 locanın delegeleri oy kullanıyorlar ve gizli oylama sonunda, Türkiye Büyük Locasının ilk yöneticileri şöyle belirliyor:

Üstadı Âzam (Büyük Üstad): Talât Paşa (O zaman Meclisi Mebusan 2. reisi, sonradan Paşa ve Sadrazam.)

Üstadı Âzam Muavini: Miralay Galip (Sonradan Jandarma Genel Komutanı Galip Paşa.)

Birinci Büyük Nazır: Dr. Miralay Mehmet Ali Baba.

Birinci Büyük Nazır Muavini: Edvard dö Nori.

İkinci Büyük Nazır: Eczacı Osman Fehmi (Hürriyet Kahramanı Niyazi Beyin kardeşi.)

İkinci Büyük Nazır Muavini: Narda Mutran.

Büyük Hatip: Doktor Rıza Tevfik (Filozof Rıza Tevfik).

Büyük Hatip Muavini: Mişel Noradunkyan.

Büyük Kâtip: Avukat Osman Talât.

Büyük Kâtip Muavini: Solon Kazanova - Feyzi Menohem - Errera Dario.

Büyük Hazinedar: Sârım Kibar.

Büyük Hazinedar Muavini: Doktor İlyas Modyana.

Büyük İdare Memuru: Doktor Jak Suhomi.

Birinci Büyük Muhakkik: Nail Reşit.

İkinci Büyük Muhakkik: Doktor Bohur Kamhi.

Üçüncü Büyük Muhakkik: Viktor Algranti.

Dördüncü Büyük Muhakkik: Tevfik.

Birinci Büyük Teşrifatçı: Rafeello Ricci.

İkinci Büyük Teşrifatçı: Diran Kelekyan.

Üçüncü Büyük Teşrifatçı: Osman Saip

Seçimler sonunda bu sonuçlar belirlendiğinde, mason töreleri gereği, sonuçlar yüksek sesle okunuyor ve bu kez açık oylamaya sunuluyor ve bu oylama üç kez yinelenip her birinde oy birliği sağlandığı görüldüğünde, durum bir tutanakla saptanıyor ve hazır bulunan her-

Eskikitaplarim.com

kes tarafından imzalanıyor. Tutanağın en altına da oturuma başkanlık eden **Sakakini** imzasını ve onayını belirten kaydı koyuyor.

Tüm bu işlerden sonra Âmiri Hâkimi Âzam Prens Aziz Hasan Paşa Büyük Loca'nın kuruluşunu kutlayan bir konuşma yapıyor ve bir hafta sonra 8 Ağustos 1909'da, yeniden toplanılıp, görev alanların **İs'ad** (Yukarı çıkartılma, yüceltilme) ve **tahlif** (and içirme) törenlerinin bütün locaların temsilcilerinin bulunacağı törensel bir toplantıda yapılacağını söyleyip oturumu dağıtıyor.

Büyük Loca'nın bir hafta sonraki toplantısı, Beyoğlu Koloğlu Sokağında yeni kiralanan bir binanın salonunda yapılıyor. Oturumu gene **Prens Aziz Hasan Paşa** açıp, **«benden daah kıdemlidir»** diye yerini **Sakakini**'ye bırakıyor. Bu oturumda bir önceki oturumun tutanağı okunup onaylandıktan sonra, toplantıya gelemeyen Üstadı Âzam yerine yardımcı **Miralay Galip «tahlif ve is'ad olunup»** başkanlık koltuğuna oturtuluyor. Sonra sırasıyla öteki görevliler için de benzer işlemler yerine getiriliyor.

Üstadı Azam Talât Paşa'nın tahlif ve is'ad töreniyse ancak 7 Eylül 1909 akşamı yapılan oturumda gerçekleştirilebiliyor. Büyük Üstad and içerken yaptığı konuşmada özetle şöyle diyor:

«Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinin nizamlarına ve esas kanunarına riayet edeceğime ve ettireceğime, Büyük Maşrık'ın Türkiye'de yegâne muntazam kuvvet olan Yüksek Şûranın himayesinde teşekkül eylediğine, Yüksek Şûramızla İskoç İttihadına dahil Yüksek Şûralar tarafından tanınmış mason teşkilâtından başka kuvvetlerle münasebette bulunmayacağıma, bu yeminin sadece beni değil, bilahare meşrû bir şekilde halefim olarak yerime gelecekleri de ayni taahhüt altında bulunduracağına yemin ederim.»

Eskikitaplarim.com

Bu törenden hemen sonra, **Üstadı Âzam**'ın önerisi ve **Vali Cemal**'in öncülüğünde Adana Faciasından dolayı orada kuurlmakta olan yetimler yurduna yardım edilmesi için bir bağış kampanyası açılıyor ve hemen orada 250 altın lira toplanıyor. Durumun yardım sağlanması için Türk ve yabancı localara da duyurulması kararlaştırılıyor.

Ayni oturumda **Sakakini** Birader, daha kuruluşunun üstünden bir ay geçmeden **Türkiye Büyük Locası**'nın en önemlilerinden yedi yabancı **Büyük Maşrık** veya **Gran Loj** tarafından tanınıp onaylandığı muştusunu veriyor. Ki bu, o tarihe kadar, hiç bir Büyük Loca kurulmasında olmamış bir durum imiş.

KONKORDATO

Büyük Maşrıkın (Büyük Loca) kurulmasından sonra **Yüksek Şûra,** ilk üç remzî derecenin otoritesini Büyük Maşrıka aktarıyor ve bu konuda, iki otorite arasındaki ilişkileri de saptayan bir konkordato imzalanıyor.

Âmiri Hâkimi Âzam ve **Üstadı Azam** tarafından da imzalanarak, 1 Kasım 1909'da yürürlüğe girmiş bu konkordato, Fransızca olarak yazılmıştır. Çevirisi şöyledir:

Madde: 1.

Memaliki Osmaniye'de ve mülhakatında İskoç Ritinin nazımı olan Şûrayı Ali, Büyük Maşrık'ın Türkiye Osmanlı İmparatorluğu ile mülhakatında üçüncü derece dahil olduğu halde, birinciden üçüncüye kadar ilk derecat için yegâne merci'î muntazamı olduğunu beyan eder.

Madde: 2.

Büyük Maşrık dahi eski ve makbul skoç Ritinin 33'üncü sonuncu derece Şûrayı Alisini, memaliki Osmaniye

Eskikitaplarim.com

ile mülhakatında derecatı aliye, yani dördüncüden otuzüçüncü de dahil olduğu halde, 33'üncü derece üzerinde hakkı hâkimiyeti haiz yegâne kudreti muntazama olmak üzere tanır. İlk üç derece için kendisine tevfiz edilen selâhiyeti idariyenin bu Şûrayı Ali'den sudur eylediğini tasdik eder.

Madde: 3.

Şûrayı Ali, Büyük Maşrık'a İskoç Ritinin birinciden üçüncüye kadar localar ihdası ve bunların münferiden idaresini deruhte etmek selâhiyetini bahşeder. Büyük Maşrık kendisine bahşolunan mükarrerattan inhiraf etmemeyi, yalnız İskoç Ritinin birinciden üçüncüye kadar mahfilden gayrî mahfiller ihdas etmemeyi ve ancak üçüncü dereceye kadar tekrisler icra eyleyeceğini taahhüt eyler. Mamafih Büyük Maşrık birinciden üçüncüye kadar derecatın mercii idaresi olmak itibariyle heyeti müteşekkelesinde üç derecatı ülâdan ileri dereceler için tekriste bulunmaksızın sembolizma ile İskoç heyeti müttehidesinin ve muntazam masonluğun tasdik eyledikleri ritleri tevhit etmeye mezundur.

Madde: 4.

İki kuvvei masoniye, kendi idarelerine tâbi mahfil tarafından bir râsimeye iştirake davet olundukları zaman birlikte ithal ve ayni merasimi ihtiramiye ile kabul edileceklerdir. Vazife itibariyle seyyan erkân, yekdiğeri muvacehesinde bulunuca hakkı takaddüm sinni haricilerine göre tâyin olunur.

Madde: 5.

Şûrayı Aliye mensup haizi rütbe masonlar, bulundukları birinci, ikinci ve üçüncü derece mahfillerde alâmetlerini gerek aza gerek zâir sıfatıyla takınabilirler.

Eskikitaplarım.com

Fakat bu mahfilden şahsen bir güna imtiyazı mahsusa haiz olamayacakları gibi hiç bir tedbiri istisnaiye hedef olamazlar. İskoç Mahafili, İskoç Riti mensuplarıyle Şûrayı Ali derecatını haiz biraderlerin kabulü emrinde İskoç Ritinin umumî nizamlarına tevfiki hareket eyliyeceklerdir.

Madde: 6.

Her iki kuvvet heyetleri umurun hüsnü suretle temsiyeti hususunda müttahidürrey bulunduklarından Büyük Maşrık'a tabi ve üçüncü derecenin fevkinde derecata müstehak masonlar, mahfilleri tarafından Şûrayı Âliye, tâbi mahfillerde tahlif edileceklerdir. Esas nizamlara tevfikan Şûrayı Âli, sahip olduğu derecatı âliyenin hâkimi mutlakıdır.

Madde: 7.

Her iki mason mercii istinaf veya tasdiki hüküm mühletlerinin inkizası akabinde, lâalettâyin bir mahvil levhalarından terkin olunan biraderlerin esamisini yekdiğerlerine mütekabilen tebliğ edeceklerini taahhüt ederler. İşbu taahhütname her iki tarafın tasdiki gününden itibaren iktisabı meriyet edecektir.

Madde: 8.

Tarafeyni âkideynden her biri, Âmiri Hâkimi Âzam veya Üstadı Âzamın adresine taahhütlü bir mektupla tarafı diğeri altı ay evvel haberdar ederek işbu ahitnameyi fesh etmek hakkını muhafaza eder. İttilâfnamenin inkizasının tebliği anında, Şûrayı Âlice ihdas olunup Büyük Maşrık'ın tesisine iştirak etmiş olan 1 numaralı Vatan, 2 numaralı Muhibbanı Hürriyet, 3 numaralı Vefâ, 4 numaralı Şafak, 5 numaralı Resne ve bir de Terakki ve İttihat Hakiki Muhipleri namındaki mahfiller, Büyük

Eskikitaplarim.com

Maşrak'ın kuvvei hâlikası olan eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti Şûrayı Âlisine ittiba ve rücu edeceklerdir. Şûrayı müşarünileyh kendi muhafilini tasnif ederek idarelerini bilistihkak doğrudan doğruya kendi hakkı kazası altına alacaktır.

İşbu ahitname 1909 senesi Teşrinisanisinin birinci cumartesi günü kıraat, tasdik, imza ve tahtim edilmiştir.

İskoç Riti Şûrayı Âlisi namına Büyük Maşrık namına.

Âmiri Hâkimi Âzam: Aziz Hasan 33 Üstadı Âzam: Mehmet Talât ve dört vazifedar imzası ve dört vazifedar imzası.

Bu ayrıntılı bilgi ve belgeleri özellikle çok kişi için sıkıcı olduklarını bile bile veriyoruz. Çünkü ilerde de değineceğimiz Türkiyeli masonlar arası anlaşmazlık ve bölünmelerde bu belgelerdeki yükümlülüklerin tam anlamıyla yerine getirilmemesinin büyük etkisi olmuştur. Ayrıca da, masonlar hangi konularda ne tür çalışmalar yapmakta, ne tür belgelere bağlanmaktadırlar, bunu iyice sergilemek istedik.

KONKORDATO DEĞİŞTİRİLİYOR

1909 yılında yürürlüğe giren bu sözleşme, 1931 yılına kadar aynen uygulanmıştır. O yıldaysa, taraflar arasında varılan bir anlaşma gereği bu sözleşme yenileştirilip bazı değişikliklere uğramıştır.

1931'de **Yüksek Şûra**'nın Ankara'da yaptığı bir olağanüstü genel kuurl toplantısından sonra 25 Kasım 1931 tarihinde iki tarafça imzalanan **«muaddel ahitname»** şöyledir:

Eskikitaplarim.com

Madde: 1.

Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahilinde kadim ve makbul İskoç Ritinin nâzımı ve mahfızı Türkiye Yüksek Şûrasıdır.

Madde: 2.

Türkiye Büyük Maşrık'ı (Büyük Mahfiili) Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahilinde birden üç dereceye kadar kadim ve makbul İskoç Riti dairesinde çalışmak üzere yegâne hâkim ve müstakil bir mason kuvveti olduğu gibi Türkiye Yüksek Şûrası dahi dört derecenin 33. dereceye kadar çalışmak üzere mezkûr derecelerin yegâne hâkim ve müstakil bir mason kudretidir.

Madde: 3.

Türkiye Büyük Maşrık'ı (Büyük Mahfiili) ilk üç remzî derecelerin müstakil âmiri olmasına mebni İskoç İttihadı ve Muntazam masonluğun tanıdığı remzî ritleri kendi tesisatı dahiline alabilir. Fakat ilk üç dereceden mada dereceleri hiç bir vecih ve surette tevcih edemez.

Madde: 4.

Ritlerin tanzim ve tertibinde İskoç Ritinin esas prensipleri muhafaaz olunacaktır.

Madde: 5.

Türkiye Yüksek Şûrası ve Büyük Maşrık'ı (Büyük Mahfiili) derecattan geçerek katiyet kesbetmiş hükümlerle herhangi bir mahfil veya kârgâhtan kaydı terkin olunmuş veya gayrı muntazam ilân edilmiş olan banilerin esamisini ve haklarında mücazat hükmü iktiran etmiş olan mahfilleri ve sadır olan hükümleri birbirine bildirmeyi mütekabilen taahhüt ederler. Yüksek dereceleri haiz baniler hakkında mahfillerden geçerek Büyük Maş-

Eskikitaplarim.com

rık'tan sadır olan hükümlerin suretlerini Büyük Maşrık Yüksek Şûra'ya gönderecektir.

Madde: 6.

İki Mason kuvveti kendi idarelerine tâbi karargâhlar tarafından bir râsimeye iştirake davet olundukları zaman birlikte ve ayni merasimle ithal edileceklerdir. Mümessillerin vazifeleri birbirine müsavi ise takaddüm itibariyle harici yaşları nazarı itibara alınacaktır.

Madde: 7.

İskoç Ritine mensup mahfiller bu rit muvazzafini ile Yüksek Şûra derecatını haiz kardeşler hakkında yapılacak kabul râsimesinden ekosizm umumu nizamlarına tevfikan hareket edeceklerdir.

Madde: 8.

Âkitlerden her biri diğer tarafa Hâkim Büyük Âmirin ve Millî Büyük Üstad'ın adresine taahhütlü mektupla üç ay evvel bildirmek kaydıyla işbu ahitnameyi feshe selâhiyettardırlar.

Madde: 9.

İşbu ahitname, âkitlerce teati edilmiştir.»

25 Teşrinisani 1931
Türkiye Yüksek Şûrası
namına Hâkim Büyük
Âmir Kaymakam:
Server Yesari 33
ve üç vazifedar imzası

Türkiye Büyük Maşrıkı
namına Büyük Üstad:
Mim Kemal
ve iki vazifedar imzası

Masonların çeşitli dönemlerde verdikleri adlarla kimi yerde **Büyük Maşrık**, kimi yerde **Büyük Mahfil**, kimi yerde fransızca adıyla **Grand Loj (Grand Loge)** diye andığımız **Büyük Loca** 1909 da kurulduğunda hemen bir

Eskikitaplarim.com

«Büyük Loca anayasası»nı, ardından **«Büyük Locanın genel yönetmelik»**ini hazırlayarak örgütlenme işlerini bir düzene sokmuştur.

Bu yasa ve yönetmelikler 1935 yılında masonlar uykuya sokuluncaya kadar yürürlükte kalmıştır.

1935'E KADARKİ ÜSTADI ÂZAMLAR

Türkiye Büyük Locası'nın 1909'daki kuruluşunda **(Maşrıkı Âzamı Osman)** ilk Büyük Üstad'ı **(Üstadı Âzam)** ının o günlerde Meclisi Mebusan İkinci Reisi olan **Mehmet Talât Sai** olduğunu görmüştük.

İttihat ve Terakki Fırkası başkanı olan, daha sonra paşalık verilerek önce Dahiliye Nezaretine, ardından da Osmanlı İmparatorluğu Sadrazamlığına getirilecek, Selânik'te posta memuru **Mehmet Talât Sai**'nin ünlü **Talât Paşa** olduğunu, sanırız ki ayrıca belirtmeye gerek yoktur.

Talât Paşa'nın sonradan politik işlerinin çokluğu ve yoğunluğu nedeniyle **En Saygıdeğer Büyük Üstadlık**'tan çekilmesi üzerine yerine, gene seçilerek **Faik Süleyman Paşa** getirilmiştir. 1935 yılına kadar dokuz dönemde Üstadı Âzamlık yapan Türkiyeli masonlar şunlardır:

1. **Talât Paşa (1909 - 1910)**
2. **Faik Süleyman Paşa (1910 - 1912)**
3. **Miralay Doktor Mehmet Ali Baba (1912 - 1915)**
4. **Faik Süleyman Paşa (1915 - 1916)**
5. **Maliye Nazırı Cavit Bey (1916 - 1918)**
6. **Doktor Rıza Tevfik Bölükbaşı (1918 - 1920)**
7. **Fuat Hulusi Demireili (1920 - 1921)**
8. **Doktor Besim Ömer Paşa (1921 - 1924)**

Eskikitaplarim.com

9. **Servet Yesari (1924 - 1925)**
10. **Doktor Fikret Takiyeddin (1925 - 1927)**
11. **Edip Servet (1927 - 1930)**
12. **Servet Yesari (1930 - 1930)**
13. **Prof. Dr. Mim Kemal Öke (1930 - 1933)**
14. **Prof. Kimyager Mustafa Hakkı Nalçacı (1933 - 1933)**
15. **Muhiddin Osman Omoy (1933 - 1936)**

Üstadı Âzam yardımcılığı görevinde bulunan masonlar da 1909'dan 1936 yılına kadar şöyle sıralanmaktadır:

1. **Miralay Galip** (Galip Paşa)
2. **Emanoel Karasu**
3. **Mişel Noradunkyan**
4. **Tevfik Hamdi**
5. **Nail Reşit**
6. **Fuat Süleyman Paşa**
7. **Mois Fresko**
8. **Doktor Viktor Galimidi**
9. **Moris Benkyat**
10. **İhsan Abidin**
11. **Kenan Ömer Öner**
12. **Servet Yesari**
13. **Doktor Mim Kemal**
14. **Mustafa Hakkı Nalçacı**
15. **Reşit Erer**
16. **Mehmet Ali Haşmet**

POLİTİKANIN MASONLARI BİRBİRİNE DÜŞÜRMESİ

Her ne kadar masonluk, politik tartışmalardan uzak durmayı telkin ederse de, dünyanın hemen her yerinde

Eskikitaplarim.com

olduğu gibi Türkiye'de de, masonluğun politikadan, politikacıların da masonluğa bulaşmasından doğan pek çok bunalım, masonluk tarihinde önemli yer tutar.

Türkiye masonluğunda bu konuda saptayabildiğimiz, 1909 öncesi Selânik ve Makedonya'daki yabancı obediyanslara bağlı localardaki Türk asıllı masonlarla, Yunanlı, Bulgar masonlar arasında politik sayılabilecek çekişmeler dışındaki ilk önemli çekişme, Birinci Dünya Savaşını izleyen «Mütareke» günlerinde ortaya çıkmıştır. Hem de pek çirkin bir biçimde...

Birinci Dünya Savaşının, Osmanlı Devletinin ağır bir biçimde yenilgisiyle sonuçlanması üzerine, Devleti Almanlar yanında savaşa sokmuş **İttihat ve Terakki** ileri gelenleri yurt dışına kaçmışlardır. Eski Sadrazam **Talât Paşa**, gene eski sadrazamlardan **Sait Halim Paşa, Enver Paşa, Cemal Paşa,** Maliye Nazırı **Cavit Bey** bu gidenler arasındadırlar. Gidenlerden **Cavit Bey,** ayni zamanda **Türkiye** Masonlarının o dönemdeki **Üstadı Âzamı**'dır. Onun yurt dışına çıkma durumunda kalması üzerine, **Maşrıkı Âzamı Osmanî**'nin başına masonluğa Avrupa'da girmiş ve sonra İstanbul'a döndüğünde Türkiye obediyansına katılmış **Dr. Rıza Tevfik Bölükbaşı** seçilmiştir.

Rıza Tevfik (kendisine filozof sanını yakıştırmıştı), 1909 öncesinin özgürlük savaşçılarından biri ve **İttihat** ve Terakki Fırkasının da ilk Edirne milletvekillerindendi. Halk şiirinden esinlenerek yazdığı şiirleri, yazıları, çevirileriyle ünlü bir kişi olmuştu. Ne var ki, bir süre sonra, **İttihat ve Terakki Partisi** ileri gelenleriyle arası açılınca, bunların tam karşısındaki **Hürriyet ve İtilaf Partisine** girmiş, bu partinin önde gelen kiişlerinden biri olarak, yeni Osmanlı İmparatorluğunun başkenti İstanbul'da, Mütareke sırasında bakanlığa kadar yükselmiş ve bu arada bir yandan Masonlara **Maşrıkı Âzam**'lık ederken bir yandan da, İttihatçı masonlar aleyhine müt-

Eskikitaplarim.com

hiş bir kampanya açmıştır. 1918 öncesi Şeyhülislam'larından **Musa Kâzım Efendi**'nin **«farmasonluğu»**nu açıklayarak, dönemin gerici kanadını İttihatçılar aleyhine kışkırttığı gibi, gazetelerde yayınladığı yazılarda Şeyhülislama, **«mason değilsen cevap ver»** diye seslenmekten, Büyük Loca'ya bağlı localardaki İttihatçı Masonları buralardan uzaklaştırmaktan, bunların egemen oldukları locaları bastırmaktan, listelerini yayınlamaktan da geri kalmamıştı.

33 derecede mason, Maşrıkı Âzam bir masonun, mason kardeşliğini bir yana koyup, parti düşmanlığı içinde başka mason kardeşlerini ihbar etmesi, imhaya çalışması, Türkiye masonluk tarihinde, tüm masonlarca en acı sayfalardan biri olarak anılır. Sonunda, Sevr barış anlaşmasını da imzalayıp, imzada kullandığı kalemi Boğaziçi'ndeki Amerikalıların Robert Kolejine armağan etmesiyle, ülke gençliği üstündeki tüm etkinliğini de yitiren **Rıza Tevfik,** Kurtuluş Savaşı sonunda **Yüzellilikler** listesine girecek ve yurt dışına sürülecektir. Ama çok daha önce, 1920'lerde, gençliğin tepkisiyle üniversitedeki kürsüsünde de ders okutamaz hale gelince, Üstadı Âzamlıktan istifa ederek çekilecek ve yerine **Fuat Hulusi Demirelli** gelerek masonluk camiasında açılan yaraları sarmaya çalışacaktır.

İstanbul'un yabancı işgali altında olduğu Mütareke günlerinde, **Rıza Tevfik**'in de **İttihatçı** düşmanlığını **İtilafçı** olarak Mason localarında da sürdürmesi, dönemin mason localarına çok kritik günler geçirtmiştir.

Kurtuluş Savaşı sonrası günlerinde yeniden derlenip toparlanan masonlar, bir de 1930 yılında politikayla fazlaca burun buruna gelmişler ve bir buhran dönemi yaşamışlardır ki, bunu, o dönemde **Türkiye Büyük Locası** görevlisi olan Üstad **Kemalettin Apak**'ın kaleminden sizlere aktarmak isteriz:

Eskikitaplarim.com

«1930'dan 1933 senesine kadar devam eden sekizinci devre hakkında biraz malûmat vermek lâzımdır.

«Bu sekizinci devrede Servet Yesari birader 1 Ağustos 1930'dan 24 Ekim 1930 tarihine kadar Üstadı Âzamlıkta kaldı ve o tarihte bütün heyeti daime âzası ile birlikte istifa etti ki; ben de bu daimi heyette vazifeli idim. Bilâhare Doktor Mim Kemal Öke birader 31 Ekim 1930' dan 22 Nisan 1933 tarihine kadar Üstadı Âzamlık yaptı ve o tarihte istifa etti. Ayni tarihte Üstadı Âzamlığa seçilen Profesör Kimyager Hakkı Nalçacı birader ise 1 Ağustos 1933 tarihine kadar bu vazifede kalarak mütebaki müddeti tamamladı.

«Bu devrede Üstadı Âzam Servet Yesari biraderle beraber bütün daimi heyetin istifası masonik tarihimiz itibaren ehemmiyet taşıdığından kısaca temas edeceğim:

«1 Ağustos 1930 tarihinde Büyük Maşrık murahhaslarının yapacağı ilk intihap celsesine, kıdemli bir mason olduğu için Hakkı Şinasi Paşa riyaset etmiş idi. Hakkı Şinasi Paşa o zaman Cumhuriyet Halk Partisi'nin İstanbul Mutemedi yani Parti Reisi idi. Celseyi ritüelik merasime lüzum görmeden açarak, daha evvel, bu devre için dağıtılan ve mevcut biraderlerin serbestçe reylerini kullanmak itiyatlarını bozduğu için asabiyet uyandıran listeyi telmihan, Hükümet Mason Cemiyetini tanımıyor, Türk Yükseltme Cemiyetini tanıyor. Biz de ancak bu cemiyet için intihap yapacağız. Halk Partisi bütün cemiyetleri kontrol ettiği gibi bu intihabı da kontrol edecektir. Şu dağıtılan listeye reylerinizi vereceksiniz demesi üzerine asabiyet bariz bir şekil almış, Hakkı Şinasi Paşa da, emri âli böyledir, münakaşaya yer yoktur, diyerek hemen seçime başlamıştı.

«Neticede listede isimleri yazılı biraderler tamamen intihap olundular. Fakat mesele, intihap olunan biraderlerin şahıslarına değil bu seçim usulüne ve yapılan taz-

Eskikitaplarim.com

yikle masonluk mefhumunun bağdaşmayacağına taallük ettiğinden hoşnutsuzluk ve huzursuzluk gittikçe artarak birkaç ay devam eyledi. Daimi heyete bu veçhile seçilmiş olanlar da ayni mülâhazada idiler. Nihayet toptan istifaya karar vererek Büyük Maşrık Umumi Heyetini içtimaa davet ettiler. 14 Ekim 1930 tarihinde toplanan Umumi Heyete masonluğa siyaset sokulduğundan acı acı şikâyetler yapıldıktan sonra, şahıslarına hürmetkâr oldukları daimî heyeti tekrar ve serbest rey ile intihap etmek ve meseleyi böylece kapatmak, Hakkı Şinasi Paşa hakkında masonik takibat yapmak, bütün murahhaslar dahi toptan istifa etmek gibi teklifler ileri sürüldü. En sonunda Daimî Heyet, Umumi Heyetin reyi ile ne şekilde zuhur ederse etsin istifada katiyen israr eylediklerini, masonluğun vahdeti ve âli menfaati bakımından buna lüzum gördüklerini bildirince, bir emrivaki olan bu istifa neticesi intihabın yenilenmesine karar verildi. Ayni zamanda bu intihabın bir hafta sonraki toplantıda icrası ve o zamana kadar da istifa eden Daimi Heyetin muvakkaten vazifesine devam eylemesi karara bağlandı.

«Bir hafta sonra 31 Ekim 1930 tarihinde yapılan seçimde de Doktor Mim Kemal Öke biraderimiz Üstadı Âzamlığa, Profesör Mustafa Hakkı Nalçacı kardeşimiz de muavinliğe intihap olundular. Hadise de böylece kapandı. Türk masonluğu tarih önünde bir imtihan daha geçirmişti.» (Kemalettin Apak, Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi, sayfa 79-80).

Bu CHP'nin «tek parti - tek şef» döneminde masonlar üzerinde de denetim kurması yolundaki ilgi çekici bir girişimdir. Bu olaydan beş yıl sonra ise, bizzat Atatürk'ün buyruğu ile Mason locaları kapatılacak ve asıl büyük olay patlak verecektir. Ama biz, bu konuyu ileride yeri geldiğinde anlatacağız.

Eskikitaplarım.com

TÜRKİYE'Yİ SARAN
MASON LOCALARI AĞI

1909 yılında önce **Yüksek Şûra'**nın ardından da 7 mason locasının oluşturduğu **Büyük Loca'**nın kurulmasından sonra, Masonluğun zoraki uykuya sokulduğu 1935 yılına kadar Osmanlı Devleti toprakları üzerinde Türk obediyansını oluşturan 65 mason locası kurulmuştur.

27 yıllık bu dönemin localarının kuruluş sıraları, adları, kuruldukları yerler ve belli başlı yöneticileri ile elde edilebilen kısa tarihçeleri aşağıdadır:

1. VATAN Locası :

9 Mart 1909 tarihinde, «Türkiye Yüksek Şûrası»nın kurulmasından bir hafta sonra, bu Şûra'nın patentesini (izin) alarak kurulmuş ilk Türk Mason locasıdır. **Saygıdeğer Üstad**'ı ayni zamanda **Yüksek Şûra**'nın da **Âmiri Hâkimi Âzam**'ı olan **Prens Aziz Hasan Paşa**'dır. Üyelerinin çoğu dönemin milletvekili ve senatörleridir. Bu loca bir süre sonra çalışmalarına son vermiştir.

2. MUHİBBANI HÜRRİYET Locası :

28 Haziran 1909'da Yüksek Şûra'dan patentesini alarak kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Dr. Miralay Mehmet Ali Baba**'dır. Kurucularıysa **Mehmet Ali Baba, Rauf Paşazade Sadık, Jak Kalderon, Osman Saip, Softazade Ahmet Nesimi, Herkül Diyamantopulo ve Doktor İbrahim Temo**'dur. 1935 yılına kadar bu Locaya Üstadlık edenler, **Muhtar Tahsin, Halit Habbab, Saim Hüsnü, Avukat Mahmut Celâlettin, Doktor Salim Ahmet** ve **Avukat Hüsamettin Ahmet**'tir.

Eskikitaplarim.com

Türkiye masonluk örgütleri içinde **yıllık yas oturumu** ilk kez 1910 yılında bu locada **İngiltere Kralı VII. Edward**'ın ölümü dolayısıyla yapılmıştır. Bu loca, Balkan Savaşı sırasında 1912 - 1913 yılları arasında sekiz ay kadar, partilerarası sürtüşmeler nedeniyle **geçici uykuya sokulmuş** sonra **yeniden uyandırılmıştır.**

3. VEFÂ Locası :

28 Haziran 1909'da Yüksek Şûra'dan patente alarak kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Nail Reşit**'tir. Bu Üstad, 1908 yılında Mısır'a gittiğinde, **Mısır Büyük Üstadı** (En Saygıdeğer) **İdris Ragıp**'la görüştüğünde, ondan İstanbul'da bir loca kurulması telkinlerini almış, İstanbul'a dönünce kendisi gibi Mısır'da telkin altında bırakılmış **Osman Fehmi** ve **Mehmet Tevfik** ve bir de **Mehmet Ali Baba** ile bu locayı kurmak için çalışmalara başlamıştır. Locanın kurucuları arasında Maarif Vekâleti yüksek memurlarından **Nail Reşit**'ten başka komisyoncu **Mehmet Tevfik, Binbaşı Nuri Nazif,** Feriklikten (korgeneralliken) ayrılma **Şükrü Rıza,** Maliye erkânından **Mehmet Memduh Raif** akar sahibi **Çerçiş,** Danıştay üyesi **Mâlik,** Adalet Bakanlığı erkânından **Osman Saip** yer almışlardır. Bu loca da **Muhibbanı Hürriyet Locası** gibi Balkan Savaşı günlerinde geçici bir uykuya yatırılıp sonra yeniden uyandırılmıştır. **Nail Reşit**'ten sonra bu locanın üstatlığını yapanlar, **Fuat Hulûsi Demirelli, Ahmet Hakkı, Memduh, Tevfik Hamdi, Tahsin Hamdi, Sabri Mehmet, Mehmet Ali Haşmet, Doktor Tahir, Doktor Muhittin Celâl Duru ve Ali Şevket**'tir.

4. ŞAFAK Locası :

24 Temmuz 1909'da Yüksek Şûra'dan patentesini ala-

Eskikitaplarım.com

rak kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **İlyas Modyano,** daha sonraki ise **Doktor Jak Suhami**'dir.

Şafak Locası 1914 yılında **SEBAT** adını almış ve yeni bir patente ile eylemini sürdürmüştür.

5. RESNE Locası :

Bu Loca, 1908'de **Mısır Obediyası**'na bağlı olarak İstanbul'da kurulmuş, **Türkiye Büyük Locası**'nın kurulacağı günlerdeyse, **Türk Obediyası**'na geçerek **Yüksek Şûra**'dan patente almıştır.

Bu Locanın ilk Saygıdeğer Üstad'ı, Hürriyet Kahramanı **Niyazi Bey**'in kardeşi **Eczacı Osman Fehmi**'dir. Daha sonraki Üstadlarıysa sırasıyla **Necmeddin Tahsin Erol, Profesör Zühtü İnhan, Kenan Ömer Öner, Nedim Nazmi, Amiral Mehmet Ali, Nehri, Doktor Celâl Tahsin, Doktor İhsan İsmail** ve **Cemil İpekçi**'dir.

6. TERAKKİ VE İTİHAT HAKİKİ MUHİPLERİ Locası :

Bu Loca, Fransız Obediyasına bağlı **Rönesanns Locası**'ndan ayrılan masonlarca 1 Ağustos 1909 tarihinde **Les Vrais Amis de L'union et de Progrés** adıyla oluşturulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Davit J. Kohen**'dir. Çalışmalarını fransızca yapan bu loca bir süre sonra kapanmıştır.

7. UHUVVETİ OSMANİYE Locası :

Bu Loca, Mısır Obediyansına bağlıyken, 1 Ağustos 1909'da buradan ayrılarak, Türk Obediyasına geçmiş ve Yüksek Şûra'dan İstanbul'a çalışmak üzere **La Fratéernité Ottomane** adıyla patentesini almıştır. İlk Saygıdeğer

Eskikitaplarım.com

Üstad'ı **Nadra Matran**'dır. Bu loca da bir süre sonra çalışmalarını sona erdirmiştir.

Baştan beri adları sıralanan bu yedi loca, **Büyük Loca**'nın kurucuları olup, **Yüksek Şûra** tarafından, kuruluşundan sonra **Büyük Loca**'nın otoritesine aktarılmışlardır.

8. MEŞRUTİYET Locası :

İspanya Obediyansına bağlı olarak İstanbul'da çalışmakta olan bu loca **La Constitution** adıyla 26 Aralık 1909 da Türkiye Büyük Locasına katılmıştır. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Mehmet Cavit** (Maliye Bakanı **Cavit Bey**)dir.

Şeyhülislam Musa Kâzım Efendi, Refet Paşa (Bele), Âyan Meclisi Üyesi **Basarya Efendi, Dr. Rıza Tevfik** (Bölükbaşı), **Dr. Nureddin Râmih, Miralay** (Albay) **Hasan Hilmi** bu locanın üyelerindendirler.

Bu Loca dört yıl kadar çalıştıktan sonra **Basarya**'nın Saygıdeğer Üstadlığa seçilmesinde direndiği, Büyük Loca'nın da bunu süre bakımından uygun bulmaması üzerine uykuya sokulmuştur.

8. ZİYAYI ŞARK Locası :

18 Ocak 1910 yılında İstanbul'da İtalyan Obediyansına bağlı olarak çalışan **Kalkedonya Locası**'ndan ayrılan on kişi tarafından kurulmuştur. Kurucuları **Faik Paşa, Fuat Hulusi Demirelli, Modyano, Mustafa Asım, Mahmut Reşat, Doktor Fuat Süreyya Paşa, Osman Tevfik, Mehmet Nezir, Bahriyeli Mehmet Ali Pepo**'dur.

Bu locanın ilk Saygıdeğer Üstad'ı Şehit Mirliva (Tümgeneral) **Faik Paşa**'dır. Daha sonraki üstadlarıyla şöyle sıralanır:

Doktor Fuat Süreyya Paşa (Gördüren), **Ahmet Suat, Baba Kurbangil.**

Eskikitaplarim.com

Bu Loca üyeleri arasında Ordu Komutanlarından **İzzet Paşa, Hoca Mahmut Esat Efendi, Mahmut Muhtar Paşa, Dr. Abdullah Cevdet, Dr. İsmail Hurşit, Dr. Orhan Tahsin, Dr. Ali Rifat, Muhittin Omay, Dr. Saip Özer, İbnürrefik Ahmet, edebiyatçı Hıfzı Tevfik (Gönensay), Büyük Elçilerden Tevfik Kâmil (Koperler), Fahri Paşa, İran Sefiri İshak Han, Necmeddin Sahir Sılan, Celâl Esat (Arseven), Ressam Ali Rıza Bey, Çanakkale Mebusu Bigalı Atıf Bey** ünlü kişilerdir.

Bu locada, **Hoca Mahmut Esat Efendi**'nin bir gece sarığı başında konuşma kürsüsüne çıkıp oturarak masonluk ve islâmiyet konusunda verdiği bir konferans ünlüdür. Gene bu Loca'da mason olan ilk Osmanlı Padişahı **Beşinci Murad**'ın oğlu **Şehzade Selâhattin Efendi** de tekris edilmiş ve kendisine, vaktiyle Ermeni Ser Locası'nda babasına takılan önlük takılmıştır.

Uzun süre Kadıköy'ünde çalışan bu loca, daha sonra İstanbul tarafına aktarılmış, adı da dildeki durulaşma akımlarına uygun olarak **TAN IŞIĞI** olarak türkçeleştirilmiştir. Bu Loca ayrıca, Türkiyeli masonlar arasında doğurganlığıyla ünlü bir locadır.

10. HİLÂLİ OSMANÎ Locası :

14 Şubat 1910 yılında, o zamanlar bir Osmanlı Eyaleti olan şimdiki Lübnan'ın Beyrut şehrinde çalışmak üzere patente alıp kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **M. Ramazan**'dır.

11. BİZANSİYO RİZORTA ya da AKASYA Locası:

İstanbul'da İtalyan Obediyansına bağlı olarak çalışan bu loca Türkiye Yüksek Şûrası'nın ve Türkiye Büyük Locası'nın kurulmasına katkıları olmuş, 18 Şubat 1910'

da da Türkiye Büyük Locası'na katılmış, 1925 yılına kadar İtalyanca çalışmış bir locadır. 1925 yılında **Akasya** adını alan bu loca bu kez de fransızca çalışmaya başlamıştır. İlk Saygıdeğer Üstadı **Mustafa Baha**'dır. Daha sonrakiler ise **Dalmaniko, Doktor Zenop, Viktor Alfandari, Yako Toledo** ve **Feridun Dirimtekin**'dir.

12. İ'TİDAL Locası :

Bu loca, Türkiye Büyük Obediyansından patente alarak 8 Mayıs 1910'da Lübnan'ın Fern'el Chébah'ında çalışmak üzere kurulmuştur. Kurucusu ve ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Viktor Schmelle**'dir.

13. HÜRRİYET VE İ'TİDAL Locası :

Bu Loca da, Lübnan'ın Zahle kentinde çalışmak üzere patente almış ve 17 Haziran 1910 tarihinde kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Abdaham Müsellem**'dir.

14. ANNASIRA Locası :

Türkiye Büyük Locası'ndan 29 Mayıs 1910'da kurulma ve çalışma patentesi olan, bu loca, Mısır'da İskenderiye kentinde kurulmuştur.
İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Mihail Matar**'dır.

15. EL FELÂH Locası :

Bu locada, Mısır'da İskenderiye'de çalışmak için 29 Mayıs 1910'da Türkiye Büyük Locası'ndan patente alarak kurulmuştur.

16. **EL MÜRÜVVE Locası :**

Bu Loca da, Mısır'da İskenderiye'de çalışmak için 29 Mayıs 1910'da Türkiye Büyük Locası'ndan patente alarak kurulmuştur.

17. **NUR-ÜL MUHABBE Locası :**

Bu Loca da, Mısır'da İskenderiye'de çalışmak için 29 Mayıs 1910'da Türkiye Büyük Locası'ndan patente alarak kurulmuştur.

18. **ŞEM-ÜL MAŞRIK Locası :**

Bu Loca da, Mısır'da İskenderiye'de çalışmak için 19 Mayıs 1910'da Türkiye Büyük Locası'ndan patente alarak kurulmuştur.

19. **EL VAHDET-İL OSMANİYE Locası :**

Bu Loca, Suriye'nin Şam kentinde çalışmak üzere 6 Ağustos 1910 tarihinde Türkiye Büyük Locası'ndan patente alarak kurulmuştur. Kurucu ve ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Abdülaziz Sultani**'dir.

20. **HALEP LOCASI :**

Bu Loca, Suriye'nin Halep kentinde çalışmak üzere 10 Eylül 1910 tarihinde Türkiye Büyük Locası'ndan patente alarak kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Kostaki Homsy**'dir.

Eskikitaplarim.com

21. **MABEDİ SÜLEYMAN (Temple de Salamon) Locası :**

Kudüs'te kurulmuş ve 14 Aralık tarihinde Türkiye Büyük Locası'ndan patentesini almıştır. Kurucusu ve ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Astrue Azra**'dır.

22. **İTTİHAD-ÜL HÂLİT Locası :**

Suriye'nin Humus kentinde çalışmak üzere 19 Ağustos 1910 tarihinde Türkiye Büyük Locası'ndan patente almış ve kurulmuştur. Kurucu ve ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Hüsnü El Candi**'dir.

23. **MERC-İ UYUN-İL OSMANÎ Locası :**

10 Ağustos 1910'da Türkiye Büyük Locası'ndan Beyrut'ta Merci Uyun'da çalışmak üzere patentesini almış ve çalışmaya başlamış bu locanın ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Emin Hasan**'dır.

24. **TULU Locası :**

14 Aralık 1910'da Türkiye Büyük Locası'ndan patentesini alarak Yanya'da kurulan bu loca, ancak iki yıl kadar çalışabilmiştir. Balkan Savaşında Yanya'nın Osmanlıların einden çıkmasıyla bu locanın çalışmaları da son bulmuştur. Saygıdeğer Üstad'ı **Ömer Abdülkadir**'dir.

25. **CEBEL (Le Montagne) Locası :**

11 Şubat 1911'de Beyrut'ta kurulmuştur. Kurucu Saygıdeğer Üstad'ı **Nasrullah Haddad**'dır.

Eskikitaplarim.com

26. **SULH (Pax) Locası :**

26 Eylül 1911 tarihli patente ile Mersin'de kurulmuştur. Kurucusu Saygıdeğer Üstadı **Christmann**'dır. Bu locanın çalışma süresi pek kısa olmuştur.

27. **EL KEMAL Locası :**

Türkiye Büyük Locası'nın 17 Temmuz 1911 tarihinde verdiği patente ile Mısır'da Kahire'de kurulup çalışmaya başlamıştır. Bu Loca'nın ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Ahmet Kemal**'dir.

28. **LA FİDELİTE Locası :**

Bu Loca da Kahire'de çalışmak üzere 17 Temmuz 1911' de Türkiye Büyük Locası'ndan patente almıştır. Kurucu Saygıdeğer Üstad'ı **Alexander Magrabi**'dir.

(Şimdiye kadar sıralanan bu 29 locadan 23 numaralısı, Balkan Savaşında Yanya'nın, 10, 12, 13,14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 27, ve 39 patente numaralı ve 1910 ile 1911 yıllarında Suriye, Lübnan ve Mısır'da Türkiye Büyük Locası'na (MAŞRIKI ÂZAMI OSMANÎ) bağlı olarak kurulmuş 18 loca, Birinci Dünya Savaşında bu toprakların elden çıkmasıyla, Türk Obediyansıyla ilişkileri kesilmiş duruma girmişlerdir.)

30. **NEVZADI HÜRRİYET Locası:**

Ziyayı Şark Locasından doğan bu Loca, 19 Mayıs 1912 tarihli patente ile İzmit'te kurulmuştur. Kurucu Saygıdeğer Üstad'ı **Fahri Paşa**'dır. Ne var ki, kuruluşundan sonra çalışmalarını sürdüremediği için uyutulmuş daha sonra 55 numaralı patente ile yeniden uyandırılmıştır.

Eskikitaplarim.com

31. VEZNE Locası :

19 Aralık 1913 tarihli patente ile Sivas'ta kurulmuş, ilk Saygıdeğer Üstad'lığını **Alfons Sarıdaki** yapmıştır. Sonradan çalışmalarını sürdüremeyen bu loca uyutulmuştur.

32. IŞIK Locası :

30 Aralık 1913 tarihinde verilen patente ile Malatya'da çalışmak üzere kurulmuş, ancak bir süre sonra uykuya girmiştir. Kurucu Saygıdeğer Üstad'ı **Müftüzade Fevzi**'dir.

33. NECMİ TERAKKİ Locası :

19 Mayıs 1913'de verilen patente ile Elâzığ'da (Mamuretilâziz) çalışmak üzere kurulmuş ancak çalışmalarını sürdüremiyerek uykuya girmiştir. Kurucu Saygıdeğer Üstad'ı **Asaf Şükrü**'dür.

34. SEBAT Locası :

Bu Loca, 4 numaralı **Şafak Locası**'nın yeni bir patent alarak ve ad değiştirerek kurulmasından 18 Ekim 1914 tarihinde doğmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Doktor** Jak Suhami'dir. Daha sonra da bu locaya sırasıyla **Ali Kâmi Akyüz, Agâh Sırrı Levent, Doktor Halit Tekin** ve **Cevdet Hamdi Balim** Üstad'lık etmişlerdir.

35. NECAT Locası :

Bu Loca, **Ziyayı Şark** Locası'ndan doğmuş bir locadır. 17 Mayıs 1916'da kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı

Eskikitaplarim.com

Doktor İsmail Hurşit'tir. **Doktor Orhan Tahsin, Avukat Ali Galip Taş, Mecdi Ali Akasya da** bu locaya Üstad'lık yapmışlardır.

Bu Loca, 1917 yılında Türkiye Himayei Etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu)nun kurulmasına önayak olmuştur.

36. SELÂMET Locası :

Bu Loca İstanbul'da 9 Ocak 1918 yılında kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Necmeddin Tahsin**'dir. Kendisini izleyen öteki Üstad'lar ise şöyle sıralanır:

İhsan Abidin, Doktor Fahri, Doktor İsmail Kenan, Doktor Bahattin Fahri, Doktor Şükrü Hazım, Doktor Hüseyin Kenan.

Türkiye Masonları tarihinde ilk kez bu locaya bir kadın, **Madmazel Varvara Foya,** üye alınmak üzere başvurmuş, Loca da kendisine bir talepname vererek masonluğa kabulünü teklif etmiştir. Konuyu incelemek üzere **İbrahim Necmi Dilmen** ve **Nahama Kohen** biraderler görevlendirilmiş, bunlar da yaptıkları araştırmalardan sonra bir kadının da mason locasına alınabileceğine dair rapor vermişlerdir. Ne var ki, sonradan bu girişim sonuçlanmadan kalmıştır.

37. İNTİBAH Locası :

11 Nisan 1918'de kurulan bu loca, İstanbul'da üç yıl kadar çalıştıktan sonra uykuya girmiştir. Saygıdeğer Üstad'ı **Nail Reşit**'dir.

38. GÜNEŞ Locası :

Bu Loca 22 Haziran 1918 tarihli patente ile İzmir'de kurulmuştur. Kurucularından pek çoğu, Fransız Obedi-

Eskikitaplarim.com

yansına bağlı olarak çalışırken Birinci Dünya Savaşının başlaması üzerine geçici olarak uykuya yatırılan **Homère** Locasının üyeleridir. Güneş Locasının ilk Saygıdeğer Üstad'ı Homère Locasının son Üstad'ı **Avukat Diran Aşnon'**dır.

Bu Loca önce İzmir'de Kordonboyu'nda Kramer Gazinosu salonlarında toplanmış, sonradan Frenk Mahallesinde Kuyumcuyan Pasajında bir lokale geçmiştir. Dünya Savaşı bitip, Mondros Mütarekesi imzalanınca, Homère Locası uyandırılınca, Saygıdeğer Üstad, kendi locasına dönmek üzere Güneş Locasındaki görevinden çekilmiş, yerine Yunanlıların İzmir'i işgali günlerine kadar çalışmaları yöneten **Ferit Aseo** seçilmiştir. 14 Mayıs 1919' da son toplantısını yapan Güneş Locası, ertesi gün çalışmalarını durdurarak uykuya girmiştir.

Ferit Asco ve daha başka bazı biraderler, İzmir'in işgalinden sonra İstanbul'a gidince, aradan da üç ay kadar geçtiğinden bu kez Güneş Locası'nın burada çalışmasını kararlaştırmışlardır. Üç yıl boyu İstanbul'da çalışan Güneş Locası, 9 Eylül 1922 sonrasında yeniden İzmir'e dönmüş, ama İstanbul'da edindiği kardeşleri ve bu arada İstanbul'da kalan **Ferit Aseo** Birader, Güneş Locasının bir tür yavrusu olarak bu kez de İstanbul'da **Aydın Locası**'nı kurmuşlardır. **Ferit Aseo**, bu Aydın Locasının da Üstadlığına getirilmiştir. İzmir'e geri dönen Güneş Locası ve üyeleri ise önce **Kâzım Nami Duru**'nun geçici Üstadlığı altında yeniden kuruluş çalışmalarına başlıyorlar ve sonra İlin Bayındırlık Baş Mühendisi olan **Nadir Bey**'i Saygıdeğer Üstadlığa seçiyorlar. 1925 yılında Nadir Bey Ankara'ya atandığından yerine **Dr. Sadrettin Kasım Bey** getirilmiştir. Daha sonra da sırasıyla **Dr. Hasan Yusuf Başkam, Doktor Osman Yunus** Üstadlık yapmışlardır.

Eskikitaplarım.com

39. MURAT Locası :

27 Kasım 1921'de verilen patente ile İstanbul'da kurulan bu locanın ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Doktor Arif Ethem**'dir. Bu locanın daha sonraki üstadlysa **Avukat Sadi Rıza, Fahreddin Kerim Gökay**'dır.

40. ETOİLE D'ORİENT Locası :

Bu loca İstanbul'da Fransızca çalışmak üzere 11 Aralık 1921 tarihinde verilen patente ile kurulmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Abdüllâtif Safâ**, daha sonraki ise **Doktor Mehmet Ali Baba**'dır.

Bu Loca da **Necat Locası** gibi, 1930 yılında, CHP'nin Büyük Loca seçimlerine karışmak istemesi nedeniyle doğan gerginlikte, Büyük Loca yöneticileriyle anlaşmazlığa düştüğünden kısa bir süre için uykuya yatırılmışsa da sonradan yeniden uyandırılarak çalışmalarını sürdürmüştür.

41. AYDIN Locası :

21 Ocak 1923 yılında İstanbul'da çalışmak üzere kurulan bu loca, daha önce sözü edilen İzmir'den İstanbul'a gelmiş ve sonra yine İzmir'e dönmüş **Güneş Locası**'nın geride kalanlarının oluşturdukları locadır. Uzun süre, İzmir'deki Güneş Locasının İstanbul'daki bir şubesi gibi karşılanmıştır. İzmirli masonlar İstanbul'a geldiler mi, bu locaya katılırlardı.

Aydın Locasına kurucu üstadlığı **Cevad Bey** yapmış, sonra Saygıdeğer Üstadlığa **Ferit Aseo** seçilmiştir. Daha sonra da bu locanın üstadlığını **Profesör Mustafa Hakkı Nalçacı, Avukat Ferit Üp, Mühendis Yusuf Ziya** yapmışlardır.

Eskikitaplarim.com

42. TULÛ-U HAKİKAT Locası :

Bu Loca, 8 Şubat 1923 tarihli patente ile İstanbul'da çalışmak için kurulmuş, Meşrutiyetin ilânından önce Ankara'da kurulu olan İtalyan Obediyansına bağlı **Véritari Konecyata Locası**'nın Birinci Dünya Savaşının başlaması üzerine çalışmalarının durmasından sonra İstanbul'da uyanışı gibi bir görünüm göstermiştir.

Kurucu Üstad'ı **Hahamyan** olan bu Loca, 3 Aralık 1926'da Büyük Loca tarafından yönetmeliklere aykırı davranışından dolayı kapatılmıştır.

43. İSTANBUL Locası:

31 Ekim 1924 tarihinde İstanbul'da Almanca çalışmak üzere kurulan bu loca gerçekte, Meşrutiyetten sonra gene İstanbul'da kurulmuş **Die Leuchte (Işık)** adlı Alman Locasının yeniden canlandırılmışıdır. Türk Obediyansına geçerek **İstanbul** adını almıştır. Saygıdeğer Üstad'ları sırasıyla **Moris Kraloviç, Hügo Hervart, Erik Landiştayn** ve **Emil Kraloviç**'tir.

44. EHRAM Locası :

31 Ekim 1925 tarihli patente ile kurulan bu loca, İzmir'deki ikinci Türk Locasıdır. Bu locanın Saygıdeğer Üstadları sırasıyla **Dr. Esat Cimcoz, Hasan Tahsin, Dr. Nevzad Eşref, Eczacı** ve **Gazeteci Nüzher Çançar** ve Öğretmen Okulu Müdürü **Re'fet Sadettin Tok**'tur.

45. GENÇLİK Locası :

Bu Loca 31 Ekim 1924 tarihli patente ile İstanbul'da kurulmuştur. Saygıdeğer Üstadları sırasıyla **İbrahim Nec-**

Eskikitaplarim.com

mi Dilmen, Operatör Dr. Mim Kemal Öke, Avukat Yako Şaul, Vehbi Sabit, Emin Said ve **Dr. Osman Şerafeddin'**-dir.

46. VEDAD Locası :

Bu Loca 31 Ekim 1924 tarihli patente ile İstanbul'da fransızca çalışmak üzere kurulmuştur. Kurucu Üstad'ı tüccar **Leon Dandes**'di. Daha sonraki Saygıdeğer Üstadları **Zoletti, Tınguryan** ve **Jak Eseyan**'dır.

47. REVEİL Locası :

Bu Loca da İstanbul'da fransızca çalışmak üzere 6 Mayıs 1925 tarihli patente ile kurulmuştur. Kurucu Üstad'ı tüccar **Darius Arditi,** sonraki Saygıdeğer Üstadları da **Enver Löbe, Piyer Psalti** idiler.

48. CUMHURİYET Locası :

15 Kasım 1925 tarihli patente ile Ankara'da kurulan bu loca, Cumhuriyet Türkiye'sinin başkentindeki ilk Türkiyeli masonların locasıdır. Kurucu ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Cevdet Hamdi Balım**'dır. Daha sonra **Dr. Ziya, Ali Rıza Sun** ve **Ahmet Münir Akkaya** Üstad olmuşlardır.

Kurucuları arasında sonradan Başbakan Yardımcısı olacak **Akif İyidoğan, Muhittin Osman Omay, Mithat Akdora, Kemal Ziya Akdora** gibi kişilerin bulunduğu bu loca 1935'de kapandığında matrikül'ünde (kayıt defteri) yazılı üye sayısı 300'ü geçiyordu ve bu üyelerin içinde pek çok bakan, milletvekili ve yüksek devlet görevlisi vardı.

Eskikitaplarım.com

49. MERİH Locası :

21 Mayıs 1926 tarihli patente ile İzmir'de kurulan üçüncü loca olan bu locanın kurucuları arasında da sonradan DP iktidarı döneminde bakan olacak **Zühtü Hilmi Velibeşe, İhsan Lâtif Paşa** gibi kişiler vardı. Bu Locanın ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Ömer Abdülkadir,** Balkan Savaşı öncesinde Yanya'da kurulmuş **Tulu'** Locasının da Saygıdeğer Üstad'ı idi. 1930 yılında **Ömer Abdülkadir** Üstad ölünce Üstadlığa, Avukat **Nahit Hilmi** seçilmiştir. Daha sonra da **Tire'li İsmail Hakkı, Mühendis Rifat Osman Köknar, Muhiddin Osman Omay, Mehmet Ali** ve **Hasan Hilmi,** Üstadlık yapmışlardır.

50. ZÜHÂL Locası :

Bu Loca da 21 Mayıs 1926'da İzmir'de Karşıyaka'da kurulan dördüncü Loca olmuştur. İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Akil Koyuncu** olan bu locaya daha sonra **Zühtü Hilmi Velibeşe, Dr. Zühdü Kâmil, Feyyaz Mümtaz Savut, Avukat Mehmet Salim, Sami Pangoğlu** Saygıdeğer Üstad'lık yapmışlardır.

Zühâl Locası başlangıçta olağan oturumlarından ayda bir tanesini fransızca çalışmaya ayırmışken sonraadn bu gereksinimi karşılamak için **Zühâl Locası**'nın içinde salt fransızca çalışmak için **Satürn** adıyla yeni bir loca doğmuştur.

51. AZİM Locası :

21 Mayıs 1926 tarihli patenta ile İstanbul'da kurulan bu loca, sonradan Türk Masonluğunun başına hayli iş açmıştır. Hattâ bu locanın Türkiyeli Masonlar arasın-

Eskikitaplarim.com

daki ilk ayrılık tohumlarından birini attığı bile ileri sürülebilir ki yanlış olmaz.

İlk Saygıdeğer Üstad'ı **Nuri Aziz**, son Üstad'ı da **Ahmet Nehri** olan bu Loca, 1932 seçimlerinin yapılacağı oturumda 33 imzalı bir önerinin kabulü üstüne uykuya girme kararı almıştır. Büyük Loca'yı tanımayarak, onun öneri ve yönetmeliklerini yok sayarak kendiliğinden kapanma kararı alması, bu locanın Büyük Loca tarafından kınanmasına ev hakkında yargılama kararı vermesine neden olmuştur.

Azim Locası, Büyük Loca'nın yetkilerini tanımamakta, onun izlediği Rit'i izlemek istememekteydi. Büyük Loca, Azim Locası'nın yargılanma işini, **Aydın Locası'na** vermiştir. Azim Locası, irtidat (din değiştirme) ile suçlanıyordu. 8 Nisan 1932 günü, Aydın Locası'nın verdiği karar, Büyük Loca'da da görüşülüp onaylanmıştır. Bu karara göre, Azim Locası'nın kapatılması, bu locada görevli dört masonun kesinlikle, iki masonun ise birer yıl süreyle masonluktan uzaklaştırılması, sorumlu görülmeyen öteki biraderlerinse localarının kapanması nedeniyle düzensiz sayılmaları ve dilerlerse başka localara girmek için başvubilmeleri onaylandı.

Bu olay o dönemde oldukça geniş yankılar uyandırdı. Basında yayınlar yapıldı. Hattâ Azim Locası'nın eski üyelerinden bazıları, **Müstakil Türk Masonluğu Azim Mahfil-i Âlisi** adıyla yeni bir kuruluş, bir üst örgüt oluşturup, Cihangir'de Özoğlu sokağı 27 Numarada bir mabed kurdular. İstanbul İli Dernekler Masasına kaydoldular. Ne var ki, öteki masonlarca düzenli sayılmadıklarından varlıkları sürekli olmadı.

52. CENUP YILDIZI Locası :

Bu Loca, 19 Kasım 1926 tarihinde Büyük Loca'dan patente alarak Gaziantep'te kurulmuştur. 1935 yılında ka-

Eskikitaplarim.com

yıtlı üye sayısı 90'ı bulan bu Loca'nın kurucusu ve ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Dr. Saip Safi Özer**'dir.

Doktor Saip Nafi, Antep'teki evinin alt katını tüm kurallara uygun bir mason locası haline getirmiş, kentin o dönemdeki Jandarma Komutanı **Ziya Gökşin**, İl Genel Meclisi üyesi **Nafi, Eczacı Asaf, Avukat Cafer Tayyar Gün, Avukat Saip, Ziraat Müdürü Tahir, Noter Hakkı Bey**'lerle birlikte, kurucular olarak 4 Haziran 1927 günü İstanbul'da Büyük Loca'yı temsilen gelen **İhsan Abidin**'-in başkanlığında ilk oturum yapılmıştır.

Cenup Yıldızı Locası'nın daha sonraki Saygıdeğer Üstadıysa **Avukat Cafer Tayyar Gün**'dür. Bu Loca, 1934 yılında, Büyük Loca'dan aldığı olurla **Doktor Fazıl Halil**'in Üstadlığında Adana'da **HÂLE** adıyla bir yardımcı loca kurmuştur. Ne var ki bu yardımcı loca Adana'da ancak dört oturum yapabilmiştir. Ayni şekilde, **Cenup Yıldızı** üyesi bazı biraderler Diyarbakır'da da **DİCLE** adıyla bir loca açma girişiminde bulunmuşlarsa da bunda başarılı olamamışlardır. Antep'te Cenup Yıldızı Locası'nın kuruluşundan önce **CUMHURİYETÇİ KARDEŞLER** adıyla bir loca girişimi de olmuş, bu da sonuçlanmamış bir girişim olarak kalmıştır.

53. KEMÂL Locası :

Bu Loca, 10 Aralık 1927 tarihli patente ile daha sonra Tahran'a taşınmak üzere İstanbul'da kurulmuştur. Kurucu Üstad'ı İran Büyük Elçisi Mehmet Sadık Tabatabai'-dir. Ne var ki bu Loca yaşama geçememiştir.

54. IŞIK Locası :

Büyük Loca'dan 10 Şubat 1928'de patente olan bu loca, SAMSUN'da kurulmuştur. Kurucu Saygıdeğer Üsta-

Eskikitaplarim.com

dı dönemin Samsun Polis Müdürü **Ahmet Mithat**'dır. Daha sonra **Doktor Nuri Osman, Doktor Hasan Fehmi, Atuf Zühdü** ve **E. Baykal** bu locada sırasıyla Saygıdeğer Üstad' lık yapmışlardır. Bu locanın o dönemde, Samsun'da Merd ırmağına giden yol üstünde kendi malı olan bir mahfeli (mabed, loca) vardı.

55. NEVZAD-I HÜRRİYET Locası :

İlk kez 1912'de 30 numaralı patente ile İzmir'de kurulmak için girişimlerde bulunulan ancak, hayata geçirilemeyen bu loca 10 Şubat 1928'de yeni patente numarasıyla ve Kurucu Üstad **Ali**'nin yönetiminde oluşturulmak istenmişse de gene tamamlanıp çalışmaya başlayamamıştır.

56. CUMHURİYET YILDIZI Locası :

Bu Loca 10 Şubat 1930 tarihli patente ile, İstanbul'da Kadıköy'ünde çalışmak üzere kurulmuştur. Daha önce Süreyya Paşa Sinemasının salonlarından birinde çalışmakta olan **ZİYAYI ŞARK** Locası'nın İstanbul yakasına taşınmasından sonra, Kadıköy tarafında oturan mason biraderler için bir kolaylık olmak üzere kurulan bu yeni locanın ilk kurucu Üstad'ı **Doktor Hakkı Şinasi Paşa**'dır. Daha sonra **Avukat İsmail Râtip, emekli kaymakam Yusuf** ve **Doktor Sani Yaver** bu locada Saygıdeğer Üstad'lık yapmışlardır.

57. SATURNE Locası :

İzmir'de Karşıyaka'da fransızca çalışmak üzere bu loca 10 Şubat 1930 tarihli patente ile kurulmuştur. İzmir'de o güne kadar açılan beşinci locadır. İlk Saygıdeğer

Eskikitaplarim.com

Üstad'ı **Nedim Şakir**'dir. Bir ay kadar bu görevi yaptıktan sonra İstanbul'a taşındığından kendisine dönem sonuna kadar Birinci Nazır **Ayram Levi** vekâlet etmiştir. Daha sonra da bu locaya **Tireli Akif Halil, Doktor Esat Cimcoz** ve **Emil Tisu,** Saygıdeğer Üstadlık yapmışlardır. Lokal, **Avram Levi**'nin Üstadlığı döneminde Karşıyaka'dan İzmir içine taşınmıştır.

Ne var ki, bu loca'da 1935 yılına doğru devamsızlık artmış, oturumlar düzenlenemez olmuştur. Bunun da nedeni, İzmir'deki **Homèr** adlı locanın Türk Obediyansına geçişi ve İskoç Ritü'nü kabul ederek çalışmaya başlamasıdır. Daha aktif olan ve fransızca çalışan bu locanın yanında, fransızca çalışan ikinci bir loca giderek etkinliğini yitirmiş, bunun üzerine **Satürn Locası** çalışmalarını durdurmuş, üyeleri de Homèr Locası'na aktarılmışlardır.

58. ÜLKER Locası

12 Aralık 1932 tarihinde İzmir'de kurulan altıncı loca'dır. İlk kurucu Sayın 10 Şubat 1933 tarihinde Beylikdüzü'nde verilen patente ile Manisa'da çalışmak üzere kurulup bu locanın kuruluş töreni İzmir'de 18 Mart'ta yapıldı. Sonra Manisa'ya gidildi. Loca'nın ilk Saygıdeğer Üstadlığına Manisa Ziraat Bankası Müdürü **İsmail Mestan** seçildi. Daha sonra da **Kemal Şakir,** Saygıdeğer Üstad oldu. Ne var ki, üyelerinin pek çoğu İzmir'de oturan ve İzmir localarına da kayıtlı bulunan bu loca yöneticileri, görevlerini gereğince yerine getirememeleri için bir süre sonra Büyük Loca, Manisa'daki Ülker Locası'nın uyutulması kararını aldı. Manisalı masonlar bu karara karşı çıkıp, yöneticilerini Manisa'da oturan brüderlerden seçmek koşuluyla Locayı yaşatacaklarını bildirdiklerinden, Büyük Loca ilk kararını kaldırdı. 12 Şubat 1982'de yapılan yeni seçimde **Külhanlızade Kemal** Saygıdeğer Üstad oldu, daha sonraları da bu görevi **Avukat Kâmil Aksoy** sürdürdü.

eskikitaplarim.com

59. **NİLÜFER Locası :**

Bu Loca 16 Haziran 1930 tarihli patente ile Bursa'da kurulmuştur. Saygıdeğer Üstadları sırasıyla şunlardır:

Memduh, Tüccardan Safder Yılmaz, Ziraat Müdürü Refet ve **Avukat Osman Nuri.**

60. **İNKILÂP Locası :**

8 Ekim 1932 tarihli patente ile kurulan bu loca İstanbul'da çalışmıştır. İlk Üstadı da **Doktor Operatör Mim Kemal Öke**'dir.

61. **EGE Locası :**

12 Aralık 1932 tarihinde Büyük Loca'ca verilen patente ile İzmir'de kurulan altıncı loca'dır. İlk kurucu Saygıdeğer Üstad'ı **Kemal Şakir Alanbay**'dır. Daha sonra **Kemalettin Apak** da bu Loca'da Saygıdeğer Üstad'lık yapmıştır.

62. **HOMERE Locası (Homer) :**

İzmir'de 1909 yılında Fransız Obediyansına bağlı olarak kurulmuş **Homère Locası**, Fransız Büyük Locası'nın denetiminde ve Fransız Riti gereği çalışan bir loca olarak 24 yıl varlığını sürdürdükten sonra 21 Ocak 1933'de Türkiye Büyük Locası'na başvurmuş ve aldığı patente ile Türk Obediyansının bir locası olarak çalışmalarını gene İzmir'de sürdürmüştür. Bu Loca'nın vaktiyle İngiliz'lerin İzmir'de kurdukları ve sonra bir sarhoşlar alayı olarak düzenledikleri törenden sonra kapanan **Homer Loç**'la bir ilişiği yoktur.

Eskikitaplarim.com

Homère Locası'nın 1909'daki ilk Saygıdeğer Üstad'ı Selânikli akar sahiplerinden **Madyano Salvador**'dur. Daha sonra Fransa'dan gelmiş olan **Leon Valet**, ardından **Avukat Diran Aşnan** Saygıdeğer Üstadlık yapmışlardır.

Birinci Dünya Savaşının başlaması üzerine geçici olarak uykuya yatan Homère Locası, biraderleri savaş sonrasında İzmir'de Güneş Locası kurulduğunda geçici bir süre burada çalışmışlar, hattâ Üstadları **Avukat Diran Aşnan** bu Locanın da Saygıdeğer Üstad'ı seçilmiştir. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali üzerine Güneş Locası İstanbul'a aktarılınca, 1919 Ekiminde, Yunan işgali altında İzmir'de Homère Locası yeniden uyandırılmıştır. 1920'de Saygıdeğer Üstad'lığa Sigortacı **Ernst Bon** gelmiş ve aşağı yukarı on yıl aralıksız bu görevi yürütmüştür. Ancak bu arada, İzmir'in Yunanlılardan kurtarılışı sonunda çıkan büyük yangında Homère Locasının tüm evrakı ve mahfeli yandığı için, 1923 yılına kadar zorunlu bir ara verilmiş ve bu tarihte Homère Locası bir kez daha doğmuştur ki o dönemde bu locanın İzmir'de bulunabilen üye sayısı sadece on kişidir: **Ernst Bon, Dr. Alazraki, Dr. Hacıhasanzade Ethem, Şahinzade Ethem, Edward Johnson, Jon Jiro, Jozef İstrago, J. Falkon, Osman Nuri, Bensiyon Sadi**...

Bu Loca'nın, Türkiye'deki Masonluk tarihi bakımından bir ilginç eylemi de, mabedinde ilk kez bir kadın masonun Kadın Hukuku konusunda bir konferans vermesidir.

1928 yılında, bu loca üyelerinden **Doktor Hacıhasanzade Ethem**'in eşi, Fransa'da kadınları da masonluğa kabul eden «**Obédience mixte du droit Humain**» üyesi olarak Homer Locası'nın bir «**Tönüblanş**» (Tenue Blanche - masonların eş, ana ve onsekiz yaşından yukarı evli olmayan kızlariyle kızkardeşlerinin de katılabildikleri, özel ritüeli olan bir resmî toplantı, yemekli) toplantısında bu konferansı vermiştir.

Eskikitaplarim.com

1931'de **Erik Vitol**, ardından **Tireli Akif Halil** Homère Locası'nın Saygıdeğer Üstadları olmuşlardır. İşte bu dönemde de Uluslararası Masonlar Birliği - Association Maçonique Internationale (A.M.I.) bir konvan toplantısında, (konvan, birliğe üye Büyük Localar Büyük Üstadlarının yıllık toplantısı) her ülkedeki mason localarının o ülkenin Büyük Locasına bağlanması kararını almıştır. Fransa ve Türkiye Büyük Locaları da bu karar üzerine aralarında da anlaşmışlar, İstanbul ve İzmir'deki, Fransız Büyük Locasına bağlı Rönesans ve Homère Locaları'nın Türk Büyük Locasına katılmasını sağlamışlardır.

21 Ocak 1933 tarihli patente ile fransızca çalışmak ve Fransız Riti kurallarına bağlı kalmak kaydıyla 26 Ocak'ta yapılan geçiş töreni En Saygıdeğer Büyük Üstad oturumu biçiminde açılmış, o zamanki Üstadı Âzam **Mustafa Hakkı Nalçacı** da bu törende hazır bulunmuştur.

1934 yılında Homère Locası Saygıdeğer Üstadlığına **Feyyaz Mümtaz**, 1935 yılında da **Emil Tisu** seçilmişlerdir. İşte bu Üstad'ın döneminde Homère Locası, Fransız Riti'ni bırakarak İskoç Riti'ni benimsemiş, 14 Ocak 1935'de yapılan geçiş töreni En Saygıdeğer Büyük Üstad oturumu gelen Levha (resmî yazı) okunduktan sonra görevliler, İskoç Riti göreneklerine göre yerlerini değiştirip oturmuşlar ve artık oturum bundan sonra bu rit kurallarına göre devam etmiştir.

63. ÖZKARDEŞ Locası :

İstanbul'da **Selâmet** Locası'ndan bazı biraderler, 12 Şubat 1933 tarihinde Büyük Loca'dan patente alarak bu yeni locayı oluşturmuşlardır. Loca'nın Saygıdeğer Üstadları şöyledir:

Punalı Mustafa, Nazmi Duhanî Galip Hamdi Tekyeli.

Eskikitaplarim.com

64. NARA Locası :

30 Ocak 1933 tarihli patente ile 1 Şubat 1934 günü Bursa'da kurulmuş bu Locanın ilk Saygıdeğer Üstad'ı **Mühendis Hüseyin Hüsnü**, daha sonraki ise **Avukat Hulusi Köymen**'dir.

65. RÖNESANS (Renaissance) Locası :

20 Eylül 1908'de Fransa Büyük Locasına bağlı olarak İstanbul'da kurulmuş **Rönesans Locası**, ger;ekte, 1856 yılında gene İstanbul'da açılmış, Abdülhamid döneminde uyutulan **Etcille de Bosphore** Locasının bir devamıdır, İkinci uyanışı, Türkiye Yüksek Şûrası ve Türkiye Büyük Locası'nın kuruluşundan da önce olan bu Loca, tıpkı İzmir'deki Homère Locası gibi, A.M.İ. kararı gereğince Türk Obediyansına 4 Ocak 1935 tarihli patente ile katılmıştır. Son yıllardaki saygıdeğer üstadları sırasıyla **Fotyadis, Marcelle Lonat** ve **Arman Mosé**'dir.

BİR SAYIM DÖKÜM VE AZICIK İSTATİSTİK

Türkiye Yüksek Şûrası ve Türkiye Büyük Locasının kurulduğu 1909 yılından, Türkiye Masonlarının uykuya sokulduğu 1935 yılına kadar geçen 27 yıl içinde kurulan mason locaları ve bunların kuruluş yerlerine göre dağılışları şöyledir:

İstanbul'da 27 loca, İzmir'de 7, İskenderiye'de (Mısır) 5, Kahire'de (Mısır) 3, Bursa'da 2, İzmit'te 2, Beyrut'ta (Lübnan) 2 ve Zahle'de (Lübnan), Fern-el Şebah (Lübnan), Merc-i-Uyun (Lübnan), Şam (Suriye), Kudüs (Fi-

listin), Humus (Suriye), Halep (Suriye), Yanya (Makedonya), Tahran (İran), Elâzığ, Sivas, Malatya, Mersin, Ankara, Manisa, Samsun, Gaziantep illerinde de birer loca.

1909'dan beri kurulagelmiş bu localardan, Masonluğun ülke çapında uykuya sokulduğu 1935 yılında Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinde çalışır durumda kalabilmişlerinin sayısı 31 idi. Bunlardan 19'u İstanbul, 6'sı İzmir, 2'si Bursa, birer tanesi Ankara, Manisa, Samsun ve Gaziantep illerindeydi.

1935'lerde çalışır durumdaki localardan İstanbul'da 5'i, İzmir'de 1'i, fransızca, gene İstanbul'dakilerden 1'i de almanca çalışıyorlardı. Geri kalan 24 loca, türkçe çalışmaktaydı.

Türkiye'de almanca çalışan tek Loca İstanbul'daki İSTANBUL Locasıdır. Fransızca çalışan localar ise, İstanbul'da AKASYA, ETUAL DORYAN, VEDAT, REVEY, RÖNESANS, İzmir'de de HOMER Localarıydı.

Türkçe çalışır 24 loca ise, İstanbul'da MUHİBBAN-I HÜRRİYET, VEFÂ, RESNE, TAN IŞIĞI (Ziyayı Şark), SEBAT, NECAT, SELÂMET, MURAT, AYDIN, GENÇLİK, CUMHURİYET, MERİH, ZÜHAL, EGE, Bursa'da NİLÜFER, NAR, Ankara'da CUMHURİYET, Manisa'da ÜLKER, Samsun'da IŞIK, Gaziantep'te CENUP YILDIZI localarıydı.

1935'lerde çalışır durumdaki bu 31 locadan 30'u Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti kuralları içinde çalışırken bir tek İstanbul'daki RÖNESANS Locası, Türkiye Büyük Locasına bağlı olduğu halde Fransız Riti kurallarına göre çalışmaktaydı.

TÜRKİYE'DE YABANCI LOCALAR:

1909 - 1935 yılları arasında Osmanlı toprakları üzerinde kurulmuş, yabancı obediyanslara bağlı pek çok lo-

Eskikitaplarim.com

canın, türlü yollardan Türk Obediyansına katıldıklarını daha önceki bölümlerde görmüştük.

Örneğin Meşrutiyet öncesi kurulmuş Mısır Obediyansına bağlı **La Fraternité Ottomane** 1909 yılında **Uhuvvet-i Osmaniye** adını alarak 7 numaralı patente ile, İspanyol Obediyansına bağlı **La Constitution**, Meşrutiyet adıyla 8 nolu patente ile, İtalyan Obediyansına bağlı **Bisansiyo Rizorta** 1910 yılında önce adıyla sonra **AKASYA** adını alarak 11 numaralı patente ile, Ankara'daki **Veritari Conenciate Locası** 1923'de 24 numaralı patente ile ve İstanbul'a aktarılarak **Tulûu Hakikat** adıyla Türkiye Büyük Locasına katılmışlardı. Meşrutiyetten sonra kurulmuş yabancı localardan Almanların **«Die Leuchte» (Di Löyhte) Locası** 1924'de İstanbul adını alarak 43 numaralı patente ile, Fransızların İzmir'deki **Homére Mahfili** 1933'de 66 numaralı patente ile İstanbul'daki **Rönesans Locası** 1935'de 65 numaralı patente ile Türk Obediyansına katılmışlardı.

Ama katılmayıp varlıklarını sürdürmeye çalışan yabancı localar da vardı. Örneğin Meşrutiyetten sonra Selânik'te İspanyol Obediyansına bağlı olarak **FAZİLET** adıyla bir loca açılmıştı. Üstadı **Hırdavatçı Rakım Efendi** idi. 30 - 40 kadar üyesi arasında Türkler çoğunluktaydı. Hukukçu **Hoca Cemal Efendi, Prof. Muslihiddin Adil, Kibar Rıza** (yanılmıyorsak bir ara İzmir Belediye Başkanlığı yapan **Osman Kibar**'ın babası), **Besim, Nizami, Avukat Kemal, Avukat İshak, Zühtü Hilmi Velibeşe**'nin eniştesi **Tahir, Murtaza Ehad, Ali Canip (Yöntem)** hep bu locanın üyeleriydiler.

Gene Meşrutiyetten sonra, Selânik'te Yunan Obediyansına bağlı, Üstadlığını **Jorj Flutas**'ın yaptığı bir loca daha kurulmuşsa da, bunun adı saptanamamıştır. İtalyan Obediyansına bağlı olarak da bu dönemde Üsküp'te, **Hürriyet Yıldızı** anlamına **STELLA DELLA LİBERTA**

Eskikitaplarım.com

adıyla bir Loca kurulmuştur. Bu locanın resmî mühründe İtalyanca adından başka alaşa yazılışıyla ve Türkçe olarak «Üsküp - Feyk - Hürriyet Locası» yazısı da yazılıymış. Hiç Saygideğer Üstadı Belatöre olan bu locanın o dönemde 18 kadar üyesi varmış ki bunlar arasında eski valilerden Mustak Lütfi, Merkez Kaymakamı Servet, Hasan Vamık, Cemal, Marko Mefano gibi Osmanlı tebaası olanlar dikkati çekiyor. Manastır'da da gene bir İtalyan Locası kurulmuşsa da hakkında bilgi sağlanamamıştır.

İzmir'de de Meşrutiyetten önce Fransız Büyük Locasına bağlı olarak **Melese** adıyla Yunanca çalışır bir Loca 1870 öncesinde kurulmuş, sonra uykuya yatmışken 1918'de yeniden uyandırılmıştır. Ne var ki, bu Loca Birinci Dünya Savaşının başlaması üzerine yeniden uykuya girmiştir. Gene bu dönemde, **I. MILLE** ve **UNION** adıyla iki İtalyan Locası ve Macar Obediyansına bağlı olarak **ZOROASTER** Locaları İzmir'de kurulmuşlardır. Bu localardan bir tek **İ. Mille** Locası 1922'de İzmir'in Yunan işgalinden kurtarılışına kadar varlığını sürdürebilmiş, öteki Birinci Dünya Savaşının başlamasıyla birlikte çalışmalarını sona erdirmişlerdir. Bu arada, gene İzmir'de Yunan işgali sırasında **IONI** adıyla bir Yunan locası kurulmuşsa da, bu da **I. MILLE** gibi işgalin son bulmasıyla birlikte kapanmıştır.

İzmir'de **I. Mille** locasından artakalan 13 kadar İtalyan masonu, **Homer** Locasına konuk olarak devama başlamışlar, hatta bazıları bu locaya üye bile olmuşlardır. Ne var ki, İtalya'da o sıralarda **Mussolini** iş başına geçmiş ve Fasistler masonlara karşı cephe almışlardır. Nitekim bu faşistler, İzmir'deki İtalyan Konsolosluğu aracılığıyla, oradaki İtalyanları da tehdit etmeye başlamışlar ve masonik eylemlerini sürdürdükleri takdirde başlarına işler gelebileceğini duyurmuşlardır. Bu durum karşısında İzmir'deki Türk Obediyansına bağlı **Homer, Güneş** ve

Ehram Locaları yöneticileri aralarında bir toplantı yaparak bu durumu görüşmüşler, durumu masonİtalyanlarla da tartışıp, bunların toptan localardan istifa edip, kendi ülkelerindeki yasalara uymalarını önermişlerdir. Gerçekten İtalyanlar topluca **Homer** Locasından çekilmişler ve bir süre çalışmalara katılmamışlar, aradan bir süre geçtikten sonra teker teker yeniden çalışmalara katılmaya başlamışlardır.

İstanbul'da **Abdülhamid** döneminde açılıp, Meşrutiyetten birkaç yıl önce uykuya sokulan Yunan Mağribine bağlı **Proodos** Locası da 1909 yılında yeniden ve bu kez adını değiştirip **ARMONYA** olarak uyandırılıp, Türk localarıyla yakın ilişkiler içinde ve hatta ayni lokallerde çalışmalar yapmaya başlamıştır. **Armonya** Locası, **Homer** ve **Rönesans** Locaları gibi, **A.M.İ.** konvansiyonunda alınan karar gereğince Yunan Büyük Locasından ayrılarak 1934 yılında Türkiye Büyük Locasına bağlanmak için gerekli hazırlıkları ve yazışmaları tamamlamışsa da, 1935 yılında Türk Masonluğunun uykuya girmesi yüzünden bu gerçekleşmemiştir.

Mütareke yıllarında İstanbul'da kurulan yabancı localardan biri de **Edinburg Büyük Locası**'na bağlı olarak kurulan **PROODOS** adlı rum locasıdır. İstanbul işgalinin sona ermesiyle bu loca ortadan kalkmıştır. Ayrıca bu dönemde gene İstanbul'da **ORYANTAL** adıyla bir İngiliz, **PAROS** ve **LOGOS** adlı da iki İskoç Locası kurulmuş, ancak bunların Türk Masonluğuyla bir ilişkisi olmamıştır.

Birinci Dünya Savaşı başlarında İstanbul'da bir de Romanya Obediyansına bağlı olarak bir loca kurulmuşsa da, düzensiz ve geleneklere aykırı olan bu loca, Türkiye Büyük Locasınca, Romanya Büyük Locasına şikâyet edilince kapatılmış ve loca üstadı da masonluktan çıkarılmıştır.

2sikilaplarim.com

1935 öncesinde, Türkiye'de, Türk Masonluğuyla hiç bir ilişkisi olmayan, **ORYANTAL, PAROS** ve **LOGOS** adlı İngiliz ve İskoç localarının dışında varlığını sürdüren tek yabancı loca, **ARMONYA** locasıydı ve o da Türkiye Büyük Locasına bağlanmak üzereydi ama, **Kemalettin Apak**'m dediği gibi buna da Türkiye Masonlarının ömrü yetmedi...

YÜKSEK ŞÛRA'YA BAĞLI YÜKSEK ORGANLAR

Daha önceki bölümlerde, masonik örgütlerin, masonluğun temel taşları olan ilk üç derecenin **remzi dereceler** adını aldığını, dördüncüden başlayıp 33. dereceye kadar uzanan derecelere de **felsefi dereceler** ya da **Yüksek dereceler** adının verildiğini anlatmıştık. Gene bu arada, remzi derecelerin üstündeki örgütün **Büyük Loca, felsefi** derecelerin en üstündeki örgütün de **Yüksek Şûra** olduğunu belirtmiştik.

Yüksek Şûra'nın görev sahasında kalan yüksek derecelerin de kendi aralarında bölünmelere uğradığını, bu bölümlerin de her birinin ayrı ayrı görevler gören yüksek dereceli organlar oluşturduğundan söz edilmişti. 1909-1935 yılları arasında, Türkiye Yüksek Şûra'sının 33 tane 33. derecede masondan oluşan en üst organının altında kalan ve yaşama geçirilen öteki organları işe şöyle sıralanabilir:

4 - 14. derecelerde **Tekemmül Yüksek Locaları (Perfection).**

15 - 18. derecelerde **Hâkim Şapitr**'ler **(Souverain Chapitre).**

19 - 30. derecelerde **Aréopage**'lar.

Eskikitaplarim.com

31. derecede **Büyük Haysiyet Divanı (Tribunal)**
32. derecede **Büyük Rit Divanı (Consistoire)**
33. derecede **Yüksek Şûra (Sûpreme Conseil).**

Tekemmül (olgunlaştırma) locaları, Hâkim Şapitrler ve Aréopajlar, gereksinime göre her vadide (şehir) kurulabilir ancak bir vadide birden fazla Aréopaj açılamaz. Tribünal ve Konsistuvar ise, ancak Yüksek Şûra'nın bulunduğu vadide olabilir.

1935 yılına kadar Türkiye'de 4 tane Tekemmül Yüksek Locası, 5 tane Hâkim Şapitr, 3 Aréopaj, İstanbul'da da bir Tribünal ve bir Konsistuvar kuurlmuştur. Bunları sırasıyla görelim:

1. BİRLİK Tekemmül Yüksek Locası:

Yüksek Şûra'dan verilen 7 numaralı patenta ile 1928 yılında İstanbul'da kurulmuş bu Yüksek Locaya **Profesör Mustafa Hakkı Nalçacı, İbrahim Necmi Dilmen, Haydar Ali Kermen, Ali Kâmi Akyüz** ve yine **Haydar Ali Kermen** başkanlık etmişlerdir.

2. LE PARVİS PHİLOSOPHİQUE Tekemmül Yüksek Locası:

Bu Yüksek Loca da gene 1928 yılında, Yüksek Şûranın 8 numaralı patentasıyla, fransızca çalışmak üzere kurulmuştur. Bu Locanın üstadlığını yapanlar **Albert Benerza, Ferit Aseo, Hirant Noradunkiyan, Hügo Hervat** ve **İzidor Kohen**'dir.

3. KURTULUŞ Tekemmül Yüksek Locası:

Bu Yüksek Loca, gene 1928 yılında Yüksek Şûra'nın 9 sayılı patentasıyla Ankara'da kurulmuştur. 1935 yılına

Eskikitaplarim.com

kadar bu konuya üstadlık edenlerse Edip Servet, Aziz Mithat Akyürek, İhsan Ahidin ve Doktor Ziya'dır.

4. DAİMÎ İLERİ Yüksek Locası:

Yüksek Şûra'nın verdiği 11 numaralı patenta ile 1929 yılında İzmir'de kurulmuştur. Üstadları sırasıyla, **Akil Koyuncu, Şahinzade Ethem, Doktor Neyzat Esref, Kemalettin Apak** ve **Feyyaz Mümtaz**'dır.

1909-1935 yılları arasında Yüksek Şûra'nın oluşturduğu beş Hâkim Şapitr ise şöyle sıralanmaktadır:

1. DİRLİK Hâkim Şapitri:

Bu Hâkim Papitr, Yüksek Şûra'nın verdiği 4 numaralı patenta ile 1913 yılında İstanbul'da önce **LA CONCORDE** adıyla kurulmuştur. İlk dönemde hem fransızca hem de türkçe çalışan bu şapitr, İstanbul'da salt fransızca çalışacak ikinci bir Hâkim Şapitr kurulması üzerine adını **DİRLİK**'e çevirerek ve salt türkçe çalışmak üzere örgütlenmiştir. Son yıllardaki üstadları sırasıyla **Servet Yesari, Avukat İsmail Ratip, Doktor İsmail Hurşit** ve yine **Avukat İsmail Ratip**'tir.

2. LES PİONNİERS DE L'AVENİR Hâkim Şapitri:

Yüksek Şûra'nın verdiği 5 numaralı patenta ile İstanbul'da fransızca çalışmak üzere kurulmuştur. Üstadları sırasıyla **Ferit Aseo, Doktor Basim Ferit, Doktor Orhan Tahsin** ve yine **Ferit Aseo**'dur.

3. İZMİR Hâkim Şapitri:

Yüksek Şûra'nın verdiği 6 numaralı patenta ile adından anlaşılacağı üzere İzmir'de çalışmak üzere 1926 yı-

eskikitaplarim.com

lında İzmir'de kurulmuştur. Üstadları sırasıyla **Doktor Sadrettin Kasım, Ömer Abdülkadir, Avukat Mustafa Nuri Devres, Doktor Şükrü Osman Şenozan, Şahinzade Ethem** ve **Doktor Zühtü Kamil**'dir.

4. **ANKARA Hâkim Şapitri:**

Yüksek Şûra'nın 10 sayılı patentasıyla 1929 yılında Ankara'da oluşturulmuştur. Sırasıyla **Mustafa Reşat Maroğlu, Aziz Mithat Akyürek, İhsan Abidin** üstadlık yapmışlardır.

4. **HOMERE Hâkim Şapitri:**

İzmir'deki **Homère** remzi locasının **Hâkim Şapitri** olarak, 1933 yılında bu locanın Türk Obediyansına katılması üzerine Yüksek Şûra'nın 14 sayılı patentasıyla şapitri de Türk Obediyansına geçmiş ve yenileştirilerek açılmıştır. Üstadı **Ernest Bon** olan bu şapitr, Fransızca çalışmaktaydı. 1935 yılı başında **Homère** remzi locası **Fransız Riti**'ni bırakıp **İskoç Riti**'ni kabul edince, İzmir'de ikinci bir şapitre de gerek kalmadığı için **Homère Hâkim Şapitri**'i de çalışmalarına son vermiş üyeleri **İzmir Hâkim Şapitri**'ne katılmışlardır.

1909 sonrasında Yüksek Şûra'ya bağlı olarak kurulan Aréopaj'ların sayısı da üçtür ve bunların biri İstanbul, biri Ankara, biri de İzmir'de oluşturulmuşlardır.

1. **İSTİKLÂL AREOPAJI:**

Yüksek Şûra'nın 3 numaralı patentasıyla 1913 yılında Fransızca ve Türkçe çalışmak üzere oluşturulmuş, daha sonra **İSTİKLÂL** adını almıştır. İlk Üstadı **Jak Suhami**, son Üstadı ise **Doktor Fuat Süreyya Paşa**'dır.

Eskikitaplarim.com

2. ANADOLU AREOPOJI:

Yüksek Şûra'nın 12 sayılı patentasıyla 1929 yılında İzmir'de kurulmuştur. Üstadları **Dr. Sadrettin Kasım, Muhittin Osman Omay, Dr. Esad Cimcoz**'dur.

3. ETİLER AREOPAJI:

Yüksek Şûra'nın 13 sayılı patentasıyla 1930 yılında Ankara'da kurulmuştur. İlk üstadı **Hasan Saka,** son üstadı da **Ali Rıza Sun**'dur.

Yüksek Şûra'nın altında 31. derecede masonların oluşturduğu **TRİBUNAL**'e Türkiyeli masonlar önceleri **Mahkeme-i Kübra,** sonraları **Büyük Haysiyet Divanı,** günümüzde ise **Yüksek Onur Kurulu** adını vermişlerdir. Yüksek Şûra'ca kendisine gönderilen anlaşmazlıkları çözmekle görevli Tribünal'e üstadlık edenler **Servet Yesari, Kenan Öner, Dr. Nureddin Ramih**'dir.

32. derecede masonlardan oluşan **KONSİSTUVAR** ise, çeşitli derecelerdeki masonik kuruluşların kuruluş başvurularına ve tüm masonik yasa ve yöntemlikleri inceleyen kuruldur ki, buna da Türkiye'de **Büyük Rit Divanı** adı verilmiştir. Bu kuruluş son yıllardaki üstadları **Doktor Jak Suhami, Dr. Nureddin Râmih** ve **Kenan Öner**'dir.

MASONİK KONVANLAR

1935 yılına kadar Türkiyeli masonlar, türlü uluslararası kuruluşlarla da ilişkiler kurmuşlardır. Bu arada özellikle merkezi Cenevre'de bulunan ve 1921 yılında ku-

Eskikitaplarim.com

rulmuş **A.M.İ.**'nin kurucuları arasına da girmiş olan **Türkiye Büyük Locası,** Uluslararası Masonlar Birliğinin 1921' den başlayarak hemen her toplantısına katılmışlardır. Konvan adı verilen bu toplantılardan 1921'de yapılanında **Prof. Muslihiddin Adil,** 1923'de **Edvar Löbe,** 1924 Brüksel Konvanında **Raşit Erer** ve **Faik Sabri Duran,** 1925 konvanında **Charles Magnette,** 1926 Konvanında, Belgrad'da **Dr. Fikret, İhsan Abidin, Servet Yesari, Raşit Erer,** 1927 Paris Konvanında **Edip Servet, Raşit Erer, İbrahim Necmi Dilmen,** 1930 Brüksel Konvanında **Servet Yesari** ve **Edip Servet** Türkiye Büyük Locasını temsilen hazır bulunmuşlardır. 1930 Brüksel Konvanında Türkiyeli masonlardan **Servet Yesari,** Birinci Nazırlığa seçilerek görev de yapmıştır.

A.M.İ.'nin 1932 Konvanıysa 5 - 13 Eylül tarihleri arasında İstanbul'da toplanmıştır. Bu konvanda Türkiyeli Masonları **En Saygıdeğer Büyük Üstad Mustafa Hakkı Nalçacı, Raşid Erer, İsmail Ratip, Mehmet Ali Haşmet** ve **Feridun Dukakin** temsil etmişlerdir.

İstanbul'da yapılan bu Konvana Avusturya, Belçika, Bulgaristan, İspanya, Fransa, Yunanistan, Lüksemburg, Polonya, İsviçre, Çekoslovakya, Yugoslavya, Meksika, Portoriko, Sansalvador, Brezilya, Şili, Kolombiya, Ekvator, Paraguay, Honduras, Arjantin ve Bolivya mason örgütleri temsilcileri olmak üzere 13 ülke masonları katılmıştır.

A.M.İ.'nin İstanbul'da seçilen yeni yönetim kuruluna da, **Türkiye Büyük Locası Büyük Üstad Yardımcısı Raşid Erer** girmiş ve Paris'te yapılan ilk toplantıda yönetim kurulu başkanı olmuştur.

A.M.İ.'nin dokuzuncu Konvanı 1934 yılında Lüksemburg'da toplanmış, orada da Türkiyeli masonları o zamanki **En Saygıdeğer Büyük Üstad Muhiddin Osman**

Eskikitaplarim.com

Onbaşı ile Reşit Erer temsil etmişler, Omay Başkan Yardımcılığına seçilmiştir.

Milli Kongrelerden önce de 1917 yılında Türkiyeli Masonlar Berlin'de yapılan bir masonik kongreye katılmışlardır. Birinci Dünya Savaşı içinde, Almanya ve yandaşı ülkelerden masonların katıldığı bu kongrede Türkiye masonlarını **Dr. Mehmet Ali Baba, Profl Mustafa Zühtü İnhan, Sayıştay Başkanı Tevfik Hadi Bey, Prof. Faik Subhi Duran** temsil etmişlerdir.

1938 yılında da Paris'te düzenlenen bir masonik kongresine ve aynı yıl yapılan Belçika Büyük Maşrıkının kuruluş yıldönümü törenlerine de Türkiye'yi temsilen **Rasit Erer** katılmıştır.

eskikitaplarim.com

VIII. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

SÜTUNLAR YIKILIYOR
MASONLUK UYKUYA GİRİYOR

BİR AJANS HABERİ

10 Ekim 1935 tarihinde, o günlerin hemen bütün gazetelerinde şöyle bir Anadolu Ajansı haberi yayımlandı:

«Ankara 9 (A.A.) - Mes'ul ve ma'ruf imzalar altında ajansımıza verilmiştir:

Türk Mason Cem'iyeti, memleketimizin sosyal tekamülünü ve günden güne artan muazzam terakkilerini nazarı itibara alarak ve Türkiye Cumhuriyetinde hâkim olan demokratik ve cidden lâik prensiplerin tatbikatından doğan iyilikleri müşahede ederek faaliyetine — bu hususta hiç bir kanun olmaksızın — nihayet vermeyi ve bütün mallarını memleketin sosyal ve kültürel kalkınmasına çalışan Halk Evlerine teberrüü muvafık görülmüştür.»

Bu haberi izleyen günlerdeyse, gene gazetelerde döneminin astığı astık, kestiği kestik, kudretli İçişleri Bakanı **Şükrü Kaya**'nın bu konudaki şu demeci de yer alıyordu:

«Mason teşkilâtının feshi kararı üzerine bütün Mason locaları birer birer kapanmaya başlamıştır. İçişleri

Eskikitaplarim.com

Bakanı Şükrü Kaya bu mesele üzerinde demiştir ki: Türk Masonları kendi ideallerinin hükümetin esas programında dahil olduğunu görerek kendi teşkilâtlarını kendileri fesh etmişlerdir. Hükümetin bu iş üzerinde hiç bir teşebbüsü ve alâkası yoktur.»

Durum ilginçtir. 1909'dan 1935'e kadar tam 26 yıl bir kuyumcu titizliğiyle işlenerek ve adım adım ilerlenerek kurulmuş Türkiye Masonluğu, ne olmuştu da, böyle durup dururken günün birinde birden bire kendi kendini yok etme kararı almıştı. Bu dönem öyle bir dönemdir ki, gerçekte Masonluk Türkiye'de İttihat ve Terakki iktidarlarından bu yana en güçlü olması gereken bir süreci yaşıyordu. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Başkanı yüksek dereceli bir masondu. İçişleri Bakanı **Şükrü Kaya** hem de 33. derecede bir masondu. Ankara valisi, İstanbul valisi, İzmir valisi masondular. Dışişleri Bakanı masondu. Bakanlar Kurulunda oldukça yüksek sayıda bakan masondular. Müsteşarlardan genel müdürlerden, polis müdürlerinden, jandarma komutanlarından ve hattâ ordu içindeki üst düzeydeki subay ve komutanlardan ma' son olanların sayısı hiç de az değildi.

Peki ne olmuştu?

Bu sorunun yanıtını ararsanız, karşınıza **Atatürk** çıkar.

Atatürk, daha **Mustafa Kemal** iken, 1908 öncesi İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi olurken bile, pek çok arkadaşının tersine mason olmaya yanaşmamış, mason olmamış bir askerdi. **Enver Paşa** ile aralarında bir ortak nokta aranmak gerekirse, ikisini de parlak gelecekler bekleyen bu iki kurmay subayın mason olmamaktaki direnişlerinde bir ortaklık bulunabilir.

Talât Paşa'dan **Cemal Paşa**'ya, **Sait Halit Paşa**'dan **Ziya Gökalp** ve **Şeyhülislam Musa Kâzım Efendiye,** Maliye Nazırı **Cavit Bey**'den, **Hüseyin Cahit Yalçın**'a kadar

Eskikitaplarım.com

pek çok İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi masonken, olmayan ve hatta Birinci Dünya Savaşı boyunca Başkomutan Vekili olarak masonlara düşmanlık besleyen **Enver Paşa**'nın amansız rakibi **Mustafa Kemal Bey** de, 1935' lere kadar açıkça mason düşmanlığını göstermemesine karşın, mason da olmamıştır.

1935'lerdeyse, zamanının geldiğini görerek, bir emirle mason localarını kapattırmıştır.

VE BİR DE GAZETE HABERİ

Duruma biraz daha açıklık kaazndırmak için, 9 Ekim tarihinde kendi kendilerini kapattıklarını İçişleri Bakanlığı'na bildiren ve bu durum 10 Ekim 1935'de Anadolu Ajansı bültenlerinin gazetelerde yer almasıyla açığa çıkan kapanma olayını o günlerin havası içinde biraz daha iyi kavrayabilmek için bir de 14 Ekim 1935 tarihli **Cumhuriyet Gazetesi**'nde yer alan şu haberi okumakta yarar vardır sanırız:

«Türkiye'de Mason Locaları bir emirle kapatıldı» başlığını taşıyan bu haber şöyledir:

«İçişleri Bakanlığı'ndan verilen emir üzerine Türkiye Mason localarının faaliyetine nihayet verilmiştir. Bu emir, daha evvelce Ma'lûm olduğundan, tatili faaliyet kararı verilmek üzere Türkiye Üstadı' Âzamı, Yüksek maşrıkı toplantıya çağırmıştır. Türkiye Üstadı Âzamı olan İstanbul Emlâk Bankası Direktörü Muhittin Osman, Türkiye Mason localarının kapandığını, yüksek makamdan aldığı emir üzerine arkadaşlarına bildirmiştir.

Bu suretle Türkiye Masonluğunun İstanbul, Bursa, Ankara, İzmir, Edirne, Muğla, Gaziantep ve Adana ve di-

Eskikitaplarim.com

ğer yerlerde bulunan müteaddid locaları kapanmış, bunların emlaki hükümete intikal etmiştir.»

«Türkiye'de halen ecnebi maşrıklarına mensup localar kalmamış, bunlar vaktiyle Türk Maşrıkına dahil olmaya mecbur edilmiş olduklarından, bu suretle son zamanlarda İtalya, Almanya ve Rusya'da olduğu gibi Mason teşkilâtı memleketimizde de külliyen ilga edilmiş oluyor. Bu teşkilâtın kaldırılmasını icabettiren sebep, son fırka programında kökü dışarda bulunan teşekküllerin memleketimizde yer bulamayacağına dair olan kayıttır. Mamafih Masonlar köklerin dışarda olmadığını, konfederasyon halinde idare edilen Masonluğu burada serbest, müstakil ve milliyetçi olduğunu söylüyorlardı. Esasen son zamanlarda yapılan muhtelif neşriyatta da görüldüğü üzere Masonluk memleketimizde bir sır olmaktan çıkmıştır. Zira Masonluk, daha ziyade laiklik ve eskiliğe karşı aleyhdarlık ve müntesipleri arasında tesanüd ve mütekabil yardımlar fikrini güden bir müessese olup koyu taassup aleyhdarlığından dolayı hatta dinsizlik veya milliyetsizlik isnadı altında bile bulunuyordu. Türkiye'de ulusal bir Maşrık-ı Âzamın teşekkülü tarihi 30 seneyi mütecaviz değildir.

İlk önce Selânik'te İtalyan, sonra İstanbul'da İngiliz, Fransız ve Yunan locaları teşekkül etmiştir. Namık Kemal'ler, Ziya Paşa'lar o zaman bu mahfillere devam etmişlerdir. Meşrutiyetten sonra da Türkiye Mahfilleri teşekkül etmiştir. Türkiye masonlarının adedi birkaç bin olup, memleketimizin her sahada ileri gelen şahsiyetlerinden birçokları bu mahfillere devam etmekte idiler. Masonluk şimdiki halde, İngiltere, Fransa, Belçika, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Amerika ve İsviçre gibi memleketlerde faaliyettedir.»

Eskikitaplarım.com

BAZI YANLIŞLAR VE FRANSA'YA GÖNDERİLEN DÜZELTME

Cumhuriyet Gazetesi'nin 14 Ekim tarihli sayısında yer alan bu haberde sözü edilen **yüksek makam**; dönemin Cumhurbaşkanı **Atatürk**'ten başkası değildi. Ve verilen haber büyük ölçüde gerçekleri yansıtmaktadır. Haberin yazılış biçimiyse, yazarının bu konuları bilen ve hatta büyük bir olasılıkla mason olan biri olduğu izlenimini vermektedir. Buna karşın, haberde birkaç yanlış nokta bulunmaktadır.

Cumhuriyet'in haberindeki bu yanlışlardan birincisi ve en önemlisi, Mason localarının kapatılması için **Yüksek Şûra**'nın (Maşrık) toplantıya çağırılıp karar aldığı noktasıdır. Kapatma kararı Ankara'da 8 kişilik bir kurul tarafından alınmak zorunda kalınmıştır.

Haberdeki bir ikinci yanlış da, Edirne, Muğla ve Adana'da da mason locaları varmış da bunlar da kapatılmış gibi yazılmış olmasıdır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, 1935'lerde Mason locaları ülke çapında oldukça yaygın olmalarına karşı bu illerde örgütlü değillerdi.

Türkiye Büyük Locası kendi kendini kapatırken, alınan bu karar, dış dünyada da yankılar doğurmuştur. Nitekim, Paris'te yayınlanan **İllustration Dergisi**'nin kasım sayısında yayınlanan bir haberde, Türkiye'de Masonluğun son bulduğu, mallarının elinden alındığına dair bir yazı çıkmış, gene Atatürk'ün isteğiyle İçişleri Bakanlığınca masonlara verilen buyruk gereği, Türkiye Masonlarınca bu dergiye bir açıklama gönderilmiştir ki, şöyledir:

«Sayın Müdür,

Kasım 1935 tarihli L'İllustration'da, Türkiye'de Mason Locaları Lağvedildi başlığı altında yayınladığınız

Eskikitaplarim.com

haberde, memleketimizde yeni çıkarılan bir kanun gereği mason localarının birden kapatılarak, mallarına hükümet tarafından el konulduğunu bildirmektesiniz.

Bu mektubumuzu değerli derginize yayınlanması için gönderiyor ve aşağıdaki noktaları belirtiyoruz:

Yurdumuzun medeniyet yolundaki gelişimi ve günden güne artan aşamalarını gören ve Türkiye'yi yöneten demokratik prensipleri gözleyen Türk Mason Örgütü, bu konuda özel bir kanun olmaksızın çalışmalarını durdurmaya ve mallarını milletin kalkınmasına çalışan Halkevleri'ne aktarmaya karar vermiştir. Saygılarımızla.»

Türkiye'de Mason Büyük Locası ve ona bağlı locaların 1935 yılındaki bu zoraki uykuya girişi konusunda, eski Büyük Üstadlardan Necdet Egeran, kaapılış nedenlerini, «Dünya düzenli, masonluğunca kabul edilmemek» ve «Düzensiz durumda iç kavga ve kargaşalıklarını yenememeye» bağlamakta, konuyu «Bu mason örgütleri Büyük Üstadlarının emriyle 1935 yılında kapatılmıştır» diyerek geçiştirmektedir.

Bir mason yazarı olan Mithat Gürata Üstad ise, «1935 yılında Türkiye'de uykuya dalan Masonluk» deyip konuyu alabildiğine kısa kesmekte, tek bir cümle ile geçiştirmektedir.

Bu konuda en geniş ve güvenilir bilgiyi veren Masonik kaynak, Kemalettin Apak'ın, Türkiye'de Masonluk Tarihi adlı kitabıdır. Bir de buna belki Fikret Çeltikçi adlı mason üstadının kitabındaki bilgiler eklenebilir.

«Masonluğun uykuya sokulmasına, mason localarının başta Büyük Loca olmak üzere kapatılmasına neden olarak Atatürk'ün memleketimizde ayptığı inkılâp hamlelerine karşı cahil ve müteassıp muhitlerin doğrudan doğruya cesaret edemeyip de dolambaçlı yollardan gösterdiği reaksiyonun ve bu gibi muhitleri kendi maddi menfaatleri için istismar ederek reaksiyonu körükleyen spekülâ-

Eskikitaplarım.com

tif bazı neşriyatın yarattığı demagojik havayı teskin sadedinde Masonluk harcandı» gerekçesini gösteren **Apak,** aynı dönemde **Türk Ocakları'nın** ve bazı kadın derneklerinin de kapatılmış olmasını özellikle belirterek, olayın salt kendilerine karşı bir girişim olmadığını kanıtlamak ister. Ama arada **«Türk masonluğunun 1935 senesinde geçirdiği üzücü olay»** demekten, **«sahibi olduğumuz İstanbul, İzmir ve Ankara'daki güzel lokal binaları elimizden gitti, sütunlar yıkıldı, avadanlıklar darmadağın oldu»** diye yakınmaktan da kendisini alamaz.

SÜTUNLARIN YIKILIŞI

Türkiye'de Atatürk'ün buyruğu ile kapatılan mason localarının kapatılış gerekçeleri arasında, diktatoryal ve totaliter zihniyetli bazı yabancı memleketlerdeki komünist ve faşist rejimlerin o zaman takip ettikleri Masonluk aleyhdarı politikanın serpintilerinden alınan ilhamların da bulunduğunu yazan Kemalettin Apak'a göre, bu dış etkilerin yanı sıra bazı iç nedenler de vardır ve bunlar şöyle sıralanmaktadır:

«Bu dış tesirlerin yanında kuru ve sert bir realistlik zihniyetiyle ideale kıymet vermeyip, Masonluğu artık cazibesini kaybetmiş ve rolünü bitirmiş tarihî bir müessese saymak, bunun neticesi olarak Masonluğa karşı gittikçe artan bir alâkasızlık ve devamsızlık göstermek, şahsi bazı meseleleri Masonik sahaya da intikal ettirmek ve nihayet cezrî bir tasfiye lüzumuna kanaat getirerek vaki olacak bir kapanıştan ilerde daha canlı ve imanlı bir kalkınma için faydalanmayı düşünmek gibi bir takım iç tesir ve emeller de mevcuttu.»

Minareye kılıf geçirme çabalarına pek benzeyen bu gerekçe sıralamalar bir yana konulursa, kapatılma olayının resmî cephesi şöyledir:

Eskikitaplarim.com

Cumhurbaşkanı Atatürk, devletin ve devleti yöneten tek partinin denetim ve yönetiminde olmayan, kökünün dışarda olduğu ileri sürülen, ilişkilerinin derinliği bilinmeyen ve İttihat ve Terakki'den arta kalan hemen her şey gibi, zamanının geldiği inancı ile Mason localarının da kapatılmasına karar vermiştir. Bu kesin kararını, yüksek dereceli bir mason olduğunu bildiği ve üstelik de çok güvendiği İçişleri Bakanı **Şükrü Kaya**'ya söyler ve bunun uygulanmasını emreder. Başta **Şükrü Kaya**, pek çok mason, bu kesin buyruğu geri aldırmak için günler süren yakarışlarda bulunurlarsa da, buyruk geri alınacağına kesinliği daha da artar. Özellikle İstanbul'dan Ankara'ya giden pek çok ricacı terslenerek geri çevrilmiştir.

Bu kesinliği gören İçişleri Bakanı **Şükrü Kaya**, kendisi de Yüksek Şûra üyesi ve üstad olmasına karşın çaresiz o dönemin Yüksek Şûrası Âmiri Hâkimi Âzamı **Doktor İsmail Hurşit** ve Büyük Loca Büyük Üstadı **Muhiddin Osman Omay**'ı, Yüksek Şûra üyelerinden **Doktor Fuat Süreyya Paşa** ve **Muhip Nihad Kuran**'ı Ankara'ya çağırır, Ankara'dan da, o günlerdeki Danıştay Başkanı ve Yüksek Şûra üyesi **Mustafa Reşat Mimaroğlu** ile Ankara Valisi **Nevzad Tandoğan** ve gene Yüksek Şûra üyesi olan milletvekili **Doktor Rasim Ferit** Ekim ayının ikinci haftasında toplanırlar. Bu toplantıda İçişleri Bakanı **Şükrü Kaya**, öteki biraderlerine Atatürk'ün kesin buyruğunu bildirir:

Masonlar localarını kapatıp çalışmalarına son vereceklerdir. Mason localarının binaları Halkevlerine aktarılacaktır. Bu kesin buyruğun yerine getirilmesini önlemek olanağı yoktur.

Özellikle İstanbul'dan gelmiş büyük mason yöneticileri böyle bir karar alabilmek için genel kurulun toplanması gerektiğini, çünkü **Mason Cemiyeti**'nin Cemiyet-

Eskikitaplarim.com

ler Kanununa göre kurulmuş yasal bir dernek olduğunu, kendilerinin böyle bir karar vermeye yetkileri bulunmadığını söylerler. Danıştay Başkanı **Mimaroğlu** da bu görüşe katılır. Ne var ki, işin bu noktasında artık **Şükrü Kaya**, 33. dereceli bir Mason ve Yüksek Şûra üyesi olmaktan önce, Cumhuriyet hükümetinin ve **Atatürk**'ün İçişleri Bakanıdır. Buyruk almıştır ve bunu yerine getirecektir. Bu buyruk yerine getirilmezse, parti yeni bir kanun çıkaracak ve bu masonlar için çok daha fena olacaktır. Hemen o akşam orada bu konuda önceden **Şükrü Kaya** tarafından hazırlanmış belgenin imzalanması gerekmektedir. **«Kaza ve kadere inkiyad ve tevekkülden başka çare kalmamıştır.»**

33. dereceli 8 mason üstadı o akşam, masonluğun harcanması, sütunların yıkılması bahasına gerekli bildirim kararını imzalarlar ve durum İçişleri Bakanı **Şükrü Kaya** tarafından **Atatürk**'e bildirildiği gibi, **Anadolu Ajansı** aracılığıyla da gazetelere ve kamuoyuna duyurulur.

Yukarda, Anadolu Ajansı'nın ve Cumhuriyet Gazetesi'nin bu konudaki haberlerini aktarmıştık. 15 Ekim 1935 tarihli **Tan** gazetesindeyse bu haber okurlara şöyle duyurulmuştu:

«Türk Yükseltme Cemiyeti (Fran Masonlar Cemiyeti) adını taşıyan teşekkül faaliyetini tatil etmiştir. Toplantıları yasak eden emir, Türkiye Üstadı Âzamı, İstanbul Emlâk Bankası Direktörü Muhiddin Osman'a bildirilmiştir. Muhiddin Osman, Yüksek Maşrık'ı toplantıya çağırmış ve Mason localarının faaliyetlerini tatil ettiğini bildirmiştir.

«Buyrultu, İstanbul'dan başka diğer ilbaylıklara da gönderilmiş, bu suretle İstanbul, Gaziantep, Bursa, Ankara, Edirne, İzmir, Adana ve Muğla ile diğer illerdeki bütün locaların faaliyetleri durdurulmuştur. Türk Yük-

Eskikitaplarim.com

seltme Kurumunun teşkilâtının kaldırılmasını gerekleridiren sebep son fırka (parti) programında yazıldığı gibi, kökü dışarda bulunan kurulların Anayurtta yer bulmayacağı hakkındaki kayıttır.»

«Kuruluş tarihleri Meşrutiyetten önceki senelere kadar varan ve bilhassa Meşrutiyetten sonra Selânik'te ve İstanbul'da çoğalan localar 23 kadardır. Locaların toplantıları için Beyoğlu'nda Karlman geçidi karşısındaki Nurziya sokağında 25 numaralı büyük bir apartman temin edilmişti. Son senelerde Anadolu yakasındaki localar için de Kadıköy'ünde bir bina yaptırılmıştır.

«İstanbul'daki Masonların adedi 2400 kadardır.»

Tan Gazetesi'nin, Cumhuriyet Gazetesi'ndeki haberin bir yinelenmesi biçimindeki bu haberinin dilindeki arı Türkçe yazma çabası sanırız dikkat çekicidir. Ne var ki, Tan Gazetesi de, Cumhuriyet Gazetesi gibi, mason locası bulunmayan illerdeki locaların da kapandığı, Yüksek Maşrık'ın toplantıya çağrıldığı gibi yanlışları yinelemektedir. Buna karşılık, Tan Gazetesi, verdiği haberi daha geniş ve doyurucu yapabilmek için çaba göstermiş, kapanan localar konusunda şu bilgileri sıralamıştır:

«Hayır ve yardımlaşma hisleri ile çalışan topluluklardan bilhassa Resne locası en eski bir teşekküldür. Bunlardan başka, Etoile D'Orient, Sebat, Yıldız, Aksaray, Necat, Artemia, İstanbul, Rönesans, İstikbal, Vefa, Aydın, Cumhuriyet, Şark, İstiklâl ve İkbâl locaları da artık tarihe karışan Türk Yükseltme Kurulu'nun faal kollarındandır. Localarda mevcut menkul ve gayrimenkul bütün emlâk ve kıymetler hükümete geçecektir. Yüzelli bin liradan fazla değerde bulunan bu kıymetlerin Halkevleri kurullarına devredileceği umulmaktadır.»

Eskikitaplarım.com

NELER DEDİLER?

Tan Gazetesi bu ek bilgilerle de yetinmemiş, haberin devamında, konu hakkında tanınmış bazı masonlardan da görüş alıp yayınlamıştır. Gazetenin bu konudaki haberi şöyledir:

«Tanınmış bazı masonlar bu hususta fikir beyan etmekten çekinmişlerdir. Türkiye Masonlarının ileri gelenlerinden Avukat Sadi Rıza (gazeteye yazmamak kaydıyla) kısaca dedi ki:

— Ben işin içindeyim. Sorgunuza karşılık verecek durumum yok. Fakat ısrar ettiğiniz için fikrimi söyleyeyim. Masonluk faaliyetine evvelce ne için müsaade edilmişse, bugün de yine o sebepten dolayı faaliyetine son veriliyor. Hükümetin kararlarının herhangi biri üzerinde münakaşa etmeyi uygunsuz bulurum. Yalnız bu işte Masonların, küçük bir ihmali olduğunu söylemekten çekinmeyeceğim. Masonlar, daha önceden davranıp, hükümetin kararını beklemeden kendi kendilerine dağılacaklardı. Bunu yapmamakla hükümeti güç durumda bıraktılar.

«Adliye Doktoru Salim Haşim, kendi de Mason olduğu halde, bu teşekkülün ortadan kalkmasını kayıtsızlıkla karşılamıştır.

— Bence Masonluk Türkiye için, çoktan tarihe karışmıştı. Belki 15'inci, 16'ncı Lui'ler, Fransa'da kral iken Masonluğun bir manası vardı. Çünkü, Masonluk, istibdada, zulme ve Klerikalizme karşı yapılmış bir gizli isyan teşekkülü idi. Aynı kara kuvvetlerle çarpışarak dünya milletlerinin en lâiklerinden biri mevkiine çıkan Türkiye'de Masonluğun veya buna benzer herhangi gizli bir teşekkülün yeri olamazdı. Masonluk, eğer bir din ise mevcut dinlere bile omuz silkildiği bir çağda bu gizli din sökmez. Eğer sosyal ve sosyal bir varlık ise, bütün dünyada

ondan çok daha önemli, çok daha kuvvetli müesseseler vücuda geldiği için yine bir faydası yoktur.

«Masonluk çoktan beri yaşamıyordu. Çünkü o bir manken olmuştu. En sonunda, bütün geçmişleri içine alan tarih müzesindeki yerini buldu.»

Tan Gazetesi'nden aktardığımız bu demeçler de gösteriyor ki, 1935'lerde Masonluk Mabedinin sütunları gerçekten çürümüş ve çökmüştür.

Atatürk'ün Mason localarını kapatma kararı almasının nedenleri üstüne söylenip yazılanlar çeşitlidir ve kesinlik taşımamaktadır. Ancak, ileri sürüldüğüne göre, 1925 yılında **Türkiye Masonları Yüksek Şûrası, İskoç Büyük Locası**'nın da telkiniyle, **Mustafa Kemal**'e masonluk teklif etmeyi ve 33. dereceyi verip kendisini **Rit Hâkimi** yapmayı kararlaştırmıştır. Bu işle **Dr. Fikret** ve **Mehmet Cemal Uybadın** görevlendirilmişlerdir. **Mustafa Kemal** bu öneri karşısında:

«Böyle bir teklifi duymamış olayım. Şimdilik kalsın, evvelâ kendinizi, ne olduğunuzu gösteriniz. Millete kendinizi sevdirmeye gayret ediniz, gereğini sonra düşünürüz» demiştir.

1932 yılındaysa, İstanbul'da toplanan uluslararası bir konvan dolayısıyla, bu toplantıya başkanlık eden **Mustafa Hakkı Nalçacı, Mustafa Kemal**'e bir bağlılık ve saygı telgrafı çekmiştir. 23 ülkenin yüksek dereceli masonları adına çekilen bu felgrafa, Cumhurbaşkanı **Mustafa Kemal** adına Genel Sekreter **Hikmet Bayur** şu yanıtı içeren bir telgrafla karşılık vermişti:

«Mustafa Hakkı Beyefendiye,

Türkiye hakkındaki her temenniyatınızı havi telgrafınızdan Reisicumhur Hazretlerinin memnun oldukları-nı bildiririm efendim.

Kâtibi Umumî Hikmet»

Eskikitaplarim.com

Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde Hakkari ve Van milletvekilliği yapmış, **İbrahim Arvas** ise 1964'lerde (doğumu 1884) yayınlanan «**Tarihi Hakikatler** adlı anılarında Mason localarının kapatılma kararı alınması konusunda şöyle yazmaktadır:

«**Mustafa Kemal Paşa birgün eski Adliye Vekili Mahmut Esat Bozkurt'u çağırdı, kendisine masonların taksimat, teşkilât ve ahvalini bildirir bir kitap verdi. Bunu güzelce mütalâa et, bir takrirle Halk Partisi Grup Başkanlığına ver, grupta bunlara şiddetli bir hücum yap ve grupça kapanmasına delâlet et. Senin de bu işte büyük şeref payın alacaktır dedi. Grup günü Mahmut Esat Bozkurt riyaset makamına bir takrir verdi ve takririnin okunmasını reisten rica etti. Kâtip taktiri okudu. Grup dinledi. Hülâsası şöyle idi:**

«**Bizim eba ancet gelen atalarımızın mensubu bulunduğu tarikatları kapattık. Masonluk da kökü dışarda bir Yahudi tarikatından başka bir şey değildir. Memleketimizde bunun ne işi vardır? Bunu da grup kararıyla kapatalım. Ve söz istedi, kürsüye gelerek takririni gayet veciz olarak izah etti. Meclis'teki masonları bir telâştır aldı. Hele sözcüleri Şükrü Kaya'yı görse idiniz, başından süt dökülmüş kediye benziyordu. Meşhur hatip Mahmut Esat Beye söz yetiştirilebilir miydi. Şükrü Kaya masonluğun bir hayır müessesesi olduğunu kürsüde söylediği zaman grubun hemen bütün azası yüzüne haykırdılar. Hayır eserleri dediğiniz nedir birisini gösterebilir misiniz? Yalan söylüyorsun, in aşağı! dediler. Mahmut Esat ise masonluğun kökü dışarda, gizli, memleket ve millet için muzır bir tarikat olduğunu ve her yerde umumî reisleri yani maşrıkı âzamları Yahudi bir çok vesikalarla isbat etti.**

«**Şükrü Kaya, Kâzım Özalp, Mazhar Germen, son çareyi Kâtib-i Umumi Recep Peker'e ilticada buldular. Ve**

Eskikitaplarim.com

salonda oturan Recep Peker'in etrafını alarak yalvarmaya başladılar. Gruptaki hava çok elektrikli idi. Heyecan son haddini bulmuş, her tarafta kapatalım sesleri yükseliyordu. O sırada Recep Peker söz istedi ve kürsüye gelerek: Arkadaşlar, çok mühim bir iş üstündeyiz, müsaade buyurun, bu işi bir defa da Devlet reisine götürelim, onun da reyini alalım, gelecek hafta bugün tekrar huzurunuza getireceğim, dedi. Bu söz grubun tasvibine mazhar oldu ve mesele gelecek haftaya kaldı. Bir hafta sonra olsun, biz herhalde bütün locaları kapatırız dediler. Ertesi hafta Recep Peker geldi ve kürsüye çıkarak şu müjdeyi verdi:

— Arkadaşlar, bugünden itibaren Türkiye'de masonluk kalmamıştır ve bütün localar kapanmıştır. Salonda bir kıyamettir koptu, alkışlar, bağırmalar ve kahrolsun Yahudi uşakları sesleri tavanları çınlatıyordu. Şükrü Kaya ile arkadaşları ortadan sırra kadem basmışlardı. Grup dağıldıktan sonra Doktor Mim Kemal'i öne katarak Meclisteki Masonlar toplu olarak Reisicumhura gitmişlerdi. Mim Kemal Reisicumhura hitaben:

— Efendimiz biz zaten maiyet-i devletindeyiz, fakat siz meşrik-i azamımız olursanız bir pervane gibi etrafınızda dönüp dolaşırız demiş. Reisicumhur, peki birşey soracağım, bana cevap veriniz de sonra... Siz Avrupa'da hangi locaya bağlısınız ve metbuunuzun ismi nedir?

— Biz Cenova'ya tabiyiz ve reisimiz de Borca Mişon Cenaplarıdır demişler. Bunun üzerine küplere binen Mustafa Kemal Paşa onlara hitaben:

— Haydi defolun buradan, cehennem olun gidin. Yahudi uşakları. Benim milletim bana kahraman sıfatını verdi, ben sizin gibi bir çıfıt Yahudiye uşak mı olacağım. Bu gece sabaha kadar Türkiye'deki bütün localarınızı kapatmadığınız takdirde yarın teşkil edeceğim divan-ı

Eskikitaplarım.com

harb örfiye hepinizi verir ve astırırım haydi defolun karşımdan diyerek onları kovmuş. Onlar da yıldırım telgraf ve telefonlarla vaziyeti İstanbul, İzmir ve Adana'ya bildirdiler ve sabah olmadan hepsinin kapanma kararlarını getirip henüz sofrasından kalkmayan Reisicumhura verdiler ve derin bir nefes aldılar. Reisicumhur Mustafa Kemal Paşa bu suretle bütün mason localarını kapattı.»

İbrahim Arvas'ın seksen yaşına doğru, söyleyerek yazdığını bu anılardaki gerçek payı ne ölçüdedir kestirmek zordur. **Arvas** gibi ünlü mason düşmanlarından **M. Raif Ogan, Yılanlıoğlu İsmail Hakkı, Cevat Rıfat Atilhan, Ahmet Gürkan, Gazi Yiğitbaş** gibi kişiler de yazılarında ya da konuşmalarında, Mason localarının Atatürk tarafından kapatılmasıyla ilgili, yukarıdakine benzer hikâyeler anlatıp yazmışlardır. Bu arada 27 Aralık 1938 tarihli **Yedi Gün Dergisi**'nde de **Atatürk**'le Mason Üstad-ı Âzamı **Mim Kemal Öke** arasında Mason localarının kapanmasından önce geçtiği ileri sürülen bir konuşma aktarılmaktadır. Tanık olarak, o konuşmanın geçtiği **Atatürk**'ün masasında **Ağaoğlu Ahmet, Köprülü Fuat, İsmail Hakkı** (Muhtemelen Tonguç), Eğitim Bakanı **Hikmet** (Boyur)'in bulunduğu belirtilen o yazıda, **Atatürk**'le **Dr. Mim Kemal Öke** arasında masonluk konusunda bir tartışma geçtiği ve Atatürk'ün masonluğun ilkelerinin Halk Partisi'nin ilkelerine tıpatıp uyduğu yolundaki sözler üzerine,

— **O halde masonluğun hikmeti vücudu yoktur** dediği Mim Kemal'in ise bunun üzerine masonluğun uluslararası niteliğinden söz ettiği ve Mustafa Kemal'den,

— **Ben bu cemiyete girmem. Ben başkalarının yaptığı prensiplere değil, ancak kendi prensiplerime uyarım,** yanıtını aldığını, Mim Kemal'i susturduğu ileri sürülmektedir.

Eskikitaplarim.com

Şöyle ya da böyle, bilinen ve kesin olan tarihi gerçek, Mustafa Kemal'in 1935 yılının sonlarında Türkiye masonlarının sütunlarını yıktığı, çalışmalarına son verdiği ve kapılarına kilit astırdığıdır.

Masonlar dilinde **uykuya girme** diye adlandırılan bu dönem, ondört yıla yakın bir süreyi kapsamaktadır. Gerçi, **Mithat Gürata**, kapatılan mason localarının **«1939 yılında İstanbul'da yeniden faaliyete»** geçtiklerini yazarsa da, gerçek anlamda **yeniden uyanış**, (basülbadelmevt) ancak 1948 yılındadır.

Bu tarihe kadar, masonik ilkeler gereği ayakta kalmış sayılan tek masonik kuruluş **Yüksek Şûra**'dır. Büyük Loca ve ona bağlı localar uykularını sürdürmüşlerdir.

UYKUDAKİ SAYIKLAMA

Atatürk'e pek sempati duymayan masonluk düşmanı bazı çevreler, O'nun Mason Locaları'nı kapattırma yolundaki buyruğunu kendi duygularıyla çelişir gördüklerinden olacak, sonraları **«masonlar, halin icabı olarak bir müddet uyumayı uygun bulmuşlar, fakat kendi kendilerini kapatmanın mensupları arasında uyandıracağı aleyhte tesirlerden kurtulmak için kapatılma kararını temin etmişlerdir»** diye yazmaktan ve bir noktada, Mustafa Kemal'in bile Masonların istekleri yönünde hareket ettiğini hiç değilse akla getirme çabasında geri kalmamışlardır.

Bu noktada gösterdikleri kanıt ise, 1935 yılı Eylül ayında Yüksek Şûra'nın son genel kurul toplantısında alınmış bir karardır.

Kemalettin Apak'ın, **Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi** kitabında yazdığına göre, Yüksek Şûra,

Eskikitaplarim.com

«masonluk aleyhindeki bazı cereyanlar dolayısıyla hasıl olan vaziyeti görüşerek, kat'i lüzum görüldüğü takdirde Yüksek Şûra'nın bütün mahfillerin bir müddet için uykuya girmesi» ve bunun için de **«bu uykuya girişin ne zaman ve ne suretle yapılacağının tayini selâhiyetinin Âmir-i Hâkim'i Âzam ve müteakip dört vazifedar ile İdare Encümeninin üç munzam azasına bir komisyon halinde, müştereken tevdiine karar»** vermiştir.

1977 yılında **Cihat Yayınları** arasında **Türkiye'de Masonluk Meselesi** adıyla bir dizi inceleme kitabının ilk cildini yayınlayan **M. Ertuğrul Düzdağ,** salt bu karara dayanarak ve bir de o dönemde yazılan yazılarda, masonların pek fazla incitilmemesine çaba gösterildiğini ileri sürerek, kolaylıkla **«Masonlar kapatılmalarını temin etmişlerdir»** (a. g. e. s. 217) diye yazabilmektedir. Oysa bu yazar, azıcık güçlüğe katlanıp o dönem basınını ve olaylarını araştırsaydı. Masonların gerekirse uykuya girme kararını almalarının yerine getirilememiş bir önlem olduğunu, 7 Eylül'deki Yüksek Şûra'dan önce toplanan CHP Kurultayının, Atatürk'ün önerileriyle, aralarında masonlar da olmak üzere, Türk Ocakları ve daha benzer pek çok, CHP denetimi dışında kalan örgüte yaşam hakkı tanımayan kararlar aldığını ve uygulamaya koyduğunu görürlerdi. **Tek Parti Tek Şef** gerçeğinin yarattığı doğal bir sonuç olan bu durumda, Masonların kendiliğinden uykuya girmeleri, olsa olsa varlıklarına çok güvenmelerinden ve nasıl olsa bir vartayı atlatırız anlayışından gelme bir yanlıştır.

Bu böyle olmasaydı, niye sonradan kapatılıp zoraki uykuya sokulduklarında mal varlıkları da Halkevlerine verildiğinde ah vah etsinlerdi? Pek âlâ kendi kararlarıyla, İstanbul, Ankara ve İzmir'deki binalarını hiç değilse geçici bir süre için kendilerine daha yakın bir kuruluşa, örneğin kurucusu ve yaratıcısı oldukları Kızılay

Eskikitaplarim.com

ya da Çocuk Esirgeme Kurumu gibi kurumlara bırakabilirlerdi. Bu bakımdan, «**Düzdağ**'ın kaleme aldığı «**Atatürk adına kapanmalarını masonlara tebliğe memur Şükrü Kaya bir Masondur ve bu kararı tebliğ için çağırdıkları da kapanma kararı almaya selâhiyet verilen heyettir. Yani masonlar, uyumaya karar almış, sonra da kendilerini mazlum hale sokarak istedikleri gibi uyumuşlardır**» sözleri (a. g. e. s: 218), en azından Atatürk'e «**bühtandır**...»

GİZLİ KAPAKLI İŞLER

Kaldı ki, Masonluğu ve örgütlenme biçimini pek de iyi bilmeyen ve kavramayan kişilerce, resmi kayıtlarda yer alan **Türk Mason Cemiyeti**'nin yani dolaylı olarak ilk üç remzi dereceyi kapsayan mason localarıyla **Türkiye Büyük Locası**'nın kapatılması, yasalar önünde hukukî bir görüntüsü olmayan **Yüksek Şûra**'nın da kapatılması anlamına gelmemektedir.

Nitekim bu böyle olduğu içindir ki, **Büyük Loca** ve ona bağlı locaların yasal dayanağı **Türk Mason Cemiyeti**'nin kapatılması, **Yüksek Şûra**'nın varlığının sürmesine neden olmuştur. Başta bir süre **Büyük Loca**'nın ve locaların ardından **Yüksek Şûra** da eylemsiz kalmıştır ama, zaman içinde giderek, masonlar, bu en üst örgütün tinsel varlığına sığınıp, oradan yeniden uyanmayı özlemişlerdir. Bu özleyiş ise, özellikle Atatürk'ün hastalığının ağırlaşması, Başbakanlığa **Celâl Bayar**'ın gelmesi ve hele 10 Kasım 1938'de Atatürk'ün yitirilmesinden sonra iyiden iyiye masonik kıpırtıların başlamasına neden olmuştur.

9 Ekim 1935'de kapatılan **Türk Mason Cemiyeti**'nin varlığı gerisinde kurulu **Türkiye Büyük Locası** ya da **Türkiye Büyük Maşrık**'ının başında 1933 yılında seçilmiş

Üstad'ı Âzam **Muhiddin Osman Omay**, kaymakamlığında da **Mehmet Ali Haşmet** vardılar. **Yüksek Şûra**'nın başındaysa Amir-i Hâkim-i Âzam olarak **Dr. İsmail Hurşid**, kaymakam olarak da **Dr. Nureddin Ramih** bulunuyorlardı.

9 Ekim 1935'de **Üstad-ı Âzam**'lık ya da **Maşrık'ı Âzam**'lık son bulmuştu ama, **Amir-i Hâkim-i Âzamlık** duruyordu. Türkiye Masonluğunun uykuya girmesinden kısa bir süre sonra **Âmir-i Hâkim-i Âzam Dr. İsmail Hurşid** de mason deyimiyle **Edebiyat Maşrık**'ına intikal etti. Yani öldü. Ne var ki, Atatürk hayattaydı ve Masonluk yasaktı. Yüksek Şûra, bir uzunca süre, yeniden genel kurul yapıp yeni bir Amir-i Hâkim-i Âzam seçemedi ve el altından bu görevin, **Amir-i Hâkim-i Âzam Kaymakamı Dr. Nureddin Ramih** tarafından yürütülmesi kararını aldı.

Ancak 1938'lerdedir ki, **Yüksek Şûra**, Masonluğun yeniden uyandırılması görüşünde olanların etkisiyle toplanıp, **Amir-i Hâkim-i Âzamlığa** asıl olarak **Dr. Nureddin Ramih**'i, kaymakamlığına da **Doktor Operatör Mim Kemal Öke**'yi seçti ve sonra boşalan Yüksek Şûra üyelikleri için de, kıdemli masonlardan 33. dereceye yükseltilen kişilerle kadrosunu tamamladı.

1938 yılında 33. derece verilerek Yüksek Şûra üyeliğine yükseltilen masonlar şunlardır:

İsmail Memduh Altar,
Ali Galip Taş,
Cevdet Hamdi Balım.

1939 yılında 1, 1940 yılında 6, 1944 yılında 3, 1945 yılında 1 ve 1947 yılında da 2 olmak üzere, masonluğun resmen yasak olduğu dönemde 16 mason 33. dereceye yükseltilerek Yüksek Şûra üyeliğine getirildiler ki, bunlar da şu kişilerdir:

Eskikitaplarim.com

Hüseyin Mazlum Tozan,
Dr. Halit Tekin,
Burhaneddin Devellioğlu,
Mecdi Ali Akasya,
Ziya Osman Gökşin,
İsmail Hakkı Köni,
Diş Tabibi Hüsamettin Fuat Sunol,
Baba Kurbangil,
Cemil Hamdi Balım,
Cevat Abdurrahim Gücü,
Kemalettin Apak,
Avukat Hazım Âtıf Kuyucak,
Avukat Ferit Üp.

14 yıllık bir uykudan sonra, 1948'lere gelindiğinde, Türkiye'de, özellikle İstanbul'da gizli kapaklı çalışmalar yapan yabancı obediyanslara bağlı localar dışında bir **Türkiye Büyük Locası** (Büyük Maşrık) ve buna bağlı localar yoktu ama, eksiklerini tamamlamış, **Büyük Loca**'yı yeniden uyandırmaya hazır bir **Yüksek Şûra** vardı.

BÂ'SÜ-BA'DEL-MEVT

İstanbul, Ankara ve İzmir'de örgütsüz ve mabedsiz masonlar, **Yüksek Şûra**'nın derlenip toparlanması ve **«İsrafil surunun çalması»** için sabırsızlıkla beklerlerken, Türkiye'nin çok partili demokrasi denemesine girişmesi, San Fransisko Konferansının serpintilerinin ülkemize de ulaşması, kapitalist kalkınma modelinin ön plana çıkması, Dernekler Yasasında yapılan değişiklikler, sonunda bunlara bekledikleri günü getirdi.

5 Şubat 1948 tarihinde, **Yüksek Şûra**'ca Türkiye'de Masonluğun yeniden uyandırılması yolunda tüm hazırlık-

Eskikitaplarım.com

lar tamamlandıktan sonra, İstanbul Valiliğine, **Türkiye Mason Derneği** adıyla bir dernek kurulmak için başvuruldu. Başvuru bildirisiyle birlikte, derneğin tüzüğü de valiliğe verilmiş olmakla, 14 yıldır uykuda olan masonluk için **«haşır ve neşir günü gelmiş, bir ba'sü-Ba-delmevt** (yeniden doğuş)» olmuştu.

Yeni Türk Mason Derneği'nin kurucuları, İstanbul Ticaret Odası sicil müdürü, **Mecdi Ali Akasya,** emekli idareci **Cevdet Hamdi Balım,** emekli maliyeci **Cemil Hamdi Balım,** emekli polis müfettişi **Muhip Nihat Kuran, Profesör Hazım Atıf Kuyucak, Kimyager Profesör Mustafa Hakkı Nalçacı** ve **Dr. Orhan Tahsin** idiler ki bunların tümü ayni zamanda Yüksek Şûra üyesiydiler de...

Tüzükte, derneğin, **«üyelerinin fikri, felsefî, ilmî, ahlâkî tekâmüllerine, Hürriyet, Müsavat ve Kardeşlik prensiplerinin Türkiye sınırları içinde gelişmesine çalışmak ve hayır işleriyle uğraşmak»** amacıyla kurulduğu, merkezinin İstanbul olduğu yazılıydı.

Türkiye Mason Derneği, merkez olarak bu ikinci uyanışında önce, Galata'da Bankalar Caddesi'nde Asikürasiyoni Cenerali Hanında bir daireyi göstermişti. Kısa bir süre sonra Taksim'de Sıraselviler caddesinde Ayla Apartmanının üçüncü katına taşındı.

İstanbul'daki örgütlenme çalışmalarının yanı sıra, 1948 Aralık ayında İzmir'deki masonlar da gene resmen vilâyete başvurarak Türkiye Mason Derneğinin İzmir Şubesini, 11 Ocak 1949'da da Ankara'da Masonlar, Ankara Şubesini kurdular.

İzmir Şubesi Başdurak caddesinde, Emirler Çarşısında **Hamza Rüstem** adında bir biraderin hanında bir daireyi, Ankara Şubesi de Yenişehir'de, Meşrutiyet Caddesi 79 numarada Seler Apartmanında çalışmalara başladı...

Ne var ki, ikinci uyanıştan kısa bir süre sonra, bu

Eskikitaplarim.com

üç kentteki binalar, sürekli kurulan yeni yeni locaların üyelerine yetmez oldular.

1952 yılında İstanbul Masonları, Beyoğlu, Tepebaşı'nda Meşrutiyet caddesi III numaradaki büyük binayı satın alarak diledikleri gibi bir mabed haline getirdiler. İzmir Şubesi ise Saraçoğlu Bulvarı 4/2 numaraya taşındı. Ankara'da da dernek, şubesi, Kızılay Karanfil sokakta, 45/A numarada Avni Türel adlı mason biraderin apartmanına taşındı ve sonra, şimdi Karamürsel Mağazası'nın bulunduğu yerdeki Jokey Klüp Binasını kiralayıp oraya yerleşti. Böylece yer sıkıntısını büyük ölçüde gidermelerine karşın Masonlar, **Türk Yükseltme Cemiyeti** olarak 1935 yılında Halkevlerine bırakmak zorunda kaldıkları eski binalarını da geri almak için yoğun girişimlerde bulundular. Özellikle 1950 sonrası Türkiye'de siyasî iktidarın değişmesi, ardından CHP mallarına el konulması, Halkevlerinin tasfiyesi döneminde, Türkiye Mason Derneği açtığı davalar sonunda eski binalarını geri aldı.

MANTAR GİBİ BİTEN REMZİ LOCALAR

Türkiye Mason Derneği'nin 5 Şubat 1948'de kurulmasından hemen sonra, gerçekte gizli gizli çalışmalarına çoktan başlamış bazı **«remzi dereceli»** mason locaları, adlı adınca ortaya çıkmaya başladılar. 1957 yılına kadar İstanbul, Ankara ve İzmir'de, 28 loca oluştu ki bunlar sırasıyla şöyledir:

1. İdeal Locası :

1935 yasağına karşın 1948'den çok önce, **Mustafa Kemal Atatürk**'ün hemen ölümünü izleyen günlerde gizli gizli çalışmaya başlayan bu locanın ilk Sayın Üstadı **Avukat Ali Galip Taş**'dır. Daha sonra bu locaya **Mecdi Ali**

Eskikitaplarım.com

Akansya, Hazım Atıf Kuyucak, Doktor Zühtü Kâmil, Remzi Ali Arsoy, Sadık Bigat, Veli Şefik Gizer, Nuri Kâmil, Nurî Pere sayın üstadlık yapmışlardır.

2. Kültür Locası :

İdeal Locası gibi, Atatürk'ün ölümünü izleyen günlerde oluşan ve başlangıçta gizli gizli çalışan bu loca da İstanbul'da olup ilk sayın üstadı **Prof. Kimyager Mustafa Hakkı Nalçacı**'dır. Daha sonra bu locaya da **Celâl Öget, İbrahim Memduh Seydol, İbrahim Hoyi, Dr. Fahri Günergin, Tevfik Ararat, İsmail Safa Dikmen** üstadlık yapmıştır.

3. Ülkü Locası :

Bu loca da gene resmen kuruluştan önce çalışmaya başlayan İstanbul masonlarının localarından biri olup, ilk sayın üstadı **Cevdet Balım**'dır. Daha sonra bu locaya **Cemil İpekçi, Nazmi Söken, Edip Seydi, Yaşar Ali Şinasi, Macit Erbudak** üstadlık yapmışlardır.

4. İzmir Locası :

İstanbul'daki localar gibi İzmir'de kurulan bu loca da gene 1948 öncesi çalışmaya başlamıştır. İlk Sayın Üstad'ı **Hamdi Nüzhet Çançar**'dır. Daha sonra **Dr. Osman Yunus, Dr. Mustafa Sakarya, Halit Arpaç** bu locada üstadlık yapmışlardır.

5. Uyanış Locası :

1948'den sonra Ankara'da kurulan ilk locadır. Kuruluş tarihi 12 Temmuz 1948 ve ilk Sayın Üstadı **Muhiddin Osman Omay**'dır. Daha sonra bu locaya **Rıfat Osman Kökner, Macit Duruiz, Mümtaz Tarhan, Nazım Kiper, Dr. İsmail Hakkı Kutkam** üstadlık yapmışlardır.

Eskikitaplarim.com

6. **Kardeşlik Locası :**

Masonluğun yasak döneminde gizli gizli de olsa çalışmalara başlamış üç locadan sonra İstanbul'da kurulan bu dördüncü loca, 1949 yılında oluşturulmuştur. İlk Sayın Üstadı **Avukat Ferit Üp**'tür. Daha sonra **Raşit Hüzni Ergün, Cevdet Hıfzı Oşan, Fazlı Güleç, Ali Şevket, Reşat Atabek** bu locada üstadlık yapmışlardır.

7. **Hürriyet Locası :**

1948 yılında İstanbul'da kurulan bu locanın ilk Sayın Üstadı **Ali Galip Taş**'tır. Daha sonra **Dr. İsmail Kenan Sunol, Vedat Başar, Şükrü Hazım Tiner, Hüseyin Remzi Otgören, Viktor Kampeas** bu locada üstadlık yapmışlardır.

8. **Sevgi Locası :**

1948 yılında İstanbul'da kurulmuştur. İlk Sayın Üstadı Diş Tabibi **Hüsamettin Fuat Sunol**'dur. Sonra **Dr. Saim Ahmet Çalışkan, Kaludi Lazkari, Fuat Aydemir, İsmet Somer** bu locada üstadlık yapmışlardır.

9. **Atlas Locası :**

Bu loca da gene 1949 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Fransızca çalışmak üzere kurulan bu locanın ilk Sayın Üstadı **Mehmet Raşit Erer**'dir. Daha sonra **Piyer Psalti, Kiyap, Altabev** bu locada üstadlık etmişlerdir.

10. **Doğuş Locası :**

14 Şubat 1949'da Ankara'da kurulan bu loca, Uyanış Locasından sonra Başkentte kurulmuş ikinci locadır. İlk Sayın Üstadı **Dr. Saip**'tir. Daha sonra **Dr. Ekrem Tok, Ahmet Salih Korur, Cevat Memduh Altar, Ali Rıza Oktay, Suphi Ziya Özbekkan** bu locada üstadlık yapmışlardır.

11. Müsavat Locası :

1950 yılında İstanbul'da kurulan bu locanın ilk Sayın Üstadı **Dr. Şükrü Hazım Tiner**'dir. Daha sonra **Galip Hamdi Tekyeli, Ferit Ramiz Öker, Kemal Salih Sel, Salahattin Güvendiren, Tarık Ziyal, Nami Serdaroğlu** bu locaya üstad olmuşlardır.

12. Yükseliş Locası :

6 Ekim 1950'de Ankara'da kurulan üçüncü locadır. İlk Sayın Üstadı **Profesör General Süreyya Tahsin Aygün**'dür. Daha sonra **Mithat Akdora, Necmeddin Sahir Sılan, Mimar Nazım Arman** bu locada üstadlık yapmışlardır.

14. Nur Locası :

1950'de İzmir'de kurulan bu locanın ilk Sayın Üstadı **Kemal Şakir Alanbay**'dır. **Mahmut Talay, Turan Kafadar**, daha sonra bu locaya üstadlık yapmışlardır.

15. İnanış Locası :

29 Ekim 1951'de Ankara'da kurulmuştur. İlk Sayın Üstadı **Prof. Dr. Kâmil Sokullu**'dur. Sonra **Alaettin Mizanoğlu, General Zeki Belgin** bu locada üstadlık yapmışlardır.

16. Bilgi Locası :

31 Ekim 1951'de gene Ankara'da kurulan bu loca daha sonra Adalet Partisi Genel Başkanlığına getirilecek ve Başbakanlığa yükseltilecek **Süleyman Demirel**'in de doğacağı loca olacaktır. İlk Sayın Üstadı Yüksek Mühendis **Fikret Çeltikçi**'dir. Daha sonra bu locaya Yüksek Mühendis **Mes'ud Gün, İlhami Atayık, Avukat Muzaffer Öz-**

Eskikitaplarim.com

tunç, Yüksek **Mühendis Rıza Berke, Doktor Jeolog Necdet Egeran** üstadlık yapmışlardır.

17. Prométhée Locası :

İzmir'de 16 Haziran 1952'de Fransızca çalışmak üzere kurulan bu locanın ilk Sayın Üstadı **Ernest Feri**'dir. Daha sonra bu locaya **Hulûsi Selek, Alber Arditi** üstadlık yapmışlardır.

18. Libertas Locası :

1952 yılında İstanbul'da Almanca çalışmak üzere kurulmuştur. İlk Sayın Üstadı **Lazaro Franko Emiliyo**'dur. **Hügo Hervart, Jori Jan Sone, Marguliyes** daha sonra bu locaya üstad olmuşlardır.

19. Hakikat Locası :

Bu loca 1953 yılında İstanbul'da önce Rumca çalışmak için **Titan** adıyla kurulmuş ancak bir süre sonra adını **Hakikat** olarak değiştirmiştir. İlk Sayın Üstadı **Aristo Papadis**, sonra da **Tomas Naçinas**'dır.

20. Ahenk Locası :

1954 yılında İstanbul'da kurulmuştur. İlk Sayın Üstadı **Dr. Ziya Üstün**'dür. Daha sonra **Hayrullah Örs** üstadlık yapmıştır.

21. Fazilet Locası :

1954 yılında İstanbul'da kurulmuştur. İlk Sayın Üstadı **İbrahim Hoyi**'dir. Sonra **Hami Özger, Rafet Hakol** üstadlık etmişlerdir.

22. Barış Locası :

25 Aralık 1954 yılında Ankara'da hem Türkçe hem Fransızca çalışmak üzere kurulan bu locanın ilk Sayın

Eskikitaplarim.com

Üstadı **Şerif Onay**'dır. Daha sonra **Macit Selem, Fikret Çeltikçi** bu locada üstad olmuşlardır.

23. Dikmen Locası :

25 Aralık 1954'de Ankara'da hem Türkçe hem İngilizce çalışmak üzere kurulan bu locanın da ilk Sayın Üstadı **Baha Esad Tekand**'dır. Daha sonra bu locada **Nazif İnan** ve **Celâl İmre** üstadlık yapmışlardır.

24. Kemâl Locası :

1955 yılında İzmir'de kurulmuş bu locanın ilk Sayın Üstadı **Hayri Çakaloz**'dur.

25. Gönül Locası :

Gene 1955 yılında İzmir'de kurulan bu locanın da ilk Sayın Üstadı **Sami Kulakçı**'dır.

26. İrfan Locası :

1955 Ekim ayında Gönül Locasıyla aynı günlerde İzmir'de kurulan bu locanın ilk Sayın Üstadı **Kemal Şakir Alanbay**'dır.

27. Ümit Locası :

1955 yılı ekiminde İzmir'de kurulmuştur. İlk Sayın Üstadı **Dr. Lütfi Sabri Serinkan**'dır.

28. Yıldız Locası :

31 Mayıs 1956 tarihinde Ankara'da kurulmuştur. İlk Sayın Üstadı **Faik Reşit Unat**'tır.

29. Erenler Locası :

1957 Mayıs'ında İstanbul'da kurulan bu locanın ilk Sayın Üstadı **İbrahim Memduh Seydol**'dur.

Eskikitaplarim.com

Yukarıdan beri okuduğunuz bu sıralamada dikkat edilirse, 13 numaralı locanın olmadığı görülür. Masonlar bağnaz olmadıklarını, batıl fikirler ve hurafelere inanmadıklarını ileri sürerlerse de, ikinci uyanışlarında, «**nasılsa**» tüm localarına numara verirken, 13 numarayı vermeyi «**unutmuşlar**»dır!... Bir mason üstadı olan **Kâmil Apak**'a kulak verirseniz, «**Patenteler verilirken bu numara maalesef atlanmıştır.**»

Eh, Üstadları böyle dediğine göre, herhalde böyledir...

1948'deki ikinci uyanıştan 1957 yılı sonuna kadar geçen on yıla yaklaşan süre içinde, İstanbul, İzmir ve Ankara'da açılan ve ilk üç dereceli masonların çalışmalarına olanak veren locaların sayısı 28'dir. Bunlardan 13'ü İstanbul, 8'i Ankara ve 7'si İzmir'dedir.

28 Locadan 22'si türkçe çalışırken, İstanbul, Ankara ve İzmir'de birer loca fransızca, İstanbul'da biri almanca öteki rumca çalışan iki ve Ankara'da, İngilizce çalışan bir loca dikkati çekmektedir.

1957 yılının son günlerinde İstanbul'da **Sedat Abut**'un sayın Üstadlığında **Delta** adıyla bir loca daha da kurulduğunu yukarıdaki bilgilere eklersek ikinci uyanıştan sonraki on yılın oldukça hızlı bir örgütlenme içinde geçtiği kolayca anlaşılır sanırız.

YÜKSEK DERECELİ KURULUŞLAR

İkinci Uyanıştan sonra, ilk üç dereceli masonların çalışmaları için on yıl boyu 29 loca kurulurken, daha yüksek dereceler için de 4 erginleşme (tekemmül) Yüksek Locası, 4 Hâkim Şapitr, 3 Areopaj ve İstanbul'da bir Tri-

Eskikitaplarim.com

bünal (Yüksek nur Kurulu) ve bir de Konsistuvar çalışması sürmüştür ki bunları ve üstadlarını da görmekte sanırız yarar vardır:

1. Birlik Tekemmül Yüksek Locası

Yüksek Şûra'nın verdiği 1 numaralı patente ile 1948 yılında İstanbul'da kurulan bu Yüksek Locanın ilk başkanı **Haydar Ali Kermen**'dir. Daha sonra **Dr. Fethi Erden, Fahri Günergin, Dr. Yakup Çelebi** bu görevi yürütmüşlerdir.

2. Daima İleri Tekemmül Yüksek Locası

1949 yılında 6 numaralı patente ile İzmir'de kurulmuştur. İlk başkanı **Muzaffer Uras**'dır. Daha sonra **Kemal Şakir Alanbay** bu görevi yürütmüştür.

3. Le Parvis Philosophique Tekemmül Yüksek Locası

1950 yılında İstanbul'da 7 numaralı patente ile fransızca çalışmak üzere kurulan bu locanın ilk üstadı **Edvar Löbe**'dir. Sonra **Antuvan İzoletti** bu görevi devralmıştır.

4. Kuruluş Tekemmül Yüksek Locası

9 Numaralı patente ile 1951 yılında Ankara'da kurulmuştur. İlk başkanı **Macit Duruiz**'dir. **Naki Cevap Akkermen** ve **Dr. Zühtü Berke** bu görevi yüklenmişlerdir.

1. Birlik Hâkim Şapitri

1948 yılında 2 numaralı patente ile İstanbul'da kurulmuştur. İlk başkanı **Raşit Çavdar**'dır. Onu **Cemil İpekçi, Sedat Aziz Erim, Dr. Muhittin Celâl Duru** izlemişlerdir.

2. İzmir Hâkim Şapitri

1949 yılında 4 numaralı patente ile İzmir'de kurulmuştur. İlk başkanı **Dr. Hasan Yusuf Başkam**'dır. Ardın-

Eskikitaplarim.com

dan **Dr. Mustafa Sakarya, Abdullah Naci Ortaçsu** bu locayı yönetmişlerdir.

3. Ankara Hâkim Şapitri

5 numaralı patente ile 1949 yılında Ankara'da kurulmuştur. İlk Üstadı **Reşat Mimaroğlu**'dur. Onu **Muhiddin Osman Omay, Nureddin Artam, Fikret Çeltikçi, Dr. Kâmil Sokullu, Mes'ud Gün** izlemişlerdir.

4. Les Pionniers de L'Avehir Hâkim Şapitri

1950 yılında İstanbul'da fransızca çalışmak üzere 8 numaralı patente ile kurulmuştur. İlk Üstadı **Piyer Psalti**'dir. Daha sonra **Arman Mese, Lazaro Emilyo Franko** bu görevi sürdürmüşlerdir.

1. İstiklâl Areopajı

1948 yılında 3 numaralı patente ile İstanbul'da kurulmuştur. İlk üstadı **Ferit Zühtü Örücü**'dür. Onu **Sedat Aziz Erim, Muhiddin Osman Omay** izlemişlerdir.

2. Akdeniz Areopajı

10 numaralı patente ile 1952 yılında İzmir'de kurulmuştur. İlk üstadı **Dr. Hasan Yusuf Başkam**'dır.

3. Ankara Areopajı

1957 yılında Ankara'da kurulmuştur.

Yüksek Şûra'ya bağlı olarak İkinci Uyanış döneminde kurulan Tribünal'in ilk üstadlığını **Hazım Atıf Kuyucak** yapmış, onu **Ali Galip Taş**'ın üstadlığı izlemiştir. Gene bu dönemdeki Konsistuvar'ın ilk üstadlığını ise **Ali Galip Taş yapmış**, onu da **Reşat Mimaroğlu, Cemil İpekçi, Sedat Aziz Erim** izlemişlerdir.

Bütün yüksek derecelerin en üst organı olan Türkiye Yüksek Şûrası ise bu dönemde Türkiye Süprem Konseyi

Eskikitaplarim.com

adını almış, ve bunun üstadına da bu dönemden sonra **Amir-i Hâkim-i Azam** ya da **Hâkim Büyük Amir** yerine **Souverain Grand Commandeur** denmeye başlanmıştır.

1948 - 1957 yılları arası Türkiye Süprem Konseyi'nin başında yer alan Suvren Grand Komandör'ler şunlardır:

Doktor Operatör Mim Kemal Öke
Fuat Hulusi Demirelli
Prof. Hazım Atıf Kuyucak

Bu dönemdeki Suvren Grand Komandör kaymakamları da şunlardır:

Prof. Mustafa Hakkı Nalçacı
Ferit Zühtü Örücü
Ali Galip Taş.

1955 yılı, Türkiye masonları için bir yas yılı olmuştur çünkü bu yılda, ikinci uyanışın en büyük ustası **Mim Kemal Öke «ebediyet maşrıkına intikal etmiş»**, hemen onun ardından yerine seçilen **Fuat Hulûsi Demirelli** de aynı yılın sonunda kendinden önceki en saygıdeğer üstadı izlemiştir.

33. DERECEYE YÜKSELEN MASONLAR

1948 - 1957 yılları arasıda 33. dereceye yükseltilerek Süprem Konsey üyesi olan Umumî Büyük Müfettiş masonlar da sırasıyla şunlardır:

Mehmet Raşit Erer
Hasan Yusuf Başkam (Dr.)
Hamdi Nüzhet Çançar
Dr. Zühtü Kâmil Ergin

2skitaplarim.com

Mustafa Reşit Çavdar
Ref'et Diker
Alber Saltiyel,
Ali Kemal Sarıay (General)
Ferit Aseo
Edvar Löbe
Herant Noradonkiyan
Marko Nahum
Prof. Mustafa Zühtü İnhan
Cemil İpekçi
Dr. Saip Özer
Ali Remzi Yiğitgüden (General)
Avukat Veli Şefik Gizer
Fabrikatör Sadık Bigat
Doktor Ekrem Tok
Sedat Aziz Erim
Prof. Mustafa Hulki Erem
Arman Mose
Jak Eseyan
Mecit Duruiz
Dr. Muhittin Celâl Duru
Dr. Mustafa Sakarya
Vali Fazlı Güleç
Cafer Ergin

1909 yılından 1957 yılı ekim ayı sonuna kadar Türkiye'de 33'üncü dereceye yükseltilip Süprem Konseyi üyesi olmuş masonların toplam sayısı 128'dir.

1957 yılı sonunda Türkiye Süprem Konseyi'nin ülke dışındaki ilişkisi bulunan Süprem Konseyler ise şunlardı:

Avusturya, Arjantin, Belçika, Birleşik Amerika Güney Jüridoksiyonu (Washington), Birleşik Amerika Kuzey Jüridiksiyonu (Boston), Brezilya, Bolivya, Dominiken, Ekvator, Fransa, Federal Almanya, Filipinler, Gua-

Eskikitaplarim.com

temala, Hollanda, İsviçre, İtalya, İspanya, Kolombiya, Küba, Mısır, Meksika, Peru, Paraguay, Panama, Şili, Uruguay, Venezüella, Yunanistan.

Salt bu liste dahi göstermektedir ki, Türkiye Masonları 1958'lere kadar, dünya masonluğunun bir tür kâbesi olan İngiliz Masonluğu ile ilişki kuramamışlardır. Amerika'nın Kuzey ve Güneyindeki hayli sulandırılmış masonik merkezlerle, Fransa'nın Liberal masonluğu, Türkiyeli masonları, mason saymakta, ama İngiltere Birleşik Büyük Locası, Türkiye masonluğunu, düzenli masonluk bile saymamaktadır.

Bu durum, Türkiyeli maonlar için çok uzun yıllar sürekli bir yürek yarası olmuştur.

BÜYÜK LOCANIN YENİDEN KURULUŞU

Türkiye Büyük Maşrıkı ya da **Türkiye Büyük Locası** diye bilinen ve devlet kayıtlarında **Türkiye Yükseltme Cemiyeti** olarak adı geçen ilk üç dereceli masonların en yüksek organının 1935'de dağılma kararı alma zorunda kalmasından sonrasını **Kemalettin Apak,** masonların tarihini yazarken şöyle anlatmaktadır:

«Türkiye Büyük Maşrıkı 1935 yılı Ekim ayında gayrı resmi bir şekilde faaliyetini tatil ettiği halde Türkiye Şûrayı Âlisi mesaisine devam etmiştir.

Bu teşekkülde çalışmakta olan BB. 1939 yılında Türkiye Şûrayı Âlîsinden aldıkları tesis iznine istinaden üç derecede çalışmak üzere 1 numaralı Muh.** İdeal, 2 Numaralı Muh .** Kültür ve 3 numaralı Muh .** Ülkü mahfillerini kurmuşlar ve çalışmaya başlamışlardır.»**

Eskikitaplarim.com

Salt bu anlatış dahi göstermektedir ki, 1935 yılında **Atatürk**'ün emriyle yasaklanan mason locaları, —ki bunların yüksek derecelerinin yasaklanması zorunluluğu gözlerden kaçırılmıştır—, Hemen **Atatürk**'ün ölümünden sonra açıktan değilse bile gizlice diriltilmişlerdir. Bu uyanış, kapatılış öncesi kadar yaygın değildir ama, başlangıçta üç locayla İstanbul'da çalışmalara başlanmıştır.

1948 yılındaysa, **Türkiye Mason Derneği** adıyla yeniden uyanış resmen sağlanınca, yeni localar ard ardına yerden mantar biter gibi ortalığı sarmaya başlamıştır. Ne var ki, ortada hâlâ resmen kurulmuş bir **Türkiye Büyük Locası** bulunmadığından, yeni kurulan tüm localar hep **Süprem Konsey**'den patente almış durumdadırlar. Bu ise, masonluğun ilk derecesinden 33. derecesine kadar tüm **remzî** ve felsefî derecelerin tek otoriteye bağlanması gibi, dünya masonluğunca pek kabul edilmeyecek bir durum yaratmaktadır.

Dünyanın öteki ülkelerinin mason örgütlerince benimsenmeyen bir masonluk ise, Türkiyeli masonları sürekli bir tedirginlik içinde bırakmakta olduğundan, ilk kez 1950 yılında **Süprem Konsey** 30 Eylül'de yaptığı bir toplantıda, **Türkiye Yüksek Şûrası**'na bağlı bir **Büyük Loca** yönetmeliği hazırlanması ve remzî dereceler için ayrı bir kuruluş oluşturulması kararını almıştır.

Bu karar 28 Ocak 1951'de gerçekleştirilmiştir. Ne var ki İstanbul'da kurulan, **Süprem Konsey**'e bağlı olan bu yeni **Büyük Loca** (Türkiye Büyük Mahfili), bir ilk adımın atılmasına yol açmıştı ama, gene de dünya masonluğunun istediği türden bağımsız ve düzenli sayılabilecek bir büyük loca değildi. 1951 - 1953 arası dönemde **Mustafa Hakkı Nalçacı**, 1953 - 1955 arası dönemde de **Fethi Erdener**'in Ensaygıdeğer Büyük Üstatlığını yaptığı bu Büyük Loca, (Gran Loj), Süprem Konsey yerine yeni localar oluşturması için patenteler vermeye başlamış, daha önce

kurulan locaları da kendisine bağlı saymıştı ama, özellikle İstanbul dışında Ankara ve İzmir'deki localar üzerinde tam bir otorite kuramıyordu.

Bu durumda, Süprem Konsey 1 Mayıs 1954'de İstanbul dışında Ankara ve İzmir'de bir tür büyük Loca görevi yapacak «**ünite**»ler kurmayı karar altına aldı. Bir ünite yönetmeliği yayınladı. Bu yönetmeliğe göre Üniteler, en az üç remzî locası bulunan vadilerde (Ankara ve İzmir), bağlı oldukları üst örgüt Süprem Konsey olmak ve Büyük Loca'nın yetkilerini kendilerinde bulundurmak koşuluyla, oralardaki Süprem Konsey temsilcilerinin başkanlığında yerel locaların üstadlarından ve bunların seçecekleri bir saymanla bir genel yazmandan oluşacak 5 - 7 üyeli bir yönetim kurulu oluşturacaklardı.

Süprem Konsey ayrıca 14 Mayıs 1954'de ek bir bildiri ile, Ankara ve İzmir'deki 33. derecedeki biraderlerin de ünitelere danışman olarak katılabileceklerini belirtti ki, bu durum, Ankara ve İzmir'deki remzî locaların İstanbul'daki Büyük Locayla tüm ilişkilerinin kopmasına neden oldu. Ve bu Büyük Locanın adı, **Türkiye Grand Loge** yerine, **İstanbul Grand Loge** biçimine dönüştürüldü.

Bu durum Ankara'da bir, İzmir'de birbuçuk yıl sürdü. Ankara Ünitesinin başında bu dönemde **Muhittin Osman Omay**, İzmir'de de **Hamdi Nüzhet Çançar** görev aldılar. Ancak bu durum, yapaylığı ortada, işlemleri geciktiren ve karıştıran bir durumdu. Süprem Konsey sonunda bir adım daha attı, üniteleri de Büyük Localar haline getirmeyi kararlaştırdı. Yani, bir yerine üç Büyük Loca, üç yerel Büyük Loca kurulması ve bunların üstünde de bu üç yerel Büyük Loca'nın oluşturacağı bir konfederasyon, **Türkiye Birleşik Büyük Locası** kurulması yoluna gidildi. **Süprem Konsey** kararıyla 10 Nisan 1955'de **Ankara Gran Loj**'u, ardından **İzmir Gran Loj**'u kuruldu.

Ne var ki, böylesi bir çözüm de kesin çözüm değildi.

Eskikitaplarim.com

26 Haziran 1955 tarihinde Süprem Konsey şöyle bir bildiri yayımladı:

DÜZENE GİRME

«Türkiye Cumhuriyeti hudutları içindeki Mason faaliyetinin Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti esasları dairesinde yegâne nazımı bulunan Türkiye Süprem Konseyi memleketimizde bu ritin hükümleri ve nizamları çerçevesinde taazzuv eden Masonluğun son senelerde gösterdiği şükre değer gelişmeler karşısında üç remzî derecenin tamamen müstakil bir otorite halinde teşkilâtlanması zamanının geldiğine inandığı için Türkiye Süprem Konseyi'nin kuruluşunun 94'üncü yıl dönümüne tesadüf eden 26 Haziran 1955 tarihli toplantısında ittihaz eylediği karara dayanarak Türkiye Cumhuriyeti hudutları içindeki bütün remzî Mahfillere ve bu Mahfillere mensup muhtelif derecelerdeki kardeşlere beyan ve ilân eder ki:

1. Bütün kardeşler tarafından esaslarının muhafazası teahhüt edilmiş ve bu suretle Masonluğa intisapları vaki olmuş bulunan Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti esasları mahfuz olmak üzere üç remzî dereceye ait çalışmaların tarz ve usullerinin tesbiti ve bu derecelere ait çeşitli mevzuatın tedvin ve tadil işleri ile yine bu derecedeki Masonik faaliytlerin her türlü malî, idarî, selâhiyetleri, mutlak olarak halen kurulmuş veya ilerde yeniden kurulacak Provensial Gran Loj'lara yahut bunların bilahare aralarında anlaşıp Türkiye Remzî Mahfillerine şamil olarak Türkiye Gran Loj'u namı altında teşkil edecekleri müttehit bir otoriteye ait bulunacaktır.

2. Vadilerinin ta'yin edilecek hudutları içinde Remzî dereceye ait işleri tedvir etmek hususunda da hiçbir Ma-

Eskikitaplarim.com

sonik teşkilât ve kudret üstün mevkide sayılmayacak ve idarelerine müdahale olunmayacaktır. Ancak, ilerde Türkiye Gran Loj'u teşekkül edince bu selâhiyetler Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki topraklara şamil olmak üzere bu müttehid Gran Loj'a ait bulunacaktır.

3. Eski ve kabul edilmiş İskoç Riti esasları mahfuz kalmak üzere, Türkiye dahilindeki bütün remzî Mahfillerde tatbik edilecek ritüellerin kaleme alınması ve diğer Remzî Obediyanslarla üniversite bakımından münasebet tesis ve idamesi işleri Türkiye Gran Loj'unun teşekkülünü müteakip münhasıran bu Gran Loj tarafından tedvir edilecektir.

4. Bu tarihten itibaren Remzî üç derecenin açılış ve kapanışında ve diğer her türlü çalışmalarında vesair hususlarda Süprem Konseyin hâkimiyetine ve himayesine izafeten yapılmakta olan muameleler veya bu şekilde mevcut bütün metinler bu otoriteler tarafından yeni mevzuat vücuda getirilinceye kadar otomatik olarak tadil edilmiş sayılacak, Süprem Konseyi de kendi mevzuatında bu esaslara müvazi gerekli tadilleri yapacaktır.

5. Bizzat Süprem Konsey azaları da dahil olduğu halde 33. derecedeki bütün kardeşler dahi resmî bir mahfilin azası bulunduklarına, bundan sonra da yüksek derecelere geçecek biraderlerin yetişme ve seçilme muhitleri yine Remzî Mahfiller olacağına göre, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Masonluğunun ananevi tesanüd bağlarının bilumum kardeşler arasında tam ve kâmil bir surette muhafazası tabiî görüldüğünden, gerek Süprem Konsey, gerekse Remzî derecelerin yegâne ve mutlak hâkimi olan otoriteler arasında, her hal ve zamanda memleketimizdeki Masonluk hayatının başarılar ve inkişaflar göstermesini sağlamış olan kardeşlik havasının devamı için Süprem Konsey bütün imkânları ile çalışacaktır.

Eskikitaplarim.com

6. Türkiye Mason Derneğinin kendi mevzuatına ve Cemiyetler Kanunu muvacehesindeki icaplara intibak bakımından Süprem Konsey ile Türkiye Gran Loj'u gerekli tertip ve tedbirleri müştereken ittihaz edeceklerdir.

Süprem Konsey, bütün kardeşleri bu vesile ile de en derin sevgi ve saygılarıyla selâmlar ve kendilerine Sâni-i Âzam-ı Kâinattan başarılı faaliyetler diler.

26 Haziran 1955

Büyük Umumî Kâtip	**Suvren Grand Komandör**
İsmail Memduh Altar	**Fuat Hulûsi Demirelli**

Bu bildiri Türkiye'deki tüm masonlara, Mason Localarına gönderildiği gibi, Süprem Konseyin ilişkide bulunduğu yabancı Süprem Konseylere de gönderildi. Türkiye Masonluğunun Düzenli duruma gelme yolundaki bu çabası, dünya masonluğunca olumlu karşılandı. Fransa ve İtalya Süprem Konseyleri, ABD Güney Jüridiksiyonu Süprem Konseyi, başarı dileklerini bildiren yanıtlar verdiler.

ÜÇ BAŞLI DÖNEMİN YÖNETİCİLERİ

Düzensizlikten Düzenli Masonluğa geçme çalışmalarının sürdüğü 1955'lerden 1957'lere kadar İstanbul, Ankara ve İzmir'deki üç ayrı Gran Loj (Büyük Loca)nın yöneticileri şunlardı:

İstanbul Büyük Loca'sı :

Ensaygıdeğer Büyük Üstat	**Dr. Fethi Erden**
» Büyük Üstat Yardımcısı	**Dr. M. Celâl Duru**
Büyük Birinci Nazır	**Hayrullah Örs**
Büyük İkinci Nazır	**Selâhattin Güvendiren**
Büyük Hatip	**Sacit Öncel**
Büyük Kâtip	**İ. Memduh Seydol**
Büyük Muhakkik	**Ruhi Vamık Girgin**
Büyük Hazine Emini	**Muhsin Türen**
Büyük Hasenat Emini	**Aristo Papadis**
Büyük Teşrifatçı	**Sırrı Tümer**
Büyük Muhafız	**Edip Seydi**

Ankara Büyük Locası:

Ensaygıdeğer Büyük Üstat	**Kemalettin Apak**
» Büyük Üstat Yardımcısı	**Ahmet Salih Korur**
Büyük Birinci Nazır	**Naki Cevat Akkerman**
Büyük İkinci Nazır	**Prof. S. Tahsin Akgün**
Büyük Hatip	**Fikret Çeltikçi**
Büyük Kâtip	**Av. Galip Menteşe**
Büyük Muhakkik	**İlhami Atayık**
Büyük Hazine Emini	**Fevzi Magat**
Büyük Hasenat Emini	**İzzet Beltan**
Büyük Teşrifatçı	**Dr. Arif Anıl**
Büyük Muhafız	**Avni Türel**

İzmir Büyük Locası

Ensaygıdeğer Büyük Üstat	**H. Nüshet Çançar**
» Büyük Üstat Yardımcısı	**Halit Arpaç**
Büyük Birinci Nazır	**Hakkı Türegün**
Büyük İkinci Nazır	**Mahmut Yalay**

Eskikitaplarim.com

Büyük Hatip	**Hulusi Selek**
Büyük Kâtip	**Halil Erman**
Büyük Muhakkik	**Cahit Tuner**
Büyük Hazine Emini	**İsmail Ergüney**
Büyük Hasenat Emini	**Kemal Ali Şaylansoy**
Büyük Teşrifatçı	**İsmail Paya**
Büyük Muhafız	**Şefik Baron**

İSTANBUL - ANKARA ÇEKİŞMESİ

Üç büyük kentte, üç vadide ayrı ayrı birer Büyük Loca kurulmasına kurulmuştu ama, şimdi asıl sorun, Türkiye Büyük Locasının kurulmasındaydı ve bu konuda özellikle Türkiye Büyük Locasının Ankara'da mı yoksa İstanbul'da mı kurulması tartışması ortaya çıkmıştı.

Daha gelenekçi ve tutucu olan İstanbul Masonları, en çok mason biraderin İstanbul'da olduğunu, Türkiye'deki masonluk geleneğinin İstanbul'dan kaynaklandığını, dolayısıyla merkezin de İstanbul'da olması gerektiğini savunurlarken, Ankaralılar da, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de ülke çapındaki Büyük Locanın başkentte olması gerektiği görüşünü savunuyorlardı.

Nitekim, dönemin Başbakanlık Müsteşarı **Ahmet Salih Korur**'un başı çektiği Ankara'nın, Büyük Locanın da merkezi olması görüşü, Ankara Büyük Locası tarafından bir tür olup bittiyle gün yüzüne çıkarıldı.

Masonların, genellikle yaz tatili yaptıkları bir dönemde, 12 Ağustos 1955 tarihinde Ankara Locaları delegeleri imzasıyla bir bildiri yayınlandı ve Türkiye Büyük Locası'nın kurulduğu açıklandı. Bu bildiride, öteki vadilerdeki locaların da Büyük Locaya katılmalarının doğal olduğu belirtiliyordu.

Eskikitaplarim.com

Ankara'da bir olup bittiyle kurulan ve bu konuda, daha önce kurulmuş **Ankara Büyük Locası**'nın bile tek bir kez toplanıp da durumu görüşmeden tarihe karışmasına neden olan bu yeni **Türkiye Büyük Locası** yöneticilerinin görev bölümü de şöyleydi:

Büyük Üstad	:	**Ahmet Salih Korur**
Büyük Üstad Yardımcısı	:	**Mümtaz Tarhan**
Büyük Birinci Nazır	:	**Naki Cevat Akkerman**
Büyük İkinci Nazır	:	**Celâl İmre**
Büyük Hatip	:	**Fikret Çeltikçi**
Büyük Kâtip	:	**Nazif İnan**
Büyük Muhakkik	:	**Nazif Somer**
Büyük Hazine Emini	:	**Fevzi Magat**
Büyük Hasenat Emini	:	**Şerif Cemal Kısakürek**
Büyük Teşrifatçı	:	**Dr. Zühtü Berke**

Gelin görün ki, Ankara'da kurulan bu Türkiye Büyük Locası'nın öteki şehirlerdeki mason localarına yaptığı çağrı sıcak karşılanmadı. Tersine, özellikle İstanbul'daki mason locaları ve İstanbul Büyük Locası Ankara'nın olup bittisine karşı çıkıp, salt Ankara locaları delegeleriyle yapılan toplantı sonunda kurulan Büyük Loca'nın tüm Türkiye masonlarını temsil edemeyeceği görüşünde direndiler. Karşı görüş olarak da birlik ve beraberliği sağlamak için 12 Ekim 1955'de 1015 sayıyla bir bildiri yayımlayıp 6 Kasım 1955'de İstanbul'da tüm vadilerdeki locaların yetkili temsilcilerinin katılacağı bir toplantı çağrısı yaptılar.

Masonik deyişle Konvan adı verilen bu toplantı, belirtilen tarihte yapıldıysa da bir sonuca varılamadı ve daha çok da Ankaralıların isteğine uygun olarak, 5 Şubat 1956'da yeniden toplanılması istemiyle dağılındı.

Eskikitaplarim.com

Üç aylık bir ara ve arayıştan sonra 5 Şubat 1956'da İstanbul lokalinde 20 Remzî Loca'nın delegelerinin katılmasıyla yapılan toplantı ise, karar toplantısı oldu. Bu toplantı sonunda merkezi İstanbul'da olmak üzere bir **Türkiye Gran Loj**'u kurulmasına, yeni bir yönetmelik yapılıncaya kadar bu Gran Loj'un eski Büyük Maşrık Tüzüğüne uygun olarak çalışmasına, yeni tüzüğün en geç bir yıl içinde hazırlanmasına ve o zamana kadar da Büyük Loca'ya yeni bir yönetici kadro seçilmesine karar verildi. Yapılan seçimler sonunda da yeni yöneticiler şu ad ve sıfatlarla belirlendi:

Gran Metr	: **Dr. Ekrem Tok**
Gran Metr yardımcıları	: İzmir'den **H. Nüshet Çançar** Ankara'dan **Galip Menteşe** İstanbul'dan **Dr. Fethi Erden**
Birinci Büyük Nazır	: Ankara'dan **Prof. Süreyya Tahsin Aygün**
İkinci Büyük Nazır	: İzmir'den **Muzaffer Uras**
Büyük Hatip	: İstanbul'dan **Ziya Üstün**
Büyük Kâtip	: İstanbul'dan **İbrahim Hoyi**
Büyük Muhakkikler	: İstanbul'dan **Refet Hakol** İzmir'den **Dr. Mustafa Sakarya** Ankara'dan **Mimar Nâzım Arman** İstanbul'dan **Vahit Demirkan**
Büyük Hazine ve Hasenat Eminleri	: İstanbul'dan **Nuri Pere** Ankara'dan **Kerim Arman** İstanbul'dan **Sadullah Gökçek**
Büyük İdare Memuru	: İstanbul'dan **Dr. İ. Kenan Sunal.**

Eskikitaplarim.com

BÜYÜK LOCA ENFLASYONU

İstanbul'da bir **(Geçici Türkiye Gran Loj)**, Ankara'daysa **(Türkiye Büyük Locası)**nın bulunması, elbette ki, masonlar arası bir bölünmenin en açık belirtisiydi. Böylesine bir bölünmüşlük masonları üzüyordu. Çünkü, bu durum, Türkiye masonluğunun dünya masonluğunca düzenli sayılmasını engelleyen ve gölgeleyen bir durumdu. Kaldı ki, Ankara'daki Büyük Loca'ya, salt Ankara'daki sekiz locadan altısı bağlı iken, İstanbul'daki Gran Loj'a İstanbul, Ankara ve İzmir'den 21 loca bağlı durumdaydı. Ankara'nın sekiz locasından ikisi, **Yükseliş** ve **Yıldız** locaları, Ankara'daki Türkiye Büyük Locasını üst kuruluş olarak tanımıyorlardı.

İstanbullular, Ankara'dakileri, masonluğa politika sokmakla, Ankaralılar da İstanbul'dakileri, pasif tutumlarıyla yıllar yılı Türkiye masonluğunu dünya masonluğu içinde kabul edilebilir bir noktaya getirememekle suçluyorlardı. Gerçekte her iki tarafın dediklerinde de gerçek payı vardı ve bundan da önemlisi, İstanbul masonluğu, dünya masonluğunun bölünmesindeki ayırıma paralel bir biçimde, daha çok liberal masonluğu, Fransa Masonluğunu izlemeyi yeğlerken, Ankara'daki masonlar, gerçek masonluğun İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın yolundan gitmek olduğu görüşünü savunuyorlardı.

Açıkça dile getirilmemiş olmakla birlikte, dahasını da söylemek değilse bile, bir varsayım olarak belirtmekte yarar vardır sanırız:

1950'de Türkiye'de ortaya çıkan siyasal iktidar değişikliği de Türkiyeli masonları etkilemiş ve ikiye bölmüştür. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde iktidara gelen Demokrat

Eskikitaplarım.com

Parti'nin önde gelenlerinden pek çoğunun mason olması (**Mümtaz Tarhan, Zühtü Hilmi Velibeşe, Ahmet Salih Korur, Celâl İmre** vb.. vb...) Muhalefette kalan CHP'li masonların, masonluk topluluğu içinde de bir tür muhalefete itilmesi sonucunu vermiştir.

Ancak, tüm bu çekişmelere, görüş ayrılıklarına karşın, **«senlik de yoktur, benlik de bizde; Zerrâtıâbız bir tek denizde...»** anlayışında olan masonlar, bölünmüşlüğün kendilerine yarar sağlamayacağını görünce, yeni bir konvan toplanarak durumun sağlıklı hale getirilmesi görüşünde birleştiler.

16 Aralık 1956'da İstanbul'da, tüm Türkiye Remzî Locaları temsilcilerinin katıldığı bir konvan (kongre) yapıldı. **Hamdi Nüshet Çançar**'ın başkanlığında açılan oturum, sert tartışmalara yol açınca, başkan istifa etti ve yerine seçilen **Galip Hamdi Tekyeli** yönetiminde çalışmalarını sürdürdü.

16 Aralık 1956 toplantısı, önce üç, ardından iki başlı durumdaki Türkiye masonluğunun birleşmesi yolunda önemli bir adım attı. Tek bir **Türkiye Büyük Locası** kurulması, bu Büyük Loca'nın merkezinin İstanbul'da değil, Ankara'da olması, yeni bir tüzük hazırlanıncaya kadar yeni Türkiye Büyük Locası'nın eski Büyük Maşrık tüzüğüyle yönetilmesi ve toplanmış konvanın kendini geçici Büyük Loca Genel Kurulu sayarak yöneticilerini seçmesi kararlaştırıldı. Bu kararın uygulamaya girmesiyle, İstanbul'daki Türkiye Gran Loj'u da, Ankara'daki Türkiye Büyük Locası da ortadan kalkmış olacak ve ülkedeki tüm remzî dereceler üzerinde yeni kurulan Türkiye Büyük Locası tek egemen güç sayılacaktı.

Bu kararlar gereğince, iki yıl görev süresiyle seçimler yapıldı ve şu yöneticiler iş başına getirildi:

Eskikitaplarim.com

Büyük Üstat	: Ankara'dan **Ahmet Salih Korur**
Büyük Üstat yardımcıları:	Ankara'dan **Mümtaz Tarhan** İstanbul'dan **Sadık Bigat** İzmir'den **H. Nüzhet Çançar**
Büyük Birinci Nazır	: Ankara'dan **Dr. Kâmil Sokullu**
Büyük İkinci Nazır	: Ankara'dan **Prof. Süreyya Tahsin Aygün**
Büyük Hatip	: Ankara'dan **Av. Galip Menteşe**
Büyük Kâtip	: İstanbul'dan **İbrahim Hoyi**
Büyük Muhakkikler	: Ankara'dan **Zühtü Hilmi Velibeşe** İstanbul'dan **Tarık Ziyal** İstanbul'dan **Asaf Sirman** İzmir'den **Hakkı Türegün**
Büyük Hazine ve Hasenat Emini	: Ankara'dan **Cemal Güçlü**
Büyük Teşrifatçılar	: Ankara'dan **Suat Beriker** İstanbul'dan **Celâl Öget** İzmir'den **Halid Arpaç**
Büyük Muhafız ve İdare Memuru	: Ankara'dan **Dr. Zühtü Berke.**

Önceki Büyük Üstatlardan **Enver Necdet Egeran**'ın yazdığına göre 1956 yılında Türkiye'de 29 kırmızı loca ve bunlara kayıtlı 2500 kadar mason vardır. Bir başka önceki Büyük Üstat olan Kemalettin Apak'ın yazdığına göreyse, Türkiye masonları arasındaki çok başlılık, dağınıklılık 16 ay sürmüş, sonunda bir çözüme bağlanmıştır.

16 Aralık 1956'da Türkiye Büyük Locasının oluşturulmasından sonra, tıpkı daha önceki dönemde Yüksek Şûra ile Büyük Maşrık arasında imzalanan ve tarafların yetkilerini belirten konkordato gibi bir konkordatonun

Eskikitaplarım.com

Süprem Konsey'le imzalanması için uzun çalışmalar ve karşılıklı görüşmeler yapılmış, sonunda da 21 Nisan 1957 günü iki tarafın da imzaladığı aşağıdaki konkordato ortaya çıkmıştır.

KONKORDATO

«Bir taraftan işbu metinde (Türkiye Büyük Locası) diye anılan Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonlarının Türkiye Büyük Locası, diğer taraftan metinde (Süprem Konsey) diye zikredilen Türkiye Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti 33. ve sonuncu derecesi Süprem Konseyi:

İstanbul'da 16 Aralık 1956 tarihinde toplanan ve Türkiye masonlarının tamamını temsil eden Konvan'ın aldığı karara tevfikan Türkiye'deki bilûmum masonların Türkiye Büyük Locasının tek bir kuvvet olarak teşekkül etmiş olduğunu,

Masonik faaliyetlerini geliştirmek isteyen bir kısım mason üstatlarının Türkiye Süprem Konseyi kollarına da iltihak edebileceklerini dikkate alarak:

Masonluğun üniversalitesinin ve Türkiye'de istikrarının temini ve çalışmaların ahenkle cereyanının sağlanması için umumî mason esaslarına uyularak, aralarındaki kardeşçe münasebetleri tanzim etmek üzere bir konkordato akdine karar vermişler ve bu maksadın husulü için, Türkiye Büyük Locası tarafından Zühtü Hilmi Velibeşe, Galip Menteşe, Orhan Alsaç biraderler; Süprem Konseyi tarafından da Galip Taş, Veli Şefik Gizer, Necmeddin Erol biraderler murahhas olarak tayin edilerek Konkordato esaslarının ve metninin müştereken tesbiti ile vazifelendirilmişlerdir.

Yüksek Akid taraflar murahhasları İstanbul'da toplanarak fikir ve görüşlerini kardeşçe izah ettikten sonra,

Eskikitaplarim.com

her iki yüksek tarafın ve masonluğun gaye ve esaslarına uygunluğunda ittifak ettikleri aşağıdaki hükümlerde tam bir mutabakata varmışlardır. Şöyle ki:

1. Yüksek akid taraflar çırak, kalfa ve üstad derecelerine şamil olan masonluğun Türkiye sınırları içinde en yüksek otoritesi ve mutlak hâkimi Türkiye Büyük Locası olduğu ve bu masonik kudretin bütün selâhiyetleri kendi nefsinde mündemiç olup münhasıran kendi aldığı ve alacağı kararlarla ve eski masonik gelenek ve nizamlarıyla memleket kanunları hükümleriyle mukayyet bulunduğu ve bu otoritenin hiçbir suretle münakaşa edilemeyeceği ve Türkiye'de bu derecelere hâkim üstün veya eşit hiçbir masonik kuvvet tanınmayacağı hususlarında ittifak etmişlerdir.

2. Yüksek akid taraflar çırak, kalfa ve üstad dereceleri dışında eski ve kabul edilmiş İskoç Riti'nin ve derecelerinin Türkiye'de nazımı ve en yüksek otoritesi Türkiye Süprem Konseyi olduğu ve yukarıda sayılan üç derece dışında atölyeler kurmak ve ritin mesaisini idare etmek hususunda münhasıran selâhiyetli bulunduğu, bu cihetin müdahale ve münakaşa mevzuu ittihaz edilemeyeceği noktalarında da kezalik ittifak etmişlerdir.

3. Yüksek akid taraflar, yukarıdaki maddelerde yazılı esasları uzaktan yakından ihlâl edecek hiçbir hareketle bulunmamayı ve her birinin hâkimi veya nazımı bulunduğu dereceler dışında atölyeler tesis etmemeyi ve teşkilât kurmamayı mütekabilen teahhüt ve kabul ederler.

4. Yüksek akid taraflar, Süprem Konseyin nazımı bulunduğu atölye ve teşkilâta mensup bulunan veya ileride intisap edecek olan biraderlerin mutlaka Büyük Loca mahfillerinden birinde kayıtlı ve üstad derecesinde

Eskikitaplarim.com

muntazam amil veya fahri aza olması ve localarda intizamını kaybedenlerin Süprem Konsey teşkilâtında da otomatik olarak intizamlarını kaybetmeleri ve masonluktan ihraç hallerinde de ayni vaziyetin hâsıl olması hususlarında tam bir mutabakata varmışlardır.

İşbu maddenin birinci fıkrası tatbikatının selâmeti için bu konkordatonun akdi tarihinde Süprem Konsey Teşkilâtına mensup olanların veya bundan sonra intisap edeceklerin masonik vaziyetleri hakkında Türkiye Büyük Locasından resmî malûmat istenmesi ve yeni taleplerin alınacak cevaba göre karara bağlanması ve kabul tarihinde keyfiyetten Büyük Loca'ya malûmat verilmesi hususlarında tam bir mutabakata varmışlardır.

5. Yüksek akid taraflar, her birinin en büyük makamını işgal eden üstadının diğerinin atölye veya locasını ziyareti takdirinde, o teşekkülün mensup olduğu kuvvetin en yüksek mevkiindeki üstadı hakkında mevzu merasim dairesinde kabul edilmesi ve İskoç Ritinin 33. derecesini ihraz etmiş biraderlerin kendi localarının gayrısında Büyük Loca'nın en yüksek derecesi olan üstad mertebesi hakkındaki saygı nizamı ile kabul edilmeleri ve şarka davet olunmaları ve bu biraderlerin yalnız merasim celselerine resmen davetleri takdirinde kendi nişan ve kordonlarını takabilecekleri hususunda mutabık kalmışlardır.

İki yüksek akid tarafın idarelerindeki teşkilâttan birine davetleri takdirinde, o teşekkülün mensup olduğu kuvvetin vazifelileri kendi merasim ve teşrifatı dairesinde daha önce ve davetli taraf biraderlerinin ayni merasimle daha sonra içeri alınmaları hususunda taraflar mutabıktırlar.

6. Yüksek akid taraflar, idarelerindeki teşekküllerin birbirleriyle merasime davetten gayrı hususlarda, mu-

Eskikitaplarim.com

habere zarureti olduğu takdirde bu muhaberenin münhasıran Türkiye Büyük Locası ile Süprem Konsey arasında cereyan etmesi hususunda mutabıktırlar.

7. İşbu konkordato tasdik ve teatisinden itibaren yürürlüğe girer. Yürürlüğe girdikten en az bir sene sonra, taraflardan biri herhangi bir hükmün yeniden gözden geçiilmesini istediği takdirde, mevzuun diğer tarafa bildirildiği tarihten itibaren en az üç ve en çok altı ay zarfında, birlikte tesbit edilecek tarihte taraflar arasında müzakere edilecektir.

Büyük Üstad	: **Ahmed Salih Korur**
Büyük Hatip	: **Galip Menteşe**
Büyük Kâtip	: **İbrahim Hoyi**
Süvren Gran Momandör	: **Hazım Atıf Kuyucak**
Büyük Umumî Kâtip	: **İsmail Memduh Altar**
Büyük Umumî Kâtip	: **Necmeddin Tahsin Erol**

Bu konkordatonun kabulünden sonra 23 Haziran 1957'de İstanbul'da toplanan Türkiye Büyük Locası Genel Kurulu, locanın çalışma tüzüğünü de **(Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası Anayasası)** adıyla kabul etmiş ve böylece daha önce **(Hür ve Kabul Edilmiş Türk Masonlarının Türkiye Büyük Locası)** adı yerine de **(Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası)** adını benimsemiştir.

1957 Ekim başında yürürlüğe giren bu tüzük 36 maddedir.

Eskikitaplarim.com

TÜRKİYE MASONLUĞUNUN DÜNYA MASONLUĞUNCA TANINMA ÇABALARI

ÜNİVERSELLEŞME ÖZLEMLERİ

Türkiye Masonlarının resmi örgütleniş tarihi başlangıcı olarak saydıkları 1909 yılından başlayan bir büyük özlemleri olmuştur:

Anglo-Sakson masonluğuyla tanışmak...

Yani daha açığı, İngiltere Büyük Locası tarafından düzenli mason olarak varlıklarının tanınması...

Bu, çok uzun yıllar bir türlü gerçekleştirilememiştir. Nedeni de, 1909'da kurulan **İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası**'nın ve bunun vesayeti altındaki **Büyük Maşrık**'ın, **İngiltere Büyük Locası**'nın rakibi durumundaki **Fransa Büyük Locası**'na daha yakın olmasıdır. Yani, liberal masonluğun daha yakın olmasıdır.

Durum böyle olduğu halde, Kurtuluş Savaşını izleyen yıllarda **Yüksek Şûra**'nın da **(Türkiye Yüksek Masonluk Cemiyeti)**, **Büyük Maşrık**'ın da **(Türk Yükseltme Cemiyeti)** adlarıyla İçişleri Bakanlığı Cemiyetler Masasına kayıtlarının yapıldığı ve ülke çapında az çok düzenli bir duruma geldikleri dönemdeki İngiltere Büyük Locası'na başvuruları dahi, tıpkı Osmanlı Devleti dö-

Eskikitaplarim.com

nemindeki masonların başvuruları gibi soğuk karşılanmıştır.

Durumu, masonik deyimle belirtmek gerekirse, toprakları üstünde güneş batmayan Büyük Britanya İmparatorluğunun yeryüzündeki tüm masonları sultası altında tutma heveslisi gururlu İngiltere Büyük Locasıyla, Osmanlı Devleti toprakları üzerindeki masonlar bir türlü «**tanışma**» olanağı bulamamışlardır. Çünkü İngiliz masonluğu, patentasını kendisinden ya da kendisine bağlı obediyanslar Büyük Localarından almamış masonları **(düzenli mason)** saymamaktadır. **(Düzensiz)** sayılan masonlarınsa **(düzenli)** masonlar önünde hiç bir değeri yoktur...

İşte bu düzensiz sayılma ezikliğini hep içinde taşımış Türkiye masonları, özellikle İkinci Dünya Paylaşım Savaşını izleyen günlerde Türkiye'nin kapitalist blok ülkeleriyle içli dışlı olmaya başladığı bir dönemde yeniden uyandıklarında, gözlerini **İngiltere Büyük Locası**'na dikmişlerdir. Bu Loca'ca tanınmayı ön planda amaç bellemişlerdir. Nitekim, 1956 yılında **Türkiye Büyük Locası** oluşturulup da, Türkiye masonları arasındaki kaynaşma bir ölçüde giderilince, döneminin ilk Büyük Üstadlığına seçilen **En Saygıdeğer Ahmet Salih Korur** iş başına geçer geçmez, Türkiye Büyük Locası, tüm dünyadaki düzenli obediyanslara başvuruda bulunarak tanınma ve tanışma isteklerini iletmiştir.

1956'da yapılan bu başvurulara, 1958'lerde önce **Hollanda Büyük Locası**'ndan, ardından da Amerika Birleşik Devletlerinin **Kansas Büyük Locası**'ndan olumlu yanıt gelmiştir.

Ama bu noktada da, tanınmaların arkası kesilmiştir.

Bu durum üzerine Türkiyeli masonlar, dünyanın düzenli masonlarınca sıcak karşılanmayış ve kardeş sayılmayışlarının nedenlerini araştırmaya başlamış ve İngil-

Eskikitaplarim.com

tere Büyük Locasının değişmez katılığıyla karşılaşmışlardır.

El altından yapılan araştırmalarda dile getirilmiştir ki, **İngiltere Birleşik Büyük Locası** ve onun buyruğundaki obediyanslarla Büyük Localara göre, **Türkiye Büyük Locası**'nın kaynağının düzenliliği konusunda kuşkular vardır.

Elbette ki kuşkular salt kaynak konusunda değildi. **İngiltere Birleşik Büyük Locası** ve ona bağlı öteki Büyük Localar, başından beri kendi sultaları altında girmeyi kabul etmemiş tüm localar gibi, eski Türkiye Büyük Localarını da düzenli saymıyorlardı. Bir Büyük Loca'nın düzenli sayılabilmesi için İngiltere Birleşik Büyük Locasının sekiz maddelik katı kuralları vardı ve bunlar harfiyyen uygulanmalıydı.

Bu kurallar o dönemde, Türkiye Büyük Locası'na da duyuruldu ki, bunlar şöyleydi:

«1. Kaynağın düzenli olması: Yani her Büyük Locanın ya düzenli olarak tanınmış bir Büyük Loca tarafından veya düzenli olarak kurulmuş üç ya da daha çok loca tarafından düzenine uygun olarak kurulmuş olması baş koşuldur.

2. Evrenin Ulu Yaradanına (Kâinatın Ulu Mimarı) ve onun kesin yönetimine ve buyrultusuna inanç duymak,

3. İnsiye edilenlerin (masonluğa alınıp eriştirilenlerin) andlarını açık duran Kutsal Kitap üzerine ellerini koymak biçiminde yapmaları ve böylece vicdanını sorumlu tutmak,

4. Büyük Locanın, denetimi altındaki localar üzerinde jüridiksiyon egemenliğinin bulunması, (yani, egemenliğini kabul etmiş çırak, kalfa ve üstad çalışmalarının yapıldığı localarda tartışılmaz tek otorite olarak kendi ken-

Eskikitaplarim.com

dini yöneten, bağımsız ve sorumlu, yetkilerini başkalarıyla paylaşmayan, başkalarına bağlı olmayan, daha yüksek derecelerin denetimini kabul etmeyen durumda olması),

5. Büyük Loca ve ona bağlı localarda, üyelerin salt erkekler olması ve karışık üyeli ya da kadınlardan oluşmuş localar da bulunan kuruluşlarla masonik hiç bir ilişkide bulunmaması, (yani liberal ve daha çağdaş düşünüşlü masonluğu red etmesi),

6. Masonluğun üç büyük (aydınlık kaynağı)nı oluşturan, Kutsal Kitap, Gönye ve Pergel'in Büyük Loca ve ona bağlı localarda çalışma sırasında görünür biçimde ortada olması, (İngiliz Birleşik Locası ve ondan patenteli öteki obediyansların kutsal kitaptan anladıkları ya da kutsal kitap derken sözünü ettikleri kitap sanıldığı gibi İncil, Kur'an, Tevrat, Zebur diye bilinen dört kutsal kitap değil, Anderson Nizamatıdır. Yani Masonluğun Anayasası... İngilizler bunun yanı sıra İncil'i de Kutsal Kitap olarak localarındaki kürsüye koyarlar ama, Kur'anı Kerim, kuşkusuz ki hiç akla gelmeyen ya da en son akla gelen Kutsal Kitaptır onlar için),

7. Localarda din ve siyaset tartışmalarının kesinlikle yapılmaması,

8. Eski Landmarklara (Anglo - Sakson masonluğunun değişmez ve üstünde tartışılamaz ilkeleri, kesin sınırları) ve masonluğun törelerine kesin olarak uymak...

Dönemin Büyük Üstadı, Başbakanlık Müsteşarı **Ahmet Salih Korur** (Başbakan Adnan Menderes idi), **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nın **Türkiye Büyük Locası**'nı tanıması işine büyük önem verdiğinden, konunun enine boyuna araştırılmasını istedi.

Yapılan araştırmalar sonunda ortaya şu üç olasılık çıktı:

Eskikitaplarim.com

1. Türkiye Büyük Locasını düzenli üç locanın kurduğunu ve bu locaların da 18. yüzyıl Osmanlı ülkesindeki, İngiltere'den berat (patenta) almış üç yabancı loca olduğunu belirterek bu beratları yenileyerek düzenli hale gelmek,

2. Türkiyeli 21 üstadı, yurt dışında düzenli bir locada yeniden insiye ederek (yani masonluğu yeni baştan çırak olarak sokarak sonra kalfa ve üstadlığa yükseltiklerinde ülkeye getirerek) yedişer kişilik üç düzenli loca kurdurmak ve bu üç locadan da yeni bir Büyük Loca oluşturmak ve geri kalan tüm Türkiyeli masonları buralarda insiye etmek.

3. Türkiye Masonluğunun 1909 yılında oluşturduğu ve sürekli düzenli hale getirmeye çalıştığı Türkiye Büyük Locası'nın tam bağımsız, içerde ve dışarda masonik hiç bir kuvvete bağlı olmadan ve kimseden berat almadan düzenli tanıtılmasına, çalışılmak...

Uzun tartışmalar sonunda Büyük Loca, son yolu tutmayı kararlaştırdı. Bunun için herşeyden önce Büyük Loca'nın 1909'da kuurlmuş ve 1935'de kendi kendini kapatmak zorunda kalmış Büyük Maşrık'ın yasal hükmi şahsiyeti olan Türk Yükseltme Cemiyeti'nin varisi ve devamı olduğunun saptanması için hukukî girişimlerde bulunuldu. Bu sonuç elde edilince de, Türk Yükseltme Cemiyeti'nin İstanbul, Ankara ve İzmir'deki vaktiyle Halkevlerine bırakılmış binaları geri alındı.

Ancak, 1909'da kurulmuş Büyük Maşrık'ın da kaynağı, özellikle İngiltere Birleşik Büyük Locasınca kabul edilebilecek bir açıklıkta değildi. Çünkü ne bu Loca'nın ya da düzenli saydığı bir başka büyük locanın patentası vardı, ne de düzenli üç locanın bir araya gelmesiyle kurulduğunu gösteren bir belge.

Eskikitaplarim.com

Türkiye Büyük Locası bu durumda, 1935-1948 arası kapanma sırasında tüm belgelerin ortadan yok olduğu ancak Büyük Maşrık'ın kuruluşunun düzenli olduğu yolunda bazı üstadların tanıklık edebileceği görüşünü benimsedi. Bu bir tür, işi zorlamaydı ama, yapılacak başka birşey de yoktu.

DEVREYE GİREN BECERİKLİ ZAT

Büyük Üstad, En Saygıdeğer **Ahmet Salih Korur**, 1958 de yeniden aynı göreve getirildiğinde, Türkiye Büyük Locası Büyük Kâtipliğine de, dış dünyayla yakın ilişkileri olan Jeolog Doktor **Enver Necdet Egeran** seçilmişti. Bu iki üstad elele verdiler ve Türkiye Masonluğunu **İngiltere Birleşik Büyük Locası** ve ona bağlı öteki Büyük Localara düzenli saydırmak için bir dizi girişimlerde bulundular.

İlk girişim, 1959 yılında, Orta Doğu'daki düzenli mason obediyanslarını incelemeye çıkan **İskoçya Büyük Locası** En Saygıdeğer Eski Büyük Üstadı **Lord Macdonald** ve Peksaygıdeğer Büyük Kâtibi **Dr. Buchan**'ı, Ankara'ya konuk olarak çağırmak biçiminde oldu. İskoçya Büyük Locasının bu iki yetkilisi Ankara'da üç gün boyu, **Türkiye Büyük Locası**'nın tüzük ve ritüelleriyle çalışma düzenini inceleyip bilgi aldılar.

Aynı yıl **Necdet Egeran**, New York'a gidip, buradaki Büyük Loca ile ilişkiler kurdu. **New York Büyük Locası** En Saygıdeğer Büyük Üstadı Hâkim **Froessel** ve eski En Saygıdeğer Büyük Üstad **Arbury**'le, Türkiye Büyük Locasının tanınma sorununu tartıştı. Bunlar, Egeran'a, tüzük ve ritüellerde bazı açıklamalar ve değişiklikler yapılması koşuluyla, New York Büyük Locasının Türkiye Bü-

Eskikitaplarim.com

yük Locasını tanıyabileceğini söylediler. Egeran Ankara'-ya dönünce, tüzük ve ritüellerde istenen değişiklik ve açıklamalar yapıldı, durum New York'a bildirildi ve bütün bu girişimlerin sonucu olarak, **Hollanda** ve **Kansas Büyük Locası**'nın ardından **İsviçre** ve **Almanya Büyük Locaları** da, Türkiye Büyük Locasını tanıdılar.

Amerika dönüşü, **Enver Necdet Egeran**, New York Locası En Saygıdeğer Büyük Üstadı Hâkim **Froessel**'e 29 Eylül 1959'da şu mektubu gönderiyordu:

«**En Saygı Değer Froessel Kardeşim,**

Masonluğun vazgeçilmez koşullarından bazı esaslı kavramların yanlış anlaşılmasını önlemek üzere Tüzük ve Ritüellerimizde yapmış olduğumuz değişiklikleri öğrenmekten memnun olacağınızı biliyorum. Şimdi açık olarak görülüyor ki:

— Kâinatın Ulu Mimarına müphem bir kudret olarak değil, Kutsal Kitaplarda anlatılan mânevi bir varlık olarak inanıyoruz.

— Kutsal Kitaplarda öğretilen ruhun ölmezliğine inanıyoruz.

— Türkiye'deki bütün Localarımızda çalışma esnasında Kutsal Kitapların açık olarak bulundurulmasını ve Gönye ile Pergel'in ait olduğu dereceye göre yerleştirilmesini temin ettik.

— Yeminlerin Kutsal Kitaplarla Gönye ve Pergel üzerine el koyarak yapılmasını kesinlikle temin ettik.

Hâlen Türkiye'de 8'i Ankara'da, 17'si İstanbul'da ve 7'si de İzmir'de olmak üzere 32 locamız vardır.

Eskikitaplarim.com

Aşağıda isimlerini verdiğim Büyük Localarla dostluk kurduğumuzu ve kendileriyle Büyük Temsilciler teati ettiğimizi bildirmekten mutluluk duymaktayım:

Hollanda Büyük Maşrıkı
Kansas Büyük Locası
İsviçre Alpina Büyük Locası
Almanya Birleşik Büyük Locaları

Kardeşçe sevgilerimle,
Dr. E.N. Egeran
Büyük Kâtip»

Türkiye Büyük Locası adına Büyük Kâtip'in yazdığı bu mektuba aynı yılın 11 Kasım tarihiyle şu yanıt geliyordu:

«Aziz Kardeşim Dr. Egeran,

Dostumuz Sime Birader'den (İskoçya Locasına bağlı Sime Birader o zaman İzmir'de bir şirketin müdürü idi ve tanışmak için Türkiye Büyük Locasına yakın ilgi gösteriyordu) birkaç gün önce bir mektup aldım, sizin New Yorkta En Saygıdeğer Frcessel Biradere gönderdiğiniz mektubun suretini de yazısına eklemişti. Ben de Amerika'dan yeni geldim ve Hâkim Froessel Biraderle tanınma konularını tartıştığımız çok hoş bir saat geçirdik. Söylemeye lüzum var mı bilmem, vaktimizin büyük bir kısmı Türkiyedeki masonluk hakkında görüşmekle geçti. Kendisine En Saygıdeğer Lord Macdonald biraderle benim Ankara'da sizlerle bulunduğumuz esnada ne kadar empresyone olduğumuzu anlattım ve sizin Büyük Locanızı resmen tanımamızın bir zaman meselesinden ibaret kaldığını da ilâve ettim. Umarım ki, Sime Birader size Lord Macdonald Biraderin Ankara seyahatimiz hakkında çok etraflı bir rapor hazırlayıp Daimî Heyetimize sunduğunu

Eskikitaplarim.com

ve onların da bu raporu çok olumlu karşıladıklarını bildirmiştir.

Geçen hafta Londra'da İngiltere, İskoçya, İrlanda Büyük Locaları ortak toplantımızı yaptık. Bu toplantıda İskoçya'dan Lord Macdonnald Birader, ben ve dış münasebetler komitemiz Başkanı olan Draffen Birader hazır bulunduk. Türkiye Büyük Locasının tanınma meselesi uzun boylu münakaşa ve müzakere edildi ve diyebilirim ki Lord Macdonald Birader fevkalâde bir savunmada bulundu. İngiltere Birleşik Büyük Locası bundan birkaç yıl önce, kopyası ekli olan tanınma ana prensiplerini tesbit ve tevzi etmişti. (Biz bu tanınma ana prensiplerini yukarda sekiz madde olarak görmüştük. i.s.) Bu prensiplerden 2 ilâ 8 inci maddeye dahil bulunanların Türkiye'de harfiyyen tatbik edilmekte olduğu hakkında toplantıdakileri iknaa muvaffak olduk. Ve fikrimize göre, Türkiye'de yapılmakta olan herşeyin en ufak ayrıntılarına kadar tamamen düzenli olduğunu izah ettik. İngiltere Büyük Locasına göre yegâne güçlük birinci maddeyi teşkil eden:

Menşein muntazam olması, yani her Büyük Locanın ya düzenli olarak tanınmış bir Büyük Loca tarafından berat verilmek suretiyle veya muntazaman kurulmuş üç veya daha fazla Loca tarafından Nizamlara uygun olarak tesis edilmiş olması şarttır, hükmünden doğmaktadır.

Bu yüzden müşterek bir karara varmak mümkün olmadı ve konunun İskoçya Büyük Locası tarafından bir hal sureti bulununcaya kadar tehir edilmesinde mutabık kalındı.

Türkiye'de mevcut bulunan 30 küsur Locanın nasıl kurulduğunu bildirirseniz bana pek çok yardım etmiş olacağınızı sanıyorum. Belki de bunlardan bir kısmı eski zamanlarda düzenli bir Büyük Loca tarafından tesis olun-

Eskikitaplarim.com

muş ve muhtemelen bir kısmı da Büyük Locanız 4 yıl önce teşekkül ettiğine göre sizin tarafınızdan beratlarını almışlardır. Keza Yüksek Şûra'nın Türkiye'deki bütün masonları kontrolu altında bulundurduğu zaman hangi localara tesis beratı vermiş olduğunu bildirmeniz de yararlı olacaktır. Bildiğiniz gibi, bir zamanlar Türkiye'de bizim de localarımız vardı, fakat İskoçya Büyük Locasının jüridiksiyonu altında iken bu localarda insiye edilmiş biraderlerden hayatta kalanlar bulunacağını ummuyorum. Böyle olsa idi o locaları uyandırmak mümkün olurdu.

Başka bir hal sureti bulmak imkânı vardır: İskoçya Büyük Locasının Türkiye'ye gelip sizin Büyük Locanızı resmen tesis ve tanzim etmesine sizin Büyük Daimî Heyetiniz ne der? Bana öyle geliyor ki, Büyük Locanızın teşekkülünden bu yana en az üç locaya tesis beratı vermiş bulunursanız ve İskoç Büyük Locası, Türkiye Büyük Locasını resmen tesis ve tanzim ederse, o zaman İngiltere Büyük Locasının birinci prensip şartı yerine getirilmiş olacaktır.

İfade etmeliyim ki, şüphesiz bu hal sureti benim kişisel görüşümdür. Bu teklif hakkındaki düşüncelerinizi bana bildirmek lûtfunda bulunacağınızı umarım. Tesadüfen sizin Büyük Loca esas görevlilerinden biri İngiltere'ye seyahat etmekte ise İngiltere Büyük Locası Büyük Kâtibi ile temas etmesi yerinde olur.

Size yardımcı olmak için elimizden geleni yapmakta olduğumuzdan sizi temin etmek isterim ve yeni bir gelişme olursa sizi derhal haberdar edeceğim.

Kardeşçe sevgi ve saygılarla
Dr. Buchan
Büyük Kâtip»

Eskikitaplarım.com

YAZIŞMALAR SÜRÜYOR

Türkiye Büyük Locası Büyük Kâtibi ile **İskoçya Büyük Locası** Büyük Kâtibi arasındaki yazışmalar bundan sonra da sürüp gitmiştir. Örnek olmak üzere bu konudaki birkaç yazışmayı daha aktaralım:

Dr. Egeran, Dr. Buchan'ın 11 Kasım tarihli mektubunu alınca, hemen bir hafta sonra ona şu yanıtı yazmıştır:

«Aziz Kardeşim Dr. Buchan,

11 Kasım tarihli nazik mektubunuzu büyük memnunlukla almış bulunuyorum, pek çok teşekkür ederim.

Herşeyden önce size ve Lord Macdonnal Biradere Büyük Locamızın tanınmasını sağlayacak olan davanın savunmasında harcamış olduğunuz çabalar için teşekkür etmek isterim. Gayet doğru olarak ifade ettiğiniz gibi tanınma ana prensiplerinden 2 ila 8 inci maddelere dahil koşullara Büyük Locamız harfiyen riayet etmektedir. Açık ve samimi olarak kaydetmeliyim ki, şahsen menşein muntazamlığı bakımından kuşkuyu giderecek durumda değilim. Bununla beraber, birçok eski üstedlarımız tamamen nizamî bir teşekkül olduğumuzu halen kesinlikle ifade etmektedirler. Ancak bu kanaati tevsik edecek orijinal bir döküman bulmak mümkün değildir.

Varlığımızın «une fois pour - bir defada toptan» legaelize edilmesi hususunda bir yol bulma gayretini şahsen takdirle karşılarım. Bu hususdaki teklifinizi Büyük Üstadıma ve Büyük Daimî Heyete aktaracağım. Bu ayın 29'unda Büyük Daimî Heyet toplantısı olacaktır, mektubunuzu o toplantıda okuyacağım. Mektubunuzda ikinci hal

Eskikitaplarim.com

şekli olarak bahis konusu edilen Büyük Locamızın İskoç Büyük Locası tarafından resmen tesis ve tanzim olunması hakkında bana daha etraflı bilgi vermeniz kabil midir?

Halen bizim jüridiksiyonumuz altında bulunan locaların adedi 32'dir. Bunlardan 29'u orijinal olarak, Türkiyede bütün masonları kontrolu altında bulundurduğu zaman Yüksek Şûra tarafından tesis olunmuştur. Ancak şimdi bu 32 locanın hepsi de beratlarını Türkiye Büyük Locasından almış bulunuyorlar.

Aydınlatıcı bilgilerinizi bekler, kardeşçe sevgi ve saygılarımızı sunarım.

Dr. Necdet Egeran
Büyük Kâtip»

*
**

«Aziz Kardeşim Dr. Egeran,

18 Kasım tarihli mektubunuza pek çok teşekkür ederim. Bu cevabım umarım ki Pazar günü yapılacak Daimî Heyet toplantınızdan önce elinize ulaşır. Lord Macdonald Birader ve Denizaşırı localarımızla Dış Münasebetler Komitemizin Başkanı olan George Draffen Biraderle birlikte, Birleşik İngiltere Büyük Locasının ilk şartı olan menşe meselesini çözümlemek için bir formül bulmak hususunda daha fazla düşündükçe birtakım zorluklarla karşılaştığımızı itiraf etmem lâzımdır.

İskoçya Büyük Locası tarafından resmen tesis ve tanzim edilmenizden bahsettiğim zaman aklımdan geçen, Büyük Locamızdan bir heyetin Türkiye'ye giderek kendi jüridiksiyonumuza dahil bir kardeş locanın tesis ve takdisinde yaptığımız törene benzer bir tören yapmaktı. Aklımda olan hakkında size bir fikir verebilmek için bu gibi

Eskikitaplarim.com

vesilelerde kullandığımız tören ritüelinin bir kopyasını ilişikte gönderiyorum. Şüphesiz Türkiye Büyük Locasının İskoçya Büyük Locasına tabi olması hiç bir veçhile bahis konusu değildir. Bana göre bu, Türkiye Büyük Locasına muntazamlık damgasını vurmak üzere yapılacak sade bir törenden ibaret olacaktır. Büyük Locanız bu suretle regülarize edilebilirse, İngiltere Büyük Locasındakine benzer koşulları öne süren düzenli Büyük Localar tarafından tanınmanız daha kolay olacaktır.

Tekrar kaydedeyim ki, bunlar henüz İskoçya Büyük Locasının resmî görüşü değildir ve kafamızda döndürmekte olduğumuz fikirlerden ibarettir. Mektubuma verdiğiniz açık yürekli cevabınıza müteşekkirim. Bazı Büyük Localar, beratlarını Yüksek Şûra'dan almış olan locaları düzenli kabul etmeyeceklerdir, ancak belirttiğinize göre bu localar, Büyük Locanız kurulunca beratlarını sizden almışlardır. Mektubunuzda bahsettiğiniz diğer üç locanın, Büyük Locanız birkaç yıldan beri var olduğuna göre, beratlarını doğrudan doğruya sizden almış olduklarını arzetmekte doğru muyum?

Hangi ritüeli çalışmanızda kullandığınız hususu da bazı Büyük Locaları düşündürebilir. Bu itibarla, İskoçya, İngiltere, İrlanda ve Dünyanın her yerindeki düzenli diğer birçok Büyük Localar tarafından kullanılmakta olan ritüeli kabul etmeyi Büyük Daimî Heyetiniz düşünmekte bir yarar mülâhaza eder mi bilemem? Ankara'da yaptığımız görüşmelerden anladığıma göre Türkiye'deki localar Eski Fransız Kontinental Ritüelini kullanmaktadır. Bu safhada bunun önemli bir rol oynayacağını sanmıyorum. Ancak ileriye sürülecek her türlü itiraz ihtimallerini ortadan kaldırmaya çalışıyorum.

Ocakta denizaşırı bir geziye çıkacağını benden öğrendiğinizi açıklamak suretiyle İngiltere Büyük Kâtibine bir

Eskikitaplarim.com

mektup yazarak yolu İstanbul'a düştüğü taktirde bir heyetinizin kendisiyle görüşmekten memnun olacağını bildirmenizden bir zarar hasıl olacağını sanmıyorum.

Ekimde yaptığımız ortak toplantıda İngiltere Büyük Locası, Türkiye'de çalışmakta olan 32 locanın nasıl meydana geldiğini açıklayan inandırıcı bir cevap alamadıklarını ileri sürmüştü. Bana yazdığınız gibi açık ve samimi olarak Büyük Kâtip Stubbs Biradere de yazarsanız yararlı olacağı kanısındayım.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımla.
Dr. Buchan
Büyük Kâtip»

*
**

«Ankara, 9 Aralık 1959

Aziz Kardeşim Dr. Buchan,

18 Kasım tarihli mektubuma derhal cevap vermiş olmanıza pek çok müteşekkirim. Gerçekten 25 Kasım tarihli mektubunuz, 20 Pazar günü yapılmış olan Büyük Daimî Heyet toplantısından önce elime geçti.

Gerek Büyük Üstadım ve gerekse Büyük Daimî Heyet, Büyük Locamızın düzenli olarak tanınması için harcadığınız çabaları memnunluk ve takdirle karşıladılar. Mektuplarınızın hepsinin Türkçe tercümelerini yaparak konuyu 27 Aralıkta aktedilecek gelecek toplantı gündemine koymamı istediler.

Ancak, açık yürekle şunu belirtmem gerekir ki, Büyük Locamızı kendi locanızı tesis ve tanzim eder gibi bir törene tabi tutmanızı şahsen uygun bulmuyorum. Teklifinizi bütün incelikleriyle Büyük Daimî Heyetimize sun-

Eskikitaplarım.com

madan önce bunu daha sade bir tanışma töreni haline koymanızı özellikle tavsiye ederim.

Bu arada Büyük Locamızın kuruluşundan bu yana tesis edilmiş olan 3 locanın beratları Yüksek Şûra'dan değil tamamen bağımsız olan Türkiye Büyük Locasından almış olduklarını tavzihan bildiririm.

Yeni gelişmeler hakkında size şüphesiz bilgi vereceğim.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımı sunarım.

Dr. Necdet Egeran
Büyük Kâtip»

*
**

«Edinburg, 16 Aralık 1959

Aziz Kardeşim Egeran,

9 Aralık tarihli mektubunuza çok teşekkür ederim.

Şayet bu mektubum sizin Daimî Heyet toplantınız günü olan 27 Aralıktan önce elinize geçerse teklifimizin bu yeni şeklini bildirmenizi rica ederim. Sizin gibi diğer bazı biraderler de, hakikatte mevcut olan Türkiye Büyük Locasının yeniden tesis töreni yapmak suretiyle tanziminin lüzumsuz olduğu kanaatini izhar edebilirler. Bu itibarla törenin sadece tanzim etme dediğimiz kısmına inkisar etmesi daha iyi olacaktır. Biz burada her yeni locayı tanzim ederiz. Bu törende locadaki bütün çalışmalarımızda Kâinatın Ulu Yaradanının Kutsallığından bizi himaye etmesini dileriz. Locanın hatibi bir dua okur ve biz de İlahi İyiliği, Neşeyi ve Huzuru remzeden buğday, şarap ve zeytinyağını locaya serpme töreni yaparız.

2skikitaplarim.com

Yapmaya çalıştığımız şey, Türkiye Büyük Locasının varlığını düzenli hale getirmek suretiyle başka Büyük Locaları sizin Büyük Locanızın düzenli olduğuna ikna etmektir. Sizin doğru yolda yürümekte olduğunuz kanısındayım ve zamanla herşey mükemmel olacaktır.

Bu fırsattan yararlanarak yılın bu mevsiminde bütün dostlarımıza her zaman yolladığımız gibi size de en iyi dileklerimizi sunmaya izninizi dilerim. Eminim ki 1960 yılı Türkiye için barış ve mutluluk dolu bir yıl olacaktır.

Kardeşçe sevgi ve saygılar.

Alex F. Buchan
Büyük Kâtip»

*
**

«Ankara, 4 Ocak 1960

Aziz Kardeşim Buchan,

16 Aralık 1959 tarihli mektubunuza pek çok teşekkür ederim. 27 Aralık toplantımıza sunmak üzere vaktinde elime geçmiştir.

İskoçya Büyük Locasının Büyük Locamızı sadece tanzim etmesi hususundaki şahsî teklifinizin Büyük Locamızda kabulüne oybirliğiyle temayül gösterildiğini açıklamaktan hakikî memnunluk duymaktayım. Bu teklif Büyük Locanızdan resmen geldiği taktirde bunun Daimî Heyetimizce olumlu bir karara varmak üzere büyük sempati ile mütalâa olunacağını size bildirmemi benden rica ettiler.

Büyük Locamızın senelik Konvanının 31 Ocak 1960 tarihinde İstanbul'da toplanacağını bildirmek isterim. Büyük Localarımız arasında tanışmayı temin edecek olan

Eskikitaplarim.com

dostane yazışmalarımız bu Konvanın bilgilerine sunulacaktır.

Herhangi bir gelişme hakkında beni haberdar etmenizi rica eder, kardeşçe sevgi ve saygılarımı sunarım.

E. Necdet Egeran
Büyük Kâtip»

⁂

OLUP BİTTİ

SANMAYIN

Tüm bu mektuplar, yazışmalar, gelmeler gitmeler sonunda Türkiye Masonluğunun **İngiltere Birleşik Büyük Locası** tarafından düzenli sayıldığını sanarsanız yanılırsınız.

Tüm bu yazışmalardan sonra da, düzenli sayılma, İngiltere masonluğu tarafından masondan sayılma çabaları yıllarca sürecektir.

Ne zamana kadar mı?

Taaa 1970'lere kadar...

Evet, **Ahmet Salih Korur**'un, Başbakan **Adnan Menderes**'in pek çok bakanından daha etkili Başbakanlık Müsteşarlığı döneminde **Maşrık-ı Azam** ya da **En Saygıdeğer Büyük Üstad** olduğu, **Fatin Rüştü Zorlu** gibi nice Cumhuriyet Bakanının mason olduğu bu dönemde, **Necdet Egeran** gibi işini bilir, dış ilişkileri alabildiğine güçlü bir Büyük Loca Büyük Kâtibinin döneminde, tüm bu çabaların, yazışmaların, İskoçya locasının Türkiye Büyük Locasını tanzim etmeyi (düzenlemeyi) kabul etmesine, Türkiye Büyük Locasının pek çok üyesinin burukluk ve

Eskikitaplarim.com

hatta küskünlüğüne, izlenegelmekte olan ritüellerin İngiliz ritüellerine çevrilmesi, Fransız ritüellerinin terkedilmesine yani sayısız ödün verilmesine karşın, Türkiye Büyük Locası'nın İskoç Büyük Locası tarafından düzenlenmesi ancak 1965 yılında Nisan ayında, Adalet Partisi Genel Başkanı **Süleyman Demirel**'in **Suat Hayri Ürgüplü** hükümetinde Başbakan yardımcısı olduğu ve önünde Başbakanlık yollarının açıldığı günlerde gerçekleşmiştir.

Ama bilmek gerekir ki, bu dahi, **Türkiye Büyük Locası'nın İngiltere Birleşik Büyük Locası** tarafından düzenli sayılmasına yetmemiştir.

Şimdi, özetle de olsa, 1960 sonrası masonik gelişmelerini de görmekte yarar olacağı sanısındayız:

1960 yılı Ocak ayının sonunda Türkiye Büyük Locası Genel Kurulunda, yani Konvanda, **Ahmet Salih Korur** ve **Necdet Egeran** düzenli tanınma ve tanzim konularında geniş bilgi vermişler ve bu, son üç-dört yıldır Locaya alınmış DP tandanslı masonlarca genel bir onay havasıyla karşılanmıştır. Yüksek dereceli pek çok masonun, özellikle de Yüksek Şûra ya da Süprem Konsey üyelerinin çoğunluğunun pek de sempatik karşılamadığı ve yadsıdığı bu girişimlerin bir tamlanması olarak Konvanı izleyen günlerde Türkiye'ye, **New York Büyük Locası** ileri gelenlerinden **Arbury** gelmiş, Ankara'da Büyük Locayı ziyaret edip denetlemiş ve **Lord Macdonald** Biraderin ziyaretinden bu yana yapılmış olumlu sayılacak değişiklikleri gözleyip saptamıştır.

Türkiye Büyük Locası, İngiliz Locası'nın gözünde düzenli sayılmak için olağan dışı bir çaba gösterirken, bu girişimleri yürüten Büyük Loca'nın Daimî Heyeti, **İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası**'nı da hizaya getirmek ve kendilerininkine benzer bir çabaya sokmak için ellerinden geleni ardlarına koymamışlardır.

Eskikitaplarim.com

Cemiyetler Masasındaki kaydına göre **Türk Mason Derneği** adını taşıyan **Süprem Konsey (Yüksek Şûra), İngiltere Birleşik Büyük Locası**'na ve onun görüşlerini Türkiye masonları için de tartışılmaz kural sayan bir kısım masonlara göre daha 1909 yılında **«usulüne uygun kurulmamıştı»**. Önceki Büyük Üstadlardan **Enver Necdet Egeran**, İngiliz masonluğunun etkisi altında açıktan açığa bunu böyle yazar.

Durum böyle olduğu halde, Süprem Konsey, kendine göre düzenli olduğunda direnmiş, başında bulunan **Profesör Hazım Atıf Kuyucak** ve öteki Umumi Müfettişler, (Süprem Konsey üyesi 33. derece masonlar), 1909 ve 1948 Yüksek Şûralarının 1861 yılında İstanbul'da kurulmuş Yüksek Şûranın devamı olduğunu deklare etmişler (açıklamışlar) ve Amerika Birleşik Devletleri Güney Amerika Jüridiksoyonunun patentini de 1956'larda yenileyerek, 1960'larda da Kuzey Jüridiksiyonunun kendilerini düzenli saymasıyla varlıklarını dünyada kabul edilir saymışlardır.

Türkiye'de **Adnan Menderes** ve **Celâl Bayar**'ın başını çektiği Demokrat Parti İktidarının, on yıllık bir yönetimden sonra, 27 Mayıs 1960'da **Millî Birlik Komitesi**'nce alaşağı edilmesi ise, pek çok masonu, 1935'deki **Atatürk**'ün masonluğu yasaklaması gibi bir şoka sürüklemiştir.

Nasıl sürüklemesinki?

27 Mayıs İhtilâli, Türkiye Masonlarının Büyük Locasının En Saygıdeğer Büyük Üstadını, **Ahmet Salih Korur**'u tutuklayıp Yassıada'ya tıkmıştır. **Mümtaz Tarhan, Zühtü Hilmi Velibeşe, Fatin Rüştü Zorlu, Kemal Aygün, Dilaver Argun, Sebati Ataman, Medeni Berk, Halûk Şaman, İzzet Akçal, Abdullah Aker, Celâl Yardımcı** gibi bakanlık yapmış nice ünlü politikacı, **Yüksek Adalet Divanı** önüne çıkarılmışlar, sonunda da pek çoğu mahkûm olmuşlardı. Dünya Masonluğunun tüm çabalarına karşın,

Eskikitaplarim.com

sadece Türkiye'de değil Dünyada da pek ender bir biçimde görüldüğü gibi bir mason, **Fatin Rüştü Zorlu** da sonunda asılmıştı.

Masonlar için bu şoku atlatmak kolay olmadı.

Arada Türkiyeli masonların tek tesellisiyse, 27 Mayısı izleyen günlerde kurulan **Cemâl Gürsel** Başkanlığındaki ilk ve daha sonra Bakanlar Kurullarına, mason olup olmadıklarına hiç dikkat edilmeden alınan mason bakanlar oldu:

Önce Devlet sonra İçişleri Bakanı olan **Nasır Zeytinoğlu**, Adalet Bakanı **Ekrem Tüzemen** ve **Kemal Türkoğlu**, Dışişleri Bakanı **Selim Sarper**, Bayındırlık Bakanı **Mukbil Gökdoğan**, Ticaret Bakanı **Mehmet Baydur**, Tekel Bakanı **Fethi Aşkın**, Ulaştırma Bakanı **Orhan Mersinli**, Sanayi Bakanı **Şahap Kocatopçu**, Bayındırlık Bakanı **Daniş Koper**, Ticaret Bakanı **Cihat İren**, Sanayi Bakanı **Muhtar Uluer**, Turizm Bakanı **Zühtü Tarhan**, hep «biraderan» dandı...

Tasfiye edilen bürokrasinin üst katlarına da, giden masonların yerine yenilerini yerleştirmek, hatta Yüksek Adalet Divanı ve Yüksek Soruşturma Kuruluna da mason biraderlerden yargıçlar sokmak olanağı doğmuştu. 1961 seçimleri sonrası İnönü Hükümetlerinde de, **Akif İyidoğan, Selim Sarper, İhsan Gürsan** gibi mason bakanların yer almasıysa bir başka teselli kaynağı oldu. Bu dönemde Silâhlı Kuvvetlere de geniş ölçüde «çengel» atıldı. **Orgeneral Refik Tulga, Korgeneral Şefik Erensü** gibi komutanlar masonluğa alındı.

Ne var ki, 27 Mayıs 1960 ihtilâli, masonların sonraki kazanımlarına karşın, gene de beklenmeyen ve kolay hazmedilemeyen bir darbeydi. Türkiye Büyük Locası, 27 Mayıs'ı izleyen günlerde kritik günler geçirdi. Özellikle Üniversite profesör ve öğretim üyeleri arasında, Eminsu'lar arasında, salt mason oldukları için yapılan «tas-

Eskikitaplarim.com

fiyeler», masonların Milli Birlik Komitesine karşı çok dikkatli davranmalarını gerektiriyordu. Türkiye Büyük Locası, İhtilâlden kısa bir süre sonra, Merkezini Ankara'dan İstanbul'a taşıma kararı aldı. Bu karar da hemen uygulandı.

En Saygıdeğer Büyük Üstad **Ahmet Salih Korur, Fatin Rüştü Zorlu, Celâl İmre** gibi önemli pek çok masonun matriküllerden adları silindi ki, bunların mahkûmiyetleri halinde, **«masonlar da mahkûm olur»** anlayışı yayılmasın.

Yapılan yeni görev bölümündeyse, İstanbul'da Türkiye Büyük Locası En Saygıdeğer Büyük Üstadlığına 33. dereceli mason **Kemalettin Apak,** Büyük Kâtipliğe ise **Nafiz Ekemen** seçildiler. Eski Daimi Heyetin Büyük Kâtibi Dr. Jeolog **Necdet Egeran** ise, daha da yükselerek Birinci Büyük Nazır oldu.

Hemen bu derlenip toparlanmayı izleyen günlerde İstanbul'a **New York Büyük Locası** önceki Büyük Üstadı En Saygıdeğer Üsted **Froessel** geldi, durumu yerinde inceledi ve oldukça olumlu izlenimlerle ülkesine dönüp raporunu verdi. Dış ilişkileri yürüten ve özellikle de **İngiltere Büyük Locası**'nca tanınmayı bir tür onur sorunu haline getiren, Mobil adlı Yabancı Petrol Şirketinin Türkiye'deki genel Müdürü **Necdet Egeran** ise bu dönemde, bir yandan yazışmaları sürdürürken öte yandan da sık sık yaptığı yurt dışı gezilerde bu konuyu işliyordu.

Nitekim, daha **Tanzim töreni** bile yapılmadan 1963 yılında **İskoçya ve New York Locaları,** bunların ardından da daha bir hayli yabancı Büyük Loca, **Türkiye Büyük Locası**'yla **«tanıştı»**lar, onun varlığını kabul ettiler.

En Saygıdeğer Büyük Üstad, İşletmeler Bakanlığı Müsteşarlığından emekli **Kemalettin Apak** Ağustos 1962 de **«ebediyet maşrıkına intikal»** etmiş ve yerinde de Sağlık Bakanlığı Müsteşarlarından **Dr. Ekrem Tok**, En Say-

Eskikitaplarim.com

gıdeğer Büyük Üstad seçilmiş, **Enver Necdet Egeran** da Büyük Üstad Kaymakamlığına getirilmiştir.

NİHAYET İSTENEN NOKTAYA VARILIYOR

1964 yılında Amerika'nın New York kentinde açılan Dünya Fuarında, masonluğun kendisini dış dünyaya tanıtması için yapılan çalışmalara da Türkiye Büyük Locası adına temsilci gönderildikten sonra, nihayet 1965 yılında, Nisan ayında **İskoçya Büyük Locası** Büyük Üstadı, En Saygıdeğer **Lord Bruce** ve büyük Kâtibi, Pek Saygıdeğer **Dr. Buchan** İstanbul'a gelip, yıllardan beri İzmir'de bir yabancı şirketin müdürlüğünü yapan üyeleri **Sime Birader**'le, daha 1963'de Türkiye Büyük Locası'nı tanıdıklarında, İskoçya Büyük Locasının Türkiye'deki Temsilciliğine (bir tür elçilik) atadıkları ve İskoçya Büyük Locası Fahri Büyük İkinci Nazırlığı görevini verdikleri **Enver Necdet Egeran**'la bir kurul oluşturup, Türkiye Büyük Locasını Tanzim ettiler.

İskoçya Büyük Locası yöneticileri, aralarına Türkiyeli Mason olan **Necdet Egeran**'ı da alarak, Türk masonluğuna bir tür cemilede bulunuyorlar, bu masonluğun bağımsızlığına gölge düşürmediklerini göstermek istiyorlardı.

Bu Tanzim İşleminden kısa bir süre sonra toplanan Türkiye Büyük Locası Konvanı, 2 Mayıs 1965'de En Saygıdeğer Büyük Üstatlığa iki yıl için **Enver Necdet Egeran**'ı seçerek, bir tür şükran borcunu ödemiş oluyordu. Ne var ki, **Egeran** bu koltukta pek rahat oturamadı. Çünkü Adalet Partisi Genel Başkanı olacak **Süleyman Demirel**, 29 Kasım 1964'de Adalet Partisi'nin İkinci Büyük

Eskikitaplarim.com

Kongresinde, rakibi **Saadettin Bilgiç** ve yandaşlarının mason olduğu halde masonluğunu sakladığı suçlamalarına karşın, **«ben mason değilim, evinde her sabah Kur'an okunmadan kahvaltıya oturulmayan bir ailenin çocuğuyum»** diyerek ve Mason Locasından aldığı, mason olmadığına ilişkin bir **«sahte belgeyi»** de Kongre başkanlık divanına vererek AP Genel Başkanlığına seçilecektir.

Bundan sonra da, Masonlar Dünyasında kıyamet kopacaktır.

Adalet Partisi Genel Başkanı seçilebilmesi için, Süleyman Demirel'e, masonken, mason değildir diye üstelik de düzmece bir belge verilmesinin yankıları, tepkileri ve sonunda Türkiye masonluğunun bir kez daha bölünmesinin, bir polis romanı kadar ilginç öyküsünü görmezden önce, dilerseniz, özet bir biçimde Türkiye Masonluğunun amaçladığı noktaya gelişini, yani İngiltere Büyük Locası tarafından tanınması olayına ,bu işin başarılmasında gerçekten önemli rol oynamış **Necdet Egeran**'ın kalemiyle kısaca göz atalım.

Bu göz atışta, **Egeran**'ın, **Demirel**'e verilmiş düzmece belge nedeniyle En Saygıdeğer Büyük Üstadlıktan ayrılmak durumunda kalmasının da, adı edilmeden izleri görülecektir.

«Büyük Locamızın tanzim töreninden ve bu suretle kesinlikle bağımsız olarak düzenli masonluk safında yer almasından sonra, Yüksek Şûra'da (Türk Mason Derneği) bu durumun yaratıcısı telâkki ettikleri benim şahsıma karşı büyük tepki başlamış ve hele kendilerince aday gösterilen Yüksek Şûra Üyelerinden biri yerine benim Büyük Üstad seçilmem, büyük hırçınlıklara yol açmıştır.

Uzun süre kendi mutlak emirleri altında olan Türk Masonlarının tam bir istiklâl kazanmasını bir türlü hazmedemeyen bazı Yüksek Şûra İdarecileri bazı gazete ve dergilerde bir takım yersiz yayınlar yaptırmak suretiyle

Eskikitaplarim.com

Masonlar arasında büyük kaynaşmalar yaratmayı başarmışlardır.

Memleketimizdeki toplumsal bir değişim eyleminin de büyük huzursuzluğa yol açtığı bir döneme rastlamış olan Büyük Üstadlık görevini bu koşullar altında uzun süre yürütmeme ve Türk Masonluğunu düşündüğüm üstün başarılara götürmeme imkân bulamadığımı üzgünlükle kaydetmek isterim. 8 ay gibi kısa bir süre sonra istifa ettim. Benden sonra Büyük Üstadlığa seçilmiş olan Hayrettin Örs Biraderin, Büyük Üstad Kaymakamı Dr. Şekür Okten ve Büyük Kâtip Nafiz Ekemen biraderlerle birlikte Düzenli Masonluk gayretlerini kesin sonuca götürmüş olmaları bize gerçekten büyük mutluluk vermiştir.

Ancak üzüntü ile kaydedelim ki, bazı idareciler tarafından yaratılmış olan huzursuzluklar Türk Mason Derneği adını taşıyan Yüksek Şûra'nın Düzenli Masonluktan kopmasını sonuçlandırmış ve Büyük Locanın bağımsızlığını kabul eden Türk Mason Derneğinin diğer idarecileri tarafından, Türkiye Kültür ve Fikir Derneği adı altında yeni bir İskoç Riti Yüksek Şûrası'nın kurulmasına ve Türkiye'de Düzenli Yüksek Şûra olarak bunun tanınmasına yol açmıştır.

Bu arada özellikle kaydetmek lâzımdır ki, İngiltere Birleşik Büyük Locasının Büyük Locamızla tanışmasında, 1970 yılında Büyük Daimi Heyet Üyeleri Galip Kardam ve Alber Arditi biraderlerin görevli olarak katıldıkları Brüksel'deki masonik bir törende İngiltere Büyük Locası Büyük Kâtibi Stubbs biraderle masonluğumuz hakkında yaptıkları inandırıcı konuşmalar da rol oynamıştır.

Bu suretle nihayet, 1970 yılında da İngiltere Birleşik Büyük Locasıyla tanışmamız sonunda Bütün Dünya Düzenli Masonlukları arasında müstesna yerimizi almış olduk.» (Gerçek Yüzüyle Masonluk — Necdet Egeran — Sayfa 56 - 57).

EskiKitaplarim.com

TANIŞMADAN ÖNCEKİ ULUSLARARASI İLİŞKİLER

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın, **Türkiye Büyük Locasını** resmen tanıyıp, Düzenli dünya masonluğuyla Türk masonluğunun tanışmasından önceki yıllardaki çabalar ve ilişkilere dair az çok bilgi vermiştik.

Şimdi de sizlere, bu tanışmadan önceki döneme ait bir belgeyi sunmak istiyoruz. Bu belge, Büyük Üstad **Kemalettin Apak**'ın ölümünden sonra yerine seçilen **Dr. Ekrem Tok**'un Büyük Üstad Kaymakamı **Enver Necdet Egeran**'ın 1964 New York Dünya Fuarı nedeniyle **New York Büyük Locası**'nın masonluğu bütün dünya dış âlemine tanıtmak için düzenlediği bir sergiye Türk masonluğunu temsilen katılması sonunda, dönüşte **Büyük Locaya** verdiği rapordur.

22 Mayıs 1964 tarihini taşıyan, **Necdet Egeran** imzalı **«New York Büyük Locasını ziyaretimin izlenimleri»** başlığını taşıyan bu rapor aynen şöyledir:

«Türkiye Büyük Locası
Büyük Daimi Heyeti

Pek Muhterem Büyük Üstadım ve Aziz Kardeşlerim,

Emirleriniz veçhile New York Büyük Locası'nın 183 üncü Konvanına Büyük Locamızı temsilen katılmak üze-

Eskikitaplarim.com

re 3 Mayıs 1964 tarihinde New York'a gittim. New York'-ta kaldığım 5 gün zarfında vukubulan olayları, yaptığım temasları ve elde ettiğim intibaları aşağıda yüksek bilgilerinize arzederim.

1. OLAYLAR:

3 Mayıs 1964 — Ankara'dan saat 7'de Pan American uçağının 115 sayılı seferiyle hareket ettim. New York'ta Kennedy Uçak alanına saat 17'de vardığım zaman benim için Astor Otelinde yer ayrıldığını öğrendim. Otelde Eski Büyük Üstad Arbury Biraderin refikasiyle birlikte beni saat 19'da akşam yemeğine beklediklerine dair daveti buldum ve icabet ettim.

4 Mayıs 1964 — Sabah Büyük Loca binasına giderek Büyük Kâtip Biraderle tanıştım ve eskiden tanıdığım daimi erkân ve memurini selâmladım. Akşam Büyük Üstad Ostrov biraderin hariçten gelen davetliler şerefine Astor Otelindeki Versailles salonunda verdiği ziyafette bulunarak davetli Büyük Üstadlarla (Umumiyetle refikalarıyla birlikte) ve New York Büyük Loca Daimi Heyeti Üyeleri (15) ve Eski Büyük Üstadlariyle (6) tanıştım (Esasen bunlardan bir kısmını eskiden tanımak şerefine nâil olmuştum). Ziyafeti müteakip New York'un yeni bir san'at merkezi olarak inşa edilen ve bazı binaları henüz bitirilmekte olan Lincoln Center'deki modern Konser salonunda Mason müzisyen biraderlerden müteşekkil 100 kişilik bir senfoni orkestrası ve solist bir piyanist tarafından Büyük Loca yararına verilen muazzam konserde bulundum (Arada Büyük Üstad Ostrov'un sahnede tanıtılması ve onun mükemmel hitabesi pek fevkalâde olmuştur).

5 Mayıs 1964 — Sabah New York Dünya Fuarı sahasındaki Toplantı Pavyonunda 2500'den fazla biraderin

Eskikitaplarım.com

iştirakiyle ve tam merasimle 183 üncü Konvan açılmış ve Daimî Heyet raporları okunarak ayakta alkışlarla kabul edilmiştir. Bunun üzerine Büyük Üstad Ostrov muazzam muhabbet tezahüratiyle karşılanan mükemmel bir hitabede bulunmuştur. Şarkta 250 kadar misafir yer almıştı. Bunlar meyanında İskoç Riti, York Riti ve Royal Arch temsilcilerinin de bulunduğunu kaydetmek isterim (Ancak bunlar Eski Büyük Üstadlarla Büyük Daimî Heyet üyeleri, muhtelif Komisyonların Başkan ve Üyelerinden sonra yer almış bulunuyorlardı). Bunu müteakip Büyük Üstad misafirlere hoş geldiniz söylevini verdi ve kendi seçtiği üç temsilciye söz verdi. Evvelâ Birleşik Amerika içinden gelen temsilcilerden Massachussets Büyük Locası Büyük Üstadını mikrofona davet etti ve o da güzel bir hitabede bulundu. Sonra Amerika kıt'alarından gelen temsilcilerden Venezuela Büyük Üstadına söz verdi. İngilizcesi zayıf olduğu için söyledikleri pek anlaşılamadı ise de New York Büyük Locasına çok zarif bir hediye takdim etti (40×40 eb'adında, abanoz üzerine kakma altın bir ziya saçan yıldızla G harfi ve bunun altında hediyeyi takdim yazısını havi altın armalı, gümüş bir önlük). Üçüncü ve sonuncu olarak Büyük Üstad Amerika dışından gelen temsilcilerden beni mikrofona davet etti. Türkiye'yi geçen sene tanıdıklarını ve bu ilk Konvanda Türkiye'den temsilci bulunmasından büyük memnunluk duyduğunu ifade etti ve daha ben mikrofona gelmekte iken Türkiye lehinde büyük tezahürat yapıldı. Yaptığım hitabe, sizlerden sunduğum selâm ve muhabbetler, kendilerine mesailerinde başarı dileklerimiz ve Eski Büyük Üstad Froessel ve Arbury biraderlerin Türk Masonluğuna olan yakın ilgi ve yardımlarına karşılık şükranlarımız ve son safhasına gelmiş bulunan muntazam tanınmamızın nihaî bir şekilde (yani İngiltere ile) tamamlanmasına yardımlarını esirgememelerine dair temennileri-

Eskikitaplarım.com

miz ve nihayet Kâinatın Ulu Mimarı'ndan mesaimizde akluhikmet ve beraberlik ihsan etmesine mütedair niyazım tezahüratın devamını sağlamış oldu. Bundan sonra mutad merasimle celseye ertesi güne kadar ara verildi. Öğleden sonra Fuardaki Mason Pavyonu ve Fuar gezildi. Akşam Statler Hilton'da evvelâ bir resepyon ve sonra da agap yapıldı; salon kâfi gelmediğinden Hemşireler ayrı salonda toplandılar. Yemekten sonra yapılmış olan muhtelif konuşmalarda Masonluğun prensipleri, gayeleri ve istikbali ile dünya sulhü için gayretleri belirtildi. Bu arada yine temsilcilerden Kanada Toronto Büyük Locası Büyük Üstadı'na söz verildi ve kardeşlik muhabbeti üzerinde veciz bir konuşma yaptı.

6 Mayıs 1964 — Sabah New York Büyük Locası binasındaki büyük mabet salonunda celseye devam olundu. Komite Başkanları tarafından faaliyet raporları okundu ve alkışlarla tasvib olundu. Org ve koro zaman zaman monotonluğu kaldırdı. Öğle yemeğini hususi bir davetle New York Hilton'da Froessel, Arbury ve İsrael Büyük Üstadı ile beraber yedik; ve İsrael'de bir Tekemmül Mahfeli açılması için Türkiye Yüksek Şûrasından berat verilmesine ve bu açılışın merasimle yapılmasına tavassutum rica olundu (Bu hususu Yüksek Şûraya ayrı bir raporla arzedeceğim.)

7 Mayıs 1964 — Sabah celsesinde Büyük Üstad ve vazifelilerin seçimi yapıldı. Celse sonunda söz alan İsrael temsilcisi vazifeden ayrılmakta olan Büyük Üstad Ostrov'e bir nişanei minnet ve muhabbet olarak İsrael Büyük Locasının şeref madalyasını takdim etti ve tezahüratla karşılandı (İsrael'in New York tarafından tanınması Ostrov Birader vasıtasiyle olmuş). Öğleden sonra Büyük Üstad ve diğer vazifelilerin İs'atları merasimle yapıldı. Büyük Üstad Kaymakamı Henry birader iki yıl

Eskikitaplarım.com

için Büyük Üstadlığa getirildi. Veciz bir konuşmadan sonra Konvanın merasimle mesaisini kapadı ve sulhü sükûnla dağılındı. Tebrikler Büyük Üstadın makam odasında kabul edildi. Ben de sizler namına kendisini tebrik ettim ve bana imzalı bir resmini vererek sizlere ve Türk Masonlarına muhabbetlerini iblâğ etmemi rica etti.

Bu arada Eski Büyük Üstad Ostrov bana bu yıl sonunda veya gelecek yıl başında davetli bulunduğu İsrael'e giderken Türkiye'ye uğrayacağını bildirdi.

2. TEMASLAR:

Masonluğu Dünyaya tanıtmak, kapalılıktan bir müddet için sıyrılarak haricî âleme bir nebze taşmak ve masonluğun ne olduğunu, neler yaptığını ve meşhurlardan kimlerin mason olduğunu ve binaenaleyh masonluğun nasıl faydalı mükemmel bir müessese olduğunu büyük kitlelere duyurmak maksadiyle New York Dünya Fuarında bir meşher açan New York Büyük Locasının 183 üncü Konvanına gelmiş bulunan 100'den fazla davetli arasında Avrupa'dan pek az temsilci vardı. İngiltere ve yakın çevreleri ise bu masonik gösteriye katılmamışlardır.

Bu itibarla temaslarım Olaylar bahsinde arzettiğim hususi ve umumi toplantılarda hazır bulunan üstadlarla olmuş ve fakat bizi tanıyan obediyansların Büyük Üstadlariyle konuşmalarımız Türk Masonluğu için pek büyük sempati toplamış ve fayda sağlamıştır. Ayrıca temaslarımın bilhassa Birleşik Amerika'nın henüz tanışmadığımız Eyaletlerinin de derhal bizimle temasa geçmelerini intaç edeceği kanısındayım.

Gerek Froessel ve gerekse Arbury biraderlerin İngiltere ile olan münasebetlerimizde faydalı rol oynayacak-

Eskikitaplarım.com

larını sanıyorum. Kendileriyle bu hususlaki görüşmelerimde bana ellerinden geleni yapacaklarını ve bütün nüfuzlarını kullanacaklarını vaadettiler. Froessel Birader İngiltere'ye müracaatımızı yapmış bulunduğumuzu, artık onlardan hareket beklememizi tavsiye etti ve «sizin masonluğunuz Dünya'daki pek çok muntazam masonluktan üstündür, bu itibarla mütebaki muntazam obediyanslara tanışma istidasını siz değil, bırakınız onlar size yazsınlar diye ilâve etti.

Hülâsa temaslarım şunu göstermiştir ki Türk Masonluğu ve Büyük Locamız Dünya Masonluğu içinde itibarlı bir mevki işgal etmektedir. Bütün gayretimiz bu mevkii tarsin etmekten ibaret olmalıdır.

3. İNTİBALAR :

New York Büyük Locası Dünya Fuarında bir meşher açmaya karar verirken Masonluğun gençleşip kuvvetlenmesi için harici âlemin ilgisini çekmek ve taassup kuvvetlerinin ve cehlin masonluğa karşı yönelttiği düşmanlığın yıkıcı etkilerini hafifletmek düşüncesi hâkim olmuştur sanırım. Bu itibarladır ki iki yıl için kirası 200.000 dolar olan en mutena bir arsa (Fuar idaresi bunu masonluğa hibe etmiştir) üzerinde yüz binlerce dolar sarfiyle zarif bir pavyon vücuda getirmiştir (Pavyonun projesi bir birader tarafından ücretsiz yapılmış ve inşaatını da bir birader maliyetine üzerine almıştır). Pavyon'da Masonluk tarihine ait eserler, masonik literatür, mabet ve masonik büyük tesislerin maketleri ve Dünyaca tanınan simalardan mason olanların isimleri ve bazı resimlerle mason tezyinatı teşhir edilmektedir. Cumhurbaşkanlarının çoğunun ve en meşhur san'at, felsefe ve ilim adamlarının mason olduklarını gören ziyaretçiler gayet tabii

Eskikitaplarım.com

ki masonluğun ciddî ve olgun bir müessese olduğunu derhal anlayarak üzerine ilgi ile eğiliyorlar.

Konvandaki intizam ve mükemmeliyetten edindiğim intibaa gelince: Masonluğun ciddî bir merasim ve kuvvetli bir disipline muhtaç olduğunu bir daha anlamış bulunuyorum. Mesaiye başlarken yapılan merasimde bizdekinden tamamen farklı hareket edildiğini, Saygıdeğer Üstadın en son içeri alındığını gördüm. Bu itibarla başlangıç ritüelini değiştirmemiz gerektiği neticesine vardım. Bütün Konvan toplantıları esnasında biraderler sadece şarktakilerin konuşmalarını dinlemek ve sevgi tezahüratı göstermekle yetindiler. Hiç bir raporun veya konunun kendilerine arzında hiç kimse söz alıp konuşmadı. Bu husus, masonlar arasındaki itimat ve muhabbetin sonsuzluğu hakkında beni tenvir ederek hayranlığa götürdü.

Seçimlerin sureti cereyanı mason disiplini hakkında en bâriz bir misâl olmuştur. Adaylar daima tek olarak ve bir eski Büyük Üstad tarafından bütün vasıfları ve kabiliyetleriyle takdim ediliyor. Bunu bir başka Eski Büyük Üstad ve/veya mensubu bulunduğu loca üstadlarından biri mütemmim bilgiler vererek destekliyor, reye sunuluyor ve kabul ediliyor. Seçimler açık oyla yapılıyor ve ekseriya el kaldırma yerine alkışla oylar belirtiliyor. Büyük Üstad ve diğer önemli vazifelilere oy makamında tutulan alkışlar daima hürmetle ayakta yapılmıştır. Büyük Üstad, Kaymakam, Nazırlar, Hazine Emini ve Büyük Kâtip aday göstermek suretiyle (tek aday) seçimle olmuş, diğer vazifeliler ise Büyük Üstad tarafından tavzif olunmuşlar ve sadece Konvanın ittilaına sunulmuşlardır.

İs'at merasimi de diğer vazifelilerden başlayarak Eski Büyük Üstad Proessel tarafından yapılmış ve Büyük Üstad en son yemin ederek vazifesi başına geçmiştir. Merasime orgun iştiraki büyük huşu hissi vermekte idi.

Eskikitaplarim.com

Celse açılışında bayrak merasimi yapılmış ve milli marş hep bir ağızdan söylenmiştir. Büyük Üstad ve diğer vazifeliler mabede alınırken Büyük Teşrifatçı tarafından kollarına girmek suretiyle muntazam adımlarla refakat edilmiş ve bu sırada org özel bir masonik marş çalmıştır. Misafirler de ikişerli bir kol halinde mabede alınmışlar ve sütunlar önünde birer sıra teşkil ederek Büyük Üstadın mabere gelişini selâmlamışlar ve Büyük Üstad yerini aldıktan sonra şarka davet olunmuşlardır.

NETİCE :

Büyük Üstadımın ve Yüksek Heyetinizin emirleriyle New York'ta Dünya Fuarında açılan Mason Pavyonu ve meşheri dolayısiyle New York Büyük Locasının fevkalâde merasimle tertiplediği ve Dünyanın her tarafından gelen muntazam obediyansların temsilcilerinin de katıldığı 183 üncü Konvanına sizleri temsilen iştirak ettim. Bütün çalışmalarda ve tertiplenmiş olan bütün sosyal toplantılarda sizleri ve Türk Masonluğunu azamî titizlikle en iyi bir şekilde temsile gayret ettim. Türk Masonluğu adına büyük itibar gördüm ve fevkalâde sempati topladım. Bilhassa New York Büyük Locasiyle ve dolayısiyle bütün Birleşik Amerika Obediyanslariyle Büyük Locamız arasında çok yakın bir dostluğun sağlam temelini kurduğumu ve İngiltere Büyük Locasiyle tanışmamızda kuvvetli destekler temin ettiğimi sanıyorum.

Bu itibarla Büyük Üstadım ve siz Büyük vazifeli kardeşlerim tarafından naçiz şahsıma tevdi buyurulan temsilcilik şerefli vazifesini başarıyla ifa ettiğim kanısındayım. Temaslarım ve gördüklerim bana müşterek çalışmalarımızda sizlere yardımda daha faydalı olmamı sağlayacak tecrübeler kazandırdı. Bu meyanda Nizamlarımızla

Eskikitaplarim.com

Ritüellerimizin pek az da olsa bazı rötüşlara ihtiyacı bulunduğunu anladım. Bunların hepsinin üstünde Dünya Masonluğundan sizlere derin muhabbetler ve masonik gayretlerinizde cesaret verici ve teşvik edici büyük takdirler getirdim.

Kardeşçe Sevgi ve Saygılarımla,
Dr. E. N. Egeran
Büyük Üstad Kaymakamı»

Eskikitaplarım.com

IX. BÖLÜM

Eskikitaplarim.com

BİR «MÜNKİR» MASON!..

(SÜLEYMAN DEMİREL OLAYI VE MASONLUĞUN PARÇALANMASI)

Türkiyeli ilk Mason **Yirmisekiz Mehmet Çelebizade Sait Çelebi**'nin 1720'lerde Londra'da **«Birader»**ler arasına karışmasının üstünden tam 250 yıl geçtikten sonradır ki, Türkiye Masonluğu, İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınmak onuruna ermiş ve dünya Düzenli masonluğu arasında adı edilir bir kuruluş durumuna gelmiştir ama, bu tanınma daha önce de şöyle bir belirtip geçtiğimiz gibi Türkiye Masonluğu içinde var olan geçimsizlik ve tatsızlıkları onulmaz ölçülerde artırmıştır.

Anglo-Sakson Masonluğuyla tanışmayı herşeyin başında sayan Türkiyeli masonların çabaları, bu masonluğa göre daha liberal ve özgürlükçü bir masonluk anlayışına dayanan ama İngilizlerce **«düzensiz»** diyerek dirsek gösterilen Fransız Büyük Devriminden kaynaklanmış Masonluğa daha yakın Türkiyeli masonları tedirgin ederken, işin içinde bir de **Süleyman Demirel** olayının girmesiyse, Türkiyeli masonların parçalanmasını kaçınılmaz hale getirmiştir.

Eskikitaplarim.com

Bu parçalanmanın sonucudur ki bugün Türkiye'de, biri, **İngiltere Birleşik Büyük Locası** ve «Düzenli» Masonlarca tanınan **TÜRKİYE HÜR VE KABUL EDİLMİŞ MASONLARI BÜYÜK LOCASI,** öteki de **TÜRKİYE BÜYÜK MASON MAHFİLİ** adıyla anılan ve birinciler tarafından «Düzensiz» sayılan iki mason grubu vardır. Ve bunlar birbirleriyle amansızca çekişmektedirler.

Büyük Mason Mahfili'ne bağlı bir biradere, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasından birine üye masonlardan söz ederseniz, bütün masonca kibarlığı içinde,

«— Biz o biraderleri değil ama, localarını sevmeyiz»

diye karşılanırsınız. Tersine, Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasına bağlı bir masona, Türkiye Büyük Mason Mahfilinden ya da üyelerinden söz açmaya kalkışırsanız alacağınız yanıt şudur:

«— O kardeşler bize yabancı kalırlar, tanışmayız.»

Türkiye Büyük Mason Mahfili, kendi masonluklarının İngiliz Masonlarından esinlenerek **«düzensiz»** diye adlandırılmasına tepki olarak karşı tarafı **«düzenli uydular»** olarak adlandırır.

Bu çekişmenin en tipik örneklerinden biri, 1973 eylülünde Büyük Mason Mahfili Yönetim Kurulunca yapılan bir açıklamada görülmektedir.

Bu açıklama, **Büyük Mason Mahfili** adına Büyük Üstad Kaymakamı **Muammer Yenerman** imzasıyla 31 Ağustos 1973'de yayınlanan **«değerli kardeş»** diye başlayan bir bildiridir.

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası adına Büyük Üstad **Nafiz Ekemen** tarafından 25 Temmuz 1973'de İstanbul'da 0658 numarayla, **«Evrenin Ulu Mimarını anarak Büyük Üstad Mesajı»** diye yayın-

Eskikitaplarim.com

lanan ve **«Bütün Kardeşlerime»** diye başlayan bir birleşme çağrısına yanıt olan bildiride, **«Büyük Mason Mahfili, Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'nı** açıkça **«düzenli uydu»** olmakla suçlamaktadır.

SÖZ

BELGELERİN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası adına yayınlanan Büyük Üstad Mesajı aynen şöyledir:

«Bütün Kardeşlerime,

1717 yılında Londra'da çağın sosyo-ekonomik şartlarının etkisi ile yapılan köklü bir değişikliğe uğrayan Mason Locaları, birleşmek zorunda kalarak, ilk Mason Büyük Locasını kurmuşlardır.

Bu kuruluştan kısa bir müddet sonra, masonluk yeryüzünde hızla yayılmaya başlamış, kurulduğu çevrelerin kültürü ile etkilenmiştir. Öz ve amaçtan çok, uygulamalarda göze çarpan sapmalar, belirli bir sınırı aşınca, masonlukta yeni bir bunalım başgösterdi. İngiltere Birleşik Büyük Locası, dağılmak üzere olanı toplamak maksadiyle masonlukta, İNTİZAM kavramını açıklığa kavuşturmak istedi; ne var ki çok küçük bir azınlık ileri sürülen temel ilkelere uymayıp Birliğin dışında kalmayı tercih etmekle, masonluğun bölünmesine yol açılmış bulundu. Oysa, eskiden, intizam sadece bir mason için söz konusu iken bu defa DÜZENLİLİK sıfatı BÜYÜK LOCALARA izafe edilir oldu. Bu bakımdan BİR MASONUN DÜZENLİ SAYILABİLMESİ İÇİN:

Eskikitaplarim.com

a) Düzenli bir Büyük Locaya bağlı,
b) Düzenli bir locada,
c) Usulünce tekris edilmiş olmak,
gerekir.

Bugün bazı yerlerde düzenli ve düzensiz mason kuruluşlarının yanyana yaşadıkları görülmektedir. Meselâ, Grand Orieny de Belgique-Bruxelles 8 Rue Persil; Grand Orient de France-Paris, Rue Cadet, Grand Loge de France-Paris, 8 Rue Puteaux gibi.

Almanya'da, Hollanda'da ve özellikle Brezilya ve Meksika'da, sayıları 18'i bulan düzensiz ve daha kötüsü (Klandesten) kuruluşlar düzenlilik anlamının dışında bulunmaktadırlar. Bu kuruluşların üye toplam sayısı 150.000'in altındadır. Buna karşılık, Büyük Locamızın da dahil olduğu 105 Düzenli Büyük Locaya bağlı 32.000 Locada 6 milyonun üstünde düzenli mason çalışmaktadır.

Büyük Locamız da Dünyanın Düzenli bütün Mason kuruluşlarına kendini tanıtmayı başarmıştır.

Bu düzenlilik görüşünde birleşmeyenler, aramızdan ayrılmışlar, bu suretle Türkiye'de de, muntazam Büyük Locaların ilkelerine karşı tutum alan bir örgüt meydana gelmiştir. Bu örgüt, kurucularının dışında eski localardan çekilip kendilerine katılanlar ile sonradan kabul edilmiş olanlardan oluşmaktadır.

Bu ayrılığın ortadan kalkmasını dileyen kardeşlerimiz vardır. Büyük Kurul üyeleri de ayni duyguları paylaşmaktadırlar. Bu hususta hiç bir fedakârlık esirgenmeyecektir. Ancak bu birleşme, büyük emeklerle elde edilmiş bulunan Büyük Locamızın intizamını sarsmadan sağlanmalıdır. Çok önemli olan bu masonik esas gözden uzak tutulmamak şartıyla en geniş anlayışla hareket edilecektir. Bu esaslar dahilinde gerekli her türlü temastan kaçı-

Eskikitaplarim.com

nılmayacaktır. Esasen Büyük Kurula verilmiş olan yetki bu anlamdadır.

Dış aleme iade edilenlerden, aramıza dönmek isteyenlerin dilekleri büyük bir anlayış ile ele alınacaktır. Eski localardan çekilenlere, düzenli Obediyanslarda olduğu gibi, kendi durumlarına göre, özel işlemler uygulanacaktır. Bütün bu işlemlerde, localarımızın rıza ve muvafakati öngörülmektedir. Yeryüzünün bütün ülkelerinde bir türlü kurulamayan mason birliği, bir gün Türkiye'de gerçekleşebildiği takdirde Türkiye masonluğu, bu uğurda uğraşan bütün Dünya kuruluşlarına güzel bir örnek vermiş olacaklardır. Yolumuz, aklın ve insanlık sevgisinin ışığı ile aydınlansın, işlerimiz güzellikle süslensin. Kardeş sevgi ve saygılarımla.

Nafiz Ekemen — Büyük Üstad

ÇAĞRIYA

YANIT

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası Büyük Üstad'ının bu birleşme çağrısına, Büyük Mason Mahfili, «kardeşlerimize açıklama« adıyla ve Büyük Üstad Kaymakamı Muammer Yenerman imzasıyla şu yanıtı veriyordu:

«Değerli kardeş,

Son zamanlarda bazı Kardeşlerimiz, Nur ve Ziya Sokağındaki (Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası)nın bir bildiri yayınladığını ve bu bildiride Büyük Mahfilimiz camiasındaki kardeşlerden isteyenlerin kendi dereceleri ile mezkûr Büyük Locanın Localarına ka-

Eskikitaplarım.com

bul edileceklerinin bildirildiğini iddia ederek iki Büyük Mahfilin birleşmesi bakımından bu bildiri üzerinde durulması düşüncesini ileri sürmüşlerdir. Adı geçen Büyük Locanın bu bildirisinin bir örneğini ilişikte sunuyoruz.

Bu bildirinin bize verdiği intiba samimî bir dilek olmaktan uzak olduğudur. Bizim inancımıza göre, asıl ideal masonluğu topluluğumuz temsil etmektedir. İşte bu noktaları esas tutarak fikrimizi isbata çalışacağız. Zaten bildirinin samimî olmadığı üzerinde durursak bizim doğru yolda olduğumuz kanısı kendiliğinden belirmiş olur.

Bildiri, 1717'de ilk Mason Büyük Locasının kurulduğunu açıklamakla söze başlamaktadır. Demek ki, 1723 tarihinde yürürlüğe giden ANDERSON Nizamnamesinin masonluğun temel yasası olduğunu kabul etmektedir.

Bundan kısa bir süre sonra Masonluğun hızla yayıldığı, kurulduğu çevrelerin Kültürü ile etkilendiği, bundan sonra da öz ve amaçtan çok uygulamalarda göze çarpan sapmalar belirli bir sınırı aşınca masonlukta yeni bir bunalımın başgösterdiği ve İngiltere Birleşik Büyük Locasının dağılmak üzere olanı toplamak maksadiyle, masonlukta intizam kavramını açıklığa kavuşturmak istediği, ancak çok küçük bir azınlığın ileri sürülen temel ilkelere uymayıp birliğin dışında kalmayı tercih ederek masonluğun bölünmesine yol açmış olduğunu, oysa eskiden İntizam sadece bir mason için söz konusu iken bu defa düzenlilik niteliğinin Büyük Localara da izafe edilir olduğunu bildirmektedir.

Anderson nizamnamesini inceleyen kardeşlerimiz bilirler ki bu nizamnamenin bir maddesinin 1717 kuralarının ilkelerini değiştirmek, yanlış tefsirler yapmak, başka anlamlar vermek ne bir kişinin, ne de kişiler topluluğunun ne de herhangi bir gücün yetkisindedir. Demek ki bu

Eskikitaplarim.com

prensiplerde 1717 tarihinden sonra bir değiştirme bir tefsir yapılmayacaktır. Bu temel, Anderson nizamnamesinin kendisi gibi bugünkü masonluğun öz ilkesi olup kalacaktır.

Bu böyle olduğu halde, adı geçen Büyük Locanın bildirisinde İngiltere Birleşik Büyük Locasının İNTİZAM kavramını açıklığa kavuşturmak istediği ve ancak küçük bir azınlığın İLERİ SÜRÜLEN TEMEL İLKELERE uymadığını belirten kısmının anlamı ne olabilir?

Demek ki, İngiltere Birleşik Büyük Locası diye bir mason teşekkülü kendisini 1717 Anderson Nizamnamesini değiştirmeye yetkili görmüş ve bir takım TEMEL İLKELER ileri sürmüştür. Bu ilkelere de, onlara göre küçük bir azınlık uymamıştır.

Şimdi bir soru soralım:

Nur ve Ziya Sokağının Büyük Locasının bir GENEL MERKEZ otoritesi saydığı bu İngiltere Birleşik Büyük Locası kimdir? Acaba 1717 de kurulan ve Anderson Nizamnamesini hazırlayan Büyük Locanın devamı mıdır ki, belki de yanlışlıkla, kendisini Masonluğa bazı koşullar katma yetkisini görebilsin.

Hayır. Asla. Bütün tarih incelemeleri bu BİRLEŞİK BÜYÜK LOCA'nın Anderson Nizamnamesine yüz yıl süresince uymamak direncini gösteren (ANTİENTS) adlı masonların, İngiltere'nin siyasetine uyarak sonradan kurdukları bir örgütten başka bir şey değildir. Demek ki, gerçek masonluğun değişmez anayasası olarak kurulmuş olan Anderson Nizamnamesi, kendi prensibine de aykırı olarak bu örgüt tarafından değiştirilmiş ve böylece asıl bu değişmeye uyanları düzensiz duruma sokmuştur. İşte bu bakımdan Nur ve Ziya Sokağının Büyük Locasının kendi kuralı içinde DÜZENSİZ olduğu belirmiş olur.

Eskikitaplarim.com

İngiltere Birleşik Büyük Locasını böylece nizamnamede değişmeler yapmaya zorlayan konuya gelince:

Bu hususta Nur ve Ziya Sokağının Büyük Locasının bildirisinde ÖZ VE AMAÇTAN UYGULAMADA GÖZE ÇARPAN SAPMALARIN BELİRLİ BİR SINIRI AŞMASI neden olarak gösterilmektedir. Bize kalırsa yapılan çabaların gösterdiği yön tamamen bunun tersidir. İngiltere Birleşik Büyük Locası masonluğu nasıl anladığını kendi bildirisi ile açıklamıştır. Ona göre masonluk yalnız GÖKLERDE HAKİM KİŞİSEL VE İNSANLARIN BABASI OLAN BİR TANRININ VARLIĞINA VE RUHUN EBEDİLİĞİNE İNANMAK ve DİNSEL BİR İNANÇ OLARAK BU PRENSİBİ YAYMAKTIR. Bu açıklama, mezkûr Birleşik Büyük Locanın Uruguay Büyük Locasına yazdığı levhada gösterilmiştir. Bu levhanın türkçe çevirisi Mason Dergisi adlı yayın organımızın önümüzdeki ilk nüshasında çıkacaktır.

İngiltere Birleşik Büyük Locası ve onun uyduları masonlukta başka bir amaç aramamaktadırlar. Böyle bir amaç ise açık olarak yalnız (PÜRİTEN) adı verilen Kalvinizt Protestanlığın, yani Angilikan kilisesinin inancıdır. Bu inancın misyonerleri bugün dahi 88 ülkede büyük paralar harcayarak türlü dilde yayınladıkları prensipleri buradan aşılamak çabası içindedirler. 19 Ağustos 1973 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde bununla ilgili olarak çıkan yazıyı kardeşlerimizin dikkatine sunarız. Nur ve Ziya Sokağının Büyük Locası ana nizamnamesinde işte bu prensibi koymuştur. Biz, masonluk adına, böyle bir amacın benimsenmesini ilgilenmeye değerli bulmayız. Ancak, dikkatimizi çeken bir husus, bir masonun her şeye rağmen samimî, dürüst ve doğruluğu benimseyen bir insan olması gereğine rağmen mezkûr Büyük Locanın yüksek idare otoritesi arasında bulunan bazı kimselerin nizamnamele-

2sikitaplarim.com

rindeki bu inanç prensiplerini hiç de benimsemediklerini yansıtan yayınlarına rastlanılmış olmasıdır.

Şimdi gelelim çoğunluk konusuna: Nur ve Ziya Sokağının Büyük Locasının bildirisindeki iddia dış görünüşü ile ilk bakışta doğruya yakındır. Onların düzenli dedikleri Büyük Localar, düzensiz dediklerinden sayıca üstündürler. Hattâ amaç beraberliği bakımından dünyadaki kalvinistleri de kendi gruplarından sayarlar ise sayıları daha da artar. Ama, gerçek masonluğun ritüellik ruhuna uygun olarak çalışma işlemine gelince, düzensiz dedikleri grupta bulunduğunu iddia ettikleri 150.000 masonu da bulamayacakları muhakkaktır. Zira düzenli saydıkları Büyük Localardan pek çokları, özge olarak da İngiltere Birleşik Büyük Locasının benimsetmek istediği dinsel amacın manasını anlamaya başlayan Lâtin Amerika gibi katolik ülkeler, düzensiz saydıkları Fransa Gran Loju, Belçika Grandoryanı ve Büyük Mason Mahfilimiz gibi Mason topluluklarını tanımakta ve sempati ile görmektedirler. Bu arada, onların düzenli saymaya önemle devam ettikleri İsviçre Alpina Büyük Locasının da durumunu bu ruh içinde görmeyi gerektiren nedenler belirmiştir.

Bu açıklama sonunda onların düzensiz adını verdikleri ve bizim (LİBERAL) olarak her zaman kardeşlerimize amaçlarını bildirdiğimiz ve gerçek Mason dediklerimizin yalnız 18 Büyük Locadan ibaret bulunmadığını ve üye sayılarının da değil 150.000 hattâ bunun üç mislinden de fazla olabileceğini söylemek de asla hata olmayacaktır.

Onların ki, Liberal Masonlarca adları DOĞMATİK olarak anılmaktadır, saydıkları 6 milyonun içinde, yukarıda belirttiğimiz Lâtin Amerika topluluğu dışında birkaç milyon (SCHREİNER)in bulunduğu bir gerçektir. Amerika'da remzî Locaların yüzünü bile görmeden 32 dereceli Mason sayılan bu örgüt üyelerinin gerçek mason-

Eskikitaplarim.com

luğun mâna ve mahiyetini ne derece kavramış olacakları sorulmaya değer.

Nuriziya Büyük Locası Liberal Masonlara bir de nitelik vererek KLANDESTEN adını takmışlar. Kendi ifadeleri ile (öz ve amaçtan çok uygulamada göze çarpan sapıklıklar) onların hangi uygulamasından saparak Klandesten olmuştur, bilmek isterdik.

Biz, yukarıda açıkladığımız nedenlerle 1908 yılından beri benimsediğimiz ritüellerimizi değiştirmeden uygulamaktayız. Nuriziya Sokağının Büyük Locasından ayrılmamızın öz nedeni, onların bu uygulamayı değiştirmiş olmalarıdır.

Bütün bunlara rağmen ayrılığın ortadan kalkmasını elbette ki biz de isteriz. Ancak, onlar bunun için hiçbir fedakârlıktan çekinmeyeceklerini bildirdikleri halde (Masonik esas) dedikleri prensipleri gözden uzak tutmamak şartiyle hareket edeceklerini bildiriyorlar. Bunu da ayrılan eski kardeşlerinin istifalarını geri aldıktan sonra, yeni kardeşleri ise özel işlemlerle, yani yeniden tekris etmek suretiyle işleme koyacaklarmış. Böyle bir işlem için bir açıklama yapmalarını boş bir zahmet olarak niteleriz. Çünkü eski kardeşlerin istifalarının geri alınması Büyük Mahfilimizin kurulduğu tarihten beri daima söylenegelen bir teklif halindedir.

Yeni kardeşlerimiz için gösterilen yol ise onlar için zaten açıktı: Biz, bize katılmak isteyen herkese durumu yeterince açıklamış ve diledikleri takdirde Nuriziya sokağındaki Büyük Loca camiasına katılabileceklerini bildirmiştik.

Şurada tekrar belirtelim ki, biz masonlukta beraberlik sağlamak isteyenlere kapılarımızı daima açtık ve yi-

Eskikitaplarım.com

ne de açıktır. Samimî bir beraberlik davası ise ancak böyle açık yürekli bir şartsızlıkla hal yoluna girebilir.

Biz, Masonluğu, Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik ruhu içinde, geniş bir toleransla iyiye, doğruya, güzele yönelme sistemi içinde millî bir kuruluş olarak benimsedik.

Püriten misyonerlerin sistemine yalandan uyduluk etmekle sağlanacak intizamı, DÜZENLİ UYDULARIN kendi takdirlerine bırakarak yolumuza devam edeceğiz.

BÜYÜK MASON MAHFİLİ
Yönetim Kurulu adına
Büyük Üstad Kaymakamı
Muammer YENERMAN

BİRAZ

DAHA

ESKİYE

BAKALIM

1973'lerden sonra da, günümüzde sürüp giden bu çekişmeyi daha iyi anlayabilmek için dilerseniz biraz daha eskilere, 1964 yılına doğru dönelim. Dönelim ve bir olayı mason diliyle yazılmış bir levhadan (yazı) okuyalım:

«1964 yılının son aylarında siyasî bir parti içinde liderlik mücadelesi oldu, rakiplerinden biri, diğerinin Mason olduğunu teşkilâtına yazı ile bildirdi. O zat da cevaben, ailesinin her sabah kahvaltıdan evvel Kur'an okuduğunu gazetecilere bildirdi. Toplanan Parti Kongresinde Türk Yükselme Cemiyeti'nde kaydının bulunmadığına dair bir vesika elden ele dolaştı ve gazetelerde yayınlandı.»

Eskikitaplarim.com

Evet, 1966 yılında İstanbul'da Batur Matbaasında **Türkiye Büyük Mason Mahfili** tarafından bastırılan **«Türk Masonluğu içinde bir olay ve tahlili»** adındaki 88 sayfalık bir broşürde olay böyle dile getirilmektedir.

Sanırız ki yukarıdaki satırları okuyanlar, şimdiye değin sözü çok edildiği için bu olayı anımsamışlardır. Adı geçen parti **Adalet Partisi**'dir. Bu partiye liderlik mücadelesinde yarışanlar da **Ispartalı Doktor Saadettin Bilgiç** ile, onun çocukluk arkadaşı **Ispartalı Yüksek Mühendis Süleyman Demirel**'dir.

Adalet Partisi Genel Başkanı, emekli Orgeneral **Ragıp Gümüşpala**'nın ölmesi üzerine, genel başkan vekili olarak, genel başkanlığa adaylığını koyan **Dr. Bilgiç,** karşısına Amerikalıların ve Türkiye'deki sermaye çevrelerinin alabildiğine destekledikleri çocukluk arkadaşı **Süleyman Demirel**'in dikildiğini görünce, partinin bağnaz üye ve delegelerinin yandaşlığını sağlamak için, **Demirel**'in Mason olduğuna dair bir belgeyi el altından basına sızdırmış ve bunun yayımlanmasını sağlamıştır.

Ankara'daki BİLGİ Locası'na ait 43 sıra ve 48 matrikül numarasına kayıtlı **Süleyman Demirel**'in mason olduğunu gösteren bu belgenin fotokopilerinin gazetelerde yer alması, Genel Başkan adayı **Demirel**'i gerçekten oldukça güç durumda bırakmıştır. Yüzyıllardan beri masonluğun dinsizlik demek olduğu yolundaki propaganda Anadolu'da alabildiğine yaygındır. Adalet Partili delegeler de bu propagandanın etkisi altındadır.

İşte bu durumda Demirel, masonlar gözünde **«münkir»** sayılmayı göze alıp, gerekli tertipleri de yerine getirip, AP Büyük Kongresinin önüne, **«ben mason değilim»** diye çıkmıştır.

Süleyman Demirel, bu kadarla da yetinmemiştir. Kongrede, delegelere hitaben yaptığı konuşmada, kendisinin ne yaman bir müslüman olduğunu anlatmak için, **«ben**

2sikitaplarim.com

her sabah evinde kahvaltıya Kur'an okunmadan oturmayan bir ailedenim» demiştir.

Amerikalılara ait **Morrisson Şirketi** temsilciliğinden, Amerikan Başkanlarından **Johnson**'la kolkola çekilmiş resimler desteğiyle Adalet Partisi Genel Başkanlığına seçilmek isteyen Demirel, bu sözlerle de yetinmemiş ve Adalet Partili delegeleri iyice şaşkına çevirip akıllarını çelecek bir belgeyi de Kongre kürsüsünde sallayarak göstermiş ve sonra okumuştur.

Masonların dernek olarak resmen kayıtlı oldukları, «Türk Yükseltme Cemiyeti» başlığını taşıyan bir kâğıttaki yazıya göre, Masonlar, **Süleyman Demirel**'in masonlukla hiç bir ilgisi olmadığını resmen belirtmişler ve bunu imzalı mühürlü bir kâğıt olarak da, **Demirel**'in eline vermişlerdir. **Demirel** de, işte bu yazıyı okuyarak mason olmadığını, evinde Kur'an okumadan kahvaltıya oturulmayan çok müslüman bir aileden geldiğini saptayarak böylece rakibi **Dr. Saadettin Bilgiç**'i yalancı durumuna düşürmüş ve genel başkanlığa seçilmeyi becermiştir.

YALANCININ MUMU SÖNER Mİ?

İşin siyasî yanı bir yana... Pek çok Adalet Partili, iç ve dış çıkar çevrelerinin, kapitalist büyük basının ve akıl karıştıran açıklamalarla belgelerin etkisi altında, **«biz camiye imam değil, partiye lider seçiyoruz»** sloganlarına yaslanarak **Demirel**'i Genel Başkan seçmişlerdir ama, AP içinde kapanan sorun, Masonluk camiası içinde kapanmamıştır.

Bu olay, Demirel'in mason olduğunu bilen ve masonluğunu inkâr etmesine tepki duyan pek çok mason için bir onur sorunu olmuştur.

İş salt onur sorunuyla, bir masonun masonluğunu inkârıyla da bitmemektedir. **Demirel**'in eline **verilen** mason olmadığı yolundaki belge, olayın tek bir masonun işi olmaktan çıktığını, tüm masonluğu ilgilendiren, hattâ işin içine açıkca sahtekârlık karıştırıldığını gösteren bir belgedir.

Beri yandaysa, masonluğunu inkâr da etmiş olsa, başbakanlık koltuğuna tırmanma şansı olan bir masonu karşıya alıp almama durumu da masonları düşündürmeye başlamıştır.

Adalet Partililer arasındaki, «**Demirel** masondu, değildi» tartışmaları, **Demirel**'in bu partiye genel başkan seçilmesinden kısa bir süre sonra başbakan yardımcısı olarak hükümete girmesi, 1965'de yapılan ilk seçimlerde partisini iktidara getirmesi ve sonra da başbakan olmasıyla bir belirli ölçüde de olsa kapanmışsa da, Türk Yükseltme Cemiyeti'ndeki «**Demirel**'e bu belge nasıl verildi?» sorununun tartışmaları kolay kolay kapanmamıştır.

Ne şiş yansın ne kebab anlayışındaki **Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası**, masonlar arasındaki büyük çalkalanma nedeniyle İstanbul'da 28 Aralık 1964'de 1473 sayıyla bir «**tamim**» levhasını bağlı localara göndermiştir. Bunda şöyle denilmektedir:

«**Üstadı Muhterem ve Aziz Kardeşlerimiz,**

Son zamanlarda, bir Muhterem Zatın Türk Yükseltme Cemiyeti âzası bulunmadığına dair Derneğimizden bir vesika istihsal edip bunu kendisine ait bazı konular için istimal ettiği duyulmakta ve bu şayia Kardeşlerimizin hayret ve bazan da infialini mucip olmaktadır.

Eskikitaplarim.com

Konuya el koyan büyük daimî heyetimiz, ismi geçen zatın güya mensup bulunduğu iddia edilen BİLGİ Muhterem Locasının bir numaradan halen baliğ olduğu 109 numaraya kadar olan âza defterini incelemiş, bu zatın mezkûr Muhterem Locanın matrikülünde kaydına rastlayamamıştır.

Bununla da yetinilmeyerek, Büyük Kâtiplikte mevcut olan eski (Harici Müracaat Listeleri) de incelenmiş, ve bu zatın ismine yine rastlanamamıştır. Gayrı muntazam ilânı suretiyle camiâmızdan ayrıldığı iddia olunan bu zatın ismine, gayrı muntazam listelerinde de tesadüf edilememiştir.

Bunun böyle olduğuna göre, bu zatın muamelesini intaç ve bilahare gayrı muntazam ilân etmek suretiyle bizimle alakasının kesilmesine karar vermiş olan bir Muhterem Loca var ise, bu Muhterem Loca'nın bütün bu hareketleri bildirmekle mükellef bulunduğu Büyük Kâtipliğe karşı vazifesini ifa etmemiş olmasına hükmetmek lâzımdır.

Adı geçen zata, Büyük Üstadın ve Büyük Daimî Heyetin bilgisi altında hiç bir belge verilmemiştir. Hatta, böyle bir belgenin verilip verilmediği de kesin olarak tayin edilememekle beraber, verilmiş ise, yetki dışında ita edilmiş olduğunda şüphe yoktur.

Bir insanın bir Cemiyette aza olduğuna dair kendisine vesika verilmesi usulü cari olduğuna ve aksinin mutasavver olamayacağı cihetle bundan böyle, bu şekilde harici âleme hitap edecek mahiyette belge veren ve Türk Yükseltme Cemiyeti'nin faal politika cereyanlarına karışmasına yol açacak hareketlerde bulunan Biraderlerin bu hareketlerinin tasvip edilmeyeceğini bütün kardeşlerimize duyurmanızı ehemmiyetle ve Büyük Üstadımızın kesin emirleri olarak duyuruyorum.

Eskikitaplarim.com

Bu vesite ile kardeşce sevgi ve saygılarımı teyid ederim.

Mah ⁂ Selâhiyetle
Bü ⁂ Kâtip
Nafiz EKEMEN
/Resmî Mühür/

Büyük Loca adına yapılan bu açıklama ilginçti. O dönemde Büyük Üstad, Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığından emekli **Dr. Ekrem Tok**'tu, kaymakamıysa, **Enver Necdet Egeran,** Büyük Kâtip de **Nafiz Ekemen**...

Gerçekte, Demirel'e mason değildir diye belge verilmesi olayının düzenleyicisi **Necdet Egeran**'dı. Demirel'in Bilgi Locası'na kaydolmasını sağlamış Devlet Su İşleri eski genel müdürü **Hikmet Turat**'la birlikte bu belgeyi sağlamışlardı. İddiaları, bir masonun başbakanlığa getirilmesiyle masonluk camiâsının büyük yararlar sağlayacağı idi. Bu bakımdan, aşağı tükürseler sakal, yukarı tükürseler bıyık olacağından, Büyük Loca adına yuvarlak bir bildiri yayınlayarak konuyu kapatmaya çalışmışlardı. Büyük Loca adına yapılan açıklamada, Demirel'in hem resmen mason olmadığı açıklanır gibi yapılıyor, hem de Büyük Loca'nın haberi olmadan kendisine belge verilmesi kınanır gibi bir tutum takınılıyordu.

Ne var ki, pek çok kişi bu numarayı yutmadı. Masonlar içindeyse, iyiden iyiye kazan kaldıranlar oldu. Çift yönlü bir sahtekârlığı kabul etmek istemeyen masonlar da vardı.

Tam bu arada, **Demirel**'in mason olduğunu gösteren **Bilgi Locası**'na ait bir matrikül albümünün fotokopisi basında yayınlandı. Bilgi Locası'nın üyelerini gösteren albümün onbeşinci sayfasının fotokopisinde 43, 44 ve 45.

Eskikitaplarim.com

sıra numaralarına kayıtlı üç masonun fotoğrafları ve kimlikleri vardı. Bunlardan 43 sıra numarasında gösterilen 48 matrikül numaralı Isparta 1924 doğumlu **Süleyman Demirel**'di. Fotoğrafın yanında şu bilgiler yer alıyordu:

Evli (Ref. Bn. Nazmiye), İnşaat Yüksek Mühendisi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Nafia Vekâleti Devlet Su İşleri Umum Müdürü, Ankara. Tel: 21407. Kavaklıdere Buğday Sokak No: 10/3, Ankara, Telf: 28447.

Fotokopide yer alan öteki iki mason ise, **Operatör Doktor Şekûr Ökten** ile Hariciye Memuru **Rasim Fenmen**'di.

Bu yalanlanamaz belgenin yayınlanması, Masonlar arasında yeni bir dalgalanma yarattı. Duruma Büyük Üstad **Ekrem Tok** el koymak zorunda kaldı. İstanbul'daki Locaların Saygıdeğer Üstadlarıyla Büyük Müfettişleri bir toplantıya çağırdı ve durumu görüştü. Bu arada, söz konusu belgeyi verenin kendisine itirafta bulunduğunu, yaptığına nadim olduğunu söylediğini, bir daha böyle bir şey yapmayacağına söz verdiğini anlatarak, kendinin de onu bağışladığını söyledi. En saygıdeğer Büyük Üstad olarak, öteki saygıdeğer üstadların da, adını açıklamadığı, bu sorumlu biraderi bağışlamalarını istiyordu.

Bu toplantıda bazı Üstadlar, adı açıklanmayan bu zatın bütün bu yaptıklarından sonra yenilenecek seçimlerde Büyük Üstadlığa aday olmasının söz konusu olamayacağını söylediklerinde de **Dr. Ekrem Tok,**

«— Bu birader namzetliğini koymayacağına dair bana söz verdi, ben de sizlere vaad ediyorum, namzetliğini koymayacaktır,» dedi.

Eskikitaplarim.com

DUL KADININ ÇOCUĞUNA YARDIM

İstanbul'da **Ekrem Tok**'un başkanlığında yapılan toplantıdan önce, Ankara'ya **Bilgi Locası**'na, İstanbul, İzmir ve Ankara'daki yüksek dereceli masonlardan üç müfettiş gönderilmiş, **Demirel**'e verilen sahte belge olayı araştırılmıştı. Bu satırların yazarı olarak, biz de o tarihte **Akşam Gazetesi** yazarı olarak olayın üstüne eğilmiş, üç mason müfettişinin Ankara'daki **Bilgi Locası**'nda yaptıkları araştırmaların sonuçlarını öğrenip, bunları yazmış ve sonra da İstanbul'a gidip, **Maşrık-ı Âzam Ekrem Tok**'la Galatasaray civarındaki **Nuru Ziya** sokaktaki **Büyük Loca**'da bir konuşma yapmıştık.

Başlangıçta bir gazeteciyle konuşmaktan kaçınan Masonların Büyük Üstadı, konu hakkındaki sürekli yayınlarımızda yalanlanamayacak bilgiler verdiğimizi görünce, yanında Büyük Kâtip ve Büyük Hatip olduğu halde makamında bizi kabul etmiş, sorularımızı kaçamak yanıtlarla geçiştirmek istemişti.

Belki de bir gazetecinin, gazetecilik niteliğiyle ilk kez girdiği İstanbul Beyoğlu'nda Galatasaray ile Tünel arasında Nuru Ziya sokaktaki bir kapı çalındığında üstteki bir başka kapının açıldığı ve ancak sıkı bir soruşturmadan sonra bu yeni kapıdan içeri girilebilen bu ilginç mason merkezi binasının üst kattaki başkanlık odasında, konuyu oldukça iyi bildiğimizi gören rahmetli **Ekrem Tok,** —kendisini Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığı döneminden Ankaralı bir gazeteci olarak belirli bir ölçüde tanırdık—, sözü döndürüp dolaştırıp, tehdit değil de bir tür rica biçiminde, şöyle bağladı:

Eskikitaplarim.com

— Görüyorum ki, bizim içişlerimizi bizler kadar öğrenmişsiniz. Benden, Demirel mason muydu, değil miydi bunun resmî cevabını almak istiyorsunuz, müfettiş raporlarına göre, ne tür bir işlem yapacağımızı soruyorsunuz, öyle de desem, böyle de desem, dediklerimi yazacak, ardından da kendi bildiklerinizi ekleyeceksiniz. Gazetecisiniz, yazarsınız, bir şey diyemem. Ama gelin sizinle bir anlaşma yapalım. Bizi çok üzen bu hâdiseyi kapatmakta bize yardımcı olun, sizin gibi değerli bir arkadaşı aramızda, kardeşlerimizin biri olarak görelim, inanın ki bundan memleket daha çok istifade edecektir. Sayın Süleyman Demirel, bugün bu memlekette çok önemli bir görevin başına gelmiştir. Onu bu tür yıpratmalardan kurtaralım. Birtakım yanlışlar yapıldı doğru. Ama yanlışları büyütmekte fayda yok. Siz de masonluğun ulviliğini öğrenirseniz, bu gibi meselelerin üstüne gitmekte yarar olmadığını görürsünüz. Arkadaşlar, dul kadının çocuğuna yardım etmek istemişler, bu normal bir davranıştır, yalvarırım bu konunun üstünde daha fazla durmayın, gelin sizi de aramızda görelim, dedi.

«Dul Kadının Çocuğuna Yardım» biçimindeki masonik deyimi ilk kez duyuyorduk, ne anlama geldiğini sorduk, sanırız **Nafiz Ekemen**'di sorumuzu şöyle yanıtladı:

— Bu masonik bir deyimdir. Masonlar, her biri teker teker dul kadının çocukları sayılırlar. Dul Kadın, Üstad Hiram'ın anasıdır. Dolayısıyla, bir masonun yardım dileyen bir başka masona yardım etmesine dul kadının çocuğuna yardım deriz, bu bir mükellefiyettir.,

O gün, Nuru Ziya sokaktaki binada masonluk ve **Demirel**'in masonluğu konusundaki Mason ileri gelenleriyle konuşmamız bir saat kadar sürdü. Mason olmayı aklımızdan bile geçirmediğimiz için, **Ekrem Tok**'a ve ötekilere, görüşmeyi kabul ettikleri için teşekkür ettik ve öğ-

Eskikitaplarim.com

rendiklerimizi de daha sonraki günlerde uzun uzun yazdık. Aslında, daha önce **Demirel**'in masonluğuna ait belgenin fotokopisini ilk ele geçirip yayımlayanlardan biri de zaten bizdik.

En Saygıdeğer Büyük Üstad **Ekrem Tok**'la görüşmemizin üstünden kısa bir süre geçtikten sonra **Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası** Genel Kurulu 28 Nisan 1965'de toplantıya çağrıldı. Ne var ki, masonlar arası gerginlik öylesine çoğalmıştı ki, Büyük Loca toplantısı ancak 1 Mayıs'ta yapılabildi.

Bu genel kurul nedeniyle Daimî Kurul'un hazırladığı çalışma raporunda matrikül hareketlerinden söz edilirken, «**Son bazı olayların açıkça isbat etmiş olduğu gibi bu durum camiâmızı bazı nahoş neticelerle karşı karşıya getirmek tehlikesini göstermektedir**» biçiminde bir cümle vardı.

Toplantıda bazı delegeler bu cümlenin açık olmadığını, ne demek olduğunun açıklanmasını istediler. Bunun üzerine **Necdet Egeran** bilgi vermek durumuyla karşı karşıya kaldı ve şöyle dedi:

— Bir gün Ankara'daki evimde otururken Hikmet Turat birader gelerek bana bir mektup okudu. Bu mektupta bir biraderin cemiyette kaydının bulunup bulunmadığının bildirilmesi isteniyordu. Ben de Hikmet Turat biradere, tetkik ediniz, eğer kaydı yoksa bir vesika verelim bu dul kadının çocuğuna yardımdır, dedim, belge böyle verildi...

Egeran'ın gerçeğe pek de uymayan bu sözleri, delegeleri iyice feverana getirdi. Birçok delege birden, itiraz ederek söz istediler. Bunun üstüne Büyük Üstad **Ekrem Tok**, ayağa kalkarak ve iki elini önündeki masaya dayayarak kimseye söz vermeyeceğini bildirip şöyle konuştu:

Eskikitaplarim.com

— Sevgili kardeşlerim, yanaklarınızdan, ellerinizden öperim. Size yalvarırım bu hususta konuşmayınız, konuşursanız ben ölürüm, buradan ölüm çıkar, kimseye söz vermiyorum, oturumu kapatıyorum, yarın onda gelirsiniz...

Bir Büyük Üstad'ın mason locasında ayağa kalkarak iki elini masaya dayaması ve «**ben ölürüm**» demesi, masonluk camiâsında en büyük anddı. Buna uyulması kesin zorunluluktu. Böyle bir durumda kimse karşı çıkamazdı ve nitekim çıkılmadı, oturum da kapanmış oldu.

MASON

YALAN

SÖYLER Mİ?

Ertesi gün genel kurul 91 delege ile açıldı ve seçimlere geçildi. Ankaralı bir mason, **Necdet Egeran**'ın adaylığını koydu. Oysa, **Ekrem Tok**, daha önce yapılan üstatlar toplantısında, **Egeran**'ın adaylığını koymayacağına dair kendisine söz verdiğini, kendisinin de bu söze dayanarak Üstadlara bunu vaad ettiğini söylemişti.

Bu söz ve vaad hiç hatırlanmadı.

Ne var ki, en azından **Demirel** kadar kıvrak bir politikacı olan **Egeran** söz alarak, kendisinin aday olmayacağını ama, kardeşleri bir vazife verirlerse bunu kabul edeceğini ve her hafta oturduğu Ankara'dan İstanbul'a toplantılara yolluk istemeden gidip gelebileceğini ve çalışacağını söyledi. Bu, adaylığı zaten önerildiği için bir tür adaylığı dolaylı yoldan koymaydı. **Egeran**'dan başka **Necmeddin Sahir Sılan** ve **Nuri Pere** de aday oldular. Oy pusulaları dağıtıldı ve 98 delegenin oy kullandığı gö-

Eskikitaplarim.com

rüldü. **Necmeddin Sahir Sılan** 49, **Nuri Pere** 34 ve **Egeran** da 15 oy aldılar. Çoğunluk sağlanamamıştı. İkinci tur oylama yapıldı. Bu kez **Sılan** 32, **Pere** ve **Egeran** 28'er oy almışlardı. Üçüncü tura geçilirken **Nuri Pere, Egeran** lehine adaylıktan vazgeçti.

Üçüncü tur oylama balotaj biçiminde oldu, **Egeran** 44, **Sılan** 42 oy aldılar. 5 oy boş çıktı. Oysa masonik seçimde **«istinkâf - çekimserlik»** yoktur.

Bu durumda bazı delegeler söz istediler, **Ekrem Tok,** gene hiç kimseye söz vermeyip, **«Egeran Üstad seçilmiştir»** diyerek, and içmek üzere çağırdı. Bu durumda birçok delege **«usulsüz biçimde»** oturumu protesto ederek terkettiler ama **Ekrem Tok, Egeran**'a hemen and içirerek, makamına ıs'ad etti. Salonda 64 delege kalmıştı ve bu kadroyla seçimlere devam olunup Daimî Heyet seçildi.

Tam bir olup bittiyle seçilen **Egeran** için çeşitli localarda sürekli tartışmalar yapılıyordu. Masonlar olarak usulsüzlük, intizamsızlık üzerinde duruluyor, yeni seçilen Büyük Üstad'ın gerçeğe uymayan bir belgeyi, siyasî amaçlarla ve nizama uymayan bir biçimde verdiğini kendi ağzıyla açıkladığından, bu şekilde bir suçun faili olarak Büyük Üstadlığa aday bile olamayacağı; nerde kaldı ki seçilebileceği, yapılan seçimlerin geçerli olmayacağı Büyük Üstadlığı işgal eder durumda bulunduğu ve haysiyet divanına verilmesi gerektiği, **Ekrem Tok**'un da önceki Büyük Üstad olarak açıkça tarafgirlik yaptığı söyleniyordu.

Büyük Loca ve ona bağlı localar içindeki bu kaynaşma, sonunda **Yüksek Karargâh**'larda da yankılar uyandırdı. **Yüksek Şûra,** işlenen suçun tüm Türk masonluğunu etkisi altında bulundurduğu görüşündeydi. Sonunda yüksek dereceli biraderler tarafından yapılan başvurular üstüne **Yüksek Şûra Haysiyet Divanı,** bir **Yüksek Mahke-**

Eskikitaplarim.com

me oluşturdu, şikâyetler, iddialar, savunmalar ve tanıkları dinledi.

Sonunda, Yüksek Şûra Haysiyet Divanı tarafından oluşturulan **Yüksek Mahkeme**, Büyük Loca'ya başkanlık eden 33 dereceli **Ekrem Tok**'u bir yıl süreyle Masonluk hak ve hizmetlerinden uzaklaştırmaya, 29 dereceli **Necdet Egeran'**ı nizamnamenin 204'üncü maddesinin C fıkrası hükmünce masonluktan çıkarmaya karar verdi.

Bilgi Locası adına, yetkisi olmadığı halde ve kayıtları araştırmadan, salt **Egeran**'dan aldığı talimata göre, **Süleyman Demirel**'e, Mason Locasının antetli kâğıdına, **«Derneğimiz kayıtlarında Süleyman Demirel ismine rastlanmamıştır»** diye yazıp, **«ikinci başkan»** olarak imzalamış ve vermiş olan **Hikmet Turat** ise daha önce Locası haysiyet divanınca cezalandırılmış, ancak o da savunmasında bu işi tek başına yapmadığını, **Necdet Egeran** aracılığıyla Büyük Loca'yı durumdan haberdar ettiğini söylemişti.

Tüm bu cezalandırmalar, zaten araları, **İngiltere Birleşik Locası** tarafından tanınmak - tanınmamak tartışmaları yüzünden azıcık şeker renk olan **Büyük Loca** ile **Yüksek Şûra**'nın arasını iyice açmıştı. Büyük Loca Genel Kurulu'nda **Refet Hakol, Egeran'**ın adının açıklanmasını ve cezalandırılmasını istemişti. Yüksek Şûra Üyesi Avukat **Ali Galip Taş**, iki yıl için locasından istifa etmek istedi, bu istifası güçlükle önlendi. İstanbul Bölge Başkanı **Nebil Sarper** ise bir oldu bitti ile **Egeran** olayının kapatılmak istenmesi nedeniyle protesto olarak, locasından izin istemiş ve ayrılmıştı. **Ekrem Tok**'un Yüksek Şûra'da, **Necdet Egeran**'ın Yüksek Haysiyet Divanı'nda yargılanmaları ve cezalandırılmaları ise yeni seçilmiş Büyük Loca Yönetim Kurulu'nca (Daimî Heyet), Yüksek Şûra'nın Büyük Loca işlerine karışması şeklinde değerlendirildi.

Eskikitaplarım.com

SAVUNMA
YERİNE
TAARRUZ

Büyük Üstad olarak **Necdet Egeran,** 7 Haziran 1965'-de **«Muhterem Localara ve Bütün Kardeşlere»** diye başlayan bir **«Büyük Üstad Mesajı»** yayınladı. Necdet Egeran'-ın taktiği en iyi savunmanın saldırı olması yolundaydı.

Egeran, **«Sevgili kardeşlerim»** diye başlayan mesajında şunları söylüyordu:

Türkiye Büyük Locası seçimleri üzerinden bir aydan fazla bir zaman geçmiş bulunuyor. Seçimlerden evvel ve seçimler esnasında, bir Üstadın seçimlere müdahale etmiş olması yetmiyormuş gibi, Localarımızda benim aleyhime kardeşlerimizi kışkırttığını ve Türk Masonluğunun birlik ve beraberliğini yıkmaya çalıştığını müşahede etmekteyim.

Masonik toleransın azamisini göstererek bu üstadın hareketlerine aklu hikmeti rehber olacağını ve bozguncu faaliyetlerine kendiliğinden son vereceğini bugüne kadar sabırla bekledim. Bu bekleyişi acz telâkki ettiğini ve yıkıcı faaliyetlerini aksine genişlettiğini ve Türkiye Yüksek Şûrası'ndaki vazifesinden de faydalanarak Dünya Masonluk tarihinin kaydetmediği pervasızlıkla, aradaki Konkordato'dan başka hiçbir münasebet ve alâkası bulunmayan Hür ve Müstakil Büyük Locamıza dil ve el uzattığını üzüntü ile kaydetmiş bulunuyorum.

Bu meyanda Kardeşlerimizin usule ve nizama uygun intihabiyle deruhte etmiş olduğum Büyük Üstadlık vazifemi de hiçe sayarak, tamamen ayrı bir masonluk teşekkülü olan ve Büyük Locamızın Türk Masonluğu üzerinde-

Eskikitaplarim.com

ki yüksek otoritesini bir konkordato ile tanımış bulunan Yüksek Şûra'ya bağlı bir haysiyet divanına beni sevkettirmek tertibinde bulunmuştur. Bütün bu hususlar dikkate alınarak hislerinin zebunu bu üstad hakkında gereken Masonik muamele yapılacaktır.

Bir daha açık ve sarih olarak ifade etmek isterim ki, siyasetle hiç bir zaman uğraşmadım ve siyasî hayata da girmeye de niyetim yoktur. Bu itibarla beni, Masonluğumuzu siyasete karıştırmış olmak gibi bir töhmet altında bulundurmak isteyenlerin asıl siyaset yapmakta olduklarını görmekten üzüntü duymaktayım. Ne acıdır ki, hakkımda asılsız dedikodular çıkarmak suretiyle beni yermeye çalışanlar, değil yalnız Masonluğu siyasete âlet etmek, siyaseti masonluğun taa can evine kadar sokmakta asla tereddüt göstermemektedirler. KİM mecmuasındaki yazı, bunun en bariz misalidir. Bu yazıyı hazırlayanlar Masonluk ilkelerine ve onun kudsiyetine ihanet etmiş olmak şaibesinden hiç bir zaman kurtulamayacak bedbahtlardır.

Bu itibarladır ki, alnım açık olarak Mason camiası içinde bana yüklenen şerefli vazifeyi yürütmekten kaçmıyorum. Büyük daimî heyetin sayın üyelerini yanımda ve ittifakla beni destekler görmekten aldığım cesaretle siz kardeşlerime elimden gelen hizmeti yapmaktan daima bahtiyarlık duyacağımdan şüphe etmeyiniz.

Siz kardeşlerimden şu anda beklediğim, saflarınızı sıklaştırmanız ve Türk Masonluğunun ayrılmaz bütünlüğünü zedelemekten kurtarmak üzere gereken beraberliği temin etmenizdir. Beraberliğimiz, Büyük Loca'ya dışından gelecek bütün hücumları defetmeye yetecek kuvvet ve kudreti verecektir. Unutmayınız ki, Dünya Masonluğunun nazarları da Büyük Locamızın tesanüt ve beraberliği üzerinde temerküz etmiş bulunmaktadır. Tesanüdü

2sikitaplarim.com

ve disiplini gevşettiğimiz anda, Türk Masonluğunun yıkılmasına haysiyet ve şerefinin onarılmaz yaralar almasına ve muntazam Dünya Masonluğunca tanınmamızı sağlamak için yapılan 10 yıllık büyük gayretlerin heba olmasına yol açacaktır. Bunun vebali de, hiç şüphe yok, şu veya bu tesir altında Localarda karıştırıcı rol almış bulunanlara raci olacaktır.

Bu tarihî mesajımızın, Masonluğu ciddî olarak benimsemiş, siz, mütekâmil kardeşlerimin dikkatlerini zararlı faaliyet göstermek istidadında olanlar üzerine çekmeye kâfi geleceğini ve Masonluğumuzun âlî menfaatlerine aykırı bu gibi hareket ve faaliyetleri daha oluş yerinde durduracağını bütün imanımla beklemekteyim.

Masonlukta şahıslardan ziyade mukaddes vazifelerin dokunulmazlığını gözönünde tutarak, Mason yeminlerimize sadakatle bağlanmamız Büyük Locamızı bahtsız saldırılardan koruyacaktır.

Siz sevgili kardeşlerime her bakımdan sonsuz itimadım vardır. Yalan ve tezvirlere dayanan hakkımdaki hücumlara bakmadan, sizlerin de bana karşı itimadınızın tam olduğuna inancım büyüktür. Türk Masonluğunun şereflerini kurtarmak ve Büyük Locamızın istiklâlini müdafaa etmek için hepberaber ittihad zincirimizi kurmaya sizleri dâvet ediyorum.

Kâinatın Ulu Mimarından yanında ve yardımınızda bulunmasını niyaz eder, Kardeşçe sevgi ve saygılarımı sunarım.»

Büyük Üstad **Necdet Egeran**'ın bu hırçın çıkışının yanı sıra Büyük Loca Yönetim Kurulu'nun bir genelgesi de Büyük Üstad Kaymakamı **Nuri Pere** imzasıyla tüm localara yollanmıştır.

Eskikitaplarım.com

Bu genelgede de **Yüksek Şûra**'nın **Büyük Loca**'nın işlerine karışmak istediği ileri sürülmekte, Büyük Loca'nın hiç bir otoriteyle ortaklık kabul etmeyeceği, dilediği vadilerde locaların üstünde bölge locaları ve kuralları oluşturabileceği, dilerse bunları görevden alabileceği belirtilerek,

«Masonluğun en önemli taahhütlerinden olan ketumiyet kaidesine riayet malûm iken, Büyük Loca Umumî Heyeti'nde cereyan eden müzakerelere ait doğru veya yanlış bilgilerin basına aksettirilmiş olması, eşine rastlanmamış masonik suçtur» denilmekteydi. Genelgede ayrıca, Localarda bu konunun tartışmasının önlenmesi de istenerek, birlik ve beraberlikten dem vuruluyordu.

Ne var ki, ne **Büyük Üstad mesajı**, ne **Daimî Heyet genelgesi**, masonlar arası kargaşalığı yatıştırmaya yetiyordu. Nitekim, İstanbul'dan 11, İzmir'den 5 localın **Muhterem** Üstadları ortak imzalı bir levha ile (yazı), **Necdet Egeran**'ın Büyük Üstadlıktan istifasını istediler. Daimî Heyete İzmir delegasyonundan seçilmiş ve Egeran tarafından İzmir'deki **Kemal Muhterem Locası**'nın da Büyük Müfettişliğine atanmış olan **Celâl Olcay** da 5 Temmuz 1965'de **Necdet Egeran**'a yolladığı bir mektupta, Büyük Loca Daimî Heyeti'nin genel kurulu toplantıya çağırmasını, **Egeran**'ın durumunun burada görüşülmesini öneriyor ve seçilip atandığı görevlerden de istifa ettiğini çok nazik bir dille bildiriyordu. **Celâl Olcay, İzmir Locası** eski Muhterem Üstadıydı ve yüksek dereceli bir masondu.

HUZURSUZLUK YATIŞMAYIP ARTINCA

Büyük Loca'nın **Necdet Egeran** yönetiminde, **Yüksek Şûra**'nın kendi içişlerine karışıyor şeklindeki yakınma-

Eskikitaplarim.com

ları üzerine, **Yüksek Şûra'nın Hâkim Büyük Amiri Hazım Atıf Kuyucak**, 31 Temmuz 1965 tarihinde, Yüksek Şûra'ya bağlı karargâhlara devam eden biraderlere ve Büyük Loca'ya seslenen bir açıklama mektubu kaleme aldı.

Hazım Atıf Kuyucak'ın bu mektubu, oldukça sertti. Belirttiği noktalarsa özetle şöyleydi:

Yüksek Şûra'nın Büyük Loca işlerine karışmaya niyeti yoktur, 1957 tarihli konkordatoya bağlıdır.

Yüksek Şûra üyelerinden bazıları, Büyük Loca Genel Kurulu'nda ya da Remzî Localarda ilk üç dereceden masonlar olarak haklarını kullanıp görüşlerini söylemişlerse, bu görüşler Yüksek Şûra'nın görüşleri demek değildir. Yüksek Şûra, Büyük Loca seçimleri konusunda bir görüş söylememektedir ama, bu seçim sonuçlarını tanıyıp tanımamak da tamamen Yüksek Şûra'nın kendisine ait bir iştir.

Her Yüksek Şûra'nın, remzî loca kurma yetkisi vardır. Türkiye Yüksek Şûrası bu hakkını Büyük Loca'ya bırakmıştır ve şimdiki de yeniden kullanmak niyetinde değildir ama, kullanıp kullanmayacağı kendi bileceği iştir.

Yüksek Şûra, gayri meşrû ve gayri muntazam sayacağı bir Büyük Locayı tanıyıp tanımamakta da tamamen özgürdür. Herhangi bir gerekçeyle bir Büyük Locayı tanımakta sakınca gördüğü takdirde alacağı önlemlerin değerlendirmesi de yalnız Yüksek Şûra'yı ilgilendirir.

Hâkim ve **Âmir** olarak **Hazım Atıf Kuyucak**, mektubunda bir de şu noktayı vurguluyordu:

«Masonluğun temel kurallarından biri doğruluk ve dürüstlük, diğeri de politikanın mahfil kapılarından içeri sokulmamasıdır. Buna rağmen, her iki esas prensibe

Eskikitaplarim.com

muhalefet eden bir birader maalesef üstad seçilmiştir. Bu seçimin Masonluk kaide ve geleneklerine ne dereceye kadar uygun olduğunu takdir hususu da yine remzî localar mensuplarına ve bu locaların delegelerinden terekküp eden Büyük Loca Umumî Heyetine aittir.»

1957 Konkordatosuna göre **Büyük Loca** ile **Yüksek Şûra** arasındaki ilişkilerin uluslararası ilişkileri andırdığını da söyleyen **Hazım Atıf Kuyucak, «Devletlerarası hukukta herhangi bir devletin idare sisteminde veya esas bünyesinde milletlerarası ahlâk ilkelerine aykırı bir değişiklik vukua geldiği takdirde, o devleti tanıyıp tanımamak yetkisi devletler ailesindeki her milletin hakkıdır. Bunun gibi gerektirici bir sebebin ortaya çıkması halinde Yüksek Şûra Büyük Loca'yı ve karşılıklı olarak Büyük Loca da isterse Yüksek Şûra'yı tanımamak hususunda serbesttir.»** diye yazıyordu.

Yüksek Şûra ve onun **Hâkim Büyük Âmiri**'nin bu sert çıkışı, masonlar arası huzursuzluğu daha da artırınca bazı biraderler, bölge Mahfili Üstadı **Nebil Sarper** aracılığıyla bir kez daha **Egeran**'ı istifaya dâvet ederler. Egeran da cevaben,

— Ben de istifa etmeyi düşünüyorum, bana on gün kadar mühlet verin, der.

On gün sonra neye karar verdiği telefonla sorulduğundaysa, istifa falan düşünmediğini, başkaldıran üç beş kişinin haddini bildireceğini söyler. Sonra da 3 Ekim 1965'de Büyük Loca Genel Kurulu'nu olağanüstü toplantıya çağırır.

26 Ağusuos 1966 tarihini ve 1955 sıra numarasını taşıyan bu çağrıda, **«Türk masonluğunun yüksek menfaatlerine zarar veren ve çalışmaları aksatan huzursuzluklar»** konusunda, müzakere açılacağı ve gereken kararların alınacağı yazılıdır.

Eskikitaplarim.com

Toplantı günü delegelere dağıtılan **«Büyük Loca Daimî Heyeti'nden bütün Kardeşlere açıklama»** adlı broşürde ise, **Yüksek Şûra'nın Büyük Loca** işlerine müdahale ettiği yolundaki eski savlar yinelenir ama, bu savları gösteren belgeler ortada yoktur. Toplantıda **Egeran** konuşur, önerge vermek isteyenlerin önergelerini geri çevirip,

— **Bugün sizleri buraya fikir ve temayüllerinizi anlamak için çağırdım, dinledim, karar için düşüneceğim,** der.

Yüksek Şûra'nın kendisini dinlemeden masonluktan çıkarma kararı aldığını söyler ama, delegelerden biri Yüksek Haysiyet Divanı üyesidir, **Egeran'ın** yüzüne karşı bunun böyle olmadığını, **Egeran'ın** yazılı savunmasını yaptığını söyler. Sonuçta **Egeran** oturumu,

— **Düşünüp karar vereceğim,** diyerek kapatır. Hiç bir karar alınamaz.

14 Kasım 1965 tarihinde ise Localarda, 2079 sayı ile **Büyük Üstad Necdet Egeran'ın** veda mesajı okunur. Bu mesajda bütün masonlara bir masonluk dersi verilmekte, ritüellerde yazılan noktalar yinelenmekte, **«İskoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası, Büyük Locamızın istiklâlini zedelemiştir. İskoç Riti hâkimiyeti altındaki bir Büyük Loca'nın değil başında, içinde kalmayı bile prensiplerime aykırı bulmaktayım. Müstakil ve Muntazam Türkiye Büyük Locası topluluğunu tahakkuk ettirmek için on senelik mücadelemizin devamını genç mason kardeşlerimizden beklemekteyim»** demekte, yüksek derecelerin gereksizliği hakkında görüşler belirtip,

«İşte kardeşlerim, bu 9 maddelik müşahedelerim muvacehesinde Türk Masonluğunun karışıklık içinde ve Yüksek Derecelerin fuzulî hâkimiyeti altında bulunduğu neticesine varmamak mümkün değil. Bu düşünce ile ve haysiyet ve şerefimi daha fazla zedelenmekten korumak

Eskikitaplarim.com

maksadiyle Masonluktan istifa ediyorum.» diye de mesaj noktalanmaktadır.

Ardından da, Büyük Loca Genel Kurulu 5 Aralık 1965 günü yeni bir olağanüstü toplantıya çağrılmıştır.

O günkü toplantıya gelenler, lokale girdiklerinde başkanlık kürsüsünde masonluktan istifa etmiş, —Yüksek Şûra Disiplin Kurulu'nca da ihraç edilmiş—, **Necdet Egeran'ı** görmüşlerdir. Meğerse, **Egeran'ın** istifasını Locası kabul etmemişmiş...

Egeran, oturumu açtıktan, kendisinin masonluktan istifasını **Bilgi Locası'nca** kabul edilmediği, Daimî Heyetin de istifasını oya koyacağını bildirdikten sonra kimseye söz vermeden yeni seçimlere geçilmesini onaylatmıştır.

YENİLER
ESKİLERİN
DEVAMI

Hemen yapılan yeni seçimlerde, Büyük Üstadlığa, **Hayrullah Örs** seçilmiştir.

Yeni Büyük Üstad da yaptığı ilk konuşmada, masonluğun salt ilk üç dereceyi içerdiği görüşünü savunarak, Yüksek dereceli karargâh çalışmalarının masonluk sayılmayacağını söyleyerek işe başlar. Bu konuşmalar yeni yıl İs'ad törenleri sırasında yapılan konuşmalarda da yinelenir. Karşı çıkmak isteyen delegelere söz verilmez.

Localara gönderilen genelgelerdeyse, **Ekrem Tok** ve **Necdet Egeran'a** davetiye gönderilmesi istenmekte, yüksek derecelere localar tarafından atanmaları yapılan biraderler hakkında **Yüksek Şûra'ya** hiç bir yazı gönderilmemekte ve her fırsatta da **Yüksek Şûra'nın Büyük Lo-**

Eskikitaplarim.com

ca işlerine karıştığı ileri sürülmektedir. Bu hava içinde 22 Nisan 1966 tarihindeki olağan yıllık toplantıya sıra gelir.

Bu toplantıda, Şark'ta, Büyük Üstad'ın sağında **Necdet Egeran'ın** eski Büyük Üstad sıfatıyla oturduğu görülür. Delegelere dağıtılan çalışma raporundaysa, **Yüksek Şûra'ya** şiddetle çatılmakta, **Büyük Loca** ile **Yüksek Şûra** arasındaki konkordatonun **Yüksek Şûra** tarafından ihlâl edildiği yolundaki görüşler yinelenmektedir.

Bu toplantıda delegelere ayrıca, dağıtılan **Büyük Üstad Hayrullah Örs** imzalı bir broşürdeyse, **Yüksek Şûra'nın Büyük Loca** ile imzaladığı konkordatoyu feshettiğini bildiren bir mesaj bulunmaktadır.

İki gün süren genel kurul toplantısında, **Yüksek Şûra'nın** konkordatoyu feshetmesi konusu tartışılmıştır. Bu arada pek çok delege, **Yüksek Şûra'nın** masonik bir teşekkül olmadığını, mensuplarının tarikat ehli bazı masonlardan ibaret bulunduğunu, bu teşkilâtın yok ferzedilmesi, bu karargâhlara devam edenlerin gayrı muntazam ilân edilmesi gereğini dile getirdiler. Konkordatonun feshi üstünde ise hemen hiç durulmaz, durmak isteyenlere de olanak verilmez...

Söz alan Büyük Üstad **Hayrullah Örs** de yaptığı konuşmada, dileyen biraderlerin yüksek karargâhlara devam edebileceklerini, ancak bunun için yeni bir konkordato yapılmasına gerek olmadığını, çünkü bu karargâh çalışmalarının masonluk demek olmadığını anlatır...

Oturumların ikinci gününün öğleden sonrasındaysa, Başkanlık Divanı'na Büyük Üstad Kaymakamı **Şekür Okten** geçer ve İzmirli bazı delegelerin **Necdet Egeran'ın** haysiyet divanına verilmesi önergesi görüşülmeye başlanır. Ancak, Egeran'dan başka kimseye söz verilmeden oylamaya geçilir ve 32'ye karşı 44 oyla **Egeran'ın** Haysi-

Eskikitaplarim.com

yet Divanı'na verilmemesi kararı alınır. Bu sonuç, iplerin kopmasına yeter de artar...

Genel Kurul'dan localara geçen anlaşmazlık, sonunda istifalara yol açar. İstifa eden biraderler bağımsız localar kurar, sonra bunlar birleşerek Türkiye Büyük Mason Mahfilini oluştururlar ve böylece, tek bir, Büyük Locada birleşmek yolunda yıllarca sürmüş çabalar iflâs eder. Bir yanda Necdet Egeran görüşünün egemen olduğu **Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası,** karşısında da 4 Haziran 1966'da **Türkiye Mason Mahfili** kurulmuş olur. Büyük Üstadlığına **Orhan Hançerlioğlu'**nun seçildiği ve İstanbul'da İzmir vadilerinde birleşen biraderlerin kurduğu localardan (5'i İstanbul, 2'si İzmir'de) oluşan bu mahfil de tıpkı **Büyük Loca** gibi kendisini düzenli, karşısındakini düzensiz sayan bir mahfildir. **Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'**nın süregelen icraatını 35 madde içinde derlenen bir suçlama levhasıyla düzensiz saymakta, onları «**düzenli uydu**» diye vasıflandırmaktadır.

FİKRET ÇELTİKÇİ
NASIL ANLATIYOR?

Süleyman Demirel'e masonken mason değil diye belge verilmesi ve böylece de Türk masonluğunun bölünmesi olayı, bir izleyici olarak bizim saptayabildiğimiz kadarıyla yukarıda anlatılan biçimde olmuştur.

Ne var ki olaya başka gözle bakanlar da vardır. Örneğin, günümüzde de Türk masonluğunun en büyük örgütü durumunda olan ve **Nur-u Ziya sokağı sakinleri** diye adlandırılan **Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası**, Türkiye'de masonluk tarihi konusunda 1952 yılında

Eskikitaplarim.com

bir araştırması yayımlanmış olan **Fikret Çeltikçi** biraderlerine 1979'da bir kez daha ayni görevi vermiştir. Bu büyük locanın bir tür **«resmî tarihçisi»** niteliğini kazanan **Fikret Çeltikçi** de kitabında büyük ölçüde bizim yazdıklarımızı doğrulayan ama kimi yorumları başka türlü, azıcık kendilerine yontar biçimde ortaya koyan **«Hür Masonluk Tarihinden Notlar»** adlı kitabında 424-435. sayfalarda bölünme ve Demirel olayını şöyle anlatmaktadır ki biz bu anlatımı da noktasına ve virgülüne dokunmadan aynen kitabımıza almayı uygun bulduk.

İşte **Fikret Çeltikçi**'nin bu konuda yazdıkları:

— **«Türkiye Büyük Locası İle Türkiye Süprem Konseyi Arasındaki Anlaşmazlık.**

16 Aralık 1956 tarihinde yeniden örgütlenmiş olan bağımsız Türkiye Büyük Locası, 29 Nisan 1965 tarihindeki «Consécration — Tanzim» töreni ile bütün dünyaya düzenli bir obediyans olduğu kanaatını vermiş bulunmakta idi. Türkiye Büyük Locası için artık düzen sorunu ortadan kalkmış sayılabilirdi. İngiltere ile de dostluk ilişkilerinin kurulabileceği anlaşılıyordu. Bu nedenle Türkiye Büyük Locasına mensup masonlar kendilerini mutlu saymakta idiler.

Bu aşamada Türk Masonları arasında memnun olmayan olabilir mi idi? Kimse bunu tasavvur bile etmiyordu. Bununla beraber 1909'dan beri Türkiye'de Mason localarında bir çeşit «soylular sınıfı» oluşturduklarını vehm eden bazı Yüksek Dereceli biraderler ve Türk Yüksek Şûrası'nın bazı üyeleri Türkiye Büyük Locasının demokratik bir düzende kendi kendini idare etmesi halini anlayamamış ve bunu hoş karşılamamıştı. Bu biraderler, uzun yıllar «visayet» altında tutulmuş bir Büyük Locanın böyle birdenbire bağımsız ve serbest hareket etmesine akıl erdiremiyorlardı sanki!..

Eskikitaplarim.com

Büyük Locaya bağlı loca mensuplarının bir kısmı Süprem Konseye bağlı olarak idare edilen ve çalışan atelyelere katılmaktadır. Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritinin ortaya çıktığı tarihten itibaren bir çok gelişmeler geçirdikten sonra, 19. yüzyıl ortasından bu yana bu rit bütün dünya Masonları arasında saygınlık kazanmıştır. Her yerde kabul edilen bir usule göre sembolik locaların üstat derecesindeki Masonlarına, istedikleri takdirde, Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Rit atelyelerine katılmaları hususunda müsaade verilmiştir. Bu rit, Masonluğun tarihsel gelişmelerini, alegori ve sembolizm ile ilgili yönlerini inceleyen bir kuruluş olarak sembolik locaların üyelerinin daima ilgisini çekmiş kendisine özgü bir düzene sahip bir sistemdir. Beşerî kavramları kendisine özgü yöntemiyle, tedrici bir şekilde saliklerine aktarmayı öngören bu saygıdeğer kuruluşun her hangi bir hususta, Masonluğun esas örgütü olan büyük locaların işlerine karışması hiç bir zaman ve hiç bir yerde söz konusu olmamıştır. Bu hususu çeşitli şekillerde beliren tartışma ve uğraşılardan sonra benimsemiş olan büyük localar kadar dünya üzerinde örgütlenmiş bütün Süprem Konseyler de kabullenmişlerdir. Süprem Konseylere bağlı atelyelerin üyeleri olan Masonlar aynı zamanda remzî locaların üyeleri olduğu cihetle Masonluğu ilgilendiren her hususta söz sahibi oldukları bilinir. Şu kadar var ki bu hususta görüş belirtmek ancak remzî localar içinde mümkündür, bu görüşleri yüksek dereceli diye adlandırılan kademelere aktarmak Masonluk kavramlarına ve geleneklerine aykırı düşmektedir.

Belirtilen bu ilkeye uygun şekilde hareket edildikçe Masonlar arasında ahenk tam ve sürekli olmuştur. Aksi hallerde daima olumsuz sonuçlar doğuran anlaşmazlıklar meydana çıkmıştır. Bu bakımdan Türkiye'de, maalesef bu çeşit anlaşmazlıklar her zaman görülmüştür. Süprem

Eskikitaplarim.com

Konseyin remzî locaların işlerine karışma yetkisini kendisinde gördüğü sürece bu çeşitli anlaşmazlıklardan kurtulmanın imkânı yoktur. Bu anlaşmazlıklardan biri de 1965 yılında başgöstermiştir. Bu anlaşmazlık bu tarihe kadar görülenlerin hepsinden daha etkili olmuş ve sonunda Türkiye Büyük Locası ile Türkiye Süprem Konseyi, kesin şekilde, birbirlerinden ayrılmış ve aynı zamanda Spekülatif Masonlukta da anlamsız ve gereksiz bir bölünme meydana çıkmıştır. Bu anlaşmazlığın temelinde Büyük Loca ile Süprem Konsey arasındaki otorite çatışmasının bulunduğu ileri sürülebilir. Ancak çok anlamsız bir gelişme arzetmiş olan bu karışık anlaşmazlığın başlangıcında tatsız bir olay bulunmaktadır. Bu anlaşmazlığın iyi kavranabilmesi için, uygulamakta olduğumuz usule uygun olarak, notlarımızdan olduğu kadar, resmî tutanaklardan çıkardığımız bilgilerden yararlanarak, kronolojik bir sırayla olayları ve gelişmeleri belirtmeğe çalışacağız. Bunu yaparken kişisel yorum ve eleştirilerimizi de bu arada belirtmeğe gayret edeceğiz.

1. — 1964 yılı sonlarına doğru, Ankara'da toplanan bir siyasî partinin kongresinde, parti başkanlığına adaylığını koymuş koymuş olan bir muhterem zatın muhalifleri veya rakipleri bu zatın Mason olduğunu belirten bir belgenin teksir edilmiş kopyelerini kongre üyelerine dağıtmışlardı.

Böyle bir iddianın kendi siyasî görüşlerine göre başkan seçilmesine engel olabileceğini düşünen zat, Türk Mason Derneğinin Ankara Şubesine müracaat ederek kendisinin cemiyetin üyesi olmadığına dair bir belge verilmesini istemiştir. Bu isteği inceleyen derneğin Ankara Şubesi başkanı sıfatıyle Kaymakam Necdet Egeran 14.11.1964 tarihli bir mektup yazdırarak sözü geçen zatın:

Eskikitaplarim.com

«.....Cemiyetimizde kaydının bulunmadığı..» hususunu bildirmiştir.

Basit ve masum görünüşlü olan bu belge Türk Mason topluluğu içinde uzun süre bir sorun olarak kalmış ve yukarıda işaret ettiğimiz gibi Türk Masonluğunun ikiye bölünmesine kadar giden bir yolu açmıştır.

İlk zamanlarda bu belgenin verilişinden, Masonların büyük çoğunluğunun haberi dahi olmamıştır. Bununla beraber bu günlerde basında çıkan yazıların bazılarında Masonluğun halka iyi tanıtılmadığı, yayınlar ve çeşitli demeçlerde rastlanan yanlış ve yersiz beyanlar Türk Masonlarını rahatsız etmeğe başlamış ve bu nedenle topluluk için, belge ile ilgili olarak gerçek bilgi verilmesi isteği yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu olay sırasında canlı tutulmaya çalışılan Masonluğun dinsiz bir kuruluş olması iddiası dikkati çekiyor ve bu da Türk Masonlarını son derece üzüyordu.

Mason Cemiyetleri kendilerine yapılan bu gibi isnatlara, dış saldırılara yanıt vermekten hoşlanmazlar. Bu gibi polemiklere karışmanın Cemiyeti politikaya bulaştıracağından korkulur. Mason Cemiyetinin ana prensiplerinden başta geleni Politika ile hiç bir suretle uğraşmamaktır. Bu nedenle verilen belge üzerine ilk günlerde hiç durmamış olan Masonlar, Cemiyetin yersiz ve haksız ithamlar karşısında kaldığını ve verilen belgenin politikaya alet edildiğini düşünerek, cemiyetin ilgili otoritelerinden bilgi edinmek arzusunu izhar etmeğe başlamışlardır.

Masonlar arasında böyle bir isteğin belirdiğini gören Türkiye Büyük Locası Daimî Hey'eti Büyük Kâtip imzasıyle 28.12.1964 tarihinde localara aşağıda metnini aynen aldığımız sirküleri göndermiştir:

İstanbul 18 Aralık 1964

Muh.Lo.lara
Üs. Muh. ve Az. KK.

Son zamanlarda, bir muhterem zatın Türk Yükseltme Cemiyeti azası bulunmadığına dair Derneğimizden bir vesika istihsal edip bunu kendisine ait bazı konular için istimal ettiği duyulmakta, ve bu şayia KK.lerimizin hayret ve bazen de infialini mucip olmaktadır.

Konuya el koyan B. Da. Hey'etiniz, ismi geçen zatın, güya mensup bulunduğu iddia edilen Bilgi Mu. Lo.sının 1 numaradan halen tebliğ olduğu 109 numaraya kadar olan aza defterini incelemiş, bu zatın ismine mezkûr Mu. Locanın matrikülünde, kaydına rastlanmamıştır.

Bununla da yetinmiyerek, Bü. Kâtiplikte mevcut olan eski «Haricî Müracaat Listeleri» de incelenmiş, ve bu zatın ismine yine rastlanmamıştır. Gayrı muntazam ilânı suretiyle camiamızdan ayrıldığı iddia olunan bu zatın ismine gayrı muntazam listesinde de tesadüf edilememiştir.

Bunun böyle olduğuna göre, bu zatın muamelesini intaç, ve bilahara gayrı muntazam ilân etmek suretiyle bizimle alâkasının kesilmesine karar vermiş olan bir Muh. Loca var ise, bu Muh. Locanın bütün bu hareketleri bildirmekle mükellef bulunduğu Bü. Kâtipliğine karşı vazifesini ifa etmemiş olmasına hükmetmek lâzımdır.

Adı geçen zata, Bü. Üs.ın ve Bü. Da. Hey'etin bilgisi altında bir belge verilmemiştir. Hattâ, böyle bir belgenin verilip verilmediği de kesin olarak tayin edilmemekle beraber, verilmiş ise, yetki dışında ita edilmiş olduğunda şüphe yoktur.

Bir insanın bir Cemiyete aza olduğuna dair kendisine vesika verilmesi usulü cari olduğu ve aksinin mutasavver olmıyacağı cihetle bundan böyle, bu şekilde haricî âleme hitap edecek mahiyette belge veren ve Türk Yük-

Eskikitaplarim.com

setme Cemiyetinin faal politika ceryanlarına karışmasına yol açacak hareketlerde bulunan Biraderlerin bu hareketlerinin tasvip edilmiyeceği bütün KK.lerimize duyurmanızı ehemmiyetle ve Büyük Üstadımızın kesin emirleri olarak duyuyorum.

Bu vesile ile K.ce sevgi ve saygılarımı teyid ederim.

Mah. selahiyetle
Bü. Kü.
(Resmî Mühür)

Bu sirkülere göre belgenin verilmesinden Daimî Hey.et haberli değildir. Bundan sonra yapılan ilk incelemelerden çıkan sonuca göre, sözü geçen muhterem zatın Büyük Locaya mensup Locaların matriküllerinde ismi yazılı değildir. Ancak Daimî Hey'etin görüşüne göre, kayıtlarda ismi bulunmayan bir kimse için Cemiyette âza olmadığına dair bir belge verilmesi de uygun değildir. Daimî Hey'et bu şekilde belge verilmesi işini tasvip etmediğini açıkça belirtmektedir.

Bu sirkülerde dikkati çeken bir husus, Daimî Hey'etin bir üyesi olan Büyük Üstat Kaymakamı tarafından ve onun imzasıyle verilmiş bir belgenin «verilip verilmediği de kesin olarak tayin edilmemekle..» şüphe duyulmakta olduğunu Büyük Kâtibin beyan etmiş olmasıdır. Foto-Kopilerinin elden ele dolaştığı söylenen bir belgenin verilip verilmediğini önceden gereğince tahkik etmeden böyle bir beyanda bulunulması bir çok biraderin hayretini celp etmiştir. Kaldıki, bu sirkülerin yayınlanmasından önce de bazı biraderler Büyük Üstattan açıklamada bulunmasını isterken kendisine belge ile ilgili tamamlayıcı bilgiler arzetmişlerdir. Bu arada bir grup birader, 16.12.1964 tarihinde bir mektupla Büyük Üstada müracaat ettiğini, bizzat Büyük Üstat Daimî Hey'et toplantısında açıklamış ve bu biraderlerin Daimî Hey'et tarafından dinlenmele-

Eskikitaplarim.com

rini istediklerini bildirmiştir. Devrim Locasının Üstadı Muhteremi Muin Kuley biraderle bu muhterem locanın Büyük Loca delegeleri olan Feyzi Cin, Galip Dolun ve Cevat Konakçı biraderlerden oluşan bu biraderler Daimî Hey'etin 10 Ocak 1965 tarihinde yaptığı resmî toplantısına kabul edilmiş ve istekleri dinlenmiştir. Bu biraderler sözü edilen belgenin kimin tarafından verildiğinin açıklanmasını istemişlerdir. Bu istek karşısında Büyük Üstadın emri üzerine, bu biraderlere elde mevcut bütün matriküller gösterilmiş ve sözü geçen zatın isminin bu listelerde bulunmadığı teyit edilmiştir. 1956 yılından bu yana gayrı muntazam ilân edilenlerin listeleri de gösterilmiş ve bu listelerde de aranan ismin bulunmadığı belli olmuştur. Aynı şekilde gözden geçirilen istifa edenler arasında da bu isme rastlanmamıştır.

Bundan sonra Daimî Hey'et daha derin bir tahkikat yapmak maksadıyle Halit Arpaç, Hulusî Selek ve Saffet Rona biraderleri Ankara'ya yollamayı kararlaştırmıştır. Bu görevin verilmesinin nedeni şu olabilir: Mademki sözü geçen zatın ismine elde mevcut listelerde rastlanmamıştır, bu zatın cemiyetimize aza kaydedilmiş olup olmadığı hakkındaki Ankara'daki muhtemel kayıt listelerinde bir inceleme yapmak hakikatın tecellisi için gerekli olmaktadır.

Ankara'ya gönderilen biraderler şu hususlarda incelemelerde bulunmuştur:

1) Sözü geçen zat Cemiyetimize girmiş midir?
2) Kendisine Cemiyetimize girmediğine dair bir belge verilmiş midir?
3) İsmi geçen siyasî parti kongresinin yapıldığı bina önünde dağıtıldığı söylenen belgenin mahiyeti nedir?
4) Büyük Loca kayıtlarında sözü geçen zatın durumu nedir?

Eskikitaplarim.com

Bu sorulara sözü geçen üç kişilik hey'et, 14.3.1965 tarihinde Daimî Hey'ete sunduğu raporunda şu yanıtları vermiştir:

1) Sözü geçen zat 27.10.1954 tarihinde Bilgi Muh. L.sına Mes'ut Gün, Orhan Alsaç ve Rıza Berke biraderler tarafından teklif edilmiştir. Ankara Ünitesi de 23.12.1954 tarihinde tasvibnamesini Bilgi L.sına göndermiştir. Gerekli tahkikat tamamlandıktan sonra, 15.2.1956 tarihinde tekris merasimi ceryan etmiştir. Bundan bir süre sonra kalfalığa terfi eden sözü geçen zatın devamsızlığı görülmüş fiilen gayrı muntazam hale geçmiş, fakat bu hususta hiç bir işlem yapılmamıştır.

2) 14.11.1964 tarihinde Türk Yükseltme Cemiyeti Ankara Şubesine başvurularak sözü geçen zatın Cemiyette kayıtlı olup olmadığının bildirilmesi istenmiştir. Müracaat mektubunun aslı dosyasında mahfuz olduğu halde, Şube defterinde bununla ilgili hiç bir kayıt bulunmamaktadır. Öğrenildiğine göre sözü geçen müracaat mektubunu Hikmet Turat birader getirmiş ve Şube bürosundan aldığı başlıklı resmî bir kâğıt üzerine cevabı yazdırarak Büyük Üstat Kaymakamı Necdet Egeran biradere imzalatmıştır. Bu suretle hazırlanan belgenin sözü geçen ilgili zata bizzat Hikmet Turat birader tarafından teslim edilmiş olduğu tahmin edilmektedir.

3) Kongrenin yapıldığı binanın kapısı önünde dağıtılan belge Bilgi Locasının özel matrikül defterinden çıkarılmış bir sahifenin foto-kopisinin çoğaltılmış örneğidir. Bu belgenin nasıl elde edildiği öğrenilememiştir.

4) Bilgi Locasının gönderdiği senelik matrikül cetvellerinde sözü geçen zatın ismi bulunmadığına göre kendisinin Cemiyette üye olmadığı kanaatına varılmıştır.

Raporda sözü geçen zata böyle bir belge verilmesinin suç teşkil edilebileceği görüşü red'edilmekte ve mevcut matrikül cetvellerinde ismi olmayan bir kişi için bu kabil

Eskikitaplarim.com

bir belge verilmesinin bir suç unsuru teşkil edebileceği görüşüne katılınmadığı belirtilmiştir.

Bu rapor ile meselenin kapanmış olması beklenebilirdi. Fakat topluluk içinde sorun çok değişik şekilde yorumlanmakta idi. Her şeyden önce, sözü edilen zatın isminin matrikül cetvellerinde bulunmamış olması önemli değildir. İlgili zatın bizzat kendisi Mason olmadığını söylüyordu. Verilen belge de bu iddiayı doğrulamakta idi. Böyle olmakla beraber Bilgi Locasının aktif bir üyesi bulunan Necdet Egeran'ın, aynı locada tekris edilmiş bir kimsenin Mason olmadığı hakkında kaleme alınan bir belgenin altına imza atmış olması şayanı kabul bulunmuyordu. Bu itibarla belgenin verilmesiyle bir gerçeğin gizlenmiş olduğu fikri polemiklerin esasını teşkil etmekte idi.

Acaba Necdet Egeran biraderin imzaladığı belgede, «...Cemiyetimizin kayıtlarında isminize rastlanmamıştır» yerine «...1964 yılı itibariyle Cemiyet kayıtlarında isminize rastlanmamıştır.» dense idi, iş değişir miydi?.. Bir başka açıdan bakılarak, bu belgenin verilip verilmiyeceği hususu İstanbul'daki Daimî Hey'etten sorulmuş olsa idi, Daimî Hey'et acaba olumlu yanıt vermiyecek miydi?.

Aşağıda ayrıca görüleceği veçhile, esas sorun belgeden de öteye, Yüksek Şûra ile Büyük Loca arasında otorite kavgasından kaynaklanmakta idi.

*
**

2. — Böyle bir belgenin verilmesinin Mason topluluğunda pek görülen işlerden olmadığı söylenebilir. Fakat verilmesi halinde bunun bir suç olabileceği pek çok kişinin aklından bile geçmemiş olmalıdır. Bu itibarla belgenin verildiği uzun süre pek az kişi tarafından öğrenilmiştir. Bununla beraber Büyük Kâtip, yukarıda bir suretini

Eskikitaplarım.com

verdiğimiz 28 Aralık 1964 tarihli sirküleriyle bütün localara bir ön bilgi vermiştir. Bu sirkülere rağmen ilk anda localarda sanıldığından az bir tepki görülmüştür.

Belgenin verilmesinde suç unsuru gören biraderlerin hiç biri de konu ile ilgili olarak ilgili mercilere gerekli müracaatta bulunmamışlardır. Belgenin verildiği 14.11. 1964 tarihi ile Türkiye Büyük Locası Umumî Hey'etinin 2.5.1965 tarihinde konu üzerinde tartışmaların yapıldığı güne kadar aradan 170 gün geçmiş idi. Bu kadar önemli kabul edilen böyle bir iş üzerinde bilgi sahibi kimselerin Masonik yargı organlarına baş vurmamış olmaları düşündürücüdür. Çok muhtemeldir ki mesele umumî hey'et önünde tartışma konusu yapılmakla, Necdet Egeran biraderin görev almasına engel olmak istenmiştir. Eğer Necdet Egeran birader gerçekten seçime katılmamış olsa idi belki de bu sorun kısa zaman içinde unutulmuş olabilecekti.

Necdet Egeran biraderin Büyük Üstat seçilmesi Türk Mason tarihinde ilginç bir olay olarak gösterilecektir. Bu seçimin yarattığı olaylar dolayısıyle üzerinde hassasiyetle durulması gerekli olduğu kanısındayız.

1965 yılı konvanı uzun bir gündemle başlamıştır. Konvanın ilk gününde yukarıda kısaca belirttiğimiz törenle Türkiye Büyük Locası İskoçya Büyük Locası Üstadı ile birlikte Türkiye'ye gelen ve büyük locanın büyük Kâtibi Dr. Buchan ve İzmir'de oturan Sime ve Türkiye Büyük Locası Büyük Üstat Kaymakamı Necdet Egeran biraderler tarafından «Tanzim» edilmiş idi. İskoçya Büyük Locası'nın geleneklerine uygun olarak yapıldığı belirtilen bu törenle, Türkiye Büyük Locası'nın bütün dünya Masonlarınca tanınması sağlanmış oluyordu. Bir kere daha belirtelim ki, bir memlekette kurulmuş düzenli bir büyük locanın dünya Mason örgütleri arasında yerini alabilmesi için, «ışığın diğer bir düzenli büyük locadan gelmiş ol-

Eskikitaplarim.com

ması» güzel bir gelenek gereğidir. Bu itibarla «Consécration — Tanzim» töreni, Türkiye Büyük Locası'nın, İngiltere Büyük Locası'na kadar ulaşan kardeşlik zincirinin düzenli bir halkasını oluşturduğunun teyidi mahiyetindedir. Her ne kadar Türkiye Büyük Locası'nın düzenli bir Büyük Loca olduğunu İskoçya Büyük Locası'nın ilân etmiş olması İngiltere Büyük Locası'nca yeterli görülmemişse de bu ilânın büyük bir ağırlık oluşturduğundan şüphe edilemez.

Necdet Egeran biraderin İskoçya Büyük Locası'nın desteğini sağlamaktaki rolü aşikârdır. Necdet Egeran birader böyle bir desteği sağlamakta baş rolü oynamış olduğu halde, törenin yapılmasından hemen sonra büyük eleştirilere neden olmuştur. Konvandaki tartışmaları kendi notlarımızdan olduğu kadar tutanaklardan çıkardığımız bilgilere dayanarak özetlemiş bulunuyoruz.

Konvanın açılışından sonra, 1 Mayıs 1965 günü normal çalışmalara geçilince her şey birden değişik bir görünüşe bürünüverdi. İki gün süren müzakerelerin birinci gününde ilk sözü merhum Refet Hakul birader almıştır. Hakul birader mensup olduğu Fazilet Locasının direktifi üzerine belge olayının sorumlularının tesbiti ile haklarında gerekli işlemlerin yapılmasına Büyük Loca karar vermesini istemiştir.

İşte bu konuşma ile bu ana kadar pek anlaşılamamış olan ve bir çeşit dedikodu şeklinde kulaktan kulağa aktarılan belge olayı bir anda yüzeye çıkmış bulunuyordu. Büyük Kâtibin sözünü ettiğimiz sirkülerine rağmen cemiyet içindeki büyük çoğunluğun bilgisi dışında kalmış «nahoş» diye adlandırılan bu olay umumî hey'etteki görüşmelerle bütün Masonların bilgisine açıklanıyordu. Umumî hey'et olayı bir kere de Necdet Egeran biraderin şu beyanıyle öğrenmiş oluyordu:

«Refet Hakul kardeşimizin temas ettiği nokta, raporda «nahoş» bir olay olarak bahsedilen olaydır. Bu olayın bana taallük eden kısmını açıklayacağım» dedikten ve bazı Masonik görüşlerinden söz ettikten sonra şöyle devam etmiştir:

«Bir gün Hikmet Turat kardeşimiz bana müracaat etti ve bu gün artık cemiyetimizde kayıtlı bulunmayan bir kardeşimizin Türk Yükseltme Cemiyeti Ankara Şubesine hitaben yazılmış bir mektubunu getirdi. Bu mektupta halen cemiyette kayıtlı olup olmadığının bildirilmesini istiyordu bu kardeşimiz. Kayıtlarımızı tetkik ettirdim. Halen cemiyette kaydı bulunmadığını tesbit ettirdikten sonra «halen cemiyette kaydınıza rastlanmamıştır» diye bir cevap vermeği derneğin ikinci başkanı olarak mahzurlu görmedim, ve bu şekilde yazılmış Ankara Şubesinin mühürü ile mühürlenmiş olarak bana getiirlmiş olan bu cevabı imzalayarak Turat kardeşime verdim.»

Bu cevap mektubunda kullanılması istenmiş olan «halen» sözcüğü hakiki belge üzerinde bulunmamaktadır. Bu sözcük gerçekten belgede bulunmuş olsa idi Necdet Egeran birader belki de fazla eleştirilmemiş olabilirdi. Fakat Egeran biraderin açıklamaları umumî Hey'etin bir çok üyeleri tarafından yeterli bulunmamıştır. Fakat celseyi idare eden Büyük Üstat Dr. Ekrem Tok birader bu açıklamalarla yetinilmesini istiyordu. Büyük Üstat Ekrem Tok kısa bir hitabede bulunduktan sonra, yaptırdığı araştırmalardan söz ederek bahsi geçen zatın isminin Büyük Locanın merkez arşivlerine intikal eden dosyalarda mevcut olmadığını tesbit ettiğini belirterek «politika dışarda istediğini yapsın, fakat bizim aramıza girmesin» dedi ve şöyle ilâve ederek tartışmayı kapattı: «Hepinizden rica ediyorum, ellerinizden, yanaklarınızdan öpüyorum, birbirimizi incitmekten başka bir netice vermiyecek olan bu konuyu burada kapatalım, artık üzerinde durmıyalım.»

Eskikitaplarim.com

Büyük Üstadın bu dokunaklı sözlerinden sonra, söz almak isteyen biraderler israr edememişlerdir. Böylece 1 Mayıs 1965 tarihli celse gündemin diğer maddelerini ertesi gün görüşmek üzere tatil edilmiştir.

2 Mayıs 1965 gününde esas gündem maddesi seçimlerle ilgili idi. Büyük Üstat Dr. Ekrem Tok birader kendisinin görev almak istemediğini beyan ederek Büyük Üstatlık için aday gösterilmesini istemiştir. Nuri Pere birader kendi adaylığını koydu. Fuat Aydemir birader de Necmettin Sahir Sılan biraderin adaylığını koymuştur.

Burada bir noktayı belirtmeden geçmek mümkün değildir. Şöyleki, toplantı salonuna girerken, giriş kapısında Galip Taş birader durmuş, içeri girenlere Necmettin Sahir Sılan birader için oy kullanmalarını önermekte idi. İçeri girerken, bizimle Galip Taş birader arasında şu konuşma ceryan etti:

— Fikret sen kimi seçeceksin?

— Bilmiyorum, bakalım, her halde adaylardan birisine oy vereceğim.

— Necmettin Sahir'e oy ver.

— Neden Necmettin Sahir Sılan? Başka aday yok mu?

— Ehveni şer odur.

Bu kısa konuşma bizde büyük etki yapmıştı. Bizde bıraktığı izlenim, Yüksek Şûranın Büyük Loca seçimlerine karışmak istediği yönünde idi. Yüksek Şûra yeniden Büyük Loca idaresinde söz sahibi olmak mı istiyordu?

İki adaydan başka aday çıkmamıştı. Çok muhtemeldi ki bu iki adaydan Necmettin Sahir Sılan ilk turda seçilecekti. Nuri Pere biraderi tanımıyordum. Toplantı sırasında da kendisi hakkında bilgi sahibi olmama imkân yoktu. Buna karşın Necmettin Sahir Sılan biraderi Ankara'dan çok iyi tanıyordum. 1955 yılındaki olaylarda, bağımsız bir büyük loca fikrine devamlı surette karşı çıkar

Eskikitaplarım.com

gözükmüştü. Bu kez Büyük Üstadlığa adaylığını koyarken amacının ne olduğu meçhul idi. Bir takım ihtimaller aklıma geliyor ve endişeleniyordum. Düzenli bir Büyük Locanın kurulması için bunca gayretlerden sonra yeniden bir bağlılık sorunu ile karşılaşacakmıydık? Bu gibi düşüncelerin etkisi henüz geçmeden söz alarak şunları söyledim:

«Acaba Necdet Egeran biraderin neden adaylığını koymadığını sorabilir miyim?» Dört gün önce Türkiye Büyük Locasının düzeni ile ilgili olarak Konsekrasyon töreninde Necdet Egeran rol almıştı. Büyük Locamızı hariçte, bir çok yerde çok iyi temsil etmiş idi, başarılı sonuçlar almıştı. Şimdi İngiltere ve İrlanda Büyük Locaları ile ilişki kurmamız işi kalıyordu ki, bu işlerde de Necdet Egeran başarılı olabilirdi. Bu düşünceler ile Necdet Egeran biraderin bu dönemde de görev alması ve kabilse Büyük Üstad seçilmesini Büyük Locamız için çok yararlı buluyordum. Ancak bu sırada Necdet Egeran görev almak istemediğini beyan etti. Belge olayının onun için bir ölçüde engel yaratabileceğini düşünmüş olabilirdi. İkinci kez söz alarak:

«Bir çok konularda Necdet Egeran biraderle fikir anlaşmazlığımız olmuştur. Ancak bunlar kardeşler arasındaki görüş farklarından ileri gelen anlaşmazlıklardır. Kanaatımca Necdet Egeran biraderin Büyük Locamız için yapacağı daha bir çok görevi bulunmaktadır. Bu düşünce ile ben kendisinin adaylığını koyuyorum» dedim.

Bundan sonra seçimlere geçildi. Şu sonuçlar alındı:

Birinci turda 88 oydan 38'i Necmettin Sahir Sılan'a, 34'ü Nuri Pere'ye, 15'i Egeran'a verilmişti, bir oy da boş çıkmıştı. Bu sırada Necdet Egeran kendisine verilen 15 oy için teşekkür ederek, kardeşler isterlerse görev alabileceğini bildirdi. Böylece Necdet Egeran da adaylığı kabullenmiş oluyordu.

İkinci turda yine 88 oydan Necmettin Sahir Sılan 32 oy almıştır. Nuri Pere ile Necdet Egeran bu turda 28'er oy almışlardır. Yine salt çoğunluk sağlanamamıştı. Bu nedenle üçüncü tura başvurulmuştur. Bu sırada salona üç birader girince oy toplamı 91'e yükselmiş oldu. Bu sırada Nuri Pere birader «adaylığımı koyduğum zaman Necdet Egeran biraderin aday olacağını bilmiyordum. Şimdi onun lehine adaylıktan çekiliyorum» diyerek adaylıktan vazgeçtiğini bildirdi. Buna rağmen üçüncü turda Nuri Pere 24 oy almıştır. Necdet Egeran 34, Sahir Sılan 32 oy almıştır. Bir oy da boş çıkmıştır.

Büyük Üstat bundan sonra en çok oy alan iki aday arasında balotaja gidileceğini bildirerek bir tur daha yapılmasını bildirdi. Aslında üçüncü tur bir balotaj turu olarak kabul edilebilirdi. Bu takdirde Necdet Egeran 34 oyla seçilmiş sayılmalı idi.

Yapılan son turda Necdet Egeran 44, Necmettin Sahir Sılan 42 oy almıştır, beş oy da boş çıkmıştır.

Büyük Üstat seçiminden sonra diğer görevlilerin seçimine geçilmiştir. Bu suretle Daimî Hey'et şu görevlilerden oluşmuştur:

— Büyük Üstat : Necdet Egeran
— Büyük Üstat Kaymakamı : Nuri Pere
— Büyük Birinci Nazır : Halit Arpaç
— Büyük İkinci Nazır : Cevat Memduh Altar
— Büyük Hatip : Sacit Öncel
— Büyük Kâtip : Nafiz Ekemen
— Büyük Hazine Emini : Cemal Gücü
— Büyük Hasenat Emini : Hulûsi Selek
— Büyük Muhakkik : Saffet Rona
— Büyük 2. Muhakkik : Celâl Olcay
— Büyük 1. Teşrifatçı : Süreyya Akalın

Eskikitaplarim.com

— Büyük 2. Teşrifatçı : Galip Kardam
— Büyük 3. Teşrifatçı : Safa Dikmen
— Büyük Sancaktar : Fikret Çeltikçi
— Büyük Dahili Muhafız : Orhan Alsaç
— Büyük Haricî Muhafız : Mansur Sayın

*
**

5. — «Seçimler bitmiş, Konvan sona ermişti. Fakat sözünü ettiğimiz belge olayı ile ortaya çıkan bunalım sona ermemiş, belki de asıl bundan sonra uzun süre için şiddetle devam edeceğe benziyordu. Gerçekten de böyle olmuştur.»

Evet. Hür ve kabul edilmiş Masonlar Büyük Locası ve onların resmî sözcüsü Fikret Çeltikçi olaya böyle bakıyorlar. Günümüzde de bu görüşleri değişmiş değildir.

DERNEKLER YASASINA GÖRE

Türkiye'deki Masonluğu, Dernekler Yasası'na göre gözden geçirirsek karşımıza şu adlarla çıkan birtakım kuruluşlar görürüz:

Türk Yükseltme Cemiyeti
Türkiye Kültür ve Fikir Derneği
Türkiye Mason Derneği
Türkiye Büyük Mason Mahfili.

Belki daha başkaları da vardır ama, sanırız en önemlileri bunlardır. **Türk Yükseltme Cemiyeti, Türkiye Hür**

Eskikitaplarim.com

ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'nın resmî adıdır. Yani Masonluğun, **İngiltere Birleşik Büyük Locası**'nda düzenli sayılan ilk üç derecesini kapsayan mavi masonluğun resmî adıdır.

Türkiye Kültür ve Fikir Derneği ise, masonlar arası bölünmeden sonra, 33. dereceye kadar olup da bir **Yüksek Şûra** oluşturan ve eski **Yüksek Şûra**'dan ayrılan masonların kuruluşunun resmî adıdır. Düzenli İskoç riti sayılmaktadır.

Türkiye Mason Derneği ise, 1909'dan bu yana sürüp gelen **Yüksek Şûra**'nın Cemiyetler Yasası'ndaki resmî adıdır ve 1948 yılında kurulduğu için en eski resmî mason derneğidir. Ve ilk 1. dereceden 33'e kadar çalıştığı için mavi ve kırmızı localardan oluşmaktadır. **Türkiye Büyük Mason Mahfili** ise, yukarıda anlattığımız bölünmeden sonra **Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası**'ndan kopanların oluşturdukları bir tür bağımsız **Büyük Loca**'nın resmî adıdır. Merkezi İstanbul'da Tepebaşı Meşrutiyet Caddesi 111 numaralı binadadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MASON MAHFİLİ'NİN OLUŞUMU

Türkiye Büyük Mason Mahfili'nin 1972 yılında türkçe, fransızca, ingilizce, almanca ve ispanyolca olmak üzere beş dilde yayımlanan, **BİRKAÇ SAHİFEDE TÜRKİYE'DE FARMASONLUK, 1909 - 1972 adlı** nerede basıldığı belirtilmemiş 99 sayfalık Büyük Üstad **Osman Edip Seydi,** Büyük Şansölye **Mahmut Ataman,** Büyük Hatip **Nejat İkiz** ve Daimî Büyük Kâtip **Cemal Kıpçak** imzalı kitapçıkla, 1968 yılında İstanbul'da Kulen basımevinde türkçe ve fransızca basılmış **EVRENİN ULU MİMARI ŞEREFİNE TÜRKİYE BÜYÜK MASON MAHFİLİ** adlı

Eskikitaplarim.com

42 sayfalık broşürüne göre; bu kuruluşun oluşumu ve kurucuları şöyledir:

Masonluktan hem çıkarılmış hem de istifa etmişken gene de 5.12.1965 tarihli **Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası** toplantısına başkanlık eden **Necdet Egeran**'ın bardağı taşıran bu son davranışı üstüne, **«masonik yaşları ve bu ulu sanattaki bilgileri fazla olan birkaç yüz sayıdaki biraderler, bu şartlar içinde mabedlerinin kirlenen havasını artık temizlemenin mümkün olamayacağını anlayarak, nizama uygun şekilde locaları ile ilişkilerini kesmişler ve aralarında birleşerek yedi loca kurmuşlardır. Bu localar da federasyon halinde birleşerek muntazam bir büyük locayı, sembolik ilk üç derece üzerinde hâkim olan muntazam bir örgüt olarak Türkiye Büyük Mason Mahfili adı altında kurmuşlardır.»**

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası ve buna bağlı localardan ayrılan masonlara göre, bu büyük loca'nın 5 aralık 1965 toplantısı **bir haricî** tarafından açılmış ve yönetilmiştir. Bu, **açık ve nizamsız bir durum**'dur. Dolayısıyla bu tarihten başlayarak Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası **«düzensiz»** hale gelmiştir. Daha sonraki tüm oturumları, kararları ve seçimleri de **«düzensiz»** dir. Zaten **«1955 senesi ile 1964 seneleri arasında arka arkaya idareye geçen bazı daimî heyet azalarının tutumlarında politika zehrinin etkileri görünmeye»** başlamıştır. Bu son durum da bunun en çarpıcı örneğidir.

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'nın İstanbul ve İzmir vadilerindeki localarından ayrılan, **«Masonik yaşları 25 ile 45 arasında»** bulunan **«birkaç yüz sayıdaki»** masonların, —ki gerçek sayıları 116 idi—, 13 - 31 Mayıs 1966 tarihleri arasında yeniden düzenli olarak oluşturdukları yedi loca ve bunların kurucuları şöyledir:

Eskikitaplarim.com

1. FEZA MAHFİLİ (İzmir)

Mahmut Yalay (Tüccar), **Mustafa Sakarya** (Doktor), **Muvaffak İyimen** (Tüccar), **Zeki Rıza Şahinoğlu** (Avukat), **Ahmet Akdamar** (Tüccar), **Cahit Tuner** (Doktor), **Özcan Onat** (Tüccar).

2. NAMIKKEMAL MAHFİLİ (İzmir)

Hayri Çakaloz (Öğretmen), **Şevket Beşe** (Dr.), **Fahri Nişli** (Yüksek Mimar), **Kemal Salih Aysay** (Dr.) **Kemal Soysan** (Tüccar), **Turgut Birecikli** (Tüccar), **Hayrettin Öngünsen** (Avukat), **Yahya Yardaş** (Mühendis-Tüccar), **Reha Aysay** (Y. Mimar Mühendis), **Alp Özonur** (Dr.), **Turan Örnek** (Dr.), **İ. Hakkı Gürün** (Memur), **Nihat Önderoğlu** (Dr.), **Turhan Tansug** (Dr.), **Lütfi Kantarcı** (Ticaret Odası Gen. Sek.), **Nuri Savcı** (Malî Müşavir), **Güner Eryöner** (Dr.).

3. HELİKON MAHFİLİ (İstanbul)

Orhan Hançerlioğlu (Hukukçu), **Muammer Yenenman** (Doç. Dr.), **Cafer Ergin** (Memur), **Vedat Yeğinsu** (Dr.), **Kadri Duna** (Yük. Mimar), **Bünyamin Sobran** (Diş. Dr.), **Zareh Magar** (Diş Dr.), **Turgut Övünç** (Y. Mimar), **Şadi Çalık** (Heykeltraş), **Baha Çalt** (Müfettiş), **Bülent Tarcan** (Y. Mimar), **Necip Alsam** (Avukat), **Mehmet Ülger** (Avukat).

4. AR MAHFİLİ (İstanbul)

Ali Galip Taş (Av.), **Avni Teoman** (Dr.), **Edip Kantemir** (Hukukçu), **Fuat Altınok** (Y. Kim. Müh.). **Tuğyan Asaf Atatür** (Dr.), **Ekrem Tetik** (Em. Dz. Alb.), **Fikret**

Eskikitaplarim.com

Kandemir (Dr.), **Fikret Erkman** (Dr.), **Zekâ Başaran** (Malî Müşavir), **Mecdi Devrim** (Tüccar), **İbrahim Bilginer** (Memur), **Arif Hikmet Holtay** (Prof. Yük. Mimar), **Nejat İkiz** (Av.), **Osman Köknel** (Müfettiş), **Vedat Zeren** (Avukat), **Faruk Ertekin** (Banka Memuru), **Halis Göymen** (Dr.), **Raşit Dalmak** (Dr.).

5. NAR MAHFİLİ (İstanbul)

Muhiddin Osman Omay (Bankacı), **Hüsameddin Sunol** (Diş Dr.), **Necmeddin Sahir Sılan** (Hukukçu), **Tahsin Hamdi Yazıcıgil** (Em. Memur), **Cemal Kıpçak** (Y. Maden Müh.), **Hamit Ören** (Em. Memur), **Enver Şazi Sirel** (Bankacı), **Hikmet Feridun Arda** (Dr.), **Lütfi Nazım Dorman** (Bankacı), **Halit Babacan** (Emekli Memur), **Serkis Torosyan** (Eczacı).

6. ÖZGÜR MAHFİLİ (İstanbul)

Ali Galip Taş (Avukat), **Mesrur Kip** (Em. Memur), **Cemil Sena Ongun** (Felsefeci), **Edhem Fikri** (Muhasip), **Şefik Keskin** (Bankacı), **Burhan Haker** (Tüccar), **Abidin Herker** (Bankacı), **Kemal Ülergin** (Em. Dz. Alb.), **Muhsin Türen** (Tüccar), **Ali Ülgezen** (Kaptan), **Nuri Sargınlı** (Em. Alb.), **Muvaffak Özbudun** (Tüccar), **Adil Yurdakul** (Müteahhid).

7. MURAT MAHFİLİ (İstanbul)

Osman Edip Seydi (Sigortacı), **Burhanettin Devellioğlu** (Tüccar), **Jak Esseyan** (Bankacı), **Abdullah Arif Atasagun** (Dr.), **Mustafa Necip Emre** (Bankacı), **Halidun Gürmen** (Prof.), **Binay Yavuz Kermen** (Tüccar), **Feridun**

Eskikitaplarım.com

Sevil (Em.Dz.Alb.), **Abdurrahman Yazgan** (Tüccar), **Halit Şevki Akyüz** (Dr.), **Fazıl Barın** (Emekli memur), **Edip Zeki Atatür** (Sigortacı), **Rene Modiano** (Gazeteci).

Bu yedi Loca'nın, kuruluşlarını izleyen günlerdeki Üstadı Muhteremleri ise şöyle belirlenmiştir:

Feza Mahfili'nde önce **Mustafa Sakarya** ardından **Mahmut Yalay, Namıkkemal Mahfili**'nde önce **Nuri Hamza Rüstem** sonra **Turan Örnek, Helikon Mahfili**'nde **Muammer Yenerman** ve sonra **Necip Alsan, Ar Mahfili**'nde önce **Tahsin Hamdi Yazıcıgil** ardından **Mahmut Ataman, Özgür Mahfili**'nde **Edhem Fikriğ** ve onu takiben **Ali Ülgezen, Murat Mahfili**'nde önce **Osman Edip Seydi** sonra **Abdullah Arif Atasagun**...

İstanbul ve İzmir Vadilerindeki bu yedi locanın (mahfil) seçilmiş delegeleri olarak 4 Haziran 1966'da İstanbul'da bir araya gelen **Mustafa Sakarya, Cahit Tuner, Özcan Onat, Hayri Çakaloz, Şevket Beşe, Fahri Nişli, Orhan Hançerlioğlu, Affan Kırımlı, Vedat Yeğinsu, Avni Teoman, Edip Kantemir, Mecdi Devrim, Muhiddin Osman Omay, Cemal Kıpçak, Hikmet Feridun Arda, Cemil Sena, Muhsin Türen, Ali Ülgezen, Osman Edip Seydi, Abdullah Arif Atasagun** ve **Halit Şevki Akyüz**, —her Locayı temsilen üçer kişiden 21 kişi—, içlerinde en kıdemli olan **Muhiddin Osman Omay**'ın başkanlığında önce geçici bir Büyük Loca oluşturup delegelere ve görevlilere topluca şu andı içirdi:

«Hakikî birer mason olarak şimdiye kadar yapmış olduğumuz yeminleri teyit eder ve bilhassa bugün kuracağımız sembolik derecelere ait muhtar ve müstakil Büyük Loca'nın kuruluşunu tekemmül ettirerek süratle inkişafını ve bütün yurdumuzun her tarafına yayılmasını ve herkesçe tanınmasını sağlayacak semereli ve devamlı faaliyetlerde devamlı azamî gayret ve himmet sarfederek Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Ritimize sadakatle bağlı ka-

lacağımızı alenen beyan ve hepimizce mukaddes olan Mason Kanunları, nizamları ve mer'i ve muteber olan Masonluk geleneklerimizi muhafaza edeceğimizi Yemin Kürsüsü üzerinde açık duran Mukaddes Kitap, Gönye ve Pergel üzerine ve vicdanımız üzerine yemin ve taahhüt ederiz.»

Bu and içme töreninden sonra, geçici Büyük Üstad, Büyük Locayı temsil edecek yeni bir derneğin kurulması gerektiğini belirtti ve yapılan görüşmelerden sonra bu derneğin adının **TÜRKİYE BÜYÜK MASON MAHFİLİ DERNEĞİ** olması kararlaştırıldı. Merkezin İstanbul'da olması da karara bağlandıktan sonra yeni kurulan Büyük Loca yöneticileri gizli oyla seçildiler.

Sonuçta bu yeni Büyük Loca'nın kadrosu şöyle oluştu:

Büyük Üstad	:	**Orhan Hançerlioğlu**
Büyük Üstad Yardımcısı	:	**Osman Edip Seydi**
Büyük 1. Nazır	:	**Hayri Çakaloz**
Büyük 2. Nazır	:	**Avni Teoman**
Büyük Hatip	:	**Arif Atasagun**
Büyük Kâtip	:	**Cemal Kıpçak**
Büyük Hazine Emini	:	**Muhsin Türen**
Büyük Hasenat Emini	:	**Ali Ülgezen**
Büyük Muhakkik	:	**Şevket Beşe**
Büyük Teşrifatçı	:	**Özcan Onat**
Büyük Dahilî Muhafız	:	**Edip Kantemir**
Büyük Hatip Yardımcısı	:	**Mecdi Devrim**
Büyük Kâtip Yardımcısı	:	**Affan Kırımlı**
Büyük Hazine Emini Yard.	:	**Fahri Nişli**
Büyük Muhakkik Yardımcısı	:	**Vedat Yeğinsu**

Eskikitaplarim.com

Yeni Büyük Locanın ilk Büyük Üstadı **Orhan Hançerlioğlu** ve onun ardından da öteki görevlilerin gerekli andları içmelerinden sonra **Türkiye Büyük Mason Mahfili**'nin bu ilk genel kurulu gerekli biçimde sona erdirildi. Böylece de o andan başlayarak Türkiye'de Masonluk, bir kez daha «iki büyük loca»lı olarak ortaya çıktı.

1968'de **Türkiye Büyük Mason Mahfili** Büyük Üstatğına **Osman Edip Seydi**, yardımcılığına da **Muammer Yenerman** seçildiler. 1972 yılındaysa Türkiye Büyük Mason Mahfili'nin bağlı localarının sayısı 9'a yükselmişti. İzmir'deki iki locaya karşılık İstanbul'da Loca sayısı 6'ya yükselirken, Ankara vadisinde de bir loca kurulmuştu ve Türkiye Yüksek Şûrası ile Türkiye Mason Mahfili arasında bir konkordato imzalanmıştı.

Türkiye Büyük Mason Mahfili'nin çalışma esası, eski ve kabul edilmiş İskoç Riti'dir ve sembolik çırak, kalfa ve üstad derecelerini kapsar. Çalışmalar, **«en saf ve en geniş anlamı içinde Evrenin Ulu Mimarı adına açılır ve kapanır. Yemin, Masonluğun üç nuru olan, Kutsal Kanun Kitabı, Gönye ve Pergel üzerine yapılır. Mabedlerde, politika ve din tartışmaları yasaktır. İnisyasyon (tekris) yalnız erkek üyelere yapılır. Mabedin kapısı, muntazam olması şartıyla, herhangi bir locanın muntazam üyesi olan bütün insiyelere açıktır. Bütün Büyük Localarla tam bir eşitlik içinde münasebet sağlamayı ister ve bu münasebete değer verir.»**

Türkiye Büyük Mason Mahfili, Türkiye Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locası'na bağlı masonların tek tek **«düzenli»** olduklarını kabul eder ve onlara kapılarını açar ama karşı kuruluşun, yöneticileri dışındaki üyelerini **«Büyük Mahfilimiz, iyi niyetli olan bu kardeşleri yabancı işgaline alınmış bir ülkenin kurtuluşunu bekleyen sadık yurttaşlarına»** benzettiğini de açık açık söyler.

Eskikitaplarim.com

Olaylar:

2 Eylül 1966: İç Tüzük hazırlandı.

21 Eylül 1966: Ankara'da yedi Kardeşle Yeni Doğuş Mahfili kuruldu.

15 Ekim 1966: Yeni Doğuş Mahfili Topluluğa alındı.

15 Ekim 1966: Yüksek Şûra ile yapılan Konkordato onaylandı.

15 Ekim 1966: Türk Masonluğu içinde bir olay adıyla bir kitap yayınlandı.

19 Şubat 1967: Üye sayısı, yeni katılmalarla 143 oldu.

19 Şubat 1967: Dünya Masonluğuna Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca bildiri yayınlandı.

19 Şubat 1967: Yeni seçimlerde eski Yönetim Kurulu yeniden görevlendirildi.

25 Kasım 1967: Üye sayısı 220'ye yükseldi.

25 Kasım 1967: Ankara'daki Yeni Doğuş Mahfili, lokal yokluğu yüzünden çalışamadı.

25 Kasım 1967: Fransa Grande Loge'undan deklarasyona olumlu cevap geldi ve Georges Richaud ⁂ durumun tetkikiyle görevlendirildi ve ilk tanıma işlemini yaptı.

25 Kasım 1967: Büyük Mahfil Ana Tüzüğü, İç Tüzüğü, Mahfiller Tüzüğü onaylanarak yürürlüğe girdi.

21 Ağustos 1967: Büyük Üstad Yardımcısı Osman Edip Seydi B⁂ Büyük Mahfili temsilen Fransa'ya gönderildi. Grande Loge ile temasa geçti.

16 Aralık 1967: Fransa Grande Loge'undan Patent alındı.

17 Şubat 1968: Osman Edip Seydi B⁂ Büyük Üstad seçildi.

23 Mart 1968: Lübnan Büyük Maşrıkı'nın konvanına katılmak üzere Büyük Üstada yetki veren protokol Büyük Mahfil Delegeleri tarafından onaylandı.

Eskikitaplarım.com

15 Kasım 1968: Etoile d'Orient Mahfili kuruldu.

8 Şubat 1969: İsviçre Grand Loge'u, Belçika Grand Orient'ı ile tanışma ve Clipsas örgütü ile temas.

19 Mart 1969: İlk Yas Oturumu yapıldı.

4 Kasım 1969: Tüzüklerde bazı değişiklikler yapıldı.

24 Ekim 1970: Güney Amerika'da üç büyük Loca ile yazışma.

24 Ekim 1970: Ankara'da Vefa Mahfilinin topluluğa kabulü.

27 Şubat 1971: Büyük Yasalar Sözcüsünün istifası.

27 Kasım 1971: Beş dilde broşür bastırıldı.

22 Ocak 1972: Büyük Mahfilin Beşinci kuruluş yıldönümünün kutlanması; Parkotel salonlarında genel toplantı.

29 Nisan 1972: 10 No.lu Güneş Mahfilinin kurulması.

29 Nisan 1972: Ankara'da Ehram adıyla bir Mahfil kurulması teklifi. Mahfilin adı Işık olarak değiştirilerek kuruluşu onaylandı.

24 Şubat 1974: Üye sayısı 480, Mahfil sayısı 11'e yükseldi.

11 Mayıs 1974: Güneş Mahfili üyeleri, Görevlileri beraber, 16 üye ayrıldı ve yeniden kuruldu.

11 Mayıs 1974 Mahfiller Genel Tüzüğü yeniden düzenlendi.

11 Mayıs 1974: Ankara'daki Işık Mahfilinden 12 B∗∗ istifa etti. Kalan 6 üye Vefa Mahfilinde çalışmağa başladı. Işık Mahfili kapatıldı.

15 Şubat 1975: Büyük Görevlilerin seçiminin iki yılda bir yapılması kararlaştırıldı.

9 Kasım 1975: Dinsel Kitap Yemin Kürsüsünden kaldırıldı.

9 Kasım 1975: Açılış ve kapanışlarda «Hüzze» terimi yerine «Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik» terimi getirildi.

Eskikitaplarim.com

21 Kasım 1967: Fransa Grande Loge'u, İsviçre Grande Loge'u, Grande Loge Nationale (Opéra), Grand Orient de France, Grand Orient de Belgique, Masonaria Gloria do Occidente Büyük Locasıyle Muhadenet Kefilleri teati olundu.

21 Kasım 1976: Tepebaşındaki binanın onarımı tamamlanarak çalışmalara başlandı.

26 Şubat 1977: Bodrum katında küçük Mabet kuruldu.

27 Nisan 1977: Kuruluşun 10'uncu yıldönümü Sheraton Otelinde verilen bir balo ile kutlandı. Fransa Grande Loge'u Büyük Şansölyesi Michel de Just, İsviçre Grande Loge'u Büyük Üstadı, Belçika Grand Orient'ı Büyük Üstad Yardımcısı Bontyes konuşma yaptılar, Fransa Grand Orient'i Büyük Üstadı, İsviçre Grande Loge'u Büyük Üstad Yardımcısı Bongard, mektupla, İtalya Büyük Locası Büyük Üstadı Chinazzi telgrafla tebrik mesajları gönderdiler.

12 Şubat 1978: Üye sayısı 549'a yükseldi.

30 Ocak 1978: İzmir'de Şube binası yapılmasına karar verildi.

27 Nisan 1978: İkinci balo, Intercontiental Oteli'nde verildi.

Tanışılan Obediyanslar :

Estado do Sao Paulo (Brezilya) Grand Loge'u
Grand Logi Masonica Interanericona (New York),
İsviçre (Cenevre) Grand Loge'u
Grand Logia Simbolinca del Paraguay
Grand Logia de Bolivia
Gloria do Occidente Büyük Locası (Brezilya)
Grand Masonic Lodge (Amman)
Lengua Espanola de America (New York)

Eskikitaplarım.com

Grand Orient de Liban (Beyrut)
Grand Loja do Parana (Brezilya)
Grand Loggia d'İtalia
Grand Orient de Belgique
Grand Orient de France
Grande Loge de France
Grande Loge d'Haiti
Grande Loge Nationale (Opéra)

1979 - 1980 yılları Büyük Görevlileri :

Büyük Üstad	: **Osman Edip SEYDİ**
Büyük Üstad Kaymakamı	: **Dr. Vedat YEĞİNSU**
1. Büyük Nazır	: **Dr. Güngör NİŞLİ**
2. Büyük Nazır	: **Zekâ BAŞARAN**
Büyük Yasalar Sözcüsü	: **Dr. Fikret ERKMAN**
Büyük Şansölye	: **Dr. Faiz R. Karacaoğlu**
Büyük Daimî Sekreter	: **Cemal KIPÇAK**
Büyük Hazine Emini	: **Nako APOSTOL**
Büyük Hayır İşleri Emini	: **Tacettin BEKEN**
Büyük Soruşturucu	: **Engin ALSAN**
Büyük Tören Üstadı	: **Dr. Muammer Yenerman**
Büyük İç Koruyucu	: **Erdinç GENÇDUR**
Büyük Yasalar Sözcüsü Yard,	: **Dr. Aykut KAZANCIGİL**
Büyük Genel Sekreter Yard.	: **Maryo KOHEN**
Büyük Hazine Emini Yard.	: **Yusuf ZENGİLLİ**
Büyük Soruşturucu Yard.	: **Nejat TUNG**

II

SÜPREM KONSEY

25 Nisan 1965 :

Süprem Konsey Üyeleri: Hazım Atıf KUYUCAK — Ali Galip TAŞ — Fazlı GÜLEÇ — Muhiddin Osman OMAY — Mehmet Ali Haşmet KIRCA — Ertuğrul Kemal EYÜBOĞLU — Dr. Mustafa SAKARYA — Jak ESSEYAN — Hüsamettin SUNOL — Burhanettin DEVELLİOĞLU — Dr. Ekrem TOK — Sedat Aziz ERİM — Mecit DURUİZ — Dr. Muhittin Celal DURU — Cafer ERGİN — Veli Necdet SÜNKİTAY — Lazzaro Emilio FRANCO — Dr. Yakup ÇELEBİ — Necmettin Sahir SILAN — Mukbil GÖKDOĞAN — Dr. Selâmi IŞINDAĞ — Em. Gen. Ali Kemal SARIAY — Dr. Arif ANIL.

28 Mayıs 1965:

Süprem Konsey, Türkiye Büyük Locasını ikaz ederek yapılan bazı işlemlerin düzensizlik doğuracağına dikkati çekiyor.

7 Haziran 1965:

Büyük Loca'nın yanıtı... Süprem Konseyin Büyük Loca işlerine karışmaya yetkisi olmadığı...

Eskikitaplarim.com

13 Haziran 1965:

Süp. Kons. üyelerinden Mukbil GÖKDOĞAN Arap harfleriyle Süprem Konseye bir mektup gönderiyor. İç içe dört konu olduğundan söz ediyor: Suç işlediği kendisi tarafından da te'yit edilen, ancak hakkında masonik bir karar alınmamış bulunan bir kardeşin durumu.

— Bu kardeşin durumu malûm olduğu halde çoğunlukla büyük üstad seçilmiş olması.

— Bu seçimin usulsüz yapıldığı dolayısıyla iptali gerektiği hakkındaki iddialar.

— Bu devrede celselere riyaset eden eski büyük üstadın tarzı idaresi.

GÖKDOĞAN B. Bu konular hakkındaki işlemin Büyük Locaya ait olduğu halde Süprem Konseyin 2 Haziran tarihli yazısının konkordatoyu ihlâl anlamına geldiğini, buna sebep olan Galip TAŞ B.'in Süp. Konsey üyesi kaldıkça bu cins rehberlikten vaz geçmesi olduğunu bildiriyor ve tek sorumlu onu görüyor.

10 Haziran 1965:

Süprem Konsey yönetim kurulu süprem konsey topluluğuna, Büyük Loca ile olan konkordatonun feshini öneriyor.

13 Haziran 1965:

Süprem Konsey olağanüstü toplantı yapıyor (katılan 21 üye)

Katılmayanlar:
Ali Kemal SARIAY (Hasta)
Sedat Aziz ERİM
Yakup ÇELEBİ
Mukbil GÖKDOĞAN (Seyahatte)

Konu, Süp. Konsey üyesi Ekrem TOK B.'in masonluğa uymayan uygulamaları ve süprem konsey toplulu-

Eskikitaplarim.com

ğunda da üye olan Necdet EGERAN hakkında yapılan şikâyet üzerine karar olarak alınan Ekrem TOK'un disiplin kuruluna verilmesi ve disiplin kurulunca alınan karar gereğince bir yıl masonluk hak ve hizmetlerinden mahrumiyeti konusunun tartışılması.

23 Eylül 1965:

Necdet EGERAN B. Y. Disiplin Kurulu karasıyla Mason derneğinden ihraç edildi.

3 Ekim 1965:

Necdet EGERAN B. hakkındaki ihraç kararını temyiz etti ve konu Y. Disiplin kurulunda yeniden ele alınarak tartışıldıktan sonra üzerinde ısrar edildi.

14 Kasım 1965:

Süprem Konseye Filipin Süprem Konseyinden — Venezüella — İsviçre — Hollanda — Avusturya ve Amerika Kuzey ve Güney jüridiksiyonu süprem konseylerinden mektuplar gelerek Ekrem TOK ve EGERAN hakkında alınan kararı bildiren mektupların alındığını bildiriyorlar.

26 Aralık 1965:

Uruguay Süprem Konseyinden gelen mektup, 1966 Grankomandörler toplantısının 1966 yılının son baharında yapılmasını öneriyor.

20 Şubat 1966:

Büyük Loca Süprem Konseye bir ültimatom durumunda iki mektup gönderiyor ve Grankomandör KUYUCAK'ın 31 Temmuz 1965 tarihli sirküleri süprem konseyde inceleniyor. Ve Büyük Loca ile ilişkilerinin kesilmesi kararı alınıyor.

Eskikitaplarım.com

19 Haziran 1966:

Avrupa Süprem konseylerinin 10, 11, 12 Ekim 1966 tarihlerinde Milano'da bir toplantı yapacakları İsviçre Süprem Konseyi tarafından 4 Haziran 1966 tarihli mektupla Süprem Konseye bildiriliyor.

İstanbul'da Büyük Mason Mahfili adıyla bir Büyük Locanın kurulduğu Süprem Konseye bildiriliyor. Ve Süprem Konseye ait olan binada çalışılmasına izin istiyor.

2 Ekim 1966:

İsviçre — İtalya — Hollanda — Kuzey Amerika — Venezüella — Belçika — Meksika Süprem Konseylerinden mektuplar geliyor.

Almanya Süprem Konseyinden deprem felâketzedeleri için 3000 Mark geliyor. (Kızılay'a verildi).

Yunanistan Süprem Konseyi, yeni kurulan Büyük Mason Mahfili hakkında bilgi istiyor.

Süprem Konseyle Büyük Mason Mahfili arasında konkordato hazırlanıyor.

İtalya Süprem Konseyi, Süprem Konseyi Milâno toplantısına davet ediyor.

Süprem Konsey Muhiddin Osman OMAY B. ile Lazzaro FRANKO B.'in gönderilmesini onaylıyor.

10 - 12 Ekim 1966:

Milâno'da Süprem Konseyler topluluğuna Büyük Loca durumu açıklanıyor.

Orada da Fransa Süprem Konseyi durumu dolayısıyla karışıklık var.

Türkiye Süprem Konseyinin, diğer süprem konseylere yaptığı bildiriyi Güney Amerika Süprem Konseyi sinirli bir ifade ile tartışıyor ve bu bildiri için kendisinden izin alınması gerektiğini savunuyor. Almanya Gran komandörü SCHALSHA B. sert bir çıkışla cevap vererek Hol-

Eskikitaplarım.com

landa'da Grankomandör Hofman B.'in Fransa Süprem Konseyine müdahalede bulunmasını eleştiriyor ve Amerika ile bazı Avrupa Süprem konseylerinin Türkiye'de de Fransızlara yaptıklarını yapmak yoluna mı gitmek istediklerini soruyor. Ve böyle devam ederse konferansı terketmek zorunda kalacağını bildiriyor.

Delegelerden öğrenildiğine göre Fransa'da Gran komandör RİYANDEY bir kararın oylamasında azınlıkta kalarak Süprem Konseyden istifa ediyor ve Hollanda Gran Komandörü Riyande'ye yeni bir Süprem Konseyi kurduruyor.. Bu Milâno toplantısında Hofman B. ile Thomas Roy B.'in kendileri tarafından kurulan ikinci Fransız Süprem Konseyini tanıştırmak amacı güdüyorlar. Toplantıda bir karar alınamıyor ve çoğunluk Hofman'la Thomay ROY aleyhinde.

13 Kasım 1966 :

Lazzaro FRANKO B. İsrail Süprem Konseyini kurmak üzere İsrail'e gidiyor.

27 Kasım 1966 :

Mukbil GÖKDOĞAN B. Süprem Konseydeki Büyük Sekreter yardımcılığı görevinden istifa ediyor.

26 Şubat 1967 :

Ekrem TOK B. cezası tamamlanmış olarak Süprem Konsey toplantısına katılıyor.

30 Nisan 1967 :

Dünyadaki bir çok Süprem Konseyler, Fransa Süprem Konseyi nedeni ile karışıyor. 17 Eylül 1966'da Fransa Granloju Fransa Grand Oryanı ile tanışma mukavelesi düzenleniyor. Fransa Süprem Konseyi bu nedenle Gran Lojla arasındaki konkordatoyu feshediyor.

Eskikitaplarim.com

Amerika Kuzey ve Güney Süprem Konseylerinin İrlanda ve Hollanda Süprem konseyleri ile olumlu karşıladıkları bu karara İtalya, İsviçre, Almanya, Fransa Süprem Konseyine menfi mütalâa bildiren yazılar gönderiyorlar. Fransa Süprem Konseyi 19 Şubat 1965'de konuyu tekrar inceliyor ve Grankomandör RİYANDEY'in istifası öneriliyor. Yapılan oylamada Riyandey ve bir kaç üye azınlıkta kalarak oturumu terk ediyorlar. Amerika Güney jüridiksiyonu bir levha ile durum aydınlanıncaya kadar ilişkilerin geçici olarak kesilmesini öneriyor.

7 Temmuz 1967 :

İzmir'de Türkiye Büyük Locası o zamana kadar aynı binada süprem konsey üyelerine atelyelerinin bundan böyle aynı binada çalışmalarına müsaade etmiyeceklerini bildiriyor.

Grankomandör Hazım Atıf KUYUCAK B. Brüksel'de toplanan Grankomandörler toplantısı üzerinde Süprem Konseye bilgi veriyor:

Bu toplantıya 36 Süprem Konsey davet edilmiş, 14 Süprem Konsey katılmış. Bunlardan Avusturya, Almanya, İtalya, İsviçre, İspanya, Uruguay yedi rey beraberlik göstermişler. Avrupa'dan yalnız Hollanda ayrı... Bir de Fransa'dan sonradan düzenlenen RİYANDEY Süprem Konsey delegesi.. Bu toplantıda bütün çalışmalar Amerika Güney jüridiksiyonunu merkez otorite olarak tanıtmak üzerinde yoğunlaşıyor. Bir sonuç alınmadan konferans dağılıyor.

1 Ekim 1967 :

Ertuğrul Kemal EYUBOĞLU B. Süprem Konsey'de deklarasyon yapıyor. Büyük Loca — Büyük Mahfel — Süprem Konsey üçlüsünü bir beraberliğe sokma formülü bulunmasını öneriyor.

Eskikitaplarim.com

5 Ekim 1967 :

İstanbul'da Süprem Konseye bağlı Parvifilosofik — Defne — Kurtuluş — Akasya tekemmül mahfilleri, Ankara'da Ankara hâkim şapitri, İstanbul'da GERÇEK Areopajı çalışmalarını durduruyorlar.

5 Kasım 1967 :

Süprem Konsey üyelerinden Ekrem TOK, Mecit DURİZ, Yakup ÇELEBİ, Mehmet Ali Haşmet KIRCA, Arif ANIL, Mukbil GÖKDOĞAN, Ertuğrul Kemal EYUBOĞLU, Mes'ut GÜN, Zühtü BERKE B. lerin ilişkilerinin kesildiği Süprem Konseylere bildiriliyor.

3 Aralık 1967:

Kolombia Süprem Konseyi 9'uncu Süprem Konseyler toplantısına başkan yardımcısı olarak Gran Komandör Abraham Mora'yı önerdiğini bildiren bir yazı gönderiyor.

1 Kasım 1967 tarihinde Amerika Kuzey jüridiksiyonu Almanya Süprem Konseyine bir yazı göndererek toplantılarda yemin kürsüsü üzerine kutsal kitap koymadıklarını öğrendiklerini bildiriyor ve bu tutumlarını eleştirerek ilişkiyi kesme ile tehdit ediyor.

Alman Süprem Konseyi 7 Kasım tarihli yazısı ile hiçbir Süprem konseyin iç işlerine karışmak düşüncesinde olmadığını bildiriyor.

Kolombiya Süprem Konseyi 3 Kasım 1967 tarihli yazı ile BOGOTA'da bir Süprem Konseyler Grankomandörleri toplantısı yapıldığını bildirerek Alman Süprem Konseyinin tutumunu uygun karşıladığını bildiriyor.

21 Nisan 1968:

Dış Süprem Konseylerden gelen Levhalar:

22 Ocak 1968'de Almanya Süprem Konseyi, Amerika'ya ilişkileri kesmemesini rica ederek bundan böyle yemin kürsüsüne kutsal kitabı koyacağını bildiriyor. (Türkiye'ye gönderiliyor) Kolombia, Arjantin'e yazdığı levhadan suret yapılacağını bildiriyor.

Kosta Rika, Amerika konfederasyonu Süprem Konseyi diye bir örgütün kurulduğunu bildiriyor.

Kolombia Süprem Konseyi İspanya Süprem konseyine yazdığı bir yazının suretini göndererek Süprem Konseyler için gruplaşma önerdiğini bildiriyor ve Süprem Konseylerdeki karışıklıklardan söz ediyor.

Guatamala Süprem Konseyi gönderdiği bir surette İtalya'ya Dünya Süprem Konseyleri toplantısı için öneri yapmasını öneriyor.

6 Ekim 1968:

Amerika Kuzey Süprem Konseyi Grankomandörü NEWBURY 23 Temmuz 1968'de Türkiye Süprem Konseyine yapılan terfileri kutluyor.

Kolumbia'dan gelen surette bu Süprem Konseyin Belçika'ya öneride bulunarak Süprem Konseyler toplantısı yapılmasını istediği bildiriliyor.

Fransa Grankomandörü BİTTARD Columbia'nın mektubundan bahsederek bu Süprem Konseyin önerilerini övüyor.

Avusturya Süprem Konseyi Türkiye'deki durum üzerinde KUYUCAK'tan bilgi istiyor.

Amerika Kuzey jüridiksiyonu Grankomandörü NEWBURY 25 Eylül tarihinde kendi Süprem Konseyinin Türkiye Süprem Konseyi ile ilişkilerini kestiğini bildiriyor.

Eskikitaplarim.com

23 Haziran 1968 :

Montevideo, Kolumbia, Peru, Masonluktaki karışıklıktan bahsederek Süprem Konseyler toplanmasını isteyen yazışmalardan suretler gönderiyorlar.

17 Kasım 1968 :

Avusturya Süprem Konseyi Şubat 1969'da bir Avrupa Süprem Konseyleri toplantısı öneriyor. Süprem Konsey bu toplantıya katılmaya karar veriyor.

Amerika'nın 1875 Süprem Konseyler kararını tanımadığı bildiriliyor.

29 Aralık 1968 :

Süprem Konsey üyesi 24 oluyor.

İsviçre Süprem Konseyinde Edip SEYDİ B.'e Türkiye'deki Büyük Mahfelin Süprem Konsey tarafından kurulmuş olduğunun Türkiye'den bildirildiği söyleniyor.

9 Mart 1969 :

Kolumbia 1968 Haziranında GUTAMALA'da yapılmış olan Süprem Konseyler toplantısında alınmış olan kararları benimsediğini bir yazı ile bildiriyor.

16 - 20 Şubat 1969 :

Viyana'da yapılan XXII'nci Avrupa Süprem Konseyleri konferansında Hazım Atıf KUYUCAK B. Türkiye durumunu açıklıyor.

22 Haziran 1969 :

Avusturya Süprem Konseyi muhadenet kefiline diploma gönderdi.

Kolumbia Arjantin'e yazdığı mektup suretini gönderdi. Viyana'dan bilgi istiyor ve gelecek yıl Güney Ame-

Eskikitaplarim.com

rika'da uluslararası onuncu konferansın toplanacağını bildiriyor.

— Şili Süprem Konseyi Belçika'ya yazdığı mektup suretini gönderiyor ve onuncu konferansın şubat 1970'de yapılacağından söz ediyor.

5 Ekim 1969 :

Alman Süprem Konseyi Türkiye'deki durum hakkında bildirim istiyor.

Fransa Grankomandörü 1970 Ocak ayında Kolumbia'da Süprem Konseyler toplantısı yapılacağını, bu toplantıya dokuzuncu konferans başkanı Belçika Grankomandörü BERTEAUX B. den Türkiye Süprem Konseyi'ne davetiye gelip gelmediğini soruyor.

23 Kasım 1969 :

Avusturya Fransa Süprem Konseyi ile ilişki sürdürmediğini bildiriyor. Kolombia Türk Süprem Konseyiyle ilişkiyi kesiyor.

21 Aralık 1969 :

Süprem Konsey 67-68-69 yıllarına ait raporunu gündeme alıyor.

26 Nisan 1970 :

Ekrem TOK Başkanlığında 2'nci bir Şûra örgütlendiği öğreniliyor.

— Fransa Grankomandörü BİTTARD bir mektup gönderiyor ve Türkiye'ye geleceğini bildiriyor ve BRANQUİLLA'da Süprem Konseyler toplantısı yapıldığını ve bu toplantıya Ekrem TOK tarafından Mukbil GÖKDOĞAN orada resmî sıfatı olmayan bir özel temsilci olarak bulunuyor ve Türkiye durumu hakkında bilgi veriyor.

Süprem Konsey bir bildiri (sirküler) yayınlayarak Ekrem TOK Süprem Konseyinin düzensiz bir kuruluş olduğunu açıklıyor.

Bu açıklamaya yalnız Fransa ve Yunanistan, not ettiklerini bildiriyorlar.

4 Ekim 1970 :

Hazım Atıf KUYUCAK vefat ediyor.

21 Şubat 1971 :

Fransa Süprem Konseyinden gelen levhada Süprem Konseyler toplantısının KARAKAS'ta yapılacağının öğrenildiği bildiriliyor.

18 Nisan 1971 :

Karakas'ta yapılacak toplantının bölgesel olduğu öğreniliyor.

Süprem Konseye Fransa'dan, Almanya'dan, Yunanistan'dan, Dominica'dan, Honduras'tan, Nikaragua'dan mektuplar geliyor.

14 Kasım 1971 :

Avusturya Süprem Konseyi Türkiye Süprem Konseyi ile ilişkiyi kesiyor.

8 Ekim 1972 :

Vefatlara gelen taziye mektupları: Cuba'dan, Dominica'dan, İsviçre'den, Fransa'dan, Bolivya'dan, Peru'dan, Honduras'tan, Meksika'dan.

24 Aralık 1972 :

Dr. Selâmi IŞINDAĞ Türkiye Grankomandörü seçiliyor.

Eskikitaplarim.com

24 Mart 1974 :

ATASAGUN ve Lûtfi Nazım DORMAN BB. Süprem Konseyince düzensiz ilân edildiler.

15 Aralık 1974 :

Süprem Konsey ve ona bağlı atelyelerin tüzükleri öztürkçe olarak yenileniyor.

1979 Süprem Konsey Görevlileri :

Grankomandör	: Dr. Selâmi IŞINDAĞ 33.
Grankomandör Kaymakamı	: Dr. Avni TEOMAN 33.
Bü. Genel Denetçi	: N. Sahir SILAN 33.
Bü. Genel Sekreter	: Dr. Fikret ERKMAN 33.
Bü. Yasalar Sözcüsü	: Cemal KIPÇAK 33.
Bü. Hazine Emini	: Zekâ BAŞARAN 33.
Bü. Soruşturucu	: Demir GÜZEKİN 33,
Bü. Tören Üstadı	: Baha ÇALT 33.
Bü. İç Koruyucu	: Dr. Vedat YEĞİNSU 33.
Bü. Arşiv Yönetmeni	: Ekrem Kemal TETİK 33.

Yardımcılar:

Bü. Sekreter	: Ekrem Kemal TETİK 33.
Bü. Yasalar Sözcüsü	: Zareh MAGAR 33.
Bü. Hazine Emini	: Bünyamin SOBRAN 33.

Yönetim Kurulu üyeleri:

Osman Edip SEYDİ 33.
Ekrem Kemal TETİK 33.
Leon BENOZZİYO 33.
Jak ESSEYAN 33.

Eskikitaplarim.com

EKLER

Eskikitaplarim.com

MASONİK SÖZLÜK

Batı dillerinde pek çok örneği olmasına karşılık, dilimizde yayınlanmış, mason sözcüklerini içeren tek bir sözlük vardır.

Türkiye Büyük Locası Büyük Daimî Heyeti'nin 1965 yılında verdiği 1937 sayılı yetkiyle **A. Zoletti** tarafından hazırlanan ve 304 sözcüğü kapsayan Masonik Sözlük, dil bakımından oldukça geri, anlatım olarak kötü ve kapsamı da geniş olmayan bir ilk deneme niteliğindedir.

Yapıtımızın ilk baskılarında, olduğu gibi aktardığımız bu sözlükten de yararlanarak, masonlar arasında kullanılan bazı özel sözcüklerin anlamlarını burada kısaca aktarmak ve açıklamakla yetineceğiz:

AGAP : Masonların loca toplantılarından sonra birlikte yedikleri yemek.

ALÇI : Şeker.

BARUT: İçki. (Kuvvetli Barut: Şarap. Zayıf Barut: Su. Sarı Barut: Bira ya da şıra. Çarpan Barut: Rakı. Lübnan Barutu: Enfiye.)

BAYRAK : Peçete.

CELSE : Mason localarındaki kurallarına uygun bir oturum.

Eskikitaplarim.com

DUL KESESİ : Oturum sonlarında üyeler arasında dolaştırılan yardım torbası.

ENVAR : Loca yönetimiyle görevli beş kişi: Üstadı Muhterem, Birinci ve İkinci Nazırlar, Hatip ve Kâtip.

HAM TAŞ : Çıraklığa alınmış mason.

HARİCİ : Mason olmayan, yabancı.

HEMŞİRE : Masonların eşlerinin öteki masonlar yanında adı.

HÜZE : Aslı ingilizce HUZZA'dır ve yaşasın anlamındadır. Alkış.

İS'AT : Her çalışma yılı başı, seçimlerden sonra görevlilerin özel bir törenle and içip yerlerine oturup göreve başlamaları.

İTTİHAD ZİNCİRİ : Masonların sağ eli sola, sol eli sağa birleştirerek oluşturdukları halka. Yıllık parola'nın (senelik kelime) verilmesi, matem celsesi ve yıllık şölen sonunda masonlar arası sıkı kardeşlik ve dostluğu gösteren bir gösteri.

KALFA : Masonluktaki ikinci derece. Refik.

KARARGÂH : Loca, mabed, mahfel.

KAZMA : Çatal.

KELİME : Mukaddes, Mürir ve Senelik olmak üzere üç türlüdür. İlk ikisi her derecede değişir, tekris ve terfilerde bildirilir. Üçüncüsü her yıl başkadır ve salt düzenli (muntazam) üyelere verilir. Parola.

KORDON : Masonun derece ve görevine göre boynuna ve omuzuna çaprazlama takılan geniş kordela. Derecesine göre renkleri ve işlemleri değişir.

Eskikitaplarim.com

KUM : Tuz.

KONVAN : Her yıl başka bir ülkede yapılan Mason büyükleri toplantısı.

KONSTİTÜSYON : Masonluk ilkelerini belirten anayasa. Anderson tarafından yazılmış ve 1723'de İngiltere'de yayınlanmıştır.

KÜREK : Kaşık.

LANDMARKLAR : Anglo-Sakson masonluğunun temel kuralları. Masonluğun sınırları. 1738 yılında belirlenip yayınlanmıştır.

LEMS : Her derecenin tokalaşmadaki tanışma işaretleri.

LEVHA : Masonlar arası resmî yazı ve mektuplara verilen ad. Kadın Localarında MERDİVEN denir.

LOCA : Birinci dereceden üçüncü dereceye kadar en az yedi masonun ortak ve sürekli çalışmak için kurdukları manevi topluluk. Toplandıkları yere Loca, Mahfel, Mabed denir.

MATRAKA: Çekiç. Çırağın elinde ham taşı yontmaya yarayan çekiç, locada usta ve nazırların elinde otoriteyi temsil eder. Bir konuyu Çekiç Altına Almak demek incelemek üzere ertelemek anlamınadır.

MATRİKÜL : Loca kayıt defteri. Sicil kütüğü.

MUHADENET KEFİLİ : Bir obediansın bir başka obedianstaki elçisi.

MUHAKKİK BİRADER : Loca düzenini sağlayan görevli. Konukların kimlik ve derecelerini araştıran, tekris ve terfi törenlerini yürüten, Üstadı Muhterem ve Nazırlar bulunmadığında Birinci Çekici yöneten.

Eskikitaplarim.com

MAHUF BİRADER : Adayların Tefekkür Hücresinden Mahfel kapısına kadar geliş işlemlerini yöneten görevli.

MİMAR : Kâinatın Ulu Mimarı (Sani-i Âzam-ı Kâinat), Tanrı.

MUHAFIZ BİRADER : Biri içerde öteki dışarda locanın korunmasıyla görevlidir. Oturumun açılmasından sonra kapıyı ancak Sayın Üstad'ın izni ile açarlar.

MUKADDES KELİME : Kutsal Sözcük. Okunmaz ve yazılmaz, ancak hecelenir. Birinci harfini söyleyene ikincisi söylenir. Tekris ve terfilerde bildirilir. Süleyman Mabedinin (Tapınak) sütunlarında işçilerin yanına gelip ücretlerini (nafaka) aldıkları sütunların adlarından oluşur.

MÜPTEDİ : Çırak, susar,dinler, düşünür ve olgunlaşır. Çalışma araçları çekiçle kalemdir. Görevi ham taşı yontmaktır. Nafakasını J sütunundan alır.

MÜSELLES : Üçgen, Masonluğun ana amblemi.

NAFAKA : Bir üst dereceye geçme.

NAZIR : Locada üstaddan sonra gelen iki görevli.

NİZAM VAZİYETİ : (İhtiram Vaziyeti) Her derecede ayakta saygı duruşu.

OBEDİYANS : (Obedience) Bir ülkede kendi kendini yöneten büyük mason kuruluşu.

PATENT : Büyük Loca'nın yeni kurulan localara verdiği çalışma ve kurulma belgesi.

ÖNLÜK : Locadaki çalışmalarda masonların önlerine taktıkları örtü.

RİT : Masonların çalışma yöntemini gösteren kurallar.

RİTÜEL : Ritlere göre çalışma tüzük ve yöntemlikleri.

SKRÜTEN : Oylama.

TEFEKKÜR HÜCRESİ : Mason adayının sorulara yanıt vermek üzere düşünceleriyle başbaşa bırakıldığı sembolik oda.

TEKRİS : Masonluğa alınış süresince yapılan geleneksel tören.

TEZ : Nafakasının artmasını isteyen, derecesinin yükselmesini isteyen her masonun bulunduğu derecenin felsefesini kavramış olduğunu saptamak için yapmak zorunda bulunduğu çalışmanın raporu.

TEZYİDİ NAFAKA : Bir derece yükselme.

TUGLA : Dul kesesinden çıkan paranın kuruş olarak belirtilmesinde kullanılan deyim.

UYKU : Mason faaliyetinin durgun durumu.

UYANMA : Masonluk dünyasında düzene dönerek yeniden çalışmalara katılma.

ÜSTAD : Usta. Masonluğun 3. derecesi.

ÜSTADI MUHTEREM : Locanın başkanı.

VADİ : Mason loca ya da localarının bulunduğu her şehir bir vadidir.

YAĞMUR YAĞIYOR : Aramızda yabancı var ya da konuştuklarımızı yabancılar da duyabilir anlamına bir uyarı parolası.

YAŞ : Masonluğa girişle doğumun olduğu varsayılarak başlatılan sayma.

ZULMET : Masonlara göre kendi dışlarındaki dünya. Karanlık.

Eskikitaplarim.com

MARKSİST BİR MASONUN GÖRÜŞLERİ

Şili'nin seçimle işbaşına gelmişken, Amerikan emperyalizminin ve kapitalizmin ajanları ve CIA'nın oyunları sonunda alçakça bir darbeyle Cumhurbaşkanlığı Sarayında öldürülerek yok edilen Marksist Başkanı **Salvador Allende** de gençliğinde bir mason idi. Bu konudaki görüşlerini Fransız gazeteci **Regis Debray**'a açıklamıştı. Marksizmle masonluk arasındaki ilişki ve çelişkilere de ışık tutan bu konuşmayı da burada sizlere sunmak isteriz:

«Debray: Marksist olmakla birlikte serbest masonlukla bağların olduğunu sürekli duymaktayım. Bilindiği gibi bir zamanlar uluslararası işçi sınıfı hareketi içinde bu konuda ciddî bir anlaşmazlık vardı. Örneğin 1920'lerin Fransa'sında çocukluk dönemini yaşamasına rağmen, serbest masonlukla bulunduğu varsayılan ilişkilerinle Marksist ya da sınıfsal durumun arasında bir çelişki görüyor musun?

Allende: İlk olarak sana şunu hatırlatayım ki, Regis, Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri bir serbest masondu.

Debray: Biliyorum, biliyorum...

Allende: Ve ancak üçüncü enternasyonal zamanındadır ki, iki hareket arasındaki çelişki kabul edildi.

Eskikitaplarim.com

Debray: Evet.

Allende: Şimdi kendi durumuma gelelim... Evet masonik bir geçmişim var. Büyük babam Dr. Allende Padin ondokuzuncu yüzyılda, yani serbest masonluğun mücadele içinde olmak anlamına geldiği o zamanlarda (a Most Serene Grand Master of The Masonic Order) idi. Mason ve Lautaro Locaları İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesinin temel taşlarıydı.

Debray: Bolivar ve Sucre serbest Masondular.

Allende: Tamamen. Bu yüzden senin de gayet güzel anlayabileceğin gibi, bu türden bir aile geleneği ile masonik hareketin Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik gibi temel ilkeler uğruna mücadele ettiği gözönünde tutulursa bir kimsenin bu tür ilişkiler içinde olması sakıncalı değildir. Ancak ben, öteden beri kapitalist rejim altında bırak eşitliği, fırsat eşitliğinin dahi olamayacağını hiç şüphesiz, masonik hareket içinde de savunageldim. Ayrıca, sınıf sömürüsü varken kardeşliğin mümkün olamayacağını ve gerçek özgürlüğün soyut değil somut bir şey olduğunu hep söyledim. Gördüğün gibi serbest masonluğun ilkelerini onların gerçek özüne uygun olarak yorumluyorum.»

(ALLENDE ANLATIYOR - May Yayınları, Çeviren: Hasan Kaya, Konuşan: Regis Debray, 1973 - İstanbul, Sayfa: 26-28).

Eskikitaplarim.com

ÇETİN ALTAN'IN BİR SORUYA YANITI

Bu kitabın ilk baskısı yapıldıktan sonra bir bayan gazeteci, Türk basınının ünlü yazarı aziz dostum ve arkadaşım Çetin Altan'la yaptığı mülâkatta çeşitli sorulardan sonra Masonluğu konusunu da sormuş ve aşağıdaki yanıtı almıştı.

1978 yılı Eylülünde Dünya Gazetesi'nde yayımlanan bu mülâkatta Çetin Altan şöyle diyordu:

MASON'UM,
EVET DOĞRUDUR.

SORU: **Son bir soru, meslektaşımız İlhami Soysal, son kitabında sizin de mason olduğunuzu yazdı. Doğru mu bu?**

YANIT : Mason olduğum doğru mu, diye bir soruysa masonum. Doğrudur, evet. Bir ülkedeki yasal dernekler arasında egemen sınıfın kontrolü açısından fark yoktur. Burjuvazinin egemen olduğu bir toplumda burjuvaziye karşı olan bir kişi bile, onun örgütlerine girmeden edemez. İşyeri, evi, çocuğunun okulu, o kontrolün altındadır. Kaldı ki, masonluk daha da özgür bir kurumdur. İttihatçılar, Namık Kemal, Yunus Kâzım Efendi masondu. Abdülhamit ittihatçılara mason oldukları için kızıyordu. «Bütün Türkiye bunların egemenliği altında olamaz» diyordu. Kendisinin tek başına egemenliği altında olsun istiyordu. Öte yandan Troçki, Allende, Mitterand masondur. Türkiye'de masonluğun ne olduğu bilinmiyor.

Eskikitaplarim.com

BİR AÇIKLAMA MEKTUBU

Bu kitabın hazırlanışı sırasında, bir ön taslak olarak, dörtte biri kadar bir bölümü, 1977 yılında, o sıralar çalıştığımız Vatan Gazetesi'nde yayınlanmıştı. O yayın üstüne, İzmirli bir gazeteci meslektaşımızdan, sayın **Reşat Sanlı**'dan uzunca bir mektup almış ama bunu, bu yapıtımızın ilk iki baskısında kullanamamıştık.

Kendi de bir mason olan sayın **Reşat Sanlı**'nın, masonluk içindeki bölünmelerin kaynaklarına açıklık getiren ve masonlukla özellikle Fransız komünistleri arasındaki ilişkilere de ışık tutan bu mektubunu bu kez, olduğu gibi buraya almak istedik.

«Sayın Meslektaşım» diye başlayan 21 Aralık 1977 tarihli bu uzun mektupta verilen bilgiler şunlardır:

Masonluk aleyhinde eser yazanlar, masonları kötülemek için dinsizlik, yahudilik, milliyetçi olmamak ve daha bir sürü suçlama arasında, masonların komünist olduklarını da ileri sürmüşlerdir. Bu sonuncusu, akla yakın hiç bir sebep gösterilmeden, sadece «Masonlar komünisttir» demekten ileri gidemeyen en acaip ithamlardan biridir.

Filhakika masonlukla komünizm arasında bir münaebet olmuş, fakat iddia edilenin tam aksine, masonluğun komünizmle hiç bir zaman bağdaşmıyacağı hakikatını meydana çıkarmıştır. Bu hakikat, yakın dönem masonik literatürü takib edenler tarafından gayet iyi bilinmekte-

Eskikitaplarim.com

dir. Konuyu bilmiyenleri bir nebze aydınlatma kiçin, kısaca izaha çalışalım:

Bir mason mabedde görüp duyduklarını, sır olarak saklıyacağına yemin eder. Bir komünist, teşkilâtı dışında duyup öğrendiklerini, partisine bildirmekle mükelleftir. Bu durum karşısında, mason olan bir komünist iki seçenek önünde kalır: Ya kötü bir komünist olmak, veya kötü bir mason...

Birçok mason locası, bunu göz önünde tutarak, komünist partisine mensup olduğunu belirten bir hariciyi, teşkilâtlarına kabul etmez. Diğer bir kısmı, bilhassa en liberal masonik obediyans sayılan **Grand Orient de France,** biraderlerin politik seçeneklerine hürmetkâr olmayı prensip edindiğinden, bu konuyu fazla önemsemez.

Bazıları 1917 Rus ihtilâlinde, masonların rol oynamış olduklarını iddia etmişlerdir. Bu iddiayı ciddiye alan **Maurice Privat** adlı bir fransız gazetecisi, **Luccerne**'li protestan bir ilahiyat bilgini **Gemhardt Frei** ve **Stutgart**'lı bir Alman profesörü **Kurt Hutten, Lenin** ve **Trotski**'nin yüksek dereceli birer mason olduklarını iddia etmişlerdir.

Bu gün bu iddiaların tamamen asılsız olduğu anlaşılmıştır. Bunun aksine, **Trotski**'nin her zaman önde gelen bir mason düşmanı olduğu bilinmektedir. **Trotski,** bir zamanlar **İsvestia** gazetesin, **«Masonluğun komünizme musallat veba hıyarcığı olduğunu, katolik kilisesi kadar reaksyoner sayılmasını ve kızdırılmış bir demirle yok edilmesi gerektiğini»** yazmıştır.

Fransa'da 1920'de, Tour şehrinde yapılan kongrede, mason olan pek çok sosyalistin, komünistleri destekleyerek, yeni partiye girdikleri biliniyor. Hatta **Camelimat** adlı masonun, komünist partisine intisab ederek, **Jean Jaurdes**'e ait **«Humanite»** gazetesine, komünist partisinin sahip olmasına yardımcı olduğu bilinmektedir.

Eskikitaplarim.com

Fakat masonların komünizm tarafından mahkûm edilmesi için pek fazla zaman geçmemiştir. Kasım 1922' de Moskova'da toplanan **Komünist Enternasyonal'ın** 4' üncü kongresinde, mason olan komünistler iki tercih önünde bırakılmışlardır. Ya localardan ayrılacaklar veya partiden ihraç edileceklerdir. Dini bir tolerans anlayışı ile kurulan bir dernekle, dogmatist bir ihtilâl sonucu doğan bir parti arasında tam bir anlaşma ve ahenk beklenmesi zaten abesti.

Kongre sonunda komünistler masonları **şöhret hırslısı, menfaat düşkünü ve sınıf ayrımcısı** olarak nitelendirmişlerdir.

Bu dönemde Fransız komünist hareketinde pek çok mason bulunuyordu. Komünist enternasyonalin ve fransız komünist partisinin isteklerine hemen hiçbir mason boyun eğmemiştir. **Ludovic-Oscar Frossard** ve **Morizet** ile birlikte büyük bir mason grubu komünist partisinden istifa etmişlerdir. Bunlardan biri olan **Antonio Coen** bir kaç yıl sonra, **Grande Loge de France** obedyasının büyük üstadlığına seçilmiştir.

1935 yılında iki müessese arasında bir nebze yumuşama görülmüştür.

Lacour-Grandmaison ve **Philippe Henriot** adlarında iki milletvekili, masonluğun kanun dışı ilân edilerek, lağvedilmesi için parlamentoya bir kanun teklifi yapmışlardır. Komünist olan parlamenterlerden **Clamamus, Sulpice, Dewez, Jean Renaud, Gabriel Péri** ve **Maurice Thorez** bu teklife karşı çıkmışlar ve aleyhte oy kullanmışlardır.

1936 **Halk Cephesi'nin** seçim zaferi, parlamentoya mason olan pek çok milletvekili getirmiştir. Radikal gruba 35, sosyalist gruba 41, öteki gruplara 14 ve komünist grubuna **Marcel Cachin** adında 1 milletvekili...

Macel Cachin gençliğinde inisye edilmiş bir masondu. Fakat yukarıda bahsettiğimiz 1920 Tour kongresin-

Eskikitaplarim.com

den sonra komünist partisine girince, hiç bir mason locasına ayak atmamıştır. 1945 yılında komünist partisine girmek isteyen bir mason, kendisine müracaat etmiştir. **Cachin** yazılı olarak verdiği cevapta, komünist partisi siyasî bürosunun 4 Ekim 1945'te yaptığı toplantıda, masonların partiye alınabileceklerine karar verdiğini bildirmiştir. Bu mektup **Grand Orient de France**'a iletilmiş ve bu obedyans genel sekreterlik şefi bir yazı yazarak bu bilginin doğru olup olmadığını sormuştur.

Komünist partisi adına 27 kasım 1945'te **Léon Mauvais** tarafından verilen yazılı cevapta bu haber teyid edilmiştir. Zamanın Büyük Üstadı, keyfiyeti bütün localara duyurmuştur. Bu bildiri localarda bir çok tepkiler doğurmuş ve tartışmalara yol açmış, fakat masonlardan komünist partisine katılan olmamıştır. Komünist partisinde pek az sayıda bulunan mason, çoğu ilk devrede iltihak edenlerden bazı istisnalardır.

Bilindiği gibi masonluk Doğu Bloku ülkelerinde yasaklanmıştır. Masonlar ise dünyanın hangi yöresinde olursa olsun masonları kardeş bilirler. Bu yüzden Doğu Blokundaki kardeşlerinin baskıya uğramasını büyük bir tepki ile karşılamaktadırlar.

Nikita Kruşçef'in Fransa'yı ziyareti sırasında, kardeşlerine matem tutulmasını öneren masonların ileri sürdükleri gerekçe bu tez üzerine kurulmuştu. Gazetelere bildiriler göndererek, bütün masonlara duyurulan bu matem direnişi, şahsî gayretlerle yapılmış ve obedyans yöneticileri tarafından resmen tasvib edilmemiştir. Hatta bunları yapanlar, masonik yargılamaya tâbi tutulmuşlarsa da, hiç birisi localarından ihraç edilmemişlerdir. Bunlardan bir çoğu, normal aşamalarla, masonluğun en yüksek derecelerine terfi etmişlerdir.

1971 yılında **Fransız Komünist Partisi,** 1871 Paris komün hareketinin yüzüncü yıl dönümünü kutlamak için

Eskikitaplarim.com

bir tören tertiplemişti. Yine aynı yıl dönümünü kutlamak için, **Sosyalist Partisi**'nin tertiplediği benzeri toplantıya, **Grand Orient** ve **Grande Loge de France** obedyanslarının yöneticileri ve kalabalık bir mason topluluğu, mabedlerde giydikleri resmî kıyafetleriyle katılmışlardır. Paris'te Garibaldicilerin merkezinde karşılaşan komünist partisi tören tertip komitesi başkanı **Roland Leroy**'la mason ileri gelenleri arasında ayak üstü bir görüşme olmuştur. Garibaldici masonlardan biri, komünist ülkelerde masonlara karşı girişilen şiddet hareketlerinden bahsedince, **Roland Leroy** şu cevabı verdi:

— Bu konuda hemen hiç bir şey bilmiyorum. Size katiyetle söyleyebileceğim tek şey, 1945 yılından beri Fransız Komünist Partisi'nin masonlara kapılarını açık tuttuğudur.

Roland Leroy şu sözleri de ekledi:

— Şunu da ekleyebilirim ki, bugüne kadar tek bir masonun partiye katıldığını görmedim ve duymadım.

Burada bir soruyu açıklamak amaciyle, Paris'te 1871 Komün hareketi yıl dönümünde komünistlerle masonların birlikte katılmış olmalarının nedenine kısaca değinelim:

Tarih ya da isterseniz uygarlık tarihi hakkında bir parça fikri olanlar, 1871 Paris komün hareketinin XIX. yüzyılın istibdada karşı ilk büyük ayaklanma hareketi olduğunu okumuşlar veya duymuşlardır. Bu hareketin öncüleri arasında masonların büyükçe bir yer tuttuğu tarihî bir gerçektir.

O dönemlerde hemen her yenilikçi ve özgürlükçü hareketin içinde masonlar da bulunduğu için, Fransız Büyük Devriminin de masonlar tarafından tertiplendiği söylenirse de, bunda abartma payı büyüktür.

Gerçi büyük devrimi yaratan fikirler **J.J. Rousseau, Voltaire, Monstesquieu, Diderot** ve etrafında kümelenen

Eskikitaplarim.com

ansiklopedistlerin eseri ve bunların hepsi mason olduğu için, devrimin masonların eseri olduğu söylenirse de, bu devrimi yalnız masonlara maletmek, tarihi olayları tahrif etmek sayılabilir.

Fakat 1871 komün hareketine, daha önce de söylediğimiz gibi, masonların büyük ölçüde katıldıkları bir gerçektir.

Başlangıçta, 1871 komün hareketinin önlenmesi için masonlar büyük çaba sarfetmişlerdir. Ne var ki bir kısım kardeşlerinin muhalefetine rağmen, büyük halk yığınlarını açlık, sefalet ve acılardan korumak için mason locaları büyük ölçüde ve ön planda rol oynamışlardır. Mason localarına mensup önemli şahsiyetler, bir iç savaşın önlenmesi için günlerce çaba sarfetmişler. Masonlar tarafından **Versailles'a** gönderilen heyet, **Thiers** hükûmetinden olumlu bir cevap alamayınca, 55 locaya mensup 6000 mason, 29 Nisan günü **Binault** ve **Maillot** kapıları arasındaki barikatlara girmişlerdir.

Kanlı hafta diye anılan Paris komün hareketi sırasında 80 bin kişinin öldüğü bilinmektedir. Bu savaşlar sırasında masonlar büyük kayıplara uğramışlar, yüzlercesi ölmüş, bir çokları sonradan kurşuna dizilerek idam edilmiş, pek çokları hapislere atılmış veya hudut dışı edilmiş, bir kısmı da başka memleketlere sığınmak zorunda kalmışlardır.

Komün hareketi muvaffak olmayınca, buna taraftar olanlar ve olmıyanlar arasında tartışmalar ve çekişmeler olmuş, **Thiers** hükûmetini destekliyenlerle, desteklemeyenler arasında bölünmeler olmuştur. Bu olayı yazmaktaki amacımız, masonluk derken, bunun bütün dünyadaki masonları kapsayan bir örgüt halinde düşünülmesinin yanlış bir görüş olduğunu belirtmektir. Gerçi dünyadaki bütün masonlar, 1723 tarihli Anderson nizamlarını ana tüzük olarak kabul ederler. Fakat zaman ilerle-

Eskikitaplarim.com

dikçe, ilk nizamları hazırlayan liberal anlayışlı masonların nesli tükenmiş ve protestan kilisesi kuvvetlendiği için, masonlara baskı yaparak, Anderson nizamlarının çok anlamlı ve toleranslı olan, tanrı ve din anlayışına ilişkin birinci maddesini değiştirmiştir.

İlk metinde, **«Kişileri şahsî düşüncelerinde özgür bırakarak, bütün insanların mutabık bulundukları bir dinde birleşmelerini istemek, daha uygun düşmektedir»** deniliyordu.

1815 tarihinde İngiltere Büyük Locası tarafından yapılan değişiklikte, **«Belirli bir dine inanılması ve ölümden sonra ikinci bir yaşantının mevcudiyetine inanma»** zorunluğu konulmuştur.

Bu, Anglo-Sakson masonlarıyla, liberal Avrupa Masonları arasındaki görüş ve anlayış ayrılıklarına yol açmıştır. Liberal Avrupa masonları, ana kuralları bozmadan, masonluğun değişen dünyamızın anlayışına, modern yaşantıya ve yetişen bilgili kuşakların kabul edip benimseyebileceği bir biçime sokulmasını istemektedirler.

Liberal masonlar ve bunların öncülüğünü yapan **Grand Orient de France**'ın görüşü şöyle özetlenebilir: Masonluk hakikatın aranması için, hiç bir tahdit konulmasına taraftar değildir. Deizmi vazetmekle, hakikatın aranmasına peşinen bir tahdit konulmuş olur. Masonluk din, mezhep, ırk, renk farkı gözetmeksizin bütün insanları eşit haklarla içine almayı ön görür. Buna göre içine giren kişilerin hangi dine ne ölçüde, hangi inanışa sahip olduklarını derinliğine araştırmak, masonluğun ana prensibi ola tolerans anlayışına aykırıdır.

Tolerans anlayışı derken, bir hususu belirtmekte büyük yarar vardır. Spekülatif masonluğun çıkışı, İngiltere'de yüz sene süren kanlı din ve saltanat kavgalarının henüz bitmediği bir döneme rastlar. Papalığın engizisyon mahkemeleri bütün Avrupa'da ve İngiltere'de insanları

Eskikitaplarim.com

dehşet içinde bırakmıştır. **Spinoza, Boyle, Locke** gibi düşünürlerin yazdıkları bütün Avrupa'da revaçtadır. **Newton**'un olumlu bilime dayanan teorileri bütün İngiltere okullarında okutulmaktadır.

Ayrıca 1660 tarihinden beri Londra'da, «**Tecrübî Bilimleri Araştırma ve Geliştirme**» adlı bir dernek çalışmalarını sürdürüyordu. Masonluğun geliştirilmesi konusunda isminden çok bahsedilen **Jean-Théophile Desaguliers,** bu dernek üyelerinden biriydi. Bu zat 1719 tarihinde **İngiltere Büyük Locası** Büyük Üstadlığına getirilmiştir. O, döneminde 4 olan loca sayısını, 20'ye çıkarmış ve yukarıda adı geçen derneğe mensup 14 arkadaşını, locaların üstadı muhteremliği veya vazifelileri arasına sokmuştur. **Anderson,** masonluk nizamlarını yazmaya memur edildiği zaman, pek çoğu yukarıda adı geçen derneğe üye olan 14 kişilik bir komisyon, çalışmalara katılmışlar ve **Anderson**'a yardımcı olmuşlardır. **Anderson Nizamları**'nın 1723 tarihli ilk baskısının, büyük bir tolerans anlayışı içinde yazılmış olmasının sebebi budur.

İngiltere'de masonluğun gelişmesine en büyük etken, ne gizli çalışmalar yapması, ne de sembollerin çekiciliğidir. İnsanlardaki özgürlük içinde çalışma ve konuşma arzusu, sosyal yaşantının cazibesi, masonluğun büyük ölçüde yayılması ve gelişmesine yardımcı olmuştur.

Din, mezhep, saltanat kavgalarından sonra insanların kuşkular içinde yaşadıkları dönemde, daha 1720'den itibaren **Jezüit, Jakobist** ve bilhassa ikinci sınıf vatandaş haline gelmiş olan **katolik**'lerin mason localarına alındıkları bilinmektedir. Protestanlığın kabulünden sonra, katoliklerin resmî devlet hizmetlerine alınmadıkları ve vergilerini diğer İngiliz vatandaşlarından bir misli fazla ödemeğe mecbur edildikleri bir dönemde, mason localarına alınmaları, spekülatif masonluğu ilk kuranların ne ölçüde tolerans sahibi olduklarını gösteren en güzel örnektir.

Eskikitaplarim.com

Ne var ki, Anglo-Sakson masonluğu sonradan bu tolerans anlayışını sürdürememiştir. İngiltere Büyük Locası günümüzde bile, Anderson nizamlarının localarda din ve politika konuşmalarını yasaklamıştır gerekçesiyle, bu konulara değinilmesine olanak vermez.

Halbuki **Anderson** ve arkadaşları, o yükümlülükleri koyarken, değişik din, mezhep ve politik görüşlerde olanlar arasında sürtüşmeleri önlemek amacını gütmüşlerdi.

Bugünkü liberal masonlar, politik diye vasıflandırılan konuların, günümüz yaşantısıyla iç içe olan sosyal konular olduğunu kabul etmektedirler. Eski görüşte ısrar edildiği takdirde, mason localarına hiç ihtiyaç kalmıyacağını, dinî konularla çok ilgilenenlerin yalnız kiliselere ve politika ile fazla meşgul olmak isteyenlerin de sadece siyasî partilere katılmalarının yeterli olacağını ileri sürmektedirler. Bu günkü liberal anlayışa göre, gerek kiliseler ve din müesseseleri, gerekse masonluk buhran geçirmekte ve bir kısırlık dönemine girmiş bulunmaktadırlar. Halbuki bu konular, mason localarının çatıları altında tartışılabilir ve bunlardan çıkacak çok yararlı sentezler, yeni kuşakların genç insanları için önemli ahlâk kuralları sağlayabilirler.

Bu yüzden Avrupalı masonlar —başlangıcı için fransız masonları diyelim— yüz elli yılı aşkın bir süreden beri, masonluğu günümüz koşullarına daha uygun bir şekle sokmak için çaba harcamaktadırlar.

Liberal görüşe göre, masonluk devamlı bir hareket ve canlılık içinde bulunmalıdır. Canlılığını kaybettiği takdirde, her müessese gibi dümura uğrayarak ölüme mahkûm olur. Yine liberal masonlara göre, masonluk müessesesinin hayatiyet ve canlılığı memleketin her yönüne ve müessesesine intikâl ettirilmelidir. Fransız masonları bunun en güzel örneğini, bugünkü liberal, demokratik ve laik cumhuriyet rejimini kurmakla göstermişlerdir.

Eskikitaplarim.com

2 Eylül 1879'da **III. Napoleon'un Sedan**'da Prusyalılarca mağlûp ve esir edilmesi üzerine, 4 Eylülde toplanan parlamentoda Mason olan **Jules Favre,** imparatorun düşürülmesini, imparatorluğun kaldırılmasını teklif ve kabul ettirmiştir. Kısa bir zaman sonra **General Trochu** başkanlığında kurulan geçici hükûmetin 12 bakanından 10 tanesi masondu. Ondan sonra yüz yıl süren III. Cumhuriyet dönemindeki cumhurbaşkanlarından **Jules Grévi, Felix Foure, Emile Loubet, Alexandre Millerand, Gaston Douemrgue** ve **Paul Doumer** hep mason localarından gelmişlerdi. Bu yüz yıllık III. cumhuriyet döneminde seçilmiş olan istisnasız bütün başbakanlar, içişleri ve millî eğitim bakanları hep masondular. Diğer önemli bakanlıklardan bilhassa harbiye ve maliye bakanları ve önemli bakanlıklardan pek çoğuna hep masonlar getiriliyordu.

Bu dönemde parlamento başkanları ve üyelerinin çoğunluğunu da masonların oluşturduğunu söyleyebiliriz. Ancak yüzyıllardan beri koyu bir katolik terbiyesi almış olan Fransızların çoğunluğuna, laik bir cumhuriyet fikrini aşılamak pek kolay olmamıştır.

Masonluğun Fransa'ya girişini takib eden ilk yıllarda evvelâ **Papa XII. Clément,** daha sonraları **Pie IX.** ve **Léon XIII,** masonluğu aforoz etmişlerdir.

19'uncu yüzyılda **Papa XIII. Léon** tarafından yayınlanan ve katolik ruhanî reislerine gönderilen emirnamede, masonluğa karşı hasmane tavırlarını açıkça belirtiyordu. Bu emirnamede şöyle deniliyordu:

«Masonlar kendilerine müracaat eden her dinden kişileri kabul etmekle, bütün dinleri aynı seviyede göstererek, din işlerini önemsiz meseleler seviyesine düşürmek gafletine düşmektedirler. Tek başına bu prensip bile, katolik dinini iflasa sürükleyebilir. Hakiki ve tek din olan katoliklik, başka bir dinin kendisiyle aynı sevyede tutulmasını, en büyük bir küfür ve haksızlık telakki eder.»

Eskikitaplarim.com

Yüz yıllar boyunca, en katı doğmalarla saltanatını sürdürmüş olan papalığın, bir reform neticesinde ve kanlı savaşlardan sonra doğmuş bulunan protestan kilise ve dinine karşı müsamahakâr olması beklenemezdi. Bu yüzden dinsizlik savaşı masonlardan ziyade, protestanlığa ve dolayısiyle diğer mezhep ve dinlere karşı Papalar tarafından başlatılmış bir mücadelenin ürünüdür.

Gerçi III. Cumhuriyet döneminde **Litré ve Auguste Compte'**un pozitivist fikirleri, entelektüel büyük bir kitle tarafından benimsenmiş bulunuyordu. Fransız Akademisi, dine fazla bağlı görünmeyen kişileri arasına almakta mahzur görmüyordu. O günlere kadar fikir ve edebiyat alanında yazılması hayal sayılabilecek konular kaleme alınabiliyordu. Fakat **Ernest Renan «İsanın Hayatı»**nı yazdıktan sonra, uyanan tepkiler karşısında, devrin hükûmeti kendisini **Collége France'**daki ibranice hocalığı vazifesinden affetmişti.

Özgürlükçü bir cumhuriyet rejimi kuruluyordu. Düşünce ve yazma alabildiğine özgür olmalıydı. Fakat bu özgürlükten, mason ve cumhuriyetçi rejim aleyhtarlarının daha fazla faydalanmış olduklarını söylemek mümkündür.

Eduoard Drumon, De Rochfort, Charles Morras ve **Leo Taxil** gibi imparatorluktan arta kalan ve Papalık tarafından teşvik gören yazarlar, **«Yahudi Fransa»** tezine sarılmışlardır. Bu yazarlar, **«ya masonlar yahudiliğe dönüştü veya yahudiler masonluğa tamamiyle el koydu»** gibi sloganlarla, fransız halkını masonluğa ve dolayısiyle cumhuriyet rejimine karşı kışkırtmışlardır. Bu tür yayınların hem rejimi, hem de şahısları büyük kayıplara uğrattığı tarihe geçmiştir.

Yahudi asıllı yüzbaşı **Dreyfüs'**ün, ırk ayrımcısı arkadaşlarının asılsız tanıklıkları yüzünden, casusluk töhmetiyle mahkûm edilmesi ve yıllarca **Şeytan Adası'**nda

Eskikitaplarim.com

yaşaması, bu tip yayınların bir ürünüdür. **Dreyfüs**'ün sonradan bir komploya kurban gittiği anlaşılmış, cezası kaldırılarak rütbeleri geri verilmişse de, bu olay fransız adliyesi için kara bir leke olarak kalmıştır.

Bu türlü engellemeler ve güçlükler, çoğu mason olan fransız yöneticilerini sindirmemiştir.

Cumhuriyet rejimi Fransa'da kesin olarak yerleşmiş bulunuyordu. Fakat bunu tamamlamak için, daha bir çok reform hareketine ihtiyaç vardı. Bu reformların en önemlisi laiklik prensibiydi.

Devletin kiliseden ayrılması, rahip ve rahibelerin devlet hastahanelerinden uzaklaştırılması ve bilhassa ruhban sınıfının okullardan uzaklaştırılması, **Leon Bourgois**'nın başbakanlığı döneminde, Millî Eğitim Bakanı **Emile Combe** tarafından başarılmıştır.

Bu laikleşme hareketleri sırasında, fransız hükûmetleriyle Papalık arasındaki münasebetler büsbütün gerginleşmiş ve nihayet kopmuştur. 1904 tarihinde mason olmayan **Waldeck Rousseau**'nun başbakanlığı sırasında, Vatikan nezdindeki Fransız büyük elçiliğinin kaldırılması hakkındaki kanun parlamentoda kabul edilmiştir.

Vatikanın masonluğa karşı açtığı savaşın, masonluğa mı, yoksa kiliselere ve dinî kuruluşlara mı daha çok zarar getirdiği, hâlâ tartışma konusudur.

Açık olan tarihî gerçek, masonların Fransa'ya demokratik, laik, olumlu bilime dönük, hakikî anlamda bir cumhuriyet rejimi kazandırdıklarıdır.

Şimdi de masonluk tarihinin en önemli konularından birine mümkün olan en kısa hatlarıyla temas edelim. Masonlar Fransa'da cumhuriyet rejimini yerleştirerek, laikleştirirken, kendi örgütlerini de laikleştirerek bir reform hareketini başarmışlardır.

Daha önce İngiltere Büyük Locası'nın, Anderson nizamlarında bir değişiklik yaparak, bu nizamlara tanrıya

Eskikitaplarim.com

mecburen inanış ve ruhun ölümsüzlüğü maddesini eklediklerini yazmıştık. Bu değişiklik, liberal Fransız masonları tarafından hiç bir zaman tasvip edilmemiştir. Fransız **Grand Orient'u** da, 1877'de kendi ritüelinde bir değişiklik yaparak, **Evrenin Ulu Mimarı** formülünü ritüelden çıkararak, kutsal kitabı yemin kürsüsünden kaldırmıştır.

Bu konunun tartışmalarını daha önce belirtmiştik. **Grand Orient de France, «özgür loca içinde, özgür insan»** prensibine sadık kalarak, özgür insanın bu konuyu düşündüğü gibi değerlendirip benimsemede özgürlük içinde bırakılmasına taraftardır. Hele yeni kuşaklar genç insanlarına dogmatik bazı prensipleri zorla kabul ettirmeğe çalışmanın, masonluğa ancak zarar getirebileceğine inanmaktadır. Bazı düşünürler, daha ilk okul çağında dünyamızın kaç milyar yılda oluştuğunu ve insanın da kaç milyon yıllık bir gelişimin sonucu olduğunu aritmetik bir kesinlikle öğrenen yeni kuşağın genç insanına, evrenin ve içindeki bütün varlıkların altı gün içinde yaratılmış olduklarını inandırmağa çalışmanın anlamsız ve hele bunun masonluğa ait bir ödev olmadığını ileri sürmektedirler.

Bu konu, yüz yıldan beri Anglo-Sakson ve liberal masonlar, yazar ve tarihçileri arasında tartışma konusudur. Bu hususta kimin haklı, veya haksız olduğu yolunda hüküm vermek bize düşmez.

Ancak **Grand Orient de France'ın** bu kararının doğurduğu olaylara kısaca bir göz atalım. **Grand Orient'ın** kararı üzerine Anglo-Sakson ve onlara bağlı tutucu masonik obedyanslar, **«Kendini dinsiz ilân etti»** diye feryad ederek, **Grand Orient de France** ve hatta diğer bütün fransız obedyanslarıyla ilişkilerini kesmişlerdir. Bundan sonra da çok tutucu ruhban sınıfı ve koyu katolikler obedyanstan ayrılmışlardır. **Grande Loge de France** ve

daha sonra bazı yeni fransız obedyanslarının bu bölünmeden sonra kurulmuş oldukları da bilinmektedir. Ancak bundan sonradır ki, yahudiler, müslümanlar ve diğer dinlere mensup kişiler, masonluğun içine girebilmişlerdir. Mason aleyhtarlarının, masonluğun bir yahudi icadı olduğu yolundaki iddialarını çürüten en önemli kanıtlardan biri de budur.

Anderson nizamlarında masonluğa alınamıyacak kişiler arasında, esirler, kadınlar, bir kişiye maaş veya gündelikle bağımlı olanlar, kiliseye kabul edilmedikleri için komedyenler ve belirli bir yurda sahip olmayanlar zikrediliyordu. O tarihte yahudiler belirli bir yurda sahip olmadıkları için, bu son maddenin bilhassa yahudileri masonluğa almamak için konulmuş olduğu, mason tarihçileri tarafından yazılmaktadır. Kaldı ki, bugün bile bazı Amerika hükümetlerinde ve Prusya gibi müteassıp kişilerin bulunduğu yerlerde, yahudilerin masonluğa alınması caiz değildir.

Anglo-Sakson ve liberal masonlar arasındaki münasebetlerdeki gerginlikler ve tartışmalar konusunu incelerken, bizde masonlar arasında bile pek fazla bilinmeyen bir konuya temas etmek istiyorum.

Birleşik Amerika masonluğu hakkında bilgiler verilirken, en kalabalık mason teşkilâtının Amerika'da olduğu, bir çok insancıl hizmetler ifa ettikleri belirtilir. Fakat Birleşik Amerika'da, içinde yarım milyon zencinin bulunduğu ikinci bir teşkilât bulunduğundan hiç bahsedilmez.

Prince Hall adı verilen bu masonik teşkilâtın geçmişi, beyaz masonluk teşkilâtındaki kadar eskidir. Fakat 250 yıldan beri, beyaz amerikalı masonlar ne bu teşkilâtla birleşmeğe, ne de onları tanımağa ve münasebet kurmağa yanaşmamışlardır.

Eskikitaplarim.com

Birleşik Amerika masonik obedyanslarının bir özelliği vardır. Her eyalet ayrı ve özerk bir obedyansa sahiptir. Masonik tarihin akışı süresince, beyaz obedyanslardan her hangi birisi, zencilere ait **Prince Hall** obedyansıyla en küçük bir münasebet kurmak, yakınlık veya sempati göstermek istese, derhal diğerlerinin muhalefet ve baskılarıyla karşılaşır. Bu obedyans derhal kararını geri almağa mecbur bırakılır. Bunun pek çok örneği görülmüştür.

Daha liberal anlayışlı Amerika obedyanslarının denemeleri başarıya ulaşmayınca, beyazlara ait obedyanslar, zenci ve kızıl derililerin masonluğa elverişli kişiler olmadıkları yolundaki bir kararda birleşmişlerdir.

Anderson nizamları din, mezhep, ırk ve renk farkı gözetilmeksizin bütün insanları içine almayı öngörür. Fakat yalnız beyazlar ve kuvvetli olanlara bahşedilmiş bir haktır.

Landmarks adı verilen, hudut taşı veya çizgisi anlamına gelen, Anderson nizamlarının bekçiliğini yapmak iddiasında bulunan **İngiltere Büyük Locası,** istediği zaman bu taşları yerlerinden oynatır; fakat başkalarının bir santim ötesine geçmelerine izin vermez. Bu İngilizlerin, üzerinden güneş hiç eksilmeyen imparatorluğa sahip olmak gururundan kalma bir alışkanlıktır. İngilizler, yüz yıllarca sömürdükleri memleketlerin halklarından, Britanya adalarına yerleşmiş kişilere, mason olmak hakkını lütfetmişlerdir. Fakat onları aralarına aldıkları zannedilmesin. Bu Britanyalı renkli vatandaşlar, yalnız fakir mahallelerin varoşlarında kurdukları küçük ve mütevazi localarda çalışmalarını sürdürürler. Bu masonlardan hiç birisi, İngilizlerin yüzlerce kişi barındıracak localarına kabul edilmezler, beyaz masonlardan hiç biri de renklilerin localarına ayak atmazlar.

Eskikitaplarim.com

Anglo-Saksonların bu gurur ve üstünlük duyguları, 150 yıldan beri masonluğun bölünmüş kalmasına sebep olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı ve onu takip eden yıllarda, liberal Avrupa masonları, birlikte harp ettikleri İngilizlerle, masonluk yönünden de bir anlaşmaya varabileceklerini ümid etmişlerdi. Savaş devam ederken, Paris'te yapılmak istenen bir toplantıya İngilizler katılmadılar. Savaşın müttefikler tarafından kazanılması, bir yumuşamanın doğabileceği zannını uyandırmıştı.

21 Kasım 1921 tarihinde Cenevre'de yapılan toplantıya yine İngiltere katılmadı. Bundan sonra yapılan birkaç toplantı teşebbüsü de semere vermedi ve A.M.İ. kısa adıyla anılan **«Uluslararası Mason Birliği»** doğmadan ölüme mahkûm edildi.

Anglo-Saksonların masonluk konusundaki uzlaşmaz tutumları karşısında, avrupalı liberal masonlar, aralarında birlik zinciri kurmak arzusuyla yeni bir teşebbüse girişmişlerdir. Bu **Otto Bachmann'ın «Farmasonluk ve içindeki bölünmenin nedenleri ve sonuçları»** adlı kitabının sonunda, kısaca ismini verdiği **(C.L.I.P.S.A.S.)** teşkilâtıdır. **Otto Bachmann**'ın kitabının, bu teşkilâtın kurulduğu sıralarda yazılmış olduğunu ve bu konuda fazla bir bilgi veremediğini tahmin ediyorum: Bütün avrupalı liberal masonların içinde kümelendiği ve çok yararlı çalışmalar sürdüren bu teşkilât hakkında biraz bilgi vermeği faydalı gördüm.

Bu teşkilâtın kurulması için Fransız ve Belçika Grand Orient'ları, dünyadaki bütün masonluk teşkilâtlarına ortak bir çağrıda bulunmuşlardır. Bu çağrıda hiç bir ayırım gözetilmemiş, hiç bir suçlama ileri sürülmemiştir. Çağrıda bütün dünya ve Avrupa masonik obedyanslarının temsilcilerinin, 22 Ocak 1961 tarihinde Strasbourg şehrinde buluşmaları; evrensel bir masonluk teş-

Eskikitaplarim.com

kilâtının kardeşlik temellerinin atılması için görüşmeler yapılması teklif edilmiştir.

İngiltere ve peykleri, bu toplantıya da katılmamışlardır. Fakat toplantı başlayıp, delegeler konuşmalarını sürdürdükçe, **Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilâtı (A.E.T.)** içinde İngiltere bulunmadan, her şey nasıl fevkalâde iyi neticeler vermişse, İngiltere'nin içinde bulunmayacağı bir Avrupa masonluk örgütünün de aynı derecede iyi yürüyeceği ve istenilen amaçlara ulaşacağı gerçeği ortaya çıkmıştır. İlk toplantı günü kurulan bir komisyon, dünya masonlarına gönderilecek aşağıdaki kısa çağrı metnini hazırlamıştır:

1 — 1723 tarihli Anderson nizamları anlayışına ters düşen, şayanı esef değişiklikleri ortadan kaldırarak, masonluğa ait birlik zincirinin gevşeyen halkalarını sıklaştırmak, masonluk için hayatî bir zarurettir.

2 — Bunun için, masonluğun ana temasını teşkil eden bütün geleneklerini bütün ritüellerini, bütün sembollerini, bütün inanışlarını tam bir vicdan huzuru içinde, sonsuz özgürlük ve tolerans anlayışını ihlâl etmiyecek şekilde birlikte araştırmayı ve tatbik etmeyi hedef sayar.

Ayrıca Evrenin Ulu Mimarı anlayışını ve üç ışıktan biri sayılan, belirli bir dinin kutsal kitabını mabed kürsüsüne koymayı her obedyans ve locanın kendi takdirine bırakmak lüzumunu öngörür.

Tam ve düzenli bir mabedde inisye olan her masona, karşılık beklemeksizin, mabedlerin kapılarının açılmasını ve aralarında kardeşlik münasebetlerinin kurulmasını taleb eder.

Tam bir özgürlük ve toleransa sahip bütün masonları, bu birlik zincirine katılmaya davet eder.

Teşkilâtın ismi, **«entre de Liaison et d'Information des Puissances Maçoniques Signataires de l'Apel de Stras-**

Eskikitaplarim.com

bourg» dır. Bu ismin ilk harflerinden teşkil edilen (C.L.I. P.S.A.S.) kısa adıyla anılmaktadır.

Deklarasyonun ilk maddesinden de anlaşılacağı üzere, yepyeni ritüellere değil, fakat Anderson nizamlarının 1723 tarihli tolerans dolu ilk metnine dönülmesini temenni etmektedir

Teşkilât kısa bir zamanda gelişmiş ve Avrupa'daki (kadın-erkek karma erkek ve yalnız kadınlardan kurulu) obediyanslar dahil, bütün liberal obediyanları içine almıştır. Çok dikkate değer araştırma ve çalışmalar yapmaktadır. Bir örnek olarak halen C.L.İ.P.S.A.S. ın çalışmalarından iki konuyu verelim:

1 — Genel, profesyonel ve özel yaşantımıza ve düşüncelerimize aşılanmak istenen özgürlük kısıtlayıcı bilgilerin neticeleri ve faşist temayüllü iktidarların sahib oldukları bilgi aşılayıcı imkânları bertaraf etme çareleri.

2 — Avrupa'da hukuk anlayışının ahenkli biçime sokulması; bilgi dağıtıcı öğretim kadrolarındaki yüksek dereceli memurların kudret ve durumları; vatandaşların maruz kalacakları özgürlük kısıtlayıcı davranışları önleyici tedbirler.

Avrupalı liberal masonlar, bu meseleleri politik değil, fakat yaşantımıza dahil sosyal meseleler saymaktadırlar.

Burada bir noktayı daha aydınlatmakta fayda görüyoruz. Anderson nizamları, kadınların masonluğun içine alınmasını yasakladığı halde, C.L.İ.P.S.A.S. teşkilâtı, kadınların dahil bulundukları obediyansları nasıl olup da teşkilâtına kabul etmiştir?

Kadınlar ve masonluk, yüz yıllar boyunca tartışıla gelen, burada anlatılamıyacak kadar uzun bir konudur. Fakat kadınların bilhassa Fransa'da hemen 250 yıldan beri masonluğun içinde bulundukları bir gerçektir. Halen Fransa'da faaliyette olan yedi obediyanstan biri, ka-

Eskikitaplarım.com

dın ve erkek masonların birlikte çalıştıkları **«L'Ordre Mixte du Droit Humain»**, ikincisi yalnız kadınlar tarafından kurulmuş olan **«la Grande Loge Féminine»** dir. Birincisinin Fransa'da 50 kadar locada çalışan 4500 üyesi vardır. İkincisinin Paris ve diğer Fransız illerinde 60 kadar locası olup, 2000 kadar üyesi bulunmaktadır.

Grand Orient de France uzun yıllardan beri her iki locayı muntazam kabul etmekte ve kendileriyle münasebet sürdürmektedir. **Grand Orient** bir kaç yıl önce, her iki obediyansa mensup kadınları, kendi localarına ziyaretçi olarak da kabul etmektedir.

C.L.İ.P.S.A.S. ın günümüz masonluğu ve bunun içinde kadının mevcudiyetini hangi açıdan değerlendirdiğini kısaca açıklamakta yarar bulunduğuna inanıyoruz.

Teşkilât, 1 Eylül 1974 tarihinde, Anderson nizamlarının iki yüz ellinci yıl dönümünü kutlamak maksadiyle, **Grand Loggia d'İtalia**'nın davetiyle Roma'da, uluslararası büyük bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıda teşkilâtın başkanı **Pierre Burton,** çok ilginç bir konuşma yaparak, teşkilâtın çalışmaları ve hedefleri üzerine bilgiler vermiştir. Biz burada, kadınlara ait bölümden bir iki cümleyi aktarmak istiyoruz:

«Localara kabul edilme şartları, Anderson nizamlarının 3. bahsinde yazılıdır:

Bir locaya intisab edebilecek kişiler iyi insan, samimî, hür doğmuş, olgun yaşta ve ihtiyatlı, iyi şöhretli olmalıdırlar. Esir, kadın, ahlâken düşkün ve kötü niyetli olanlar alınmazlar.

Bu şartların bir kısmı çağ dışı kalmış, hatta XX. yüz yılın namuslu insanları için, ahlâk dışı sayılabilir. Bu hususta da dinle ahlâkın, tamamen ayrı konular olarak ele alınması lâzımdır. Ahlâk kuralları vahi ve ilhamlarla gelmemiş, fakat insanlar arasındaki münasebetlerden doğmuş sosyal hakikatlardır.

Eskikitaplarim.com

Bugün hangi birader, mason olmak için, hür doğmuş olmayı bir şart gibi ortaya atmak komikliğine düşebilir? Şimdi mabedin kapısını çalan kişinin, sadece başkası tarafından yöneltilmeyen, hür iradeye sahip olmasını istiyoruz.

Dünyaya gelen çocuk, ebeveyninin hareket ve şartlarından sorumlu tutulamaz.

Diktatörlükle idare edilen memleketlerin hapishanelerini dolduran politika mahkûmlarına gelince, gerçi bunlar bir tür esarete mahkûm edilmişlerdir; fakat onlar temiz seciyeli, namuslu ve özgür insanlardır. Onlar zaten özgürlüğe fazla bağlı olmanın kefaretini ödemektedirler.

Erkeklerin, kiliselerin - bilhassa son zamanlara kadar, Fransa'da katolik kilisenin - düşük ve bağımlı telakki ettikleri kadına gelince, çok şükür 1723'ten bu yana durum değişmiştir. İlerici bir çok memleketlerde, istiklâlini ve özgürlüğünü kazanmıştır. Politik, ekonomik ve sosyal yaşantıda, günden güne erkekle aynı eşitlik hakkına sahip olduğunu ispatlamaktadır. Bir çok memleketlerde hukukî eşitliğini tamamen ele geçirdiği gibi, topyekün özgürlüğünün tahakkuku için çok daha önemli bir hak iktisab etmiştir; istediği zaman ve şartlarda çocuk sahibi olmak.

Bu bakımdan kadınların masonluk mevzuu, bir hakikat haline gelmiş bulunuyor. İstihale ne şekilde tecelli ederse etsin, bugün üç tip obediyans karşısında bulunuyoruz; erkek, kadın ve karışık.

Birbirine zıt olan sebepler yüzünden, bazıları bu duruma üzülüyorlar. Bazıları hakikatları benimsemiyerek, bu durumun yeni bazı sürtüşmelere ve uzlaşmazlıklara yol açacağını ileri sürüyorlar. Eğer bu düşüncelerde ısrar edilirse, tarihten alınan derslerden hiç faydalanılmamış olacak ve insanlar lüzumsuz tutuculuk yolundaki davranışlarında inad etmiş olacaklardır.

Eskikitaplarim.com

Erkek, kadın ve karışık obedyanslara mensup kadın ve erkekler, birliğimiz içinde seçim hakkına sahip bulunuyorlar. Obedyanslar şekillerini ve muhtariyetlerini muhafaza etsinler. Bazı düşünce temaları arasında bir ahenk ve birlik sağlasınlar ve üyeleri arasında kardeşlik bağlarını muhafaza etsinler. Tam bir anlayışa varmak için, tolerans ve özgürlüğün en önemli unsur olduğu önceden kabul edilmelidir.»

İşte C.L.İ.P.S.A.S. teşkilâtı içinde kadınların bulunmasının felsefesi budur. Zaten **İngiltere Büyük Locası** istemiyor diye, Anglo-Sakson masonluğu içinde kadın yok mudur? Bu da kabaca sürdürülmek istenen bir aldatmacadır. Bilhassa Birleşik Amerika'da büyük bir ciddiyetle çalışan milyonlarca kadın mason vardır. Evet yanlış okumadınız; milyonlarca diyoruz. 1850 yılında kurulmuş olan **«The Order od the Eastern Star»** ın iki milyon üyesi vardır. 1895 yılında kurulan **«White Strine of Jerusalem»** adlı ikinci obedyans 1.300.000 üyeye sahiptir.

İngiltere'de de **«Honorable Fraternity of Ancient Fremasonery»** adlı çok eski tarihlerde kurulmuş bir kadın mason teşkilâtı vardır. Gerek Birleşik Amerika ve gerekse İngiltere'deki bu kadın masonlar, resmî inisyasyon törenlerinden geçerler, yemin ederler, ritüellere sahiptirler. Erkeklerinkinden hiç farksız olan kıyafet, kordon ve alametlere sahiptirler. Üstelik erkeklerden çok daha ciddî ve devamlı çalışmalar yaptıkları söylenir. Fakat İngiltere Büyük Locası, masonlukta kadın bulunmaz prensibinde inad ve ısrar ederek, bu çok ciddî kadın obedyanslarını tanımamakta direnir.

Bu açıklama yazısını yazarken, Anglo-Sakson ve liberal masonluk arasındaki bazı görüş ayrılıklarını da belirtmek amacıyla hareket ettik. Anglo-Sakson masonları 250 yıl önce yazılmış Anderson nizamlarının çok toleranslı din ve tanrıya taallûk eden birinci maddesini, doğ-

Eskikitaplarim.com

matik prensiplerle donatarak, bunun bir daha değiştirilmemesi üzerinde ısrar ediyorlar. Din ve politika konularının localarda hiç bir suretle görüşülmesine razı değildirler. Liberal masonlar, bu konuların günümüzün sosyal meseleleri arasında bulunduğunu ve bunlar görüşülmeden, masonluğun ana gayelerine erişemiyeceğini savunuyorlar. Bugün masonluk sözcüğünün eş anlamı, ÜMANİZMA'dır. Bugünkü yaşantımız içinde ümanizmadan ve onun gerektirdiği konulardan bahsedilmeden sürdürülen yaşantıya, yaşantı bile denemez. Bu günkü masonluk, dogmatik bir takım prensipleri ezberleyerek, atalet içinde oturmaktan ibaret değildir. Gelecek nesilleri aydınlatacak «olumlu bilim, akıl ve bilgelik» doğrultusunda eylemlere girişmektir. Bu yüzden faşist yöntemlerle idare edilen memleketlerde, masonluktan umacı gibi korkulur.

Barış yolunda atılan adımların ön safında masonların bulunduğu da bir gerçektir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Cemiyeti Akvamı kuranlar masonlardır. Cemiyetin ilk başkanı, mason olan meşhur Fransız başbakanlarından **Léon Bougeois**'dır.

Bugünkü Birleşmiş Milletleri kuranların ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini yazanların arasında pek çok mason bulunmuştur.

Fransa'da bilhassa **Grand Orient de France,** yeni neslin genç insanlarına masonluğun ne olduğunu anlatabilmek için, halka açık beyaz geceler ve konferanslar tertipler. Yine bu obedyansın yayınlarından, 60.000 tirajlı **«Humanisme»** dergisi, gazete satıcılarının sergilerinde asılıdır. **France Culture** radyo istasyonundan, her ayın ilk pazar sabahı, 15 dakikalık bir masonik konuşmayı dinleyebilirsiniz.

Gerçi masonluğun bir duraklama devresi geçirmekte olduğu, masonlar tarafından gizlenmiyor. Fakat liberal masonlar, **Otto Bachmann** kadar kötümser değildirler.

Eskikitaplarim.com

Son yıllarda Fransa'da masonluk içinde bulunanların yaş ortalaması otuzdur. Halbukii üçüncü cumhuriyet döneminde masonluk, kırk yaşındaki kişilerin uğraşısı sayılıyordu. Bunun çok olumlu bir gelişme olduğu kabul ediliyor.

Memleketimiz hariç, dünyanın hemen hiç bir tarafında, masonlar, acaip kıyafetlere bürünerek, garip ayinler yapan kişiler olarak görülmüyorlar.

Yine masonik literatürü yakından takip etmiyenlerin bilmedikleri bir konu da, bir çok Avrupa memleketlerinin katılmakta oldukları bir **«Masonik Yüksek Öğretim ve Araştırma Enstitüsü»** nün kurulduğudur. **La Haye, Bruxelles, Avusturya** ve **Batı Almanya**'nın bir çok üniversitelerinde masonluk bir bilim dalı olarak öğretilmektedir. Bu üniversitelerdeki öğrenciler, **«Masonoloji»** bölümünde tez hazırlamaktadırlar.

Bugün masonik literatürde, çok kısa bir şekilde yazmaya çalıştığım konular ele alınmaktadır. Adem ile Havva'dan, veya Nuh Peygamberden başlıyarak günümüze kadar gelmiş bütün din, mezhep ve inanışlarda masonluğun menşeini aramak, artık bir araştırma konusu olmaktan çıkmıştır. Zaten bu konular üzerinde direnilmiş olsaydı, masonluk bugüne kadar ayakta kalamaz, çoktan tarihe karışmış bir cemiyet olarak anılırdı.

Reşat SANLI

Eskikitaplarim.com

MASON OLACAKLARA UYARI

Mason olmak isteyen, mason olmak için mason bir aracı ile Loca'ya başvuran birine herşeyden önce bir yazı verilir. Basılı olan ya da çoğaltılmış olan bu bildiriyi okuyup, masonluk hakkında aşağı yukarı bilgi sahibi olan kişi, bundan sonra da mason olmakta direnirse, adayın üstünde ayrıca durulur ve başka araştırmalar, soruşturmalar, törenler yapılır o ayrı...

Ama birisi mason olmak istiyorum dedi mi, önüne sürülen ilk yazılı belge şöyledir:

MASON OLMAK İÇİN MÜRACAAT EDENLERE VERİLEN CEVAP

Masonluğa kabul edilmek istediğinizi öğrenmiş bulunuyoruz. Hür düşünen ve hür hareket eden bir kimse gayesini bilmediği bir teşekküle katılmak istemeyeceği gibi yükleneceği külfetleri de bilmeden herhangi bir taahhütte bulunamaz.

Binaenaleyh, bu hususlarda bilgi sahibi olduktan sonra kararınızı kesinleştirmek ve topluluğumuza yabancı

Eskikitaplarim.com

bulunmanız dolayısıyle de bilmediğiniz bazı hususları öğrenmek istiyeceğinizi düşündük. Bu düşünceler, alacağınız karara elbette müessir olacaktır.

Bu sebeple, birbirimizi bir defa daha yoklama fırsatı vermek sizi hayâl kırıklığından, bizi de ilerde «Beni yeter derecede aydınlatmadınız» târizinden korumak maksadıyla topluluğumuzun gayelerini ve karşılıklı olarak birbirimizden neler beklemeğe hakkımız olduğunu açıklamayı faydalı ve uygun bulduk.

1 — Masonluğun gayelerini kısaca ve öz olarak şöyle sıralayabiliriz:

a) İyi ahlâk ve tekâmül yoluyla insanlar arasında ahenkli bir yaşayış sağlamaya çalışan Masonluk, insanların bâtıl peşin hükümlerden ve egoistlikten kurtulmalarını, iyiliğin teşvikini, saf ve temiz insanlık münasebetlerinin ve insanlarda bulunan kuvvet ve kabiliyetlerin gelişmesini sağlamak ister.

b) Bu gayeye ulaşmak isteyen insanları, mensup bulunduğu ırk, içtimaî mevki ve dinî inanç ne olursa olsun, birleştirmeye çalışır.

c) Masonluk, kendi muhitinde sadece karakter, düşünce ve iç sağlamlığını esas tutar.

d) Masonluk, üyeleri arasında dostlukta sadakatı telkine ve dış âlemde de insanları birbirinden ayıran anlaşmazlıkları ortadan kaldırmaya uğraşır. Zorlanmadan ihtiyaç hissedilen bir birlik ve karşılıklı yardım yoluyla umuma faydalı olmaya çalışır.

e) Mason topluluğu, karşılıklı saygı ve sevgiyi arttırarak üyelerini birbirine daha çok yaklaştırmak, her türlü kırgınlık sebeplerini yok etmek, farzımuhal böyle bir halin mevcudiyeti hissedilirse, yekdiğerine seve seve

Eskikitaplarım.com

el uzatmayı sağlamak maksadıyla diğer üyelerin aracılığını temin etmek yolunu arar.

2 — Masonluğun maksadı herşeyden önce kendi kendini yetiştirmektir. Bu keyfiyet, sizin için kesin bir ihtiyaç değilse; içtimaî hayatın insanlar arasında meydana getirdiği mevki, servet, kabiliyet ve dinî inançlardan mütevellit ayrılıkları topluluğumuz içinde unutmak, anlayış ve düşünüşlerinize uygun gelmiyorsa; Mason topluluğuna katılmakla bir kazanç elde edemiyeceğiniz gibi kendinizi aramızda hiç bir zaman rahat da hissetmeyeceksiniz.

3 — Masonluk; devlet, din ve aile ile olan münasebetlere müdahale suretiyle içtimaî hayattaki farkları ortadan kaldırmaya çalışmaz. Bundan dolayı her Mason, dış âlemde diğer Masonlarla olan içtimaî münasebetlere saygı gösterir ve Masonluğunu menfaatler sağlamak yoluyla kullanmayı asaletine yakıştırmaz.

Bunun için, Mason olmakla herhangi bir maddî menfaat elde etmeyi kat'iyen beklememenizi tavsiye ederiz. Aksi takdirde muhakkak ve derhal hayal kırıklığına uğrarsınız.

4 — Aramıza katılma isteğiniz ciddî ve iyi niyetten doğma değil de yalnız merak saikasıyla ve gösteriş için ise, en iyi hareketiniz bundan vazgeçmek olacaktır. Çünkü, ne de merak ve ne de gösteriş arzusu bizde tatmin edilmez.

Eğer, sırları öğrenme düşüncesine kapılıyor iseniz, bu hususta da aldanıyorsunuz demektir. Çünkü, Masonluğun gizli tutulan bir sırrı yoktur.

Ve eğer, sadece bir sosyete ihtiyacı ile geliyorsanız, bu bakımdan da pek memnun olmayacaksınız. Çünkü, si-

Eskikitaplarim.com

zi hareketlerinizde serbest bırakan başka topluluklarda bu ihtiyacınızı daha kolaylıkla tatmin edebilirsiniz.

Şu hususu da iyice düşününüz ki, topluluğumuza katıldıktan sonra çıkmak pek kolay değildir. Buna «b e k l e d i ğ i n i z i b u l a m a m a k» gibi bir sebep ve bahane göstermeye kalkışırsanız, o zaman, «d e f a l a r l a i h t a r v e t e k r a r e t t i ğ i m i z e s a s l ı b i r t e t k i k v e t e e m m ü l d e b u l u n m a d ı n ı z v e b u n d a n d o l a y ı l â y ı k o l m a d ı ğ ı n ı z h a l d e M a s o n l u ğ a g i r m e y e k a l k ı ş t ı n ı z» gibi oldukça ağır bir cevapla karşılaşabilirsiniz.

5 — Hayatta birbirini hemen hemen hiç tanımayan insanların değişik vesileler ile yekdiğerinin muhalifi oldukları ve hatta düşmanca karşı karşıya geldikleri pek nadir değildir. Sizin de aramızda bu çeşit münasebetleriniz olan herhangi birine rastlamanız mümkün olabilir. Bu durum karşısında müşterek gayeye ulaşmak için böyle biri ile aynı hedef ve gayeye yönelmeğe kendinizde kuvvet buluyor musunuz, Aynı yolun yolcusu olarak ona şefkat ve yumuşaklıkla muamele etmeye, sevgi ile el uzatmaya hazır mısınız? Bir tehlike ile karşı karşıya gelenleri bütün kuvvetinizle korumak, yanılanları sevgi ile ikaz etmek, düşenleri rahmü şefkat ve sabırla kaldırmak, hiç bir zaman üstünlük duygusu ile onların cesaretlerini kırmamak için kendinizde iyi niyet ve cesaret buluyor musunuz? Bunlara müsbet cevap verebildiğiniz takdirde talebinizde ısrar ediniz.

6 — Topluluğumuza girmek isteğinde bulunanlardan gerek tesislerimiz ve gerekse şekil ve âdetlerimiz hakkında kesin bir ketumiyet (ağız sıkılığı) va'dini ısrarla isteriz.

Eskikitaplarım.com

Böyle bir va'di sadakatle ve bozmadan tutup tutamıyacağınızı bu hususta sizin şeref ve haysiyetinize güvenip güvenemiyeceğimizi de bir kerre iyice düşünmenizi ve bize bildirmenizi rica ederiz.

7 — Masonluğun, eskidenberi ve bugün bile, din aleyhtarı bir müessese ve hatta kendisinin hususî bir din olduğu tarzında pek çok söylentiler vardır. Topluluğumuzun, ne maksatla böyle kötü bir zan altında bulundurulduğunu burada tafsilen izaha lüzum görmüyoruz. Bunun sebebini daha ziyade Masonluğun maksat, gaye ve bünyesi hakkında yeter derecede bilgiye sahip olmamakta buluyoruz. Bunun için, bu yanlış düşünce ve söylentilerin düzeltilmesi ve sizi tenvir yolunda Masonluğun esas itibariyle din müesseselerinin işlerine asla karışmadığını bütün açıklığıyla bildirmeyi doğru buluyoruz.

Masonluk bilâkis üyelerinden, insan varlığının mûtad ahlâkî gayesine aykırı olmamak şartıyla, kabul etmiş bulundukları ve edecekleri herhangi bir din ve inanca tam bir bağlılıkla bağlanmalarını açıkça istemektedir. Masonluk aynı zamanda bu din ve insanlar arasında h i ç b i r f a r k g ö z e t m e z ve mukayese dahi yapmaz.

8 — Teşekkül ve taazzuvu, ancak demokrasi ile idare edilen memleketlerde mümkün olan ve bu gibi memleketlerde millî karakterle yaşayan, fikir ve iman hürriyetini ve ahlâk prensiplerini bir sembol olarak kabul eden Masonluğun mahiyet ve mevzuu lâyıkıyla açıklanmamış olmasından dolayı gizli bir cemiyet gibi tasavvur ve her gizlilikte mevcudiyeti düşünülebilen şeylerin topluluğumuz için de tahayyül edilmekte olduğunu, nadir dahi olsa duymaktayız.

İlmî, ahlâkî ve felsefî çalışmalarıyla bir kültür müessesesi, hodbinlik, haris menfaat düşünce ve duyguları-

Eskikitaplarım.com

na karşı mücadelesi ile sosyal bir teşekkül olan ve tamamen ulvî gayeler üzerine bina edilmiş bulunan masonluğun, gizli olduğunu ve dolayısıyla da millî olmadığını iddia etmek, onu gereği kadar tetkik etmemiş olmaktan doğma çok haksız ve o kadar da insafsız bir harekettir.

Şunu da kati bir ifade ile hemen kaydedelim ki, Masonluk cihanşumüldür, fakat beynelmilel değildir. Bunun neticesi olarak her memleketteki Masonluk kendi millî bünyesine uygun bir teşekküldür ve başka hiç bir yabancı teşekkülün tesiri altında değildir.

Memleketin hürriyet ve menfaatlerini her düşüncenin üstünde tutmak, millî teamüle, ananelere ve inkılâplara sımsıkı bağlı ve saygılı bulunmak her mason için en esaslı ve mukaddes vazifesidir.

9 — Üyelerimize tahmil olunan mükellefiyet :

a) Topluluğumuza devamlı bağlılık ve sadakat, gayelerimize çalışarak hizmet, mücbir sebepler, yani şahsınızla ilgili herhangi bir iş konusunda seyahat, bulunduğunuz yerden başka bir yere gitme, hastalık, rahatsızlık veya iş ve vazifenizden kat'iyen ayrılmama gibi olağanüstü haller dışında toplantılarımıza muntazam devam ve iştirak; ayrıca nizamlarımıza da mutlak itaat.

b) İşlerimizin tam bir ahenk ve intizamla görülmesi ve yürütülmesi, tesislerimizin devamlı bakımı için lüzumlu masraflara katılmayı, giriş için ..... ve her ay aidat olarak ..... lirayı ödemeyi icap ettirir.

Yukarıda yazılı bu mükellefiyetleri yerine getirmek durum ve isteğinde bulunup bulunmadığınızı da çok iyi ve etraflıca düşününüz ve bildiriniz.

10 — Topluluğumuza kabul, eski ve belirli âdet ve usullerimize göre bir merasimle yapılır ve bu herkese ay-

Eskikitaplarim.com

nı şekilde tatbik olunur. Fakat bu merasim hiç bir kimseyi hiç bir bakımdan küçük düşürecek veya kıracak şekil ve mahiyette değildir.

Sizden burada açıklanan hususlar üzerinde esaslı bir şekilde ve istediğiniz kadar uzun ve etraflıca düşünmenizi bilhassa rica etmekteyiz.

Bundan sonra topluluğumuza katılmaya karar verirseniz, yukarıda yazılı konular hakkındaki düşünce ve duygularınızı gayet açık bir ifade ile maddeler halinde yazınız. Bu yazınıza ayrıca, kısa bir hal tercümenizi de ekleyiniz ki, biz de sizin hem dış durumunuz, hem de dünya görüşünüzle ahlâkî bakımdan hayat anlayışınız hakkında bir fikir sahibi olabilelim.

Bunlardan başka Masonluğa kabulünüz için evvelce bir müraacatta bulundu iseniz, bu müracaatınızı ne zaman ve nereye yaptığınızı da lütfen bildiriniz.

Masonluk topluluğuna kabul edilip edilmeyeceğinizi ve bunun ne zaman olacağını da lütfen araştırıp sormayınız. Çünkü size açıklayamayacağımız bazı sebepler ve şartlar bu hususu geciktirebilir veya tamamen imkânsız kılabilir.

Kabulünüz mümkün olduğu takdirde, siz de bundan zamanında haberdar edilirsiniz.

Saygılarımızla.»

Eskikitaplarim.com

SÖZÜ BİTİRİRKEN

Mason localarında çalışmalar:

«Taahhütlerimizi yerine getirebilmemiz için AKIL, sadık kalmamız için KUVVET ve vefalı olmamız için GÜZELLİK ihsan etmesini ULU TANRIDAN niyaz ederiz. Düşüncelerimizin, sözlerimizin ve davranışlarımızın MASONLUK mesleğimize her zaman uygun olmasını dileriz. Düzen içinde başlamış olan çalışmalarımız barış içinde yürütülsün ve ahenk içinde bitirilsin.»
biçiminde bir dua ile başlar. Bu duaya mahfelde hazır bulunan tüm biraderler **«dileğimizdir, âmin»** diye sonunda katılırlar.

Loca çalışmalarının bitiminde ise:

«Kâinatın Ulu Mimarı bizleri ve bütün Masonları korusun. Kardeşlik sevgisi aramızda hüküm sürsün ve yüce ahlâk ve toplumsal erdemler bizleri birbirimize bağlasın» diye dua edilir ve gene Locada bulunan tüm biraderler bir ağızdan bu duaya **«Âmin»** diye katılırlar.

Locada çalışmalar boyunca çok büyük bir zorunluluk olmadıkça bir defadan fazla söz alıp konuşmamaya biraderler çok dikkat ederler. Çalışmalar bitince bir kese dolaştırılır. Her üye gönlünden kopanı bu keseye koyar. Para konurken, el kesenin içine iyice sokulduğundan konulan parayı etraf göremez. Hattâ gereksinimi olan bi-

Eskikitaplarim.com

rader bu keseden, soktuğu yumruk avucunun içine istediği kadar parayı alabilir. Bu, her üyenin hakkıdır. Böylece her loca toplantısında toplanan paralar önce mason dul ve yetimlerine, fazlası masonik hayır işlerine hasredilir, mason yardımları genellikle kendini göstermeden yapılır ve kıstas şudur:

Vereni mağrur, alanı mahçup etmemelidir...

Biz de bu kitapta masonluğu anlatır, çoğu bu dünyadan göçmüş sayıları binleri bulan ünlü-ünsüz masonun adını açıklarken, kimseyi «teşhir» amacı gütmediğimizi, salt bir olaya ışık tutmak istediğimizi bir kez daha belirtiyor ve masonlar hakkındaki hükmü gene bir büyük mason üstadının ağzından sizlere duyurmak istiyoruz.

Önceki Büyük Üstadlardan **Enver Necdet Egeran**, kitabında masonluğun kurulu düzeni koruyan bir inanış sistemi olduğunu şöyle dile getirir:

«Masonluk Üstad Hiram'ın çocuğudur: O asla yıkıcı olmadı, daima yapıcı oldu. Bundan ötürü masonluğun toplumsal yapının emniyetini tehlikeye sokabileceği korkusu asla hatıra gelmez. Ancak, hürriyetin herhangi bir engelinin ve sınırının lüzumsuzluğuna kanaat getirince onun görevi bu engelin ve sınırın ortadan kaldırılmasına hizmettir. Bu işi mala ile yapar, kılıcı sadece tamamlanmış bir işi korumakta kullanır...

Onun eseri, her türlü bedenî ve ahlâkî cebir ve şiddetin zıddı ve mahalifi bulunan toleransla meydana gelir. Faaliyeti tamamiyle itidal ve sükûn dairesinde cereyan eder, mücadelenin ifrata vardığı karışık devrelerde bu faaliyet durur, localar kendiliğinden kapanır.»

Bir büyük mason üstadının bu sözlerinin geçerli olup olmadığının takdiri sizlere aittir. Ancak biz, ünlü bazı

Eskikitaplarim.com

Türkiyeli masonları açıklamaya başlarken söylediğimiz bir sözü yineleyeceğiz.

Demiştik ki, masonluk, işçinin ve emekçinin değil, kapitalizmin savunuculuğunu üstlenmiş bir örgüttür. Emeğinden başka bir şeyi olmayan birinin masonluğa alınması da söz konusu değildir. Bu konuda da gene önceki büyük üstadlardan Necdet Egeran'dan şu alıntıyı yapmakla yetineceğiz:

«... **Fukaralığa ve muhtaç duruma düşen bir birader, locanın himayesine alınır. Ancak bu durum süresince fikir ve oy bağımsızlığını kaybettiği düşüncesiyle o birader loca çalışmalarına alınmaz.**»

Yani, masonluk, parayı verenin düdük çaldığı ve gereğinde korunduğu bir inanış düzenidir... Üst tarafı lâftır.

7 Şubat 1978 Çankaya - Ankara
5 Nisan 1979 Çankaya - Ankara
5 Eylül 1979 Ören - Burhaniye
1 Ağustos 1988 Pendik-İstanbul

Eskikitaplarim.com

KAYNAKÇA

1. BÜYÜK ŞARK DERGİSİ, 1931, İstanbul, sayı I
2. TÜRK MASON DERGİSİ, 1951, Yıl I Sayı I
3. » » » 1952, Yıl 2 sayı 12
4. » » » 1953, Yıl 3 Sayı II
5. » » » 1959, Yıl 9, sayı 33
6. » » » 1970, Yıl 20, sayı 80/3
7. » » » 1971, Yıl 21, sayı 82/5
8. » » » 1971, Yıl 21, sayı 83/6
9. » » » 1972, Yıl 22, sayı 82/5
10. » » » 1972, Yıl 22, sayı 84/7 (Özel sayı)
11. » » » 1974, Yıl 24, sayı 15
12. » » » 1975, Yıl 25, sayı 20
13. MİMAR SİNAN DERGİSİ, 1966-1987 yılları I. sayıdan 66. sayıya
14. MASONLUK NEDİR, NE DEĞİLDİR, Mithat Gürata, Ankara 1977
15. MASONLUK, Mithat Gürata, İstanbul 1987
16. ATATÜRK VE MASONLAR, Mithat GÜRATA, İstanbul 1984
17. TÜRK MASONLUĞUNDA 1930 İNTİHABAT BUHRANI, HAKİKAT VE MAHİYETİ, Servet Yesari/İb-

Eskikitaplarim.com

rahim Necmi/Ahmet Nehri ve Celal Tahsin'in ortak broşürü, 1930, İstanbul Fazilet Matbaası
18. Birkaç Sahifede TÜRKİYE'DE FARMASONLUK, 1909-1972, Türkiye Büyük Mason Mahfili yayını No. 3, İstanbul
19. GERÇEK YÜZÜYLE MASONLUK, Dr. Enver Necdet EGERAN, Ankara, Başnur Matbaası 1972
20. Türkiye ŞURAYI ALİSİ, 30 Haziran 1929 tarihindeki vaziyeti gösterir muamelat yıllığı, İstanbul, Alaattin Matbaası 1929.
21. Türkiye ŞURAYI ÂLİSİ, 31 Kânunusani 1931 tarihindeki vaziyeti gösterir yıllık, İstanbul Alâattin Matbaası 1931.
22. MASONLUKTAN ESİNLENMELER, Dr. Selami Işındağ, Mason Derneği Yayını I, Cavit Matbaası, İstanbul 1977
23. EVRİM YOLU, Dr. Selami Işındağ, Mason Derneği Yayını 14, İstanbul 1979
24. FARMASONLUK VE İÇİNDEKİ BÖLÜNMENİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI, Otto Bachmann'dan çeviren Cemal Kıpçak, Büyük Mason mahfili neşriyatı, İstanbul 1970.
25. Dünya Dengesine Tesir Eden Jeopolitik Kavramlar, görüşler ve Türkiye-Em. Dz. Kur. Alb. H. Vural VURAL, İstanbul 1981.
26. MASONLUK ÜZERİNE, Macit Erbudak, Sahir Erman, Mukbil Gökdoğan, Hayrullah Örs ve Ziya Umur' un Büyük Loca adına hazırladıkları broşür. Yenilik Basımevi, İstanbul 1976
27. RAPOR II - Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 1980
28. TÜRKİYE BÜYÜK MASON MAHFİLİ Yıllığı - İstanbul, Kulen Basımevi, 1968.

Eskikitaplarim.com

29. TÜRK OĞLU DÜŞMANINI TANI - Cevat Rıfat Atilhan, Aykurt Neşriyatı, Akün Basımevi, İstanbul 1952
30. KARDEŞLERİMİZE AÇIKLAMA - Broşür, Büyük Mason Mahfili Yayını, İstanbul 1973.
31. TÜRK MASONLUĞU İÇİNDE BİR OLAY VE TAHLİLİ - Neşreden Türkiye Büyük Mason Mahfili, Batur Matbaası İstanbul, 1966.
32. MASONLUĞUN İÇYÜZÜ - Cevat Rıfat Atilhan, Bedir Yayınları, İstanbul 1966 (İlâveli yeni baskı)
33. YAKIN TARİHİMİZDE MASONLUK ÜZERİNE BİR DERLEME - Mehmet Vedat Onat, Sen Ofset İstanbul 1971
34. TARİHTE VE GÜNÜMÜZDE MASONLUK - Paul Naudon'dan çeviren Semih Tiryakioğlu, Varlık Yayınları, İstanbul 1978, İkinci baskı
35. YAHUDİLİK VE MASONLUK - Bilim Araştırma Grubu İstanbul 1986, Ferşat Yayınevi
36. GÜZEL SÖZLERDEN DERLEMELER - Ülke Locası 10. yıl hatırası - Broşür, İstanbul C. Rigo Basımevi 1969.
37. FRAN-MASONUN AHLÂKI - Armand Bedarride'den çeviren M. Seyfeddin Raşit, T. Ocaklar Matbaası, İstanbul 1929
38. BAZI MEŞHUR MASONLAR - Hazırlayıcıları Hayrullah Örs ve Suha Umur olan broşür, basım yeri ve yılı belirsiz
39. PINAR MUHTEREM LOCASI FİKRİ ÇALIŞMALARINDAN BAZI ÖRNEKLER - Pınar locasının 10. Kuruluş yılı anısına, Mimar Sinan Yayınları 3, İstanbul 1975
40. NASIL MASON OLDUM? - Mahmut Yesari, İstanbul 1935

Eskikitaplarim.com

41. TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA MASONLUK - Hasan Cem, Özdemir Basımevi, İstanbul 1976
42. MASONLUK VE MASONLAR, İSİMLER BELGELER - İzzet Nuri Gün, Yalçın Çeliker, Yağmur Yayınevi, İstanbul 1968
43. TÜRKİYE'DE MASONLUK MESELESİ CI. TÜRKİYE MASONLARININ GİZLİ TARİHİ - M. Ertuğrul Düzdağ, Cihat Yayınları, İstanbul 1977
44. ANA ÇİZGİLERİYLE TÜRKİYE'DE MASONLUK TARİHİ - Kemalettin Apak, Türkiye Mason Derneği Yayını, İstanbul 1958
45. HÜR MASONLUK TARİHİNDEN NOTLAR - Fikret Çeltikçi, Türk Yükseltme Cemiyeti Yayını, İstanbul 1979
46. MASONLUK BİR AHLÂK OKULUDUR - Dr. Selami Işındağ, Özal Basımevi, İSTANBUL 1985.
47. BİRİNCİ DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
48. İKİNCİ DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
49. ÜÇÜNCÜ DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
50. DÖRDÜNCÜ DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
51. DOKUZUNCU DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
52. ONDÖRDÜNCÜ DERECE RİTÜELİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
53. ONBEŞİNCİ DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
54. ONSEKİZİNCİ DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978

Eskikitaplarim.com

55. YİRMİİKİNCİ DERECE RİTÜELİNİN INCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
56. YİRMİYEDİNCİ DERECE RİTÜELİNİN INCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
57. YİRMİDOKUZUNCU DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
58. OTUZUNCU DERECE RİTÜELİNİN İNCELENMESİ - Dr. S. Işındağ, İstanbul 1978
59. REMZİ İKİNCİ DERECE TALİMATNAMESİ - Türkiye Büyük Meşriki neşriyatı, Alâaddin Matbaası, İstanbul 1932
60. ÜÇÜNCÜ DERECEİ REMZİYEYE MAHSUS MALUMAT, ÜSTAT - TÜRKİYE Büyük Meşriki Neşriyatı, Alâaddin Matbaası, İstanbul 1932
61. NOKTA DERGİSİ, 13 Ekim 1985, sayı 40 yıl 3
62. AKİS DERGİSİ, 4-10 Mayıs 1987, Yıl 1 sayı 3
63. TÜRKİYE'DE MASONLUK - Süleyman Külçe, Nefaset Matbaası, İzmir 1948
64. SÜREÇ, üç aylık dergi, sayı 7 cilt 2, temmuz, Ağustos, Eylül 1981
65. SÜREÇ, Üç aylık dergi, sayı 6 cilt 2, ekim, kasım, aralık 1981.
66. JÖN TÜRKLER VE 1908 İHTİLALİ - E.E. Ramsaur' dan çeviren Nuran Ülken, İstanbul 1957
67. OSMANLI DEVLETİ'NİN SON İKİYÜZ YILINDA MASONLUK - Cemal Kutay, Tarih Sohbetleri sayı 8, İstanbul 1968.
68. BİR SİYASAL ÖRGÜT OLARAK OSMANLI İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ VE JÖNTÜRKLÜK (1889 - 1902) - M. Şükrü Hanioğlu, İletişim Yayınları, İstanbul 1985

Eskikitaplarim.com

69. TÜRKİYE'DE SİYASİ PARTİLER Cilt I, İKİNCİ MEŞRUTİYET - Tarık Zafer Tunaya, Hürriyet Vakfı, İstanbul 1984
70. TÜRKİYE'DE SİYASİ PARTİLER - Tarık Zafer Tunaya, İstanbul 1952
71. MİLLİYET GAZETESİ 28.8.1972 Masonluk Konusunda Hayrullah Örs ile Abdi İpekçi sohbeti
72. KENDİ VESİKALARINA GÖRE MASONLUK NEDİR? - Cevat Rıfat Atilhan, İstanbul 1964
73. MEYDAN LAROUSSE ANSİKLOPEDİSİ MASONLUK MADDESİ - Hayrullah Örs
74. ÜÇ BÜYÜK TEHLİKE: SİYONİZM, KOMÜNİZM, MASONLUK - İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, İstanbul 1868.
75. NİÇİN MASONLUK DEĞİL? - İlhami Soysal, Süreç Yayınları, İstanbul 1984.

Eskikitaplarim.com

Adalet Partisi Genel Başkanı **SÜLEYMAN DEMİREL**'in
MASON'luk Vesikasıdır.

Sıra No.	Mat.'. No.		
43	48	**Süleyman DEMİREL.**	*Isparta. 1924.*

Evli. (Ref. Bn. Nezmiye)

İnşaat Yüksek Mühendisi.

İstanbul Teknik Üniversitesi.

Nafia Vekâleti Devlet Su İşleri Umum Müdürü. Ankara. Tlf. 21407

Kavaklıdere Buğday Sokak No. 10/3. Ankara. Tlf. 20117

44 49 **Şekûr OKTEN.** *İstanbul. 1917.*

Evli, bir çocuklu (Ref. Bn. Esher)

Doktor Operatör.

İstanbul Tıp Fakültesi.

Nümune Hastanesi Çene Cerrahisi Kliniği Şefi. Tlf. 11753

Atatürk Bulvarı No. 122. Dağlar Ap. Daire 9. Ankara. Tlf. 21961

49 50 **Rasim FENMEN.** *İstanbul. 1914.*

Evli, bir çocuklu. (Ref. Bn. Ulviye)

Hariciye Memuru.

Lozan Üniversitesi Siyasi İlimler Fakültesi. İsviçre.

Consul General of Turkey, Liverpool 2. England.

Yenişehir Karanfil Sokak No. 15. Ankara. Tlf. 22915

Bu Vesika Masonların Ankara Bilgi Locasına ait olup 15. ci Sayfasını Göstermektedir.

VEFAT

Türk Masonları Büyük Üstadı

Hayrullah Örs

6 Ekim 1977 günü vefat etmiştir.

Cenazesi, 9 Ekim 1977 Pazar günü öğle namazından sonra, Kadıköy, Osmanağa Camiinden kaldırılarak Karacaahmet mezarlığında Hakkın rahmetine tevdi edilecektir.

Elem verici haberi kardeşlere duyururuz.

Türk Masonları Büyük Locası

2skitaplarim.com

Kayıt Fişi

No 194

Bü ∴ Meş ∴ matrikül No.

B ∴ in ismi, mahlası ve pederi ismi: Mahmut Celalettin

Tabiiyeti: T. C.

Doğduğu tarih ve yer: Sinop 1294

Meşguliyeti: Avukat

Aile şeraiti:

İkametgâhı: Şişli, Abdülhamidiye Cedid Kabristanı civarı, Öperatör

İş adresi: Kaaf Sokak No 8

Telgraf adresi:

Posta kutusu: No.

Telefon No.

Doğduğu: Meş ∴ Türkiye

Muh ∴ Mah ∴ Muhabbam

1 inci dere ∴ ye tekrisi tarihi: 7 Nisan 1340 Hangi Mah ∴ de Muhabbam

2 „ „ „ „ : 7 Mart 1925 „ „ „

3 „ „ „ „ : 27 Kâ. Evvel 1926 „ „ „

(Tekemmül Mah ∴ Â ∴ si ismi)	(Hak ∴ Şap ∴ ismi)
4 ∴ e terfii tarihi:	15 ∴ e terfii tarihi:
9 ∴ a „ „ :	18 ∴ e „ „ :
14 ∴ e „ „ :	

(Areopaj ismi)	(Âlî dereccler)
22 ∴ e terfii tarihi:	31 ∴ e terfii tarihi:
27 ∴ e „ „ :	32 ∴ e „ „ :
29 ∴ a „ „ :	33 ∴ e „ „ :
30 ∴ a „ „ :	

Fevkalâde hizmetler	Fevkalâde taltifler

Eskikitaplarim.com

ص ∴ اع ∴ ك ∴ ش ∴ ج

يمين صورتى

Yemin Sureti

بكا نور ربع اولنجى فرد ماسونلغى حقيقى برماسونه وبالخصوص واصول وقواعدينه موافق اولديغى
تشكل ايتمسنه بر محل ماسونيه وبغيرى محلده افشا ايتمه جكمه ؛ ماسونلرى سوه جكمه ، معاونلرينه فوق العاده
احتياجلرى زمانده كندى يارينه يارديم ايده جكمه ، اونلرك وماسونلغك مدافعه سنى ايچون ايجاب ايدرسه
جانمى فدا ايده جكمه : بجايه لره معاونت ، هركه قانونى عادلانه حركت ، عائله وطن فدا كارلغه
ايده جكمه وحيثيت نفسمى محافظه ايده جكمه ؛ تركيا مسه ماسونلغك قانون اساسينه ونظامات
عموميه سنه وبى سيه سنه قبول ايدن شوكندم محل ماسونلغك نظامات خصوصيه سنه رعايت ايده جكمه ماسونلغك
اعضاسنك شوكندم ماسونلغه حسن نيتله كندى آرزو واراده سله رسمًا وكمال خلوص وصميميله
يمين ايدر وعهد ايدرم ونكدن ، يمينده خلف ايدنكدن ايسه اولكى نزهت ايده جكمى بيان ايلدم .

محل مهر

تاريخ : ٩/٢/٤٤١

امضا :

ص . ا . ك . ش . ج .

A ∴ L ∴ G ∴ D ∴ G ∴ A ∴ de l'Un ∴

حریت مساوات اخوت

Liberté, Égalité, Fraternité,

دائرهٔ ك ∴ اع ∴

GRAND SECRÉTARIAT

اتحاد قوت ترقی

درسعادت مشرق

Or ∴ de Constantinople,

le ١٣٢٩ تشرين ثاني ٢٢

No ٤٧٧/١٦٨

اس ∴ م ∴ وع ∴ ق ق ∴

صدور احد هیئت مرکزیه اعضاسنه صیدلی نام خارجه

ع ∴ م ∴ کزه داخل اولق ایچون طلبنامه ویرمش اولدیغی بیناتیله مش ∴ اع ∴ ع ∴ یه کوندرمش اولدیغکز ١٣٢٩ تشرين ثاني ٢٢ تاریخلی و ٤٧٧/١٦٨ نومرولی لوحهٔ اخوتکاریکز وارد اولدی .

لدی التدقیق ... طرفدن ... اولنان ... موجب ... تحقیقات ... اعاده

وسلام برادرانه‌مزك قبولی رجا ایدرز ع ∴ ق ق ∴

ك ∴ اع ∴

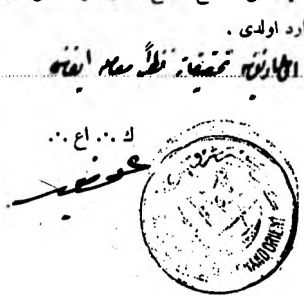

2skikitaplarim.com

ص . ا . ك . ش . ج .

A.·. L.·. G.·. D.·. G.·. A.·. de l'Un.·.

تورك عائلة سي
FAMILLE TURQUE

عمومي مناسبتلق
MAÇONNERIE UNIVERSELLE

حريت - مساوات - اخوت
LIBERTÉ - EGALITÉ - FRATERNITÉ

No 261 رفيق شهادتنامه سي نومرو ٢٦١

CERTIFICAT DE COMPAGNON

Nous Vénérable et Officiers de la R.·. L.·. Mouhiban Houriet régulièrement constituée sous les auspices du Gr.·. Or.·. de Turquie déclarons que le C.·. F.·. Okanes Kadjian Né à Constantinople âgé de 39 ans est membre actif de notre atelier au grade de Compagnon.

Nous prions toutes les loges et ff. réguliers du Monde de le reconnaître comme tel, de l'admettre aux travaux de son grade et de lui prêter en cas de besoin aide et secours.

Nous promettons une parfaite réciprocité à tous les ff. qui se présenteront munis de documents maçonniques réguliers.

Délivré à l'Or.·. de Constantinople le 10 Avril 1928

زيرده واقع اولان مضافات عظم عثمانيك فوق حماسنده بولنان باب اعلى ـــــ واديسنده

كائن ايكى نومرولو محبانه حريت

نام محفلك استاد محترمى و موقلين سادة سى ٥٠١٢ سنه

استانبولده دوه متولد اوقانى خاچيا يه بلشيو

برادرك قطعزك رفيى درجه سنده اعضاى عامه سنده

بولنديغى تصديق ايلدرز.

بو برادر مهمانده متشكل و حال اقامه سنده بولنان محافل و برادر

لرك اثبو شهادتنامه يى حامل اولوب برادرى منتظم ما ∴

اولدرق طانيدقدن درجه سنك مساعد اولديغى مساعى و

اشتراك ايتديكى و هنر اوجاق كندينه معاونت

و مظاهره بولندقدن رجا ايدرز.

ما ∴ لغه عائد منتظم اولان برادرايله جك بالجمله برادرلرك

معامله متقابله ده بولنه جغنى وعد ايدرز.

حاملك امضاسى
Sa Varietur

Le Vénérable

Le Trésorier

Le Secrétaire

جدول عمومى توركيه سى ٢٢١٠
N° de Matricule 2210

مشرق اعظم عثمانيه كورلش وسامه قديمه سى اجرا ايلمشدر .
Vu et enregistré au Grand Orient de Turquie

15/5/1928

2sikitaplarim.com

ص ٠ ا ٠ ك ٠ ش ٠ ج ٠

A ∴ L ∴ G ∴ D ∴ G ∴ A ∴ de l'Un ∴

حرية مساوات اخوت

Liberté, Égalité, Fraternité,

دائرهٔ ك ∴ اع ∴

GRAND SECRÉTARIAT

درسعادت مشرق

Or ∴ de Constantinople,

le ١٩ حزيران ١٣٢٩

No .....

اس ∴ م ∴ وع ∴ ق ق ∴

ع ∴ م ∴ گزه داخل اولق ایچون طلبنامه ویرمش اولدیغی بیانیله مش ∴ اع ∴ ... گوندرمش اولدیغکز ١٩ حزيران ١٣٢٩ تاریخلی و ... نومرولی لوحهٔ اخوتکاریکز وارد اولدی .

لدی التدقیق ... واسطه ... کسب معلومات ایلدیکز تحقیقاته وجه معلا ...

وسلام برادرانه مزك قبولی رجا ایدرز ع ∴ ق ق ∴

ك ∴ اع ∴

S.·. A.·. K.·. Ş.·. C.·.

İSTANBUL, 28 / 9 951

Türkiye Yüksek Şurasına Bağlı
BÜYÜK MAHFİ

Aziz Üs.·.

Görülen lüzum üzerine, Bü.·. Mahfil toplantısının akıbinde, yani 7 / 10 1951 Pazar günü saat 12,' de, Yüksek Şu.·. ile müştereken bir celse akdedilerek Lokal meselesinin mükazere edileceğini arz eder, lutfen hazır bulunmanızı K.·. sevgi ve saygılarımla reca ederim.

Selâhiyeti mahsusa ile
Bü.·. Kâ.·.
Târık Ziyal

Eskikitaplarim.com

S.·. A.·. K.·. Ş.·. C.·.

İstanbul, 28 Mart 1958

KÜLTÜR MUH.·. MAH.·.

Mesai tam saat **18,30** da başlar

Aziz Kardeşim,

4 Nisan 1958 Cuma günü, saat **18,30** da toplanılacaktır.

Mesaimize iştirakinizi K.·. sevgi ve saygılarımla rica ederim.

Mua.·. Sel.·. Kât.·.
Ferit Sayman

1 nci Derece Mesai :

A) **Hayrullah Örs B.·.** tarafından :

„İstanbulda kimsesiz çoçuklar için yetiştirme yurdları„ mevzulu Konuşma

B) Bu davada bizim ne yapabileceğimiz hakkında biraderlerin fikirleri.

2 nci Derece Mesai :

Bazı BB.·. in terfii

Bijusu olan Kardeşlerin, bunları beraberlerinde getirmeleri bilhassa rica olunur.

Meşru mazereti olmadıkça Mah.·. e devam mecburidir, mazeretin bildirilmesi ve dul kesesinin unutulmaması, beyaz eldivenlerin ihmal edilmemesi rica olunur.

2skikitaplarim.com

Türk Yükseltme Cemiyeti

Erenler Locası

İstanbul 16 Ekim 1959

Aziz Kardeşim,

23 Ekim 1959 Cuma günü, saat **20.30** da aktedeceğimiz toplantıya iştirakinizi, kardeş sevgi ve saygılarımla rica ederim

Kâtip
Dr. Ali Rıza Tezel

Gündem :

1 — Orgeneral Eşref Manas adındaki haricinin talepnamesinin müzakeresi

2 — Masonî bir münazara

NOT : Mazereti olan BB.'. lerin haber vermeleri, Hasenat hisselerini unutmamaları rica olunur.

Eskikitaplarim.com

Türk Yükseltme Cemiyeti

Erenler Locası **İstanbul, 22 Ocak 1960**

Aziz Kardeşim.

29 Ocak 1960 Cuma günü, saat **20,30** da aktedeceğimiz toplantıya iştirakinizi, kardeş sevgi ve saygılarımla rica ederim.

Kâtip
Dr. Ali Rıza Tezel

Gündem :

Orgeneral Eşref Manas İsimlinin Cemiyetimize Kabul merasimi.

Not :

Localar umumi nizamnamesinin 68 inci maddesi mucibince, İstanbul Belediyesi Hayvan Hastahanesi operatörü

Veteriner Selahaddin Özer

nam haricinin, Adni Alkan, Cemal Kıpçak, Rahmi Seven BB.·. iz tarafından Locamıza teklif edilmiş bulunduğu kardeşlerimizin bilgilerine arz olunur.

Mazereti olan BB.·. lerin haber vermeleri, Hasenat hisselerini unutmamaları rica olunur.

Eskikitaplarim.com

Türk Yükseltme Cemiyeti
Erenler Locası

İstanbul, 24 Eylül 1960

Aziz Kardeşim,

30 Eylül 1960 Cuma günü, saat **19** da aktedeceğimiz toplantıya iştirakinizi, kardeş sevgi ve saygılarımla rica ederim.

Kâtip
Dr. Ali Rıza Tezel

Gündem :

1 — Çetin Altan ve Ahmet Muzaffer Yeşim isimli haricilerin tahkık varakalarının okunması ve kabulü halinde skrütenlerinin icrası.

2 — Cemil Sena B.·. tarafından Ahlak mevzulu konferans.

NOT : Mazereti olan BB.·. lerin haber vermeleri, Hasenat hisselerini unutmamaları rica olunur.

Eskikitaplarim.com

Mİ.·.
U.·. Y.·.
KÂ.·. Ş.·.

BİRLİK TEK.·. MAH.·. ÂLİSİ

Aziz Üst.·.

Birlik Tek.·. Âl.·. Mah.·. 4 Ocak 1961 Çarşamba günü saat 18.30 da Tepebaşındaki Lokalde toplanacaktır.

Mesaimize iştirakinizi K.·. sevgi ve saygılarımızla rica ederiz.

Mu.·. Sel.·. Kâ.·. Mu.·.
Şeref Barı

14. derece mesai

I — İşe başlama.

II — Bir Evvelki tensimatın okunması.

III — Gelen levhaların okunması.

IV — K â t i p intihabı.

V — Aşağıda isimleri yazılı BB.·. lerin tahkik varakalarının ve tez hülâsalarının okunması ve kabulleri halinde skrütenlerinin yapılması :

3. dereceden 4. dereceye	4. dereceden 9. dereceye
Dr. Suphi Artunkal	Dr. İbrahim Ethem Dönmez

VI — Cemal Kıpçak B.·. in konferansı :
Tablatta yaradılış - MADDE

Üç defa muktedir : Nuri Pere
Yapı ve Kredi Bankası Um. Md. Tel. : 44 48 40

Mazeretleri dolayısiyle mesaiye iştirak edemeyen Üst.·. mazeretlerini bildirmeleri ve maarrif hisselerini göndermeleri rica olunur.

Eskikitaplarim.com

Türk Yükseltme Cemiyeti
ÜLKE Muh.·. Loc.·.

İstanbul, 24 Mart 1962

Aziz Kardeşim,

Locamız 3.Nisan.1962 Salı günü, saat 18,30 da toplanacağından mesaimize iştirâkinizi, K a r d e ş ç e sevgi ve saygılarımızla rica ederiz.

Kât.·.
Urgay Özger

Gündem :

1⁰ Mesai :

TONÜ BLANŞ

Macit ERBUDAK B.·. tarafından Hemşirelerimize şeref hitabesi.

(Celseyi müteakiben LOKALDE)
Halil Bedii YONETKEN B.·. tarafından

M O Z A R T

Müzikli konuşma.

DİKKAT : Bu merasime Hemşiremiz Hanımefendinin de huzurları ile şeref vermelerini K.·. sevgi ve saygılarımızla rica ederiz.·

N O T : BB.·. in koyu renk elbise ve " Beyaz eldivenleri ile teşrifleri rica olunur.

" TONÜ BLANŞ " mesaisinden sonra LOKALDE Hemşirelerimizle müşterek bir yemek verilecektir. Yemek ücreti **1 kişi için TL. 12.50 dir.** İştirâk etmek istiyen BB.·. in isimlerini 31.Mart.1962 Cumartesi günü öğle vaktine kadar Hakkı DİLGİMEN B.·. e kaydettirmeleri rica olunur.

İş Tel : 44 55 24 Ev Tel. : 36 17 77

Toplantıya gelemiyecek KK.·. imizin mazeretlerini bildirmeleri ve •Dul kesesi• ni unutmamaları rica olunur.

Eskikitaplarim.com

KÂ.·. U.·. M.·. Y.·. Ş.·.

İstanbul, 30 Nisan 1964

YÜKSEK DEFNE TEK.·. MAH.·.

Muh.·. Üs.·.

4 Mayıs 1964 Pazartesi günü saat 18.30 da aktedeceğimiz toplantiya iştirâkinizi, sevgi ve saygılarla rica ederiz.

Mu.·. Sel.·. Kât.·.
FAİZ POROY

9. D.·. Çalışma :

1 - Oturumun açılması.
2 Bir evvelki celse tersimatının okunması.
3 - Gelen levhaların okunması
4 - İ Y K A F :

Ahmed Karadeniz, Ziya Akçor, Hidai Rona, Fahir Özsoy, Metin Sandalcı, Burhan Haker, Nuri Sargınlı, Mukip Kutalgu ve Fikri Altan Üs.·. ların 9. Dereceye iykafları.

İYKAF MÜZİĞİ
Tertip etmiş, olan
MES'UT ÇEMİL Üs.·.

Pek Muk[redacted] Sırrı Enver BATUR
[redacted]/312 Pınar Apt. No. 2 - ŞİŞLİ Tel. : 48 55 85

Yazışma ve Danışma Faiz POROY
Meşrutiyet Caddesi No. 164/5 - BEYOĞLU Tel. : 44 56 18 - 47 10 74

Mazereti olan Üs.·. ların Mazeretlerini bildirmeleri ve Hayır İşleri Kesesinin unutul[redacted] rica olunur.

Eskikitaplarim.com

KÂ.·. U.·. M.·. Y.·. S.·.

İstanbul, 11 Mart 1964

YÜKSEK DEFNE TEK.·. MAH.·.

Muh.·. Üs.·.

23 Mart 1964 Pazartesi günü saat 18.00 de aktedeceğimiz toplantıya iştirâkinizi, sevgi ve saygılarla rica ederiz.

Mu.·. Sel.·. Kât.·.
FAİZ POROY

4. D.·. Çalışma :

1 - Oturumun açılması.
2 Bir evvelki celse tersimatının okunması.
3 - Gelen levhaların okunması.
4 - PANEL CELSESİ IV

"RUH ve BEDEN"

Pek Mün.·. Selâmi IŞINDAĞ Üs.·. moderatörlüğünde

İştirak eden Panel üyeleri :

Sırrı ALIÇLI, Cemal KIPÇAK, İsmail Hüsrev TÜKİN, Reşad ATABEK, Orhan HANÇERLİOGLU, Mehmet Fuat AKEV I, Rahmi DUMAN, Bedii Nuri ŞEHSUVAROĞLU, Necip ALSAN, Galip DOLUN, Muin KÜLEY, Safa ERKÜN.

Pek Muk.·. Sırrı Enver BATUR
Halâskârgazi Caddesi 306/312 Pınar Apt. No. 2 - ŞİŞLİ Tel. : 48 55 85

Yazışma ve Danışma Faiz POROY
Meşrutiyet Caddesi No. 164/5 - BEYOĞLU Tel. : 44 56 18 - 47 10 74

Mazereti olan Üs.· ların Mazeretlerini bildirmeleri ve Hayır İşleri Kesesinin unutulmaması önemle rica olunur.

Eskikitaplarim.com

P.S. Bü. Üs. ŞEKÛR OKTEN
1981

Eskikitaplar.com

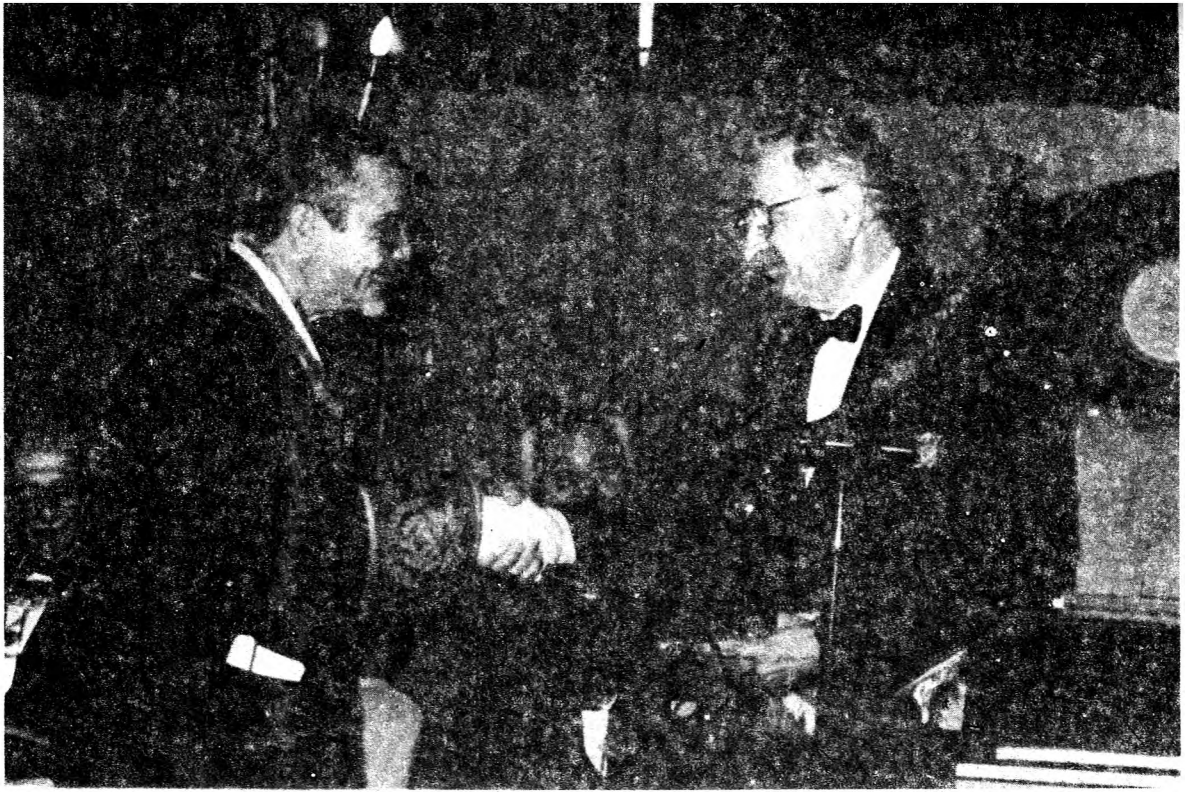

İsrail Bü. L. P.S. Büyük Üstadı Elly WEISS K.·. tarafından P.S. Büyük Üstadımız Sekûr OKTEN K.·.'e İsrail Büyük Locasının Şeref Üyeliğinin tevcihi.

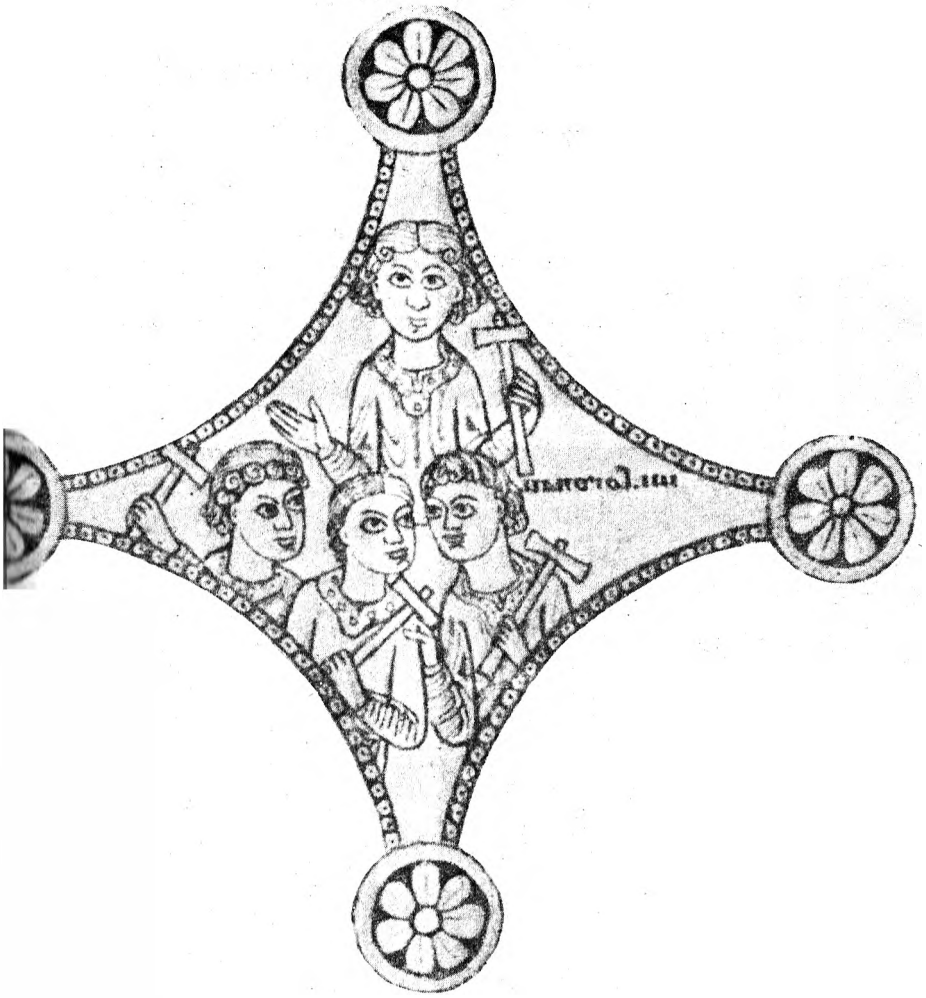

...dırılmış dört bahtiyar şehidi temsil eden bu resim, bilinenlerin en eskisi ...) olup, Alec Mellor'un lugatında, bir Alman antifoner'inden (kilise için notalı ... kitabı) alındığı bildirilmektedir.

eskikitaplarim.com

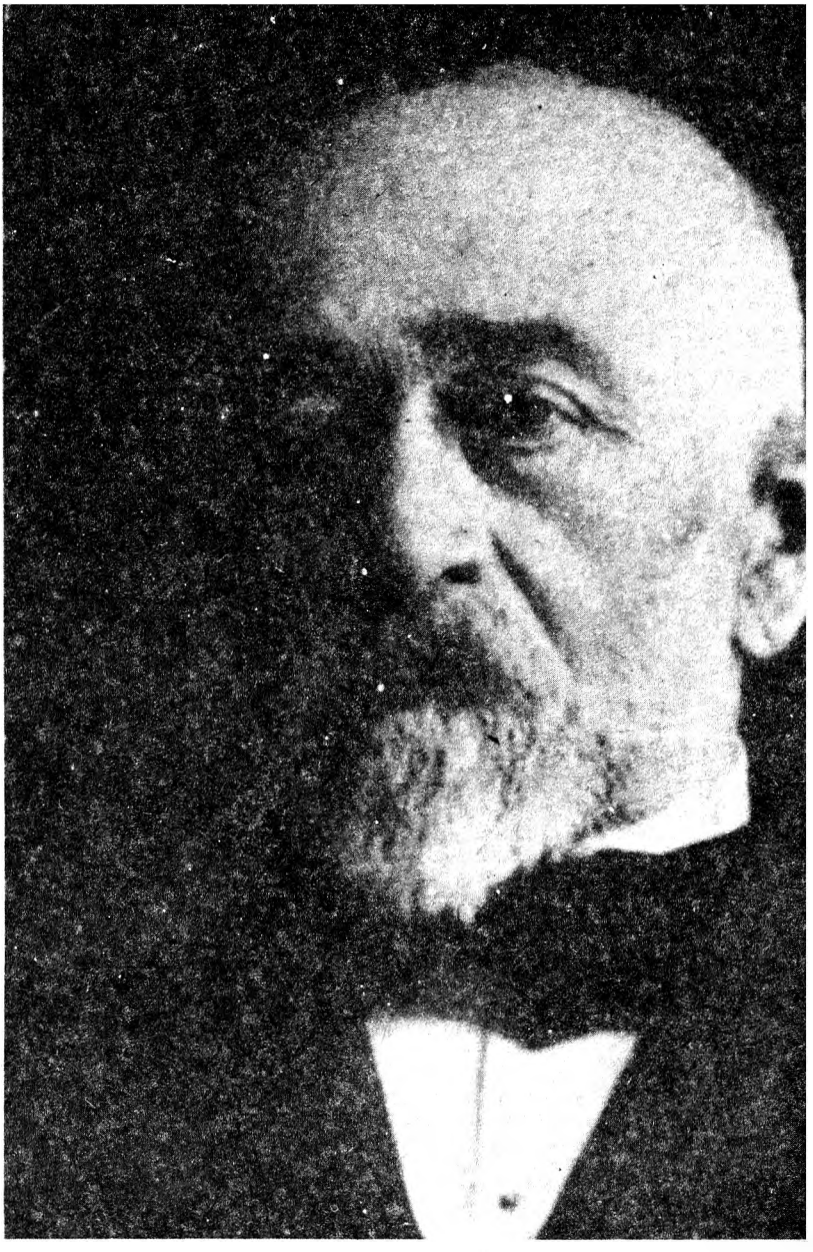

MEHMED ALİ EREL B.

2kikitaplarim.com

İngiltere Büyük Locası Büyük Kâtibinden Türkiye Büyük Locası Büyük Kâtibine gelen levha (Orijinal)

"LETCHWORTH, LONDON, WC2B 5AZ"
PHONE

UNITED GRAND LODGE OF ENGLAND

FREEMASONS' HALL,
GREAT QUEEN STREET,
LONDON WC2B 5AZ

GRAND SECRETARY'S
OFFICE

11th September, 1970.

IN YOUR REPLY PLEASE QUOTE Gen.

Dear Brother Grand Secretary,

With reference to your letters of 9th March and 2nd June, 1970, with supporting documents, the additional information regarding your Grand Lodge, and in particular its origin, has in the meantime been placed before and carefully considered by our External Relations Committee and the Board of General Purposes, as the result of which it became possible for a recommendation in favour of recognition being placed before the Grand Lodge, and I now have pleasure in informing you that at the Quarterly Communication of the United Grand Lodge of England held on 9th September, 1970, it was unanimously resolved that recognition be accorded to the Grand Lodge of Turkey, and I take this opportunity of expressing the hope that the fraternal association thus established between our two Jurisdictions may long continue.

I will be in touch with you again in due course on the matter of the exchange of Representatives.

Yours sincerely and fraternally,

Grand Secretary.

R.W.Bro. Nafiz Ekemen,
Grand Secretary, Grand Lodge of Turkey.
Masonic Hall,
Nuruziya Sokak 25,
Beyoglu,
ISTANBUL, Turkey.

Eskikitaplarim.com

İngiltere Büyük Locası Büyük Kâtibinden Türkiye Büyük Locası Büyük Kâtibine gelen levha (Tercüme)

11 Eylül 1970

Muhterem Büyük Kâtip Kardeşim

Ekli belgeleriyle birlikte 9 Mart ve 2 Haziran 1970 tarihli mektuplarınıza atıf yaparak, Büyük Locanıza ve özellikle onun menşeine ilişkin tamamlayıcı bilgiler Harici Münasebetler Komitemizin ve Genel İşlemler Kurulunun dikkatli incelemelerinden ve bunların sonuçlandırılmaları olumlu bulunduktan sonra Büyük Locamıza arzedilmiş olup, şimdi İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın 9 Eylül 1970 tarihli üç aylık toplantısında Türkiye Büyük Locasının tanınmasının oybirliği ile kabul edildiğini bildirmekle memnuniyetimi bildirir ve bu vesile ile iki jüridiksiyon arasında kurulan dostane münasebetlerin sürekli olmasını ümit ettiğimi beyan ederim.

Temsilciler teatisi üzerinde sizinle tekrar temasa geleceğim.

Samimi ve kardeşçe selâmlarımla

Büyük Kâtip

Eskikitaplarim.com

DYP lideri Demirel, "Tartışmaya karnım tok" dedi

"Masonluk iddiası bana zarar vermez"

ANKARA, ÖZEL

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**, Hürriyet gazetesi sahibinin kendisine yönelik masonluk iddiası üzerine, **"Ben o işe tokum. Bu laflar 25 yıldır söyleniyor. Hiç alınganlık içinde değilim"** dedi.

Demirel'e masonluk iddiası üzerine yöneltilen sorular ve yanıtları şöyle:

Soru: **"Masonluk hikâyesi nedeniyle size niçin yüklenmek istiyorlar?"**

Demirel: "Bilemem."

Soru: **"Bir değerlendirmeniz olacak mı?"**

Demirel: "Yapamam. Ben o işe tokum. 25-30 yıldır bu laflar söyleniyor. Hiç alınganlık içinde değilim."

Soru: **"Hürriyet gazetesi niçin şimdi bu yayını yapma gereği duydu sizce?"**

Demirel: "Barışmak falan istiyorlar herhalde. Alttaki resimde var. (Hürriyet'te **Özal**'ın **Simavi** ile öpüştüğü fotoğraf)

Acayip bir durum. Onunla küserlerse beni ortaya çıkaracaklar. Barışırlarsa bana çatacaklar gibi bir durum var. Sanıyorum odur."

Soru: **"Sizin siyasetteki grafiğiniz yükselirken, masonluk olayının ortaya atılmasını nasıl karşılıyorsunuz?"**

Demirel: "O bana zarar vermez. Ben o iddiaların yapıldığı zaman hep seçim kazanıp geldim."

Soru: **"O devirde sizin, 'Mason değilim' şeklinde açıklamalarınız olmuştu değil mi?"**

Demirel: "Tabii, tabii belgeler vardır canım. '64 kongresinde bu belgeleri verdim. Aradan 24 sene geçmiş."

Soru: **"Bugün de söylüyor musunuz, mason değilim diyor musunuz?"**

Demirel: "Ben o tartışmalara girmem. Hayır, kesinlikle girmem."

Eski AP'li ve DYP'lilere Anadolu Kulüp'te bir iftar yemeği veren **Süleyman Demirel, "Türkiye'de hâlâ zihinler bulanık, hâlâ alınacak çok mesafe var"** dedi. Türkiye'de çok yakında çok şeylerin değişeceğini belirten **Demirel, "1983 Ramazan'ını, Çanakkale'de tel örgüler arasında geçirdik. Gazetelere resimlerimizin bile basılmasının yasak olduğu karanlık günlerden bugünlere geldik. Önümüze çok manialar kondu. Şimdi hedefimiz ANAP'sız bir Türkiye. Ülkede zihinler hâlâ bulanık. Müdahalesiz bir cumhuriyet arıyoruz"** diye konuştu.

Türk siyasetinin örselendiğini ve çok bozulduğunu belirten **Demirel**, **"Birlik ve beraberliğimizi koruduğumuz sürece bütün bozukluklar düzeltilir"** dedi. **Demirel**'in yemekte **"üzgün ve düşünceli"** olduğu gözlendi.

KEÇECİLER: "DEMİREL'İN MASONLUĞUNU BİLİYORDUK"

ANAP Genel Başkan Başyardımcısı **Mehmet Keçeciler, Erol Simavi**'nin **Süleyman Demirel**'in mason olduğu yolundaki açıklamalarını değerlendirirken, **"Bizim için yeni bir şey değil. Biz Demirel'in mason olduğunu zaten biliyorduk"** dedi.

MÇP'NİN AÇIKLAMASI

Öte yandan, MÇP Genel Başkan Yardımcısı **Şevket Bülent Yahnici**, Genel Başkan **Alparslan Türkeş**'in mason olmak istediği yolundaki iddianın tamamen gerçek dışı olduğunu söyledi.

P.S. BÜYÜK ÜSTAD

CAVİT YENİCİOĞLU

VEFAT

Hastanemizin eski II'nci tabiblerinden ve operatörlerinden

EMEKLİ DZ. TABİB KD. ALBAY

SALÂH SUN'u

kaybetmenin üzüntüsü içindeyiz. Kendisine Tanrıdan rahmet ve kederli ailesine başsağlığı dileriz.

İST. DZ. HST. BAŞTABİBLİĞİ

VEFAT

Kurucularımızdan

Salâh SUN'umuzu

kaybettik.

Cenazesi, 10 mayıs 1980 cumartesi öğle namazını müteakip Şişli Camiinden kaldırılacaktır.

ERENLER

mhuriyet: 2543)

BAŞSAĞLIĞI

Hür ve kabul edilmiş masonlar büyük locasının eski büyük sekreterlerinden, aziz ve kıymetli kardeşimiz;

İBRAHİM HOYİ

ebediyete intikal etmiştir. Cenazesi 14 Şubat 1984 Salı günü öğle namazını müteakip, Teşvikiye Camii'nden kaldırılarak Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecektir. Tanrı'dan kendisine rahmet, kederli ailesine ve kardeşlerimize sabırlar ihsan etmesini niyaz ederiz.

BÜYÜK LOCA

BAŞSAĞLIĞI

Türk Lionsu Onur Başkanı, ilk lion ve kulübümüzün kurucusu mümtaz insan

Ord. Prof. Dr.
Ln.

FAHRETTİN KERİM GÖKAY'I

kaybetmiş bulunuyoruz. Merhuma Tanrı'dan rahmet, ailesine ve tüm lions camiasına başsağlığı dileriz.

İSTANBUL MİLLETLERARASI LİONS KULÜBÜ ÜYELERİ

VEFAT

İyilik timsali ve sevgi dolu

Dr.

MANSUR SAYIN

kardeşimiz

ebediyete intikal etmiştir. Aziz naaşı 10 Şubat 1985 Pazar günü (bugün) öğle namazından sonra Teşvikiye Camii'nden kaldırılacaktır. Kendisine Ulu Tanrı'dan rahmet, ailesine ve bütün kardeşlerimize başsağlığı dileriz.

HÜR VE KABUL EDİLMİŞ MASONLAR BÜYÜK LOCASI YÖNETİM KURULU

ACI KAYBIMIZ

Faga, Kocatopçu, Şahin ailelerinin çok sevgili arkadaşları dost ve komşuları,

Doçent Dr.

MANSUR SAYIN'I

kaybetmenin üzüntüsüyle merhuma Tanrı'dan rahmet ailesine başsağlığı dilerler.

Eskikitaplarim.com

UCISIK
1983/1

GUNDEM:

ISTANBUL, 28 ARALIK 1982

AZIZ KARDESIM,

ASAGIDA BELIRTILEN GUN VE SAATTE YAPACAGIMIZ TOPLANTIYA KATILMANIZI KARDES SEVGI VE SAYGILARIMLA RICA EDERIM.

SEKRETER

1.D:. CALISMA :
ORHAN CURELI K. TARAFINDAN
"TEKLIF VE SKRUTEN"
ADI ALTINDA BIR KONFERANS.

MAZERET BEYANINDA LUTFEN GOREVINIZI HATIRLAYINIZ.

TOPLANTI GUNU : 10 OCAK 1983
TOPLANTI SAATI : 18.30

HABERLESME : OMER ERUL EV: 657452
IS: 437140

GUNAY AKTAY EV: 413327
IS: 434220

Sakliplarim.com

DIPLOME DE MAITRE

N° 4834

DÉLIVRÉ PAR

la Grande Loge de France

au T.·. C.·. F.·.

Aly Kefaat

né le 30 Janvier 1872

à Constantinople (Turquie)

Inscrit sous le N° 46437

sur la Matricule Générale du Rite, et sous le N° 102 sur le contrôle particulier de la R.·. ☐ N° 303

Add

O.·. du Caire

Apprenti, le 28 février 1909

Compagnon, le 7 Mars 1909

Maître, le 7 Mars 1909.

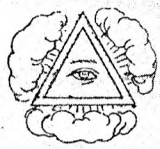

Les soussignés officiers de la R.·. ☐

N° 303 Add

O.·. du Caire

certifient que ce diplôme a été remis par eux au titulaire qui y a apposé sa signature en leur présence.

O.·. d

le

Le Vénérable ٨٩ .·. بردور

Le 1er Surv.·. A Gamal

Le 2me Surv.·. M Hanafi

L'Orateur A Sebolly

Le Secrétaire A. Hammad

Sceau de la ☐ :

Imp. Henri Meyer fils, Paris

2skikitaplarim.com

UNIVERSI TERRARUM ORBIS ARCHITECTONIS AD GLORIAM INGENTIS

RITE ÉCOSSAIS
ANCIEN ACCEPTÉ

FŒDERATUM summæ gallicæ cellæ concilium testatur Fratrem, cujus nomen hic inscriptum est, quique his præsentibus litteris nomen suum subscripsit architectonicæ societatis mysteriis initiatum esse in justâ perfectâque □, iis temporibus quorum alibi mentio facta est.

Inde sequitur ut omnes Frat.·. M.·., ne unoquidem excepto, amicissimè jubeantur Frat.·. qui illo Magistri diplomate ornatur, benè accipere et ergà eum eidem benevolentiâ antiquâ inter sese Viduæ liberos uti decet.

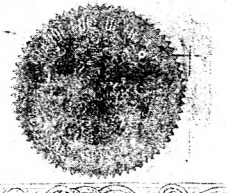

LE CONSEIL FÉDÉRAL

La Grande Loge de France

Aly Kefaat

certifie que le T.·. C.·. F.·.
dont la signature est apposée ci-contre, a été régulièrement initié aux mystères de la France-Maçonnerie dans une □ juste et parfaite, qui lui a conféré les trois degrés symboliques aux dates indiquées d'autre part.

En conséquence tous les Maçons réguliers de la terre, sans distinction de rite ou d'obédience, sont priés de vouloir bien accueillir le titulaire du présent diplôme de Maître avec tous les égards que se doivent mutuellement les enfants de la V.·.

Donné à l'O.·. de Paris, le 2 mai 1910

Le Grand Secrétaire Général, Le Grand Maître,

THE Federal Council of the Grand Loge of France certifies that the undersigned was regulary initiated in a just, perfect and regular Lodge of Freemasons, and raised to the sublime degree of a Master Mason, on the dates stated hereon, and that he is duly registered in the books of this Grand Lodge accordingly.

This certificate shall not entitle any brother to admission to any Lodge without examination.

Signature du Titulaire :

LIBERTÉ · EGALITÉ · FRATERNITÉ ·

2skilluplarin.com

BÜYÜK KAYBIMIZ

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası Önceki Büyük Üstadı, aziz ve sevgili kardeşimiz,

Dr. ŞEKÛR OKTEN

ebediyete intikal etmiştir. Aziz naaşı 2 Haziran 1986 Pazartesi günü öğle namazını müteakip Üsküdar Selimiye Camii'nde kılınacak cenaze namazından sonra Karacaahmet'teki aile kabristanında toprağa verilecektir. Ulu Tanrı'dan kendisine rahmet, kederli ailesine ve kardeşlerimize sabırlar niyaz ederiz.

YÖNETİM KURULU

Not: Çelenk göndermek isteyenlerin Türk Eğitim Vakfı'na bağışta bulunmaları rica olunur.

Çok sevgili kardeşimiz, büyük üstâdımız,

Dr. ŞEKÛR OKTEN'i

kaybettik. Acımız sonsuzdur. Tanrı yardımcımız olsun.

HİSARLI KARDEŞLERİ

Çok sevgili kardeşimiz, büyük üstâdımız.

Dr. ŞEKÛR OKTEN'i

kaybettik. Acımız sonsuzdur. Tanrı yardımcımız olsun.

SEMBOL KARDEŞLERİ

2sakitaplarim.com

BÜYÜK VE ACI KAYBIMIZ

Merhume Jülide İnsel ve Dr. Rıfat İnsel'in değerli oğulları, merhume Melek Koral, Safinaz İnsel ve Jale İlbay'ın yeğenleri, Aziz İnsel'in ağabeyi, Gülsüm İnsel'in çok sevgili eşi ve İmre'nin biricik babası.

ŞEFİK İNSEL

yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak 15 Kasım Cuma günü Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Cenazesi 16 Kasım Cumartesi günü (bugün) öğle namazını müteakip Teşvikiye Camii'nden kaldırılarak Zincirlikuyu'daki aile kabristanına defnedilecektir. Allah rahmet eylesin.

AİLESİ

BAŞSAĞLIĞI

Şirketimiz Dış Ticaret Şefi

ŞEFİK İNSEL

Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Merhuma Tanrı'dan rahmet, kederli ailesine başsağlığı dileriz.

DEMİSAŞ DÖKÜM, EMAYE MAMULLERİ SANAYİ A.Ş.

VEFAT

Aziz kardeşimiz

ŞEFİK İNSEL

Ebediyete intikal etmiştir. Aziz naaşı 16.11.1985 Cumartesi (Bugün) öğle namazını müteakip Teşvikiye Camii'nden kaldırılacaktır. Kardeşimize ulu Tanrı'dan rahmet, kederli aile ve kardeşlerimize sabır ve başsağlığı dileriz.

KARDEŞLERİ

2sakitaplarim.com

TÜRK YÜKSELTME CEMİYETİ

HUMANİTAS Kolu

İstanbul 10 Aralık 1964

Aziz Kardeşim

22 Aralık 1964 Salı günü saat 18.30 da aktedeceğimiz toplantıya iştirakinizi sevgi ve saygılarımla rica ederim.

Kâtip
Davut Yerşenli

GÜNDEM :

I. inci Derece Çalışma :

1 - Açılış
2 - Raporların okunması
3 - Seçimler
4 - Kapanış

Gelemiyeceklerin mazeretlerini bildirmeleri ve Dul kesesini unutmamaları rica olunur.

MUHABERE : Sahir Akev : Tel : 47 13 66
Davut Yerşenli : Tel : 44 21 06

Eskikitaplarim.com

TÜRK YÜKSELTME CEMİYETİ

R. L. HUMANİTAS

İstanbul le 10 Décembre 1964

Très Cher Frère

Vous êtes cordialement invité à notre Tenue du Mardi 22 Décembre 1964 à 18.30 heures très précises.

Le Secrétaire
Davut Yerşenli

ORDRE DU JOUR :

Travaux au 1 er Degré :

1 - Ouverture des Travaux
2 - Lecture des rapports
3 - Elections
4 - Fermeture des Travaux

Les FF. obligés de s'absenter sont tenus de se justifier et de ne pas oublier leur obole pour le Tr. de la V.

CORRESPONDANCE : Sahir Akev : Tel : 47 13 66
Davut Yerşenli : Tel : 44 21 06

Eskikitaplarim.com

Türk Yükseltme Cemiyeti

Hakikat Kolu

İstanbul, 11 Mayis 1964

Aziz Kardeşim,

18 Mayıs 1964 Pazartesi günü, saat 19da yapılacak toplantımıza katılmanızı, Kardeşçe sevgi ve saygılarımla rica ederim.

Kâtip
N. Karamesinis

GÜNDEM

1. nci Derece Mesai

1. — Hazine Emini Seçimi.
2. — Baylar Aleko Papadopulos ve Romilos Yuvanidis hakkındaki tekliflerin müzakeresi.
3. — Nikola Karamesinis Kardeşimiz tarafından "insanlık tarihinde yeni devre„ mevzulu konuşma.

Üstadı Muhterem: Harilaos Zahariadis
Galata Büyük Balıklı Han No. 37
Tel. 49 48 88

Kâtip : Nikolaos Karamesinis
Bebek, Robert Kolej Yüksek Okulu
Tel : 63 56 60

Celselere koyu elbise, beyaz eldiven ve biju ile gelinmesi rica olunur.
Gelemiyecek Kardeşlerimizin mazeretlerini bildirmeleri ve dul kesesini unutmamaları mercudur.

Eskikitaplarım.com

Türk Yükseltme Cemiyeti
Hakikat Kolu

'Ισταμπούλ, 11 Μαΐου 1964

Φίλτατε 'Αδελφέ,

Παρακαλεῖσθε ὅπως παρευρεθῆτε εἰς τὴν συνεδρίαν ἡμῶν γενησομένην τὴν προσεχῆ Δευτέραν 18 Μαΐου 1964 καὶ ὥραν 19ην.

Μετὰ τιμῆς

'Ο Γραμματεύς
Ν. Καραμεσίνης

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΙΣ

'Εργασίαι 1ου Βαθμοῦ

1. — 'Εκλογὴ Θησαυροφύλακος.
2. — 'Ανάγνωσις προτάσεως εἰσδοχῆς τῶν κ. κ. 'Αλέκου Παπαδοπούλου καὶ Ρωμύλου 'Ιωαννίδου καὶ ψηφοφορία.
3. — 'Ομιλία ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Νικ. Καραμεσίνη μὲ θέμα: «Νέος σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος».

Σεβασμιος: Χαρίλαος Ζαχαριάδης
Galata, Büyük Balikli Han, No. 37
Τηλ.: 49 48 88
Γραμματεύς: Νικόλαος Καραμεσίνης
Bebek. Robert Kolej Yüksek Okulu
Τηλ.: 63 56 50

Παρακαλοῦνται οἱ 'Αδελφοί, ὅπως προσέρχωνται εἰς τὰς ἐργασίας μὲ βαθύχρουν ἔνδυμα, λευκὰ χειρόκτια καὶ τὸ κόσμημά των. Οἱ κωλυόμενοι παρακαλοῦνται, ὅπως μὴ λησμονοῦν νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀπουσίαν των καὶ ἀποστείλουν τὸν ὀβολόν των διὰ τὸν κορμὸν τῆς ἀγαθοεργίας.

Eskikitaplarim.com

OPERATÖR

Dr. S. Sirri

Dip : 3243

Muhterem üstad;

Eskişehir kaymakamı operatörlüğüne tayin edildiğimden mezuniyet verilmesi hususunda diğer mesleğtaşlarımın sırasına

8- X- 934

Bir sene müddetle mezun addedilmiştir

8.10.934

Eskikitaplarim.com

Türk Yükseltme Cemiyeti
Kültür Kolu

İstanbul, 9 Ağustos 1963

Aziz Kardeşim :

18 Ağustos 1963 Pazar günü, Kilyosa ailevi bir piknik tertip edilmiştir. Hususi otobüs saat 9.00 da Taksim Opera önünden ve saat 9.30 da Galata Yolcu Salonu önünden hareket edecektir.

Öğle yemeği Kilyos Turistik Otel'de yenecek ve akşam üzeri aynı yolla avdet edilecektir. Ücretler, yemek ve otobüs dahil, içki hariç şahıs başına 35 liradır.

İstirahat ve yerlerinin temini için teşrif eden kardeşlerimizin aşağıdaki kardeşlere isimlerini kaydettirmeleri ehemiyetle rica olunur.

Kâtip
Şefik Keskin

İHSAN EDİS B.: 213394
Saat 9.00 - 13.00

ŞEFİK KESKİN B.: 552415
Saat 14 00 - 17.00

Eskikitaplarim.com

Türk Yükseltme Cemiyeti

ERENLER Kolu

İstanbul, 16 Nisan 1965

Aziz Kardeşim,

23 NİSAN 1965 CUMA GÜNÜ Saat 18.30 da toplanılacaktır. Çalışmaya katılmanızı saygılarımla rica ederim.

Kâtip

Recep Çekiç

1° Çalışma :

1 - Konferans :

"SAİT FAİK'DE TEVAZU"

Suat Efe B.'. tarafından

2 - Konferanstan sonra hemşirelerle yemek ve edebî sohbet 15 TL

3 - Müzik sohbeti

(Alâeddin Yavaşça - Cevdet Çağla)

Rica :

1 - Mazeretlerin vaktinde bildirilmesi,

2 - Dul kesesinin ihmal edilmemesi,

3 - Koyu renk elbise ile gelinmesi.

Eskikitaplarim.com

TÜRKİYE MASON DERNEĞİ
ISTIKLÂL AR. 4.

İstanbul, 5 Ocak 1965

Muhterem Kardeşim,

Gelecek toplantımız aşağıdaki belirtilen gün ve saatte, lokalimizde yapılacaktır.

Bu çalışmaya katılmanızı Kardeşçe sevgi ve saygılarımızla rica ederiz.

C. ERBAKAN

Tarih : 12 Ocak 1964
Gün : Salı
Saat : 18 00

Gündem : **(30)**

Nadir Şiper, Avni Teoman, Orhan Hançerlioğlu, Josef Margulies BB.'. in kabulleri.

.Not 1965 yılı için aidat (90) liradır.
Birinci taksit (45) liranın zamanında ödenmesi rica olunur.

Lütfen, mazeretinizi bildirmeyi unutmayınız.
A. ANIL 44 25 35, C. ERBAKAN 49 47 53

Eskikitaplarim.com

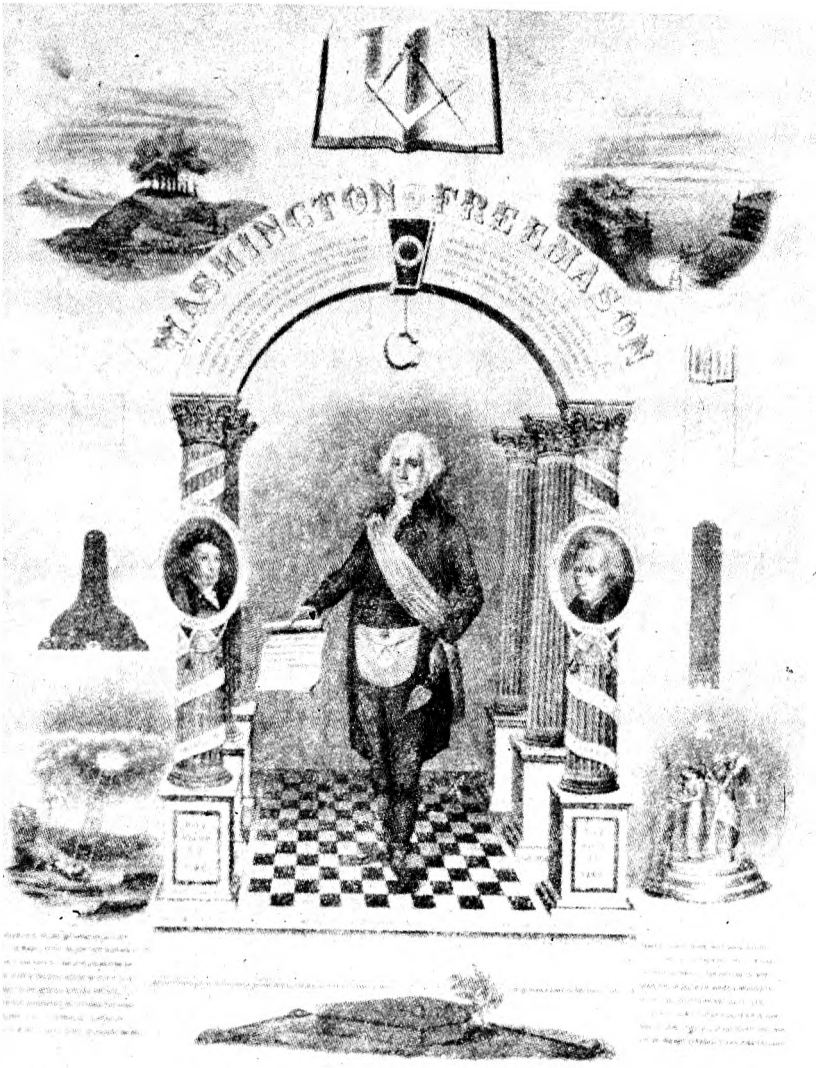

Washington

Eskikitaplarim.com

Şikago Locası

Eskikitaplarim.com

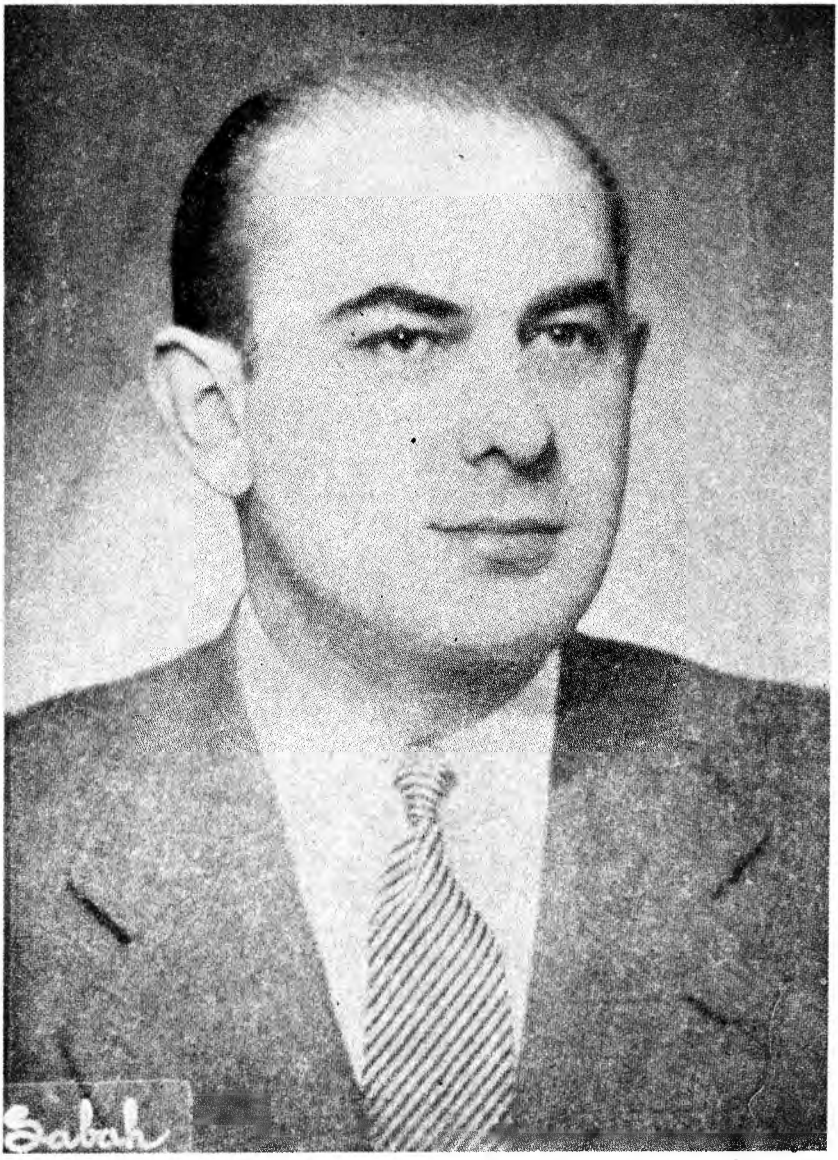

ORHAN HANÇERLİOĞLU B.·.
Türkiye Büyük Mason Mahfili İlk Üstadı

OSMAN EDİP SEYDİ B.·.
Türkiye Büyük Mason Mahfili Büyük Üstadı

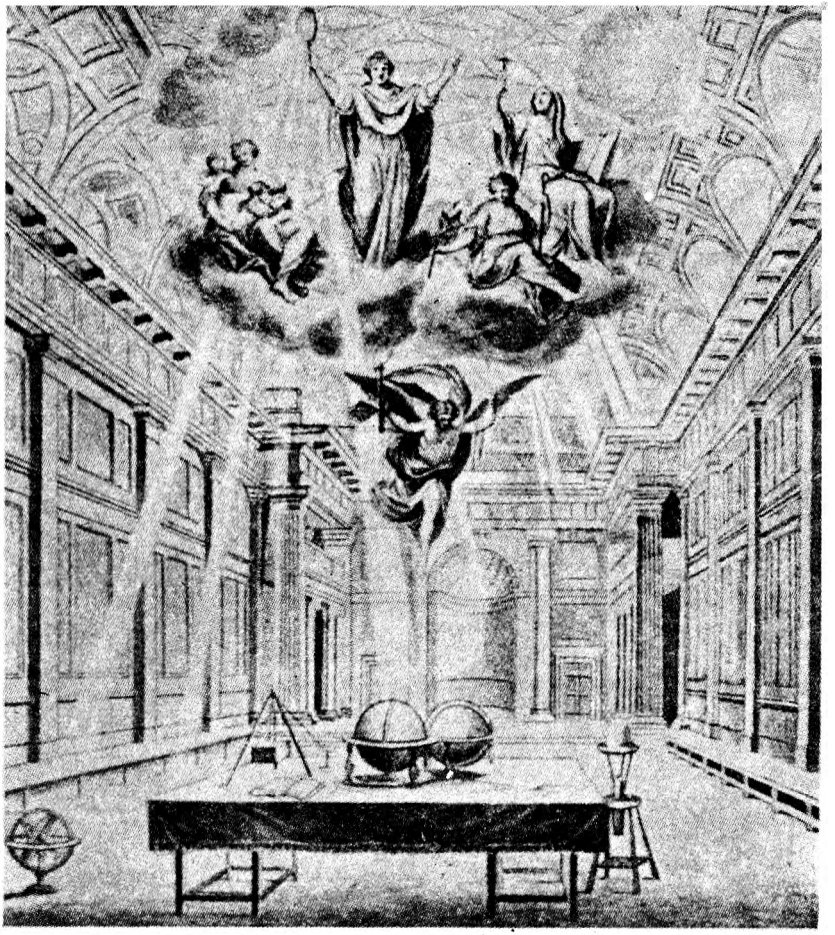

1786 Yasasının Kapak Sayfası

Eskikitaplarim.com

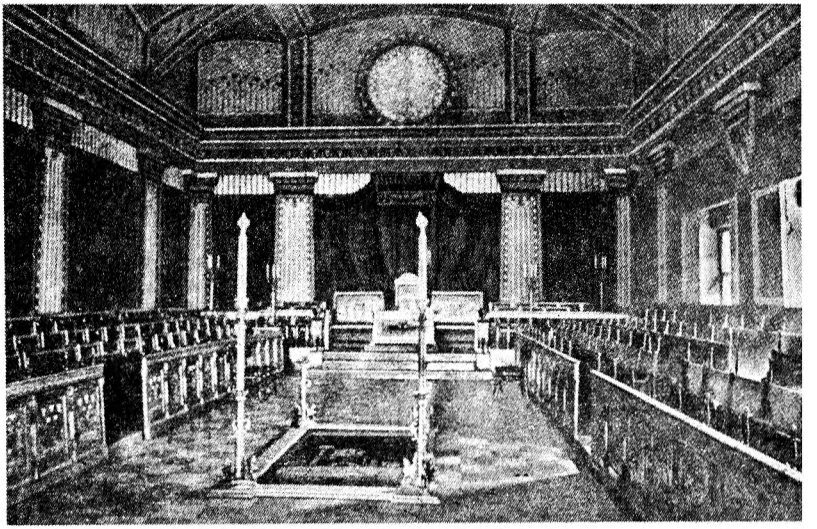

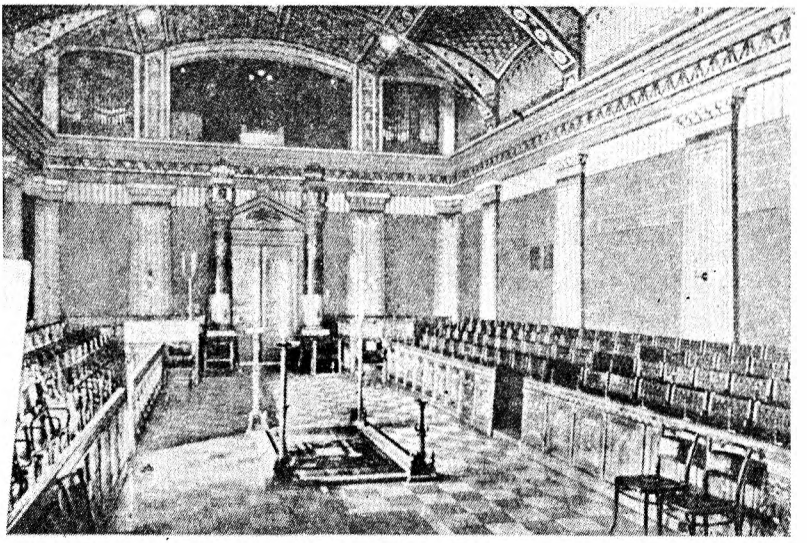

Budapeşte'deki eski tapınak

Eskikitaplarım.com

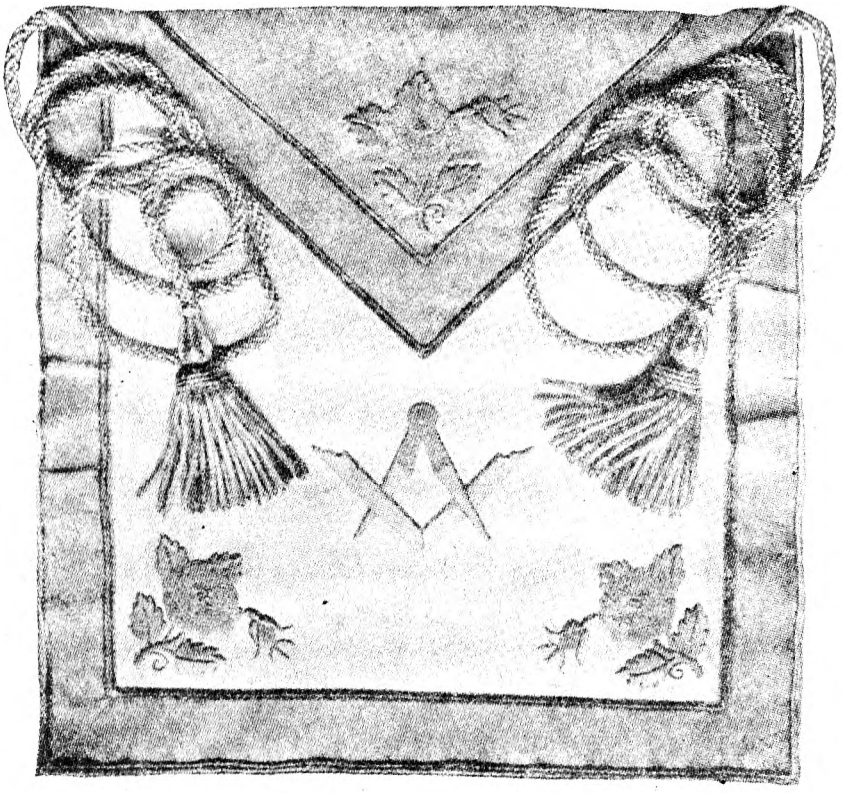

Alman Locasının Flaması

2skitaplarim.com

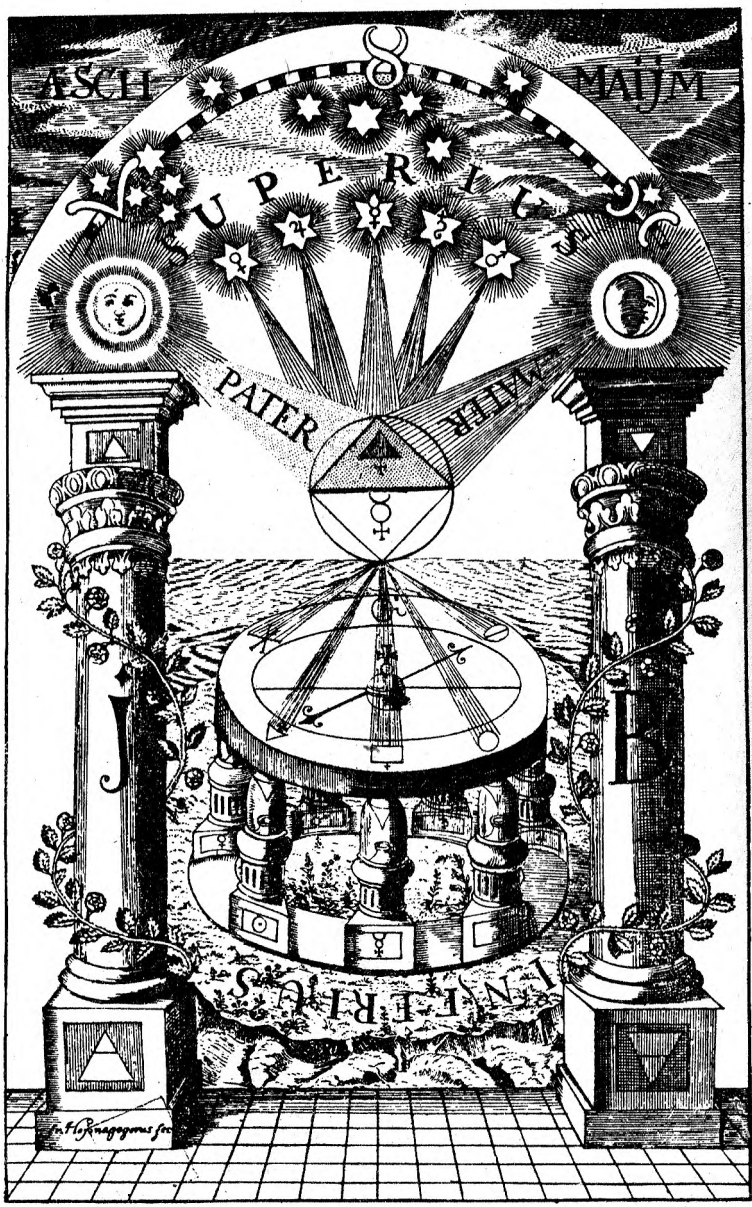

(1779) Davranış Pusulası

Eskikitaplarim.com

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

"Geometrik Nokta"

Kağıdın köşesine *"HKEMBL"* harfleri yazılmış. Görünce sanırsınız ki, Marksistli-Leninistli sol fraksiyonlardan birinin kısaltılmış adıdır.

Bilemediniz, değil.

- Ankara vadisindeki belirli geometrik noktaca yapılacak çalışmamıza katılarak bize ışık tutmanızı...

Yazının bu bölümünü de okuyunca *"tamam"* dersiniz:

— Gizli örgüt çalışması...

Hayır, hayır, yine bilemediniz. Gizli örgüt çalışması da değil bu. Ya ne?

"Türk Yükseltme Derneği" adıyla *"masyon örgütü"* nün toplantılarından birinin çağrı mektubu.

"HKEMBL" ne demek?

"Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası" demek.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası üçgül kolu *"Ankara vadisindeki belirli bir geometrik nokta"* da buluşup, *"hariciler hakkında"* karar verecekmiş.

Kimmiş bu *"hariciler?"*

"Hariciler" de, mason olmak için başvuruda bulunanlara verilen admış.. Loca toplantısında *"kardeşlik sofrası"* kurulunmuş, yemek yenilirmiş, falan da filan..

Demokratik bir ülkede bu tür örgütler kurulabilir. İsteyen bu localara girer, isteyen girmez. Bunlar, Batıdaki her ülkede bulunan *"seçkin kulüpleri"*dir. İtalya'da P-2 Mason Locası bir siyasal güçtür. İçinde Mafya vardır, Vatikan vardır, generaller vardır, istihbarat örgütü üyeleri ve işadamları vardır.

Cumhuriyet döneminde mason localarını 1935 yılında Atatürk'ün emri ile kapatılmıştır.

İlhami Soysal, *"Türkiye'de ve Dünyada Masonluk ve Masonlar"* başlıklı kitabında, 27 Aralık 1938 tarihli *"Yedi Gün Dergisi"*ne dayanarak, Atatürk ile *"Mason Üstadı Azamı"* Dr. Mim. Kemal Öke arasında geçen şu konuşmayı aktarmaktadır:

— Yanık olarak, o konuşmanın geçtiği Atatürk'ün masasında Ağaoğlu Ahmet, Köprülü Fuat, İsmail Hakkı (muhtemelen: Tonguç) Eğitim Bakanı Hikmet (Bayur) bulunduğu belirtilen o vazıda, Atatürk ile Dr. Mim. Kemal Öke arasında masonluk konusunda bir tartışma geçtiği ve Atatürk'ün masonluğun ilkelerinin Halk Partisi'nin ilkesine tıpatıp uyduğu yolundaki sözler üzerine;

"O halde masonluğun hikmet-i vücudu yoktur" dediği, M. Kemal'in ise bunun üzerine masonluk'un milletlerarası nitelliğinden söz ettiği ve Mustafa Kemal'den

— Ben bu cemiyete girmem. Benim başıma gelenin yeptığı propagandalara göre değil ancak kendi gözlerimle uyarım" yanıtını aldığı, Mim Kemal'i susturduğu ileri sürülmektedir.

Bizde masonluk siyasal olaylarda ne kadar etkilidir? Bunu bilmeye olanak yoktur.

Cumhuriyet öncesinde *"ittihatçı"* diye bilinen askeri ve sivil siyasetçiler arasında çok yaygın olan masonluk, mason localarının, 1948 yılında yeniden açıldıktan sonra siyasetler arasında, büyük üstatlığa, Adnan Menderes'in Başbakanlık Müsteşarı ve o zamanki adıyla *"Milli Emniyet"* Başkanlığı yapan Ahmet Salih Korur aracılığı ile yayılmıştır.

1960 yılında bir ihtilal ile devrilen ve 1986'da generallerin ve harp okulu öğrencilerinin tabutun başında nöbet tuttukları bir devlet töreni ile gömülen eski Cumhurbaşkanlarından Celâl Bayar'ın da eski bir mason olduğu biliniyor.

Günümüzün ünlü *"hürriyet kahramanı"* Süleyman Demirel'in Ankara'da *"Bilgi Locası"*nın *"43 sıra 48 matrikul numarası"*nda bulunan kaydı, az kalsın, bu Türk büyüğüne siyaset kapılarını kapatıyordu. Neyse Demirel'in imdadına *"büyük üstat Necdet Egeran"* yetişti. Egeran, Demirel'e *"mason olmadığını"* bildiren bir yazı verdi. Demirel, AP Genel Başkanı seçildiği kongrede bu yazıyı göstererek *"mason olmadığını"* ileri sürdü.

Bu *"sahte belge olayı"* masonlar arasında sonradan büyük çatışmalara yol açtı.

Bu örnekler, mason örgütlerinin siyasete ne ölçüde karıştıklarını, devlet katında nasıl etkinlik sağlamaya çalıştıklarını gösteriyor.

Batıdaki her ülkede mason örgütleri var. Demokratik bir ülkede, Marksist partiler de, dinsel örgütler de, mason dernekleri de kurulabilir. Benim yadırgadığım nokta, koca koca adamların, *"Ankara vadisindeki geometrik noktada yapılacak çalışma"* gibi çocukça yazısmalar yapabilmeleri ve yine çocukça törenler düzenleyebilmeleridir.

Herhalde, toplumda elde ettikleri bunca ayrıcalık ve etkinlik, bu komik ve çocukça yazışmalara ve törenlere katılanmaya değiyor diye düşünüyorlar.

Düşünüyorlar ki, vadiyi, geometrik noktaydı, hariciyi gibi *"gizli örgüt kodları"* ile yazışıp buluşuyorlar.

— Ankara vadisindeki geometrik nok

Bu gizlilik niye?

Kapak: Süleyman Culum